ఓమ్.

అపౌరుషేయే శ్రీమతి

కృష్ణయజుర్వేదే

బ్రాహ్మణభాగః.

అనేకరాజాస్థానలబ్ధానేకఘణ్టాభ్యామ్

మైసూరుసంస్థానాస్థానపణ్డితాభ్యామ్

సుబ్బావధాని-శిఙ్గలాచార్యాభ్యామ్

ఘనపాఠిభ్యాం పరిశోధితః

రాజాధిరాజశ్రీమన్మైసూరుమహారాజకంఠీరవ

శ్రీమచ్చామరాజేన్ద్రమహీపాలపోషితేన

గోమఠం, శ్రీనివాసజ్యౌతిషకేణ

మైసూర్ రాజధాన్యామ్

సద్విద్యామన్దిరముద్రాశాలాయామ్

సర్వధారిసంవత్సరశ్రావణపూర్ణిమాయామ్

ముద్రాపితశ్చిరంవిరాజతామ్

మూల్యమ్ రూ ౪।

దృఢతరరక్షాపత్రసహిత యజుర్వేదపుస్తకమూల్యక్రమః.

	రూ	ఆ
సంహితామాత్రసంపుటస్య	౫	౪
బ్రాహ్మణ ,, ,,	౪	౪
మన్త్రప్రపాఠకసహితారణ్యకోపనిషద్భాగస్య	౨	౪
ఉపనిషన్మాత్రసంపుటస్య	౦	౮
సమ్పుటత్రయాత్మక సమగ్రపుస్తకస్య	౧౦	౧౨
రక్షాపత్రరహిత సంపూర్ణపుస్తకస్య	౧౦	౦
సమగ్రపుస్తకస్యోపలబ్ధ్యర్థం దేయ(తపాల్)వేతనమ్	౦	౧౨
సంపుటస్యైకైకస్య ప్రత్యేకశః ,, ,,	౦	౪

ద్వాదశాధికపుస్తకక్రేతౄణామేకమధికం పుస్తకం పారితోషికతయా దీయతే.

మూల్యంతు కరెన్సినోట్ - అథవా మనియార్డర్ ద్వారాత్ర పత్రే విలిఖితనామధేయక్రమస్య ప్రేషణీయమ్.

పుస్తకాపేక్షిణాం వాల్యూపేయబల్ ద్వారాపి పుస్తకాని ప్రేష్యన్తే.

లేఖనానితు హూణకర్ణాటాన్ధ్రద్రావిడాన్యతమలిప్యా స్ఫుటతరం స్వస్వనామధేయనివాసస్థానప్రదర్శనపూర్వకం లిఖిత్వా "మైసూరురాజధాన్యాం బ్యాంక్ మ్యానేజర్ శ్రీ - ఉ, గోమఠమ్. శ్రీనివాసజ్యౌతిషిక సన్నిధింప్రతి" ప్రేషణీయాని.

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

అద్యత్వేఽఖిలవైదికజనోపయోగార్థం ముద్రాప్య ప్రకటీకర్తవ్య ఇతి భగవత్ప్రేరితాన్తరఙ్గేణానేన జనేనోపక్రాన్తస్య శ్రీమత్తైత్తిరీయయజుర్వేదస్యాన్యో బ్రాహ్మణాఖ్యోఽపి భాగస్తస్యైవ పరమకారుణికస్య వేదవేద్యస్య భగవతశ్శ్రీమన్నారాయణస్యానుగ్రహేణ సమగ్రముద్ర్యత.

అస్మిన్ భాగే అష్టకత్రయపరిపఠితపఞ్చవింశతి ప్రపాఠకాః, కైశ్చిద్వైదికవర్యైః కాఠక ఇతి పరిగణ్యమాన "సంజ్ఞానమ్-లోకోఽసి-తుభ్యమ్" ఇతి ప్రపాఠక త్రయంచ సంమేళితమ్.

అపిచాస్మాభిర్ముద్రాపితయజుర్వేదస్యేతరభాగవద్యథాసంప్రదాయమత్రాపి కేషాంచిద్వర్ణానామధోవర్తమానతిర్యగ్రేఖాభిరనుదాత్తస్వరః, ఉపరిస్థాభిరూర్ధ్వరేఖాభిస్స్వరితస్వరశ్చ, హస్తాఙ్గుళిప్రదర్శనాత్ పరీక్షార్థం క్లిష్టభాగ ఇతిచ జ్ఞాతవ్యః. అపిచాత్ర పుస్తకే కుత్రచిత్ప్రమాదస్ఖలితస్వరవర్ణవ్యత్యాసానపి పరిశోధ్యాప్యష్టఘనపాఠిభిః పరిష్కృతం, తత్ప్రదర్శనపత్రికయా చ సంయుక్తమిదం పుస్తకం, దృఢతరరక్షాపత్ర (బైన్ట్) నిర్మాపణపూర్వకం పూజనపారాయణాద్యుపయోగారంభమభికాఙ్క్షతే.

ముద్రాశాలాయాం ముద్రణకార్యకర్తృజనానాం ఘనపాఠినాం వా ప్రమాదేన పుస్తకేఽస్మిన్ పుటసఙ్ఖ్యాసరణ్యాం కించిన్న్యూనాధిక్యం దృశ్యతే; తత్రాపి విశేషతో వాక్యసరణిః ౩౭౨-౩౦౮ సఙ్ఖ్యాకపుటయోరనన్తరం ప్రభిద్యతే. తదపి శుద్ధపత్రే విశదం ప్రాకటి. అతః పత్రసంయోజన రక్షాపత్రనిర్మాపణ సమయేషు సావధానతయా ద్రష్టవ్యమ్.

మనాక్శాలాజస్రైన్యరపాఠిభిశ్చేతరకార్యగౌరవాత్కృత్స్నో
ప్యస్యశోధ్యకామిఁనె కాలవిళంబోపి దయాళుభిర్మాన్యైరస్మత్పుస్తక
చన్ద్రాకర్తృభిః క్షన్తవ్యతామితి శ్రీమదుభయవేదాన్తప్రవర్తకాచార్యా
ణాం తిరుమలై అనన్తాళ్వైర్య (రామానుజపురమ్) ఇత్యాఖ్యాపాటగా
చార్యస్వామినాం చరణకమలానుగ్రహాల్లబ్ధాక్షరమన్త్రిరత్నప
రిశ్రాన్తాన్తరఙ్గైర్గాఢోపలసన్నాహాక్షరేణైతన్త్రిస్థముద్రాపయిత్రా
నైనజనేన సవినయం కృతా విజ్ఞప్తిరాద్రియతామ్.

సర్వధారిసంవత్సర
ఫాల్గుణ పూర్ణిమా
[illegible] ౮ - ౮౮

గోము. ఎమ్. శ్రీనివాసజోస్యర్

మైసూర్

శ్రీరస్తు

తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే ప్రథమప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్

బ్రహ్మ సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । క్షత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । ఇషగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । ఊర్జగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । రయిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । పుష్టిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । పశూన్థ్సంధత్తం తాన్మే జిన్వతమ్ । స్తుతోఽసి జనధాః । దేవాస్త్వా శుక్రపాః ప్రణయన్తు ॥ ౧ ॥ సువీరః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి । శుక్రః శుక్రశోచిషా । స్తుతోఽసి జనధాః । దేవాస్త్వా మన్థిపాః ప్రణయన్తు । సుప్రజాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి । మన్థీ మన్థిశోచిషా । సంజగ్మానౌ దివ ఆ పృథివ్యాయుః । సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । ప్రాణగ్ం సంధత్తం తం మే జిన్వతమ్ । అపానగ్ం సంధత్తం తం మే జిన్వమ్ । వ్యానగ్ం సంధత్తం తం మే జిన్వతమ్ । చక్షుస్సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । శ్రోత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । మనస్సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । వాచగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । ఆయుస్స్థ ఆయుర్మే ధత్తమ్ । ఆ

ణం మేధత్తమ్ । ప్రాణం యజ్ఞాయధత్తమ్ ॥ ౩ ॥ ప్రాణం య
జ్ఞపతయే ధత్తమ్ । చక్షుస్థ చక్షుర్మే ధత్తమ్ । చక్షుర్యజ్ఞా
య ధత్తమ్ । చక్షుర్యజ్ఞపతయే ధత్తమ్ । శ్రోత్రగ్గ్ం స్థ శ్రోత్రం
మే ధత్తమ్ । శ్రోత్రం యజ్ఞాయ ధత్తమ్ । శ్రోత్రం యజ్ఞపతయే
ధత్తమ్ । తౌ దేవౌ శుక్రామంథినౌ । కల్పయతం దైవీర్విశః । క
ల్పయతం మానుషీః ॥ ౪ ॥ ఇషమూర్జమస్మాసు ధత్తమ్ । ప్రా
ణాన్ పశుషు । ప్రజాం మయి చ యజమానే చ । నిరస్తశ్శండః ।
నిరస్తో మర్కః । అపనుత్తౌ శండామర్కౌ సహామునా । శుక్రస్య
సమిదసి । మంథినస్సమిదసి । స ప్రథమస్సంకృతిర్విశ్వకర్మా । స
ప్రథమో మిత్రో వరుణో అగ్నిః । స ప్రథమో బృహస్పతిశ్చికిత్వాన్ ।
తస్మా ఇంద్రాయ సుతమాజుహోమి ॥ ౫ ॥ న ఋంత్వ ప్రాణగ్ం
సంధత్తం తం మే జిన్వతం ప్రాణం యజ్ఞాయధత్తం మానుషీరిష
ద్వే చ ॥ ౧ ॥

బ్రహ్మక్షత్రం తదిషమూర్జగ్ం రయిం పుష్టిం ప్రజాం తాం
పశూగ్స్తాన్ । సన్ధత్తం తత్ప్రాణమపానం వ్యానం తం చక్షుశ్శ్రో
త్రం మనస్తదా వచం తామ్ । ఇషాది పంచ కైవాచం తాం మే ప
శూంధస్సంధత్తం తాన్మే ప్రాణాది త్రితమేతం మేన్వతత్రితస్మై ॥

కృత్తికాస్వగ్నిమాదధీత । ఏతద్వా అగ్నేర్నక్షత్రమ్ ।
యత్కృత్తికాః । స్వాయామేవైనం దేవతాయామాధాయ । బ్ర
హ్మవర్చసీ భవతి । ముఖం వా ఏతన్నక్షత్రాణామ్

త్తికాః । యః కృత్తికాస్వగ్నిమాధత్తే । ముఖ్య ఏవ భవతి । అథో
ఖలు ॥ ౬ ॥ అగ్నిన్నక్షత్రమిత్యపచాయన్తి । గృహాన్హ
దాహుకో భవతి । ప్రజాపతీ రోహిణ్యామగ్నిమసృజత । తం
దేవా రోహిణ్యామాదధత । తతో వై తే సర్వాన్రోహానరోహన్ ।
తద్రోహిణ్యై రోహిణిత్వమ్ । యో రోహిణ్యామగ్నిమాధత్తే । ఋ
ధ్నోత్యేవ । సర్వాన్రోహాన్రోహతి । దేవా వై భద్రాస్సం
తోఽగ్నిమాధిత్సన్త ॥ ౭ ॥ తేషామనాహితోఽగ్నిరాసీత్ । అ
థైభ్యో వామం వస్వపాక్రామత్ । తే పునర్వస్వోరాదధత । త
తో వై తాన్వామం వసూపావర్తత । యః పురా భద్రస్సన్పాపీ
యాన్థ్స్యాత్ । స పునర్వస్వోరగ్నిమాదధీత । పునరేవైనం వా
మం వసూపావర్తతే । భద్రో భవతి । యః కామయేత దానకా
మా మే ప్రజాస్స్యురితి । స పూర్వయోః ఫల్గున్యోరగ్నిమాదధీత ॥
అర్యమ్ణో వా ఏతన్నక్షత్రమ్ । యత్పూర్వే ఫల్గునీ । అర్యమేతి
తమాహుర్యో దదాతి । దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్తి । యః కా
మయేత భగీస్యామితి । స ఉత్తరయోః ఫల్గున్యోరగ్నిమాదధీత ।
భగస్య వా ఏతన్నక్షత్రమ్ । యదుత్తరే ఫల్గునీ । భగ్యేవ భవతి ।
కాలకంజా వై నామాసురా ఆసన్ ॥ ౮ ॥ తే సువర్గాయ లోకా
యాగ్నిమచిన్వత । పురుష ఇష్టకాముపాదధాత్పురుష ఇష్టకామ్ ।
ఇన్ద్రో బ్రాహ్మణో బ్రువాణ ఇష్టకాముపాధత్త । ఏషా మే

ప్రథమ ప్రపాఠకః

ఇష్టకామావృహత్ । తేఽవాకీర్యంత । యేఽవాకీర్యంత । తఊర్ణా
వభయోఽభవన్ । ద్వావుదపతతామ్ ॥ ౧౦ ॥ దివ్యౌశ్వానా
వభవతామ్ । యోభ్రాతృవ్యవాంథ్స్యాత్ । సచిత్రాయామ
గ్నిమాదధీత । అవకీర్యైవ భ్రాతృవ్యాన్ । ఓజోబలమింద్రియం
వీర్యమన్నాద్యమాధత్తే । వసంతా బ్రాహ్మణోఽగ్నిమాదధీత । వసం
తో వై బ్రాహ్మణస్యర్తుః । స్వ ఏవైన మృతావాధాయ । బ్ర
హ్మవర్చసీ భవతి । ముఖం వా ఏతదృతూనామ్ ॥ ౧౧ ॥ య
ద్వసంతః । యో వసంతాఽగ్నిమాధత్తే । ముఖ్య ఏవ భవతి । అథో
యోనిమంతమేవైనం ప్రజాతమాధత్తే । గ్రీష్మే రాజన్య ఆదధీత
గ్రీష్మో వై రాజన్యస్యర్తుః । స్వ ఏవైన మృతావాధాయ । ఇంద్రి
యావీ భవతి । శరది వైశ్య ఆదధీత । శరద్వై వైశ్యస్యర్తుః ॥ ౧౨ ॥
స్వ ఏవైన మృతావాధాయ । పశుమాన్భవతి । న పూర్వయోః
ఫల్గున్యోరగ్నిమాదధీత । ఏషా వై జఘన్యా రాత్రిస్సంవత్సరస్య ।
యత్పూర్వే ఫల్గునీ । పృష్ఠిత ఏవ సంవత్సరస్యాగ్నిమాధాయ ।
పాపీయాన్భవతి । ఉత్తరయోరాదధీత । ఏషా వై ప్రథమా రాత్రిస్సం
వత్సరస్య । యదుత్తరే ఫల్గునీ । ముఖత ఏవ సంవత్సరస్యాగ్నిమా
ధాయ । వసీయాన్భవతి । అథో ఖలు । యదైవైనం యజ్ఞ ఉపన
మేత్ । అథాదధీత । సైవాస్యర్ద్ధిః ॥ ౧౩ ॥ ౨ ॥ ఖల్వధిత్సంత
ఫల్గునోర్యగ్నిమాదధీతా సన్నపతతామృతూనాం వైశ్యస్యతు
రుత్తరే ఫల్గునీ షట్చ ॥ ౨ ॥

ఉద్ఘ్నంతి । యదేవాస్యా అమేధ్యమ్ । తదపహంతి । అపో
ఽక్షితి శాంత్యై । సికతా నివపతి । ఏతద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య
రూపమ్ । రూపేణైవ వైశ్వానర మవరుంధే । ఊషాన్నివపతి । పు
ష్టిర్వా ఏషా ప్రజననమ్ । యదూషాః ॥ ౧౪ ॥ పుష్ట్యామేవప్ర
జననేఽగ్నిమాధత్తే । అథో సంజ్ఞాన ఏవ । సంజ్ఞానగ్ం హ్యేతత్ప
శూనామ్ । యదూషాః । ద్యావాపృథివీ సహాస్తామ్ । తే వియతీ
అబ్రూతామ్ । అస్త్వేవ నౌ సహ యజ్ఞియమితి । యదముష్యా యజ్ఞి
యమాసీత్ । తదస్యామదధాత్ । త ఊషా అభవన్ ॥ ౧౫ ॥
యదస్యా యజ్ఞియమాసీత్ । తదముష్యామదధాత్ । తదదశ్చం
ద్రమసి కృష్ణమ్ । ఊషాన్నివపన్నదో ధ్యాయేత్ । ద్యావాపృథి
వ్యోరేవ యజ్ఞియేఽగ్నిమాధత్తే । అగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత ।
ఆఖూరూపం కృత్వా । స పృథివీం ప్రావిశత్ । స ఊతీః కుర్వా
ణః పృథివీమను సమచరత్ । తదాఖుకరీషమభవత్ ॥ ౧౬ ॥
యదాఖుకరీషగ్ం సంభారో భవతి । యదేవాస్య తత్ర న్యక్తమ్ ।
తదేవావరుంధే । ఊర్జం వా ఏతగ్ం రసం పృథివ్యా ఉపదీకా ఉ
ద్దిహంతి । యద్వల్మీకమ్ । యద్వల్మీకవపా సంభారో భవతి । ఊ
ర్జమేవ రసం పృథివ్యా అవరుంధే । అథో శ్రోత్రమేవ । శ్రో
త్రగ్ం హ్యేతత్పృథివ్యాః । యద్వల్మీకః ॥ ౧౭ ॥ అబ
ధిరో భవతి । య ఏవం వేద । ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తాసా

ప్రథమ ప్రపాఠకః

నైతాసామన్నన్నాక్షీయత । యస్యసూదస్సంభారో భవతి । న స్యగృహేఽన్నం క్షీయతే । ఆపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్ తేన ప్రజాపతిరశ్రామ్యత్ ॥ ౧౮ ॥ కథమిదగ్ం స్యాదితి । సోఽపశ్యత్పుష్కరపర్ణం తిష్ఠత్ । సోఽమన్యత । అస్తి వై తత్ । యస్మిన్నిదమధితిష్ఠతీతి । స వరాహో రూపం కృత్వోపన్యమజ్జత్ । స పృథివీమధ ఆర్ఛత్ । తస్యా ఉపహత్యోదమజ్జత్ । తత్పుష్కరపర్ణేఽప్రథయత్ । యదప్రథయత్ ॥ ౧౯ ॥ తత్పృథివ్యై పృథివిత్వమ్ । అభూద్వా ఇదమితి । తద్భూమ్యై భూమిత్వమ్ । తాం దిశోఽను వాతస్సమవహత్ । తాగ్ం శర్కరాభిరదృగ్ంహత్ । శం వై నోఽభూదితి । తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వమ్ । యద్వరాహవిహతగ్ం సంభారో భవతి । అస్యామేవాచ్ఛంబట్కారమగ్నిమాధత్తే । శర్కరా భవంతి ధృత్యై ॥ ౨౦ ॥ అథో శంత్వాయ । సరేతా అగ్నిరాధేయ ఇత్యాహుః । ఆపో వరుణస్య పత్నయ ఆసన్ । తా అగ్నిరభ్యధ్యాయత్ । తాస్సమభవత్ । తస్య రేతః పరాపతత్ । తద్ధిరణ్యమభవత్ । యద్ధిరణ్యముపాస్యతి । సరేతసమేవాగ్నిమాధత్తే । పురుష ఇవై స్వాద్రేతసో బీభత్సత ఇత్యాహుః ॥ ౨౧ ॥ ఉత్తరత ఉపాస్యత్యబీభత్సాయై । అతి ప్రయచ్ఛతి । ఆర్తిమేవాతి ప్రయచ్ఛతి । అగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత । అశ్వో రూపం కృత్వా । సోఽశ్వత్థే సంవత్సరమతిష్ఠత్ । తదశ్వత్థస్యాశ్వత్థత్వమ్ । యదాశ్వత్థస్సంభారో

భవతి । యదేవాస్య తత్ర న్యక్తమ్ । తదేవావరుంధే ॥ ౨౨ ॥
దేవా వా ఊర్జం వ్యభజంత । తత ఉదుంబర ఉదతిష్ఠత్ । ఊర్గ్వా
ఉదుంబరః । యదౌదుంబరస్సంభారో భవతి । ఊర్జమేవావరుంధే ।
తృతీయస్యామితో దివి సోమ ఆసీత్ । తంగాయత్ర్యాహరత్ । త
స్య పర్ణమచ్ఛిద్యత । తత్పర్ణో భవత్ । తత్పర్ణస్య పర్ణత్వ
మ్ ॥ ౨౩ ॥ యస్య పర్ణమయస్సంభారో భవతి । సో
మపీథమేవావరుంధే । దేవా వై బ్రహ్మన్నవదంత । తత్పర్ణ ఉపాశృ
ణోత్ । సుశ్రవా వై నామ । యత్పర్ణమయస్సంభారో భవతి ।
బ్రహ్మవర్చసమేవావరుంధే । ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత । సోఽబి
భేత్ప్రమా ధక్ష్యతీతి । తగ్ం శమ్యాశమయత్ ॥ ౨౪ ॥ తచ్ఛ
మ్యై శమిత్వమ్ । యచ్ఛమీమయస్సంభారో భవతి । శాంత్యా
అప్రదాహాయ । అగ్నేస్సృష్టస్య యతః । వికంకతంభా ఆర్ఛత్ ।
యద్వైకంకతస్సంభారో భవతి । భా ఏవావరుంధే । సహృదయో
ఽగ్నిరాధేయ ఇత్యాహుః । మరుతోఽద్భిరగ్నిమతమయన్ । తస్య
తాంతస్య హృదయమాచ్ఛిందన్ । సాఽశనిరభవత్ । యదశనిహ
తస్య వృక్షస్య సంభారో భవతి । సహృదయమేవాగ్నిమాధ
త్తే ॥ ౨౫ ॥ ఊషా అభవన్నభవద్వల్మీకో శాన్న్యగ్రథయద్ధృ
తైర్బీభత్సత ఇత్యాహురుంధే పర్ణత్వమశమయదచ్ఛిందగ్గ్ం
స్త్రీణి చ ॥ ౩ ॥

ద్వాదశసు విక్రామేష్వగ్నిమాదధీత । ద్వాదశ మాసాః

స్సంవత్సరః । సంవత్సరాదేవైనమవరుంధ్యాధత్తే । యద్ద్వాద
శ విక్రామమేత్యాదధీత । పరిమితమవరుంధీత । చక్షుర్నిమి
త ఆదధీత । ఇయద్ద్వాదశ విక్రామా౩ ఇతి । పరిమితం వా అప
రిమితం చావరుంధే । అనృతం వై వాచా వదతి । అనృతం మనసా
ధ్యాయతి ॥ ౨౬ ॥ చక్షుర్వై సత్యమ్ । అద్రా౩గిత్యా
హ । అదర్శమితి । తత్సత్యమ్ । యశ్చక్షుర్నిమితేఽగ్నిమా
ధత్తే । సత్య ఏవైనమాధత్తే । తస్మాదాహితాగ్నిర్నానృతం వ
దేత్ । నాస్య బ్రాహ్మణోఽనాశ్వాన్గృహే వసేత్ । సత్యే హ్య
స్యాగ్నిరాహితః । ఆగ్నేయీ వై రాత్రిః ॥ ౨౭ ॥ ఆగ్నే
యాః పశవః । ఐంద్రమహః । నక్తం గార్హపత్యమాదధాతి ।
పశూనేవావరుంధే । దివాహవనీయమ్ । ఇంద్రియమేవావరుం
ధే । అర్ధోదితే సూర్య ఆహవనీయమాదధాతి । ఏతస్మిన్వై లో
కే ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । ప్రజా ఏవ తద్యజమానస్సృ
జతే । అథో భూతం చైవ భవిష్యచ్చావరుంధే ॥ ౨౮ ॥ ఇ
డా వై మానవీ యజ్ఞానూకాశిన్యాసీత్ । సాశృణోత్ । అసురా
అగ్నిమాదధత ఇతి । తదగచ్ఛత్ । త ఆహవనీయమగ్ర ఆదధత ।
అథ గార్హపత్యమ్ । అథాన్వాహార్యపచనమ్ । సాబ్రవీత్ ।
ప్రతీచ్యేషాం శ్రీరగాత్ । భద్రా భూత్వా పరాభవిష్యంతీ
తి ॥ ౨౯ ॥ యస్యైవమగ్నిరాధీయతే । ప్రతీ
చ్యస్య శ్రీరేతి । భద్రో భూత్వా పరాభవతి । సాశృణోత్ ।

స్తే వా ఽగ్నిమాదధత ఇతి । తదగచ్ఛత్ । తే ఽన్వాహార్యపచనమ
భ్యాదధత । అథ గార్హపత్యమ్ । అథాహవనీయమ్ । సా బ్రా
ఙ్క్ ॥ ౩౦ ॥ ప్రాచ్యస్యాగ్ం శ్రీరగాత్ । భద్రా భూత్వా
సువర్గం లోకమేష్యతీతి । ప్రజాం తు న వేత్స్యత ఇతి । యస్యైవమ
గ్నిరాధీయతే । ప్రాచ్యస్య శ్రీరేతి । భద్రో భూత్వా సువర్గం
లోకమేతి । ప్రజాం తు న విందతే । సాఽబ్రవీదిడా మనుమ్ । తథా
వా అహం తవాగ్నిమాధాస్యామి । యథా ప్రప్రజయా పశుభి
ర్మిథునైర్జనిష్యసే ॥ ౩౧ ॥ ప్రత్యస్మింల్లోకే స్థాస్యసి । అభిసు
వర్గం లోకం జేష్యసీతి । గార్హపత్యమగ్ర ఆదధాత్ । గార్హ
పత్యం వా అను ప్రజాః పశవః ప్రజాయంతే । గార్హపత్యేనైవా
స్మై ప్రజాం పశూన్ ప్రాజనయత్ । అథాన్వాహార్యపచనమ్ ।
తిర్యఙ్ఙివ వా అయం లోకః । అస్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రత్యతిష్ఠత్ । అ
థాహవనీయమ్ । తేనైవ సువర్గం లోకమభ్యజయత్ ॥ ౩౨ ॥
యస్యైవమగ్నిరాధీయతే । ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయ
తే । ప్రత్యస్మింల్లోకే తిష్ఠతి । అభి సువర్గం లోకం జయతి । యస్య
వా అయథాదేవతమగ్నిరాధీయతే । ఆ దేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే ।
పాపీయాన్భవతి । యస్య యథాదేవతమ్ । న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్య
తే । వసీయాన్భవతి ॥ ౩౩ ॥ భృగూణాం త్వాఽంగిరసాం వ్రతప
తే వ్రతేనాదధామీతి భృగ్వంగిరసామాదధ్యాత్ । ఆదిత్యా
నాం త్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీత్యన్యాసాం

బ్రాహ్మణానాం ప్రజానామ్ । వరుణస్య త్వా రాజ్ఞో వ్రతపతే
వ్రతేనాదధామీతి రాజ్ఞః । ఇంద్రస్య త్వేంద్రియేణ వ్రతపతే
వ్రతేనాదధామీతి రాజన్యస్య । మనోస్త్వా గ్రామణ్యో వ్రత
పతే వ్రతేనాదధామీతి వైశ్యస్య । ఋభూణాం త్వా దేవానాం
వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి రథకారస్య । యథాదేవతమగ్ని
రాధీయతే । న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి ॥ ౩ ॥

ధ్యాయతి వై రాత్రిశ్శ్వో వసీయసి భవిష్యంతీత్యబ్రాహ్మణస్య
సేజయద్వసీయాన్భవతి నవచ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతిర్వాచస్సత్యమపశ్యత్ । తేనాగ్నిమాధత్త ।
తేన వై స ఆర్ధ్నోత్ । భూర్భువస్సువరిత్యాహ । ఏతద్వై వాచ
స్సత్యమ్ । య ఏతేనాగ్నిమాధత్తే । ఋధ్నోత్యేవ । అథో సత్య
ప్రాశూరేవ భవతి । అథో య ఏవం విద్వానభిచరతి । స్తృణుత ఏ
వైనమ్ ॥ ౩౫ ॥ భూరిత్యాహ । ప్రజా ఏవ తద్యజమానస్సృజ
తే । భువ ఇత్యాహ । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । సువరిత్యా
హ । సువర్గ ఏవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । త్రిభిరక్షరైర్గార్హపత్యమా
దధాతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవైనం లోకేషు ప్రతిష్ఠిత
మాధత్తే । సర్వైః పంచభిరాహవనీయమ్ ॥ ౩౬ ॥ సువర్గాయ
వా ఏష లోకాయాధీయతే । యదాహవనీయః । సువర్గ ఏవాస్మై
లోకే వాచస్సత్యగ్ం సర్వమాప్నోతి । త్రిభిర్గార్హపత్యమా
దధాతి । పంచభిరాహవనీయమ్ । అష్టౌ సంపద్యంతే । అష్టాక్షరా

గాయత్రీ । గాయత్రోऽగ్నిః । యావానేవాగ్నిః । తమాధత్తే ॥ ☞ ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తా అస్మాథ్సృష్టాః పరాచీరాయన్ । తాభ్యో జ్యోతిరుదగృహ్ణాత్ । తం జ్యోతిః పశ్యన్తీః ప్రజా అభిసమావర్తన్త । ఉపర్యగ్నిముద్గృహ్ణీయాదుద్ధరన్ । జ్యోతిరేవ పశ్యన్తీః ప్రజా యజమానమభిసమావర్తన్తే । ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్ । తత్పరాపతత్ । తదశ్వోऽభవత్ । తదశ్వస్యాశ్వత్వమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఏష వై ప్రజాపతిః । యదగ్నిః । ప్రాజాపత్యోऽశ్వః । యదశ్వం పురస్తాన్నయతి । స్వమేవ చక్షుః పశ్యన్ప్రజాపతిరనూదేతి । వజ్రో వా ఏషః । యదశ్వః । యదశ్వం పురస్తాన్నయతి । జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే । పునరావర్తయతి ॥ ౩౯ ॥ జనిష్యమాణానేవ ప్రతినుదతే । ఆహవనీయో గార్హపత్యమకామయత । ని గార్హపత్య ఆహవనీయమ్ । తౌ విభాజం నాశక్నోత్ । సోऽశ్వః పూర్వవాడ్భూత్వా । ప్రాఞ్చం పూర్వముదవహత్ । తత్పూర్వవాహః పూర్వవాట్త్వమ్ । యదశ్వం పురస్తాన్నయతి । విభక్తిరేవైనయోః సా । అథో నానావీర్యావేవైనౌ కురుతే ॥ ౪౦ ॥ ☞ యదుపర్యుపరి శిరో హరేత్ । ప్రాణాన్విచ్ఛిన్ద్యాత్ । అధోऽధః శిరో హరతి । ప్రాణానాం గోపీథాయ । ఇయత్యగ్రే హరతి । అథేయత్యథేయతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవైనం లోకేషు ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత । సోऽబిభేత్ప్ర మా ధ

క్ష్యతీతి ॥ ౨౧ ॥ తస్య త్రేధా మహిమానం వ్యౌహత్ । శాం
త్యా అప్రదాహాయ । యత్త్రేధాగ్నిరాధీయతే । మహిమాన
మేవాస్య తద్వ్యూహతి । శాంత్యా అప్రదాహాయ । పునర్గావ
ర్తయతి । మహిమానమేవాస్య సందధాతి । పశవో వా ఏతే ।
యదగ్నయః । ఏష రుద్రః ॥ ౨౨ ॥ యదగ్నిః । యత్స
ద్యః పునరగ్నిమాదధ్యాత్ । రుద్రాయ పశూనపిదధ్యాత్ । అ
పశుర్యజమానస్స్యాత్ । యన్నాక్రమయేత్ । అనవరుద్ధా అ
స్య పశవస్స్యుః । పార్శ్వత ఆక్రమయేత్ । యథాహితస్యా
గ్నేరంగారా అభ్యవవర్తేరన్ । అవరుద్ధా అస్య పశవో భవంతి ।
న రుద్రాయాపిదధాతి ॥ ౨౩ ॥ త్రీణి హవీంషి నిర్వపతి ।
విరాజ ఏవ విక్రాంతం యజమానోఽను విక్రమతే । అగ్నయే పవ
మానాయ । అగ్నయే పావకాయ । అగ్నయే శుచయే । య
దగ్నయే పవమానాయ నిర్వపతి । పునాత్యేవైనమ్ । యదగ్న
యే పావకాయ । పూత ఏవాస్మిన్నన్నాద్యం దధాతి । యద
గ్నయే శుచయే । బ్రహ్మవర్చసమేవాస్మిన్నుపరిష్టాద్దధాతి ॥
ఏనమాహవనీయం ధత్తే శ్వేతం వర్తయతి కుకుత్ ఇతి రు
ద్రోదధాతి యదగ్నయే శుచయే పంచ ॥ ౫ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా విజయముపయం
తః । అగ్నౌ వామం వసు సంన్యదధత । ఇదము నో భవిష్యతి । య
ది నో జేష్యంతీతి । తదగ్నిర్నోత్సహమశక్నోత్ । తత్త్రేధా

పిన్వదధాత్ । పశుస్తృతీయమ్ । అపస్తృతీయమ్ । ఆది
త్యస్తృతీయమ్ ॥ ౪౫ ॥ తద్దేవా విజిత్య । పునరారురుత్సం
త । తే౽గ్నయే పవమానాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపన్ ।
పశవో వా అగ్నిః పవమానః । యదేవ పశూనామాసీత్ । తత్తేనావా
రుంధత । తే౽గ్నయే పావకాయ । ఆపో వా అగ్నిః పావకః । య
దేవాపామాసీత్ । తత్తేనావారుంధత ॥ ౪౬ ॥ తే౽గ్నయే
శుచయే । అసౌ వా ఆదిత్యో౽గ్నిశ్శుచిః । యదేవాదిత్యస్యాసీత్ ।
తత్తేనావారుంధత । బ్రహ్మవాదినో వదంతి । తనువో వా ఏతా అ
గ్న్యాధేయస్య । ఆగ్నేయో వా అష్టాకపాలో౽గ్న్యాధేయమితి ।
యత్తన్నిర్వపేత్ । నైతాని । యథాత్మా స్యాత్ ॥ ౪౭ ॥
నాంగాని । తాదృగేవ తత్ । యదేతాని నిర్వపేత్ । న తమ్ ।
యథాంగాని స్యుః । నాత్మా । తాదృగేవ తత్ । ఉభయాని స
హ నిరుప్యాణి । యజ్ఞస్య సాత్మత్వాయ । ఉభయం వా ఏత
స్యేంద్రియం వీర్యమాప్యతే ॥ ౪౮ ॥ యో౽గ్నిమాధత్తే ।
ఐంద్రాగ్నమేకాదశకపాలమనునిర్వపేత్ । ఆదిత్యం చరుమ్ ।
ఇంద్రాగ్నీ వై దేవానామయాతయామానా । యే ఏవ దేవతే అ
యాతయామ్నీ । తాభ్యామేవాస్మా ఇంద్రియం వీర్యమవరుంధే ।
ఆదిత్యో భవతి । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । ధేన్వై
వా ఏతద్రేతః ॥ ౪౯ ॥ ☞ యదాజ్యమ్ । అనడుహ
స్తండులాః । మిథునమేవావరుంధే । ఘృతే భవతి । యజ్ఞస్యాలూ

ష్టాంతత్వాయ । చత్వార ఆర్షేయాః ప్రాశ్నంతి । దిశామేవ జ్యోతిషి జుహోతి । పశవో వా ఏతాని హవీꣳషి । ఏష రుద్రః । యదగ్నిః ॥ ౫౦ ॥ యత్సద్య ఏతాని హవీꣳషి నిర్వపేత్ । రుద్రాయ పశూనపి దధ్యాత్ । అపశుర్యజమానస్స్యాత్ । యన్నానునిర్వపేత్ । అనవరుద్ధా అస్య పశవస్స్యుః । ద్వాదశసు రాత్రిషు నిర్వపేత్ । సంవత్సరప్రతిమా వై ద్వాదశ రాత్రయః । సంవత్సరేణైవాస్మై రుద్రꣳ శమయిత్వా । పశూనవరుంధే । యదేకమేకమేతాని హవీꣳషి నిర్వపేత్ ॥ ౫౧ ॥ యథా త్రీణ్యావపనాని పూరయేత్ । తాదృక్తత్ । న ప్రజననముచ్ఛిꣳషేత్ । ఏకం నిరుప్య । ఉత్తరే సమస్యేత్ । తృతీయమేవాస్మై లోకముచ్ఛిꣳషతి ప్రజననాయ । తం ప్రజయా పశుభిరను ప్రజాయతే । అథో యజ్ఞస్యైవైషాభిక్రాంతిః । రథచక్రం ప్రవర్తయతి । మనుష్యరథేనైవ దేవరథం ప్రత్యవరోహతి ॥ బ్రహ్మవాదినో వదంతి । హోతవ్యమగ్నిహోత్రా౩ న హోతవ్యా౩మితి । యద్యజుషా జుహుయాత్ । అయథాపూర్వమాహుతీ జుహుయాత్ । యన్న జుహుయాత్ । అగ్నిః పరాభవేత్ । తూష్ణీమేవ హోతవ్యమ్ । యథాపూర్వమాహుతీ జుహోతి । నాగ్నిః పరాభవతి । అగ్నీధే దదాతి ॥ ౫౩ ॥ అగ్నిముఖానేవర్తూన్ప్రీణాతి । ఉపబర్హణం దదాతి । రూపాణామవరుద్ధ్యై । అశ్వం బ్రహ్మణే । ఇంద్రియమేవావరుంధే ।

ధైనుగ్ంహిరాత్రే । ఆశిషమేవావరుంధే । అనడ్వాహమధ్వర్యవే । వహ్నిర్వా అనడ్వాన్ । వహ్నిరధ్వర్యుః ॥ ౫౪ ॥ వహ్నినైవ వహ్ని యజ్ఞస్యావరుంధే । మిథునౌ గావౌదదాతి । మిథునస్యావరుద్ధ్యై । వాసోదదాతి । సర్వదేవత్యంవై వాసః । సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి । ఆద్వాదశభ్యోదదాతి । ద్వాదశమాసాస్సంవథ్సరః । సంవథ్సరఏవ ప్రతితిష్ఠతి । కామమూర్ధ్వందేయమ్ । అపరిమితస్యావరుద్ధ్యై ॥ ౫౫ ॥ ఆదిత్యేభ్యోభువద్వద్భ్యః ... స్సిత్త్రైనావారుంధతస్యాదాపయతే రేతోగ్నిరేకమేకమేతానిహవీగ్ంషినిర్వపేత్ప్రీత్యైః రోహతి దదాత్యధ్వర్యవేకైయమేకంచ ॥ ౬ ॥

ఘర్మశ్శిరస్తదయమగ్నిః । సంప్రియఃపశుభిర్భువత్ । ఛర్దిస్తోకాయ తనయాయ యచ్ఛ । వాతఃప్రాణస్తదయమగ్నిః । సంప్రియఃపశుభిర్భువత్ । స్వదితంతోకాయ తనయాయపితుంపచ । ప్రాచీమనుప్రదిశంప్రేహివిద్వాన్ । అగ్నేరగ్నేపురోఅగ్నిర్భవేహ । విశ్వాఆశాదీద్యానో విభాహి । ఊర్జన్నోధేహి ద్విపదేచతుష్పదే ॥ ౫౬ ॥ అర్కశ్చక్షుస్తదసౌ సూర్యస్తదయమగ్నిః । సంప్రియఃపశుభిర్భువత్ । యత్తేశుక్రశుక్రంవర్చశ్శుక్రాతనూః । శుక్రంజ్యోతిరజస్రమ్ । తేనమేదీదిహి తేనత్వాదధే । అగ్నినాగ్నేబ్రహ్మణా । ఆనశేవ్యానశే సర్వమాయుర్వ్యానశే । యేతేఅగ్నేశివేతనువౌ । విరాట్చస్వరాట్చ । తేమావిశతాం తేమాజిన్వతామ్ ॥ ౫౭ ॥ ☞ యేతేఅగ్నే

శివేతనువౌ । సమ్రాట్చాభిభూశ్చ । తేమావిశతాం తేమాజినవ్తామ్ । యేతే అగ్నే శివేతనువౌ । విభూశ్చ పరిభూశ్చ । తేమావిశతాం తేమాజినవ్తామ్ । యేతే అగ్నే శివేతనువౌ । ప్రభ్వీచ ప్రభూతిశ్చ । తేమావిశతాం తేమాజినవ్తామ్ । యాస్తే అగ్నే శివాస్తనువః । తాభిస్త్వాదధే । యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిరముంగచ్ఛ ॥ ౫౮ ॥

చతుష్పదేజినవ్తాం తనువస్త్రీణిచ ॥ ౭ ॥

ఇమేవా ఏతే లోకా అగ్నయః । తేయదవ్యావృత్తా ఆధీయేరన్ । శోచయేయుర్యజమానమ్ । ఘర్మశ్శిర ఇతి గార్హపత్యమాదధాతి । వాతః ప్రాణ ఇత్యన్వాహార్యపచనమ్ । అర్కశ్చక్షురిత్యాహవనీయమ్ । తేనైవైనాన్వ్యావర్తయతి । తథా నశోచయన్తి యజమానమ్ । రథన్తరమభిగాయతే గార్హపత్య ఆధీయమానే । రాథన్తరో వా అయంలోకః ॥ ౫౯ ॥ అస్మిన్నేవైనం లోకే ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । వామదేవ్యమభిగాయత ఉద్ధ్రియమాణే । అన్తరిక్షం వై వామదేవ్యమ్ । అన్తరిక్ష ఏవైనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । అథో శాన్తిర్వై వామదేవ్యమ్ । శాన్తమేవైనం పశవ్యముద్ధరతే । బృహదభిగాయత ఆహవనీయ ఆధీయమానే । బార్హతో వా అసౌలోకః । అముష్మిన్నేవైనం లోకే ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత ॥ ౬౦ ॥ సోఽశ్వో వారో భూత్వా పరాఙైత్ । తంవారవన్తీయేనావారయత । తద్వా

రవన్తీయస్య వారవన్తీయత్వమ్ । శ్యైతేన శ్యైతీ అకురుత । త
చ్ఛ్యైతస్య శ్యైతత్వమ్ । యద్వారవన్తీయమభిగాయతే । వా
రయిత్వైవైనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । శ్యైతేన శ్యైతీకురుతే । ఘర్మ
శ్శిర ఇతి గార్హపత్యమాదధాతి । సశీర్షాణమేవైనమాధత్తే ॥ ౬౧ ॥
ఉపైనముత్తరో యజ్ఞో నమతి । రుద్రో వా ఏషః । యదగ్నిః । స
ఆధీయమాన ఈశ్వరో యజమానస్య పశూన్ హిగ్ంసితోః । సం
ప్రియః పశుభిర్భువదిత్యాహ । పశుభిరేవైనగ్ం సంప్రియం కరో
తి । పశూనామహిగ్ంసాయై । ఛర్దిస్తోకాయ తనయాయ యచ్ఛ
త్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । వాతః ప్రాణ ఇత్యన్వాహా
ర్యపచనమ్ ॥ ౬౨ ॥ సప్రాణమేవైనమాధత్తే । స్వదితం
తోకాయ తనయాయ పితుం పచేత్యాహ । అన్నమేవాస్మై స్వ
దయతి । ప్రాచీమనుప్రదిశం ప్రేహి విద్వానిత్యాహ । వి
భక్తిరేవైనయోస్సా । అథో నానావీర్యావేవైనౌ కురుతే । ఊ
ర్జనో ధేహి ద్విపదే చతుష్పద ఇత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా
శాస్తే । అర్కశ్చక్షురిత్యాహవనీయమ్ । అర్కో వై దేవానా
మన్నమ్ ॥ ౬౩ ॥ ☞ అన్నమేవావరున్ధే । తేన మే
దీదిహీత్యాహ । సమిన్ధ ఏవైనమ్ । ఆనశే వ్యానశ ఇతి త్రిరుదిం
గయతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవైనం లోకేషు ప్రతిష్ఠిత
మాధత్తే । తత్తథా న కార్యమ్ । వీంగితమప్రతిష్ఠితమాదధీత ।
ఉద్ధృత్యైవాధాయాభిమన్త్రయః । అవీంగితమేవైనం ప్రతిష్ఠిత

మాధత్తే । విరాట్చ స్వరాట్చ యాస్తే అగ్నే శివాస్తనువస్తాభి
స్త్వాదధ ఇత్యాహ । ఏతా వా అగ్నేశ్శివాస్తనువః । తాభిరేవై
నగ్ం సమర్ధయతి । యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువస్తాభిరముం గ
చ్ఛేతి బ్రూయాద్యం ద్విష్యాత్ । తాభిరేవైనం పరాభావయతి ॥

ల్లోకాన్త్సృజత్తైనమాధత్తేఽన్వాహార్యపచనం దేవానామన్న
మేనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే సంచచ ॥ ౮ ॥

శమీగర్భాదగ్నిం మన్థతి । ఏషా వా అగ్నేర్యజ్ఞియా త
నూః । తామేవాస్మై జనయతి । అదితిః పుత్రకామా । సాధ్యేభ్యో
దేవేభ్యో బ్రహ్మౌదనమపచత్ । తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః । త
త్ప్రాశ్నాత్ । సా రేతోఽధత్త । తస్యై ధాతా చార్యమా చాజా
యేతామ్ । సా ద్వితీయమపచత్ ॥ ౨౫ ॥ తస్యా ఉ
చ్ఛేషణమదదుః । తత్ప్రాశ్నాత్ । సా రేతోఽధత్త । తస్యై మి
త్రశ్చ వరుణశ్చాజాయేతామ్ । సా తృతీయమపచత్ । తస్యా ఉ
చ్ఛేషణమదదుః । తత్ప్రాశ్నాత్ । సా రేతోఽధత్త । తస్యా
అగ్ంశశ్చ భగశ్చాజాయేతామ్ । సా చతుర్థమపచత్ ॥ ౨౬ ॥
తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః । తత్ప్రాశ్నాత్ । సా రేతోఽధత్త । త
స్యా ఇన్ద్రశ్చ వివస్వాగ్ంశ్చాజాయేతామ్ । బ్రహ్మౌదనం పచ
తి । రేత ఏవ తద్దధాతి । ప్రాశ్నన్తి బ్రాహ్మణా ఓదనమ్ । యదా
జ్యముచ్ఛిష్యతే । తేన సమిధోఽభ్యజ్యాదధాతి । ఉచ్ఛేషణాద్ధ్యా
అదితీ రేతోఽధత్త ॥ ౨౭ ॥ ఉచ్ఛేషణాదేవ తద్రేతోఽధత్తే । అస్థి

వాఏతత్ । యన్మిథః । ఏతద్రేతః । యదాజ్యమ్ । యదాజ్యేన సమిధో భ్యజ్యాదధాతి । అస్త్యేవ తద్రేతసి దధాతి । తిస్ర ఆదధాతి మిథునత్వాయ । ఇయతీర్భవంతి । ప్రజాపతినాయజ్ఞముఖేన సంమితాః ॥ ౬౮ ॥ ఇయతీర్భవంతి । యజ్ఞపరుషా సంమితాః । ఇయతీర్భవంతి । ఏతావద్వై పురుషే వీర్యమ్ । వీర్యసంమితాః । ఆర్ద్రా భవంతి । ఆర్ద్రమివహి రేతస్సిచ్యతే । చిత్రియస్యాశ్వత్థస్యాదధాతి । చిత్రమేవభవతి । ఘృతవతీభిరాదధాతి ॥ ౬౯ ॥ ఏతద్వా అగ్నేః ప్రియంధామ । యద్ఘృతమ్ । ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయతి । అథో తేజసా । గాయత్రీభిర్బ్రాహ్మణస్యాదధ్యాత్ । గాయత్రచ్ఛందా వై బ్రాహ్మణః । స్వస్యచ్ఛందసః ప్రత్యయనస్త్వాయ । త్రిష్టుగ్భీరాజన్యస్య । త్రిష్టుప్ఛందా వై రాజన్యః । స్వస్యచ్ఛందసః ప్రత్యయనస్త్వాయ ॥ ౭౦ ॥ జగతీభిర్వైశ్యస్య । జగతీఛందా వై వైశ్యః । స్వస్యచ్ఛందసః ప్రత్యయనస్త్వాయ । తగ్ంసంవత్సరం గోపాయేత్ । సంవత్సరగ్ంహి రేతోహితం వర్ధతే । యద్యేనగ్ం సంవత్సరే నోపనమేత్ సమిధఃపునరాదధ్యాత్ । రేతఏవ తద్ధితం వర్ధమానమేతి । నమాగ్ంసమశ్నీయాత్ । నస్త్రియముపేయాత్ ॥ ౭౧ ॥ యన్మాగ్ంసమశ్నీయాత్ । యత్స్త్రియముపేయాత్ । నిర్వీర్యస్స్యాత్ । నైనమగ్నిరుపనమేత్ । శ్వఆధాస్యమానో బ్రహ్మౌదనం పచతి । ఆదిత్యావా ఇతఉత్తమాస్సువర్గం లోకమాయన్న్ ।

తే వా ఇతోఽయంతం ప్రతినుదంతే । ఏతే ఖలు వావాదిత్యాః । యద్బ్రాహ్మణాః । తైరేవ సంత్వం గచ్ఛతి ॥ ౭౨ ॥ నైనం ప్రతినుదంతే । బ్రహ్మవాదినో వదంతి । కస్మాత్సత్యాత్ । అగ్నిగర్భాః । యోఽస్మై ప్రజాం పశూన్ప్రజనయతీతి । శతాగ్ంస్తాగ్ంరాత్రీస్స గ్నిమింధీత । తస్మిన్నుపవ్యుష సూరోఽనిష్టపేత్ । యత్పస్తభాయ వాస్తాన్వ్యపిచ్ఛాయతి । తాదృగేవ తత్ । ప్రాతోఽమూషాహ్యేషస్యాగ్నిం మంథతి ॥ ౭౩ ॥ నైవసాగ్నిస్సంతతః । తం మాస్యాత్యా పాఞ్చముద్ధరంతి । సంవత్సరమేవ తదేత్రోహితం ప్రజనయతి । అనాహితస్తస్యాగ్నిరిత్యాహుః । యస్సమిధో నాధాయాగ్నిమాధత్త ఇతి । తాస్సంవత్సరే పురస్తాదాదధ్యాత్ । సంవత్సరాదేవైనమవరుధ్యాధత్తే । యది సంవత్సరే నాదధ్యాత్ । ద్వాదశ్యాం పురస్తాదాదధ్యాత్ । సంవత్సరప్రతిమా వై ద్వాదశ రాత్రయః । సంవత్సరమేవాస్యాహితా భవంతి । యది ద్వాదశ్యాం నాదధ్యాత్ । త్ర్యహే పురస్తాదాదధ్యాత్ । ఆహితా ఏవాస్య భవంతి ॥ ౭౪ ॥ ద్వితీయముపచచ్ఛస్కంధముపదదితి రేతోధత్త సంమితా ఘృతవతీభిరాదధాతి రాజన్యస్యస్య ఛందసః ప్రత్యయనస్యా యేయాగ్ంస గచ్ఛతి మంథతి రాత్రయశ్చత్వారి చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । స రిరిచానోఽమన్యత । స తపోఽతప్యత । స ఆత్మన్వీర్యమపశ్యత్ । తదవర్ధత । తదస్మాత్సహసోర్ధ్వమసృజ్యత । సా విరాడభవత్ । తాం దేవాసురా వ్యగృహ్ణత ।

బ్రవీత్ప్రజాపతిః । మమ వా ఏషా ॥ ౭౫ ॥ ☞ దోహః
ఽవయుష్మాకమితి । సాతతః ప్రాచ్యుదక్రామత్ । తత్ప్రజాప
తిః పర్యగృహ్ణాత్ । అథర్వపితుం మే గోపాయేతి । సాద్వితీయ
ముదక్రామత్ । తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్ణాత్ । నర్యప్రజా
మ్మే గోపాయేతి । సాతృతీయముదక్రామత్ । తత్ప్రజాపతిః
పర్యగృహ్ణాత్ । శగ్గ్ంస్య పశూన్మే గోపాయేతి ॥ ౭౬ ॥ ☞ సా
చతుర్థముదక్రామత్ । తత్ప్రజాపతిః పర్య గృహ్ణాత్ । సప్రథ
సభాం మే గోపాయేతి । సాపంచమముదక్రామత్ । తత్ప్రజాపతిః ప
ర్యగృహ్ణాత్ । అహేబుధ్నియమంత్రం మే గోపాయేతి । అగ్నీన్వావసా
తాన్వ్యక్రమత । తాఞ్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్ణాత్ । అథో పఙ్క్తిమేవ ।
పఙ్క్తిర్వా ఏషా బ్రాహ్మణే ప్రవిష్టా ॥ ౭౭ ॥ తామాత్మనోఽధి నిర్మిమీ
తే । యదగ్నిరాధీయతే । తస్మాదేతావంతోఽగ్నయ ఆధీయంతే ।
పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్ం స్పృ
ణోతి । అథర్వపితుం మే గోపాయేత్యాహ । అన్నమేవైతేన
స్పృణోతి । నర్యప్రజాం మే గోపాయేత్యాహ । ప్రజామేవై
తేన స్పృణోతి । శగ్గ్ంస్య పశూన్మే గోపాయేత్యాహ ॥ ౭౮ ॥
☞ పశూనేవైతేన స్పృణోతి । సప్రథసభాం మే గోపాయే
త్యాహ । సభామేవైతేనేంద్రియగ్గ్ం స్పృణోతి । అహేబుధ్ని
యమంత్రం మే గోపాయేత్యాహ । మంత్రమేవైతేన శ్రియగ్గ్ం స్పృ
ణోతి । యదన్వాహార్యపచనేఽన్వాహార్యం పచంతి । తేన సో

అగ్నే రేతశ్చంద్రగ్ం హిరణ్యమ్ । అద్భ్యస్సంభూతమమృతం
ప్రజాసు । తథ్సంభరన్నుత్తరతో నిధాయ ॥ ౪ ॥ అతిప్ర
యచ్ఛన్దురితింతరేయమ్ । అశ్వో రూపం కృత్వా యదశ్వత్థోతి
ష్ఠః । సంవత్సరం దేవేభ్యో నిలాయ । తత్తేన్యక్తమిహ సంభరం
తః । శతంజీవేమ శరదస్సవీరాః । ఊర్జః పృథివ్యా అధ్యుత్థితోసి ।
వనస్పతే శతవల్శో విరోహ । త్వయా వయమిష మూర్జం మద
న్తః । రాయస్పోషేణ సమిషామదేమ । గాయత్రియా హ్రి
యమాణస్య యత్తే ॥ ౫ ॥ పర్ణమపతత్తృతీయస్యై దివో
ధి । సోయంపర్ణస్సోమపర్ణాద్ధిజాతః । తతో హరామి సోమపీథ
స్యావరుద్ధ్యై । దేవానాం బ్రహ్మవాదం వదతాంయత్ । ఉపా
శృణోస్సుశ్రవా వై శ్రుతోసి । తతో మామావిశతు బ్రహ్మవర్చ
సమ్ । తథ్సంభరగ్గ్ంస్తదవరుంధీయసాక్షాత్ । యయాతే సృ
ష్టస్యాగ్నేః । హేతిమశమయత్ప్రజాపతిః । తామిమామప్రదాహా
య ॥ ౬ ॥ శమీగ్ంశాంత్యై హరామ్యహమ్ । యత్తే సృష్ట
స్య యతః । వికంకతం భా ఆర్ఛజ్జాతవేదః । తయా భాసా సంమితః ।
ఉరుంనో లోకమను ప్రభాహి । యత్తే తాంతం హృదయమాచ్ఛిం
దం జాతవేదః । మరుతోద్భిస్తమయిత్వా । ఏతత్తే తదశనేస్సంభ
రామి । సాత్మా అగ్నే సహృదయో భవేహ । చిత్రియాదశ్వత్థా
థ్సంభృతా బృహత్యః ॥ ౭ ॥ శరీరమభిసగ్గ్ంస్కృతాస్థ ।
ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితాః । తిస్రస్త్రివృద్భిర్మిథు

వాఽగ్ప్రజాత్యై । అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహాద్ధిజాతామ్ । అగ్నేస్తనూం
యజ్ఞియాగ్ం సంభరామి । శాంతయోనిగ్ం శమీగర్భమ్ । అ
గ్నయే ప్రజనయితవే । యోఽశ్వత్థశ్శమీగర్భః । ఆరురోహ త్వే
సచా । తంతే హరామి బ్రహ్మణా ॥ ౮ ॥ యజ్ఞియైః కేతుభి
స్సహ । యంత్వా సమభరం జాతవేదః । యథాశరీరం భూతేషు
న్యక్తమ్ । ససంభృతస్సీదశివఃప్రజాభ్యః । ఉరున్నో లోకమ
నునేషి విద్వాన్ । ప్రవైధసే కవయే మేధ్యాయ । వచో వందారు
వృషభాయ వృష్ణే । యతో భయమభయం తన్నో అస్తు । అవదే
వాన్ యజే హేడ్యాన్ । సమిధాగ్నిం దువస్యత ॥ ౯ ॥ ఘృ
తైర్బోధయతాతిథిమ్ । ఆస్మిన్ హవ్యాజుహోతన । ఉపత్వా
గ్నే హవిష్మతీః । ఘృతాచీర్యంతు హర్యత । జుషస్వ సమిధో మ
మ । తంత్వా సమిద్భిరంగిరః । ఘృతేన వర్ధయామసి । బృహచ్ఛో
చాయవిష్ఠ్య । సమిధ్యమానః ప్రథమో ను ధర్మః । సమక్తుభిరజ్యతే వి
శ్వవారః ॥ ౧౦ ॥ శోచిష్కేశో ఘృతనిర్ణిక్పావకః । సు
యజ్ఞో అగ్నిర్యజథాయ దేవాన్ । ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని
రగ్నిః । ఘృతైస్సమిద్ధో ఘృతమస్యాన్నమ్ । ఘృతప్రుషస్త్వా స
రితో వహంతి । ఘృతం పిబంథ్సు యజాయక్షి దేవాన్ । ఆయు
ర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణః । ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి ।
ఘృతంపీత్వా మధుచారు గవ్యమ్ । పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదిమ
మ్ ॥ ౧౧ ॥ త్వామగ్నే సమిధానం యవిష్ఠ । దేవాదూతం

చక్రిరే హవ్యవాహమ్ । ఉరుజ్రయసం ఘృతయోనిమాహుతమ్ ।
త్వేషం చక్షుర్దధిరే చోదయన్వతి । త్వామగ్నే ప్రదివ ఆహు
తం ఘృతేన । సుమ్నాయవస్సుషమిధా సమీధిరే । స వావృ
ధాన ఓషధీభిరుక్షితః । ఉరుజ్రయాగ్ంసి పార్థివా వి తిష్ఠసే ।
ఘృతప్రతీకం వఋతస్య ధూర్షదమ్ । అగ్నిం మిత్రన్న సమిధాన
ఋంజతే ॥ ౧౨ ॥ ఇంధానో అక్రో విదథేషు దీద్యత్ । శు
క్రవర్ణాముదు నో యగ్ంసతే ధియమ్ । ప్రజా అగ్నే సంవాస
య । ఆశాశ్చ పశుభిస్సహ । రాష్ట్రాణ్యస్మా ఆధేహి । యా
న్యాసంథ్సవితుస్సవే । మహీ విశ్పత్నీ సదనే ఋతస్య । అర్వా
చీ ఏతం ధరుణే రయీణామ్ । అంతర్వత్నీ జన్యం జాతవేదసమ్ ।
అధ్వరాణాం జనయథః పురోగామ్ ॥ ౧౩ ॥ ఆరోహతం దశ
తగ్ం శక్వరీర్మమ । ఋతేనాగ్న ఆయుషా వర్చసా సహ । జ్యో
గ్జీవంత ఉత్తరాముత్తరాగ్ం సమామ్ । దర్శమహం పూర్ణమాసం
యజ్ఞం యథా యజై । ఋత్వియవతీ స్థో అగ్నిరేతసౌ । గర్భం
దధాథాం తే వామహం దదే । తథ్సత్యం యద్వీరం బిభృథః ।
వీరం జనయిష్యథః । తే మత్ప్రాతః ప్రజనిష్యేథే । తే మా ప్ర
జాతే ప్రజనయిష్యథః ॥ ౧౪ ॥ ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవ
ర్చసేన సువర్గే లోకే । అనృతాథ్సత్యముపైమి । మానుషా
ద్దైవ్యముపైమి । దైవీం వాచం యచ్ఛామి । శల్కైరగ్నిమిం

ధాః । అతిమృత్యుగ్ంతరత్యమృత్యుహమ్ । జాతవేదో భువనస్య రే
తః । ఇహ సిఞ్చ తపసో యజ్జనిష్యతే ॥ ౧౫ ॥ అగ్నిమశ్వ
త్థాదధిహవ్యవాహమ్ । శమీగర్భాజ్జనయన్యో మయోభూః । అ
యం తే యోనిర్ఋత్వియః । యతో జాతో అరోచథాః । తం జాన
న్నగ్న ఆరోహ । అథానో వర్ధయా రయిమ్ । అపేత వీత వి చ సర్ప
తాతః । యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః । అదాదిదం యమోఽవ
సానం పృథివ్యాః । అక్రన్నిమం పితరో లోకమస్మై ॥ ౧౬ ॥
అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేః పురీషమసి । సంజ్ఞానమసి కామధరణమ్ ।
మయి తే కామధరణం భూయాత్ । సం వస్సృజామి హృదయాని ।
సగ్ంసృష్టం మనో అస్తు వః । సగ్ంసృష్టః ప్రాణో అస్తు వః । సం
యా వః ప్రియాస్తనువః । సం ప్రియా హృదయాని వః । ఆత్మా
వో అస్తు సంప్రియః । సంప్రియాస్తనువో మమ ॥ ౧౭ ॥ కల్పేతాం
ద్యావాపృథివీ । కల్పంతామాప ఓషధీః । కల్పంతామగ్నయః పృ
థక్ । మమ జ్యైష్ఠ్యాయ సవ్రతాః । యేఽగ్నయస్సమనసః । అంత
రా ద్యావాపృథివీ । వాసంతికావృతూ అభికల్పమానాః । ఇంద్ర
మివ దేవా అభిసంవిశంతు । దివస్త్వా వీర్యేణ । పృథివ్యై మహి
మ్నా ॥ ౧౮ ॥ అంతరిక్షస్య పోషేణ । సర్వపశుమాదధే । అ
జీజనన్నమృతం మర్త్యాసః । అస్రేమాణం తరణిం వీడుజమ్భమ్ ।
దశ స్వసారో అగ్రువస్సమీచీః । పుమాగ్ంసం జాతమభిసగ్ంరభం
తామ్ । ప్రజాపతేస్త్వా ప్రాణేనాభిప్రాణిమి । పూష్ణః పోషే

ణమహ్యమ్ । దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శర
ద్భ్య ఆయుషే వర్చసే ॥ ౧౯ ॥ జీవాత్వై పుణ్యాయ । అహం
త్వదస్మి మదసి త్వమేతత్ । మమాసి యోనిస్తవ యోనిరస్మి । మ
మైవ సన్వహ హవ్యాన్యగ్నే । పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదః ।
ప్రాణేన త్వామృతమాదధామి । అన్నాదమన్నాద్యాయ । గో
ప్తారం గుప్త్యై । సుగార్హపత్యో విదహన్నరాతీః । ఉషస
శ్శ్రేయసీశ్శ్రేయసీర్దధత్ ॥ ౨౦ ॥ అగ్నే సపత్నాగ్ం అ
పబాధమానః । రాయస్పోషమిషమూర్జమస్మాసు ధేహి । ఇమా ఉ
మాముపతిష్ఠంతు రాయః । ఆభిః ప్రజాభిరిహ సంవసేయ । ఇ
హో ఇడా తిష్ఠతు విశ్వరూపీ । మధ్యే వసోర్దీదిహి జాతవేదః । ఓ
జసే బలాయ త్వోద్యచ్ఛే । వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే ।
సపత్నతూరసి వృత్రతూః । యస్తే దేవేషు మహిమా సువ
ర్గః ॥ ౨౧ ॥ యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః । పుష్టిర్యా తే మనుష్యే
షు పప్రథే । తయా నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి । దివః పృథివ్యాః
పర్యంతరిక్షాత్ । వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యః । యత్ర యత్ర
జాతవేదస్సంబభూథ । తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి । ప్రా
చీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వాన్ । అగ్నేరగ్నే పురో అగ్నిర్భ
వేహ । విశ్వా ఆశా దీద్యానో విభాహి ॥ ౨౨ ॥ ఊర్జం నో ధే
హి ద్విపదే చతుష్పదే । అన్వగ్నిరుషసామగ్రమఖ్యత్ । అ
న్వహాని ప్రథమో జాతవేదాః । అనుసూర్య [illegible]

స్యోన । అనుద్యావాపృథివీ ఆతతాన । విక్రమస్వ మహాగ్ం అసి । వేదిషన్మానుషేభ్యః । త్రిషు లోకేషు జాగృహి । యదిదం దివో యదః పృథివ్యాః । సంవిదానే రోదసీ సంబభూవతుః ॥ ౨౩ ॥ తయోః పృష్ఠే సీదతు జాతవేదాః । శంభూః ప్రజాభ్యస్తనువే స్యోనః । ప్రాణంత్వామృత ఆదధామి । అన్నాదమన్నాద్యాయ । గోప్తారం గుప్త్యై । యత్తే శుక్ర శుక్రం వర్చశ్శుక్రా తనూః । శుక్రం జ్యోతిరజస్రమ్ । తేన మే దీదిహి తేన త్వాదధే । అగ్నినాగ్నే బ్రహ్మణా । ఆనశే వ్యానశే సర్వమాయుర్వ్యానశే ॥ ౨౪ ॥ నర్య ప్రజాం మే గోపాయ । అమృతత్వాయ జీవసే । జాతాం జనిష్యమాణాంచ । అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితామ్ । అథర్వ పితుం మే గోపాయ । రసమన్నమిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీతతనో । అవిషన్నః పితుం కృణు । శగ్ంస్య పశూన్మే గోపాయ । ద్విపాదో యే చతుష్పదః ॥ ౨౫ ॥ అష్టాశఫాశ్చ య ఇహాగ్నే । యే చైకశఫా ఆశుగాః । సప్రథ సభాం మే గోపాయ । యే చ సభ్యాస్సభాసదః । తానింద్రియావతః కురు । సర్వమాయురుపాసతామ్ । అహే బుధ్నియ మంత్రం మే గోపాయ । యమృషయస్త్రైవిదా విదుః । ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి । సా హి శ్రీరమృతా సతామ్ ॥ చతుశ్శిఖండా యువతిస్సుపేశాః । ఘృతప్రతీకా భువనస్య మధ్యే । మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగాయ । మహ్యం ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్ । ఇహైవ సంతత్ర సంతో వోఽగ్నయః । ప్రాణె

నవాచా మనసా బిభర్మి । తిరోమా సంతమాయుర్మా ప్రహాసీత్ ।
జ్యోతిషా వో వైశ్వానరేణోపతిష్ఠే । పఞ్చధాగ్నీన్వ్యక్రామత్ ।
విరాట్థ్సృష్టా ప్రజాపతేః । ఊర్ధ్వారోహద్రోహిణీ । యోనిర
గ్నేః ప్రతిష్ఠితిః ॥ ౮ ॥ విశంతునః పురూచీర్వ్యధేమ నిధాయయ
త్తే ప్రదాహాయ బృహతో బ్రహ్మణామవస్యత విశ్వవారణ్యమన్యం
జతే పురోగాం ప్రజనణ్యస్యథో జనిష్యతేస్మై సుమమహిమాన్నవర్త్య
స్మై దధథుస్సువర్గో భూహి సంబభూవతురాయురాన్యస్యనశ్శే చతుష్పర
స్పతాం ప్రజాపతైర్ద్వేచ ॥ ౧ ॥

నవైతాన్యహానిభవంతి । నవవై సువర్గాలోకాః । యదే
తాన్యహాన్యుపయంతి । నవస్వేవ తథ్సువర్గేషు లోకేషు సత్రిణః
ప్రతితిష్ఠంతోయంతి । అగ్నిష్టోమాః పరస్సామానః కార్యా ఇత్యా
హుః । అగ్నిష్టోమసంమితస్సువర్గో లోక ఇతి । ద్వాదశాగ్నిష్టోమ
స్య స్తోత్రాణి । ద్వాదశమాసాస్సంవత్సరః । తత్తన్నసూర్త్య
మ్ । ఉక్థ్యా ఏవ సప్తదశాః పరస్సామానః కార్యాః ॥ ౨ ॥ పశ
వో వా ఉక్థాని । పశూనామవరుద్ధ్యై । విశ్వజిదభిజితావగ్నిష్టో
మౌ । ఉక్థ్యాస్సప్తదశాః పరస్సామానః । తేసగ్ంస్తుతా విరాజ
మభిసంపద్యంతే । ద్వే చర్చావతిరిచ్యేతే । ఏకయా గౌరతిరిక్తః ।
ఏకయాయురూనః । సువర్గో వై లోకో జ్యోతిః । ఊర్గ్విరాట్ ॥
☞ సువర్గమేవ తేన లోకమభిజయంతి । యత్పరగ్ంరాథంతరమ్ । త
త్ప్రథమేహన్యాహార్యమ్ । బృహద్ద్వితీయే । వైరూపం తృతీయే ।

వైరాజం చతుర్థే । శాక్వరం పంచమే । రైవతగ్ం షష్ఠే । త
ముష్పృష్ఠేభ్యో నయంతి । సంతనయ ఏతే గ్రహాః గృహ్యంతే ॥ ౩౦ ॥
అతిగ్రాహ్యాః పరస్సామసు । ఇమానేవైతైర్లోకాన్థ్సంతన్వం
తి । మిథునా ఏతే గ్రహాః గృహ్యంతే । అతిగ్రాహ్యాః పరస్సామ
సు । మిథునమేవైతైర్యజమానా అవరుంధతే । బృహత్పృష్ఠం
భవతి । బృహద్వై సువర్గో లోకః । బృహతైవ సువర్గం లోకం
యంతి । త్రయస్త్రిగ్ంశినామసామ । మాధ్యందినే పవమానే
భవతి ॥ ౩౧ ॥ త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాః । దేవతా ఏవా
వరుంధతే । యే వా ఇతః పరాంచగ్ం సంవథ్సరముపయంతి । న
హైనం తే స్వస్తి సమశ్నువతే । అథ యేఽముతోఽర్వాంచముపయ
న్తి । తే హైనగ్ం స్వస్తి సమశ్నువతే । ఏతద్వా అముతోఽర్వాం
చముపయంతి । యదేనమ్ । యో హ ఖలు వావ ప్రజాపతిః । స
ఉ వైవేంద్రః । తము దేవేభ్యో నయంతి ॥ ౩౨ ॥ కార్త్యవిరా
డ్బృహత్యం తే పవమానే భవతీం ప్రకంచ ॥ ౨ ॥

సంతతిర్వా ఏతే గ్రహాః । యత్పరస్సామానః । విషూ
వాందివాకీర్త్యమ్ । యథా శాలాయై పక్షసీ । ఏవగ్ం సంవథ్స
రస్య పక్షసీ । యదేతే న గృహ్యేరన్ । విషూచీ సంవథ్సరస్య
పక్షసీ వ్యవస్రగ్ంసేయాతామ్ । ఆర్తిమార్ఛేయుః । యదే
తే గృహ్యంతే । యథా శాలాయై పక్షసీ మధ్యమం వగ్ంశమభి
సమాయచ్ఛతి ॥ ౩౩ ॥ ఏవగ్ం సంవథ్సరస్య పక్షసీ దివాకీ

త్ర్యహమభిసంతన్వంతి । నార్తిమార్ఛంతి । పక్షిణꣳశమహర్భ
వతి । శుక్రాగ్రాగ్రహాꣳగృహ్యంతే । ప్రత్యుక్తిర్ద్వ్యోసయ
త్వాయ । సార్యపతదహాꣳపశు రాలభ్యతే । సార్యోతి గ్రా
హ్యోగృహ్యతే । అహరైవ రూపేణ సమర్ధయంతి । అథో
అహ్న ఏవైష బలిహ్రియతే । సప్తైతదహరతి గ్రాహ్యోగృ
హ్యంతే ॥ 3౪ ॥ సప్తవైశీర్షణ్యాꣳప్రాణాః । అసావా
దిత్యశ్శిరఃప్రజానామ్ । శీర్షన్నేవ ప్రజానాం ప్రాణాంద
ధాతి । తస్మాథ్సప్తశీర్షన్ప్రాణాః । ఇంద్రో వృత్రꣳ హ
త్వా । అసురాన్పరాభావ్య । సఇమాఁల్లోకానభ్యజయత్ । తస్యా
సౌలోకోనభిజిత ఆసీత్ । తంవిశ్వకర్మా భూత్వా భ్యజయత్ ।
యద్వైశ్వకర్మణో గృహ్యతే ॥3౫॥ ☞ సువర్గస్య లోకస్యాభి
జిత్యై । ప్రవాఏతేస్మాల్లోకాచ్చ్యవంతే । యేవైశ్వకర్మణంగృ
హ్ణతే । ఆదిత్యశ్శ్వగృహ్యతే । ఇయంవాఅదితిః । అస్యామే
వ ప్రతితిష్ఠంతి । అన్యోన్యోగృహ్యతే । విశ్వాన్యేవాన్యేనక
ర్మాణి కుర్వాణాయంతి । అస్యామన్యేన ప్రతితిష్ఠంతి । తావా ప
రాగ్ధాథ్సంవథ్సరస్యాన్యోన్యోగృహ్యేతే । తావుభౌసహ మహా
వ్రతేగృహ్యేతే । యజ్ఞస్యైవాంతం గత్వా । ఉభయోర్లో
కయోఃప్రతితిష్ఠంతి । అర్కస్యముఖం భవతి । అనార్త్యస్యా
వరుద్ధ్యై ॥ 3౬ ॥ సప్తాయచ ఫలత్యతిగ్రాహ్యోగృహ్యంతే
గృహ్యతే సంవథ్సరస్యాన్యోన్యోగృహ్యేతే పంచచ ॥ 3 ॥

ఏకవిగ్ంశ ఏష భవతి । ఏతేన వై దేవా ఏకవిగ్ంశేన । ఆదిత్యమితఉత్తమగ్ం సువర్గం లోకమారోహయన్ । స వా ఏష ఇత ఏకవిగ్ంశః । తస్య దశావస్తాదహాని । దశ పరస్తాత్ । స వా ఏష విరాడుభయతః ప్రతిష్ఠితః । విరాజి హి వా ఏష ఉభయతః ప్రతిష్ఠితః । తస్మాదంతరేమౌ లోకౌ యన్ । సర్వేషు సువర్గేషు లోకేష్వభితపన్నేతి ॥ ౩౭ ॥ దేవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య । పరాచోఽతిపాదాదబిభయుః । తం ఛందోభిరదృగ్ంహన్ ధృత్యై । దేవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య । అవాచోఽవపాదాదబిభయుః । తం పంచభీ రశ్మిభిరుదవయన్ । తస్మాదేకవిగ్ంశేఽహన్ పంచ దివాకీర్త్యాని క్రియంతే । రశ్మయో వై దివాకీర్త్యాని । యే గాయత్రే । తే గాయత్రీషూత్తరయోః పవమానయోః ॥ ౩౮ ॥ మహాదివాకీర్త్యగ్ం హోతుః పృష్ఠమ్ । వికర్ణం బ్రహ్మసామమ్ । భాసోఽగ్నిష్టోమః । అథైతాని పరాణి । పరైర్వై దేవా ఆదిత్యగ్ం సువర్గం లోకమపారయన్ । యదపారయన్ । తత్పరాణాం పరత్వమ్ । పారయంత్యేనం పరాణి । య ఏవం వేద । అథైతాని స్పరాణి । స్పరైర్వై దేవా ఆదిత్యగ్ం సువర్గం లోకమస్పారయన్ । యదస్పారయన్ । తత్స్పరాణాగ్ం స్పరత్వమ్ । స్పారయంత్యేనగ్ం స్పరాణి । య ఏవం వేద ॥ ౩౯ ॥ ఏతి పవమానయోః స్పరాణి పంచ చ ॥ ౮ ॥

అప్రతిష్ఠాం వా ఏతే గచ్ఛంతి । యేషాగ్ం సంవత్సరేఽనాప్తేఽథ । ఏకాదశినీ వ్యపద్యతే । వైష్ణవం వామనమాలభంతే । యజ్ఞో వై

విష్ణుః । యజ్ఞమేవాలభంతే ప్రతిష్ఠిత్యై । ఐంద్రాగ్నమాలభంతే । ఇంద్రాగ్నీ వై దేవానామయాతయామానౌ । యే ఏవ దేవతే అయాతయామ్నీ । తే ఏవాలభంతే ॥ ౪౦ ॥ వైశ్వదేవమాలభంతే । దేవతా ఏవావరుంధతే । ద్యావాపృథివ్యాం ధేనుమాలభంతే । ద్యావాపృథివ్యోరేవ ప్రతితిష్ఠంతి । వాయవ్యం వత్సమాలభంతే । వాయురేవైభ్యో యథాయతనాద్దేవతా అవరుంధే । ఆదిత్యామవిం వశామాలభంతే । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠంతి । మైత్రావరుణీమాలభంతే ॥ ౪౧ ॥ మిత్రేణైవ యజ్ఞస్య స్విష్టగ్ం శమయంతి । వరుణేన దురిష్టమ్ । ప్రాజాపత్యం తూపరం మహావ్రత ఆలభంతే । ప్రాజాపత్యోఽతిగ్రాహ్యో గృహ్యతే । అహ్నైవ రూపేణ సమర్ధయంతి । అథో అహ్న ఏవైష బలిర్హ్రియతే । ఆగ్నేయమాలభంతే ప్రతిప్రజ్ఞాత్యై । ఆజప్తైత్వా వాపతే పూర్వైర్వాస్తైరసంబంధతే । యదేతే గవ్యాః పశవ ఆలభ్యంతే । ఉభయేషాం పశూనామవరుద్ధ్యై ॥ యదతిరిక్తామేకాదశినీమాలభేరన్ । అప్రియం భ్రాతృవ్యమభ్యతిరిచ్యేత । యద్ద్వౌ ద్వౌ పశూ సమస్యేయుః । కనీయ ఆయుః కుర్వీరన్ । యదేతే బ్రాహ్మణవంతః పశవ ఆలభ్యంతే । నాప్రియం భ్రాతృవ్యమభ్యతిరిచ్యతే । న కనీయ ఆయుః కుర్వతే ॥ ౪౩ ॥ తే ఏవాలభంతే మైత్రావరుణీమాలభంతే వరుద్ధ్యై సప్త చ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజాః సృష్ట్వా వృత్తోఽశయత్ । తం దేవా భూతానాగ్ం రసం తేజస్సంభృత్య । తేనైనమభిషజ్యన్ ।

హానేవ వర్తత ఇతి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । మహద్వ్ర
తమితి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । మహతో వ్రతమి
తి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । పంచవిగ్ంశస్తోమో భవ
తి ॥ ౪౪ ॥ చతుర్విగ్ంశత్యర్ధమాసస్సంవథ్సరః । యద్వా ఏ
తస్మిన్థ్సంవథ్సరేఽధి ప్రాజాయత । తదన్నం పంచవిగ్ంశమభవత్ ।
మధ్యతః క్రియతే । మధ్యతో హ్యన్నమశితం ధినోతి । అథో మధ్య
త ఏవ ప్రజానామూర్గ్ధీయతే । అథ యద్వా ఇదమంతతః క్రియ
తే । తస్మాదంతే ప్రజాస్సమేధంతే । అంతతః క్రియతే ప్రజన
నాయైవ । త్రివృచ్ఛిరో భవతి ॥ ౪౫ ॥ త్రేధావిహితగ్ం
హి శిరః । లోమత్వగస్థి । పరాచస్స్తువంతి । తస్మాత్తథ్సదృగేవ ।
న మేద్యతోఽను మేద్యతి । న కృశ్యతోఽను కృశ్యతి । పంచదశోఽన్యః
పక్షో భవతి । సప్తదశోఽన్యః । తస్మాద్వయాగ్ంస్యన్యతరమర్ధ
మభిపర్యావర్తంతే । అన్యతరతో హి తద్గరీయః క్రియతే ॥ ౪౬ ॥
పంచవిగ్ంశ ఆత్మా భవతి । తస్మాన్మధ్యతః పశవో వరిష్ఠాః । ఏకవి
గ్ంశం పుచ్ఛమ్ । ద్విపదాసు స్తువంతి ప్రతిష్ఠిత్యై । సర్వేణ
సహ స్తువంతి । సర్వేణ హ్యాత్మనాత్మన్వీ । సహోత్పతంతి ।
ఏకైకాముచ్ఛగ్ంసంతి । ఆత్మన్మహ్యంగాని బద్ధాని । న వా ఏ
తేన సర్వః పురుషః ॥ ౪౭ ॥ యదిత ఇతో లోమాని దత్వాన
ఖాః । పరిమాదః క్రియంతే । తాన్యేవ తేన ప్రత్యుప్యంతే । ఔ
దుంబరస్తల్పో భవతి । ఊర్గ్వా అన్నముదుంబరః । ఊర్జ ఏ
వాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । యస్య తల్పసద్యమనభిజితగ్ం స్యా

త్ । సదేవానాగ్ంసామ్యృఛ్ఛే । తల్పసద్యమభిజయానీతి తల్ప
మారుహ్యోవ్యగ్రాయేత్ । తల్పసద్యమేవాభిజయతి ॥ ౪౯ ॥
యస్యతల్పసద్యమభిజితగ్గ్ంస్యాత్ । సదేవానాగ్ంసామ్యృఛ్ఛే ।
తల్పసద్యం మాపరాజేషీతి తల్పమారుహ్యోవ్యగ్రాయేత్ । నత
ల్పసద్యం పరాజయతే । శ్లైంఖశగ్ంసతి । మహ్యైవై శ్లైం
ఖః । మహాసపవానాఙ్గ్యసాయనుభైయ । దేవాసురాస్సంయ
త్తా ఆసన్ । తఆదిత్యేవ్యాయచ్ఛంత । తందేవాస్సమజయన్ ॥
బ్రాహ్మణశ్చ శూద్రశ్చ చర్మకర్తేవ్యాయచ్ఛేతే । దైవ్యో
వై వర్ణో బ్రాహ్మణః । అసుర్యశ్శూద్రః । ఇమేరాధ్నన్నిమే సు
భూతమక్రన్నిత్యన్యతరో బ్రూయాత్ । ఇమఉద్వాసీకారి
ణ ఇమెమద్భూతమక్రన్నిత్యన్యతరః । యదేవైషాగ్ంసుకృతం
యారాద్ధిః । తదన్యతరోఽభిశ్రీణాతి । యద్వైషాం దుష్కృతం
యారాద్ధిః । తదన్యతరోపహంతి । బ్రాహ్మణస్సంజయతి । అము
మేవాదిత్యం భ్రాతృవ్యస్య సంవిందంతే ॥ ౫౦ ॥ భవతి భవతి
క్రియతై పురుషోజయత్యజయం జయత్యేకంచ ॥ ౬ ॥

ఉద్ధన్యమానం నవైతాని సంతతిరేకవిగ్ంశపషో ప్రతిష్ఠాం ప్రజాపతిర్వ్యాత్తష్షట్ ॥.

ఉద్ధన్యమానగ్ం శోచిష్కేశో గ్నిస్సపత్నా నతిగ్రాహ్య వైశ్వదేవమాలభంతె పంచాశత్ ॥ హరిఃఓమ్ ॥

ప్రథమాష్టకే ద్వితీయ ప్రపాఠకస్సమాప్తః ॥.

హరిః ఓమ్ ॥ దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా వి
జయముపయంతః । అగ్నీషోమయోస్తేజస్వినీస్తనూస్సన్న్యదధ
త । ఇదము నో భవిష్యతి । యది నో జేష్యంతీతి । తేనాగ్నీషో
మావపాక్రామతామ్ । తే దేవా విజిత్య । అగ్నీషోమావన్వై
చ్ఛన్ । తేఽగ్నిమన్వవిందన్నృతుష్వాక్తన్నమ్ । తస్య విభక్తీభి
స్తేజస్వినీస్తనూరవారుంధత ॥ ౧ ॥ తే సోమమన్వవిందన్ ।
తమఘ్నన్ । తస్య యథాభిజ్ఞాయం తనూర్వ్యగృహ్ణత । తే గ్ర
హా అభవన్ । తద్గ్రహాణాం గ్రహత్వమ్ । యస్యైవం విదుషో గ్ర
హా గృహ్యంతే । తస్య త్వేవ గృహీతాః । నానాగ్నేయం పునరా
ధేయే కుర్యాత్ । యదనాగ్నేయం పునరాధేయే కుర్యాత్ ।
వ్యృద్ధమేవ తత్ ॥ ౨ ॥ అనాగ్నేయం వా ఏతత్క్రియతే ।
యత్సమిధస్తనూనపాతమిడో బర్హిర్యజతి । ఉభావాగ్నేయా
వాజ్యభాగౌ స్యాతామ్ । అనాజ్యభాగౌ భవత ఇత్యాహుః । య
దుభావాగ్నేయావన్వంచావితి । అగ్నయే పవమానాయోత్తర
స్స్యాత్ । యత్పవమానాయ । తేనాజ్యభాగః । తేన సౌమ్యః ।
వృధన్వత్యాగ్నేయస్యాజ్యభాగస్య పురోనువాక్యా భవతి ॥ ౩ ॥
యథా సుప్తం బోధయతి । తాదృగేవ తత్ । అగ్నిర్న్యక్తాస్సపత్నీ
సంయాజానామృచస్స్యుః । తేనాగ్నేయగ్ం సర్వం భవతి । ప్ర
థా తేజస్వినీం దేవతాముపైతీత్యాహుః । ఈశ్వరా ప్ర
దహ ఇతి । నేతి బ్రూయాత్ । ప్రజననం వా అగ్నిః । ప్రజన

నమైవోపైతీతి । కృతయజుస్సంభృతసంభార ఇత్యాహుః ॥ ౪ ॥
నసంభృత్యాస్సంభారాః । నయజుష్కార్యమితి । అథోఖలు । సం
భృత్యాఏవ సంభారాః । కార్యంయజుః । పునరాధేయస్య సమృ
ద్ధ్యై । తేనోపాగ్ంశు ప్రచరతి । ఏష్యఇవవా ఏషః । యత్పున
రాధేయః । యథోపాగ్ంశు నష్టమిచ్ఛతి ॥ ౫ ॥ ☞ తాదృగే
వతత్ । ఉచ్చైస్స్విష్టకృతముత్సృజతి । యథానష్టం విత్త్వాప్రా
హాయమితి । తాదృగేవతత్ । ఏకధా తేజస్వినీం దేవతాముపై
తీత్యాహుః । సైనమీశ్వరా ప్రదహ ఇతి । తత్తథానోపైతి । ప్ర
యాజానూయాజేష్వేవ విభక్తీఃకుర్యాత్ । యథాపూర్వమా
జ్యభాగౌ స్యాతామ్ । ఏనంపత్నీసంయాజాః ॥ ౬ ॥ తద్వై
శ్వానరవత్ప్రజననవత్తరముపైతీతి । తదాహుః । వ్యృద్ధం
వా ఏతత్ । అనాగ్నేయంవా ఏతత్క్రియత ఇతి । నేఽఖ్యా్రి
యాత్ । అగ్నింప్రథమం విభక్తీనాం యజతి । అగ్నిముత్తమం
పత్నీసంయాజానామ్ । తేనాగ్నేయమ్ । తేనసమృద్ధంక్రియత
ఇతి ॥ ౭ ॥ అరుంధతైవ తద్భవతి సంభృత సంభార ఇత్యా
హురిచ్ఛతి పత్నీసంయాజానవచ ॥ ౧ ॥

దేవావైయథాదర్శం యజ్ఞానాహరంత । యోఽగ్నిష్టో
మమ్ । యఉక్థ్యమ్ । యోతిరాత్రమ్ । తేసహైవ సర్వేవాజపే
యమపశ్యన్ । తే । అన్యోన్యస్మై నాతిష్ఠంత । అహమనేన య
[illegible] ॥ ౧

ష్ఠా ఆజిమధావన్ । తంబృహస్పతిరుదజయత్ । తేనాయజ
త । సస్వారాజ్యమగచ్ఛత్ । తమింద్రో౽బ్రవీత్ । మామ
నేన యాజయేతి । తేనేంద్రమయాజయత్ । సో౽గ్రందేవతానాం
పర్యైత్ । అగచ్ఛత్స్వారాజ్యమ్ । అతిష్ఠంతాస్మైజ్యైష్ఠ్యాయ ॥
యఏవంవిద్వాన్వాజపేయేన యజతే । గచ్ఛతి స్వారాజ్యమ్ । అ
గ్రం సమానానాం పర్యేతి । తిష్ఠంతే౽స్మై జ్యైష్ఠ్యాయ । సవా
ఏష బ్రాహ్మణస్య చైవరాజన్యస్యచయజ్ఞః । తంవా ఏతం వాజ
పేయ ఇత్యాహుః । వాజాప్యోవా ఏషః । వాజగ్ంహ్యేతేన
దేవా ఐప్సన్ । సోమోవై వాజపేయః । యోవైసోమం వాజ
పేయం వేద ॥ ౧౦ ॥ వాజ్యేవైనంపీత్వా భవతి । ఆస్యవా
జీజాయతే । అన్నంవై వాజపేయః । యఏవం వేద । అత్త్యన్న
మ్ । ఆస్యాన్నాదోజాయతే । బ్రహ్మవై వాజపేయః । యఏ
వం వేద । అత్తిబ్రహ్మణాన్నమ్ । ఆస్యబ్రహ్మాజాయతే ॥౧౧॥
వాగ్వై వాజస్య ప్రసవః । యఏవం వేద । కరోతి వాచావీర్య
మ్ । ఐనం వాచాగచ్ఛతి । అపీవతీం వాచంవదతి । ప్రజాపతి
ర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్ । సఆత్మన్వాజపేయమధత్త ।
తందేవాఅబ్రువన్ । ఏషవావయజ్ఞః । యద్వాజపేయః ॥ ౧౨ ॥
అప్యేవనో౽త్రాస్త్వితి । తేభ్యఏతా ఉజ్జితీఃప్రాయచ్ఛత్ । తా
ఏతా ఉజ్జితయోవ్యాఖ్యాయంతే । యజ్ఞస్య సర్వత్వాయ ।
దేవతానాంనిర్భాగాయ । దేవావై బ్రహ్మణశ్చాన్నస్యచశమల

మహాఘ్నే । యద్బ్రాహ్మణశ్శమలమాసీత్ । సా గాథా నారాశ
గ్ంస్యభవత్ । యదన్నస్య । సా సురా ॥ ౧౩ ॥ తస్మాద్గాయ
తశ్చ మత్తస్య చ న ప్రతిగృహ్యమ్ । యత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ ।
శమలం ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । సర్వా వా ఏతస్య వాచోఽవరుద్ధాః ।
యో వాజపేయయాజీ । యా పృథివ్యాం యాఽగ్నౌ యా రథంత
రే । యాఽన్తరిక్షే యా వాయౌ యా వామదేవ్యే । యా దివి యా
దిత్యే యా బృహతి । యాఽప్సు యౌషధీషు యా వనస్పతిషు । తస్మా
ద్వాజపేయయాజ్యార్త్విజీనః । సర్వా హ్యస్య వాచోఽవరుద్ధాః ॥

ధానా మేష్టి జ్యైష్ఠ్యాయ వేద బ్రహ్మజాయతే వాజపేయ
స్సురార్త్విజీనమేకంచ ॥ ౨ ॥

దేవా వై యదన్యైర్గ్రహైర్యజ్ఞస్య నావారుంధత । తదతి
గ్రాహ్యైరతిగృహ్యావారుంధత । తదతిగ్రాహ్యాణామతిగ్రా
హ్యత్వమ్ । యదతిగ్రాహ్యా గృహ్యంతే । యదేవాన్యైర్గ్ర
హైర్యజ్ఞస్య నావరుంధే । తదేవ తైరతిగృహ్యావరుంధే । పంచ గృ
హ్యంతే । పాంక్తో యజ్ఞః । యావానేవ యజ్ఞః । తమాప్త్వాఽవ
రుంధే ॥ ౧౪ ॥ సర్వ ఐంద్రా భవంతి । ఏకధైవ యజమాన
ఇంద్రియం దధతి । సప్తదశ ప్రాజాపత్యా గ్రహా గృహ్యంతే ।
సప్తదశః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । ఏకయర్చా గృహ్ణా
తి । ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి । సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సు
రాగ్రహాగ్ంశ్చ గృహ్ణాతి । ఏతద్వై దేవానాం పరమమన్నమ్ ।

యథ్సోమః ॥ ౧౬ ॥ ఏతన్మనుష్యాణామ్ । యథ్సురా । పర
మేణైవాస్మా అన్నాద్యేనావరమన్నాద్యమవరున్ధే । సోమగ్ర
హాన్ గృహ్ణాతి । బ్రహ్మణో వా ఏతత్తేజః । యథ్సోమః । బ్రహ్మ
ణ్ణేవ తేజసా తేజో యజమానే దధాతి । సురాగ్రహాన్ గృహ్ణా
తి । అన్నస్య వా ఏతచ్ఛమలమ్ । యథ్సురా ॥ ౧౭ ॥ అన్న
స్యైవ శమలేన శమలం యజమానాదపహన్తి । సోమగ్రహాగ్ం
శ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ గృహ్ణాతి । పుమాన్వై సోమః । స్త్రీసు
రా । తన్మిథునమ్ । మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననా
య । ఆత్మానమేవ సోమగ్రహైస్స్పృణోతి । జాయాగ్ం సురా
గ్రహైః । తస్మాద్వాజపేయయాజ్యముష్మిన్ లోకే స్త్రియగ్ం
సంభవతి । వాజపేయాభిజితగ్ం హ్యస్య ॥ ౧౮ ॥ పూర్వే సో
మగ్రహా గృహ్యన్తే । అపరే సురాగ్రహాః । పురోక్షగ్ం సో
మగ్రహాంథ్సాదయతి । పశ్చాదక్షగ్ం సురాగ్రహాన్ । పాప
వస్యసస్య విధృత్యై । ఏష వై యజమానః । యథ్సోమః । అన్న
గ్ం సురా । సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ వ్యతిషజ
తి । అన్నాద్యేనైవైనం వ్యతిషజతి ॥ ౧౯ ॥ సంపృచస్థ సం
మా భద్రేణ పృఙ్క్తేత్యాహ । అన్నం వై భద్రమ్ । అన్నాద్యే
నైవైనగ్ం సగ్ంసృజతి । అన్నస్య వా ఏతచ్ఛమలమ్ । యథ్సు
రా । పాప్మేవ ఖలు వై శమలమ్ । పాప్మనా వా ఏనమేతచ్ఛమ
లేన వ్యతిషజతి । యథ్సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ

వ్యతిషజతి । విపృచస్థ వి మా పాప్మనా పృఙ్క్తేత్యాహ । పాప్మ
నైవైనగ్ం శమలేన వ్యావర్తయతి ॥ ౨౦ ॥ తస్మాద్వాజపే
యయాజీ పూతో మేధ్యో దక్షిణ్యః । ప్రాఙ్జుహోతి సోమగ్ర
హైః । అముమేవ తైర్లోకమభిజయతి । ప్రత్యఙ్ఙ్సురాగ్రహైః ।
ఇమమేవ తైర్లోకమభిజయతి । ప్రతిష్ఠన్తి సోమగ్రహైః । యా
వదేవ సత్యమ్ । తేన సూయతే । ప్రసృత్య సురాగ్రహైర్
హరన్తి । అనృతేనైవ విశగ్ం సగ్ం సృజతి । హిరణ్యపాత్రం మ
ధోః పూర్ణం దదాతి । మధవ్యోఽసానీతి । ఏకధా బ్రహ్మణ ఉపహ
రతి । ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి ॥ ౨౧ ॥ అన్నాద్య
వరున్ధై సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ వ్యతిషజతి వ్యావ
ర్తయతి సృజతి చత్వారి చ ॥ ౩ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । నాగ్నిష్టోమో నోక్థ్యః । న షో
డశీ నాతిరాత్రః । అథ కస్మాద్వాజపేయే సర్వే యజ్ఞక్రతవోఽవరుధ్యన్
త ఇతి । పశుభిరితి బ్రూయాత్ । ఆగ్నేయం పశుమాలభతే । అ
గ్నిష్టోమమేవ తేనావరున్ధే । ఐన్ద్రాగ్నేనోక్థ్యమ్ । ఐన్ద్రే
ణ షోడశినస్స్తోత్రమ్ । సారస్వత్యాతిరాత్రమ్ ॥ ౨౨ ॥ మా
రుత్యా బృహతస్స్తోత్రమ్ । ఏతావన్తో వై యజ్ఞక్రతవః । తా
న్పశుభిరేవావరున్ధే । ఆత్మానమేవ స్పృణోత్యగ్నిష్టోమేన ।
ప్రాణాపానావుక్థ్యేన । వీర్యగ్ం షోడశినస్స్తోత్రేణ । వాచమ
తిరాత్రేణ । ప్రజాం బృహతస్స్తోత్రేణ । ఇమమేవ లోకమభి
జయత్యగ్నిష్టోమేన । అన్తరిక్షముక్థ్యేన ॥ ౨౩ ॥ సువర్గం

లోకగ్ం షోడశినస్స్తోత్రేణ। దేవయానానేవ పథ ఆరోహత్యతిరాత్రేణ। నాకగ్ం రోహతి బృహతస్స్తోత్రేణ। తేజః వా ఏతద్ఘృతం యదాగ్నేయేన పశునా। ఓజో బలమైంద్రాగ్నేన। ఇంద్రియమైంద్రేణ। వాచగ్ం సారస్వత్యా। ఉభావేవ దేవలోకంచ మనుష్యలోకంచాభిజయతి మారుత్యా వశయా। సప్తదశ ప్రాజాపత్యాన్పశూనాలభతే। సప్తదశః ప్రజాపతిః ॥ ౨౪ ॥

☞ ప్రజాపతేరాప్త్యై। శ్యామా ఏకరూపా భవంతి। ఏవమివ హి ప్రజాపతిస్సమృద్ధ్యై। తాన్పర్యగ్నికృతానుత్సృజతి। మరుతో యజ్ఞమజిఘాగ్ంసన్ప్రజాపతేః। తేభ్య ఏతాం మారుతీం వశామాలభత। తానేవైనానశమయత్। మారుత్యా ప్రచర్య। ఏతాంత్సంజ్ఞపయేత్। మరుత ఏవ శమయిత్వా ॥ ౨౫ ॥ ఏతైః ప్రచరతి। యజ్ఞస్యాఘాతాయ। ఏకధా వపా జుహోతి। ఏకదేవత్యా హి। ఏతే। అథో ఏకత్ర ఏవ యజమానే వీర్యం దధాతి। నైవారేణ సప్తదశశరావేణైతర్హి ప్రచరతి। ఏతత్పురోడాశా హ్యేతే। అథో పశూనామేవ ఛిద్రమపిదధాతి। సారస్వత్యోత్తమయా ప్రచరతి। వాగ్వై సరస్వతీ। తస్మాత్ప్రాణానాం వాగుత్తమా। అథో ప్రజాపతావేవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి। ప్రజాపతిర్హి వాక్। అపన్నదతీ భవతి। తస్మాన్మనుష్యాస్సర్వాం వాచం వదంతి ॥ ౨౬ ॥ అతిరాత్రమంతరిక్షముక్థ్యేన ప్రజాపతిశ్శమయిత్వోత్తమయా ప్రచరతి షట్చ ॥ ౪ ॥

సావిత్రం జుహోతి కర్మణఃకర్మణః పురస్తాత్ । కస్త
ద్వేదేత్యాహుః । యద్వాజపేయస్య పూర్వం యదపరమితి ।
సవితృప్రసూత ఏవ యథాపూర్వం కర్మాణి కరోతి । సవనే సవ
నే జుహోతి । ఆక్రమణమేవ తథ్సేతుం యజమానః కురుతే । సు
వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । వాచస్పతిర్వాచమద్య స్వదాతి న
ఇత్యాహ । వాగ్వై దేవానాం పురాన్నమాసీత్ । వాచమేవా
స్మా అన్నగ్ం స్వదయతి ॥ ౭౭ ॥ ఇంద్రస్య వజ్రోఽసి వా
ర్త్రఘ్న ఇతి రథముపావహరతి విజిత్యై । వాజస్య ను ప్రసవే
మాతరం మహీమిత్యాహ । యచ్చైవేయమ్ । యచ్చాస్యామ
ధి । తదేవావరుంధే । అథో అస్మిన్నేవోభయేఽభిషిచ్యతే । అ
ప్స్వంతరమృతమప్సు భేషజమిత్యశ్వాన్పల్పూలయతి । అప్సు
వా అశ్వస్య తృతీయం ప్రవిష్టమ్ । తదస్వేతన్వ్వవ ప్లవతే । య
దప్సు పల్పూలయతి ॥ ౭౮ ॥ యద్దేవాస్యాప్సు ప్రవిష్టమ్ । త
దేవావరుంధే । బహు వా అశ్వోఽమేధ్యముపగచ్ఛతి । యదప్సు ప
ల్పూలయతి । మేధ్యానేవైనాన్కరోతి । వాయుర్వా త్వా మను
ర్వా త్వేత్యాహ । ఏతా వా ఏతం దేవతా అగ్రేఽశ్వమయుం
జన్ । తాభిరేవైనాన్యునక్తి । సవస్యోజ్జిత్యై । యజుషా యు
నక్తి వ్యావృత్త్యై ॥ ౭౯ ॥ అపాం నపాదాశుహేమన్నితి
సంమార్ష్టి । మేధ్యానేవైనాన్కరోతి । అథో స్తౌత్యేవైనా
న్వాజిగ్ంసరిష్యతః । విష్ణుక్రమాన్క్రమతే । విష్ణురేవ భూత్వే

మాగ్ం ల్లోకానభిజయతి । వైశ్వదేవో వైరథః । అంకాన్యం కా
వభిత్తౌరథం యావిత్యాహ । యా ఏవ దేవతారథే ప్రవిష్టాః ।
తాభ్య ఏవ నమస్కరోతి । ఆత్మనోనార్త్యై । అశమరథం భా
వుకోస్య రథో భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౩౦ ॥ స్వదయత్తిప
ల్యూలయత్తి వాజ్యవృత్త్యా అనార్త్యై దేవ్యచ ॥ ౫ ॥

దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజి
తా వాజం జేషమిత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవ బ్రహ్మణా వాజము
జ్జయతి । దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజ జి
తావర్షిష్ఠం నాకగ్ం రుహేయమిత్యాహ । సవితృ ప్రసూత ఏ
వ బ్రహ్మణా వర్షిష్ఠం నాకగ్ం రోహతి । చాత్వాలే రథచక్రని
మితగ్ం రోహతి । అత్తో వా అంగిరస ఉత్తమాస్సువర్గం లోకమా
యన్ । సాక్షాదేవ యజమానస్సువర్గం లోకమేతి । ఆవేష్టయ
తి । వజ్రో వైరథః । వజ్రేణైవ దిశోభిజయతి ॥ ౩౧ ॥ వా
జినాగ్ం సామగాయతే । అన్నం వై వాజః । అన్నమేవావరుం
ధే । వాచో వర్ష్మ దేవేభ్యోపాక్రామత్ । తద్వనస్పతీన్ప్రా
విశత్ । సైషా వాగ్వనస్పతిషు వదతి । యా దుందుభౌ । తస్మా
ద్దుందుభిస్సర్వా వాచోతివదతి । దుందుభీన్త్సమాఘ్నంతి । పర
మా వా ఏషా వాక్ ॥ ౩౨ ॥ యా దుందుభౌ । పరమయైవ
వాచావరాం వాచమవరుంధే । అథో వాచ ఏవ వర్ష్మ యజమా
నో వరుంధే । ఇంద్రాయ వాచం వదతేంద్రం వాజం జాపయ

తేంద్రో వాజమజయిదిత్యాహ । ఏషవా ఏతర్హీంద్రః । యో
యజతే । యజమాన ఏవ వాజముజ్జయతి । సప్తదశ ప్రవ్యాధా
నాజింధావంతి । సప్తదశగ్గ్ం స్తోత్రం భవతి । సప్తదశ సప్తదశ
దీయంతే ॥ ౩౩ ॥ ☞ సప్తదశః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । అ
ర్వాసి సప్తిరసి వాజ్యసీత్యాహ । అగ్నిర్వా అర్వా । వాయుస్స
ప్తిః । ఆదిత్యో వాజీ । ఏతాభిరేవాస్మై దేవతాభిర్దేవరథం యునక్తి ।
ప్రష్టివాహినం యునక్తి । ప్రష్టివాహీ వై దేవరథః । దేవరథమే
వాస్మై యునక్తి ॥ ౩౪ ॥ వాజినో వాజం ధావత కాష్ఠాం గచ్ఛతే
త్యాహ । సువర్గో వై లోకః కాష్ఠా । సువర్గమేవ లోకం యంతి ।
సువర్గం వా ఏతే లోకం యంతి । య ఆజింధావంతి । ప్రాచీ
ధావంతి । ప్రాచీ హి సువర్గో లోకః । చతసృభిరనుమంత్రయ
తే । చత్వారి ఛందాగ్ంసి । ఛందోభిరేవైనం సువర్గం లోకం
గమయతి ॥ ౩౫ ॥ ☞ ప్ర వా ఏతే ఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవంతే । య ఆ
జింధావంతి । ఉదంచ ఆవర్తంతే । ఽస్మాదేవ తేన లోకాన్న యం
తి । ఋగ్మిపిన్వోదసీయం జుహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై । అప్సూ వాజస్య ప్ర
సవో జగమ్యాదిత్యాహ । అన్నం వై వాజః । అన్నమేవావరుంధే ।
యత్రా లోకం వా ఏత ఉజ్జయంతి । య ఆజింధావంతి ॥ ౩౬ ॥
కృష్ణలం కృష్ణలం వాజసృద్భ్యః ప్రయచ్ఛతి । యమేవ తే వాజం
లోకముజ్జయంతి । తంపరిక్రీయావరుంధే । ఏకధా బ్రహ్మణ ఉప
హరతి । ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి । దేవా వా ఓషధీష్వా

జిమయః । తాం బృహస్పతిరుదజయత్ । స నీవారాన్నిరవృణీత ।
తన్నీవారాణాం నీవారత్వమ్ । నైవారశ్చరుర్భవతి ॥ ౩౭ ॥
ఏతద్వై దేవానాం పరమమన్నమ్ । యన్నీవారాః । పరమేష్ఠి
నావా ఏష అన్నాద్యేనావరమన్నాద్యమవరుంధే । సప్తదశశరావో
భవతి । సప్తదశః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । క్షీరే భవ
తి । రుచమేవాస్మిన్దధాతి । సర్పిష్వాన్భవతి మేధ్యత్వాయ ।
బార్హస్పత్యో వా ఏష దేవతయా ॥ ౩౮ ॥ యో వాజపేయే
న యజతే । బార్హస్పత్య ఏష చరుః । అశ్వాన్థ్సరిష్యతస్స్రు
క్షాఽవఘ్రాపయతి । య ఏవ తే వాజం లోకముజ్జయంతి । త
మేవావరుంధే । అజీజిపత వనస్పతయ ఇంద్రం వాజం విముచ్య
ధ్వమితి వనస్పతిభిర్విముంచతి । య ఏవ తే వాజం లోకమింద్రి
యం మనుష్య ఉజ్జయంతి । తమేవావరుంధే ॥ ౩౯ ॥ అభిజ
యతి వా ఏషా వాగ్ద్రియం తేస్మై యనక్తి గమయతి య ఆజిం ధావంతి
భవతి దేవతయాఽఽప్త్యై చ ॥ ౬ ॥

తార్ప్యం యజమానం పరిధాపయతి । యజ్ఞో వై తార్ప్య
మ్ । యజ్ఞేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి । దర్భమయం పరిధాపయతి ।
పవిత్రం వై దర్భాః । పునాత్యేవైనమ్ । వాజం వా ఏషోఽవరురు
త్సతే । యో వాజపేయేన యజతే । ఓషధయః ఖలు వై వాజః ।
యద్దర్భమయం పరిధాపయతి ॥ ౪౦ ॥ వాజస్యావరుద్ధ్యై ।
జాయ ఏహి సువో రోహావేత్యాహ । పత్నియా ఏవైష యజ్ఞస్య

నాప్రక్రంభోననచ్ఛిత్త్యై । సప్తదశారత్నిర్యూపో భవతి । సప్తద
శస్సప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । తూపరశ్చతురశ్రిర్భవతి ।
గౌధూమం చషాలమ్ । నవా ఏతే వ్రీహయో నయవాః । య
ద్గోధూమాః ॥ ౪౧ ॥ ఏతమిన్వహి ప్రజాపతిస్సమృద్ధ్యై । అ
థోఽన్నమేవాస్మై లోకమన్నవంతం కరోతి । వాసోభిర్వేష్టయతి ।
ఏషవై యజమానః । యద్యూపః । సర్వదేవత్యం వాసః । సర్వా
భిరేవైనం దేవతాభిస్సమర్ధయతి । అథో ఆక్రమణమేవ తథ్సేతుం
యజమానః కురుతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । ద్వాదశ వా
జప్రసవీయాని జుహోతి ॥ ౪౨ ॥ ☞ ద్వాదశమాసాస్సంవథ్స
రః । సంవథ్సరమేవప్రీణాతి । అథో సంవథ్సరమేవాస్మా ఉపదధా
తి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । దశభిఃకల్పైరోహతి । నవ
వై పురుషేప్రాణాః । నాభిర్దశమీ । ప్రాణానేవ యథాస్థానం
కల్పయిత్వా । సువర్గం లోకమేతి । ఏతావద్వై పురుషస్యస్వ
మ్ ॥ ౪౩ ॥ యావత్ప్రాణాః । యావదేవాస్యాస్తి । తేన
సహ సువర్గం లోకమేతి । సువర్దేవాగ్ం అగన్మేత్యాహ । సువ
ర్గమేవ లోకమేతి । అమృతా అభూమేత్యాహ । అమృతమివ
హి సువర్గోలోకః । ప్రజాపతేః ప్రజా అభూమేత్యాహ । ప్రా
జాపత్యోవా అయం లోకః । అస్మాదేవ తేనలోకాన్నైతి ॥ ౪౪ ॥
సమహం ప్రజయా సంమయాప్రజేత్యాహ । ఆశిషమేవైతా
మాశాస్తే । ఆసపథైర్ఘ్నంతి । అన్నంవా ఇయం । అన్నాద్దేవ

నైవైనగ్ం సమర్ధయంతి । ఊషైర్ఘ్నంతి । ఏతద్వాహి సాక్షాదన్న
మ్ । యదూషాః । సాక్షాదేవైనమన్నాద్యేన సమర్ధయంతి ।
పురస్తాత్ప్రత్యంచం ఘ్నంతి ॥ ౪౫ ॥ పురస్తాద్ధి ప్రతీచీన
మన్నమద్యతే । శీర్షతో ఘ్నంతి । శీర్షతో హ్యన్నమద్యతే ।
దిగ్భ్యో ఘ్నంతి । దిగ్భ్య ఏవాస్మా అన్నాద్యమవరుంధతే । ఈ
శ్వరో వా ఏష పరాఙ్ప్రదఘః । యో యూపగ్ం రోహతి । హి
రణ్యమధ్యవరోహతి । అమృతం వై హిరణ్యమ్ । అమృతగ్ం సువర్గో
లోకః ॥ ౪౬ ॥ అమృత ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠతి । శతమా
నం భవతి । శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రి
యే ప్రతితిష్ఠతి । పుష్టిర్వా ఏతద్రూపమ్ । యదజా । త్రిస్సం
వత్సరస్యాన్యాన్పశూన్పరి ప్రజాయతే । బస్తాజినమధ్యవ రో
హతి । పుష్ట్యామేవ ప్రజననే ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౪౭ ॥ పరిధా
పయతి గోధూమాజుహోతి స్వనైతి ప్రత్యంచం ఘ్నంతి
లోకో నవ చ ॥ ౭ ॥

సప్తాన్నహోమాం జుహోతి । సప్త వా అన్నాని ।
యావంత్యేవాన్నాని । తాన్యేవావరుంధే । సప్తగ్రామ్యా ఓష
ధయః । సప్తారణ్యాః । ఉభయీషామవరుద్ధ్యై । అన్నస్యాన్న
స్య జుహోతి । అన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యై । యద్వాజపే
యయాజ్యనవరుద్ధస్యాశ్నీయాత్ ॥ ౪౮ ॥ అవరుద్ధేనవ్యృ
ధ్యేత । సర్వస్య సమవదాయ జుహోతి । అనవరుద్ధస్యావ

రుద్ధ్యై । ఔదుంబరేణ స్రువేణ జుహోతి । ఊర్గ్వా అన్నము
దుంబరః । ఊర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । దేవస్య త్వా సవి
తుః ప్రసవ ఇత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవైనం బ్రహ్మణా దేవ
తాభిరభిషించతి । అన్నస్యాన్నస్యాభిషించతి । అన్నస్యాన్న
స్యావరుద్ధ్యై ॥ ౪౯ ॥ ☞ పురస్తాత్ప్రత్యంచమభిషించతి ।
పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే । శీర్షతోఽభిషించతి । శీర్ష
తో హ్యన్నమద్యతే । ఆముఖాదన్వవస్రావయతి । ముఖత ఏ
వాస్మా అన్నాద్యం దధాతి । అగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిం
చామీత్యాహ । ఏష వా అగ్నేస్సవః । తేనైవైనమభిషించతి ।
ఇంద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామీత్యాహ ॥ ౫౦ ॥
☞ ఇంద్రియమేవాస్మిన్నేతేన దధాతి । బృహస్పతేస్త్వా సామ్రా
జ్యేనాభిషించామీత్యాహ । బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః ।
బ్రహ్మణైవైనమభిషించతి । సోమగ్రహాగ్ంశ్చావదానీయా
ని చర్త్విగ్భ్య ఉపహరంతి । అముమేవ తైర్లోకమన్నవంతం క
రోతి । సురాగ్రహాగ్ంశ్చానవదానీయాని చ వాజసృద్భ్యః ।
ఇమమేవ తైర్లోకమన్నవంతం కరోతి । అథో ఉభయోరేవాభి
షిచ్యతే । విమాథం కుర్వతే వాజసృతః ॥ ౫౧ ॥ ఇంద్రి
యస్యావరుద్ధ్యై । అనిరుక్తాభిః ప్రాతస్సవనే స్తువతే । అనిరు
క్తః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । వాజవతీభిర్మాధ్యంది
నే । అన్నం వై వాజః । అన్నమేవావరుంధే । శిపివిష్టవతీభిస్తృ

తీయ సవనే । యజ్ఞో వై విష్ణుః । పశవశ్శిపిః । యజ్ఞ ఏవ పశుషు
ప్రతితిష్ఠతి । బృహదంత్యం భవతి । అంతమేవైనగ్ం శ్రియో గమ
యతి ॥ ౫౨ ॥ అశ్నీయాదన్నస్యాన్నస్యావరుధ్యా ఇంద్ర
స్యత్వా సామ్రాజ్యేనాభి షించామీత్యాహ వాజసృత్త శ్శిపి
స్త్రీణిచ ॥ ౮ ॥

నృషదం త్వేత్యాహ । ప్రజా వై నృషాః । ప్రజానా
మేవ తేనసూయతే । ద్రుషదమిత్యాహ । వనస్పతయో వై ద్రుః ।
వనస్పతీనామేవ తేనసూయతే । భువనసదమిత్యాహ । యదా
వై వసీయాన్భవతి । భువనమగన్నితి వై తమాహుః । భువనమేవ
తేనగచ్ఛతి ॥ ౫౩ ॥ అప్సుషదం త్వా ఘృతసదమిత్యాహ ।
అపామేవ తేన ఘృతస్య సూయతే । వ్యోమసదమిత్యాహ । య
దా వై వసీయాన్భవతి । వ్యోమాగన్నితి వై తమాహుః । వ్యోమై
వై తేనగచ్ఛతి । పృథివిసదం త్వాంతరిక్షసదమిత్యాహ । ఏషా
మేవ తేనలోకానాగ్ం సూయతే । తస్మాద్వాజపేయయాజీ న
కంచన ప్రత్యవరోహతి । అపీవ హి దేవతానాగ్ం సూయతే ॥
నాకసదమిత్యాహ । యదా వై వసీయాన్భవతి । నాకమగన్నితి
వై తమాహుః । నాకమేవ తేనగచ్ఛతి । యే గ్రహాః పంచజనీనా
ఇత్యాహ । పంచజనానామేవ తేనసూయతే । అపాగ్ం రసము
ద్వయసమిత్యాహ । అపామేవ తేన రసస్యసూయతే । సూర్య
రశ్మిగ్ం సమాభృతమిత్యాహ సశుక్రత్వాయ ॥ ౫౪ ॥

గచ్ఛతి సూయతే నవచ ॥ ౯ ॥

ఇంద్రో వృత్రగ్ం హత్వా । అసురాన్పరాభావ్య । సో
మావాస్యాం ప్రత్యాగచ్ఛత్ । తే పితరః పూర్వేద్యురాగచ్ఛన్ ।
పితౄన్యజ్ఞోఽగచ్ఛత్ । తం దేవాః పునరయాచంత । తమేభ్యో
న పునరదదాత్ । తే బ్రువన్వరం వృణామహై । అథ వః పునర్దా
స్యామః । అస్మభ్యమేవ పూర్వేద్యుః క్రియాతా ఇతి ॥ ౫౬ ॥ తమే
భ్యః పునరదదుః । తస్మాత్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః క్రియతే । య
త్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః కరోతి । పితృభ్య ఏవ తద్యజ్ఞం నిష్క్రీ
య యజమానః ప్రతనుతే । సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా నమ
ఇత్యాహ । పితురేవ స సోమపీథమవరుంధే । న హి పితా ప్రమీ
యమాణ ఆహ సోమపీథ ఇతి । ఇంద్రియం వై సోమపీథః । ఇం
ద్రియమేవ సోమపీథమవరుంధే । తేనేంద్రియేణ ద్వితీయాం
జాయామభ్యశ్నుతే ॥ ౫౭ ॥ ఏతద్వై బ్రాహ్మణం పురా వా
జశ్రవసా విదాంచక్రన్ । తస్మాత్తే ద్వేద్వే జాయే అభ్యక్షత ।
య ఏవం వేద । అభి ద్వితీయాం జాయామశ్నుతే । అగ్నయే కవ్య
వాహనాయ స్వధా నమ ఇత్యాహ । య ఏవ పితృణామగ్నిః । తం
ప్రీణాతి । తిస్ర ఆహుతీర్జుహోతి । త్రిర్నిదధాతి । షట్ సం
పద్యంతే ॥ ౫౮ ॥ ☞ షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । తూ
ష్ణీం మేక్షణమాదధాతి । అస్తి వా హి షష్ఠ ఋతుర్న వా । దేవాన్వై
పితౄన్ప్రీతాన్ । మనుష్యాః పితరోఽనుప్రపిబతే । తిస్ర ఆహు

తీర్జుహోతి । త్రిర్నిదధాతి । షట్థ్సంపద్యంతే । షడ్వా
ఋతవః ॥ ౫౯ ॥ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితరః । ఋతూనేవ
దేవాన్పితౄన్ప్రీణాతి । తాన్ప్రీతాన్ । మనుష్యాః పితరో
ఽనుప్రపిబతే । సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిర్భవతి । సకృదివ హి
పితరః । త్రిర్నిదధాతి । తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః । తానే
వ ప్రీణాతి । పరాఙావర్తతే ॥ ౬౦ ॥ హ్రీకా హి పితరః । ఓష్మ
ణో వ్యావృత ఉపాస్తే । ఊష్మభాగా హి పితరః । బ్రహ్మవాది
నో వదంతి । ప్రాశ్యా౩ం న ప్రాశ్యా౩మితి । యత్ప్రాశ్నీ
యాత్ । జన్యమన్నమద్యాత్ । ప్రమాయుకః స్యాత్ । య
న్న ప్రాశ్నీయాత్ । అహవిః స్యాత్ ॥ ౬౧ ॥ పితృభ్య ఆ
వృశ్చ్యేత । అవఘ్రేయమేవ । తన్నేవ ప్రాశితం నేవాప్రా
శితమ్ । వీరం వా వై పితరః ప్రయంతో హరంతి । వీరం వా దద
తి । దశాం ఛినత్తి । హరణభాగా హి పితరః । పితౄనేవ నిర
వదయతే । ఉత్తర ఆయుషి లోమ ఛిందీత । పితృణాగ్ం హ్యేత
ర్హి నేదీయః ॥ ౬౨ ॥ నమస్కరోతి । నమస్కారో హి పితృ
ణామ్ । నమో వః పితరో రసాయ । నమో వః పితరశ్శుష్మాయ ।
నమో వః పితరో జీవాయ । నమో వః పితరస్స్వధాయై । నమో వః
పితరో మన్యవే । నమో వః పితరో ఘోరాయ । పితరో నమో వః ।
య ఏతస్మిఀల్లోకే స్థ ॥ ౬౩ ॥ యుష్మాగ్ంస్తేను । యేఽస్మిఀ

లోకే । మాంతేను । యఏతస్మిఀల్లోకేస్థ । యూయం తేషాం వ
సిష్ఠాభూయాస్త । యేఽస్మిఀల్లోకే । అహం తేషాం వసిష్ఠోభూయాస
మిత్యాహ । వసిష్ఠస్సమానానాం భవతి । యఏవం విద్వాఀపి
తృభ్యః కరోతి । ఏషవై మనుష్యాణాం యజ్ఞః ॥ ౬౪ ॥ దేవా
నాం వా ఇతరే యజ్ఞాః । తేన వా ఏతత్పితృలోకే చరతి । యత్పి
తృభ్యః కరోతి । స ఈశ్వరః ప్రమేతోః । ప్రాజాపత్యయర్చా
పునరైతి । యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః । యజ్ఞేనైవ సహ పునరైతి । న
ప్రమాయుకో భవతి । పితృలోకే వా ఏతద్యజమానశ్చరతి । య
త్పితృభ్యః కరోతి । స ఈశ్వర ఆర్తిమార్తోః । ప్రజాపతిస్త్వావై
నం తత ఉన్నేతుమర్హతీత్యాహుః । యత్ప్రాజాపత్యయర్చా
పునరైతి । ప్రజాపతిరేవైనం తత ఉన్నయతి । నార్తిమార్ఛతి
యజమానః ॥ ౬౫ ॥ ఇత్యష్ట్వ్యతే ఏవవ్యం తే వస్యం తై షడ్వా ఋత
వో వర్తతే తేహాపితామహాన్యవనేనిదియజ్ఞో యజమానశ్చరతి యత్పి
తృభ్యః కరోతి పంచచ ॥ ౯ ॥

దేవాసురా అగ్నిష్టోమో దేవా వై యథాదర్శం దే
వా వై యజ్ఞైర్హిరణ్మయీర్హ్య ప్రత్యవాదిష్టో వాగ్నిష్టోమో మనసా ఽపిత్రం
దేవస్యాహం త్వా ప్రసవే సప్తాన్న మార్యామా త్రిష్టుభం తత్స్తో
వృత్రగ్ంహత్వా దశ ॥ ౧౦ ॥

దేవాసురా వాజ్యేవేనం తస్మాద్వాజపేయయాజీ దేవ

స్వాహం వాజసాత్యైవరుధ్యై ఇంద్రియమేవాస్మిన్లోకే హిస్పితర్గపంచ షష్టిః ॥ ౬౫ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే

తృతీయప్రపాఠకస్సమాప్తః.

— శ్రీకృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే చతుర్థప్రపాఠక ప్రారమ్భః —

హరిః ఓమ్ ॥ ఉభయే వా ఏతే ప్రజాపతేరధ్యసృజ్యంత । దేవాశ్చాసురాశ్చ । తాన్న వ్యజానాత్ । ఇమేన్య ఇమేన్య ఇతి । స దేవానగ్ంశూనకరోత్ । తానభ్యషుణోత్ । తాన్పవిత్రేణాపునాత్ । తాన్పరస్తాత్పవిత్రస్య వ్యగృహ్ణాత్ । తే గ్రహా అభవన్ । తద్గ్రహాణాం గ్రహత్వమ్ ॥ ౧ ॥ దేవతా వా ఏతా యజమానస్య గృహే గృహ్యంతే । యద్గ్రహాః । విదురేనం దేవాః । యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా గృహ్యంతే । ఏషా వై సోమస్యాహుతిః । యదుపాగ్ంశుః । సోమేన దేవాగ్ంస్తర్పయాణీతి ఖలు వై సోమేన యజతే । యదుపాగ్ంశుం జుహోతి । సోమమేవైవ తద్దేవాగ్ంస్తర్పయతి । యద్గ్రహం జుహోతి ॥ ౨ ॥ దేవా ఏవ తద్దేవాన్గచ్ఛంతి । యచ్చమసం జుహోతి । తేనైవానురూపేణ యజమానస్సువర్గం లోకమేతి । కిగ్ంస్విత్తదగ్ర ఆసీదిత్యాహుః । యత్పవిత్రాణీతి । ఇయం వా ఏతదగ్ర ఆసీత్ । సృ

న్మయాని వా పత్రాన్యాసన్ । తైర్దేవా నవ్యావృతమగచ్ఛన్ । త ఏతాని దారుమయాణి పాత్రాణ్యపశ్యన్ । తాన్యకుర్వత ॥ ౩ ॥ ☞ తైస్తే వ్యావృతమగచ్ఛన్ । యద్దారుమయాణి పాత్రాణి భవంతి । వ్యావృతమేవ తైర్యజమానో గచ్ఛతి । యాని దారుమయాణి పాత్రాణి భవంతి । అముమేవ తైర్లోకమభిజయతి । యాని మృన్మయాని । ఇమమేవ తైర్లోకమభిజయతి । బ్రహ్మవాదినో వదంతి । కాశ్చతస్రస్థాలీరాయవ్యాస్సోమగ్రహణీరితి । దేవా వై పృశ్నిమదుహ్రన్ ॥ ౪ ॥ తస్యా ఏతే స్తనా ఆసన్ । ఇయం వై పృశ్నిః । తామాదిత్యా ఆదిత్యస్థాల్యా చతుష్పదః పశూనదుహ్రన్ । యదాదిత్యస్థాలీ భవతి । చతుష్పద ఏవ తయా పశూన్యజమాన ఇమాం దుహే । తామింద్ర ఉక్థ్యస్థాల్యేంద్రియమదుహత్ । యదుక్థ్యస్థాలీ భవతి । ఇంద్రియమేవ తయా యజమాన ఇమాం దుహే । తాం విశ్వే దేవా ఆగ్రయణస్థాల్యోర్జమదుహ్రన్ । యదాగ్రయణస్థాలీ భవతి ॥ ౫ ॥ ఊర్జమేవ తయా యజమాన ఇమాం దుహే । తాం మనుష్యా ధ్రువస్థాల్యాయురదుహ్రన్ । యద్ధ్రువస్థాలీ భవతి । ఆయురేవ తయా యజమాన ఇమాం దుహే । స్థాల్యా గృహ్ణాతి । వాయవ్యైర్జుహోతి । తస్మాదన్యేన పాత్రేణ పశూన్దుహంతి । అన్యేన ప్రతిగృహ్ణంతి । అథో వ్యావృతమేవ తద్యజమానో గచ్ఛతి ॥ ౬ ॥ గ్రహాత్వం గ్రహాంజుహోత్యకుర్వతాదుహ్రన్నాగ్రయణస్థాలీ భవతి నవ చ ॥ ౧ ॥

యువగ్ం సురామమశ్వినా । నముచావాసురే సచా । విపి

పానా శుభస్పతీ । ఇంద్రం కర్మస్వావతమ్ । పుత్రమివపితరా
వశ్వినోభా । ఇంద్రావతం కర్మణాదగ్ంసనాభిః । యథ్సురా
మం వ్యపిబశ్శచీభిః । సరస్వతీత్వామఘవన్నభిష్ణాత్ । అహా
వ్యగ్నే హవిరాస్యేతే । స్రుచీవఘృతం చమూఇవసోమః ॥ ౭ ॥
వాజసనిగ్ం రయిమస్మే సువీరమ్ । ప్రశస్తం ధేహి యశసం
బృహంతమ్ । యస్మిన్నశ్వాస ఋషభాస ఉక్షణః । వశామేషా
అవసృష్టాస ఆహుతాః । కీలాలపే సోమపృష్ఠాయ వేధసే । హృ
దామతిం జనయచారుమగ్నయే । నానాహివాం దేవహితగ్ంస
దోమితమ్ । మాసగ్ంసృక్షాథాం పరమేవ్యోమన్ । సురాత్వ
మసి శుష్మిణీ సోమఏషః । మామాహిగ్ంసీస్స్వాం యోనిమావి
శన్ ॥ ౮ ॥ యదత్ర శిష్టగ్ం రసినస్సుతస్య । యదింద్రో అ
పిబచ్ఛచీభిః । అహం తదస్య మనసా శివేన । సోమగ్ం రాజా
నమిహభక్షయామి । ద్వేస్రుతీ అశృణవం పితౄణామ్ । అహం
దేవానాముతమర్త్యానామ్ । తాభ్యామిదం విశ్వం భువనగ్ంస
మేతి । అంతరా పూర్వమపరంచ కేతుమ్ । యస్తే దేవవరుణ గా
యత్రఛందాః పాశః । తంతఏతేనావయజే ॥ ౯ ॥ యస్తే దేవ
వరుణ త్రిష్టుప్ఛందాః పాశః । తంతఏతేనావయజే । యస్తే దే
వవరుణ జగతీఛందాః పాశః । తంతఏతేనావయజే । సోమోవా
ఏతస్య రాజ్యమాదత్తే । యోరాజాసన్రాజ్యోవా సోమేనయ
జతే । దేవసువామేతాని హవీగ్ంషిభవంతి । ఏతావంతోవై దే

వానాగ్ంస్తవాః । త ఏవాస్మై స్తవాన్ప్రయచ్ఛన్తి । త ఏనం పునస్స్తవం తే రాజ్యాయ । దేవసూ రాజా భవతి ॥ ౧౦ ॥

సోమఆపిశర్యయజైరాజ్యాయైకంచ ॥ ౨ ॥

ఉదస్థాద్దేవ్యదితిర్విశ్వరూపీ । ఆయుర్యజ్ఞపతావధాత్ । ఇంద్రాయ కృణ్వతీ భాగం । మిత్రాయ వరుణాయ చ । ఇయం వా అగ్నిహోత్రీ । ఇయం వా ఏతస్య నిషీదతి । యస్యాగ్నిహోత్రీ నిషీదతి । తాముత్థాపయేత్ । ఉదస్థాద్దేవ్యదితిరితి । ఇయం వై దేవ్యదితిః ॥ ౧౧ ॥ ఇమామేవాస్మా ఉత్థాపయతి । ఆయుర్యజ్ఞపతావధాదిత్యాహ । ఆయురేవాస్మిన్దధాతి । ఇంద్రాయ కృణ్వతీ భాగం మిత్రాయ వరుణాయ చేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । అవర్తిం వా ఏషైతస్య పాప్మానం ప్రతిఖ్యాయ నిషీదతి । యస్యాగ్నిహోత్ర్యుపసృష్టా నిషీదతి । తాం సన్ధాప్య బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । యస్యాన్నం నాద్యాత్ । అవర్తిమేవాస్మిన్పాప్మానం ప్రతిముంచతి ॥ ౧౨ ॥ ముద్గాన్దదాతి । న హ్యదృష్టా దక్షిణా దీయతే । పృథివీం వా ఏతస్య పయః ప్రవిశతి । యస్యాగ్నిహోత్రం దుహ్యమానగ్ స్కందతి । యదద్య దుగ్ధం పృథివీమసక్త । యదోషధీరత్యసరద్యదాపః । పయో గృహేషు పయో అఘ్నియాసు । పయో వత్సేషు పయో అస్తు తన్మయీత్యాహ । పయ ఏవాత్మన్గృహేషు పశుషు ధత్తే । అప ఉపసృజతి ॥ ౧౩ ॥ అద్భిరేవైనదాప్నోతి । యో వై యజ్ఞస్యార్తేనా

నార్తిగ్ం సగ్ం సృజతి । ఉభే వై తే తహోర్త్యర్చ్ఛతః । ఆర్చ్ఛతి
ఖలు వా ఏతదగ్నిహోత్రమ్ । యద్దుహ్యమానగ్ం స్కందతి ।
యదభిమృశేత్ । ఆర్త్యైనా వార్తిం యజ్ఞస్య సగ్ం సృజేత్ ।
తదేవ యథాసృక్తం దృక్ఛ హోతవ్యమ్ । అథాన్యాం దుగ్ధ్వా
పునర్హోతవ్యమ్ । అనార్త్యైనై వార్తిం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి ॥
యదుహ్యమానగ్ం స్కందేత్ । యత్తతో హుత్వా పునరియాత్ ।
యజ్ఞం విచ్ఛింద్యాత్ । యత్ర స్కందేత్ । తన్నిషద్య పున
ర్గృహ్ణీయాత్ । యజ్ఞే వై స్కందతి । తత ఏవైనత్పునర్గృహ్ణాతి ।
తదేవ యథాదృక్తం దృక్ఛ హోతవ్యమ్ । అథాన్యాం దుగ్ధ్వా
పునర్హోతవ్యమ్ । అనార్త్యైనై వార్తిం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి ॥
వివా ఏతస్య యజ్ఞశ్ఛిద్యతే । యస్యాగ్నిహోత్రే ధిశ్రితే
శ్వాంతరా ధావతి । రుద్రః ఖలు వా ఏషః । యదగ్నిః । యద్గా
మన్వాత్యావర్తయేత్ । రుద్రాయ పశూనపిదధ్యాత్ । అపశు
ర్యజమానః స్యాత్ । యదపోన్వతిషించేత్ । అనాద్యమగ్నేరా
పః । అనాద్యమేభ్యోఽపిదధ్యాత్ । గార్హపత్యాద్భస్మాదా
య । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమ ఇతి వైష్ణవ్యర్చాహవనీయాద్ధ్వగ్ంస
యనుద్రవేత్ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సంత
నోతి । భస్మనాపదమపి వపతి శాంత్యై ॥ ౧౬ ॥ వై దైవ్యదితి స్మ
శ్చతి సృజతి కరోతి కరోత్యేభ్యోఽపిదధ్యాత్పంచచ ॥ ౩ ॥

నివా ఏతస్యాహవనీయో గార్హపత్యం కామయతే । ని

గార్హపత్య ఆహవనీయమ్ । యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభి
నిమ్రోచతి । దర్భేణ హిరణ్యం ప్రబధ్య పురస్తాద్ధరేత్ । అ
థాగ్నిమ్ । అథాగ్నిహోత్రమ్ । యద్ధిరణ్యం పురస్తాద్ధరతి ।
జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్ । జ్యోతిరేవైనం పశ్యన్నుద్ధరతి । యద
గ్నిం పూర్వగ్ం హరత్యథాగ్నిహోత్రమ్ ॥ ౧౭ ॥ ☞ భాగ
ధేయేనైవైనం ప్రణయతి । బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉద్ధరేత్ । బ్రా
హ్మణో వై సర్వా దేవతాః । సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్ధరతి ।
అగ్నిహోత్రముపసాద్యాఽఽతమితోరాసీత । వ్రతమేవ హుతమ
నుమ్రియతే । అంతం వా ఏష ఆత్మనో గచ్ఛతి । యస్తామ్యతి ।
అంతమేష యజ్ఞస్య గచ్ఛతి । యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యో
ఽభినిమ్రోచతి ॥ ౧౮ ॥ ☞ పునస్సమన్య జుహోతి । అంతేనై
వాంతం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి । వరుణో వా ఏతస్య యజ్ఞం గృహ్ణా
తి । యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభినిమ్రోచతి । వారుణం
చరుం నిర్వపేత్ । తేనైవ యజ్ఞం నిష్క్రీణీతే । నివా ఏతస్యా
హవనీయో గార్హపత్యం కామయతే । నిగార్హపత్య ఆహవ
నీయమ్ । యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి । చతుర్గృ
హీతమాజ్యం పురస్తాద్ధరేత్ ॥ ౧౯ ॥ అథాగ్నిమ్ । అథాగ్ని
హోత్రమ్ । యదాజ్యం పురస్తాద్ధరతి । ఏతద్వా అగ్నేః ప్రి
యం ధామ । యదాజ్యమ్ । ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధ
యతి । యదగ్నిం పూర్వగ్ం హరత్యథాగ్నిహోత్రమ్ ।

భాగధేయేనైవైనం ప్రణయతి । బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉద్ధరేత్ । బ్రాహ్మణో వై సర్వా దేవతాః ॥ ౨౦ ॥ సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్ధరతి । పరాచీర్వా ఏతస్మై వ్యుచ్ఛన్తీర్వ్యుచ్ఛన్తి । యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి । ఉషాః కేతునా జుషతామ్ । యజ్ఞం దేవేభిరిన్వితమ్ । దేవేభ్యో మధుమత్తమగ్ం స్వాహేతి ప్రత్యఙ్ఙిషద్యాజ్యేన జుహుయాత్ । ప్రతీచీమేవాస్మై వివాసయతి । అగ్నిహోత్రముపసాద్యాతమితో రాసీత । వ్రతమేవ హుతమనువిధ్రియతే । అన్తం వా ఏష ఆత్మనో గచ్ఛతి ॥ ౨౧ ॥ ☞ యస్తాస్యతి । అన్తమేష యజ్ఞస్య గచ్ఛతి । యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి । పునస్సమస్య జుహోతి । అన్తేనైవాన్తం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి । మిత్రో వా ఏతస్య యజ్ఞం గృహ్ణాతి । యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి । మైత్రం చరుం నిర్వపేత్ । తేనైవ యజ్ఞం నిష్క్రీణీతే । యస్యాహవనీయేఽనుద్వాతే గార్హపత్య ఉద్వాయేత్ ॥ ౨౨ ॥ యదాహవనీయమనుద్వాప్య గార్హపత్యం మన్థేత్ । విచ్ఛిన్ద్యాత్ । భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేత్ । యద్వై యజ్ఞస్య వాస్తవ్యం క్రియతే । తదను రుద్రోఽవచరతి । యత్పూర్వమన్వవస్యేత్ । వాస్తవ్యమగ్నిముపాసీత । రుద్రోఽస్య పశూన్ఘాతుకస్స్యాత్ । ఆహవనీయముద్వాప్య । గార్హపత్యం మన్థేత్ ॥ ౨౩ ॥ ఇతః ప్రథమం జజ్ఞే

అగ్నిః । స్వాద్యోనేరధిజాతవేదాః । స గాయత్రియా త్రిష్టు
భా జగత్యా । దేవేభ్యో హవ్యం వహతు ప్రజానన్నితి । ఛందోభి
రేవైనగ్ం స్వాద్యోనేః ప్రజనయతి । గార్హపత్యం సంక్షతి ।
గార్హపత్యం వా అన్వాహితాగ్నేః పశవ ఉపతిష్ఠంతే । స యదు
ద్వాయతి । తదను పశవోఽపక్రామంతి । ఇషే రయ్యై రమస్వ ॥
సహసే ద్యుమ్నాయ । ఊర్జేఽపత్యాయేత్యాహ । పశవో వై
రయిః । పశూనేవాస్మై రమయతి । సారస్వతౌ త్వోత్సౌ సమిం
ధాతామిత్యాహ । ఋక్సామే వై సారస్వతావుత్సౌ । ఋక్సా
మాభ్యామేవైనగ్ం సమింధే । సమ్రాడసి విరాడసీత్యాహ । ర
థంతరం వై సమ్రాట్ । బృహద్విరాట్ ॥ ౧౫ ॥ తాభ్యా
మేవైనగ్ం సమింధే । వజ్రో వై చక్రమ్ । వజ్రో వా ఏతస్య
యజ్ఞం విచ్ఛినత్తి । యస్యానో వా రథో వాంతరాగ్నీ యాతి ।
ఆహవనీయముద్వాప్య । గార్హపత్యాదుద్ధరేత్ । యదగ్నే
పూర్వం ప్రభృతం పదగ్ం హి తే । సూర్యస్య రశ్మీనన్వాతతా
న । తత్ర రయిష్ఠామను సంభరైతమ్ । సం నస్సృజ సుమత్యా వా
జవత్యేతి ॥ ౧౬ ॥ పూర్వేణైవాస్య యజ్ఞేన యజ్ఞమను సం
తనోతి । త్వమగ్నే సప్రథా అసీత్యాహ । అగ్నిస్సర్వా దేవ
తాః । దేవతాభిరేవ యజ్ఞగ్ం సంతనోతి । అగ్నయే పథికృతే పు
రోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్ । అగ్నిమేవ పథికృతగ్ం స్వేన
భాగధేయేనోపధావతి । స ఏవైనం యజ్ఞియం పంథామపినయతి ।

అనడ్వాం దక్షిణా । వహీ హ్యేష సమృద్ధ్యై ॥ ౨౭ ॥ హరత్య థాగ్నిహోత్రం నిమ్రోచతి హారేద్దైవతాగచ్ఛత్తుర్యదాద్వయే న్యంథేంద్రమస్య బృహద్విరాడితి నవచ ॥ ౪ ॥

నివై పూర్వం త్రీణి నిమ్రోచతి దర్భేణ యద్ధిరణ్యస్యాగ్నిహోత్రం పునర్వరుణో వారుణం నివాపతస్యాభ్యుదేతి చతుర్గృహీతమాజ్యం యదాజ్యం పరాచ్యస్యసాఁ పునర్మిత్రతో మైత్రం యస్యాహవనీయేనుదాన్తే గార్హపత్యే యజ్ఞస్య ॥

యస్య ప్రాతస్సవనే సోమోఽతిరిచ్యతే । మాధ్యందినꣳ సవనం కామయమానోఽభ్యతిరిచ్యతే । గౌర్ధయతి మరుత్తామితి ధయద్వతీషు కుర్వంతి । హినస్తి వై సంధ్యైతత్ । సంధీవ ఖలు వా ఏతత్ । యత్సవనస్యాతిరిచ్యతే । యద్ధయద్వతీషు కుర్వంతి । సంధేశ్శాంత్యై । గాయత్రꣳ సామ భవతి పంచదశస్తోమః । తేనైవ ప్రాతస్సవనాన్నయంతి ॥ ౨౮ ॥ మరుత్వతీషు కుర్వంతి । తేనైవ మాధ్యందినాత్సవనాన్నయంతి । హోతుశ్చమసమనూన్నయంతి । హోతాఽనుశꣳసతి । మధ్యత ఏవ యజ్ఞꣳ సమాదధాతి । యస్య మాధ్యందినే సవనే సోమోఽతిరిచ్యతే । ఆదిత్యం తృతీయసవనం కామయమానోఽభ్యతిరిచ్యతే । గౌరివీతꣳ సామ భవతి । అతిరిక్తం వై గౌరివీతమ్ । అతిరిక్తం యత్సవనస్యాతిరిచ్యతే ॥ ౨౯ ॥ అతిరిక్తస్య శాంత్యై । బణ్మహాꣳ అసి సూర్యేతి కుర్వంతి । యస్యైవాదిత్యస్య సవనస్య కామే

నాతిరిచ్యతే । తేనైవైనం కామేన సమర్ధయంతి । గౌరివీతగ్ం సామ భవతి । తేనైవ మాధ్యందినాత్సవనాన్నయంతి । సప్తదశ స్తోమః । తేనైవ తృతీయసవనాన్నయంతి । హోతా తుశ్శ్రమస మానాన్నయంతే । హోతానుశగ్ంసతి ॥ ౩౦ ॥ మధ్యత ఏవ యజ్ఞగ్ం సమాదధాతి । యస్య తృతీయసవనే సోమో ఽతిరిచ్యేత । ఉక్థ్యం కుర్వీత । యస్యోక్థ్యే ఽతిరిచ్యేత । అతిరాత్రం కుర్వీత । యస్యాతిరాత్రే ఽతిరిచ్యతే । తత్త్వై దుష్ప్రజ్ఞానమ్ । యజమానం వా ఏతత్పశవ ఆసాహ్యయంతి । బృహత్సామ భవతి । బృహద్వా ఇమాఀల్లోకాం దాధార । బార్హతాః పశవః । బృహతైవాస్మై పశూం దాధార । శిపివిష్టవతీషు కుర్వంతి । శిపివిష్టో వై దేవానాం పుష్టమ్ । పుష్ట్యైవైనగ్ం సమర్ధయంతి । హోతా తుశ్శ్రమస మానాన్నయన్తే । హోతానుశగ్ంసతి । మధ్యత ఏవ యజ్ఞగ్ం సమాదధాతి ॥ ౩౧ ॥ యం త్రిసవనస్యాతిరిచ్యతే శగ్ంసతి దాధారాష్టౌ చ ॥ ౫ ॥

ఏకైకో వై జనతాయామింద్రః । ఏకం వా ఏతావింద్రావభి సగ్ం సునుతః । యౌ ద్వౌ సగ్ంసునుతః । ప్రజాపతిర్వా ఏష వితాయతే । యద్యజ్ఞః । తస్య గ్రావాణో దంతాః । అన్యతరం వా ఏతే సగ్ం సున్వతోర్నిర్బప్సతి । పూర్వేణోపసృత్యా దేవతా ఇత్యాహుః । పూర్వో ఽవపస్పృతస్య వై శ్రేయాన్భవతి । ఏతి వంత్యాజ్యాని భవంత్యభిజిత్యై ॥ ౩౨ ॥ మరుత్వతీః ప్రతిప

దః । మరుత్తో వై దేవానామపరాజితమాయతనమ్ । దేవానామే
వాపరాజిత ఆయతనే యతతే । ఉభే బృహద్రథంతరే భవతః । ఇ
యం వావ రథంతరమ్ । అసౌ బృహత్ । ఆభ్యామేవైనమంతరేతి ।
వాచశ్చ మనసశ్చ । ప్రాణాచ్చాపానాచ్చ । దివశ్చ పృథి
వ్యాశ్చ ॥ ౩౩ ॥ సర్వస్మాద్విత్తాద్వేద్యాత్ । అభివర్తో
బ్రహ్మసామం భవతి । సువర్గస్య లోకస్యాభివృత్త్యై । అభిజి
ద్భవతి । సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్త్యై । విశ్వజిద్భవతి । విశ్వ
స్య జిత్త్యై । యస్య భూయాగ్ంసో యజ్ఞక్రతవ ఇత్యాహుః ।
స దేవతా వృఙ్క్త ఇతి । యద్యగ్నిష్టోమస్సోమః పరస్తాథ్స్యా
త్ ॥ ౩౪ ॥ ఉక్థ్యం కుర్వీత । యద్యుక్థ్యస్స్యాత్ । అతిరా
త్రం కుర్వీత । యజ్ఞక్రతుభిరేవాస్య దేవతా వృఙ్క్తే । యో వై
ఛందోభిరభిభవతి । స సగ్ంసున్వతోఽభిభవతి । సంవేశాయ
త్వోపవేశాయ త్వేత్యాహ । ఛందాగ్ంసి వై సంవేశ ఉపవేశః ।
ఛందోభిరేవాస్య ఛందాగ్ంస్యభిభవతి । ఇష్టర్గో వా ఋత్విజా
మధ్వర్యుః ॥ ౩౫ ॥ ఇష్టర్గః ఖలు వై పూర్వోఽర్ష్టుః క్షీయతే ।
ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతమిత్యాహ । ప్రాణాపానయో
రేవ శ్రయతే । ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టమిత్యాహ । నైనం
పురాయుషః ప్రాణాపానౌ జహితః । ఆర్తిం వా ఏతే నియంతి ।
యేషాం దీక్షితానాం ప్రమీయతే । తం యదవవర్జేయుః । క్రూ
రకృతామివ వైషాం లోకస్స్యాత్ । ఆహరదహేతి బ్రూయాత్ ॥

తందక్షిణతో వేద్యై నిధాయ । సర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భిస్తుయుః । ఇ
యంవై సర్పతో రాజ్ఞీ । అస్యామేవైనం పరిదదతి । వ్యృద్ధం వా ఏ
త్యాహుః । యత్స్తుతమననుశస్తమితి । హోతా ప్రథమస్సార్ప
రాజ్ఞీనాం కీర్తయేత్ । ఉభయోరేవైనంలోకయోః పరిదదతి ॥ ౩౭ ॥
అథో ధ్రువంత్యేవైనమ్ । అథో న్యేవాస్మై హ్నువతే । త్రిః
పరియంతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యో ధు
వతే । త్రిః పునః పరియంతి । షట్ సంపద్యంతే । షడ్వా ఋ
తవః । ఋతుభిరేవైనం ధువతే । అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఇతి ప్ర
తిపదం కుర్వీరన్ । రథంతరసామైషాగ్ం సోమః స్యాత్ । ఆయు
రేవాత్మందధతే । అథో పాప్మానమేవ విజహతో యంతి ॥ ౩౮ ॥

ఉభజిత్యై పృథివ్యాశ్చ సార్పరాజ్ఞ్యర్గ్భిరుభయోర్లోక
యోః పరిదదతి కుర్వీరన్త్రీణి చ ॥ ౬ ॥

అసూర్యం వా ఏతస్మాద్వర్ణం కృత్వా । పశవో వీర్యమప
క్రామంతి । యస్య యూపో విరోహతి । త్వాష్ట్రం బహురూ
పమాలభేత । త్వష్టా వై రూపాణామీశే । య ఏవ రూపాణామీశే ।
సోఽస్మిన్పశూన్ వీర్యం యచ్ఛతి । నాస్మాత్పశవో వీర్యమపక్రా
మంతి । ఆర్తిం వా ఏతే నియంతి । యేషాం దీక్షితానామగ్నిరు
ద్వాయతి ॥ ౩౯ ॥ యదాహవనీయ ఉద్వాయేత్ । య
త్తం మంథేత్ । విచ్ఛిందాయాత్ । భ్రాతృవ్యమస్మై జనయే

త్ । యదాహవనీయ ఉద్వాయేత్ । ఆగ్నీధ్రాదుద్ధరేత్ । యదాగ్నీధ్ర ఉద్వాయేత్ । గార్హపత్యాదుద్ధరేత్ । యద్గార్హపత్య ఉద్వాయేత్ । అత ఏవ పునర్మన్థేత్ ॥ ౪౦ ॥ అత్ర వావ స నిలయతే । యత్ర ఖలు వై స్థానముత్తమం పశ్యన్తి । తదేనమిచ్ఛన్తి । యస్మాద్దారోరుద్వాయేత్ । తస్యారణీ కుర్యాత్ । క్రుముకమపి కుర్యాత్ । ఏషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూః । యత్క్రుముకః । ప్రియయైవైనం తనువా సమర్ధయతి । గార్హపత్యం మన్థతి ॥ ౪౧ ॥ గార్హపత్యో వా అగ్నేర్యోనిః । స్వాదేవైనం యోనేర్జనయతి । నాస్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి । యస్య సోమ ఉపదస్యేత్ । సువర్ణం హిరణ్యం ద్వేధా విచ్ఛిద్య । ఋజీషేఽన్యదాధూనుయాత్ । జుహుయాదన్యత్ । సోమమేవాభిషుణోతి । సోమం జుహోతి । సోమస్య వా అభిషూయమాణస్య ప్రియా తనూరుదక్రామత్ ॥ తత్సువర్ణం హిరణ్యమభవత్ । యత్సువర్ణం హిరణ్యం కుర్వన్తి । ప్రియయైవైనం తనువా సమర్ధయన్తి । యస్య క్రీతం సోమమపహరేయుః । క్రీణీయాదేవ । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । యస్య క్రీతమపహరేయుః । ఆదారాంశ్చ ఫాల్గునాని చాభిషుణుయాత్ । గాయత్రీ యం సోమమాహరత్ । తస్యాంశుః పరాపతత్ ॥ ౪౩ ॥ త ఆదారా అభవన్ । ఇన్ద్రో వృత్రమహన్ । తస్య వల్కః పరాపతత్ ।

చతుర్థ ప్రపాఠకః

తానిశిల్పాని నాన్వభవన్ । పశవో వై శిల్పాని । పశవస్సోమో రా
జా । యదాద్రాగాꣳశ్చ శిల్పాని చాభిషుణోతి । సోమమే
వ రాజానమభిషుణోతి । శృతేనపాత్రేతస్యవనే శ్రీణీయాత్ । ద
ధ్నా మధ్యందినే ॥ ౪౪ ॥ నీతమిశ్రేణ తృతీయ సవనే ।
అగ్నిష్టోమస్సోమస్స్యాద్రథంతరసామా । య ఏవ ర్త్విజో వృతాస్స్యుః ।
త ఏనం యాజయేయుః । ఏకాం గాం దక్షిణాం దద్యాత్తేభ్య ఏవ ।
పునస్సోమం క్రీణీయాత్ । యజ్ఞేనైవ తద్యజ్ఞమిచ్ఛతి । సైవ త
తః ప్రాయశ్చిత్తిః । సర్వాభ్యో వా ఏష దేవతాభ్యస్సర్వేభ్యః
పృష్ఠేభ్య ఆత్మానమాగురతే । యస్సత్రాయాగురతే । ఏతా
వాన్వై పురుషః । యావదస్య విత్తమ్ । సర్వవేదసేన యజే
త । సర్వపృష్ఠోస్య సోమస్స్యాత్ । సర్వాభ్య ఏవ దేవతాభ్య
స్సర్వేభ్యః పృష్ఠేభ్య ఆత్మానం నిష్క్రీణీతే ॥ ౪౫ ॥

ఉద్వాయయతి మంథేస్మంకత్యకామన్త్సరాపతన్మధ్యంది
న ఆగురతే పంచచ ॥ ౬ ॥

పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా
స పునాతు మా । పునంతు మా దేవజనాః । పునంతు మనవో ధియా ।
పునంతు విశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణ పునా
హి మా । శుక్రేణ దేవదీద్యత్ । అగ్నే క్రత్వా క్రతూꣳర
ను ॥ ౪౬ ॥ యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితతమంతరా । బ్ర
హ్మ తేన పునీమహే । ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణ సవేన

చ । ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయా మదన్తస్సధమాద్యేషు । వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౪౭ ॥ వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞియే మా పునీతామ్ । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే దక్షైః పునాహి మా । యేన దేవా అపునత । యేనాపో దివ్యం కశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥ ౪౮ ॥ ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ । పావమానీస్స్వస్త్యయనీః ॥ ౪౯ ॥ సుదుఘా హి పయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । పావమానీర్దిశన్తు నః । ఇమం లోకమథో అముమ్ । కామాన్థ్సమర్ధయన్తు నః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః । పావమానీస్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః ॥ ౫౦ ॥ బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునన్తు మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూ

తం బ్రహ్మా పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు ॥ ౫౦ ॥ అనుశ్రుతా బ్రహ్మణా స్వస్త్యయనీస్సుదుఘాహి ఘృతశ్చుత ఋషిభిస్సంభృతో రసః పునాతు త్రీణి చ ॥ ౮ ॥

ప్రజా వై సత్రమాసత తపస్తప్యమానా అజుహ్వతః। దేవా అపశ్యం చమసం ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధామ్। తముపోదతిష్ఠంతమజుహవుః। తేనార్ధమాస ఊర్జమవారుంధత। తస్మాదర్ధమాసే దేవా ఇజ్యంతే। పితరోఽపశ్యం చమసం ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధామ్। తముపోదతిష్ఠంతమజుహవుః। తేన మాస్యూర్జమవారుంధత। తస్మాన్మాసి పితృభ్యః క్రియతే। మనుష్యా అపశ్యం చమసం ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధామ్ ॥ ౫౧ ॥ ☞ తముపోదతిష్ఠంతమజుహవుః। తేన ద్వయీమూర్జమవారుంధత। తస్మాద్ద్విరహ్నో మనుష్యేభ్య ఉపహ్రియతే। ప్రాతశ్చ సాయం చ। పశవోఽపశ్యం చమసం ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధామ్। తముపోదతిష్ఠంతమజుహవుః। తేన త్రయీమూర్జమవారుంధత। తస్మాత్త్రిరహ్నః పశవః ప్రేరతే। ప్రాతస్సంగవే సాయమ్। అసురా అపశ్యం చమసం ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధామ్ ॥ ౫౩ ॥ తముపోదతిష్ఠంతమజుహవుః। తేన సంవత్సర ఊర్జమవారుంధత। తే దేవా అమన్యంత। అమీ వా ఇదమభూవన్। యద్వయగ్ం స్మ ఇతి।

త ఏతాని చాతుర్మాస్యాన్యపశ్యన్ । తాని నిరవపన్ । తైర్వై
ష్టాంతామూర్జమవృంజత । తతో దేవా అభవన్ । పరాసురాః ॥ ౨౪ ॥
☞ యద్యజతే । యామేవ దేవా ఊర్జమవారుంధత । తాం తేనావ
రుంధే । యత్పితృభ్యః కరోతి । యామేవ పితర ఊర్జమవారుం
ధత । తాం తేనావరుంధే । యదావసథేన్నగ్ం హరంతి । యా
మేవ మనుష్యా ఊర్జమవారుంధత । తాం తేనావరుంధే । య
ద్దక్షిణాం దదాతి ॥ ౨౫ ॥ యామేవ పశవ ఊర్జమవారుంధ
త । తాం తేనావరుంధే । యచ్చాతుర్మాస్యైర్యజతే । యా
మేవాసురా ఊర్జమవారుంధత । తాం తేనావరుంధే । భవత్యా
త్మనా । పరాస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । విరాజో వా ఏషా విక్రాం
తిః । యచ్చాతుర్మాస్యాని । వైశ్వదేవేనాస్మిన్ లోకే ప్ర
త్యతిష్ఠత్ । వరుణప్రఘాసైరంతరిక్షే । సాకమేధైరము
ష్మిన్ లోకే । పశుహంతా వై తత్సర్వం భవతి । య ఏవం వి
ద్వాగ్ంశ్చాతుర్మాస్యైర్యజతే ॥ ౨౬ ॥ మనుష్యా అ
పశ్యంచ మనసంభృతస్య ప్రాణాగ్ం స్వధామసురా అపశ్యం
చ మనసంభృతస్య ప్రాణాగ్ం స్వధామసురా దదాత్యతిష్ఠచ్చ
త్వారిచ ॥ ౯ ॥

అగ్నిర్వావ సంవత్సరః । ఆదిత్యః పరివత్సరః । చంద్ర
మా ఇదావత్సరః । వాయురనువత్సరః । యద్వైశ్వదేవేన యజ
తే । అగ్నిమేవ తత్సంవత్సరమాప్నోతి । తస్మాద్వైశ్వదేవే

న యజమానః । సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిమాశాస్త ఇత్యాశాసీ
త । యద్వరుణప్రఘాసైర్యజతే । ఆదిత్యమేవ తత్పరివత్సర
మాప్నోతి ॥ ౫౭ ॥ తస్మాద్వరుణప్రఘాసైర్యజమానః । పరి
వత్సరీణాగ్ం స్వస్తిమాశాస్త ఇత్యాశాసీత । యత్సాకమేధైర్య
జతే । చంద్రమసమేవ తదిదావత్సరమాప్నోతి । తస్మాత్సాకమే
ధైర్యజమానః । ఇదావత్సరీణాగ్ం స్వస్తిమాశాస్త ఇత్యాశాసీత ।
యత్పితృయజ్ఞేన యజతే । దేవానేవ తదన్వవస్యతి । అథవా
అస్య వాయుశ్చానువత్సరశ్చాపి ఽత్వా వృధిచ్ఛ్యేతే । యచ్ఛు
నాసీరీయేణ యజతే ॥ ౫౮ ॥ వాయుమేవ తదనువత్సరమా
ప్నోతి । తస్మాచ్ఛునాసీరీయేణ యజమానః । అనువత్సరీణాగ్ం
స్వస్తిమాశాస్త ఇత్యాశాసీత । సంవత్సరం వా ఏష ఈప్సతీత్యా
హుః । యశ్చాతుర్మాస్యైర్యజత ఇతి । ఏష హ త్వై సంవత్సర
మాప్నోతి । య ఏవం విద్వాగ్ం శ్చాతుర్మాస్యైర్యజతే । వి
శ్వేదేవాస్సమయజంత । తేఽగ్నిమేవాయజంత । త ఏతం లోక
మజయన్ ॥ ౫౯ ॥ యస్మిన్నగ్నిః । యద్వైశ్వదేవేన య
జతే । ఏతమేవ లోకం జయతి । యస్మిన్నగ్నిః । అగ్నేరేవ
సాయుజ్యముపైతి । యదా వైశ్వదేవేన యజతే । అథ సంవత్సర
స్య గృహపతిమాప్నోతి । యదా సంవత్సరస్య గృహపతిమాప్నో
తి । అథ సహస్రయాజినమాప్నోతి । యదా సహస్రయాజినమా
ప్నోతి ॥ ౬౦ ॥ అథ గృహమేధినమాప్నోతి । యదా గృహ

మైథునమాప్నోతి । అథాగ్నిర్భవతి । యదాగ్నిర్భవతి । అథగా
ర్భవతి । ఏషా వై వైశ్వదేవస్య మాత్రా । ఏతద్వా ఏతేషామవ
మమ్ । అతోత్తోవా ఉత్తరాణి శ్రేయాగ్ంసి భవంతి । యద్వి
శ్వేదేవాస్సమయజంత । తద్వైశ్వదేవస్య వైశ్వదేవత్వమ్ ॥
అథాదిత్యో వరుణగ్ం రాజానం వరుణప్రఘాసైరయజత । సఏతం
లోకమజయత్ । యస్మిన్నాదిత్యః । యద్వరుణప్రఘాసైర్యజ
తే । ఏతమేవ లోకంజయతి । యస్మిన్నాదిత్యః । ఆదిత్యస్యైవ
సాయుజ్యముపైతి । యదాదిత్యో వరుణగ్ం రాజానం వరుణప్ర
ఘాసైరయజత । తద్వరుణప్రఘాసానాం వరుణప్రఘాసత్వమ్ । అ
థసోమోరాజా ఛందాగ్ంసి సాకమేధైరయజత ॥ ౬౨ ॥ ☞ సఏ
తం లోకమజయత్ । యస్మిగ్గ్ంశ్చంద్రమావిభాతి । యత్సాక
మేధైర్యజతే । ఏతమేవ లోకంజయతి । యస్మిగ్గ్ంశ్చంద్రమావి
భాతి । చంద్రమస ఏవ సాయుజ్యముపైతి । సోమోవై చంద్రమాః ।
ఏష హ త్వై సాక్షాత్సోమం భక్షయతి । య ఏవం విద్వాంత్సాక
మేధైర్యజతే । యత్సోమశ్చ రాజా ఛందాగ్ంసిచ సమైధంత ॥
తత్సాకమేధానాగ్ం సాకమేధత్వమ్ । అథర్తవః పితరః ప్రజా
పతిం పితరం పితృయజ్ఞేనాయజంత । తఏతం లోకమజయన్ । య
స్మిన్నృతవః । యత్పితృయజ్ఞేనయజతే । ఏతమేవ లోకం జయ
తి । యస్మిన్నృతవః । ఋతూనామేవసాయుజ్యముపైతి । య

ద్వృతవఃపితరఃప్రజాపతింపితరం పితృయజ్ఞేనాయజంత । తత్పితృ
యజ్ఞస్య పితృయజ్ఞత్వమ్ ॥ ౬౪ ॥ అథౌషధయఇమం దేవం
త్ర్యంబకైరయజంత ప్రథేమహీతి । తతో వై తా అప్రథంత । య ఏ
వం విద్వాగ్ం స్త్ర్యంబకైర్యజతే । ప్రథతే ప్రజయా పశుభిః ।
అథ వాయుః పరమేష్ఠినగ్ం శునాసీరీయేణాయజత । స ఏతం లోక
మజయత్ । యస్మిన్వాయుః । యచ్ఛునాసీరీయేణ యజతే ।
ఏతమేవ లోకం జయతి । యస్మిన్వాయుః ॥ ౬౫ ॥ వాయో
రేవ సాయుజ్యముపైతి । బ్రహ్మవాదినో వదంతి । ప్రచాతుర్మా
స్యయాజీ మీయతా 3 న ప్రమీయతా 3 ఇతి । జీవన్వా ఏష ఋతూ
నప్యేతి । యది వసంతా ప్రమీయతే । వసంతో భవతి । యది
గ్రీష్మే గ్రీష్మః । యది వర్షాసు వర్షాః । యది శరది శరత్ ।
యది హేమన్ హేమంతః । ఋతుర్భూత్వా సంవత్సరమప్యేతి ।
సంవత్సరః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతిర్వావైషః ॥ ౬౬ ॥

పరివత్సరమాప్నోతి శునాసీరీయేణ యజతేజయంత్సహప్ర
యాజినమాప్నోతి వైశ్వదేవత్వగ్ం సాకమేధైరయజతస్వైధన్త
పితృయజ్ఞత్వం జయతి యస్మిన్వాయుర్హేమంతస్త్రీణిచ ॥ ౧౦॥

ఉభయేయువగ్ం సు గాముదస్థాం నివైయస్య ప్రాత
స్సవనపత్కైకోస్సుర్యం పవమానఃప్రజావై సత్రమాసతాగ్నిర్వా
వసంవత్సరో దశ ॥

ఉఖ్యమేవా ఉపస్థాత్ప్రాణ్యభిర్మధ్యతోఽత్రైవావబ్రాహ్మణేషు పృథగ్గృహమేధినగ్ం షట్ఛష్టిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు
కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే
చతుర్థః ప్రపాఠకస్సమాప్తః.

—శ్రీ కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే పంచమప్రపాఠకప్రారంభః శ్రీ—

హరిః ఓమ్ ॥ అగ్నేః కృత్తికాః । శుక్రం పరస్తాజ్జ్యోతిరవస్తాత్ । ప్రజాపతే రోహిణీ । ఆపః పరస్తాదోషధయోఽవస్తాత్ । సోమస్యేన్వకా వితతాని । పరస్తాద్వయంతోఽవస్తాత్ । రుద్రస్య బాహూ । మృగయవః పరస్తాద్విక్షారోఽవస్తాత్ । అదిత్యై పునర్వసూ । వాతః పరస్తాదార్ద్రమవస్తాత్ ॥ ౧ ॥ బృహస్పతేస్తిష్యః । జుహ్వతః పరస్తాద్యజమానా అవస్తాత్ । సర్పాణామాశ్రేషాః । అభ్యాగచ్ఛంతః పరస్తాదభ్యానృత్యంతోఽవస్తాత్ । పితృణాం మఘాః । రుదంతః పరస్తాదపభ్రగ్ంశోఽవస్తాత్ । అర్యమ్ణః పూర్వే ఫల్గునీ । జాయా పరస్తాదృషభోఽవస్తాత్ । భగస్యోత్తరే । వహతవః పరస్తాద్వహమానా అవస్తాత్ ॥ ౨ ॥ దేవస్య సవితుర్హస్తః । ప్రసవః పరస్తాత్సనిరవస్తాత్ । ఇంద్రస్య చిత్రా । ఋతం పరస్తాత్సత్యమవస్తాత్ । వాయోర్నిష్ట్యా వ్రతతిః । పరస్తాదసిద్ధిరవస్తాత్ । ఇంద్రాగ్నియోర్విశాఖే । యుగాని పరస్తాత్కృషమాణా అవస్తా

త్ । మిత్రస్యానూరాధాః । అభ్యారోహత్పరస్తాదభ్యారూఢ మవస్తాత్ ॥ ౩ ॥ ఇంద్రస్య రోహిణీ । శృణత్పరస్తాత్ప్రతిశృణ దవస్తాత్ । నిరృత్యై మూలవర్హణీ । ప్రతిభంజంతః పరస్తాత్ప్రతిశృణంతో ఽవస్తాత్ । అపాంపూర్వా అషాఢాః । వర్చః పర స్తాత్సమితిరవస్తాత్ । విశ్వేషాం దేవానాముత్తరాః । అభిజయత్ప రస్తాదభిజితమవస్తాత్ । విష్ణోః శ్రోణా పృచ్ఛమానాః । పరస్తా త్పంథా అవస్తాత్ ॥ ౪ ॥ వసూనాగ్ంశ్రవిష్ఠాః । భూతం పరస్తా ద్భూతిరవస్తాత్ । ఇంద్రస్య శతభిషక్ । విశ్వవ్యచాః పరస్తా ద్విశ్వక్షితిరవస్తాత్ । అజస్యైకపదః పూర్వే ప్రోష్ఠపదాః । వై శ్వానరం పరస్తాద్వైశ్వానవసమవస్తాత్ । అహేర్బుధ్నియ స్యోత్తరే । అభిషించంతః పరస్తాదభిషుణ్వంతో ఽవస్తాత్ । పూ ష్ణో రేవతీ । గావః పరస్తాద్వత్సా అవస్తాత్ । అశ్వినో రశ్వయు జౌ । గ్రామః పరస్తాత్సేనా ఽవస్తాత్ । యమస్యాపభరణీః । అప కర్షంతః పరస్తాదపవహంతో ఽవస్తాత్ । పూర్ణా పశ్చాద్యత్తే దే వా అదధుః ॥ ౫ ॥ ఆర్ద్ర ప్రమవస్తాద్వహమానా అవస్తాదభ్యారూఢ మవస్తాత్పంథా అవస్తాద్వత్సా అవస్తాత్పంచచ ॥ ౧ ॥

యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్ । తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషమ్ । యదా వై సూర్య ఉదేతి । అథ నక్షత్రం నైతి । యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్ । యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్ । తావతి కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవ కురుతే । ఏవగ్ంహ వై యక్ష్మంచ

శృగమస్యఞ్చనస్మాథోస్యనిరవసాయ యాంఖ్యాకారః ॥ ౬ ॥ యో వై నక్షత్రియం ప్రజాపతిం వేద । ఉభయోరేనం లోకయోర్విదుః । హస్త ఏవాస్య హస్తః । చిత్రా శిరః । నిష్ట్యా హృదయమ్ । ఊరూ విశాఖే । ప్రతిష్ఠానూరాధాః । ఏష వై నక్షత్రియః ప్రజాపతిః । య ఏవం వేద । ఉభయోరేనం లోకయోర్విదుః ॥ ౭ ॥ అస్మిగ్ంశ్చాముష్మిగ్ంశ్చ । యాం కామయేత దుహితరం ప్రియా స్యాదితి । తాం నిష్ట్యాయాం దద్యాత్ । ప్రియైవ భవతి । నైవ తు పునరాగచ్ఛతి । అభిజిన్నామ నక్షత్రమ్ । ఉపరిష్టాదషాఢానామ్ । అవస్తాచ్ఛ్రోణాయై । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవాస్తస్మిన్నక్షత్రేఽభ్యజయన్ ॥ ౮ ॥ యదభ్యజయన్ । తదభిజితోఽభిజిత్త్వమ్ । యం కామయేతానపజయ్యం జయేదితి । తమేతస్మిన్నక్షత్రే యాతయేత్ । అనపజయ్యమేవ జయతి । పాపపరాజితమివ తు । ప్రజాపతిః పశూనసృజత । తే నక్షత్రం నక్షత్రముపాతిష్ఠన్త । తే సమావన్త ఏవాభవన్ । తే రేవతీముపాతిష్ఠన్త ॥ ౯ ॥ తే రేవత్యాం ప్రాభవన్ । తస్మాద్రేవత్యాం పశూనాం కుర్వీత । యత్కిఞ్చార్వాచీనగ్ం సోమాత్ । ప్రైవ భవన్తి । సలిలం వా ఇదమన్తరాసీత్ । యదతరన్ । తత్తారకాణాం తారకత్వమ్ । యో వా ఇహ యజతే । అముగ్ం స లోకం నక్షతే । తన్నక్షత్రాణాం నక్షత్రత్వమ్ ॥ ౧౦ ॥ దేవగృహా వై నక్షత్రాణి । య ఏవం వేద । గృహ్యేవ భవతి । యాని వా ఇమాని పృథివ్యా

శ్రితాని । తాని నక్షత్రాణి । తస్మాదశ్లీలనామగ్ంశ్చిత్రే । నావస్యేన్న యజేత । యథాపాపాహే కురుతే । తాదృగేవ తత్ । దేవనక్షత్రాణి వా అన్యాని ॥ ౧౧ ॥ యమనక్షత్రాణ్యన్యాని । కృత్తికాః ప్రథమమ్ । విశాఖే ఉత్తమమ్ । తాని దేవనక్షత్రాణి । అనూరాధాః ప్రథమమ్ । అపభరణీరుత్తమమ్ । తాని యమనక్షత్రాణి । యాని దేవనక్షత్రాణి । తాని దక్షిణేన పరియంతి । యాని యమనక్షత్రాణి ॥ ౧౨ ॥ తాన్యుత్తరేణ । అన్వేషామరాథ్స్మేతి । తదనూరాధాః । జ్యేష్ఠమేషామవధిష్మేతి । తజ్జ్యేష్ఠఘ్నీ । మూలమేషామవృక్షామేతి । తన్మూలబర్హణీ । యన్నాసహంత । తదషాఢాః । యదశ్లోణత్ ॥ ౧౩ ॥ తచ్ఛ్రోణా । యదశృణోత్ । తచ్ఛ్రవిష్ఠాః । యచ్ఛతమభిషజ్యన్ । తచ్ఛతభిషక్ । ప్రోష్ఠపదేషూదయచ్ఛంత । రేవత్యామరవంత । అశ్వయుజోరయుంజత । అపభరణీష్వపావహన్ । తాని వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి । యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి । తేషు కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవ కురుతే ॥ ౧౪ ॥

చక్రాదైవం వేదోదయో రేనం లోకయోర్ద్విదురజయన్ రైస్త్రీముపాస్థంత నక్షత్రియత్వమన్యాని యానియమనక్షత్రాణ్యశ్లోణదన్యానక్షత్రాణి శ్రీణిచ ॥ ౨ ॥

దేవస్య సవితుః ప్రాతః ప్రసవః ప్రాణః । వరుణస్య సాయమాసవోఽపానః । యత్ప్రతీచీనం ప్రాతస్తనాత్ ప్రాచీ

నగ్ం సంగవాత్ । తతో దేవా అగ్నిష్టోమం నిరమిమత । తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గః । మిత్రస్య సంగవః । తత్పుణ్యం తేజస్వ్యహః । తస్మాత్తర్హి పశవస్సమాయంతి । యత్ప్రతీచీనగ్ం సంగవాత్ ॥ ౧౫ ॥ ప్రాచీనం మధ్యందినాత్ । తతో దేవా ఉక్థ్యం నిరమిమత । తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గః । బృహస్పతేర్మధ్యందినః । తత్పుణ్యం తేజస్వ్యహః । తస్మాత్తర్హి తేక్ష్ణిష్ఠం తపతి । యత్ప్రతీచీనం మధ్యందినాత్ । ప్రాచీనమపరాహ్ణాత్ । తతో దేవాః షోడశినం నిరమిమత । తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గః ॥ ౧౬ ॥ భగస్యాపరాహ్ణః । తత్పుణ్యం తేజస్వ్యహః । తస్మాదపరాహ్ణే కుమార్యో భగమిచ్ఛమానాశ్చరంతి । యత్ప్రతీచీనమపరాహ్ణాత్ । ప్రాచీనగ్ం సాయాత్ । తతో దేవా అతిరాత్రం నిరమిమత । తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గః । వరుణస్య సాయమ్ । తత్పుణ్యం తేజస్వ్యహః । తస్మాత్తర్హి నానృతం వదేత్ ॥ ౧౭ ॥ బ్రాహ్మణో వా అష్టావిగ్ంశో నక్షత్రాణామ్ । సమానస్యాహ్నః పంచ పుణ్యాని నక్షత్రాణి । చత్వార్యశ్లీలాని । తాని నవ । యచ్చ పరస్తాన్నక్షత్రాణాం యచ్చావస్తాత్ । తాన్యేకాదశ । బ్రాహ్మణో ద్వాదశః । య ఏవం విద్వాంథ్సంవథ్సరం వ్రతం చరతి । సంవథ్సరేణైవాస్య వ్రతం గుప్తం భవతి । సమానస్యాహ్నః పంచ పుణ్యాని నక్షత్రాణి । చత్వార్యశ్లీలాని । తాని నవ । ఆగ్నేయీ రాత్రిః । ఐంద్రమ

హః । తాన్యేకాదశ । ఆదిత్యో ద్వాదశః । య ఏవం విద్వాం
థ్సంవథ్సరం వ్రతం చరతి । సంవథ్సరేణైవాస్య వ్రతం గు
ప్తం భవతి ॥ ౧౮ ॥ సంగ్రాహ్యోడశినం నిరమిమత తత్తదాత్రపి
ర్యం నిష్కాణగోణవదేద్భవతి సమానసాస్యేహ్నాఽగపంచ పుణ్యాని
నక్షత్రాణ్యష్టౌ చ ॥ ౩ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదంతి । కతి పాత్రాణి యజ్ఞం వహంతీ
తి । త్రయోదశేతి బ్రూయాత్ । సయద్యబ్రూయాత్ । క
స్తాని నిరమిమీతేతి । ప్రజాపతిరితి బ్రూయాత్ । సయద్యబ్రూ
యాత్ । కుతస్తాని నిరమిమీతేతి । ఆత్మన ఇతి । ప్రాణా
పానాభ్యామేవోపాగ్ంశ్వంతర్యామౌ నిరమిమీత ॥ ౧౯ ॥
వ్యానాదుపాగ్ంశుసవనమ్ । వాచ ఐంద్రవాయవమ్ । దక్ష
క్రతుభ్యాం మైత్రావరుణమ్ । శ్రోత్రాదాశ్వినమ్ । చ
క్షుషః శుక్రామంథినౌ । ఆత్మన ఆగ్రయణమ్ । అంగేభ్య ఉ
క్థ్యమ్ । ఆయుషో ధ్రువమ్ । ప్రతిష్ఠాయా ఋతుపాత్రే ।
యజ్ఞం వావ తం ప్రజాపతిర్నిరమిమీత । స నిర్మితో నాధ్రియ
త సమహ్లీయత । స ప్రతాన్ప్రజాపతిరపివానానపశ్యత్ । తా
న్నిరవపత్ । తైరైవ స యజ్ఞమప్యవపత్ । యదపి వాపా భవంతి ।
యజ్ఞస్య ధృత్యా అసంప్లయాయ ॥ ౨౦ ॥ ఉపాగ్ంశ్వం
తర్యామా నిరమిమీతా మిమీతషట్చ ॥ ౪ ॥

ఋతమేవ పరమేష్ఠి । ఋతం నాత్యేతి కించన ఋతేస

సముద్ర ఆహితః । ఋతే భూమిరియగ్ం శ్రితా । అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా । తప ఆక్రాన్తముష్ణిహా । శిరస్తపసాహితమ్ । వైశ్వానరస్య తేజసా । ఋతేనాస్య నివర్తయే । సత్యేన పరివర్తయే ॥ ౨౧ ॥ ☞ తపసాస్యానువర్తయే । శివేనాస్యోపవర్తయే । శగ్మేనాస్యాభివర్తయే । తదృతం తత్సత్యమ్ । తద్వ్రతం తచ్ఛకేయమ్ । తేన శకేయం తేన రాధ్యాసమ్ । యద్ఘర్మః పర్యవర్తయత్ । అన్తాన్పృథివ్యా దివః । అగ్నిరీశాన ఓజసా । వరుణో ధీతిభిస్సహ ॥ ౨౨ ॥ ఇన్ద్రో మరుద్భిస్సఖిభిస్సహ । అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా । తప ఆక్రాన్తముష్ణిహా । శిరస్తపసాహితమ్ । వైశ్వానరస్య తేజసా । ఋతేనాస్య నివర్తయే । సత్యేన పరివర్తయే । తపసాస్యానువర్తయే । శివేనాస్యోపవర్తయే । శగ్మేనాస్యాభివర్తయే ॥ ౨౩ ॥ ☞ తదృతం తత్సత్యమ్ । తద్వ్రతం తచ్ఛకేయమ్ । తేన శకేయం తేన రాధ్యాసమ్ । యో అపాగ్ం పృథివ్యాస్త్వచి । నివర్తయత్యోషధీః । అగ్నిరీశాన ఓజసా । వరుణో ధీతిభిస్సహ । ఇన్ద్రో మరుద్భిస్సఖిభిస్సహ । అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా । తప ఆక్రాన్తముష్ణిహా ॥ ౨౪ ॥ ☞ శిరస్తపసాహితమ్ । వైశ్వానరస్య తేజసా । ఋతేనాస్య నివర్తయే । సత్యేన పరివర్తయే । తపసాస్యానువర్తయే । శివేనాస్యోపవర్తయే । శగ్మేనాస్యాభివర్తయే । తదృతం తత్సత్యమ్ । తద్వ్రతం తచ్ఛకేయమ్ । తేన శకేయం తేన రాధ్యాసమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఏకం మాసముద

న్యజత్ । పరమేష్ఠీ ప్రజాభ్యః । తేనాభ్యో గృహా ఆవహత్ । అమృతం మర్త్యేభ్యః । ప్రజామనుప్రజాయసే । తదు తే మర్త్యామృతమ్ । యేన మాసా అర్ధమాసాః । ఋతవః పరివత్సరాః । యేన తే తే ప్రజాపతే । ఈజానస్య న్యవర్తయన్ ॥ ౨౬ ॥ తేనాహమస్య బ్రహ్మణా । నివర్తయామి జీవసే । అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా । తప ఆక్రాంతముష్ణిహా । శిరస్తపస్యాహితమ్ । వైశ్వానరస్య తేజసా । ఋతేనాస్య నివర్తయే । సత్యేన పరివర్తయే । తపసాస్యానువర్తయే । శివేనాస్యోపవర్తయే । శగ్మేనాస్యాభివర్తయే । తదృతం తత్సత్యమ్ । తద్వ్రతం తచ్ఛకేయమ్ । తేన శకేయం తేన రాధ్యాసమ్ ॥ ౨౭ ॥ పరివర్తయే సమావర్తయోష్ణిహా రాధ్యాసన్న్యవర్తయన్నుపవర్తయే చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత । తదసురా అకుర్వత । తే సురా ఊర్ధ్వం పృష్ఠేభ్యో నాపశ్యన్ । తే కేశానగ్రేఽవపంత । అథ శ్మశ్రూణి । అథోపపక్షౌ । తతస్తేఽవాంచ ఆయన్ । పరాఽభవన్ । యస్యైవం వపంతి । అవాఙేతి ॥ ౨౮ ॥ అథో పరైవ భవతి । అథ దేవా ఊర్ధ్వం పృష్ఠేభ్యోఽపశ్యన్ । త ఉపపక్షావగ్రేఽవపంత । అథ శ్మశ్రూణి । అథ కేశాన్ । తతస్తేఽభవన్ । సువర్గం లోకమాయన్ । యస్యైవం వపంతి । భవత్యాత్మనా । అథో సువర్గం లోకమేతి ॥ ౨౯ ॥ అథైతన్మనుర్వప్త్రే మిథునమపశ్యత్ । స శ్మశ్రూణ్యగ్రేఽవపత । అథోపపక్షౌ । అథ కేశాన్ ।

తతో వై స ప్రాజాయత ప్రజయా పశుభిః । య ఏవం వేద । ప్ర
ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే । దేవాసురాః సంయత్తా ఆ
సన్ । తే సంవత్సరే వ్యాయచ్ఛన్త । తాన్ దేవాశ్చాతుర్మా
స్యైరేవాభిప్రాయుఞ్జత ॥ ౩౦ ॥ వైశ్వదేవేన చతురో మా
సో వృఞ్జతేన్ద్రరాజానః । తాం శీర్షం నిచావర్తయన్త పరిచ ।
వరుణప్రఘాసైశ్చతురో మాసో వృఞ్జత వరుణరాజానః । తాం
శీర్షం నిచావర్తయన్త పరిచ । సాకమేధైశ్చతురో మాసో వృ
ఞ్జత సోమరాజానః । తాం శీర్షం నిచావర్తయన్త పరిచ । యా
సంవత్సర ఉపజీవాసీత్ । తామేషామవృఞ్జత । తతో దేవా అ
భవన్ । పరాసురాః ॥ ౩౧ ॥ య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చాతు
ర్మాస్యైర్యజతే । భ్రాతృవ్యస్యైవ మాసో వృక్త్వా । శీర్
షం నిచావర్తయతే పరిచ । యైషా సంవత్సర ఉపజీవా । వృఙ్క్తే
తాం భ్రాతృవ్యస్య । క్షుధాస్య భ్రాతృవ్యః పరా భవతి ।
లోహితాయసేన నివర్తయతే । యద్వా ఇమామగ్నిర్ఋతావా
గతే నివర్తయతి । ఏతదేవైనాగ్ం రూపం కృత్వా నివర్తయతి ।
సా తతః శ్వః శ్వో భూయసీ భవన్త్యేతి ॥ ౩౨ ॥ ప్రజాయతే ।
య ఏవం విద్వాన్ లోహితాయసేన నివర్తయతే । ఏతదేవ రూ
పం కృత్వా నివర్తయతే । స తతః శ్వః శ్వో భూయాన్భవన్నేతి ।
ప్రైవ జాయతే । త్రేణ్యా శలల్యా నివర్తయేత । త్రీణి త్రీణి
వై దేవానామృద్ధాని । త్రీణి ఛన్దాగ్ంసి । త్రీణి సవనాని । త్ర

యఇమేలోకాః ॥ ౩౩ ॥ ఋధ్నోత్యేవ తద్వీర్య ఏష్వేవలోకే
ష్వు ప్రతితిష్ఠతి । యచ్చాతుర్మాస్య యాజ్యాత్మనో నావద్యే
త్ । దేవేభ్యఆవృశ్చ్యేత । చతృషు చతృషు మాసేషు నివర్త
యేత । పరోక్షమేవ తద్దేవేభ్య ఆత్మనో వద్యత్యనావ్రస్కాయ ।
దైవానాంవా ఏషఆనీతః । యశ్చాతుర్మాస్య యాజీ । యఏ
వం విద్వాన్నిచవర్తయతే పరిద । దేవతాఏవాప్యేతి । నాస్య
రుద్రఃప్రజాం పశూనభిమన్యతే ॥ ౩౪ ॥ ఏతైర్వైత్రయోం
జతాసురాపతి లోకానమన్యతే ॥ ౬ ॥

ఆయుషఃప్రాణగ్ం సంతను । ప్రాణాదపానగ్ం సం
తను । అపానాద్వ్యానగ్ం సంతను । వ్యానాచ్చక్షుస్సంతను ।
చక్షుషశ్శ్రోత్రగ్ం సంతను । శ్రోత్రాన్మనస్సంతను । మ
నసో వాచగ్ం సంతను । వాచఆత్మానగ్ం సంతను । ఆత్మనః
పృథివీగ్ం సంతను । పృథివ్యాఅంతరిక్షగ్ం సంతను । అంతరి
క్షాద్దివగ్ం సంతను । దివస్సువస్సంతను ॥ ౩౫ ॥ అంతరిక్ష
గ్ం సంతను ద్వేచ ॥ ౭ ॥

ఇందోద్రదధీచో అస్థభిః । వృత్రాణ్యప్రతిష్కుతః । జ
ఘాన నవతీర్నవ । ఇచ్ఛన్నశ్వస్య యచ్ఛిరః । పర్వతేష్వప
శ్రితమ్ । తద్విదచ్ఛర్యణావతి । అత్రాహగోరమన్వత । నా
మత్వష్టురపీచ్యమ్ । ఇత్థాచంద్రమసోగృహే । ఇంద్రమిద్గా
థినోబృహత్ ॥ ౩౬ ॥ ఇంద్రమర్కేభిరర్కిణః । ఇంద్రం

వాణీర్నూషత । ఇంద్ర ఇద్ధర్యోస్సచా । సంమిశ్ల ఆ వచోయుజా ।
ఇంద్రో వజ్రీ హిరణ్యయః । ఇంద్రో దీర్ఘాయ చక్షసే । ఆ సూ
ర్యగ్ం రోహయద్దివి । వి గోభిరద్రిమైరయత్ । ఇంద్ర వాజేషు
నో ఽవ । సహస్రప్రధనేషు చ ॥ ౩౭ ॥ ఉగ్ర ఉగ్రాభిరూతిభిః ।
తమింద్రం వాజయామసి । మహే వృత్రాయ హంతవే । స వృషా
వృషభో భువత్ । ఇంద్రస్స దామనే కృతః । ఓజిష్ఠస్స బలే హి
తః । ద్యుమ్నీ శ్లోకీ స సోమ్యః । గిరా వజ్రో న సంభృతః । సబ
లో అనపచ్యుతః । వవక్షురుగ్రో అస్తృతః ॥ ౩౮ ॥

బృహచ్చాస్తృతః ॥ ౮ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । స ప్రజాపతిరింద్రం జ్యేష్ఠం
పుత్రమపన్యధత్త । నేదేనమసురా బలీయాగ్ంసో హనన్నితి । ప్ర
హ్రాదో హ వై కాయాధవః । విరోచనగ్ం స్వం పుత్రమపన్యధ
త్త । నేదేనం దేవా అహనన్నితి । తే దేవాః ప్రజాపతిముపస
మేత్యోచుః । నారాజకస్య యుద్ధమస్తి । ఇంద్రమన్విచ్ఛా
మేతి । తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛన్ ॥ ౩౯ ॥ తం యజ్ఞ
క్రతుభిర్నాన్వవిందన్ । తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛన్ । తమిష్టిభిర
న్వవిందన్ । తదిష్టీనామిష్టిత్వమ్ । ఏష్టయో హ వై నామ । తా
ఇష్టయ ఇత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దే
వాః । తస్మా ఏతమాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం దీక్షణీయం ని
రవపన్ । తదపద్రుత్యాతన్వత । తాన్పత్నీసంయాజాంత ఉ

పానయన్ ॥ ౪౦ ॥ తేతదంతమేవ కృత్వోదద్రవన్ । తే
ప్రాయణీయమభిసమారోహన్ । తదప్యమిత్రాగన్వైత । తాం
ఛందాంస్యంత ఉపానయన్ । తేతదంతమేవ కృత్వోదద్రవన్ । త
ఆతిథ్యమభిసమారోహన్ । తదప్యమిత్రాగన్వైత । తానిడాం
తఉపానయన్ । తేతదంతమేవ కృత్వోదద్రవన్ । తస్మాదైతా
ఏతదంతా ఇష్టయస్సంతిష్ఠంతే ॥ ౪౧ ॥ పఃగ్ంహి దేవా అసు
ర్వ్వత । ఇతి దేవా అసుర్వ్వత । ఇన్ద్రియావై సుసామ్యాసుర్వ్వత । తే
దేవా ఊచుః । యద్వా ఇదమస్మైపశ్చాత్త్రి పచరామ । ఏనస్మ
రాస్తపాప్మానుపిందంతి । ఉపాగ్ంశూప సదాచరామ । గిర్యా
నోసురాస్తపాప్మానానువేత్స్యంతీతి । తఉపాగ్ంశూప సదమత
న్వత । తిస్రఃప్రవసామిధేనీరనూచ్య ॥ ౪౨ ॥ స్రువేణాఘా
రమాఘార్య । తిస్రఃపరాధీరాహుతీర్హుత్వా । స్రువేణో
పసదం జుహవాంచక్రుః । ఉగ్రంవచో అపాపథీం త్వేషం వచో
అపావర్తీగ్ం స్వాహేతి । అశనయాపిపాసేహవా ఉగ్రంవచః ।
ఏనశ్చవైరహత్యంచ త్వేషంవచః । ఏతగ్ంహవావతచ్ఛుద్ధా
విహితం పాప్మానం దేవా అపజఘ్నిరే । తథోఏవైతదేవం విద్య
జమానః । తిస్రఃప్రవసామిధేనీరనూచ్య । స్రువేణాఘారమా
ఘార్య ॥ ౪౩ ॥ తిస్రఃపరాధీరాహుతీర్హుత్వా । స్రువే
ణోపసదం జుహోతి । ఉగ్రంవచో అపావధీం త్వేషంవచో అ
పావర్తీగ్ం స్వాహేతి । అశనయాపిపాసేహవా ఉగ్రంవచః ।

పశవో వై మేధాగ్ం రత్న స్తవం వదః । ఏతమేవ తత్పశుభ్యా
హితః స్తోత్రం యజమానాయ వహతి । తేభ్యః స్థానాత్పశుభ్యా
లభంతే । అహన్నేవ గచ్ఛంతి అపరిణం స్తోత్రవంశ్యాన్ పశుభ్య
వ్నంతే । నేవాభిష్ణు జగ్యా త్ర్యరం । రాత్రియా ఏవ
గృహా అథ స్తోత్రేణ స్తోమ్యా హితేతి । ౮౪ । ౧
స్తోత్రేణ వాహనాయ మానాంభవతి । అహన్నేవ గచ్ఛంతా త్రావ
రంభతాం భాగ్యమానవమునితి । తేవాభిష్ణు రాత్రి
ప్రవదేత । న ప్రతిమా ఏవ గచ్ఛంతా స్తోత్రేణ ఛాం
త్వమానసమునితి । సమపరవివర్ణో మహాం విష్ణుదేవగ్యగ్నిఘుణా
లభ్యతే । ప్రయంవా విశ్వేదేవా యజమానః । అస్థిచ మాగ్
గ్ంసంచ । అస్థ్యైవ తేన మాగ్ం సంచ యజమానస్యగ్ం సుంవ
తే । తావా ఏతాః పంచ దేవతాః । అగ్నిః సోమో వరుణో మిత్రో
స్తౌ ॥ ౮౫ ॥ పంచపంక్తిర్వై యజమానః । త్వఙ్మాగ్ంసగ్ం
స్నావాస్థి మజ్జా । ఏతమేవ తత్పంచధా విహితమాత్మానం వరుణ
పాశాన్ముంచతి । భేషజతాయై నిర్వరుణత్వాయ । తగ్ం సప్తభి
శ్ఛందోభిః ప్రాతరహ్వయన్ । తస్మాత్సప్తచతురుత్తరాణి ఛందా
గ్ంసి ప్రాతరనువాకేనూచ్యంతే । తమేతయోపసమేత్యోపాసీ
దన్ । ఉపాస్మై గాయతా నర ఇతి । తస్మాదేతయా బహిష్పవమాన
ఉపసద్యః ॥ ౮౬ ॥ ఐచ్ఛన్నయగ్ం ప్రీష్టం తేనూచ్యా
నూచ్యఘ్నివేనాఘారమాఘార్య రాత్రియా ఏవ తద్దేవా అవ

త్రిణం ప్రాప్యానం మృత్యుమపజఘ్నిరే మిత్రావరుణౌ నవ చ ॥ ౯ ॥

దేవా యజమానో దేవాదేవా యజమానో యజమానో భంతప్రాచరన్ భేత్తప్రచరైదాలభంతాలభేన మృత్యుమపజఘ్నిరే భ్రాతృవ్యాన్ ॥

స సముద్ర ఉత్తరతః ప్రాజ్వలద్భూమ్యంతేన । ఏష వావ స సముద్రః । యచ్చాత్వాలః । ఏష ఉ ఏవ స భూమ్యంతః । యద్వేద్యంతః । తదేతత్త్రిశలం త్రిపూరుషమ్ । తస్మాత్తం త్రివితస్తం ఖనంతి । ససువర్ణరజతాభ్యాం కుశీభ్యాం పరిగృహీత ఆసీత్ । తం యదస్యా అధ్యజనయన్ । తస్మాదాదిత్యః ॥ ౧౭ ।

అథయస్సువర్ణరజతాభ్యాం కుశీభ్యాం పరిగృహీత ఆసీత్ । సాస్యకాశికతా । తం త్రివృతాభిప్రాస్తువత । తం త్రివృతాదదత । తం త్రివృతాహరన్ । యావతీ త్రివృతో మాత్రా । తం పంచదశేనాభిప్రాస్తువత । తం పంచదశేనాదదత । తం పంచదశేనాహరన్ । యావతీ పంచదశస్య మాత్రా ॥ ౧౮ ॥ తగ్ం సప్తదశేనాభిప్రాస్తువత । తగ్ం సప్తదశేనాదదత । తగ్ం సప్తదశేనాహరన్ । యావతీ సప్తదశస్య మాత్రా । తస్య సప్తదశేన హ్రియమాణస్య తేజో హరాపతత్ । తమేకవిగ్ంశేనాభిప్రాస్తువత । తమేకవిగ్ంశేనాదదత । తమేకవిగ్ంశేనాహరన్ । యావత్యేకవిగ్ంశస్య మాత్రా । తేయత్త్రివృతాస్తువతే ॥ ౧౯ ॥ త్రివృతైవ తద్యజమానమాదదతే । తం త్రివృతైవ హరంతి । యావతీ

త్రివృత్తోమాత్రా । అగ్నేరేవైనం తత్ । మాత్రాగ్ంసాయు జ్యగ్ం సలోకతాం గమయన్తి । అథయత్పంచదశేనస్తువతే । పం చదశేనైవ తద్యజమానమాదదతే ॥ ౫౦ ॥ తం పంచదశేనైవ హరంతి । యావతీ పంచదశస్య మాత్రా । చంద్రమావై పంచద శః । ఏషహిపంచదశ్యామపక్షీయతే । పంచదశ్యామాపూర్యతే । చంద్రమస ఏవైనం తత్ । మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోక తాంగమయన్తి । అథయత్సప్తదశేనస్తువతే । సప్తదశేనైవ తద్య జమానమాదదతే । తగ్ం సప్తదశేనైవహరంతి ॥ ౫౧ ॥ యా వతీసప్తదశస్య మాత్రా । ప్రజాపతిర్వై సప్తదశః । ప్రజాప తేరేవైనం తత్ । మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతాం గమ యంతి । అథయదేకవిగ్ంశేనస్తువతే । ఏకవిగ్ంశేనైవ తద్యజ మానమాదదతే । తమేకవిగ్ంశేనైవహరంతి । యావత్యేకవిగ్ం శస్యమాత్రా । అసౌవా ఆదిత్య ఏకవిగ్ంశః । ఆదిత్యస్యైవైనం తత్ ॥ ౫౨ ॥ మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతాంగమయ న్తి । తేకుశ్యౌ । వ్యభ్నక్ । తేఅహోరాత్రే అభవతామ్ । అహరేవ సువర్ణాఽభవత్ । రజతా రాత్రిః । సయదాదిత్య ఉ దేతి । ఏతామేవ తత్సువర్ణాం కుశీమనుసమేతి । అథయదస్తమే తి । ఏతామేవ తద్రజతాంకుశీమనుసంవిశతి । ప్రహోదోహ్వైకా యాధవః । విరోచనగ్గ్ం స్వంపుత్రముదాస్యత్ । సప్రదరో భవ త్ । తస్మాత్ప్రదరాదుదకం నాచామేత్ ॥ ౫౩ ॥

ఆదిత్యాః పంచదశస్య మాత్రా స్తువతే పంచదశేనైవ తద్యజ మానమాదదతే సప్తదశేనైవ హరంత్యాదిత్యాస్త్వేవైనం తద్విశతి చత్వారిచ ॥ ౧౦ ॥

యే వై చత్వారస్స్తోమాః । కృతం తత్ । అథ యే పంచ । కలిస్సః । తస్మా చ్చతుష్టోమః । తచ్చతుష్టోమస్య చతుష్టోమత్వమ్ । తదాహుః । కతమాని తాని జ్యోతీగ్ంషి । య ఏతస్య స్తోమా ఇతి । త్రివృ త్పంచదశస్సప్తదశ ఏకవిగ్ంశః ॥ ౪౩ ॥ ఏతాని వావ తాని జ్యోతీగ్ంషి । య ఏతస్య స్తోమాః । సోఽబ్రవీత్ । సప్తదశేన హ్రియమాణో వ్యలేశిషి । భిషజ్యత మేతి । తమశ్వినౌ ధానాభి రభిషజ్యతామ్ । పూషా కరంభేణ । భారతీ పరివాపేణ । మిత్రావ రుణౌ పయస్యయా । తదాహుః ॥ ౪౪ ॥ యదశ్విభ్యాం ధా నాః । పౌష్ణః కరంభః । భారత్యై పరివాపః । మిత్రావరుణయోః పయస్యాథ । కస్మాదేతేషాగ్ం హవిషామింద్రమేవ యజంతీతి । ఏతా హ్యేనం దేవతా ఇతి బ్రూయాత్ । ఏతైర్హవిర్భిరభిషజ్య గ్ంస్తస్మాదితి । తం వసవోఽష్టాకపాలేన ప్రాతస్సవనేఽభిషజ్యన్ । రుద్రా ఏకాదశకపాలేన మాధ్యందినే సవనే । విశ్వేదేవా ద్వా దశకపాలేన తృతీయసవనే ॥ ౪౫ ॥ స యద్యష్టాకపాలాన్ ప్రాతస్సవనే కుర్యాత్ । ఏకాదశకపాలాన్మాధ్యందినే సవనే । ద్వాదశకపాలాగ్ంస్తృతీయసవనే । విలోమ తద్యజ్ఞస్య క్రియే త । ఏకాదశకపాలానేవ ప్రాతస్సవనే కుర్యాత్ । ఏకాదశక

పాలా న్మాధ్యందినే సవనే । ఏకాదశకపాలగ్ం తృతీయసవనే । యజ్ఞస్య సలోమత్వాయ । తదాహుః । యద్వసూనాం ప్రాతస్సవనమ్ । రుద్రాణాం మాధ్యందినగ్ం సవనమ్ । విశ్వేషాం దేవానాం తృతీయ సవనమ్ । అథ కస్మాదేతేషాగ్ం హవిషామింద్రమేవ యజంతీతి । ఏతా హ్యేవం దేవతా ఇతి బ్రూయాత్ । ఏతైర్ హ్యపరిభ్యః ఖిషపజ్యగ్ం స్తస్మాదితి ॥ ౫౭ ॥ ఏకవిగ్ం శఆహుస్తృతీయ సవనే ప్రాతస్సవనం పంచచ ॥ ౧౧ ॥

తస్యై వాచః ప్రావస్థాదాదబిభయుః । తస్మై తేషు సప్తసు ఛందస్స్వశ్రయన్ । యదశ్రయన్ । తచ్ఛ్రియ స్త్రీయస్య శ్రియంతీయత్వమ్ । యదవారయన్ । తద్వారవంతీయస్య వారవంతీయత్వమ్ । తస్యై వాచ ఏవానస్థాదాదబిభయుః । తస్మాదేతాని సప్త చతురుత్తరాణి ఛందాగ్ంస్యుపాదధుః । తేషామతి త్రీణ్యరిచ్యంత । న త్రీణ్యుదభవన్ ॥ ౫౮ ॥ స బృహతీమేవాస్పృశత్ । ద్వాభ్యామక్షరాభ్యామ్ । అహోరాత్రాభ్యామేవ । తదాహుః । కతమా సా దేవాక్షరా బృహతీ । యస్యాం తత్ప్రత్యతిష్ఠత్ । ద్వాదశ పౌర్ణమాస్యః । ద్వాదశాష్టకాః । ద్వాదశామావాస్యాః । ఏషా వావ సా దేవాక్షరా బృహతీ ॥ ౫౯ ॥ యస్యాం తత్ప్రత్యతిష్ఠదితి । యానిచ ఛందాగ్ంస్యత్యరిచ్యంత । యానిచ నోదభవన్ । తాని నిర్వీర్యాణి హీనాన్యమన్యంత । సాబ్రవీద్బృహతీ । మామేవ భూత్వా । మాముపసగ్ం శ్రయతేతి ।

చతుర్భిరక్షరైరనుష్టుగ్బృహతీం నోదభవత్। చతుర్భిరక్షరైః పఙ్క్తిర్బృహతీమత్యరిచ్యత। తస్యా ఏతాని చత్వార్యక్షరాణ్యపచ్ఛిద్యాదధాత్ ॥ ౬౦ ॥ తే బృహతీ ఏవ భూత్వా। బృహతీముప సమశ్రయతామ్। అష్టాభిరక్షరైరుష్ణిగ్బృహతీం నోదభవత్। అష్టాభిరక్షరైస్త్రిష్టుగ్బృహతీమత్యరిచ్యత। తస్యా ఏతాన్యష్టావక్షరాణ్యపచ్ఛిద్యాదధాత్। తే బృహతీ ఏవ భూత్వా। బృహతీముప సమశ్రయతామ్। ద్వాదశభిరక్షరైర్గాయత్రీ బృహతీం నోదభవత్। ద్వాదశభిరక్షరైర్జగతీ బృహతీమత్యరిచ్యత। తస్యా ఏతాని ద్వాదశాక్షరాణ్యపచ్ఛిద్యాదధాత్ ॥ ౬౧ ॥ తే బృహతీ ఏవ భూత్వా। బృహతీముప సమశ్రయతామ్। సోఽబ్రవీత్ప్రజాపతిః। ఛందాగ్ంసి రథో మే భవత। యుష్మాభిరహమేతమధ్వానమనుసంచరాణీతి। తస్య గాయత్రీ చ జగతీ చ పక్షావభవతామ్। ఉష్ణిక్చ త్రిష్టుప్చ ప్రష్ట్యౌ। అనుష్టుప్చ పఙ్క్తిశ్చ ధుర్యౌ। బృహత్యేవోద్ధిరభవత్। స ఏతం ఛందోరథమాస్థాయ। ఏతమధ్వానమనుసమచరత్। ఏతగ్ంహ వై ఛందోరథమాస్థాయ। ఏతమధ్వానమనుసంచరతి। యేనైష ఏతథ్సంచరతి। య ఏవం విద్వాన్థ్సోమేన యజతే। య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౬౨ ॥

అభవన్న్యవసా దేవాక్షరా బృహత్యదధాద్ద్వాదశాక్షరాణ్యపచ్ఛిద్యాదధాదాస్థాయ షట్చ ॥ ౧౨ ॥

అగ్నేః కృత్తికా యత్పుణ్యం దేవస్య సవితుర్బ్రహ్మవా

దివః కర్త్యృతమేవ దేవా వా ఆయుషః ప్రాయమింద్రో దధీచో దే
వాసురాస్సప్రజాపతిస్సముద్రో యే వై చత్వారస్తస్యా వా
స్తో దాన్వగశ ॥ ౧౨ ॥

అగ్నేః కృత్తికా దేవగృహా ఋతమేవ వైశ్వదేవేన తేత
ఽంత్రిం తత్పంచదశేన తే బృహతీ షడ్ద్విషష్టిః ॥

(అగ్నేః కృత్తికా దేవగృహా ఋతమేవర్థ్యా మేవతిస్రః పరాచీరేకవై చత్వారో నవపంచాశత్ ॥) ఇతి వా పాఠః

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే

పంచమః ప్రపాఠకస్సమాప్తః.

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే

శ్రీ షష్ఠప్రపాఠకప్రారంభః శ్రీ

హరిః ఓమ్ ॥ అనుమత్యై పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వప
తి । యే ప్రత్యఞ్చశ్శమ్యాయా అవశీయంతే । తన్నైరృత
మేకకపాలమ్ । ఇయం వా అనుమతిః । ఇయం నిరృతిః । నైర
ృతేన పూర్వేణ ప్రచరతి । పాప్మానమేవ నిరృతిం పూర్వాం
నిరవదయతే । ఏకకపాలో భవతి । ఏకధైవ నిరృతిం నిరవదయ
తే । యదహుత్వా గార్హపత్య ఈయుః ॥ ౧ ॥ రుద్రో
భూత్వాగ్నిరనూత్థాయ । అధ్వర్యుం చ యజమానం చ హన్యా

త్ । వీహి స్వాహాహుతిం జుషాణ ఇత్యాహ । ఆహుత్యైవైనగ్ం
శమయతి । నార్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానః । ఏకోల్ముకేన
యన్తి । తద్ధి నిర్ఋత్యై భాగధేయమ్ । ఇమాం దిశం యన్తి । ఏషా
వై నిర్ఋత్యై దిక్ । స్వాయామేవ దిశి నిర్ఋతిం నిరవదయతే ॥
స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వా । ఏతద్వై నిర్ఋత్యా ఆయ
తనమ్ । స్వ ఏవాయతనే నిర్ఋతిం నిరవదయతే । ఏష తే నిర్ఋ
తే భాగ ఇత్యాహ । నిర్దిశత్యేవైనామ్ । భూతే హవిష్మత్యసీత్యాహ ।
భూతిమేవోపావర్తతే । ముఞ్చేమమగ్ంహస ఇత్యాహ । అగ్ం
హస ఏవైనం ముఞ్చతి । అఙ్గుష్ఠాభ్యాం జుహోతి ॥ ౩ ॥ అ
న్తత ఏవ నిర్ఋతిం నిరవదయతే । కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషం ద
క్షిణా । ఏతద్వై నిర్ఋత్యై రూపమ్ । రూపేణైవ నిర్ఋతిం ని
రవదయతే । అప్రతీక్షమాయన్తి । నిర్ఋత్యా అన్తర్హిత్యై ।
స్వాహా నమో య ఇదం చకారేతి పునరేత్య గార్హపత్యే జు
హోతి । ఆహుత్యైవ నమస్యన్తో గార్హపత్యముపావర్తం
తే । ఆనుమతేన ప్రచరతి । ఇయం వా అనుమతిః ॥ ౪ ॥ ఇయ
మేవాస్మై రాజ్యమనుమన్యతే । ధేనుర్దక్షిణా । ఇమామేవ ధేనుం
కురుతే । ఆదిత్యం చరుం నిర్వపతి । ఉభయీష్వేవ ప్రజాస్వ
భిషిచ్యతే । దైవీషు చ మానుషీషు చ । వరో దక్షిణా । వరో హి
రాజ్యగ్ం సమృద్ధ్యై । ఆగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వప
తి । అగ్నిః సర్వా దేవతాః ॥ ౫ ॥ విష్ణుర్యజ్ఞః । దేవతాశ్చై

వ యజ్ఞం చావరుంధే । వామనో వహీ దక్షిణా । యద్వహీ । తేనా
గ్నేయః । యద్వామనః । తేన వైష్ణవస్సమృద్ధ్యై । అగ్నీషోమీ
యమేకాదశకపాలం నిర్వపతి । అగ్నీషోమాభ్యాం వా ఇంద్రో
వృత్రమహన్నితి । యదగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వప
తి ॥ ౭ ॥ వార్త్రఘ్నమేవ విజిత్యై । హిరణ్యం దక్షిణా స
మృద్ధ్యై । ఇంద్రో వృత్రగ్ం హత్వా । దేవతాభిశ్చేంద్రియే
ణ చ వ్యార్ధ్యత । స ఏతమైంద్రాగ్నమేకాదశకపాలమపశ్యత్ ।
తం నిరవపత్ । తేన వై స దేవతాశ్చేంద్రియం చావారుంధ ।
యదైంద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వపతి । దేవతాశ్చైవ తే
నేంద్రియం చ యజమానోఽవరుంధే । ఋషభో వహీ దక్షిణా ॥
యద్వహీ । తేనాగ్నేయః । యదృషభః । తేనైంద్రస్సమృ
ద్ధ్యై । ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి । ఐంద్రం దధి । య
దాగ్నేయో భవతి । అగ్నిర్వై యజ్ఞముఖమ్ । యజ్ఞముఖమేవ
ర్ద్ధిం పురస్తాద్ధత్తే । యదైంద్రం దధి ॥ ౮ ॥ ☞ ఇంద్రియమేవా
వరుంధే । ఋషభో వహీ దక్షిణా । యద్వహీ । తేనాగ్నేయః ।
యదృషభః । తేనైంద్రస్సమృద్ధ్యై । యావతీర్వై ప్రజా ఓషధీ
నామహుతానామాశ్నన్ । తాః పరాభవన్ । ఆగ్రయణం భవ
తి హుతాద్యాయ । యజమానస్యాపరాభావాయ ॥ ౯ ॥
దేవా వా ఓషధీష్వాజిమయుః । తా ఇంద్రాగ్నీ ఉదజయతామ్ ।
తావేతమైంద్రాగ్నం ద్వాదశకపాలం నిరవృణాతామ్ । య

ద్రైంద్రాగ్నో భవత్యుజ్జిత్యై। ద్వాదశకపాలో భవతి। ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరః। సంవత్సరేణైవాస్మా అన్నమవరుంధే। వైశ్వదేవశ్చరుర్భవతి। వైశ్వదేవం వా అన్నమ్। అన్నమేవాస్మై స్వదయతి ॥ ౧౦ ॥ ప్రథమజో వత్సో దక్షిణా సమృద్ధ్యై। సౌమ్యగ్ం శ్యామాకం చరుం నిర్వపతి। సోమో వా అకృష్టపచ్యస్య రాజా। అకృష్టపచ్యమేవాస్మై స్వదయతి। వాసో దక్షిణా। సౌమ్యగ్ం హి దేవతయా వాసస్సమృద్ధ్యై। సరస్వత్యై చరుం నిర్వపతి। సరస్వతే చరుమ్। మిథునమేవావరుంధే। మిథునౌ గావౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యై। ఏతి వా ఏష యజ్ఞముఖాదృధ్యాః। యో౽గ్నేర్దేవతాయా ఏతి। అష్టావేతాని హవీగ్ంషి భవంతి। అష్టాక్షరా గాయత్రీ। గాయత్రో౽గ్నిః। తేనైవ యజ్ఞముఖాదృధ్యా అగ్నేర్దేవతాయై నైతి ॥ ౧౧ ॥ ఈయుర్నిరవదయంతేంగుష్ఠాభ్యాం జుహ్వాత్యనుమతి దేవతా నిర్వపతి వహీ దక్షిణాయ ఐంద్రం దధ్య పరాభావాయ స్వదయతి గావౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యై షట్చ ॥ ౧ ॥

వైశ్వదేవేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత। తాస్సృష్టా న ప్రాజాయంత। సో౽గ్నిరకామయత। అహమిమాః ప్రజనయేయమితి। స ప్రజాపతయే శుచమదధాత్। సో౽శోచత్ప్రజామిచ్ఛమానః। తస్మాద్యం చ ప్రజా భునక్తి యం చ న। తావుభౌ శోచతః ప్రజామిచ్ఛమానౌ। తాస్వగ్నిమప్యసృజత్। తా అగ్నిరధ్యైత్ ॥ ౧౨ ॥ సోమో రేతో౽దధాత్। సవితా ప్రాజన

యత్ । సరస్వతీం వాచమదధాత్ । పూషా పోషయత్ । తే
వా ఏతే త్రిస్సంవత్సరస్య ప్రయుజ్యంతే । యే దేవాః పుష్టిపతయః ।
సంవత్సరో వై ప్రజాపతిః । సంవత్సరేణైవాస్మై ప్రజాః ప్రా
జనయత్ । తాః ప్రజా జాతా మరుతోఽఘ్నన్ । అస్మానపి న ప్రా
యుక్షతేతి ॥ ౧౩ ॥ స ఏతం ప్రజాపతిర్మారుతగ్ం సప్తక
పాలమపశ్యత్ । తం నిరవపత్ । తతో వై ప్రజాభ్యోఽకల్పత ।
యన్మారుతో నిరుప్యతే । యజ్ఞస్య క్లృప్త్యై । ప్రజానామఘాతా
య । సప్తకపాలో భవతి । సప్తగణా వై మరుతః । గణశ ఏవా
స్మై విశం కల్పయతి । స ప్రజాపతిరశోచత్ ॥ ౧౪ ॥ యాః
పూర్వాః ప్రజా అసృక్షి । మరుతస్తా అవధిషుః । కథమపరాః సృ
జేయేతి । తస్య శుష్మ ఆండం భూతం నిరవర్తత । తద్వ్యుదహర
త్ । తదపోషయత్ । తత్ప్రాజాయత । ఆండస్య వా ఏతద్రూప
మ్ । యదామిక్షా । యద్వ్యుద్ధరతి ॥ ౧౫ ॥ ప్రజా ఏవ తద్యజ
మానః పోషయతి । వైశ్వదేవ్యామిక్షా భవతి । వైశ్వదేవ్యో వై
ప్రజాః । ప్రజా ఏవాస్మై ప్రజనయతి । వాజినమానయతి । ప్ర
జాస్వేవ ప్రజాతాసు రేతో దధాతి । ద్యావాపృథివ్య ఏకకపా
లో భవతి । ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ద్యావాపృథివీభ్యాముభయతః
పరిగృహ్ణాతి । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ ॥
మామగ్రే యజత । మయా ముఖేనాసురాం జేష్యథేతి । మాం
ద్వితీయమితి సోమోఽబ్రవీత్ । మయా రాజ్ఞా జేష్యథేతి । మాం తృ

తీయమితి సవితా । మయా ప్రసూతా జేష్యథేతి । మాం చతుర్థీమి
తి సరస్వతీ । ఇంద్రియం వోఽహం ధాస్యామీతి । మాం పంచమీమి
తి పూషా । మయా ప్రతిష్ఠయా జేష్యథేతి ॥ ౧౭ ॥ తేఽగ్నినా
ముఖేనాసురానజయన్ । సోమేన రాజ్ఞా । సవిత్రా ప్రసూతాః ।
సరస్వతీంద్రియమదధాత్ । పూషా ప్రతిష్ఠాసీత్ । తతో వై దే
వా వ్యజయంత । యదేతాని హవీꣳషి నిరుప్యంతే విజిత్యై ।
నోత్తరవేదిముపవపతి । పశవో వా ఉత్తరవేదిః । అజాతా ఇవ హ్యే
తర్హి పశవః ॥ ౧౮ ॥ ఐదిత్యశోచప్ పంధరిత్యబ్రవీత్ప్రతి
ష్ఠయా జేష్యథేత్యేతర్హి పశవః ॥ ౨ ॥

త్రివృద్బర్హిర్భవతి । మాతా పితా పుత్రః । తదేవ తన్మిథు
నమ్ । ఉల్బం గర్భో జరాయు । తదేవ తన్మిథునమ్ । త్రేధా బర్హి
స్సన్నద్ధం భవతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి
తిష్ఠతి । ఏకధా పునస్సన్నద్ధం భవతి । ఏక ఇవ హ్యయం లోకః ॥ ౧౯ ॥
☞ అస్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రతితిష్ఠతి । ప్రసువో భవంతి । ప్రథమజా
మేవ పుష్టిమవరుంధే । ప్రథమజో వథ్సో దక్షిణా సమృద్ధ్యై । పృ
షదాజ్యం గృహ్ణాతి । పశవో వై పృషదాజ్యమ్ । పశూనేవావరుం
ధే । పంచగృహీతం భవతి । పాంక్తా హి పశవః । బహురూపం భ
వతి ॥ ౨౦ ॥ బహురూపా హి పశవస్సమృద్ధ్యై । అగ్నిం మం
థంతి । అగ్నిముఖా వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । యదగ్నిం
మంథంతి । అగ్నిముఖా ఏవ తత్ప్రజా యజమానస్సృజతే । న

ప్రయాజా ఇజ్యంతే । నవానూయాజాః । అష్టౌ హవీగ్ంషి । ద్వావాఘారౌ । ద్వావాజ్యభాగౌ ॥ ౨౧ ॥ త్రయస్త్రిగ్ంశథ్సంపద్యంతే । త్రయస్త్రిగ్ంశదక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరాజైవాన్నాద్యమవరుంధే । యజమానో వా ఏకకపాలః । తేజ ఆజ్యమ్ । యదేకకపాల ఆజ్యమానయతి । యజమానమేవ తేజసా సమర్ధయతి । యజమానో వా ఏకకపాలః । పశవ ఆజ్యమ్ ॥ ౨౨ ॥ యదేకకపాల ఆజ్యమానయతి । యజమానమేవ పశుభిస్సమర్ధయతి । యదల్పమానయేత్ । అల్పా ఏనం పశవో భుంజంత ఉపతిష్ఠేరన్ । యద్బహ్వానయేత్ । బహవ ఏనం పశవోఽభుంజంత ఉపతిష్ఠేరన్ । బహ్వానీయావిఃపృష్ఠంకుర్యాత్ । బహవ ఏనం పశవో భుంజంత ఉపతిష్ఠంతే । యజమానో వా ఏకకపాలః । యదేకకపాలస్యావద్యేత్ ॥ యజమానస్యావద్యేత్ । ఉద్వా మాద్యేద్యజమానః । ప్ర వా మీయేత । సకృదేవ హోతవ్యః । సకృదివ హి సువర్గో లోకః । హుత్వాభిజుహోతి । యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమయిత్వా । తేజసా సమర్ధయతి । యజమానో వా ఏకకపాలః । సువర్గో లోక ఆహవనీయః ॥ ౨౩ ॥ యదేకకపాలమాహవనీయే జుహోతి । యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమయతి । యద్ధస్తేన జుహుయాత్ । సువర్గాల్లోకాద్యజమానమవవిధ్యేత్ । స్రుచా జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । యత్ప్రాఙ్పద్యేత । దేవలోకమభిజయేత్ । యద్దక్షిణా పితృ

లోకమ్ । యత్ప్రతిష్ఠ ॥ ౨౫ ॥ ఛందాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హా
న్త్యః । యమదజ్ఞ్ । మనుష్యలోకమభిజయేత్ । ప్రతిష్ఠితో
హోతవ్యః । ఏకకపాలం వై ప్రతిష్ఠితం దివం ద్యావాపృథివీ అను
ప్రతిష్ఠితః । ద్యావాపృథివీ ఋతవః । ఋతూన్ యజ్ఞః । య
జ్ఞం యజమానః । యజమానం ప్రజాః । తస్మాత్ప్రతిష్ఠితో
హోతవ్యః ॥ ౨౬ ॥ వాజినో యజతి । అగ్నిర్వాయుస్సూ
ర్యః । తే వై వాజినః । తానేవ తద్యజతి । అథో ఖల్వాహుః ।
ఛందాగ్ంసి వై వాజిన ఇతి । తాన్యేవ తద్యజతి । ఋక్సామే వా
ఇన్ద్రస్య హరీ సోమపానౌ । తయోః పరిధయ ఆధానమ్ । వాజా
నం భాగధేయమ్ ॥ ౨౭ ॥ యదప్రహృత్య పరిధీం జుహుయా
త్ । అన్తరాధానాభ్యాం ఘాసం ప్రయచ్ఛేత్ । ప్రహృత్య
పరిధీం జుహోతి । నిరాధానాభ్యామేవ ఘాసం ప్రయచ్ఛతి ।
బర్హిషి విషించన్వాజినమానయతి । ప్రజా వై బర్హిః । రే
తో వాజినమ్ । ప్రజాస్వేవ రేతో దధాతి । సముపహూయ భ
క్షయంతి । ఏతద్ధ్యానుపీడ్యా హ్వయతే । అథో ఆత్మన్నేవ రేతో ద
ధతే । యజమాన ఉత్తమో భక్షయతి । పశవో వై వాజినమ్ ।
యజమాన ఏవ పశూన్ ప్రతిష్ఠాపయంతి ॥ ౨౮ ॥ లోకో బహురూ
పం భవత్యాజ్యభాగౌ పశవ ఆజ్యమనవద్యేదా హవనీయః ప్రత్యక్త
స్మాత్ప్రతిష్ఠితో హోతవ్యో భాగధేయమస్మై తే క్షత్రాన్వరిచ ॥ ౩ ॥
ప్రజాపతిస్సవితా భూత్వా ప్రజా అసృజత । తాఏన

కుత్యాసాన్న్యంత । తా అస్మాదపాక్రామన్ । తా వరుణో భూత్వా
ప్రజా వరుణేనాగ్రాహయత్ । తాః ప్రజా వరుణగృహీతాః ।
ప్రజాపతిం పునరుపాధావన్నాథమిచ్ఛమానాః । స ఏతాన్ప్ర
జాపతిర్వరుణప్రఘాసానపశ్యత్ । తాన్నిరవపత్ । తైర్వై స
ప్రజా వరుణపాశాదముఞ్చత్ । యద్వరుణప్రఘాసా నిరుప్యం
తే ॥ ౨౯ ॥ ప్రజానామవరుణగ్రాహాయ । తాసాం దక్షి
ణో బాహుర్న్యక్న ఆసీత్ । సవ్యః ప్రసృతః । స ఏతాం ద్వితీ
యాం దక్షిణతో వేదిముదహన్ । తతో వై స ప్రజానాం దక్షిణం
బాహుం ప్రాసారయత్ । యద్ద్వితీయాం దక్షిణతో వేదిముద్ధం
తి । ప్రజానామేవ తద్యజమానో దక్షిణం బాహుం ప్రసారయతి ।
తస్మాచ్చాతుర్మాస్యయాజ్యముష్మిన్ లోక ఉభయాబాహుః ।
యజ్ఞాభిజితగ్ం హ్యస్య । పృథఙ్మాత్రే వేదీ అసంభిన్నే భవ
తః ॥ ౩౦ ॥ తస్మాత్పృథఙ్మాత్రం వ్యగ్ంసౌ । ఉత్తరస్యాం
వేద్యాముత్తరవేదిముపవపతి । పశవో వా ఉత్తరవేదిః । పశూనే
వావరుంధే । అథో యజ్ఞపరుషోఽనంతరిత్యై । ఏతద్బ్రాహ్మణాన్యే
వ పంచహవీగ్ంషి । అథైష ఐంద్రాగ్నో భవతి । ప్రాణాపా
నౌ వా ఏతౌ దేవానామ్ । యదింద్రాగ్నీ । యదైంద్రాగ్నో భ
వతి ॥ ౩౧ ॥ ☞ ప్రాణాపానావేవావరుంధే । ఓజో బలం వా
ఏతౌ దేవానామ్ । యదింద్రాగ్నీ । యదైంద్రాగ్నో భవతి । ఓ
జో బలమేవావరుంధే । మారుత్యామిక్షా భవతి । వారుణ్యామిక్షా ।

మేషీ చ మేషశ్చ భవతః । మిథునాదేవ ప్రజా వరుణపాశాన్ముంచ
తి । లోమశౌ భవతో మేధ్యత్వాయ ॥ ౩౨ ॥ శమీపర్ణాన్యు
పవపతి । ఘాసమేవాభ్యోఽపియచ్ఛతి । ప్రజాపతిమన్నాద్యం
నోపానమత్ । స ఏతేన శతేధ్మేన హవిషాన్నాద్యమవారుంధ ।
యత్పరశ్శతాని శమీపర్ణాని భవంతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై ।
సౌమ్యాని వై కరీరాణి । సౌమ్యా ఖలు వా ఆహుతిర్దివో వృష్టిం
చ్యావయతి । యత్కరీరాణి భవంతి । సౌమ్యయైవాహుత్యా ది
వో వృష్టిమవరుంధే । కాయ ఏకకపాలో భవతి । ప్రజానాం కం
త్వాయ । ప్రతిపూరుషం కరంభపాత్రాణి భవంతి । జాతా ఏ
వ ప్రజా వరుణపాశాన్ముంచతి । ఏకమతిరిక్తమ్ । జనిష్యమాణా
ఏవ ప్రజా వరుణపాశాన్ముంచతి ॥ ౩౩ ॥ నిరుప్యేతే భవ
తో భవతి మేధ్యత్వాయ రుంద్ధై షట్చ ॥ ౪ ॥

ఉత్తరస్యాం వేద్యామన్యాని హవీꣳషి సాదయతి । ద
క్షిణాయాం మారుతీమ్ । అపధురమేవైనా యునక్తి । అథో ఓజ ఏ
వాస్మా అపహరతి । తస్మాద్బ్రహ్మణశ్చ క్షత్రాచ్చ విశోఽన్యతోప
క్రామిణీః । మారుత్యా పూర్వయా ప్రచరతి । అనృతమేవావయ
జతే । వారుణ్యోత్తరయా । అంతత ఏవ వరుణమవయజతే । య
దేవాధ్వర్యుః కరోతి ॥ ౩౪ ॥ తత్ప్రతిప్రస్థాతా కరోతి ।
తస్మాద్యచ్ఛ్రేయాన్కరోతి । తత్పాపీయాన్కరోతి । పత్నీం
వాచయతి । మేధ్యామేవైనాం కరోతి । అథో తప ఏవైనాముపన

యతి । యజ్జారగ్ంసన్తం నప్రబ్రూయాత్ । ప్రియం జ్ఞాతి
గ్ం రున్ధ్యాత్ । అసౌ మే జారఇతి నిర్దిశేత్ । నిర్దిశ్యైవైనం
వరుణపాశేన గ్రాహయతి ॥ ౩౫ ॥ ప్రఘాస్యాన్ హవామ
హఇతి పత్నీముదానయతి । అహ్వతైవైనామ్ । యత్పత్నీ పు
రోనువాక్యామనుబ్రూయాత్ । నిర్వీర్యో యజమానస్స్యాత్ ।
యజమానోన్వాహ । ఆత్మన్నేవ వీర్యం ధత్తే । ఉభౌయాజ్యా
గ్ం సవీర్యత్వాయ । యద్గ్రామే యదరణ్యఇత్యాహ । యథోది
తమేవ వరుణమవయజతే । యజమానదేవత్యోవా ఆహవనీయః ॥
భ్రాతృవ్యదేవత్యో దక్షిణః । యదాహవనీయే జుహుయాత్ ।
యజమానం వరుణపాశేన గ్రాహయేత్ । దక్షిణేగ్నౌ జుహో
తి । భ్రాతృవ్యమేవ వరుణపాశేన గ్రాహయతి । శూర్పేణ జు
హోతి । అన్నమేవ వరుణమవయజతే । శీర్షన్నధినిధాయ జు
హోతి । శీర్షతఏవ వరుణమవయజతే । ప్రత్యఙ్తిష్ఠన్ జు
హోతి ॥ ౩౬ ॥ ప్రత్యఙ్ఙేవ వరుణపాశాన్నిర్ముఞ్చ
తే । అక్రన్కర్మకర్మకృతఇత్యాహ । దేవానృణం నిరవ
దాయ । అనృణాగృహానుపప్రేతేతి వావైతదాహ । వరుణ
గృహీతంవా ఏతద్యజ్ఞస్య । యద్యజుషా గృహీతస్యాతిరిచ్యతే ।
తుషాశ్చ నిష్కాసశ్చ । తుషైశ్చ నిష్కాసేన చావభృథమవై
తి । వరుణగృహీతేనైవ వరుణమవయజతే । అపోవభృథమవై
తి ॥ ౩౭ ॥ అప్సువై వరుణః । సాక్షాదేవ వరుణమవయజతే ।

ప్రతియుక్త్వా వరుణస్య పాశ ఇత్యాహ । వరుణపాశాదేవ నిర్ము
చ్యతే । అప్రతీక్షమాయంతి । వరుణస్యాంతర్హిత్యై । ఏధో
ఽస్యేధిషీమహీత్యాహ । సమిధైవాగ్నిం నమస్యంత ఉపాయం
తి । తేజోఽసి తేజో మయి ధేహీత్యాహ । తేజ ఏవాత్మంధత్తే ॥౩౯॥

కరోతి గార్హపత్యాహవనీయస్త్రిత్రం జుహోత్యపోవ
భృథముపైతి ధత్తే ॥ ౫ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ । మమే
యమనీకవతీ తనూః । తాం ప్రీణీత । అథాసురానభిభవిష్యథేతి । తే
దేవా అగ్నయేఽనీకవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపన్ । సో
ఽగ్నిరనీకవాం థ్స్వేన భాగధేయేన ప్రీతః । చతుర్ధాఽనీకాన్యజన
యత । తతో దేవా అభవన్ । పరాసురాః ॥ ౪౦ ॥ యదగ్న
యేఽనీకవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి । అగ్నిమేవానీకవం
తగ్ం స్వేన భాగధేయేన ప్రీణాతి । సోఽగ్నిరనీకవాం థ్స్వేన భాగ
ధేయేన ప్రీతః । చతుర్ధాఽనీకాని జనయతే । అసౌ వా ఆదిత్యోఽ
గ్నిరనీకవాన్ । తస్య రశ్మయోఽనీకాని । సాకగ్ం సూర్యేణోద్య
తా నిర్వపతి । సాక్షాదేవాస్మా అనీకాని జనయతి । తేసురాః పరా
జితా యంతః । ద్యావాపృథివీ ఉపాశ్రయన్ ॥ ౪౧ ॥ తే దే
వా మరుద్భ్యస్సాంతపనేభ్యశ్చరుం నిరవపన్ । తాం ద్యావాపృ
థివీభ్యామేవోభయతస్సమతపన్ । యన్మరుద్భ్యస్సాంతపనేభ్య
శ్చరుం నిర్వపతి । ద్యావాపృథివీభ్యామేవ తదుభయతో యజ

ఘ్నాన్భ్రాతృవ్యం థ్సంతపతి । మధ్యందినే నిర్వపతి । తర్
హి హి తైక్ష్ణిష్ఠం తపతి । చరుర్భవతి । సర్వత ఏవైనాం థ్సంతప
తి । తే దేవా శ్వో విజయిష్యన్తః । సర్వాసాం దుగ్ధే గృహ
మేధీయం చరుం నిరవపన్ ॥ ౪౩ ॥ ఆశితా ఏవాద్యోపవసామ ।
కస్య వాహేదమ్ । కస్య వాశ్వో భవితేతి । స శృతోఽభవత్ । త
స్యాహుతస్య నాశ్ఞన్ । నహి దేవా అహుతస్యాశ్ఞన్తి । తే
బ్రువన్ । కస్మా ఇమగ్ం హోష్యామ ఇతి । మరుద్భ్యో గృహమే
ధిభ్య ఇత్యబ్రువన్ । తం మరుద్భ్యో గృహమేధిభ్యోఽజుహవుః ॥
☞ తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసురాః । యస్యైవం విదుషో మరు
ద్భ్యో గృహమేధిభ్యో గృహే జుహ్వతి । భవత్యాత్మనా । ప
రాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । యద్వై యజ్ఞస్య పాకత్రా క్రియ
తే । పశవ్యం తత్ । పాకత్రా వా పతతి క్రియతే । యన్నేధ్మా
బర్హిర్భవతి । న సామిధేనీరన్వాహ ॥ ౪౪ ॥ న ప్రయాజా
ఇజ్యంతే । నానూయాజాః । య ఏవం వేద । పశుమాన్భవతి ।
ఆజ్యభాగౌ యజతి । యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాంతరేతి । మరుతో గృ
హమేధినో యజతి । భాగధేయేనైవైనాం థ్సమర్ధయతి । అగ్నిగ్ం
స్విష్టకృతం యజతి ప్రతిష్ఠిత్యై । ఇడాంతో భవతి । పశవో వా ఇ
డా । పశుష్వేవోపరిష్టాత్ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౪౫ ॥ అసురా అత్ర
యన్ గృహమేధీయఞ్చరుం నిరవపన్నజుహవుర్వాహేడాం
తో భవతీత్యేవ ॥

యత్పత్నీ గృహమేధీయస్యాశ్నీయాత్ । గృహమేధ్యేవస్యాత్ । పిత్వస్య యజ్ఞ ఋధ్యేత । యన్నాశ్నీయాత్ । అగృహమేధీస్యాత్ । నాస్య యజ్ఞో వ్యృధ్యేత । ప్రతివేశం పచేయుః । తస్యాశ్నీయాత్ । గృహమేధ్యేవ భవతి । నాస్య యజ్ఞో వ్యృధ్యతే ॥ ౪౬ ॥ తే దేవా గృహమేధీయేనేష్ట్వా । ఆశితా అభవన్ । ఆంజతాభ్యంజత । అనువత్సానవాసయన్ । తేభ్యోఽసురాః క్షుధం ప్రాహిణ్వన్ । సా దేవేషు లోకమవిత్త్వా । అసురాన్పునరగచ్ఛత్ । గృహమేధీయేనేష్ట్వా । ఆశితా భవన్తి । ఆంజతేభ్యంజతే ॥ ౪౭ ॥ అనువత్సాన్వాసయంతి । భ్రాతృవ్యాయైవ తద్యజమానః క్షుధం ప్రహిణోతి । తే దేవా గృహమేధీయేనేష్ట్వా । ఇంద్రియ నిష్కాసం న్యదధుః । అస్మాన్నైవ శ్వ ఇంద్రో నిహతభాగ ఉపావర్తేతేతి । తానింద్రో నిహతభాగ ఉపావర్తత । గృహమేధీయేనేష్ట్వా । ఇంద్రియ నిష్కాసం నిదధ్యాత్ । ఇంద్ర ఏవైనం నిహతభాగ ఉపావర్తతే । గార్హపత్యే జుహోతి ॥ ౪౮ ॥ భాగధేయేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి । ఋషభమాహ్వయతి । వషట్కార ఏవాస్య సః । అథో ఇంద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృంక్తే । ఇంద్రో వృత్రగ్ం హత్వా । పరాం పరావతమగచ్ఛత్ । అపారాధమితి మన్యమానః । సోఽబ్రవీత్ । క ఇదం వేదిష్యతీతి । తేఽబ్రువన్మరుతో వరం వృణామహై ॥ ౪౯ ॥ అథ వయం వేదామ । అస్మాక

స్యైవ ప్రథమగ్ం హవిర్నిరుప్యాతా ఇతి । తపస్సమధ్యక్రీడన్ । త
త్క్రీడినాం క్రీడిత్వమ్ । యన్మరుద్భ్యః క్రీడిభ్యః ప్రథమగ్ం హ
విర్నిరుప్యతే జిత్యై । సాకగ్ం సూర్యేణోద్యతా నిర్వపతి ।
ఏతస్మిన్వై లోక ఇంద్రో వృత్రమహం ఋధ్నుత్యై । ఏతద్బ్రా
హ్మణాన్యేవ పంచహవీగ్ంషి । ఏతద్బ్రాహ్మణ ఐంద్రాగ్నః ।
అథైష వై ప్రశ్చ్యుర్భవతి ॥ ౫౦ ॥ ఉద్ధారం వా ఏతమింద్ర ఉ
దహరత । వృత్రగ్ం హత్వా । అన్యాసు దేవతాస్వధి । యదేష
ఐంద్రశ్చ్యుర్భవతి । ఉద్ధారమేవ తం యజమాన ఉద్ధరతే । అన్యా
సు ప్రజాస్వధి । వైశ్వకర్మణ ఏకకపాలో భవతి । విశ్వాన్యే
వ తేన కర్మాణి యజమానోఽవరుంధే ॥ ౫౧ ॥ బుధన్వత్తే త్యం
జతే జుహోతి వృణామహై భవత్యష్టౌ చ ॥ ౭ ॥

వైశ్వదేవేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తా వరుణ
ప్రఘాసైర్వరుణపాశాదముంచత్ । సాకమేధైః ప్రత్యస్థాపయత్ ।
త్ర్యంబకై రుద్రం నిరవాదయత । పితృయజ్ఞేన సువర్గం లోకమ
గమయత్ । యద్వైశ్వదేవేన యజతే । ప్రజా ఏవ తద్యజమా
నస్సృజతే । తా వరుణప్రఘాసైర్వరుణపాశాన్ముంచతి । సాక
మేధైః ప్రతిష్ఠాపయతి । త్ర్యంబకైరుద్రం నిరవదయతే ॥ ౫౨ ॥
పితృయజ్ఞేన సువర్గం లోకం గమయతి । దక్షిణతః ప్రాచీనావీతీ
నిర్వపతి । దక్షిణావృద్ధి పితౄణామ్ । అనాదృత్య తత్ । ఉత్తర
త ఏవోపవీయ నిర్వపేత్ । ఉభయే హి దేవాశ్చ పితరశ్చేజ్యం

తే । అథో యదేవ దక్షిణార్ధేనశ్రయతి । తేన దక్షిణావృత్ । సో
మాయ పితృమతే పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిర్వపతి । సంవ
త్సరో వై సోమః పితృమాన్ ॥ ౫౩ ॥ ☞ సంవత్సరమేవ ప్రీణాతి ।
పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యో ధానాః । మాసా వై పితరో బర్హిషదః ।
మాసానేవ ప్రీణాతి । యస్మిన్వా ఋతౌ పురుషః ప్రమీయతే । సో
ఽస్యాముష్మిన్ లోకే భవతి । బహురూపా ధానా భవంతి । అ
హోరాత్రాణామభిజిత్యై । పితృభ్యోఽగ్నిష్వాత్తేభ్యో మంథ
మ్ । అర్ధమాసా వై పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః ॥ ౫౪ ॥ ☞ అర్ధమాసానే
వ ప్రీణాతి । అభివాన్యాయై దుగ్ధే భవతి । సా హి పితృదేవత్యం దు
హే । యత్పూర్ణమ్ । తన్మనుష్యాణామ్ । ఉపర్యర్ధో దేవా
నామ్ । అర్ధః పితృణామ్ । అర్ధ ఉపమంథతి । అర్ధో హి పితృణామ్ ।
ప్రతియోపమంథతి ॥ ౫౫ ॥ ప్రకా హి పితృణామ్ । దక్షిణోప
మంథతి । దక్షిణావృద్ధి పితృణామ్ । అనారభ్యోపమంథతి । తద్ధి
పితౄన్ గచ్ఛతి । ఇమాం దిశం వేదిముద్ధంతి । ఉభయే హి దేవా
శ్చ పితరశ్చేజ్యంతే । చతుస్స్రక్తిర్భవతి । సర్వాసు హ్యాసు దిక్షు పిత
రః । అఖాతా భవతి ॥ ౫౬ ॥ ఖాతా హి దేవానామ్ । మధ్య
తోఽగ్నిరాధీయతే । అంతతో హి దేవానామాధీయతే । వర్షీ
యానిధ్మ ఇధ్మాద్భవతి వ్యావృత్త్యై । పరిశ్రయతి । అంతర్హితో
హి పితృలోకో మనుష్యలోకాత్ । యత్పరుషి దినమ్ । తద్దేవా
నామ్ । యదంతరా । తన్మనుష్యాణామ్ ॥ ౫౭ ॥ యత్స

మూలమ్ । తత్పితృణామ్ । సమూలం బర్హిర్భవతి వ్యావృత్త్యై । దక్షిణా స్తృణాతి । దక్షిణావృద్ధి పితృణామ్ । త్రిః పర్యేతి । తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః । తానేవ ప్రీణాతి । త్రిః పునః పర్యేతి । షట్ సంపద్యంతే ॥ ౪౮ ॥ ☞ షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । యత్ప్రస్తరం యజుషా గృహ్ణీయాత్ । ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాత్ । యన్న గృహ్ణీయాత్ । అనాయతనస్స్యాత్ । తూష్ణీమేవ న్యస్యేత్ । న ప్రమాయుకో భవతి । నానాయతనః । యత్త్రీన్పరిధీన్పరిదధ్యాత్ ॥ ౪౯ ॥ మృత్యునా యజమానం పరిగృహ్ణీయాత్ । యన్న పరిదధ్యాత్ । రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుః । ద్వౌ పరిధీ పరిదధాతి । రక్షసామపహత్యై । అథో మృత్యోరేవ యజమానముత్సృజతి । యత్త్రీణి త్రీణి హవీగ్ంష్యుదాహరేయుః । త్రయస్త్రయ ఉపసాగ్ం సాకం ప్రమీయేరన్ । ఏకైకమనూచీనాన్యుదాహరన్తి । ఏకైక ఏవైషామన్వక్ప్రమీయతే । కశిపు కశిపవ్యాయ । ఉపబర్హణముపబర్హణ్యాయ । ఆంజనమాంజన్యాయ । అభ్యంజనమభ్యంజన్యాయ । యథాభాగమేవైనాన్ప్రీణాతి ॥ ౫౦ ॥ నిరవదయతే పితృమానగ్నిష్వాత్తా ఏకరోపమంథ్యత్యఖాతా భవతి మనుష్యాణాం పద్యంతే పరిధాస్యైయతే పంచచ ॥ ౮ ॥

అగ్నయే దేవేభ్యః పితృభ్యస్సమిధ్యమానాయానుబ్రూహీత్యాహ । ఉభయాన్హి దేవాశ్చ పితరశ్చేజ్యంతే । ఏకాము

స్వాహా । సకృద్ధి పితౄణామ్ । త్రిస్స్వాహా । త్రిర్హి దే
వానామ్ । ఆఘారావాఘారయతి । యజ్ఞపరుషోరనన్తరిత్యై । నా
ర్షేయం వృణీతే । న హోతారమ్ ॥ ౨౧ ॥ యదార్షేయం
వృణీత । యద్ధోతారమ్ । ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాత్ ।
ప్రమాయుకో హోతా । తస్మాన్న వృణీతే । యజమానస్య
హోతుర్గోపీథాయ । అపబర్హిషః ప్రయాజాన్ యజతి । ప్ర
జా వై బర్హిః । ప్రజామేవ మృత్యోరుత్సృజతి । ఆజ్యభాగౌ య
జతి ॥ ౨౨ ॥ యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాన్తరేతి । ప్రాచీనావీతీ
సోమం యజతి । పితృదేవత్యా హి । ఏషాహుతిః । పఞ్చకృత్వో
వద్యతి । పఞ్చ హ్యేతా దేవతాః । ద్వే పురోనువాక్యే । యా
జ్యా దేవతా వషట్కారః । తా ఏవ ప్రీణాతి । సన్తతమవద్యతి ॥ ౨౩ ॥
ఋతూనాగ్ం సన్తత్యై । ప్రైవైభ్యః పూర్వయా పురోనువా
క్యయాహ । ప్రణయతి ద్వితీయయా । గమయతి యాజ్యయా ।
తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః । అహ్న ఏవైనాన్ పూర్వయా పు
రోనువాక్యయాఽత్యానయతి । రాత్రియై ద్వితీయయా । ఏవైనాన్
యాజ్యయా గమయతి । దక్షిణతోఽవదాయ । ఉదఙ్ఙతిక్రామతి
వ్యావృత్త్యై ॥ ౨౪ ॥ ఆస్వధేత్యాశ్రావయతి । అస్తు స్వధే
తి ప్రత్యాశ్రావయతి । స్వధా నమ ఇతి వషట్కరోతి । స్వధా
కారో హి పితౄణామ్ । సోమమగ్రే యజతి । సోమప్రయాజా హి
పితరః । సోమం పితృమన్తం యజతి । సంవత్సరో వై సోమః పితృ

మాసాన్ । సంవత్సరమేవ తద్యజతి । పితౄన్బర్హిషదో యజతి ॥ ౬౫ ॥ యే వై యజ్వానః । తే పితరో బర్హిషదః । తానేవ తద్యజతి । పితౄనగ్నిష్వాత్తాన్యజతి । యే వా అయజ్వానో గృహమేధినః । తే పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః । తానేవ తద్యజతి । అగ్నిం కవ్యవాహనం యజతి । య ఏవ పితౄణామగ్నిః । తమేవ తద్యజతి ॥ ౬౬ ॥ అథో యథాగ్నిగ్ం స్విష్టకృతం యజతి । తాదృగేవ తత్ । ఏతత్తే తత యే చ త్వామన్వితి తిసృషు స్రక్తిషు నిదధాతి । తస్మాదా తృతీయాత్పురుషాన్నామ న గృహ్ణన్తి । ఏతావన్తో హి యజ్యన్తే । అత్ర పితరో యథాభాగం మన్దధ్వమిత్యాహ । హ్రీకా హి పితరః । ఉదఞ్చో నిష్క్రామన్తి । ఏషా వై మనుష్యాణాం దిక్ । స్వామేవ తద్దిశమనునిష్క్రామన్తి ॥ ౬౭ ॥ ఆహవనీయముపతిష్ఠన్తే । న్యేవాస్మై తే హ్నువతే । యత్సత్వాహవనీయే । అథాన్యత్ర చరన్తి । ఆతమితోరుపతిష్ఠన్తే । అగ్నిమేవోపద్రష్టారం కృత్వా । పితౄన్నిరవదయన్తే । అన్తం వా ఏతే ప్రాణానాం గచ్ఛన్తి । య ఆతమితోరుపతిష్ఠన్తే । సుసన్దృశం త్వా వయమిత్యాహ ॥ ౬౮ ॥ ప్రాణో వై సుసన్దృక్ । ప్రాణమేవాత్మన్దధతే । యోజా న్విన్ద్ర తే హరీ ఇత్యాహ । ప్రాణమేవ పునరయుక్త । అక్షన్నమీమదన్త హీతి గార్హపత్యముపతిష్ఠన్తే । అక్షన్నమీమదన్తాథోవపతిష్ఠామహా ఇతి వావైతదాహ । అమీమదన్త పితరస్సోమ్యా ఇత్యభిప్రపద్యన్తే । అమీమదన్త పిత

రాద్ధత్వాభి ప్రపద్యానుహా ఇతి నా వైతదాహ । అపః పరిషించతి । మార్జయత్యేవైనాన్ ॥ ౮ ॥ అథో తర్పయత్యేవ । తృప్య తి ప్రజయా పశుభిః । య ఏవం వేద । అప బర్హిషావనూయాజౌ యజతి । ప్రజా వై బర్హిః । ప్రజా ఏవ నస్తృశో రుత్సృజతి । చతురః ప్రయాజాన్ యజతి । ద్వావనూయాజౌ । షట్థ్సం పద్యంతే । షడ్వా ఋతవః । ☞ ఋతూనేవ ప్రీణాతి । న పత్న్య న్వాస్తే । న సంయాజయంతి । యత్పత్న్యన్వాసీత । యత్సం యాజయేయుః । ప్రమాయుకా స్యాత్ । తస్మాన్నాన్వాస్తే । న సంయాజయంతి । పత్న్యై గోపీథాయ ॥ ౧౦ ॥ హూహా తాక్తనాజ్యభాగౌ యజతి సంతతమనువద్యేతి వ్యావృత్త్యై బర్హి షహో యజతి తమేవ తద్యజ్ఞస్య నిష్క్రంత్యాహ్హా నాన్య తస్మో నవచ ॥ ౯ ॥

ప్రతిపూరుషమేకకపాలాన్నిర్వపతి । జాతా ఏవ ప్రజా రుద్రాన్నిరవదయతే । ఏకమతిరిక్తమ్ । జనిష్యమాణా ఏవ ప్రజా రుద్రాన్నిరవదయతే । ఏకకపాలా భవంతి । ఏకధైవ రుద్రం నిరవదయతే । నాభిఘారయతి । యదభిఘారయేత్ । అంతరవచారిణం రుద్రంకుర్యాత్ । ఏకోల్ముకేన యంతి ॥ ౧౧ ॥ తద్ధి రుద్రస్య భాగధేయమ్ । ఇమాం దిశం యంతి । ఏషా వై రుద్రస్య దిక్ । స్వాయామేవ దిశి రుద్రం నిరవదయతే । రుద్రో వా అప శుకాయా ఆహుత్యై నాతిష్ఠత । అసౌ తే పశురితి* నిర్దిశేద్యం ద్విష్

ష్యాత్ । యమేవ ద్వేష్టి । తమస్మై పశుం నిర్దిశతి । యదినద్విష్యాత్ ।
ఆఖుస్తే పశురితిబ్రూయాత్ ॥ ౭౨ ॥ నగ్రామ్యాన్పశూన్
హినస్తి । నారణ్యాన్ । చతుష్పథే జుహోతి । ఏషవా అగ్నీ
నాం పడ్బీశో నామ । అగ్నివత్యేవ జుహోతి । మధ్యమేనపర్ణేన
జుహోతి । స్రుగ్ఘ్యేషా । అథో ఖలు । అంతమేనైవ హో
తవ్యమ్ । అంతతఏవరుద్రం నిరవదయతే ॥ ౭౩ ॥ ఏషతే రు
ద్రభాగస్సహస్వస్రాంబికయేత్యాహ । శరద్వా అస్యాంబికా
స్వసా । తయావా ఏషహినస్తి । యగ్ంహినస్తి । తయైవైనగ్ం
సహశమయతి । భేషజం గవఇత్యాహ । యావంతఏవగ్రామ్యాః
పశవః । తేభ్యో భేషజంకరోతి । అవాంబరుద్రమదిమహీత్యాహ ।
ఆశిషమేవైతామాశాస్తే ॥ ౭౪ ॥ త్ర్యంబకం యజామహ ఇ
త్యాహ । మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాదితివావై తదాహ । ఉ
త్కిరంతి । భగస్యలీప్సంతే । మూతే కృత్వాసజంతి । యథాజ
నం యతేవసంకరోతి । తాదృగేవతత్ । ఏషతే రుద్రభాగఇత్యా
హ నిరవత్త్యై । అప్రతీక్షమాయంతి । అపః పరిషించతి । రుద్రస్యాం
తర్హిత్యై । ప్రవా ఏతేస్మాల్లోకాచ్చ్యవంతే । యేత్ర్యంబకై
శ్చరంతి । ఆదిత్యంచరుం పునరేత్య నిర్వపతి । ఇయంవా అది
తిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠంతి ॥ ౭౫ ॥ యంతిబ్రూయా
న్నిరవదయతే శాస్తే సించతి షట్చ ॥ ౧౦ ॥

అనుమత్యై వైశ్వదేవేన తాస్స్రష్టాస్త్రివృత్ప్రజాప

తిస్రవితో త్తరపాత్యం దేవాసురాస్సాగ్ని ర్వ్యగ్వత్న వైశ్వదేవేన
తావరుణ ప్రఘాసై రగ్నయే దేవేభ్యః ప్రతిపూరుషం దశ ॥

అనుమత్యై ప్రథమజో వత్సో బహురూపాహి పశవ స్తస్మా
త్పృథ మాత్రం యదగ్నయే నీకవత ఉద్ధారం వా అగ్నయే దేవే
భ్యః ప్రతిపూరుషం పంచ సప్తతిః ॥

(అగ్నయే దేవేభ్య ఋతూనేవ షట్ సప్తతిః । ఇతి వా పాఠః)

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు .

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే

షష్ఠప్రపాఠకస్సమాప్తః .

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే

శ్రీ సప్తమప్రపాఠకప్రారంభః

హరిః ఓమ్ ॥ ఏతద్బ్రాహ్మణాన్యేవ పంచహవీగ్ంషి । అ
థైంద్రాయ శునాసీరాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వప
తి । సంవత్సరో వా ఇంద్రశ్శునాసీరః । సంవత్సరేణైవాస్మా అన్న
మవరుంధే । వాయవ్యం పయో భవతి । వాయుర్వై వృష్ట్యై ప్ర
దాపయితా । స ఏవాస్మై వృష్టిం ప్రదాపయతి । సౌర్య ఏకకపా
లో భవతి । సూర్యేణ వా అముష్మింల్లోకే వృష్టిర్ధృతా । స ఏ
వాస్మై వృష్టిం నియచ్ఛతి ॥ ౧ ॥ ద్వాదశగవగ్ం సీరం దక్షి
ణా సమృద్ధ్యై । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా అగ్నిము

ఋత్విజః । త్వయాఽపీరిణాసురానభిభవామేతి । సోఽబ్రవీత్ ।
త్రేధాహగ్గ్ స్వాత్మానం వికరిష్య ఇతి । స త్రేధాఽఽత్మానం వ్యకురు
త । అగ్నిం తృతీయమ్ । రుద్రం తృతీయమ్ । వరుణం తృతీయ
మ్ ॥ ౧ ॥ సోఽబ్రవీత్ । క ఇదం తురీయమితి । అహమితీన్ద్రోఽ
బ్రవీత్ । సంతు సృజావహా ఇతి । తౌ సమసృజేతామ్ । స ఇంద్ర
స్తురీయమభవత్ । యదింద్రస్తురీయమభవత్ । తదింద్రతురీయస్యే
న్ద్రతురీయత్వమ్ । తతో వై దేవా వ్యజయన్త । యదింద్రతురీ
యం నిర్వపతి విజిత్యై ॥ ౨ ॥ వహినీ ధేనుర్దక్షిణా । యద్వ
హినీ । తేనాగ్నేయీ । యద్గౌః । తేన రౌద్రీ । యద్ధేనుః । తే
నైన్ద్రీ । యత్స్త్రీ సతీ దాన్తా । తేన వారుణీ సమృద్ధ్యై । ప్ర
జాపతిర్యజ్ఞమసృజత ॥ ౩ ॥ తగ్ం సృష్టగ్ం రక్షాగ్ంస్యజి
ఘాగ్ంసన్ । స ప్రజాపతిరాత్మనో దేవతా నిరమిమీత ।
తాభిర్వై స దిగ్భ్యో రక్షాగ్ంసి ప్రాణుదత । యత్పంచావత్తీ
యం జుహోతి । దిగ్భ్య ఏవ తద్యజమానో రక్షాగ్ంసి ప్రణుద
తే । సమవాధ్వగ్ం రక్షస్సందధ్వగ్ం రక్ష ఇత్యాహ । రక్షాగ్ంస్యే
వ సందహతి । అగ్నయే రక్షోఘ్నే స్వాహేత్యాహ । దేవతాభ్య
ఏవ విజిగ్యానాభ్యో భాగధేయం కరోతి । ప్రష్టివాహీ రథో ద
క్షిణా సమృద్ధ్యై ॥ ౪ ॥ ఇంద్రో వృత్రగ్ం హత్వా । అసు
రాన్పరాభావ్య । నముచిమాసురం నాలభత । తగ్ం శచ్యాఽగృ
హ్ణాత్ । తౌ సమలభేతామ్ । సోఽస్మాదభిశునతరోఽభవత్ । సోఽబ్రవీ

త్ । సంధాగ్ం సందధావహై । అథత్వా నప్రహరిష్యామి । నశుష్కేణ నార్ద్రేణాహనః ॥ ౬ ॥ నదివా ననక్తమితి । సఏతమపాం ఫేనమసించత్ । నవా ఏష శుష్కో నార్ద్రో వ్యుష్టాసీత్ । అనుదితస్సూర్యః । నవా ఏతద్దివా ననక్తమ్ । తస్యైతస్మిఁల్లోకే । అపాం ఫేనేన శిర ఉదవర్తయత్ । తదేనమన్వవర్తత । మిత్రద్రుగితి ॥ ౭ ॥ సఏతానపామార్గానజనయత్ । తానజుహోత్ । తైర్వై సరక్షాగ్ంస్యపాహత । యదపామార్గహోమో భవతి । రక్షసామపహత్యై । ఏకోల్ముకేన యంతి । తద్ధి రక్షసాం భాగధేయమ్ । ఇమాం దిశం యంతి । ఏషా వై రక్షసాం దిక్ । స్వాయామేవ దిశి రక్షాగ్ంసి హన్తి ॥ ౮ ॥ స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వా । ఏతద్వై రక్షసామాయతనమ్ । స్వ ఏవాయతనే రక్షాగ్ంసి హన్తి । పర్ణమయేన స్రువేణ జుహోతి । బ్రహ్మ వై పర్ణః । బ్రహ్మణైవ రక్షాగ్ంసి హన్తి । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవ రక్షాగ్ంసి హంతి । హతగ్ం రక్షో వధిష్మ రక్ష ఇత్యాహ । రక్షసాగ్ం స్తృత్యై । యద్వస్తే తద్దక్షిణా నిరవత్త్యై । అప్రతీక్షమాయన్తి । రక్షసామంతర్హిత్యై ॥ ౯ ॥

యచ్ఛతి వరుణం తృతీయం విజిత్యా అసృజత సమృద్ధ్యై హన్తో మిత్రద్రుగితి హంతి స్తృత్యై త్రీణి చ ॥ ౧ ॥

ధాత్రే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి । సంవథ్సరో వై ధాతా । సంవథ్సరేణైవాస్మై ప్రజాః ప్రజనయతి । అన్వే

వాస్మా అనుమతిర్మన్యతే । రాతే రాకా । ప్రసినీవాలీజనయతి । ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు కుహ్వా వాచందధాతి । మిథునౌ గావౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ఆగ్నావైష్ణవ మేకాదశకపాలం నిర్వపతి । ఐంద్రావైష్ణవమేకాదశకపాలమ్ ॥ ౧౦ ॥ వైష్ణవం త్రికపాలమ్ । వీర్యంవా అగ్నిః । వీర్యమింద్రః । వీర్యం విష్ణుః । ప్రజాఏవ ప్రజాతా వీర్యే ప్రతిష్ఠాపయతి । తస్మాత్ప్రజా వీర్యావతీః । వామనమృషభం వహీందక్షిణా । యద్వహీ । తేనాగ్నేయః । యదృషభః ॥౧౧॥ తేనైంద్రః । యద్వామనః । తేన వైష్ణవస్సమృద్ధ్యై । అగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వపతి । ఇంద్రాసోమీయమేకాదశకపాలమ్। సౌమ్యంచరుమ్ । సోమోవై రేతోధాః । అగ్నిఃప్రజానాం ప్రజనయితా । వృద్ధానామింద్రః ప్రదాపయితా । సోమఏవాస్మై రేతోదధాతి ॥౧౨॥ అగ్నిః ప్రజాం ప్రజనయతి । వృద్ధామింద్రః ప్రయచ్ఛతి । బభ్రుర్దక్షిణా సమృద్ధ్యై । సోమాపౌష్ణం చరుం నిర్వపతి । ఐంద్రాపౌష్ణం చరుమ్ । సోమోవై రేతోధాః । పూషా పశూనాం ప్రజనయితా । వృద్ధానామింద్రఃప్రదాపయితా । సోమఏవాస్మై రేతో దధాతి । పూషా పశూన్ప్రజనయతి॥౧౩॥ వృద్ధానింద్రః ప్రయచ్ఛతి । పౌష్ణశ్చరుర్భవతి । ఇయంవై పూషా । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । శ్యామో దక్షిణా సమృద్ధ్యై । బహువై పురుషో మేధ్యముపగచ్ఛతి । వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి । సం

వథ్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః । సంవథ్సరేణైవైనగ్ం స్వదయ తి । హిరణ్యం దక్షిణా ॥ ౧౪ ॥ పవిత్రం వై హిరణ్యమ్ । పునాత్యేవైనమ్ । బహు వై రాజసూయేనానృతం కరోతి । ఉపజామ్యై హరతే । జినాతి బ్రాహ్మణమ్ । వదత్యనృతమ్ । అనృతే ఖలు వై క్రియమాణే వరుణో గృహ్ణాతి । వారుణం యవమయం చరుం ని ర్వపతి । వరుణపాశాదేవైనం ముంచతి । అశ్వో దక్షిణా । వా రుణో హి దేవతయాశ్వస్సమృద్ధ్యై ॥ ౧౫ ॥ ఐంద్రాగ్నమేకాదశకపాలం యద్రుపభో దధాతి పూషా ప్రజాః ప్రజనయతి హిరణ్యం దక్షిణా దక్షిణైకం చ ॥ ౨ ॥

రత్నినామేతాని హవీగ్ంషి భవంతి । ఏతే వై రాష్ట్రస్య ప్రదాతారః । ఏత ఏవ దాతారః । య ఏవ రాష్ట్రస్య ప్రదాతారః య ఏవాదాతారః । త ఏవాస్మై రాష్ట్రం ప్రయచ్ఛంతి । రాష్ట్ర మేవ భవతి । యథ్సమాహృత్య నిర్వపేత్ । అరత్నినస్స్యుః యథాయథం నిర్వపతి రత్నిత్వాయ ॥ ౧౬ ॥ యథ్సదో నిర్వపేత్ । యావతీమేకేన హవిషాశిషమవరుంధే । తావతీమవ రుంధీత । అన్వహం నిర్వపతి । భూయసీమేవాశిషమవ రుంధే భూయసో యజ్ఞక్రతూనుపైతి । బార్హస్పత్యశ్చరుం నిర తి బ్రహ్మణో గృహే । ముఖత ఏవాస్మై బ్రహ్మసగ్ంశ్యతి । అ బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రమన్వారమ్భయతి । శితిపృష్ఠో దక్షిణా సః ద్ధ్యై ॥ ౧౭ ॥ ఐంద్రమేకాదశకపాలగ్ం రాజన్యస్య గృ

ఇన్ద్రియమేవావరున్ధే । ఋషభో దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ఆదిత్యం
చరుం మహిష్యై గృహే । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతి తి
ష్ఠతి । ధేనుర్దక్షిణా సమృద్ధ్యై । భగాయ చరుం వావాతాయై గృ
హే । భగమేవాస్మిన్ దధాతి । విచిత్రగర్భా పష్ఠౌహీ దక్షిణా స
మృద్ధ్యై ॥ ౧౮ ॥ నైర్ఋతం చరుం పరివృక్త్యై గృహే కృ
ష్ణానాం వ్రీహీణాం నఖనిర్భిన్నమ్ । పాప్మానమేవ నిర్ఋతిం ని
రవదయతే । కృష్ణా కూటా దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ఆగ్నేయమష్టా
కపాలగ్ం సేనాన్యో గృహే । సేనా వా అస్య సగ్ంశ్యతి । హి
రణ్యం దక్షిణా సమృద్ధ్యై । వారుణం దశకపాలగ్ం సూతస్య గృ
హే । వరుణసవమేవావరున్ధే । మహానిరష్టో దక్షిణా సమృద్ధ్యై ।
మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామణ్యో గృహే ॥ ౧౯ ॥ ☞ అ
న్నం వై మరుతః । అన్నమేవావరున్ధే । పృశ్నిర్దక్షిణా సమృ
ద్ధ్యై । సావిత్రం ద్వాదశకపాలం క్షత్తుర్గృహే ప్రసూత్యై । ఉ
పధ్వస్తో దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ఆశ్వినం ద్వికపాలగ్ం సంగ్రహీతు
ర్గృహే । అశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ । తాభ్యామేవాస్మై భే
షజం కరోతి । సవాత్యౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యై । పౌష్ణఞ్చరుం భా
గదుఘస్య గృహే ॥ ౨౦ ॥ ☞ అన్నం వై పూషా । అన్నమే
వావరున్ధే । శ్యామో దక్షిణా సమృద్ధ్యై । రౌద్రం గావీధుకఞ్చరు
మక్షావాపస్య గృహే । అన్తత ఏవ రుద్రం నిరవదయతే । శబల
ఉద్వారో దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ద్వాదశైతాని హవీగ్ంషి భవన్తి ।

ద్వాదశమాసాస్సంవత్సరః । సంవత్సరేణైవాస్మై రాష్ట్రమవరుంధే । రాష్ట్రమేవ భవతి ॥ ౨౧ ॥ యన్న ప్రతినిర్వపేత్ । రత్నినః ఆశిషోఽవరుంధీరన్ । ప్రతినిర్వపతి । ఇంద్రాయ సుత్రామ్ణే పురోడాశమేకాదశకపాలమ్ । ఇంద్రాయాꣳహోముచే । ఆశిష ఏవావరుంధే । అయన్నో రాజా వృత్రహా రాజా భూత్వా వృత్రం వధ్యాదిత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । మైత్రాబార్హస్పత్యం భవతి । శ్వేతాయై శ్వేతవత్సాయై దుగ్ధే ॥ ౨౨ ॥ బార్హస్పత్యే మైత్రమపి దధాతి । బ్రహ్మచైవాస్మై క్షత్రంచ సమీచీ దధాతి । అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రం ప్రతిష్ఠాపయతి । బార్హస్పత్యేన పూర్వేణ ప్రచరతి । ముఖత ఏవాస్మై బ్రహ్మ సꣳశ్యతి । అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రమన్వారంభయతి । స్వయం కృతా వేదిర్భవతి । స్వయం దినం బర్హిః । స్వయం కృత ఇధ్మః । అనభిజితస్యాభిజిత్యై । తస్మాద్రాష్ట్రమరణ్యమభిజితమ్ । సైవ శ్వేతా శ్వేతవత్సా దక్షిణా సమృద్ధ్యై ॥ ౨౩ ॥ రత్నిత్వాయ సమృద్ధ్యై పష్ఠౌహీ దక్షిణా సమృద్ధ్యై గ్రామణ్యో గృహే భాగదుఘస్య గృహే భవతి సుద్ధ్యభిజిత్యై ద్వే చ ॥ ౩ ॥

దేవసువామేతాని హవీꣳషి భవంతి । ఏతావంతో వై దేవానాꣳ సవాః । త ఏవాస్మై సవాన్ప్రయచ్ఛంతి । త ఏనꣳ సువంతే । అగ్నిరేవైనం గృహపతీనాꣳ సువతే । సోమో వనస్పతీనామ్ । రుద్రః పశూనామ్ । బృహస్పతిర్వాచామ్ । ఇంద్రో

జ్యేష్ఠానామ్ । మిత్రస్సత్యానామ్ ॥ ౨౪ ॥ వరుణో ధర్మపతీనామ్ । ఏతదేవ సర్వం భవతి । సవితా త్వా ప్రసవానాగ్ం సువతామితి హస్తం గృహ్ణాతి ప్రసూత్యై । యే దేవా దేవసువ స్థేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । ఏష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజేత్యాహ । తస్మాథ్సోమరాజానో బ్రాహ్మణాః । ప్రత్యస్మా ఇమ రాజ్యమధాయీత్యాహ ॥ ౨౫ ॥ రాజ్యమేవాస్మిన్ ప్రతిదధాతి । స్వాం తనువం వరుణో అశిశ్రేదిత్యాహ । వరుణసవమేవావరుంధే । శుచేర్మిత్రస్య వ్రత్యా అభూమేత్యాహ । శుచిమేవైనం వ్రత్యం కరోతి । అమన్మహి మహత ఋతస్య నామేత్యాహ । మనుత ఏవైనమ్ । సర్వే వ్రాతా వరుణస్యాభూవన్నిత్యాహ । సర్వవ్రాతమేవైనం కరోతి । వి మిత్ర ఏవైరరాతిమతారీదిత్యాహ ॥ ౨౬ ॥ అరాతిమేవైనం తారయతి । అసూషుదంత యజ్ఞియా ఋతేనేత్యాహ । స్వదయత్యేవైనమ్ । వ్యు త్రితో జరిమాణం న ఆనడిత్యాహ । ఆయురేవాస్మిన్దధాతి । ద్వాభ్యాం విమృష్టే । ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై । అగ్నీషోమీయస్య చైకాదశకపాలస్య దేవసువాంచ హవిషామగ్నయే స్విష్టకృతే సమవద్యతి । దైవతాభిరేవైనముభయతః పరిగృహ్ణాతి । విష్ణుక్రమాన్క్రమతే । విష్ణురేవ భూత్వేమాం లోకానభిజయతి ॥ ౨౭ ॥

సత్యానామధ్యాయీత్యాహోతార్దీదిత్యాహ క్రమశ్లైపకశ్చ॥

అర్థేతస్థేతి జుహోతి । ఆహుత్యైవైనా నిష్క్రీయ గృహ్ణాతి । అథో హవిష్కృతానామేవాభిఘృతానాం గృహ్ణాతి । వహంతీనాం గృహ్ణాతి । ఏతా వా అపాగ్ం రాష్ట్రమ్ । రాష్ట్రమేవాస్మై గృహ్ణాతి । అథో శ్రియమేవైనమభివహంతి । అపాంపతిరసీత్యాహ । మిథునమేవాకః । వృషాస్యూర్మిరిత్యాహ ॥౨౮॥ ఊర్మిణమంతమేవైనం కరోతి । వృషసేనోఽసీత్యాహ । సేనామేవాస్య సగ్ంశ్యతి । వ్రజక్షితస్థేత్యాహ । ఏతా వా అపాం విశః । విశమేవాస్మై పర్యూహతి । మరుతామోజస్థేత్యాహ । అన్నం వై మరుతః । అన్నమేవావరుంధే । సూర్యవర్చసస్థేత్యాహ ॥౨౯॥ రాష్ట్రమేవ వర్చస్వ్యకః । సూర్యత్వచసస్థేత్యాహ । సత్యం వా ఏతత్ । యద్వర్షతి । అనృతం యదాతపతి వర్షతి । సత్యానృతే ఏవావరుంధే । నైనగ్ం సత్యానృతే ఉదితే హిగ్ంస్తః । య ఏవం వేద । మాందాస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవ బ్రహ్మవర్చస్యకః ॥ ౩౦ ॥ వాశాస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవ వశ్యకః । శక్వరీస్థేత్యాహ । పశవో వై శక్వరీః । పశూనేవావరుంధే । విశ్వభృతస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవ పయస్వ్యకః । జనభృతస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవేంద్రియావ్యకః । అగ్నేస్తేజస్యాస్థేత్యాహ ॥ ౩౧ ॥ రాష్ట్రమేవ తేజస్వ్యకః । అపామోషధీనాగ్ం రసస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవ మధవ్యమకః । స్వా

రస్వతం గ్రహం గృహ్ణాతి । ఏషా వా అపాం పృష్ఠమ్ । యథ్సరస్వతీ ।
పృష్ఠమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి । షోడశభిర్గృహ్ణాతి । షోడ
శ కలో వై పురుషః । యావానేవ పురుషః । తస్మిన్వీర్యం దధాతి ।
షోడశభిర్జుహోతి షోడశభిర్గృహ్ణాతి । ద్వాత్రిగ్ంశథ్సంపద్యం
తే । ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరానుష్టుక్ । వాగనుష్టుప్సర్వాణి ఛందా
గ్ంసి । వాచైవైనగ్ం సర్వేభిశ్ఛందోభిరభిషించతి ॥ ౩౨ ॥

ఊర్మిరిత్యాహ సూర్యవర్చస స్థేత్యాహ బ్రహ్మవర్చసస్య
క స్తేజసా స్థేత్యాహేవ పురుషష్షచ్ఛ ॥ ౫ ॥

దేవీరాపస్సం మధుమతీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వమిత్యా
హ । బ్రహ్మణైవైనాస్సగ్ంసృజతి । అనాధృష్టాస్సీదతేత్యా
హ । బ్రహ్మణైవైనాస్సాదయతి । అంతరా హోతుశ్చ ధిష్ణియం
బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసినశ్చ సాదయతి । ఆగ్నేయో వై హో
తా । ఐంద్రో బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసీ । తేజసైవేంద్రియేణ
చోభయతో రాష్ట్రం పరిగృహ్ణాతి । హిరణ్యేనోత్పునాతి । ఆ
హుత్యైహి పవిత్రాభ్యాముత్పునంతి వ్యావృత్త్యై ॥ ౩౩ ॥ ☞ శ
తమానం భవతి । శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యే
వేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । అనిభృష్టమసీత్యాహ । అనిభృష్టగ్ం
హ్యేతత్ । వాచో బంధురిత్యాహ । వాచో హ్యేష బంధుః । త
పోజా ఇత్యాహ । తపోజా హ్యేతత్ । సోమస్య దాత్రమసీత్యా
హ ॥ ౩౪ ॥ సోమస్య హ్యేతద్దాత్రమ్ । శుక్రా వశ్శుక్రే

ణోత్పునామీత్యాహ । శుక్రాహ్యాపః । శుక్రగ్ంహిరణ్యమ్ । చం
ద్రాశ్చంద్రేణేత్యాహ । చంద్రాహ్యాపః । చంద్రగ్ంహిరణ్యమ్ । అ
మృతా అమృతేనేత్యాహ । అమృతాహ్యాపః । అమృతగ్ంహిరణ్యమ్ ॥
స్వాహా రాజసూయాయేత్యాహ । రాజసూయాయ హ్యేనా
ఉత్పునాతి । సధమాదో ద్యుమ్నినీరూర్జ ఏతా ఇతి వారుణ్యర్చా
గృహ్ణాతి । వరుణసవమేవావరుంధే । ఏకయా గృహ్ణాతి । ఏకధై
వ యజమానే వీర్యం దధాతి । క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్య యోనిర
సీతి తార్ప్యం చోష్ణీషంచ ప్రయచ్ఛతి సయోనిత్వాయ । ఏకశ
తేన దర్భపుంజీలైః పవయతి । శతాయుర్వై పురుషశ్శతవీర్యః । ఆ
త్మైకశతః ॥ ౩౬ ॥ యావానేవ పురుషః । తస్మిన్వీర్యం ద
ధాతి । దధ్యాశయతి । ఇంద్రియమేవావరుంధే । ఉదుంబరమా
శయతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । శష్పాణ్యాశయతి । సురాబలి
మేవైనం కరోతి । ఆవిదఏతా భవంతి । ఆవిదమేవైనం గమయం
తి ॥ ౩౭ ॥ అగ్నిరేవైనం గార్హపత్యేనావతి । ఇంద్ర
ఇంద్రియేణ । పూషా పశుభిః । మిత్రావరుణౌ ప్రాణాపానా
భ్యామ్ । ఇంద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛత్ । స దివమలి
ఖత్ । సోఽర్యమ్ణః పంథా అభవత్ । స ఆవిన్నే ద్యావాపృథివీ ధృ
తవ్రతే ఇతి ద్యావాపృథివీ ఉపాధావత్ । స ఆభ్యామేవ ప్రసూ
త ఇంద్రో వృత్రాయ వజ్రం ప్రాహరత్ । ఆవిన్నే ద్యావా
పృథివీ ధృతవ్రతే ఇతి యదాహ ॥ ౩౮ ॥ ఆభ్యామేవ ప్రసూ

త్వా యజమానో వజ్రం భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరతి । అదిత్స్వా దేవ్యదితి ర్విశ్వరూపీత్యాహ । ఇయం వై దేవ్యదితి ర్విశ్వరూపీ । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । ఆదిత్యో యమసావాముష్యాయణో స్యాం విశ్యస్మిన్ రాష్ట్ర ఇత్యాహ । విశైవైనగ్ం రాష్ట్రేణ సమర్ధయతి । మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । ఏష వో భరతా రాజా సోమో ఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజేత్యాహ । తస్మాథ్సోమరాజానో బ్రాహ్మణాః ॥ ౩౯ ॥ ఇంద్రస్య వజ్రో ఽసి వార్త్రఘ్న ఇతి ధనుః ప్రయచ్ఛతి విజిత్యై । శత్రుబాధనాస్స్థేతీషూన్ । శత్రూన్నైవాస్య బాధంతే । పాత మా ప్రత్యంచం పాత మా తిర్యంచ మన్వంచం మా పాతేత్యాహ । త్రిస్రో వై శరవ్యాః । ప్రతీచీ తిరశ్చ్యనూచీ । తాభ్య ఏవైనం పాంతి । దిగ్భ్యో మా పాతేత్యాహ । దిగ్భ్య ఏవైనం పాంతి । విశ్వాభ్యో మా నాష్ట్రాభ్యః పాతేత్యాహ । అపరిమితా దేవైనం పాంతి । హిరణ్యవర్ణావుషసాం విరోక ఇతి త్రిష్టుభా బాహూ ఉద్గృహ్ణాతి । ఇంద్రియం వై వీర్యం త్రిష్టుక్ । ఇంద్రియమేవ వీర్యముపరిష్టాదాత్మంధత్తే ॥

వ్యావృత్త్యై ద్రాత్రమసీత్యాహామృతగ్ం హిరణ్యమేక శతో గమయం త్యాహ బ్రాహ్మణా నాష్ట్రా భ్యః పాతే త్యాహ చత్వారి చ ॥ ౬ ॥

దిశో వ్యాస్థాపయతి । దిశామభిజిత్యై । యదనుప్రా

యేత్ । అభిదిశోజయేత్ । ఉత్తుమాద్యేత్ । మనసానుప్రక్రామతి । అభిదిశోజయతి । నోన్మాద్యతి । సమిధమాతిష్ఠేత్యాహ । తేజ ఏవావరుంధే ॥ ౪౧ ॥ ఉగ్రామాతిష్ఠేత్యాహ । ఇంద్రియమేవావరుంధే । విరాజమాతిష్ఠేత్యాహ । అన్నాద్యమేవావరుంధే । ఉదీచీమాతిష్ఠేత్యాహ । పశూనేవావరుంధే । ఊర్ధ్వామాతిష్ఠేత్యాహ । సువర్గమేవ లోకమభిజయతి । అనూజ్జిహీతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౪౨ ॥ మారుతపృష భవతి । అన్నం వై మరుతః । అన్నమేవావరుంధే । ఏకవిగ్ంశతి కపాలో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై । యోఽరణ్యేఽనువాక్యో గణః । తంమధ్యత ఉపదధాతి । గ్రామ్యైరేవ పశుభిరారణ్యాన్పశూన్పరిగృహ్ణాతి । తస్మాద్గ్రామ్యైః పశుభిరారణ్యాః పశవః పరిగృహీతాః । పృథుర్వైన్యః । అభ్యషిచ్యత ॥ ౪౩ ॥ సరాష్ట్రన్నాభవత్ । సఏతాని పార్థాన్యపశ్యత్ । తాన్యజుహోత్ । తైర్వైస రాష్ట్రమభవత్ । యత్పార్థాని జుహోతి । రాష్ట్రమేవ భవతి । బార్హస్పత్యం పూర్వేషాముత్తమం భవతి । ఐంద్రముత్తరేషాం ప్రథమమ్ । బ్రహ్మచైవాస్మై క్షత్రంచ సమీచీదధాతి । అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౪౪ ॥ షట్పురస్తాదభిషేకస్య జుహోతి । షడుపరిష్టాత్ । ద్వాదశసంపద్యంతే । ద్వాదశమాసాస్సంవత్సరః । సంవత్సరఃఖలు వై దేవానాంపూః । దేవానామేవపురం మధ్యతో వ్యవసర్పతి । తస్యనకుతశ్చనోపావ్యాధో భవతి । భూతానా

మవేష్టిర్జుహోతి । అత్రాత్ర వై మృత్యుర్జాయతే । యత్ర యత్రైవ మృత్యుర్జాయతే । తత ఏవైనమవయజతే । తస్మాద్రాజసూయేనేజానస్సర్వమాయురేతి । సర్వే హ్యస్య మృత్యవో వేష్టాః । తస్మాద్రాజసూయేనేజానో నాభిచరితవై । ప్రత్యగేన మభిచారిస్తృణుతే ॥ ౭౫ ॥ గుంకైసమష్టావ్య అసిచ్యత స్థాపయత్రిజాయతై పంచ చ ॥ ౭ ॥

సోమస్య త్విషిరసి తవేవ మే త్విషిర్భూయాదితి శార్దూలచర్మోపస్తృణాతి । యైవ సోమే త్విషిః । యా శార్దూలే । తామేవావరుంధే । మృత్యోర్వా ఏష వర్ణః । యచ్ఛార్దూలః । అమృతగ్ం హిరణ్యమ్ । అమృతమసి మృత్యోర్మా పాహీతి హిరణ్యముపాస్యతి । అమృతమేవ మృత్యోరంతర్ధత్తే । శతమానం భవతి ॥ ౭౬ ॥ ☞ శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । దివో మా పాహీత్యుపరిష్టాదధి నిదధాతి । ఉభయత ఏవాస్మై శర్మ దధాతి । అవేష్టా దందశూకా ఇతి క్లీబగ్ం సీసేన విధ్యతి । దందశూకానేవావయజతే । తస్మాత్క్లీబం దందశూకా దగ్ంశుకాః । నిరస్తం నముచేశ్శిర ఇతి లోహితాయసం నిరస్యతి । పాప్మానమేవ నముచిం నిరవదయతే । ప్రాణా ఆత్మనః పూర్వేభిషిచ్యా ఇత్యాహుః ॥ ౭౭ ॥ సోమో రాజా వరుణః । దేవా ధర్మసువశ్చ యే । తే తే వాచగ్ం సువంతాం తే తే ప్రాణగ్ం సువంతామిత్యాహ । ప్రాణానేవాత్మనః పూర్వానభిషించతి ।

ణ వీర్యేణేత్యాహ ॥ ౫౫ ॥ ☞ ఇన్ద్రియమేవ వీర్యమాత్మన్ధత్తే । పశూనాం మన్యురసి తవేవ మే మన్యుర్భూయాదితి వారాహీ ఉపానహావుపముఞ్చతే । పశూనాం వా ఏష మన్యుః । యద్వరాహః । తేనైవ పశూనాం మన్యుమాత్మన్ధత్తే । అభి వా ఇయగ్ం సుషువాణం కామయతే । తస్యేశ్వరేన్ద్రియం వీర్యమాదాతోః । వారాహీ ఉపానహావుపముఞ్చతే । అస్యామేవాన్తర్ధత్తే । ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యానాత్యై ॥ ౫౬ ॥ నమో మాత్రే పృథివ్యా ఇత్యాహ హిగ్ంసాయై । ఇయదస్యాయురస్యాయుర్మే ధేహీత్యాహ । ఆయురేవాత్మన్ధత్తే । ఊర్గస్యూర్జం మే ధేహీత్యాహ । ఊర్జమేవాత్మన్ధత్తే । యుఙ్ఙసి వర్చో౽సి వర్చో మయి ధేహీత్యాహ । వర్చ ఏవాత్మన్ధత్తే । పఙ్క్తిధా బ్రహ్మణ ఉపహరతి । పఙ్క్త్యైవ యజమాన ఆయురూర్జం వర్చో దధాతి । రుక్మపి మోచనీయా జుహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౫౭ ॥ త్రయో వా అశ్వా భవన్తి । రథశ్చతుర్థః । తస్మాచ్చతుర్జుహోతి । యష్టిభౌ సహావతిష్ఠేతామ్ । సమానం లోకమియాతామ్ । సహస్రం గ్రహితా రథవాహనే రథమాదధాతి । సువర్గాదేవైనం లోకాదన్తర్దధాతి । హగ్ం సశ్శుచిషదిత్యాదధాతి । బ్రహ్మణైవైనముపావహరతి । బ్రహ్మణా దధాతి । అతిచ్ఛన్దసా దధాతి । అతిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి । సర్వేభిరేవైనం ఛన్దోభిరాదధాతి । వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసామ్ । యదతిచ్ఛన్దాః । యదతిచ్ఛన్దసా దధాతి

వస్మై వైనగ్ం సమానానాంకరోతి ॥ ౫౮ ॥ పద్యం తైదద్ధాతీతీ
ర్యేణేత్యాహానాత్త్యై ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మణా దధాతి సప్తచ ॥ ౯ ॥

మిత్రోఽసి వరుణోఽసీత్యాహ । మైత్రంవా అహః । వారు
ణీ రాత్రిః । అహోరాత్రాభ్యామేవైనముపావహరతి । మిత్రోఽ
సి వరుణోఽసీత్యాహ । మైత్రోవై దక్షిణః । వారుణస్సవ్యః ।
వైశ్వదేవ్యామిక్షా । స్వమేవైనా భాగధేయముపావహరతి । స
మహం విశ్వైర్దేవైరిత్యాహ ॥ ౫౯ ॥ వైశ్వదేవ్యోవై ప్ర
జాః । తా ఏవాంద్యాఃకురుతే । క్షత్రస్య నాభిరసి క్షత్రస్య యో
నిరసీత్యధీవాసమాస్తృణాతి సయోనిత్వాయ । స్యోనామాసీద సుష
దామాసీదేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । మాత్వా హిగ్ంసీ
న్మామాహిగ్ంసీదిత్యాహ హిగ్ంసాయై । నిషసాదధృతవ్రతో వరు
ణః పస్త్యాస్వా సామ్రాజ్యాయ సుక్రతురిత్యాహ । సామ్రాజ్య
మేవైనగ్ం సుక్రతుం కరోతి । బ్రహ్మా౩ం త్వగ్ంరాజన్ బ్రహ్మాసి
సవితాసి సత్యసవ ఇత్యాహ । సవితారమేవైనగ్ం సత్యసవం కరో
తి ॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మా౩ం త్వగ్ంరాజన్బ్రహ్మాసీంద్రోఽసి సత్యౌ
జా ఇత్యాహ । ఇంద్రమేవైనగ్ం సత్యౌజసం కరోతి । బ్రహ్మా౩ం
త్వగ్ంరాజన్బ్రహ్మాసి మిత్రోఽసి సుశేవ ఇత్యాహ । మిత్రమే
వైనగ్ం సుశేవం కరోతి । బ్రహ్మా౩ం త్వగ్ంరాజన్బ్రహ్మాసి వ
రుణోఽసి సత్యధర్మేత్యాహ । వరుణమేవైనగ్ం సత్యధర్మాణం క
రోతి । సవితాసి సత్యసవ ఇత్యాహ । గాయత్రీమేవైతేనాభివ్యా

హరతి । ఇంద్రో᳚ఽసి సత్యౌజా ఇత్యాహ । త్రిష్టుభమేవైతేనా
భివ్యాహరతి ॥ ౬౧ ॥ మిత్రో᳚ఽసి సుశేవ ఇత్యాహ । జగతీమే
వైతేనాభివ్యాహరతి । సత్యమేతా దేవతాః । సత్యమేతాని ఛం
దాꣳసి । సత్యమేవావరుంద్ధే । వరుణో᳚ఽసి సత్యధర్మేత్యాహ ।
అనుష్టుభమేవైతేనాభివ్యాహరతి । సత్యానృతే వా అనుష్టుప్ ।
సత్యానృతే వరుణః । సత్యానృతే ఏవావరుంధే ॥ ౬౨ ॥ నై
నꣳ సత్యానృతే ఉదితే హిꣳస్తః । య ఏవం వేద । ఇంద్రస్య
వజ్రో᳚ఽసి వార్త్రఘ్న ఇతి స్ఫ్యం ప్రయచ్ఛతి । వజ్రో వై స్ఫ్యః ।
వజ్రేణైవాస్మా అవరపరꣳ రంధయతి । ప్రసꣳహితేచ్ఛిద్యః ।
యదస్మా ఏతే రధ్యేయుః । దశో᳚ఽక్షైర్యుగꣳ రాజాభూదితి పంచా
క్షాన్ప్రయచ్ఛతి । ఏతే వై సర్వేఽయాః । అపరాజాయినమేవై
నం కరోతి ॥ ౬౩ ॥ ఓదనముద్బ్రువతే । పరమేష్ఠీ వా ఏషః ।
యదోదనః । పరమామేవైనꣳ శ్రియంగమయతి । సుశ్లోకా᳚ꣳ
సుమంగలా ꣳ సత్యరాజా ౩ ఇత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశా
స్తే । శౌనశ్శేపమాఖ్యాపయతే । వరుణపాశాదేవైనం ముంచతి ।
పరిస్కృతం భవతి । శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యే
వేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । మారుతస్య చైకవిꣳశతికపాలస్య వైశ్వ
దేవ్యై చామిక్షాయై అగ్నయే స్విష్టకృతే సమవద్యతి । దేవతా
భిరేవైనముభయతః పరిగృహ్ణాతి । అపాం నప్త్రే స్వాహోర్జో
నప్త్రే స్వాహాఽగ్నయే గృహపతయే స్వాహేతి త్రీణ్యాహుతీః

హూలి । త్రయఇమేలోకాః । ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతితిష్ఠ
తి ॥ ౬౪ ॥ దేవైరితాత్యాహ సత్యసవం కరోతి త్రిష్టుభ మే
వై తేనాభివ్యాహరతి సత్యాన్నృతె ఏవావరుంధే కరోతి శ్వేతం
ది యఃషట్చ ॥ ౧౦ ॥

ఏతద్బ్రాహ్మణాని ధారేత్రిరత్నినాం దేవసువా మార్ధిత్తో
దెవీర్దిశ శసోస్యమ స్యేంద్రస్య మితో ౯దశ ॥

ఏతద్బ్రాహ్మణాని వైష్ణవం త్రికపాలమన్నంవై పూషావా
శాస్థితాత్యాహ దిశో వ్యస్థాపయతుయదజ్యరేత్య బ్రహ్మంజే త్వ
గం రాజా చతుష్షష్టిః ॥.

హరిఃఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణె ప్రథమాష్టకే
సప్తమప్రపాఠకస్సమాప్తః.

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే
అష్టమప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిఃఓమ్ ॥ వరుణస్య సుషు వాణస్య దశధేంద్రియం వీ
ర్యం పరాపతత్ । తత్సృగం సృద్భిరనుసమ సర్పత్ । తత్సృగం
సృపాగం సగం సృత్వమ్ । అగ్నినా దేవేన ప్రథమె హనన్ను
పాత్రియా । వరస్వత్యా వాచాద్వితీయమ్ । సవితా ప్రసవేన
తృతీయమ్ । పూష్ణాపశుభిశ్చతుర్థీం । బృహస్పతినా బ్రహ్మణాప

ఞ్చమే । ఇంద్రేణ దేవేన షష్ఠే । వరుణేన స్వయా దేవతయా సప్తమే ॥ ౧ ॥ సోమేన రాజ్ఞాఽష్టమే । త్వష్ట్రా రూపేణ నవమే । విష్ణునా యజ్ఞేనాప్నోత్ । యత్సృగ్ం స్పృష్టో భవంతి । ఇంద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమాన ఆప్నోతి । పూర్వాఽపూర్వా వేదిర్భవతి । ఇంద్రియస్య వీర్యస్యావరుద్ధ్యై । పురస్తాదుపసదాగ్ం సౌమ్యేన ప్రచరతి । సోమో వై రేతోధాః । రేత ఏవ తద్దధాతి । అన్తరా త్వాష్ట్రేణ । రేత ఏవ హితం త్వష్టా రూపాణి వికరోతి । ఉపరిష్టాద్వైష్ణవేన । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞ ఏవాంతతః ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౨ ॥ సప్తమే దధాతి పంచ చ ॥ ౧ ॥

జామి వా ఏతత్కుర్వంతి । యత్సద్యో దీక్షయంతి సద్యస్సోమం క్రీణంతి । పుండరిస్రజాం ప్రయచ్ఛత్యజామిత్వాయ । అంగిరసస్సువర్గం లోకం యంతః । అప్సు దీక్షాతపసీ ప్రావేశయన్ । తత్పుండరీకమభవత్ । యత్పుండరిస్రజాం ప్రయచ్ఛతి । సాక్షాదేవ దీక్షాతపసీ అవరుంధే । దశభిర్వత్సతరైస్సోమం క్రీణాతి । దశాక్షరా విరాట్ ॥ ౩ ॥ ☞ అన్నం విరాట్ । విరాజైవాన్నాద్యమవరుంధే । ముష్కరా భవంతి సేంద్రత్వాయ । దశపేయో భవతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । శతం బ్రాహ్మణాః పిబంతి । శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । సప్తదశగ్ం స్తోత్రం భవతి । సప్తదశః ప్రజాపతిః ॥ ౪ ॥ ☞ ప్రజాపతేరాప్త్యై । ప్రాకాశావధ్వర్యవే దదాతి । ప్రకాశ

మ్మైవైనం గమయతి । స్రజముద్గాత్రే । వ్యైవాస్మై వాసయతి । రుక్మగ్ం హోత్రే । ఆదిత్యమేవాస్మా ఉన్నయతి । అశ్వం ప్రస్తోతృప్రతిహర్తృభ్యామ్ । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । ప్రజాపతేరాప్త్యై ॥ ౫ ॥ ద్వాదశపష్ఠౌహీర్బ్రహ్మణే । ఆయురేవావరుంధే । వశాం మైత్రావరుణాయ । రాష్ట్రమేవ వశ్యకః । ఋషభం బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసినే । రాష్ట్రమేవేంద్రియావ్యకః । వాససీ నేష్టాపోతృభ్యామ్ । పవిత్రే ఏవాస్యైతే । స్థూరియవాచితమచ్ఛావాకాయ । అంతత ఏవ వరుణమవయజతే ॥ ౬ ॥ అనడ్వాహమగ్నీధే । వహ్నిర్వా అనడ్వాన్ । వహ్నిరగ్నీత్ । వహ్నినైవ వహ్నియజ్ఞస్యావరుంధే । ఇంద్రస్య సుషువాణస్య త్రేధేంద్రియం వీర్యం పరాపతత్ । భృగుస్తృతీయమభవత్ । శ్రాయంతీయం తృతీయమ్ । సరస్వతీ తృతీయమ్ । భార్గవో హోతా భవతి । శ్రాయంతీయం బ్రహ్మసామం భవతి । వారవంతీయమగ్నిష్టోమసామమ్ । సారస్వతీరపో గృహ్ణాతి । ఇంద్రియస్య వీర్యస్యావరుద్ధ్యై । శ్రాయంతీయం బ్రహ్మసామం భవతి । ఇంద్రియమేవాస్మిన్వీర్యగ్ం శ్రయతి । వారవంతీయమగ్నిష్టోమసామమ్ । ఇంద్రియమేవాస్మిన్వీర్యం వారయతి ॥ ౭ ॥ విరాట్ప్రజాపతిరశ్వః ప్రజాపతేరాప్త్యై యజతే బ్రహ్మసామం భవతి సప్త చ ॥

ఈశ్వరో వా ఏష దిశోఽనూన్మదితోః । యం దిశోఽనువ్యాస్థాపయంతి । దిశామవేష్టయో భవంతి । దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠత్యనున్మాదా

య । పంచ దేవతా యజతి । పంచ దిశః । దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి । హ
విషో హవిష ఇష్ట్వా బార్హస్పత్యమభిఘారయతి । యజమానదే
వత్యో వై బృహస్పతిః । యజమానమేవ తేజసా సమర్ధయతి ॥౮॥
ఆదిత్యాం మల్హాం గర్భిణీమాలభతే । మారుతీం పృశ్నిం పష్ఠౌ
హీమ్ । విశం చైవాస్మై రాష్ట్రం చ సమీచీ దధాతి । ఆదిత్యయా
పూర్వయా ప్రచరతి । మారుత్యోత్తరయా । రాష్ట్ర ఏవ విశమ
నుబధ్నాతి । ఉచ్చైరాదిత్యాయా ఆశ్రావయతి । ఉపాగ్ంశు మా
రుత్యై । తస్మాద్రాష్ట్రం విశమతివదతి । గర్భిణ్యాదిత్యా భవ
తి ॥ ౯ ॥ ఇన్ద్రియం వై గర్భః । రాష్ట్రమేవేంద్రియావ్యకః ।
అగర్భా మారుతీ । విడ్వై మరుతః । విశమేవ నిరింద్రియామకః ।
దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్న్ । తే దేవా అశ్వినోః పూషన్వాచ
స్సత్యగ్ం సన్నిధాయ । అనృతేనాసురానభ్యభవన్న్ । తే ఽశ్వి
భ్యాం పూష్ణే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిరవపన్న్ । తతో
వై తే వాచస్సత్యమవారుంధత ॥ ౧౦ ॥ యదశ్విభ్యాం పూష్ణే
పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి । అనృతేనైవ భ్రాతృ
వ్యానభిభూయ । వాచస్సత్యమవరుంధే । సరస్వతే సత్యవాచే
చరుమ్ । పూర్వమేవోదితమ్ । ఉత్తరేణాభిగృణాతి । సవిత్రే
సత్యప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలం ప్రసూత్యై । దూ
తాన్ప్రహిణోతి । ఆవిద ఏతా భవంతి । ఆవిదమేవైనాన్గమయన్తి । అ
థో దూతేభ్య ఏవ న ఛిద్యతే । తిసృధన్వగ్ం శుష్కదృతిర్దక్షిణా

సమృద్ధ్యై ॥ ౧౧ ॥ అర్ధ౼యత్తిభవత్యస్మింధత్తగస్మయంతిద్వేచ ॥

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి । తస్మాచ్ఛిశిరే కురుపంచాలాః ప్రాంచో యాంతి । సౌమ్యం చరుమ్ । తస్మాద్వసంతం వ్యవసాయాదయంతి । సావిత్రం ద్వాదశకపాలమ్ । తస్మాత్పురస్తాద్యవానాగ్ం సవిత్రా విరుంధతే । బార్హస్పత్యం చరుమ్। సవిత్రైవ విరుధ్య । బ్రహ్మణాయవానాదధతే । త్వాష్ట్రమష్టాకపాలమ్ ॥ ౧౨ ॥ రూపాణ్యేవ తేన కుర్వతే । వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలమ్ । తస్మాజ్జఘన్యే నైదాఘే ప్రత్యంచః కురుపంచాలా యాంతి । సారస్వతం చరుం నిర్వపతి । తస్మాత్ప్రావృషి సర్వా వాచో వదంతి । పౌష్ణేన వ్యవస్యంతి । మైత్రేణ కృషంతే । వారుణేన విధృతా ఆసతే । క్షైత్రపత్యేన పాచయంతే । ఆదిత్యేనాదధతే ॥ ౧౩ ॥ మాసిమాస్యేతాని హవీగ్ంషి నిరుప్యాణీత్యాహుః । తేనైవర్తూన్ప్రయుంక్త ఇతి । అథో ఖల్వాహుః । కస్సంవత్సరం జీవిష్యతీతి । షడేవ పూర్వేషు నిరుప్యాణి । షడుత్తరేష్వః । తేనైవర్తూన్ప్రయుంక్తే । దక్షిణో రథవాహనవాహః పూర్వేషాం దక్షిణా। ఉత్తర ఉత్తరేషామ్। సంవత్సరస్యైవాంతౌ యునక్తి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥౧౪॥

త్వాష్ట్రమష్టాకపాలం దధతే యునక్త్యేకంచ ॥౪॥

ఇంద్రస్య సుషువాణస్య దశధేంద్రియం వీర్యం పరాపతత్ । స యత్ప్రథమం నిరష్ఠీవత్ । తత్క్వలమభవత్ । యద్ద్వి

తీయమ్ । తద్బదరమ్। యత్తృతీయమ్ । తత్కర్కన్ధు । యన్నగ్నస్తః।
సషిగ్ంహః । యదక్ష్యోః ॥ ౧౫ ॥ సశార్దూలః । యత్క
ర్ణయోః । సవృకః । యదూర్ధ్వః । ససోమః । యావాచీ । సాసు
రా । త్రియాస్సక్తవో భవంతి । ఇంద్రియస్యావరుద్ధ్యై । త్రి
యాణి లోమాని ॥ ౧౬ ॥ ☞ త్విషిమేవావరుంధే । త్రయో గ్ర
హాః । వీర్యమేవావరుంధే । నామ్నా దశమీ । నవవై పురుషే
ప్రాణాః । నాభిర్దశమీ । ప్రాణానింద్రియం వీర్యమ్। ప్రా
ణానేవేంద్రియం వీర్యం యజమానఆత్మన్ధత్తే । సీసేనక్లీబాచ్ఛ
ష్పాణి క్రీణాతి । నవాఏతదయో నహిరణ్యమ్ ॥ ౧౭ ॥ యత్సీస
మ్। నస్త్రీ నపుమాన్ । యత్క్లీబః । నసోమో నసురా । యత్సౌ
త్రామణీ సమృద్ధ్యై । స్వాద్వీం త్వా స్వాదునేత్యాహ । సోమ
మేవైనాం కరోతి । సోమోఽస్యశ్విభ్యాం పచ్యస్వ సరస్వత్యై ప
చ్యస్వేంద్రాయ సుత్రామ్ణే పచ్యస్వేత్యాహ । ఏతాభ్యో హ్యే
షా దేవతాభ్యః పచ్యతే । తిస్రస్సగ్ంసృష్టా వసతి ॥ ౧౮ ॥ తి
స్రో హి రాత్రీః క్రీతస్సోమో వసతి । పునాతు తే పరిస్రుతమిత్య
జుషా పునాతి వ్యావృత్త్యై । పవిత్రేణ పునాతి । పవిత్రేణ హి సో
మం పునంతి । వారేణ శశ్వతా తనేత్యాహ । వారేణ హి సోమం
పునంతి । వాయుః పూతః పవిత్రేణేతి నైతయా పునీయాత్ । వ్యృ
ద్ధా హ్యేషా । అతిపవితస్య హ్యేతయా పునీయాత్ । కువిదంగేత్య
నిరుక్తయా ప్రాజాపత్యయా గృహ్ణాతి ॥ ౧౯ ॥ ☞ అనిరుక్తః

ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । ఏకయర్చా గృహ్ణాతి । ఏక
ధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి । ఆశ్విన్నం ధూమ్రమాలభతే । అ
శ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ । తాభ్యామేవాస్మై భేషజం కరోతి ।
సారస్వతం మేషమ్ । వాగ్వై సరస్వతీ । వాచైవైనం భిషజ్య
తి । ఐంద్రమృషభగ్ం సేంద్రత్వాయ ॥ ౨౦ ॥ అశ్వ్యో
లోమాని హిరణ్యం వసతి గృహ్ణాతి భిషజ్యత్యేకంచ ॥ ౫ ॥

యత్త్రిషు యూపేష్వాలభేత । బహిర్ధాఽస్మాదింద్రియం
వీర్యం దధ్యాత్ । భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేత్ । ఏకయూప ఆల
భతే । ఏకధైవాస్మిన్నింద్రియం వీర్యం దధాతి । నాస్మై భ్రా
తృవ్యం జనయతి । నైతేషాం పశూనాం పురోడాశా భవంతి । గ్ర
హపురోడాశా హ్యేతే । యువగ్ం సురామమశ్వినేతి సర్వదేవ
త్యే యాజ్యానువాక్యే భవతః । సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి ॥
బ్రాహ్మణం పరిక్రీణీయాదుచ్ఛేషణస్య పాతారమ్ । బ్రాహ్మ
ణో హ్యాహుత్యా ఉచ్ఛేషణస్య పాతా । యది బ్రాహ్మణం న విం
దేత్ । వల్మీకవపాయామవనయేత్ । సైవ తతః ప్రాయశ్చి
త్తిః । యద్వై సౌత్రామణ్యై వ్యృద్ధమ్ । తదస్యై సమృద్ధమ్ ।
నానా దేవత్యాః పశవశ్చ పురోడాశాశ్చ భవంతి సమృద్ధ్యై ।
ఐంద్రః పశూనాముత్తమో భవతి । ఐంద్రః పురోడాశానాం ప్రథ
మః ॥ ౨౨ ॥ ☞ ఇంద్రియ ఏవాస్మై సమీచీ దధాతి । పురస్తాద
నూయాజానాం పురోడాశైః ప్రచరతి । పశవో వై పురోడాశాః ।

పశూనేవావరుంధే । ఐంద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపతి । ఇంద్రి
యమేవావరుంధే । సావిత్రం ద్వాదశకపాలం ప్రసూత్యై । వా
రుణం దశకపాలమ్ । అంతత ఏవ వరుణమవయజతే । వడబా దక్షి
ణా ॥ ౨౩ ॥ ఉత వా ఏషాశ్వగ్ం సూతే । ఉతాశ్వతరమ్
ఉత సోమ ఉత సురా । యత్సౌత్రామణీ సమృద్ధ్యై । బార్హ
స్పత్యం పశుం చతుర్థమతిపతితస్యాలభతే । బ్రహ్మ వై దేవా
నాం బృహస్పతిః । బ్రహ్మణైవ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధమపి వపతి । పు
రోడాశ వా ఏష పశుర్భవతి । న హ్యేతస్య గ్రహం గృహ్ణంతి । సో
మ ప్రతీకాః పితరస్తృప్ణుతేతి శతాతృణ్ణా యాగ్ం సమవనయతి ॥
☞ శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్ర
తితిష్ఠతి । దక్షిణాగ్నౌ జుహోతి । పాపవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై ।
హిరణ్యమంతరా ధారయతి । పూతామేవైనాం జుహోతి । శ
తమానం భవతి । శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేం
ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । యత్రైవ శతాతృణ్ణాం ధారయతి ॥ ౨౪ ॥
తన్నిదధాతి ప్రతిష్ఠిత్యై । పిత్ర్యా వా ఏతస్యేంద్రియం వీ
ర్యం గచ్ఛతి । యగ్ం సోమోఽతిపవతే । పితృణాం యాజ్యాను
వాక్యాభిరుపతిష్ఠతే । యదేవాస్య పితౄనింద్రియం వీర్యం
గచ్ఛతి । తదేవావరుంధే । తిసృభిరుపతిష్ఠతే । తృతీయే వా ఇ
తో లోకే పితరః । తానేవ ప్రీణాతి । అథో త్రీణి వై యజ్ఞస్యేంద్రి
యాణి । అధ్వర్యుర్హోతా బ్రహ్మా । త ఉపతిష్ఠంతే । యా

న్యైవ యజ్ఞస్యేంద్రియాణి । తైరేవాస్మై భేషజం కరోతి॥ ౭౬॥

ప్రీణాతిప్రథమో దక్షిణా సమవనయతి ధారయతీంద్రియాణి చత్వారిచ ॥౬॥

అగ్నిష్టోమమగ్రఆహరతి । యజ్ఞముఖం వా అగ్నిష్టోమః। యజ్ఞముఖమేవారభ్య సవమాక్రమతే । అథైషోభిషేచనీయశ్చతుస్త్రిగ్ంశ పవమానోభవతి । త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాః । తా ఏవాప్నోతి । ప్రజాపతిశ్చతుస్త్రిగ్ంశః । తమేవాప్నోతి । సగ్ంశరఏషస్తోమా నామ యథాపూర్వమ్ । యదిష్వమాస్తోమాః ॥ ౭౭ ॥ ఏతావాఽవైయజ్ఞః । యావాన్పవమానాః । అంతశ్లేషణం త్వా అన్యత్ । యత్సమాఃపవమానాః। తేనాసగ్ంశరః । తేన యథాపూర్వమ్ । ఆత్మనైవాగ్నిష్టోమేనర్ధ్నోతి । ఆత్మనా పుణ్యోభవతి। ప్రజావాఉక్థాని । పశవఉక్థాని । యదుక్థ్యో భవత్యనుసంతత్యై ॥౭౮॥ స్తోమాఃపశవఉక్థాన్యేకఞ్చ॥౭॥

ఉపత్వా జామయోగిరఇతి ప్రతిపద్భవతి । వాగ్వై వాయుః । వాచఏవైషోభిషేకః । సర్వాసామేవ ప్రజానాగ్ం సూయతే । సర్వాఏనం ప్రజా రాజేతివదంతి । ఏతముత్యం దశక్షిపఇత్యాహ । ఆదిత్యావై ప్రజాః । ప్రజానామేవై తేన సూయతే । యంతివా ఏతే యజ్ఞముఖాత్ । యే సమ్భార్యా అక్రన్న ॥ ౭౯ ॥ యదాహ పవస్వ వాచో అగ్రియఇతి । తేనైవ

యజ్ఞముఖాన్నయంతి । అనుష్టుక్ప్రథమా భవతి । అనుష్టుగుత్తమా । వాగ్వా అనుష్టుక్ । వాచైవ ప్రయంతి । వాచోద్యంతి । ఉద్వతీర్భవంతి । ఉద్వద్వా అనుష్టుభో రూపమ్ । ఆనుష్టుభో రాజన్యః ॥ ౩౦ ॥ తస్మాదుద్వతీర్భవంతి । సౌర్యనుష్టుగుత్తమా భవతి । సువర్గస్య లోకస్య సంతత్యై । యో వై సవాదేతి । నైనగ్ం సవ ఉపనమతి । యః సామభ్యః । పాపీయాన్థ్సుషువాణో భవతి । ఏతాని ఖలు వై సామాని । యత్పృష్ఠాని । యత్పృష్ఠాని భవంతి ॥ ౩౧ ॥ తైరేవ సవాన్నైతి । యాని దేవరాజానాగ్ం సామాని । తైరముష్మిఀల్లోక ఋధ్నోతి । యాని మనుష్యరాజానాగ్ం సామాని । తైరస్మిఀల్లోక ఋధ్నోతి । ఉభయోరేవ లోకయోరృధ్నోతి । దేవలోకే చ మనుష్యలోకే చ । ఏకవిగ్ంశోఽభిషేచనీయస్యోత్తమో భవతి । ఏకవిగ్ంశః కేశవపనీయస్య ప్రథమః । సప్తదశో దశపేయః ॥ ౩౨ ॥ విడ్వా ఏకవిగ్ంశః । రాష్ట్రగ్ం సప్తదశః । విశ ఏవ తన్మధ్యతోఽభిషిచ్యతే । తస్మాద్వా ఏష విశాం ప్రియః । విశో హి మధ్యతోఽభిషిచ్యతే । యద్వా ఏనగ్ం సుషదో దిశోఽనువ్యస్థాపయంతి । తథ్సువర్గం లోకమభ్యారోహతి । యదిమం లోకం న ప్రత్యవరోహేత్ । అతిజనం వేయాత్ । ఉద్వా మాద్యేత్ । యదేష ప్రతిష్ఠితః స్తోమో భవతి । ఇమమేవ తేన లోకం ప్రత్యవరోహతి । అథో అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠత్యనున్మాదా

ష ॥౩౩॥ అక్రన్ రాజనోఽభవన్త్విదశపేయో మాద్యేత్రీణిచ ॥౮॥

ఇయం వై రజతా। అసౌ హరిణీ। యద్రుక్మౌ భవతః। ఆభ్యామేవైనముభయతః పరిగృహ్ణాతి। వరుణస్య వా అభిషిచ్యమానస్యాపః। ఇన్ద్రియం వీర్యం నిరఘ్నన్। తత్సువర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్। యద్రుక్మమన్తర్దధాతి। ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్య నిర్ఘాతాయ। శతమానో భవతి శతక్షరః। శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః। ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి। ఆయుర్వై హిరణ్యమ్। ఆయుష ఏవైనగ్ం సంభృత్యోత్కురంతి। తేజో వై హిరణ్యమ్। తేజస ఏవైనగ్ం సంభృత్యోత్కురంతి। వర్చో వై హిరణ్యమ్। వర్చస ఏవైనగ్ం సంభృత్యోత్కురంతి ॥ ౩౪ ॥ శతక్షరోఽష్టౌ చ ॥ ౯ ॥

అప్రతిష్ఠితో వా ఏష ఇత్యాహుః। యో రాజసూయేన యజత ఇతి। యదా వా ఏష ఏతేన ద్విరాత్రేణ యజతే। అథ ప్రతిష్ఠా। అథ సంవత్సరమాప్నోతి। యావన్తి సంవత్సరస్యాహోరాత్రాణి। తావతీరేతస్య స్తోత్రీయాః। అహోరాత్రేష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి। అగ్నిష్టోమః పూర్వమహర్భవతి। అతిరాత్ర ఉత్తరమ్ ॥౩౫॥ నానైవాహోరాత్రయోః ప్రతితిష్ఠతి। పౌర్ణమాస్యం పూర్వమహర్భవతి। వ్యష్టకాయాముత్తరమ్। నానైవార్ధమాసయోః ప్రతితిష్ఠతి। అమావాస్యాయాం పూర్వమహర్భవతి। ఉద్దృష్ట ఉత్తరమ్। నానైవ మాసయోః ప్రతితిష్ఠతి। అథో ఖలు।

యేష ఏవ సమానపక్షే పుణ్యాహే స్యాతామ్ । తయోరగ్నికార్యం ప్ర
తిష్ఠిత్యై ॥ ౩౮ ॥ అపశవో హ్యన్యే గ్రామ్యా ఇత్యాహుః । ద్వే
హ్యేతే ఛందసీ । గాయత్రంచ త్రైష్టుభంచ । జగతీమంతరియం
తి । న తేన జగతీ కృతేత్యాహుః । యదేనాం తృతీయ సవనే కు
ర్వంతీతి । యదా వా ఏషాహ్నే సాయ్యహారభ్యతే । సావహ్నస్య సా
సవనమ్ । అథైవ జగతీ కృతా । అథో ఖల్వాహుః । పృష్ఠ్యగా వ్యపషదిష్వ
గ్రాగ్రాః । యద్వా ఏష పిదాప్యక్ దస్వగాతే త్రివృ యజతే । వైవాస్మాత
చ్ఛతి । అథైతమువవాపహతే । అగ్నిష్టోమమంతత ఆహరతి ।
అగ్నిస్సర్వా దేవతాః । దేవతాస్వేవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౩౯ ॥

ఉత్తరం ప్రతిష్ఠిత్యై పశవ్యస్సప్త చ ॥ ౧౦ ॥

వరుణస్య జామిః కృణ్వర ఆగ్నేయమింద్రస్య యత్త్రివృదగ్ని
ష్టోమముపత్యై యం వై రసాతా ప్రతిష్ఠిత్యై దశ ॥

వరుణస్య యత్క్షిప్రాంభాగ్యం యత్త్రివృ తస్మాదుదయతీస్స
ప్త త్రిగ్ంశత్ ॥ ౩౯ ॥.

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు .

ఇతి శ్రీకృష్ణయజుషి తైత్తిరీయ శాఖాయాం బ్రాహ్మణే
ప్రథమాష్టకే అష్టమప్రపాఠకస్సంపూర్ణమగమత్
ప్రథమాష్టకంచ సమాప్తమ్.

శ్రీరస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే

ప్రథమః ప్రపాఠక ప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ అంగిరసో వై సత్రమాసత । తేషాం పృశ్నిర్ఘర్మధుగాసీత్ । సర్జీషేణాజీవత్ । తేఽబ్రువన్ । కస్మై ను సత్రమాస్మహే । యేఽస్యా ఓషధీర్న జనయామ ఇతి । తే దివో వృష్టిమసృజంత । యావంతః స్తోకా అవాపద్యంత । తావతీరోషధయోఽజాయంత । తా జాతాః పితరో విషేణాలింపన్ ॥ ౧ ॥ తాసాం జగ్ధ్వా రుప్యంత్యైత్ । తేఽబ్రువన్ । క ఇదమిత్థమకరితి । వయం భాగధేయమిచ్ఛమానా ఇతి పితరోఽబ్రువన్ । కిం వో భాగధేయమితి । అగ్నిహోత్ర ఏవ నోఽప్యస్త్విత్యబ్రువన్ । తేభ్య ఏతద్భాగధేయం ప్రాయచ్ఛన్ । యద్ధుత్వా నిమార్ష్టి । తతో వై త ఓషధీరస్వదయన్ । య ఏవం వేద ॥ ౨ ॥ స్వదంతేఽస్మా ఓషధయః । తే వత్సముపావాసృజన్ । ఇదం నో హవ్యం ప్రదాపయేతి । సోఽబ్రవీద్వరం వృణై । దశ మా రాత్రీర్జాతం న దోహన్ । ఆ సంగవం మాత్రా సహ చరాణీతి । తస్మాద్వత్సం జాతం దశ రాత్రీర్న దుహంతి । ఆ సంగవం మాత్రా సహ చరతి । వారేవృతగ్ం హ్యస్య । తస్మాద్వత్సగ్ం సగ్ంసృష్టధయగ్ం రుద్రో ఘాతుకః । అతిహి సంధాం ధయతి ॥ ౩ ॥ అలింపన్త్స్వదయన్ఘాతుకః పంచ చ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత । తం ప్రజా అన్వసృజ్యంత । తమభాగ ఉపాస్త । సోఽస్య ప్రజాభిరపాక్రామత్ । తమవరురు

త్స్యమానోఽన్వైత్ । తమవరుద్ధం నాశక్నోత్ । స తపోఽతప్యత । సో
ఽగ్నిరుపారమత తాతాపి వై సస్య ప్రజాపతిరితి । స రరాటాముదమృ
ష్ట ॥ ౪ ॥ తద్ఘృతమభవత్ । తస్మాదస్య దక్షిణతః కేశా ఉన్మృ
ష్టాః । తాం జ్యేష్ఠలక్ష్మీ ప్రాజాపత్యేత్యాహుః । యద్రరాటా
ముదమృష్ట । తస్మాద్రరాటే కేశా న సంతి । తదగ్నౌ ప్రాగృహ్ణా
త్ । తద్వ్యచికిత్సత్ । జుహవానీ౩ మా హౌషా౩మితి । త
ద్విచికిత్సాయై జన్మ । య ఏవం విద్వాన్ విచికిత్సతి ॥ ౫ ॥
వసీయ ఏవ చేతయతే । తం వాగభ్యవదజ్జుహుధీతి । సోఽబ్రవీత్ । క
స్త్వమసీతి । స్వైవ తే వాగిత్యబ్రవీత్ । సోఽజుహోత్స్వాహేతి ।
తత్స్వాహాకారస్య జన్మ । య ఏవగ్ం స్వాహాకారస్య జన్మ వేద ।
కరోతి స్వాహాకారేణ వీర్యమ్ । యస్యైవం విదుషః స్వాహాకా
రేణ జుహ్వతి ॥ ౬ ॥ భోగాయైవాస్య హుతం భవతి । తస్యా
ఆహుత్యై పురుషమసృజత । ద్వితీయమజుహోత్ । సోఽశ్వమ
సృజత । తృతీయమజుహోత్ । స గామసృజత । చతుర్థమజు
హోత్ । సోఽవిమసృజత । పంచమమజుహోత్ । సోఽజామసృ
జత ॥ ౭ ॥ సోఽగ్నిరబిభేత్ । ఆహుతిభిర్వై మాఽఽప్స్యంతీతి ।
స ప్రజాపతిం పునః ప్రావిశత్ । తం ప్రజాపతిరబ్రవీత్ ।
జాయస్వేతి । సోఽబ్రవీత్ । కిం భాగధేయమభిజనిష్య ఇతి । తు
భ్యమేవేదగ్ం హూయాతా ఇత్యబ్రవీత్ । స ఏతద్భాగధేయ

దగ్నిహోత్రముచ్యతే । తద్ధూయమానమాదిత్యోఽబ్రవీత్ ।
మాహౌషీః । ఉభయోర్వై నావేతదితి । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ । కథం
నౌ హోష్యన్తీతి । సాయమేవ తుభ్యం జుహవన్ । ప్రాతర్మహ్య
మిత్యబ్రవీత్ । తస్మాదగ్నయే సాయగ్ం హూయతే । సూర్యా
య ప్రాతః ॥ ౯ ॥ ఆగ్నేయీ వై రాత్రిః । ఐన్ద్రమహః । య
దనుదితే సూర్యే ప్రాతర్జుహుయాత్ । ఉభయమేవాగ్నేయ
గ్ం స్యాత్ । ఉదితే సూర్యే ప్రాతర్జుహోతి । తథాగ్నయే
సాయగ్ం హూయతే । సూర్యాయ ప్రాతః । రాత్రిం వా అ
ను ప్రజాః ప్రజాయన్తే । అహ్నా ప్రతితిష్ఠన్తి । యత్సాయం జు
హోతి ॥ ౧౦ ॥ ప్రైవ తేన జాయతే । ఉదితే సూర్యే ప్రా
తర్జుహోతి । ప్రత్యేవ తేన తిష్ఠతి । ప్రజాపతిరకామయత ప్ర
జాయేయేతి । స ఏతదగ్నిహోత్రం మిథునమపశ్యత్ । తముదితే
సూర్యేఽజుహోత్ । యజుషాన్యత్ । తూష్ణీమన్యత్ । తతో
వై స ప్రాజాయత । యస్యైవం విదుష ఉదితే సూర్యేఽగ్నిహో
త్రం జుహ్వతి ॥ ౧౧ ॥ ప్రైవ జాయతే । అథో యథా దివా
ప్రజానన్నేతి । తాదృగేవ తత్ । అథో ఖల్వాహుః । యస్య వై
ద్వౌ పుణ్యౌ గృహే వసతః । యస్తయోరన్యగ్ం రాధయత్యన్యం
న । ఉభౌ వావ స తావృచ్ఛతీతి । అగ్నిం వావాదిత్యస్సాయం ప్రవి
శతి । తస్మాదగ్నిర్దూరాన్నక్తం దదృశే । ఉభే హి తేజసీ సంప
ద్యేతే । ఉద్యన్తం వావాదిత్యమగ్నిరనుసమారోహ

తి । తస్మాద్ధూమ ఏవాగ్నేర్దివా దదృశే । యదగ్నయే సాయం జు
హుయాత్ । ఆ సూర్యాయ వృశ్చ్యేత । యత్సూర్యాయ ప్రా
తర్జుహుయాత్ । ఆగ్నయే వృశ్చ్యేత । దేవతాభ్యస్సమదం ద
ధ్యాత్ । అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వాహేత్యేవ సాయగ్ం
హోతవ్యమ్ । సూర్యో జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహేతి ప్రాతః ।
తథోభాభ్యాగ్ం సాయగ్ం హూయతే ॥ ౧౩ ॥ ఉభాభ్యాం
ప్రాతః । న దేవతాభ్యస్సమదం దధాతి । అగ్నిర్జ్యోతిరిత్యా
హ । అగ్నిర్వై రేతోధాః । ప్రజా జ్యోతిరిత్యాహ । ప్రజా
ఏవాస్మై ప్రజనయతి । సూర్యో జ్యోతిరిత్యాహ । ప్రజాస్వేవ
ప్రజాతాసు రేతో దధాతి । జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహేత్యాహ । ప్రజా
ఏవ ప్రజాతా అస్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౧౪ ॥ తూష్ణీముత్తరా
మాహుతిం జుహోతి । మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై । యదుదితే
సూర్యే ప్రాతర్జుహుయాత్ । యథాఽతిథయే ప్రద్రుతాయ శూన్యా
యావసథాయాహార్యగ్ం హరంతి । తాదృగేవ తత్ । క్వాహ
తతస్తద్భవతీత్యాహుః । యస్తన్న వేద । యస్మై తద్ధరంతీతి । త
స్మాద్యదోషసం జుహోతి । తదేవ సంప్రతి । అథో యథా
ప్రార్థమావసథం పరివేవేష్టి । తాదృగేవ తత్ ॥ ౧౫ ॥ అశ్రుప్ట
విచికిత్సతి జుహవత్యజామసృజతాగ్నిహోత్రగ్ం సూర్యాయ
ప్రాతర్జుహోతి జుహ్వాత్యన్నం దేవతాహూయతే ప్రతిష్ఠాపయతి సం
ప్రతి ద్వే చ ॥ ౫ ॥

రుద్రో వా ఏషః । యదగ్నిః । పత్నీ స్థాలీ । యన్మధ్యే
గ్నేరధిశ్రయేత్ । రుద్రాయ పత్నీమపిదధ్యాత్ । ప్రమాయు
కా స్యాత్ । ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్యాధిశ్రయతి । పత్నియై గో
పీథాయ । వ్యంతాన్కరోతి । తథా పత్న్యప్రమాయుకా భవతి ॥
ఘర్మో వా ఏషో ఽశాంతః । అహరహః ప్రవృజ్యతే । యదగ్ని
హోత్రమ్ । ప్రతిషించేత్పశుకామస్య । శాంతమివ హి పశవ్య
మ్ । న ప్రతిషించేద్బ్రహ్మవర్చసకామస్య । సమిద్ధమివ హి బ్రహ్మ
వర్చసమ్ । అథో ఖలు । ప్రతిషిచ్యమేవ । యత్ప్రతిషించ
తి ॥ ౧౭ ॥ తత్పశవ్యమ్ । యజ్జుహోతి । తద్బ్రహ్మవ
ర్చసి । ఉభయమేవాకః । ప్రచ్యుతం వా ఏతదస్మాల్లోకాత్ । అ
గతం దేవలోకమ్ । యచ్ఛృతగ్ం హవిరనభిఘారితమ్ । అభిద్యో
తయతి । అభ్యేవైనద్ఘారయతి । అథో దేవత్రైవైనద్గమయతి ॥ ౧౮ ॥
పర్యగ్ని కరోతి । రక్షసామపహత్యై । త్రిః పర్యగ్ని కరోతి ।
త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః । అథో మేధ్యత్వాయ । యత్ప్రాచీనముద్వాస
యేత్ । యజమానగ్ం శుచార్పయేత్ । యద్దక్షిణా । పితృదేవ
త్యగ్ం స్యాత్ । యత్ప్రత్యక్ ॥ ౧౯ ॥ పత్నీగ్ం శుచార్ప
యేత్ । ఉదీచీనముద్వాసయతి । ఏషా వై దేవమనుష్యాణాగ్ం శాం
తా దిక్ । తామేవైనదనూద్వాసయతి శాంత్యై । వర్త్మ కరోతి ।
యజ్ఞస్య సంతత్యై । నిష్టపతి । ఉపైవ తత్స్తృణాతి । చతురున్నయతి ।
చతుష్పాదో హి పశవః ॥ ౨౦ ॥ పశూనేవావరుంధే । సర్వాన్పూ

ఙ్ఞానుసన్న యతి । సర్వైర్హి పుణ్యై రాద్ధః । అనూచ్యదుసన్న యతి ।
ప్రజాయా అనూచీనత్వాయ । అనూచ్యేవాస్య ప్రజాధుకా
భవతి । సంస్పృశతి వ్యావృత్త్యై । నాహోష్యన్నుపసాదయేత్ ।
యదహోష్యన్నుపసాదయేత్ । యథాన్యస్మా ఉపనిధాయ ॥
అన్యస్మై ప్రయచ్ఛతి । తాదృగేవతత్ । ఆస్మై వృశ్చ్యేత । య
దేవ గార్హపత్యేధిశ్రయతి । తేన గార్హపత్యః ప్రీణాతి । అగ్ని
ంబిభేత్ । ఆహుతయో మామత్యేష్యంతీతి । స ఏతాగ్ం సమిధమప
శ్యత్ । తామాధత్త । తతో వా అగ్నావాహుతయో ధ్రియంత ॥ ౨౨ ॥
యదేనగ్ం సమయచ్ఛత్ । తత్సమిధస్సమిత్త్వమ్ । సమిధమా
దధాతి । సమేవైనం యచ్ఛతి । ఆహుతీనాం ధృత్యై । అథో అ
గ్నిహోత్రమేవేధ్మవత్కరోతి । ఆహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యై । బ్ర
హ్మవాదినో వదంతి । యదేకాగ్ం సమిధమాధాయ ద్వే ఆహుతీ జు
హోతి । అథ కస్యాగ్ం సమిధి ద్వితీయామాహుతిం జుహో
తీతి ॥ ౨౩ ॥ యద్ద్వే సమిధావాదధ్యాత్ । భ్రాతృవ్యమ
స్మై జనయేత్ । ఏకాగ్ం సమిధమాధాయ । యజుషాన్యామాహు
తిం జుహోతి । ఉభే ఏవ సమిద్వతీ ఆహుతీ జుహోతి । నా
స్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి । ఆదీప్తాయాం జుహోతి । సమిద్ధ
మివ హి బ్రహ్మవర్చసమ్ । అథో యథాతిథిం జ్యోతిష్కృత్వా పరివే
వేష్టి । తాదృగేవతత్ । [illegible]

యతి ॥ ౨౮ ॥ భవతి ప్రతిష్ఠించతి గమయతి ప్రత్యక్షమే
వ ఉపనిధాయా ప్రియం తేతి తచ్చత్వారి చ ॥ ౩ ॥

ఉత్తరావతీం వై దేవా ఆహుతిమజుహవుః । అవాచీమసు రాః । తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసురాః । యం కామయేత వసీయాన్థ్స్యాదితి । కనీయస్తస్య పూర్వగ్ం హుత్వా । ఉత్తరం భూయో జుహుయాత్ । ఏషా వా ఉత్తరావత్యాహుతిః । తాం దేవా అజుహవుః । తతస్తే భవన్ ॥ ౨౯ ॥ యస్యైవం జుహ్వతి । భవత్యేవ । యం కామయేత పాపీయాన్థ్స్యాదితి । భూయస్తస్య పూర్వగ్ం హుత్వా । ఉత్తరం కనీయో జుహుయాత్ । ఏషా వా అవాచ్యాహుతిః । తామసురా అజుహవుః । తతస్తే పరాభవన్ । యస్యైవం జుహ్వతి । పరైవ భవతి ॥ ౩౦ ॥ హుత్వోపసాదయత్యజామిత్వాయ । అథో వ్యావృత్త్యై । గార్హపత్యం ప్రతీక్షతే । అనునిధ్యాయినమేవైనం కరోతి । అగ్నిహోత్రస్య వై స్థాణురస్తి । తం య ఋచ్ఛేత్ । యజ్ఞస్థాణుమృచ్ఛేత్ । ఏష వా అగ్నిహోత్రస్య స్థాణుః । యత్పూర్వాహుతిః । తాం యదుత్తరయాఽభిజుహుయాత్ ॥ ౩౧ ॥ యజ్ఞస్థాణుమృచ్ఛేత్ । అతిహాయ పూర్వామాహుతిం జుహోతి । యజ్ఞస్థాణుమే వ పరివృణక్తి । అథో భ్రాతృవ్యమేవాప్త్వాతి క్రామతి । అ వాదివగ్ం స్థాయమువమాష్టిః । రేతఏవతద్దధాతి । ఊర్ధ్వం ప్రా

యతి ॥ ౨౮ ॥ ద్విర్జుహోతి । అనేకస్యా ద్వే ఆహుతీ భవత ఇతి ।
అగ్నౌ వైశ్వానర ఇతి బ్రూయాత్ । ఏష వా అగ్నిర్వైశ్వాన
రః । యద్బ్రాహ్మణః । హుత్వా ద్విః ప్రాశ్నాతి । అగ్నావే
వ వైశ్వానరే ద్వే ఆహుతీ జుహోతి । ద్విర్జుహోతి । ద్వి
ర్నిమార్ష్టి । ద్విః ప్రాశ్నాతి ॥ ౨౯ ॥ షట్థ్సంపద్యన్తే ।
షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ।
కిం దేవత్యమగ్నిహోత్రమితి । వైశ్వదేవమితి బ్రూయాత్ ।
యద్యజుషా జుహోతి । తదైన్ద్రాగ్నమ్ । యత్తూష్ణీమ్ । త
త్ప్రాజాపత్యమ్ ॥ ౩౦ ॥ యన్నిమార్ష్టి । తదోషధీనామ్ ।
యద్ద్వితీయమ్ । తత్పితౄణామ్ । యత్ప్రాశ్నాతి । తద్గర్భాణా
మ్ । తస్మాద్గర్భా అనశ్నన్తో వర్ధన్తే । యదాచామతి । తన్మను
ష్యాణామ్ । ఉదఙ్పర్యావృత్యాచామతి ॥ ౩౧ ॥ ఆత్మనో గో
పీథాయ । నిర్ణేనేక్తి శుద్ధ్యై । నిష్టపతి స్వగాకృత్యై । ఉద్దిశతి ।
సప్తర్షీనేవ ప్రీణాతి । దక్షిణా పర్యావర్తతే । స్వమేవ వీర్యమను
పర్యావర్తతే । తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరః । అథో ఆది
త్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తతే । హుత్వోపసమిన్ధే ॥ ౩౨ ॥
బ్రహ్మవర్చసస్య సమిద్ధ్యై । న బర్హిరనుప్రహరేత్ । అసగ్ంస్థి
తో వా ఏష యజ్ఞః । యదగ్నిహోత్రమ్ । యదనుప్రహరేత్ ।
యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాత్ । తస్మాన్నానుప్రహృత్యమ్ । యజ్ఞస్య స
న్తత్యై । అపో నినయతి । అవభృథస్యైవ రూపమకః ॥ ౩౩ ॥

అభవన్భవత్యజుహుయాన్న యతిమాత్రీణ దివ్యాఃప్రోక్షణ్య
త ప్రజాపతర్యయా చానుతీం ధేకః ॥ ౪ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదంతి । అగ్నిహోత్రప్రాయణా యజ్ఞాః । కిం ప్రాయణమగ్నిహోత్రమితి । వత్సో వా అగ్నిహోత్రస్య ప్రాయణమ్ । అగ్నిహోత్రం యజ్ఞానామ్ । తస్య పృథివీ సదః । అంతరిక్షమాగ్నీధ్రమ్ । ద్యౌర్హవిర్ధానమ్ । దివ్యా ఆపః ప్రోక్షణయః । ఓషధయో బర్హిః ॥ ౩౪ ॥ వనస్పతయ ఇధ్మః । దిశః పరిధయః । ఆదిత్యో యూపః । యజమానః పశుః । సముద్రోఽవభృథః । సంవత్సరస్స్వగాకారః । తస్మాదాహితాగ్నేస్సర్వమేవ బర్హిష్యం దత్తం భవతి । యత్సాయం జుహోతి । రాత్రిమేవ తేన దక్షిణ్యాం కురుతే । యత్ప్రాతః ॥ ౩౫ ॥ అహరేవ తేన దక్షిణ్యం కురుతే । యత్కించ దదాతి । సా దక్షిణా । యావంతో వై దేవా అహుతమాదన్ । తే పరాభవన్ । త ఏతదగ్నిహోత్రగ్ం సర్వస్యైవ సమవదాయా జుహవుః । తస్మాదాహుః । అగ్నిహోత్రం వై దేవా గృహాణాం నిష్కృతిమపశ్యన్నితి । యత్సాయం జుహోతి । రాత్రియా ఏవ తద్ధుతాద్యాయ ॥ ౩౬ ॥ యజమానస్యాపరాభావాయ । యత్ప్రాతః । అహ్న ఏవ తద్ధుతాద్యాయ । యజమానస్యాపరాభావాయ । యత్తత్రాశ్నాతి । హుతమేవ తత్ । ద్వయోః పయసా జుహుయాత్పశుకామస్య । ఏతద్వా అగ్నిహోత్రం మిథునమ్ । య ఏవం

వేద । ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే ॥ ౩౭ ॥ ఇమామేవ పూర్వయాహ । అమూముత్తరయా । ఆదిత్యోత్తరమానయతి । యోనావేవ తద్రేతస్సించతి ప్రజననే । ఆజ్యేన జుహుయాత్తేజస్కామస్య । తేజో వా ఆజ్యమ్ । తేజస్వ్యేవ భవతి । పయసా పశుకామస్య । ఏతద్వై పశూనాగ్ం రూపమ్ । రూపేణైవాస్మై పశూనవరుంధే ॥ ౩౮ ॥ పశుమానేవ భవతి । దధ్నేంద్రియకామస్య । ఇంద్రియం వై దధి । ఇంద్రియావ్యేవ భవతి । యవాగ్వా గ్రామకామస్య । ఓషధా వై మనుష్యాః । భాగధేయేనైవాస్మై సజాతానవరుంధే । గ్రామ్యేవ భవతి । అయజ్ఞో వా ఏషః । యోఽసామా ॥ ౩౯ ॥ చతురున్నయతి । చతురక్షరగ్ం రథంతరమ్ । రథంతరస్యైష వర్ణః । ఉపరీవ హరతి । అంతరిక్షం వామదేవ్యమ్ । వామదేవ్యస్యైష వర్ణః । ద్విర్హరతి । ద్వ్యక్షరం బృహత్ । బృహత ఏష వర్ణః । అగ్నిహోత్రమేవ తత్సామన్వత్కరోతి ॥ ౪౦ ॥ ☞ యో వా అగ్నిహోత్రస్యోపసదో వేద । ఉపైనముపసదో నమంతి । విందత ఉపసత్తారమ్ । ఉన్నీయోపసాదయతి । పృథివీమేవ ప్రీణాతి । హోష్యన్నుపసాదయతి । అంతరిక్షమేవ ప్రీణాతి । హుత్వోపసాదయతి । దివమేవ ప్రీణాతి । ఏతా వా అగ్నిహోత్రస్యోపసదః ॥ ౪౧ ॥ ☞ య ఏవం వేద । ఉపైనముపసదో నమంతి । విందత ఉపసత్తారమ్ । యో వా అగ్నిహోత్రస్యాశ్రావితం ప్రత్యాశ్రావితగ్ం హోతా

తారంబ్రాహ్మణం వషట్కారం వేద । తస్యైవ హుతమ్ । ప్రా
ణో వా అగ్నిహోత్రస్య శ్రావితమ్ । అపానః ప్రత్యాశ్రా
వితమ్ । మనో హోతా । చక్షురధ్వర్యుః । నిమేషో వషట్కా
రః ॥ ౪౨ ॥ య ఏవం వేద । తస్యైవ హుతమ్ । సాయంయా
వానశ్చ వై దేవాః ప్రాతర్యావాణశ్చాగ్నిహోత్రిణో గృహ
మాగచ్ఛంతి । తాన్ యన్న తర్పయేత్ । ప్రజయాస్య పశుభి
ర్వితిష్ఠేరన్ । యత్తర్పయేత్ । తృప్తా ఏనం ప్రజయా పశుభి
స్తర్పయేయుః । సజూర్దేవైస్సాయంయావభిరితి సాయగ్ం సం
సృజతి । సజూర్దేవైః ప్రాతర్యావభిరితి ప్రాతః । యే చైవ దేవాః
సాయంయావానో యే చ ప్రాతర్యావాణః ॥ ౪౩ ॥ తానే
వోభయాగ్ం స్తర్పయతి । తఏనం తృప్తాః ప్రజయా పశుభిస్త
ర్పయంతి । అస్మణో హస్తాహ పవేశః । అగ్నిహోత్రప్రవాహ
గ్ం సాయంప్రాతర్వజ్రం భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరామి । తస్మా
న్నాత్యప్యపి యాగ్ంస్సో భ్రాతృవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి । ద్విర్జు
హోతి । సమిత్పంచమీ । సప్తపదా శక్వరీ । శాక్వరో వజ్రః ।
అగ్నిహోత్రమేవ తద్ధాయం ప్రాతర్వజ్రం యజమానో భ్రా
తృవ్యాయ ప్రహరతి । భవత్యాత్మనా । పరాస్య భ్రాతృవ్యో
భవతి ॥ ౪౪ ॥ బర్హిష్ప్రాతర్హుతాద్యా యజాయతే దం
ధే సామాకరో త్రైతావా అగ్నిహోత్రస్యోపసదో వషట్కారశ్చ
ప్రాతర్యావాణో వజ్రి స్త్రీణవ ॥ ౫ ॥

ప్రజాపతిరకామయత । ఆత్మన్వన్మే జాయేతేతి । సో౽జుహోత్ । తస్యాత్మన్వదజాయత । అగ్నిర్వాయురాదిత్యః । తే౽బ్రువన్ । ప్రజాపతిరహౌషీదాత్మన్వన్మే జాయేతేతి । తస్య వయమజనిష్మహి । జాయతాం న ఆత్మన్వదితి తే౽జుహవుః । ప్రాణానామగ్నిః । తనువై వాయుః ॥ ౨౫ ॥ చక్షుష ఆదిత్యః । తేషాగ్ం హుతాదజాయత గౌరేవ । తస్యై పయసి వ్యాయచ్ఛంత । మమ హుతాదజని మమేతి । తే ప్రజాపతిం ప్రశ్నమాయన్ । స ఆదిత్యో౽గ్నిమబ్రవీత్ । యతరో నౌ జయాత్ । తన్నౌ సహాసదితి । కస్యై నో౽హౌషీదితి ప్రజాపతిరబ్రవీత్ప్రాణస్యైకే ఇతి । ప్రాణానామహమిత్యగ్నిః ॥ ౨౬ ॥ తనువా అహమితి వాయుః । చక్షుషో౽హమిత్యాదిత్యః । య ఏవ ప్రాణానామహౌషీత్ । తస్య హుతాదజనీతి । అగ్నేర్హుతాదజనీతి । తదగ్నిహోత్రస్యాగ్నిహోత్రత్వమ్ । గౌర్వా అగ్నిహోత్రమ్ । య ఏవం వేద గౌరగ్నిహోత్రమితి । ప్రాణాపానాభ్యామేవాగ్నిగ్ం సమర్ధయతి । అవ్యర్ధుకః ప్రాణాపానాభ్యాం భవతి ॥ ౨౭ ॥ య ఏవం వేద । తౌ వాయురబ్రవీత్ । అను మా భజతమితి । యదేవ గార్హపత్యే౽ధిశ్రిత్యాహవనీయమభ్యుద్రవాన్ । తేన త్వాం ప్రీణానిత్యబ్రూతామ్ । తస్మాద్యద్గార్హపత్యే౽ధిశ్రిత్యాహవనీయమభ్యుద్రవతి । వాయుమేవ తేన ప్రీణాతి । ప్రజాపతిర్దేవతాస్సృజమానః । అగ్నిమేవ దేవతానాం ప్రథమమసృజత । సో౽న్యదాలంభ్య

మపిత్వా ॥ ౮౭ ॥ ప్రజాపతిమభి పర్యావర్తత । సమృత్యో
ఽబిభేత్ । సోఽముమాదిత్యమాత్మనో నిరమిమీత । తగ్ం హుత్వా ప
రాఙ్పర్యావర్తత । తతో వై స మృత్యుమపాజయత్ । అపమృత్యుం
జయతి । య ఏవం వేద । తస్మాద్యస్యైవం విదుషః । ఉత్తైకాహాము
తద్ద్వ్యహం జుహ్వతి । హుతమేవాస్య భవతి । అసౌ హ్యాదిత్యో
గ్నిహోత్రమ్ ॥ ౮౯ ॥ తనువై వాయురగ్నిర్భవత్యవి
త్వా భవత్యేకంచ ॥ ౬ ॥

రౌద్రంగవి । వాయవ్యముపసృష్టమ్ । ఆశ్వినం దుహ్యమా
నమ్ । సౌమ్యం దుగ్ధమ్ । వారుణమధిశ్రితమ్ । వైశ్వదేవా బిందవః ।
పౌష్ణముదంతమ్ । సారస్వతం విష్యందమానమ్ । మైత్రగ్ం శ
రః । ధాతురుద్వాసితమ్ । బృహస్పతేరున్నీతమ్ । సవితుః ప్రక్రాం
తమ్ । ద్యావాపృథివ్యగ్ం హ్రియమాణమ్ । ఐంద్రాగ్నముపస
న్నమ్ । అగ్నేః పూర్వాహుతిః । ప్రజాపతేరుత్తరా । ఐంద్ర
గ్ం హుతమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఉద్వాసితగ్ం సప్త చ ॥ ౭ ॥

దక్షిణత ఉపసృజతి । పితృలోకమేవ తేన జయతి । ప్రా
చీమావర్తయతి । దేవలోకమేవ తేన జయతి । ఉదీచీమావృత్య దో
గ్ధి । మనుష్యలోకమేవ తేన జయతి । పూర్వాం దుహ్యాజ్జ్యేష్ఠస్య
జ్యైష్ఠినేయస్య । యో వా గతశ్రీస్స్యాత్ । అపరాం దుహ్యాత్కనిష్ఠ
స్య కానిష్ఠినేయస్య । యో వా బుభూషేత్ ॥ ౫౧ ॥ న సంమృ
శతి । పాపవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై । వాయవ్యం వా ఏతదుపసృ

ష్టమ్ । ఆశ్వినం దుహ్యమానమ్ । మైత్రం దుగ్ధమ్ । అర్యమ్ణ ఉద్వాస్యమానమ్ । త్వాష్ట్రమున్నీయమానమ్ । బృహస్పతేరున్నీతమ్ । సవితుః ప్రక్రాన్తమ్ । ద్యావాపృథివ్యగ్ం హ్రియమాణమ్ ॥ ఐన్ద్రాగ్నముపసాదితమ్ । సర్వాభ్యో వా ఏష దేవతాభ్యో జుహోతి । యో௨గ్నిహోత్రం జుహోతి । యథా ఖలు వై ధేనుం తీర్థే తర్పయతి । ఏవమగ్నిహోత్రీ యజమానం తర్పయతి । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః । ప్ర సువర్గం లోకం జానాతి । పశ్యతి పుత్రమ్ । పశ్యతి పౌత్రమ్ । ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే । యస్యైవం విదుషో௨గ్నిహోత్రం జుహ్వతి । య ఉ చైనదేవం వేద ॥ బుభూషేద్ధ్రియమాణం జాయత్రే ద్వేచ ॥ ౮ ॥

త్రయో వై ప్రియమేధా ఆసన్ । తేషాం త్రయ ఏకో௨గ్నిహోత్రమజుహోత్ । ద్వావేకః । సకృదేకః । తేషాం యస్త్రిరజుహోత్ । స ఋచా௨జుహోత్ । యో ద్వౌ । స యజుషా । యస్సకృత్ । స తూష్ణీమ్ ॥ ౫౪ ॥ యశ్చ యజుషా జుహోద్యశ్చ తూష్ణీమ్ । తావుభావార్ధ్నుతామ్ । తస్మాద్యజుషా హుత్వా పూర్వాం హోతవ్యా । తూష్ణీముత్తరా । ఉభే ఏవర్ధీ అవరున్ధే । అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహేతి సాయం జుహోతి । రేత ఏవ తద్దధాతి । సూర్యో జ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వాహేతి ప్రాతః । రేత ఏవ హితం ప్రజనయతి । రేతో వా ఏతద్ధితం న ప్రజాయతే ॥ ౫౫ ॥ యదగ్నిహోత్రమహుత్వాగ్ం సూర్యాభ్య

దేత । యద్యం తేస్యాత్ । ఉన్నీయ పాత్రం ద్రావయేత్ । సఉప పాద్యా తమితోరాసీత । సయదా తామేయాత్ । అథ భూస్స్వాహేతి జుహుయాత్ । ప్రజాపతిర్వై భూతః । తమేవోపాసరత్ । స ఏవైనం తత ఉన్నయతి । నార్తిమార్ఛతి యజమానః ॥ ౫౬ ॥

త్రాస్త్రింం జాయతే యజమానః ॥ ౯ ॥

యదగ్నిముద్ధరతి । వసవస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్యస్య తథావిధే జుహ్వతి । వసుష్వేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । నిహితో ధూపాయం ఛేతే । రుద్రాస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్యస్య తథావిధే జుహ్వతి । రుద్రేష్వేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । ప్రథమమిధ్మమర్చిరాలభతే । ఆదిత్యాస్తర్హ్యగ్నిః ॥ ౫౭ ॥ తస్మిన్యస్య తథావిధే జుహ్వతి । ఆదిత్యేష్వేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । సర్వ ఏవ సర్వశ ఇధ్మ ఆదీప్తో భవతి । విశ్వేదేవాస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్యస్య తథావిధే జుహ్వతి । విశ్వేష్వేవాస్య దేవేష్వగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । నితరామర్చిరుపావైతి లోహినీకేవ భవతి । ఇంద్రస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్యస్య తథావిధే జుహ్వతి । ఇంద్ర ఏవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ॥ ౫౮ ॥ అంగారా భవంతి । తేభ్యోఽంగారేభ్యోఽర్చిరుదేతి । ప్రజాపతిస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్యస్య తథావిధే జుహ్వతి । ప్రజాపతావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । శరోఽంగారా అధ్యూహంతే ।

బ్రహ్మైతహ్యదగ్నిః । తస్మిన్యస్య తథావిధే జుహ్వతి । బ్రహ్మణ్యే
వాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతంభవతి । వసుషురుద్రేష్వాదిత్యే
షు విశ్వేషు దేవేషు । ఇంద్రే ప్రజాపతౌ బ్రహ్మణి । అపరివర్గ
మేవాస్యైతాసు దేవతాసు హుతం భవతి । యస్యైవం విదుషో౽
గ్నిహోత్రం జుహ్వతి । య ఉ చైనదేవం వేద ॥ ౫౯ ॥

ఆదిత్యాస్తహ్యగ్నిరింద్రప్రవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ంహు
తంభవతిదేవేషుచత్వారిచ ॥౧౦॥

యదగ్నిం నిహితః ప్రథమగ్ం సర్వపవిత్రరామంగారాశ్య
రోంగారా బ్రహ్మవసుష్వృష్టో ॥

ఋతంత్వా సత్యేన పరిషించామీతి సాయం పరిషించతి । స
త్యంత్వర్తేన పరిషించామీతి ప్రాతః । అగ్నిర్వా ఋతమ్ । అ
సావాదిత్యస్సత్యమ్ । అగ్నిమేవ తదాదిత్యేన సాయంపరిషించ
తి । అగ్నినాదిత్యం ప్రాతస్సః । యావదహోరాత్రే భవతః ।
తావదస్యలోకస్య । నార్తిర్నరిష్టిః । నాంతోనపర్యంతో౽స్తి ।
యస్యైవంవిదుషో౽గ్నిహోత్రంజుహ్వతి । య ఉ చైనదేవం వేద ॥

అస్తిద్వేచ ॥౧౧॥

అంగిరసః ప్రజాపతిరగ్నిగ్ం రుద్రఉత్తరావతిం బ్రహ్మవా
దినో౽గ్నిహోత్రప్రాయణా యజ్ఞః ప్రజాపతేరనామధుతాత్మ
స్వదాప్రీదం గవిదక్షిణతస్త్రయోవై యదగ్నిమృతంత్వా సత్యే
నైకాదశ ॥౧౧॥

అఙ్గిరస్సగ్ప్రపతేన పశూనేవ యన్నిర్మార్ష్టి। యో వా అగ్నిహోత్రస్యోపసదో దక్షిణతష్షష్టిః ॥ ౬౦ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే

ప్రథమప్రపాఠకస్సమాప్తః.

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే

ద్వితీయప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాస్సృజేయేతి। సఏతం దశహోతారమపశ్యత్। తం మనసానుద్రుత్య దర్భస్తమ్బే జుహోత్। తతో వై స ప్రజా అసృజత। తా అస్మాథ్సృష్టా అపాక్రామన్। తా గ్రహేణాగృహ్ణాత్। తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్। యః కామయేత ప్రజాయేయేతి। స దశహోతారం మనసానుద్రుత్య దర్భస్తమ్బే జుహుయాత్। ప్రజాపతిర్వై దశహోతా ॥ ౧ ॥ ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్రజాయతే। మనసా జుహోతి। మన ఇవ హి ప్రజాపతిః। ప్రజాపతేరాప్త్యై। పూర్ణయా జుహోతి। పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః। ప్రజాపతేరాప్త్యై। న్యూనయా జుహోతి। న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత। ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై ॥ ౨ ॥ దర్భస్తమ్బే జుహోతి। ఏతస్మాద్వై యోనేః ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత। యస్మాదేవ యోనేః ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత। తస్మాదేవ యోనేః ప్ర

జాయతే। బ్రాహ్మణో దక్షిణత ఉపాస్తే। బ్రాహ్మణో వై ప్ర
జానాముపద్రష్టా। ఉపద్రష్టుమత్యేవ ప్రజాయతే। గ్రహీ
భవతి। ప్రజానాగ్ంసృష్టానాం ధృత్యై। యం బ్రాహ్మణం వి
ద్యాం విద్వాగ్ంసం యశో నర్ఛేత్॥౩॥ ఆరణ్యం పరే
త్య। దర్భస్తంబముద్గ్రథ్య। బ్రాహ్మణం దక్షిణతో నిషాద్య।
చతుర్హోతౄన్వ్యాచక్షీత। ఏతద్వై దేవానాం పరమం గు
హ్యం బ్రహ్మ। యచ్చతుర్హోతారః। తదేవ ప్రకాశం గమ
యతి। తదేనం ప్రకాశం గతమ్। ప్రకాశం ప్రజానాం గమ
యతి। దర్భస్తంబముద్గ్రథ్య వ్యాచష్టే॥౪॥ అగ్నివాన్వై
దర్భస్తంబః। అగ్నివత్యేవ వ్యాచష్టే। బ్రాహ్మణో దక్షిణత ఉ
పాస్తే। బ్రాహ్మణో వై ప్రజానాముపద్రష్టా। ఉపద్రష్టుమత్యే
వైనం యశ ఋచ్ఛతి। ఈశ్వరం తం యశోఽర్తోరిత్యాహుః। య
ఃపాపం తే వ్యాచష్ట ఇతి। వరస్తస్మై దేయః। యదేవైనం తతోఽప
నమతి। తదేవావరుంధే॥౫॥ అగ్నిమాదధానో దశహోత్రా
రణిమవదధ్యాత్। ప్రజాతమేవైనమాధత్తే। తేనైవోద్ద్రుత్యా
గ్నిహోత్రం జుహుయాత్। ప్రజాతమేవైనజ్జుహోతి। హవిర్ని
ర్వప్స్యన్దశహోతారం వ్యాచక్షీత। ప్రజాతమేవైనం నిర్వపతి।
సామిధేనీరనువక్ష్యం దశహోతారం వ్యాచక్షీత। సామిధేనీరే
వ సృష్ట్వారభ్య ప్రతనుతే। అథో యజ్ఞో వై దశహోతా। య
జ్ఞమేవ తనుతే॥౬॥ అభిచరందశహోతారం జుహుయాత్

నవ వై పురుషే ప్రాణాః । నాభిర్దశమీ । సప్రాణమేవైనమభిచర
తి । ఏతావద్వై పురుషస్య స్వమ్ । యావత్ప్రాణాః । యావ
దేవాస్యాస్తి । తదభిచరతి । స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వా ।
ఏతద్వా అస్యై నిర్ఋతిగృహీతమ్ । నిర్ఋతిగృహీత ఏవైనం ని
ర్ఋత్యా గ్రాహయతి । యద్వాచః క్రూరమ్ । తేన వషట్కరో
తి । వాచ ఏవైనం క్రూరేణ ప్రవృశ్చతి । తాజగార్తిమార్చ్ఛ
తి ॥ ౭ ॥ దశహోతా సృష్ట్వా ఋచ్ఛేద్వా వ్యచష్టే రుంధ ఏవ త
నుతే నిర్ఋతిగృహీతం పంచ చ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిరకామయత దర్శపూర్ణమాసౌ సృజేయేతి ।
స ఏతం చతుర్హోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యాహ
వనీయే జుహోత్ । తతో వై స దర్శపూర్ణమాసావసృజత । తావ
స్మాత్సృష్టావపాక్రామతామ్ । తౌ గ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్ర
హస్య గ్రహత్వమ్ । దర్శపూర్ణమాసావాలభమానః । చతుర్
హోతారం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయే జుహుయాత్ । దర్
శపూర్ణమాసావేవ సృష్ట్వారభ్య ప్రతనుతే ॥ ౮ ॥ గ్రహో భ
వతి । దర్శపూర్ణమాసయోః సృష్టయోర్ధృత్యై । సోఽకామయత
చాతుర్మాస్యాని సృజేయేతి । స ఏతం పంచహోతారమపశ్య
త్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయే జుహోత్ । తతో వై స చా
తుర్మాస్యాన్యసృజత । తాన్యస్మాత్సృష్టాన్యపాక్రామన్ ।
తాని గ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ । చాతుర్మా

స్యాన్యాలభమానః ॥ ౯ ॥ పంచహోతారం మనసానుద్రుత్యా
హవనీయే జుహుయాత్ । చాతుర్మాస్యాన్యేవ సృష్ట్వారభ్య ప్ర
తనుతే । గ్రహో భవతి । చాతుర్మాస్యానాగ్ం సృష్టానాంధృ
త్యై । సోకామయత పశుబంధగ్ం సృజేయేతి । స ఏతగ్ం షడ్ఢోతా
రమపశ్యత్ । తంమనసానుద్రుత్యాహవనీయేజుహోత్ । తతో
వైసపశుబంధమసృజత । సోస్మాత్సృష్టోపాక్రామత్ । తంగ్రహే
ణాగృహ్ణాత్ ॥ ౧౦ ॥ తద్గ్రహస్యగ్రహత్వమ్ । పశుబంధేన
యక్ష్యమాణః । షడ్ఢోతారం మనసానుద్రుత్యాహవనీయే జుహు
యాత్ । పశుబంధమేవ సృష్ట్వారభ్య ప్రతనుతే । గ్రహో భవతి ।
పశుబంధస్య సృష్టస్య ధృత్యై । సోకామయత సౌమ్యమధ్వరగ్ంసృ
జేయేతి । స ఏతగ్ం సప్తహోతారమపశ్యత్ । తంమనసానుద్రు
త్యాహవనీయే జుహోత్ । తతో వై స సౌమ్యమధ్వరమసృజత ॥
సోస్మాత్సృష్టోపాక్రామత్ । తంగ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్ర
హస్య గ్రహత్వమ్ । దీక్షిష్యమాణః । సప్తహోతారం మనసా
నుద్రుత్యాహవనీయే జుహుయాత్ । సౌమ్యమేవాధ్వరగ్ం సృ
ష్ట్వారభ్య ప్రతనుతే । గ్రహో భవతి । సౌమ్యస్యాధ్వరస్య సృ
ష్టస్య ధృత్యై । దేవేభ్యో వై యజ్ఞో న ప్రాభవత్ । తమేతావచ్ఛ
స్సమభరన్ ॥ ౧౧ ॥ యత్సంభారాః । తతో వై తేభ్యో యజ్ఞః
ప్రాభవత్ । యత్సంభారా భవంతి । యజ్ఞస్య ప్రభూత్యై । ఆతి
థ్యమాసాదయంత్యాచక్షతే । యజ్ఞముఖంవా ఆతిథ్యమ్ । ముఖత ఏవ య

జ్ఞగ్ం సంభృత్య ప్రతనుతే । అయజ్ఞో వా ఏషః । యోఽపత్నీకః । న ప్రజాః ప్రజాయేరన్ । పత్న్యన్వ్యాచష్టే । యజ్ఞమేవాకః । ప్రజానాం ప్రజననాయ । ఉపస్థ్సా వ్యాచష్టే । ఏతద్వై పత్ని నాన్యాయతనమ్ । స్వ ఏవైనా ఆయతనేవకల్పయతి ॥ ౧౩ ॥ తనుత ఆరభమాణో గృష్ణోఽసృజతా భరం జాయేరన్ షట్చ ॥ ౨ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి । స తపోఽతప్యత । స త్రివృతగ్ం స్తోమమసృజత । తం పంచదశస్తోమో మధ్యత ఉదతృణత్ । తౌ పూర్వపక్షశ్చాపరపక్షశ్చాభవతామ్ । పూర్వ పక్షం దేవా అన్వసృజ్యంత । అపరపక్షమన్వసురాః । తతో దేవా అభవన్ । పరాసురాః । యం కామయేత వసీయాన్ థ్స్యాదితి ॥ ౧౪ ॥ తం పూర్వపక్షే యాజయేత్ । వసీయానేవ భవతి । యం కామయేత పాపీయాన్ థ్స్యాదితి । తమపరపక్షే యాజయేత్ । పాపీయానేవ భవతి । తస్మాత్పూర్వపక్షోఽపరపక్షాత్కరుణ్యతరః । ప్రజాపతిర్వై దశహోతా । చతుర్హోతా పంచహోతా । షడ్ఢోతా సప్తహోతా । ఋతవస్సంవథ్సరః ॥ ౧౫ ॥ ప్రజాః పశవ ఇమే లోకాః । య ఏవం ప్రజాపతిం బహోర్భూయాగ్ం సం వేద । బహోరేవ భూయాన్భవతి । ప్రజాపతిర్దేవాసురానసృజత । స ఇంద్రమపి నాసృజత । తం దేవా అబ్రువన్ । ఇంద్రం నో జనయేతి । సోఽబ్రవీత్ । యథాఽహం యుష్మాగ్ంస్తపసాఽసృక్షి । ఏవమింద్రం జనయధ్వమితి ॥ ౧౬ ॥ ☞ తే తపోఽతప్యంత ।

తఆత్మన్నింద్రమపశ్యన్న్ । తమబ్రువన్న్ । జాయస్వేతి । సోఽబ్రవీ
త్ । కింభాగధేయమభిజనిష్య ఇతి । ఋతూన్థ్సంవథ్సరమ్ । ప్ర
జాస్పశూన్ । ఇమాన్ లోకానిత్యబ్రువన్న్ । తంవైమాహుత్యా
ప్రజనయతేత్యబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥ తంచతుర్హోత్రా ప్రాజన
యన్న్ । యఃకామయేత వీరో మఆజాయేతేతి । సచతుర్హో
తారం జుహుయాత్ । ప్రజాపతిర్వై చతుర్హోతా । ప్ర
జాపతిరేవభూత్వా ప్రజాయతే । జజనదింద్రమింద్రియాయస్వా
హేతి గ్రహేణ జుహోతి । ఆస్యవీరోజాయతే । వీరగ్ంహి దే
వా ఏతయాహుత్యా ప్రాజనయన్న్ । ఆదిత్యాశ్చాంగిరసశ్చ
సువర్గేలోకే స్పర్ధంత । వయంపూర్వే సువర్గంలోకమియామ
వయంపూర్వా ఇతి ॥ ౧౮ ॥ తఆదిత్యా ఏతం పంచహోతా
రమపశ్యన్న్ । తంపురాప్రాతరనువాకాదాగ్నీధ్రేజుహవుః । త
తో వైతేపూర్వే సువర్గం లోకమాయన్న్ । యస్సువర్గకామస్స్యా
త్ । సపంచహోతారం పురాప్రాతరనువాకాదాగ్నీధ్రే జుహు
యాత్ । సంవథ్సరో వై పంచహోతా । సంవథ్సరస్సువర్గో
లోకః । సంవథ్సరఏవర్తుషు ప్రతిష్ఠాయ । సువర్గంలోకమేతి । తే
బ్రువన్నంగిరస ఆదిత్యాన్ ॥ ౧౯ ॥ క్వస్థ । క్వవస్సద్భ్యో
హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి । ఛందస్విత్యబ్రువన్న్ । గాయత్రియాం
త్రిష్టుభిజగత్యామితి । తస్మాచ్ఛందస్సుసద్భ్య ఆదిత్యేభ్యః ।
ఆంగీరసీః ప్రజా హవ్యం వహంతి । వహంత్యస్మై ప్రజాబలిమ్ ।

ఐన్ద్రస్య ప్రతిఖ్యాతిం గచ్ఛతి । య ఏవం వేద । ద్వాదశ మాసాః పంచర్తవః । త్రయ ఇమే లోకాః । అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః । ఏతస్మిన్వా ఏష శ్రితః । ఏతస్మిన్ప్రతిష్ఠితః । య ఏవమేతగ్ం శ్రితం ప్రతిష్ఠితం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥ ౨౦ ॥ స్యాదితి సంవత్సరో జనయిష్యామీతి తత్ప్రభీత్యా వర్ణ ఇత్యాదిత్యేన్ద్ర ఏవ షట్చ ॥ ౩ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి । స ఏతం దశహోతారమపశ్యత్ । తేన దశధాత్మానం విధాయ । దశహోత్రాతప్యత । తస్య చిత్తిః స్రుగాసీత్ । చిత్తమాజ్యమ్ । తస్యైతావత్యేవ వాగాసీత్ । ఏతావాన్యజ్ఞక్రతుః । స చతుర్హోతారమసృజత । సోఽనన్దత్ ॥ ౨౧ ॥ ☞ అసృక్షి వా ఇమమితి । తస్య సోమో హవిరాసీత్ । స చతుర్హోత్రాతప్యత । సోఽతామ్యత్ । స భూరితి వ్యాహరత్ । స భూమిమసృజత । అగ్నిహోత్రం దర్శపూర్ణమాసౌ యజూగ్ంషి । స ద్వితీయమతప్యత । సోఽతామ్యత్ । స భువ ఇతి వ్యాహరత్ ॥ ౨౨ ॥ సోఽన్తరిక్షమసృజత । చాతుర్మాస్యాని సామాని । స తృతీయమతప్యత । సోఽతామ్యత్ । స సువరితి వ్యాహరత్ । స దివమసృజత । అగ్నిష్టోమముక్థ్యమతిరాత్రమృచః । ఏతా వై వ్యాహృతయ ఇమే లోకాః । ఇమాన్ఖలు వై లోకాననుప్రజాః పశవశ్ఛన్దాగ్ంసి ప్రాజాయన్త । య ఏవమేతాః ప్రజాపతేః ప్రథమా వ్యాహృతీః ప్రజాతా వేద ॥ ☞ ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే । స పంచహోతారమ

సృజత । సహవిర్నావిందత । తస్మై సోమస్తనువం ప్రాయచ్ఛ
త్ । ఏతత్తే హవిరితి । సపంచహోతాఽతప్యత । సోఽతామ్యత్ ।
సప్రత్యఙ్ఙబాధత । సోఽసురానసృజత । తదస్యాప్రియమాసీత్ ॥
తద్దుర్వర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ । తద్దుర్వర్ణస్య హిరణ్యస్య
జన్మ । సద్వితీయమతప్యత । సోఽతామ్యత్ । సప్రాఙబాధత ।
సదేవానసృజత । తదస్య ప్రియమాసీత్ । తథ్సువర్ణగ్ం హిర
ణ్యమభవత్ । తథ్సువర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ । యఏవగ్ం సు
వర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ వేద ॥ ౨౫ ॥ సువర్ణ ఆత్మనా భవతి ।
దుర్వర్ణోఽస్య భ్రాతృవ్యః । తస్మాథ్సువర్ణగ్ం హిరణ్యం భా
ర్యమ్ । సువర్ణ ఏవ భవతి । ఏనం ప్రియం గచ్ఛతి నాప్రియమ్ ।
ససప్తహోతారమసృజత । సప్తహోత్రైవ సువర్గం లోక
మైత్ । త్రిణవేన స్తోమేనైభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదత ।
త్రయస్త్రిగ్ంశేన ప్రత్యతిష్ఠత్ । ఏకవిగ్ంశేన రుచమధత్త ॥ ౨౬ ॥
సప్తదశేన ప్రాజాయత । య ఏవం విద్వాన్థ్సోమేన యజతే ।
సప్తహోత్రైవ సువర్గం లోకమేతి । త్రిణవేన స్తోమేనైభ్యో
లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే । త్రయస్త్రిగ్ంశేన ప్ర
తితిష్ఠతి । ఏకవిగ్ంశేన రుచంధత్తే । సప్తదశేన ప్రజాయతే । త
స్మాథ్సప్తదశ స్తోమో న నిర్హృత్యః । ప్రజాపతిర్వై సప్తదశః ।
ప్రజాపతిమేవ మధ్యతో ధత్తే ప్రజాత్యై ॥ ౨౭ ॥ అనందద్దుర్వ
ఇతి వ్యాహరద్దేవదాసీద్దేవాధత్త ప్రజాత్యై ॥ ౪ ॥

దేవా వై వరుణమయాజయన్ । స యస్యై యస్యై దేవతాయై దక్షిణామనయత్ । తామవ్లీనాత్ । తేఽబ్రువన్ । వ్యావృత్య ప్రతిగృహ్ణామ । తథా నో దక్షిణా న వ్లేష్యతీతి । తే వ్యావృత్య ప్రత్యగృహ్ణన్ । తతో వై తాం దక్షిణా నావ్లీనాత్ । య ఏవం విద్వాన్వ్యావృత్య దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణాతి । నైనం దక్షిణావ్లీనాతి ॥ ౨౮ ॥ రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేఽగ్నయే హిరణ్యమిత్యాహ । ఆగ్నేయం వై హిరణ్యమ్ । స్వయైవైనద్దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । సోమాయ వాస ఇత్యాహ । సౌమ్యం వై వాసః । స్వయైవైనద్దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । రుద్రాయ గామిత్యాహ । రౌద్రీ వై గౌః । స్వయైవైనాం దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । వరుణాయాశ్వమిత్యాహ ॥ ౨౯ ॥ వారుణో వా అశ్వః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । ప్రజాపతయే పురుషమిత్యాహ । ప్రాజాపత్యో వై పురుషః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । మనవే తల్పమిత్యాహ । మానవో వై తల్పః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । ఉత్తానాయాంగిరసాయానఇత్యాహ । ఇయం వా ఉత్తాన ఆంగీరసః ॥ ౩౦ ॥ అనయైవైనత్ప్రతిగృహ్ణాతి । వైశ్వానర్యర్చా రథం ప్రతిగృహ్ణాతి । వైశ్వానరో వై దేవతయా రథః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । తేనామృతత్వమశ్యామిత్యాహ । అమృతమేవాత్మంధత్తే । వయో దాత్ర ఇత్యాహ । వయ ఏవైనం కృత్వా । సువర్గం లోకం గమయతి । మయో మహ్య

మస్తు ప్రతిగ్రహీత్ర ఇత్యాహ ॥ ౩౧ ॥ ఉద్వైశీనమ్ । తన్మయః ।
ఆత్మనఏవైషా పరీత్తిః । క ఇదం కస్మా అదాదిత్యాహ । ప్రజాపతి
ర్వై కః । సప్రజాపతయే దదాతి । కామః కామాయేత్యాహ ।
కామేనహి దదాతి । కామేన ప్రతిగృహ్ణాతి । కామో దాతా కామః
ప్రతిగ్రహీతేత్యాహ ॥ ౩౨ ॥ కామోహి దాతా । కామః ప్రతి
గ్రహీతా । కామగ్ం సముద్రమావిశేత్యాహ । సముద్ర ఇవహి కా
మః । నేవహి కామస్యాంతోఽస్తి । నసముద్రస్య । కామేన త్వా ప్ర
తిగృహ్ణామీత్యాహ । యేన కామేన ప్రతిగృహ్ణాతి । సఏవైనమము
ష్మిఀల్లోకే కామ ఆగచ్ఛతి । కామైతత్త ఏషా తే కామ దక్షిణేత్యా
హ । కామఏవ తద్యజమానోఽముష్మిఀల్లోకే దక్షిణామిచ్ఛతి । న
ప్రతిగ్రహీతరి । యఏవం విద్వాన్ దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణాతి । అనృ
ణామేవైనాం ప్రతిగృహ్ణాతి ॥ ౩౩ ॥ క్షీణాంత్యశ్శ్వమిత్యాహాగ్ని
సప్రతిగ్రహీత్ర ఇత్యాహ ప్రతిగ్రహీతేత్యాహ దక్షిణేత్యాహ
చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

అంతో వా ఏష యజ్ఞస్య । యద్దశమమహః । దశమేఽహన్త్స
ర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భిస్స్తువంతి । యజ్ఞస్యైవాంతం గత్వా । అన్నాద్య
మవరుంధతే । తిసృభిస్స్తువంతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవ లోకే
భ్యో అన్నాద్యమవరుంధతే । పృశ్నిపతీర్భవంతి । అన్నం వై పృ
శ్ని ॥ ౩౪ ॥ అన్నమేవావరుంధతే । మనసా ప్రస్తౌతి । మనసో
ద్గాయతి । మనసా ప్రతిహరతి । మన ఇవ హి ప్రజాపతిః । ప్రజా

పత్త్యైగ్రాహ్త్యై । దేవా వై సర్వాః । తేషామియగ్ం రాజ్ఞీ । యత్స
ర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భిస్స్తువంతి । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠంతి ॥ ౩౫ ॥ చ
తుర్హోతృ్యాన్ హోతా వ్యాచష్టే । స్తుతమనుశగ్ంసతి శాంత్యై ।
అంతో వా ఏష యజ్ఞస్య । యద్దశమమహః । ఏతత్ఖలు వై దేవానాం
పరమం గుహ్యం బ్రహ్మ । యచ్చతుర్హోతారః । దశమేహగ్ంశ్చ
తుర్హోతౄన్వ్యాచష్టే । యజ్ఞస్యైవాంతం గత్వా । పరమం
దేవానాం గుహ్యం బ్రహ్మావరుంధే । తదేవ ప్రకాశం గమయతి ॥ ౩౬ ॥
తదేనం ప్రకాశం గతమ్ । ప్రకాశం ప్రజానాం గమయతి । వాచం
యచ్ఛతి । యజ్ఞస్య ధృత్యై । యజమానదేవత్యం వా అహః ।
భ్రాతృవ్యదేవత్యా రాత్రిః । అహ్నా రాత్రిం ధ్యాయేత్ । భ్రా
తృవ్యస్యైవ తల్లోకం వృఙ్క్తే । యద్దివా వాచం విసృజేత్ । అ
హర్భ్రాతృవ్యాయోచ్ఛిగ్ంషేత్ । యన్నక్తం విసృజేత్ ।
రాత్రిం భ్రాతృవ్యాయోచ్ఛిగ్ంషేత్ । అధివృక్షసూర్యే వా
చం విసృజతి । ఏతావంతమేవాస్మై లోకముచ్ఛిగ్ంషతి । యావ
దాదిత్యోఽస్తమేతి ॥ ౩౭ ॥ ప్రతితిష్ఠంతి గమయతి శిగ్ంషే
త్వంచ చ ॥ ౬ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తాస్సృష్టాస్సమశ్లిష్యన్ ।
తా రూపేణానుప్రావిశత్ । తస్మాదాహుః । రూపం వై ప్రజాప
తిరితి । తా నామ్నానుప్రావిశత్ । తస్మాదాహుః । నామ వై ప్ర
జాపతిరితి । తస్మాదప్యామిత్రౌ సంగత్య । నామ్నా చేద్ధ్వయే

తే ॥ ౩౮ ॥ మిథునమేవ భవతః । ప్రజాపతిర్దేవాసురానసృజత । స ఇంద్రమపి నాసృజత । తం దేవా అబ్రువన్ । ఇంద్రం నో జనయేతి । స ఆత్మన్నింద్రమపశ్యత్ । తమసృజత । తం త్రిష్టుగ్వీర్యం భూత్వాఽనుప్రావిశత్ । తస్య వజ్రః పంచదశో హస్త ఆపద్యత । తేనోదయచ్ఛత్ । అసురానభ్యభవత్ ॥ ౩౯ ॥ య ఏవం వేద । అభి భ్రాతృవ్యాన్భవతి । తే దేవా అసురైర్విజిత్య । సువర్గం లోకమాయన్ । తేఽముష్మిఁల్లోకే వ్యక్షుధ్యన్ । తేఽబ్రువన్ । అముతః ప్రదానం వా ఉపజీవిమేతి । తే సప్తహోతారం యజ్ఞం విధాయాయాస్యమ్ । ఆంగిరసం ప్రాహిణ్వన్ । ఏతేనాముత్ర కల్పయేతి ॥ ౪౦ ॥ తస్య వా ఇయం క్లృప్తిః । యదిదం కించ । య ఏవం వేద । కల్పతేఽస్మై । స వా అయం మనుష్యేషు యజ్ఞః సప్తహోతా । అముత్ర సద్భ్యో దేవేభ్యో హవ్యం వహతి । య ఏవం వేద । ఉపైనం యజ్ఞో నమతి । సోఽమన్యత । అభి వా ఇమేఽస్మాల్లోకాదముం లోకం కమిష్యంత ఇతి । స వాచస్పతే హృదితి వ్యాహరత్ । తస్మాత్పుత్రో హృదయమ్ । తస్మాత్తస్మాల్లోకాదముం లోకం నాభికామయంతే । పుత్రో హి హృదయమ్ ॥ ౪౧ ॥ హృద్వమే తేఽభవతః కల్పయేతి చత్వారి చ ॥ ౭ ॥

దేవా వై చతుర్హోతృభిర్యజ్ఞమతన్వత । తే విపాప్మానో భ్రాతృవ్యైర్వ్యజయంత । అభి సువర్గం లోకమజయన్ । య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చతుర్హోతృభిర్యజ్ఞం తనుతే । విపాప్మా భ్రాతృ

వైరాజయతి । అభి సువర్గం లోకం జయతి । షడ్ఢోత్రా ప్రాయ
ణీయమాసాదయతి । అముష్మై వై లోకాయ షడ్ఢోతా । ఘ్నంతి
ఖలు వా ఏతథ్సోమమ్ । యదభిషుణ్వంతి ॥ ౪౨ ॥ ఋజుధైవైన
గ్ం సువర్గం లోకం గమయతి । చతుర్హోత్రా దీక్షయేత్ । యశో
వై చతుర్హోతా । యశ ఏవాత్మంధత్తే । పంచహోత్రా ప
శుముపసాదయతి । సువర్గ్యో వై పంచహోతా । యజమానః పశుః ।
యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమయతి । గ్రహాన్ గృహీత్వా
సప్తహోతారం జుహోతి । ఇంద్రియం వై సప్తహోతా ॥ ౪౩ ॥
ఇంద్రియమేవాత్మంధత్తే । యో వై చతుర్హోతౄననుస
వనం తర్పయతి । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః । ఉపైనగ్ం సోమ
పీథో నమతి । బహిష్పవమానే దశహోతారం వ్యాచక్షీత । మాధ్య
న్దినే పవమానే చతుర్హోతారమ్ । ఆర్భవే పవమానే పంచ
హోతారమ్ । పితృయజ్ఞే షడ్ఢోతారమ్ । యజ్ఞాయజ్ఞియస్య స్తోత్రే స
ప్తహోతారమ్ । అనుసవనమేవైనాగ్ం స్తర్పయతి ॥౪౪॥ తృ
ప్యతి ప్రజయా పశుభిః । ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి । దేవా వై
చతుర్హోతృభిస్సత్రమాసత । ఋద్ధిపరిమితం యశస్కామాః । తే
ఽబ్రువన్ । యన్నః ప్రథమం యశ ఋచ్ఛాత్ । సర్వేషాం నస్తథ్స
హాసదితి । సోమశ్చతుర్హోత్రా । అగ్నిః పంచహోత్రా । ధాతా
షడ్ఢోత్రా ॥౪౫॥ ఇంద్రస్సప్తహోత్రా । ప్రజాపతిర్దశహో
త్రా । తేషాగ్ం సోమగ్ం రాజానం యశ ఆర్చ్ఛత్ । తన్న్యకా

మయజత । తేనాపాక్రామత్ । తేనప్రలాయమచరత్ । తం దే
వాః ప్రైషైః ప్రైషమైచ్ఛన్ । తత్ప్రైషాణాం ప్రైషత్వ
మ్ । నివిద్భిర్న్యవేదయన్ । తన్నివిదాం నివిత్త్వమ్ ॥ ౪౬ ॥
ఆప్రీభిరాప్నువన్ । తదాప్రీణామాప్రిత్వమ్ । తమఘ్నన్ । త
స్య యశో వ్యగృహ్ణత । తే గ్రహా అభవన్ । తద్గ్రహాణాం గ్ర
హత్వమ్ । యస్యైవం విదుషో గ్రహా గృహ్యన్తే । తస్య త్వేవ
గృహీతాః । తేఽబ్రువన్ । యో వై నశ్శ్రేష్ఠోఽభూత్ ॥ ౪౭ ॥ త
మవధిష్మ । పునరిమగ్ం సువామహా ఇతి । తం ఛన్దోభిరసువన్త ।
తచ్ఛన్దసాం ఛన్దస్త్వమ్ । సామ్నా సమానయన్ । తత్సామ్న
స్సామత్వమ్ । ఉక్థైరుదస్థాపయన్ । తదుక్థానాముక్థత్వమ్ । య
ఏవం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥ ౪౮ ॥ సర్వమాయురేతి । సో
మో వై యశః । య ఏవం విద్వాన్థ్సోమమాగచ్ఛతి । యశ ఏవై
నమృచ్ఛతి । తస్మాదాహుః । యశ్చైవం వేద యశ్చ న । తావు
భౌ సోమమాగచ్ఛతః । సోమో హి యశః । తం త్వావ యశ ఋచ్ఛ
తీత్యాహుః । యస్సోమే సోమం ప్రాహేతి । తస్మాత్సోమే సోమః ప్రో
చ్యః । యశ ఏవైనమృచ్ఛతి ॥ ౪౯ ॥ అభిముణ్వన్తి సప్త చాఽఽ
తా తర్పయతి షష్ఠో రాత్రీ నివిత్త్వమభూత్తిష్ఠతి ప్రాహేతి ద్వే చ ॥౮॥

ఇదం వా అగ్రే నైవ కించనాసీత్ । న ద్యౌరాసీత్ । న పృ
థివీ । నాన్తరిక్షమ్ । తదసదేవ సన్మనోఽకురుత స్యామితి । తదతప్య
త । తస్మాత్తేపానాద్ధూమోఽజాయత । తద్భూయోఽతప్యత । తస్మా

త్తే పానాదగ్నిరజాయత । తదభ్యతప్యత ॥ ౫౦ ॥ తస్మాత్తే
పానాజ్జ్యోతిరజాయత । తదభ్యతప్యత । తస్మాత్తేపానా
ద్ఘృణిరజాయత । తదభ్యతప్యత । తస్మాత్తేపానాన్మరీచయో
జాయంత । తదభ్యతప్యత । తస్మాత్తేపానాదుదారా అజాయ
న్త । తదభ్యతప్యత । తదభ్రమివ సమహన్యత । తద్వస్తిమసృ
జత్ ॥ ౫౧ ॥ స సముద్రోఽభవత్ । తస్మాత్సముద్రస్య న పిబన్తి ।
ప్రజననమివ హి మన్యన్తే । తస్మాత్పశోర్జాయమానాదాపః పు
రస్తాద్యన్తి । తద్దశహోతాఽన్వసృజ్యత । ప్రజాపతిర్వై దశ
హోతా । య ఏవం తపసో వీర్యం విద్వాగ్ంస్తప్యతే । భవత్యే
వ । తద్వా ఇదమాపస్సలిలమాసీత్ । సోఽరోదీత్ప్రజాపతిః ॥ ౫౨ ॥
స కస్మా అజ్ఞి । యద్యస్యా అప్రతిష్ఠాయా ఇతి । యదప్స్వవాప
ద్యత । సా పృథివ్యభవత్ । యద్వ్యమృష్ట । తదన్తరిక్షమభవత్ ।
యదూర్ధ్వముదమృష్ట । సా దివోఽభవత్ । యదరోదీత్ । తదనయో
రోదస్త్వమ్ ॥ ౫౩ ॥ య ఏవం వేద । నాస్య గృహే రుదన్
తి । ఏతద్వా ఏషాం లోకానాం జన్మ । య ఏవమేషాం లోకానాం
జన్మ వేద । నైషు లోకేష్వార్తిమార్ఛతి । స ఇమాం ప్రతిష్ఠామవిన్ద
త । స ఇమాం ప్రతిష్ఠాం విత్వాఽకామయత ప్రజాయేయేతి । స తపో
ఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స జఘనాదసురానసృజత ॥ ౫౪ ॥
తేభ్యో మృన్మయే పాత్రేఽన్నమదుహత్ । యాఽస్య సా తనూరాసీ
త్ । తామపాహత । సా తమిస్రాఽభవత్ । సోఽకామయత ప్రజా

యేయేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స ప్రజననాదేవ
ప్రజా అసృజత । తస్మాదిమా భూయిష్ఠాః । ప్రజననాద్ధ్యేనా అ
సృజత ॥ ౫౫ ॥ తాభ్యో దారుమయే పాత్రే పయోఽదుహత్ ।
యాఽస్య సా తనూరాసీత్ । తామపాహత । సా జ్యోత్స్నాఽభవత్ ।
సోఽకామయత ప్రజాయేయేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ ।
స ఉపపక్షాభ్యామేవర్తూనసృజత । తేభ్యో రజతే పాత్రే ఘృ
తమదుహత్ । యాఽస్య సా తనూరాసీత్ ॥ ౫౬ ॥ తామపాహ
త । సోఽహోరాత్రయోస్సన్ధిరభవత్ । సోఽకామయత ప్రజాయే
యేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స ముఖాద్దేవానసృజ
త । తేభ్యో హరితే పాత్రే సోమమదుహత్ । యాఽస్య సా తనూరా
సీత్ । తామపాహత । తదహరభవత్ ॥ ౫౭ ॥ ఏతే వై ప్ర
జాపతేర్దోహాః । య ఏవం వేద । దుహ ఏవ ప్రజాః । దివా వై నో
ఽభూదితి । తద్దేవానాం దేవత్వమ్ । య ఏవం దేవానాం దేవత్వం
వేద । దేవవానేవ భవతి । ఏతద్వా అహోరాత్రాణాం జన్మ ।
య ఏవమహోరాత్రాణాం జన్మ వేద । నాహోరాత్రేష్వా
ర్తిమార్చ్ఛతి ॥ ౫౮ ॥ అసతోఽధి మనోఽసృజ్యత । మనః ప్రజా
పతిమసృజత । ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తద్వా ఇదం మన
స్యేవ పరమం ప్రతిష్ఠితమ్ । యదిదం కించ । తదేతచ్ఛ్వోవస్యస
నామ బ్రహ్మ । వ్యుచ్ఛన్తీవ్యుచ్ఛన్త్యస్మై వస్యసీవస్యసీ వ్యుచ్ఛ
తి । ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిః । ప్రపరమేష్ఠినో మాత్రా

షోఽన్తి । య ఏవం వేద ॥ ౫౯ ॥ అగ్నిరజాయత తదభ్యోఽతప్య
తాభినదరోదీత్ప్రజాపతీరోదస్త్వమసృజతాసృజత ఘృతమదు
హదాయస్య పాత్రమాసీదహరభవదృచ్ఛతి వేద ॥ ౯ ॥

ఇదం ధూమోఽగ్నిర్జ్యోతిరర్చిర్మరీచయ ఉదారాస్తదభ్ర
గ్ం సజఘనాథ్సాతమిస్రా సప్రజనాథ్ సాజోథ్సాన్సఉపపత్రా
భ్యగ్ం సోఽహోరాత్రయోస్సంధిస్సముఖాత్తదహర్దేవవాన్మ్య
న్మయే దారుమయె రజతే హరితె తేభ్యస్త్రాభ్యో ద్వైతేన్నంప
యోఘృతగ్ం సోమమ్ ॥

ప్రజాపతిరిన్ద్రమసృజతానుజావరం దేవానామ్ । తం
ప్రాహిణోత్ । పరేహి । ఏతేషాం దేవానామధిపతిరేధీతి । తం
దేవా అబ్రువన్ । కస్త్వమసి । వయం వై త్వచ్ఛ్రేయాగ్ంస
స్మ ఇతి । సోఽబ్రవీత్ । కస్త్వమసి వయం వై త్వచ్ఛ్రేయాగ్ం
సస్స్మ ఇతి మా దేవా అవోచన్నితి । అథ వా ఇదం తర్హి ప్రజాపతౌ
హర ఆసీత్ ॥ ౬౦ ॥ యదస్మిన్నాదిత్యే । తదేనమబ్రవీత్ । ఏ
తన్మే ప్రయచ్ఛ । అథాహమేతేషాం దేవానామధిపతిర్భవిష్యామీ
తి । కోఽహగ్ం స్యామిత్యబ్రవీత్ । ఏతత్ప్రదాయేతి । ఏతత్స్య
ఇత్యబ్రవీత్ । యదేతద్బ్రవీషీతి । కో హ వై నామ ప్రజాపతిః ।
య ఏవం వేద ॥ ౬౧ ॥ విదురేనం నామ్నా । తదస్మై రుక్మం
కృత్వా ప్రత్యముంచత్ । తతో వా ఇన్ద్రో దేవానామధిపతిరభ
వత్ । య ఏవం వేద । అధిపతిరేవ సమానానాం భవతి । సోమ

న్యత । కింకిం వా అకరమితి । స చంద్రం మ ఆహరేతి ప్రాలపత్ ।
తచ్చంద్రమసశ్చంద్రమస్త్వమ్ । య ఏవం వేద ॥ ౬౨ ॥ చం
ద్రవానేవ భవతి । తం దేవా అబ్రువన్ । సువీర్యో మర్యా యథా
గోపాయత ఇతి । తత్సూర్యస్య సూర్యత్వమ్ । య ఏవం వేద । నై
నం దభ్నోతి । కశ్చనాస్మై వా ఇదమింద్రియం ప్రత్యస్థాదితి । త
దింద్రస్యేంద్రత్వమ్ । య ఏవం వేద । ఇంద్రియావ్యేవ భవ
తి ॥ ౬౩ ॥ అయం వా ఇదం పరమో భూదితి । తత్పరమేష్ఠినః
పరమేష్ఠిత్వమ్ । య ఏవం వేద । పరమామేవ కాష్ఠాం గచ్ఛతి ।
తం దేవాస్సమంతం పర్యవిశన్ । వసవః పురస్తాత్ । రుద్రా దక్షి
ణతః । ఆదిత్యాః పశ్చాత్ । విశ్వే దేవా ఉత్తరతః । అంగిరసః ప్ర
త్యంచమ్ ॥ ౬౪ ॥ సాధ్యాః పరాంచమ్ । య ఏవం వేద । ఉ
పైనగ్ం సమానాస్సంవిశంతి । స ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్రజా
ఆవయత్ । తా అస్మై నాతిష్ఠంతాన్నాద్యాయ । తా ముఖం పుర
స్తాత్పశ్యంతీః । దక్షిణతః పర్యాయన్ । స దక్షిణతః పర్యవర్తయ
త । తా ముఖం పురస్తాత్పశ్యంతీః । ముఖం దక్షిణతః ॥ ౬౫ ॥ ప
శ్చాత్పర్యాయన్ । స పశ్చాత్పర్యవర్తయత । తా ముఖం పుర
స్తాత్పశ్యంతీః । ముఖం దక్షిణతః । ముఖం పశ్చాత్ । ఉత్తర
తః పర్యాయన్ । స ఉత్తరతః పర్యవర్తయత । తా ముఖం పురస్తా
త్పశ్యంతీః । ముఖం దక్షిణతః । ముఖం పశ్చాత్ ॥ ౬౬ ॥ ము
ఖముత్తరతః । ఊర్ధ్వా ఉదాయన్ । స ఉపరిష్టాన్న్యవర్తయత ।

తాస్సర్వతోముఖో భూత్వాऽవయత్ । తతో వై తస్మై ప్రజా అతి
ష్ఠంతాన్నాద్యాయ । య ఏవం విద్వాన్పరిచ వర్తయతే నిచ । ప్ర
జాపతిరేవ భూత్వా ప్రజా అత్తి । తిష్ఠంతేऽస్మై ప్రజా అన్నాద్యా
య । అన్నాద ఏవ భవతి ॥ ౯ ॥ ఆసీదేవ చంద్రమస్త్వం య
ఏవం వేద । ఇంద్రియావ్యేవ భవతి ప్రత్యఞ్చం ముఖం దక్షిణతో ము
ఖం పశ్చాన్నవచ ॥ ౧౦ ॥

ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయాన్థ్స్యామితి । స
ఏతం దశహోతారమపశ్యత్ । తం ప్రాయుఙ్క్త । తస్య ప్రయుక్తి బ
హోర్భూయానభవత్ । యః కామయేత బహోర్భూయాన్థ్స్యామి
తి । స దశహోతారం ప్రయుఞ్జీత । బహోరేవ భూయాన్భవతి ।
సోऽకామయత వీరో మ ఆజాయేతేతి । స దశహోతుశ్చతుర్హోతా
రం నిరమిమీత । తం ప్రాయుఙ్క్త ॥ ౧౧ ॥ తస్య ప్రయుక్తీం
ద్రోऽజాయత । యః కామయేత వీరో మ ఆజాయేతేతి । స చతుర్
హోతారం ప్రయుఞ్జీత । ఆస్య వీరో జాయతే । సోऽకామయత పశు
మాన్థ్స్యామితి । స చతుర్హోతుః పంచహోతారం నిరమిమీ
త । తం ప్రాయుఙ్క్త । తస్య ప్రయుక్తి పశుమానభవత్ । యః కామ
యేత పశుమాన్థ్స్యామితి । స పంచహోతారం ప్రయుఞ్జీత ॥
☞ పశుమానేవ భవతి । సోऽకామయత ఋతవో మే కల్పేరన్నితి । స ప
ఞ్చహోతుష్షడ్ఢోతారం నిరమిమీత । తం ప్రాయుఙ్క్త । తస్య
ప్రయుక్త్యృతవోऽస్మా అకల్పంత । యః కామయేత ఋతవో మే కల్పేర

న్నితి । సషడ్ఢోతారం ప్రయుంజీత । కల్పంతేస్మా ఋతవః । సోఽకా
మయత సోమపస్సోమయాజీస్యామ్ । ఆమేసోమపస్సోమయాజీ
జాయేతేతి ॥ ౭౦ ॥ సషడ్ఢోతుస్సప్తహోతారం నిరమిమీ
త । తంప్రాయుఙ్క్త । తస్యప్రయుక్తి సోమపస్సోమయాజ్యభవ
త్ । అస్యసోమపస్సోమయాజ్యజాయత । యఃకామయేత సోమ
పస్సోమయాజీస్యామ్ । ఆమేసోమపస్సోమయాజీజాయేతేతి । స
సప్తహోతారం ప్రయుంజీత । సోమపఏవ సోమయాజీభవతి । ఆ
స్యసోమపస్సోమయాజీజాయతే । సవాఏషపశుఃపంచధా ప్రతి తి
ష్ఠతి ॥ ౭౧ ॥ పద్భిర్ముఖేన । తేదేవాఃపశూన్ విత్వా । సు
వర్గం లోకమాయన్ । తేముష్మిఁల్లోకే వ్యక్షుధ్యన్ । తేబ్రు
వన్ । అముతఃప్రదానంవా ఉపజీజీవిమేతి । తేసప్తహోతారం
యజ్ఞంవిధాయాయాస్యమ్ । ఆంగిరసం ప్రాహిణ్వన్ । ఏతే
నాముత్ర కల్పయేతి । తస్యవా ఇయంక్లృప్తిః ॥ ౭౨ ॥ యదిదం
కించ । యఏవంవేద । కల్పతేస్మై । సవా అయం మనుష్యేషు య
జ్ఞస్సప్తహోతా । అముత్ర సద్భ్యో దేవేభ్యో హవ్యం వహతి । య
ఏవంవేద । ఉపైనంయజ్ఞో నమతి । యోవై చతుర్హోతృణాం
నిదానంవేద । నిదానవాన్భవతి । అగ్నిహోత్రంవై దశహోతు
ర్నిదానమ్ । దర్శపూర్ణమాసౌ చతుర్హోతుః । చాతుర్మా
స్యాని పంచహోతుః । పశుబంధష్షడ్ఢోతుః । సౌమ్యోధ్వరస్సప్త
హోతుః । ఏతద్వై చతుర్హోతృణాం నిదానమ్ । యఏవం

వేద । నిదానవాన్భవతి ॥ ౭౩ ॥ అమిమీత్తతం ప్రాయుఙ్త పంచ హోతారం ప్రయుంజీత జాయ్యై తేతతిష్ఠతిక్లప్తిర్దశ హోతా తున్నిదానగ్ం సప్తచ ॥ ౧౧ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాస్సృజేయేతి ప్రజాపతిరకామయత దర్శపూర్ణమాసౌ సృజేయేతి ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి సతపస్స్త్రివృతం ప్రజాపతిరకామయత దశహోతారం తేనదశధాత్మానం దేవావైవరుణమంత్రౌవై ప్రజాపతిస్తాస్సృష్టాస్సశ్లిష్యం దేవావై చతుర్హోతృభిరిదంవా అగ్రేప్రజాపతిరింద్రం ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయా నేకాదశ ॥

ప్రజాపతిస్తర్గ్రహస్య ప్రజాపతిరకామయతా నవైవైనత్తస్యవా ఇయం క్లృప్తిస్తస్మాత్తేపానా జ్యోతిర్యదస్మినాఽఽదిత్యేసపష్ఠొతుస్సప్తహోతారం త్రిసప్తతిః ॥ .

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు .

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే

ద్వితీయప్రపాఠకస్సమాప్తః .

శ్రీ తృతీయప్రపాఠకప్రారమ్భః శ్రీ

హరిః ఓమ్ ॥ బ్రహ్మవాదినో వదంతి । కించతుర్ హోతృ
ణాం చతుర్ హోతృత్వమితి । యద్దేవేషు చతుర్ధా హోతారః । తే
న చతుర్ హోతారః । తస్మాచ్చతుర్ హోతార ఉచ్యంతే । త
చ్చతుర్ హోతృణాం చతుర్ హోతృత్వమ్ । సోమో వై చతుర్ హో
తా । అగ్నిః పంచహోతా । ధాతా షడ్ఢోతా । ఇంద్రస్సప్తహో
తా ॥ ౧ ॥ ప్రజాపతిర్దశహోతా । య ఏవం చతుర్ హోతృ
ణామృద్ధిం వేద । ఋధ్నోత్యేవ । య ఏషామేవం బంధుతాం వేద ।
బంధుమాన్భవతి । య ఏషామేవం క్లృప్తిం వేద । కల్పతేఽస్మై । య ఏ
షామేవమాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏషామేవం
ప్రతిష్ఠాం వేద ॥ ౨ ॥ ప్రత్యేవ తిష్ఠతి । బ్రహ్మవాదినో వదం
తి । దశహోతా చతుర్ హోతా । పంచహోతా షడ్ఢో
తా సప్తహోతా । అథ కస్మాచ్చతుర్ హోతార ఉచ్యంత ఇతి ।
ఇంద్రో వై చతుర్ హోతా । ఇంద్రః ఖలు వై శ్రేష్ఠో దేవతా
నాముపదేశనాత్ । య ఏవమింద్రగ్ంశ్రేష్ఠం దేవతానాముపదే
శనాద్వేద । వసిష్ఠస్సమానానాం భవతి । తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠమాయ
న్తం ప్రథమేనైవానుబుధ్యంతే । అయమాగన్ । అయమవాసాది
తి । కీర్తిరస్య పూర్వాగచ్ఛతి జనతామాయతః । అథో ఏనం ప్ర
థమేనైవానుబుధ్యంతే । అయమాగన్ । అయమవాసాదితి ॥ ౩ ॥

షడ్ఢోతా ప్రతిష్ఠాం వేద బుధ్యంతే షట్చ ॥ ౧ ॥

దక్షిణాం ప్రతిగ్రహీష్యన్థ్సప్తదశ కృత్వోఽపాన్యాత్ । ఆ
త్మానమేవ సమింధే । తేజసే వీర్యాయ । అథో ప్రజాపతిరేవై
నాం భూత్వా ప్రతిగృహ్ణాతి । ఆత్మనోఽనార్త్యై । యద్యేనమార్త్వి
జ్యాద్వృతꣳ సంతం నిర్హరేరన్ । ఆగ్నీధ్రే జుహుయాద్ద
శహోతారమ్ । చతుర్గృహీతేనాజ్యేన । పురస్తాత్ప్రత్యఙ్తి
ష్ఠన్ । ప్రతిలోమం విగ్రాహమ్ ॥ ౪ ॥ ప్రాణానేవాస్యో
పదాసయతి । యద్యేనం పునరుపశిక్షేయుః । ఆగ్నీధ్ర ఏవ జుహు
యాద్దశహోతారమ్ । చతుర్గృహీతేనాజ్యేన । పశ్చాత్ప్రా
ఙాసీనః । అనులోమమవిగ్రాహమ్ । ప్రాణానేవాస్మై కల్పయ
తి । ప్రాయశ్చిత్తిర్వాగ్ఘోతేత్యృతుముఖఋతుముఖే జుహోతి ।
ఋతూనేవాస్మై కల్పయతి । కల్పంతేఽస్మా ఋతవః ॥ ౫ ॥ క్లృప్తా
అస్మా ఋతవ ఆయంతి । షడ్ఢోతా వై భూత్వా ప్రజాపతిరిదꣳ స
ర్వమసృజత । స మనోఽసృజత । మనసోఽధి గాయత్రీమసృజత । త
ద్గాయత్రీం యశ ఆర్ఛత్ । తామాలభత । గాయత్రియా అధి ఛం
దాꣳస్యసృజత । ఛందోభ్యోఽధి సామ । తత్సామ యశ ఆర్ఛత్ ।
తదాలభత ॥ ౬ ॥ సామ్నోఽధి యజూꣳష్యసృజత । యజుర్భ్యోఽధి
విష్ణుం । తద్విష్ణుం యశ ఆర్ఛత్ । తమాలభత । విష్ణోరధ్యోషధీరసృజ
త । ఓషధీభ్యోఽధి సోమమ్ । తథ్సోమం యశ ఆర్ఛత్ । తమాలభ
త । సోమాదధి పశూనసృజత । పశుభ్యోఽధీంద్రమ్ ॥ ౭ ॥ త
దింద్రం యశ ఆర్ఛత్ । తదేనం నాతిప్రాచ్యవత । ఇంద్ర ఇవ

యశస్వీభవతి । యఏవంవేద । నైనంయశోఽర్తి ప్రచ్యవతే । యద్వా ఇదంకించ । తథ్సర్వముత్తాన ఏవాంగీరసః ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తదేనం ప్రతిగృహీతం నాహినత్ । యత్కించ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । తథ్సర్వముత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యేవ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । ఇయంవా ఉత్తాన ఆంగీరసః । అనయైవైనత్ప్రతిగృహ్ణాతి । నైనగ్ంహినస్తి । బర్హిషా ప్రతీయాద్గాంవాశ్వంవా । ఏతద్వై పశూనాం ప్రియం ధామ । ప్రియేణైవైనం ధామ్నా ప్రత్యేతి ॥ ౮ ॥ విగ్రాహమ్మృతవస్తదాలభతేంద్రంగృహ్ణీయాద్ఘట్చ ॥ ౨ ॥

ఋూవా అవిద్వాన్నివర్తయతే । విశీర్షా సపాప్మాముష్మిఀల్లోకేభవతి । అథయోవిద్వాన్నివర్తయతే । సశీర్షావిపాప్మాముష్మిఀల్లోకే భవతి । దేవతావై సప్తపుష్టికామాన్యవర్తయంత । అగ్నిశ్చపృథివీచ । వాయుశ్చాంతరిక్షంచ । ఆదిత్యశ్చద్యౌశ్చచంద్రమాః । అగ్నిర్న్యవర్తయత । ససహస్రమపుష్యత్ ॥ ౯ ॥ పృథివీన్యవర్తయత । సౌషధీభిర్వనస్పతిభిరపుష్యత్ । వాయుర్న్యవర్తయత । సమరీచీభిరపుష్యత్ । అంతరిక్షంన్యవర్తయత । తద్వయోభిరపుష్యత్ । ఆదిత్యోన్యవర్తయత । సరశ్మిభిరపుష్యత్ । ద్యౌర్న్యవర్తయత । సానక్షత్రైరపుష్యత్ । చంద్రమాన్యవర్తయత । సోఽహోరాత్రైరర్ధమాసైర్మాసైరృతుభిస్సంవథ్సరేణాపుష్యత్ । తాన్పోషాన్పుష్యతి । యాగ్ంస్తేఽపుష్యన్ । యఏవంవిద్వాన్నివర్తయతే పరిచ ॥ ౧౦ ॥

అపుష్యన్నక్షత్రైరపుష్యత్పంచచ ॥ ౩ ॥

తస్య వా అగ్నేర్హిరణ్యం ప్రతిజగృహుషః । అర్ధమింద్రి
యస్యాపాక్రామత్ । తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై సో
ఽర్ధమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । అర్ధమింద్రియస్యాత్మన్ను
పాధత్తే । య ఏవం విద్వాన్ హిరణ్యం ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యోఽవి
ద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । అర్ధమస్యేంద్రియస్యాపక్రామతి । త
స్య వై సోమస్య వాసః ప్రతిజగృహుషః । తృతీయమింద్రియస్యా
పాక్రామత్ ॥౧౧॥ ☞ తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై
స తృతీయమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । తృతీయమింద్రియ
స్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వాన్వాసః ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యో
ఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । తృతీయమస్యేంద్రియస్యాపక్రామ
తి । తస్య వై రుద్రస్య గాం ప్రతిజగృహుషః । చతుర్థమింద్రియ
స్యాపాక్రామత్ । తామేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై స చ
తుర్థమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త ॥౧౨॥ ☞ చతుర్థమింద్రి
యస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వాన్ గాం ప్రతిగృహ్ణాతి । అ
థ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । చతుర్థమస్యేంద్రియస్యాపక్రా
మతి । తస్య వై వరుణస్యాశ్వం ప్రతిజగృహుషః । పంచమమిం
ద్రియస్యాపాక్రామత్ । తమేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన
వై స పఞ్చమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । పఞ్చమమింద్రియ
స్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వానశ్వం ప్రతిగృహ్ణాతి ॥౧౩॥
☞ అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । పఞ్చమమస్యేంద్రియస్యా

ప్రాక్రామతి । తస్యై వై ప్రజాపతేః పురుషం ప్రతిజగృహుషః । షష్ఠమింద్రియస్యాపాక్రామత్ । తమేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేనవై స షష్ఠమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । షష్ఠమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వాన్పురుషం ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యో విద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । షష్ఠమస్యేంద్రియస్యాపక్రామతి ॥ తస్యై వై మనోస్తల్పం ప్రతిజగృహుషః । సప్తమమింద్రియస్యాపాక్రామత్ । తమేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేనవై స సప్తమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । సప్తమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వాగ్ంస్తల్పం ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యో విద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । సప్తమమస్యేంద్రియస్యాపక్రామతి । తస్యై వా ఉత్తానస్యాఙ్గీరసస్య ప్రాణం ప్రతిజగృహుషః । అష్టమమింద్రియస్యాపాక్రామత్ ॥౧౫॥ ☞ తమేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేనవై సోఽష్టమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । అష్టమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వాన్ప్రాణం ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యో విద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । అష్టమమస్యేంద్రియస్యాపక్రామతి । యద్వా ఇదం కించ । తత్సర్వముత్తాన ఏవాఙ్గీరసః ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తదేనం ప్రతిగృహీతం నాహినత్ । యత్కించ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । తత్సర్వముత్తానస్త్వాఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యేవ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । ఇయం వా ఉత్తాన ఆఙ్గీరసః । అనయైవైనత్ప్రతిగృహ్ణాతి । నైనగ్ంహినస్తి ॥ ౧౬ ॥

తృతీయమింద్రియస్యాపాక్రామచ్చతుర్థమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తాశ్వం ప్రతిగృహ్ణాతి షష్ఠమస్యేంద్రియస్యాపాక్రామత్సప్తమమింద్రియస్యాపాక్రామత్ప్రతిగృహ్ణాయాచ్ఛతాశ్వరిచ ॥ ౪ ॥

తస్య వా అగ్నేర్ హిరణ్యగ్ం సోమస్య వా సస్తద్దైతేన ష్ఠుక్రస్య గాం తామేతేన వరుణస్యాశ్వం ప్రజాపతేః పురుషం మనోస్తల్పం తమేతేనోత్తానస్య తద్దైతేనా ప్రాణద్యద్వై । అర్ధం తృతీయమష్టమంతచ్చతుర్థం తాంపంచమగ్ం షష్ఠగ్ం సప్తమంతమ్। తద్దైతేన ద్వే తామేతేనైకం తమేతేన త్రీణి తద్దైతేనైకమ్ ।

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । యదష్టాహోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినార్ధ్నువన్ । కేన ప్రజా అసృజంతేతి । ప్రజాపతినా వై తే గృహపతి నార్ధ్నువన్ । తేన ప్రజా అసృజంత । యచ్చతుర్హోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినార్ధ్నువన్ । కేనౌషధీరసృజంతేతి । సోమేన వై తే గృహపతినార్ధ్నువన్ ॥ ౧౭ ॥ తేనౌషధీరసృజంత । యత్పంచహోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినార్ధ్నువన్ । కేనైభ్యో లోకేభ్యః సురాన్ ప్రాణుదన్త । కేనైషాం పశూనవృంజతేతి । అగ్నినా వై తే గృహపతినార్ధ్నువన్ । తేనైభ్యో లోకేభ్యః సురాన్ ప్రాణుదంత । తేనైషాం పశూనవృంజత । యత్షడ్ఢోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతి నార్ధ్నువన్ ॥ ౧౮ ॥ కేనర్తూనకల్పయంతేతి । ధాత్రా వై తే గృహపతినార్ధ్నువన్ । తేనర్తూనకల్పయంత । యత్సప్తహో

తారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినార్ధ్నువన్ । కేన సువర్గాయన్ । కేనేమాఁల్లోకాఁథ్సమతన్వన్నితి । అర్యమ్ణా వై తే గృహపతినార్ధ్నువన్ । తేన సువర్గాయన్ । తేనేమాఁల్లోకాఁథ్సమతన్వన్నితి ॥ ౧౯ ॥ ఏతే వై దేవా గృహపతయః । తాన్ య ఏవం విద్వాన్ । అప్యన్యస్య గార్హపతే దీక్షతే । అవాన్తరమేవ సత్త్రిణామృధ్నోతి । యో వా అర్యమణం వేద । దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్తి । యజ్ఞో వా అర్యమా । ఆర్యావసతిరితి వై తమాహురర్యం ప్రశగ్ంసన్తి । ఆర్యావసతిర్భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౨౦ ॥ యద్వా ఇదం కిఞ్చ । తత్సర్వం చతుర్హోతారః । చతుర్హోతృభ్యోఽధి యజ్ఞో నిర్మితః । స య ఏవం విద్వాన్ వివదేత । అహమేవ భూయో వేద । యశ్చతుర్హోతౄన్ వేదేతి । స హ్యేవ భూయో వేద । యశ్చతుర్హోతౄన్ వేద । యో వై చతుర్హోతృణాగ్ం హోతౄన్ వేద । సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి ॥ ౨౧ ॥ ☞ సర్వా దిశోఽభిజయతి । ప్రజాపతిర్వై దశహోతృణాగ్ం హోతా । సోమశ్చతుర్హోతృణాగ్ం హోతా । అగ్నిః పఞ్చహోతృణాగ్ం హోతా । ధాతా షడ్ఢోతృణాగ్ం హోతా । అర్యమా సప్తహోతృణాగ్ం హోతా । ఏతే వై చతుర్హోతృణాగ్ం హోతారః । తాన్ య ఏవం వేద । సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి । సర్వా దిశోఽభిజయతి ॥ ౨౨ ॥ ఆర్ధ్నువన్వా ఆర్ధ్నువన్నిత్యేవం వేదాత్తి సర్వా దిశోఽభిజయతి ॥ ౫ ॥

వై తేనసత్రం కేన । ప్రజాపతిః ప్రజాస్సృష్ట్వా వ్యస్రగ్ంసత । స హృదయం భూతోఽశయత్ । ఆత్మన్ హా3 ఇత్యహ్వయత్ । ఆపః ప్రత్యశృణ్వన్ । తా అగ్నిహోత్రేణైవ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తంత । తాః కుసింధముపాహరన్ । తస్మాదగ్నిహోత్రస్య యజ్ఞక్రతోః । ఏక ఋత్విక్ । చతుష్కృత్వోఽహ్వయత్ । అగ్నిర్వాయురాదిత్యశ్చంద్రమాః ॥ ౨౩ ॥ ☞ తే ప్రత్యశృణ్వన్ । తే దర్శపూర్ణమాసాభ్యామేవ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తంత । త ఉపాహరగ్ంశ్చత్వార్యంగాని । తస్మాద్దర్శపూర్ణమాసయోర్యజ్ఞక్రతోః । చత్వార ఋత్విజః । పంచకృత్వోఽహ్వయత్ । పశవః ప్రత్యశృణ్వన్ । తే చాతుర్మాస్యైరేవ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తంత । త ఉపాహరన్ లోమచ్ఛవీం మాగ్ంసమస్థిమజ్జానమ్ । తస్మాచ్చాతుర్మాస్యానాం యజ్ఞక్రతోః ॥ ౨౪ ॥ పఞ్చర్త్విజః । షట్కృత్వోఽహ్వయత్ । ఋతవః ప్రత్యశృణ్వన్ । తే పశుబంధేనైవ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తంత । త ఉపాహరన్ స్తనావాండౌ శిశ్నమవాంచం ప్రాణమ్ । తస్మాత్పశుబంధస్య యజ్ఞక్రతోః । షడృత్విజః । సప్తకృత్వోఽహ్వయత్ । హోత్రాః ప్రత్యశృణ్వన్ । తాస్సౌమ్యేనైవాధ్వరేణ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తంత ॥ ౨౫ ॥ తా ఉపాహరన్ గ్రీవాశ్శిరో వర్ణాన్ప్రాణాన్ । తస్మాద్గ్రీవాస్సౌమ్యస్యాధ్వరస్య యజ్ఞక్రతోః । సప్త హోత్రాః ప్రాచీర్వషట్కుర్వంతి । దశకృత్వోఽహ్వయత్ । తపః

ప్రత్యశృణోత్ । తత్కర్మణైవ సంవత్సరేణ సర్వైర్యజ్ఞక్రతు
భిరుపప్రాయావర్తత । తత్సర్వమాత్మాన్నముపరివర్గముపాహాత్ ।
తస్మాత్సంవత్సరే సర్వే యజ్ఞక్రతవోఽవరుధ్యంతే । తస్మాద్దశహో
తా చతుర్హోతా । పంచహోతా షడ్ఢోతా సప్తహోతా ।
ఏకహోత్రే బలిగ్ం హరంతి । హరంత్యస్మై ప్రజా బలిమ్ । ఐతను
ప్రతిఖ్యాతం గచ్ఛతి । య ఏవం వేద ॥ ౨౯ ॥ చంద్రమాశ్చాను
మావాస్యాయాం యజ్ఞక్రతోరధ్వరేణ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్త
త సప్తహోతా చత్వారి చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిః పురుషమసృజత । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ । మమాయ
మన్నమస్త్వితి । సోఽబిభేత్ । సర్వం వై మాయం ప్రధక్ష్యతీతి । స
ఏతాగ్ంశ్చతుర్హోతౄనాత్మస్పరణానపశ్యత్ । తానజుహో
త్ । తైర్వై స ఆత్మానమస్పృణోత్ । యదగ్నిహోత్రం జుహో
తి । ఏకహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోత్యగ్నిహోత్ర
మ్ ॥ ౩౦ ॥ సమిధం చాత్మనస్స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సా
యుజ్యం గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । చతుర్హోతారమేవ త
ద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి దర్శపూర్ణమాసౌ । చత్వారి చాత్మనోం
గాని స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి । చతురున్న
యతి । సమిత్పంచమీ । పంచహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమా
ప్నోతి చాతుర్మాస్యాని । లోమచ్ఛవీం మాగ్ంసమస్థి మజ్జాన
మ్ ॥ ౩౧ ॥ తాని చాత్మనస్స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం

గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । ద్విర్జుహోతి । షడ్ఢోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి పశుబంధమ్ । స్తనావాండౌ శిశ్నమవాంచం ప్రాణమ్ । తానిచాత్మనస్స్పృణోతి । ఆదిత్యస్యచ సాయుజ్యం గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । ద్విర్జుహోతి ॥ ౨౯ ॥ సమిత్సప్తమీ । సప్తహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి సౌమ్యమధ్వరమ్ । సప్తచాత్మనశ్శీర్షణ్యాన్ప్రాణాన్త్స్పృణోతి । ఆదిత్యస్యచ సాయుజ్యం గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । ద్విర్జుహోతి । ద్విర్నిమార్ష్టి । ద్విః ప్రాశ్నాతి । దశహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి సంవత్సరమ్ । సర్వం చాత్మానమపరివర్గగ్ం స్పృణోతి । ఆదిత్యస్యచ సాయుజ్యం గచ్ఛతి ॥ ౩౦ ॥

అగ్నిర్హోతా త్రీంశ్చ ప్రజ్ఞానం ద్విర్జుహోత్యపరివర్గగ్ం స్పృణోత్యేకంచ ॥ ౭ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స హరితశ్శ్యావోఽభవత్ । తస్మాత్స్త్ర్యన్తర్వత్నీ । హరిణీ సతీ శ్యావా భవతి । స విజాయమానో గర్భేణాతామ్యత్ । స తాన్తః కృష్ణశ్శ్యావోఽభవత్ । తస్మాత్తాన్తః కృష్ణశ్శ్యావో భవతి । తస్యాసురేవాజీవత్ ॥ ౩౧ ॥ తేనాసునాఽసురానసృజత । తదసురాణామసురత్వమ్ । య ఏవమసురాణామసురత్వం వేద । అసుమానేవ భవతి । నైనమసుర్జహాతి । సోఽసురాన్త్సృష్ట్వా పితేవామన్యత । తదను పితౄనసృజత । తత్పితౄణాం పితృత్వమ్ । య

ఏవం పితౄణాం పితృత్వం వేద । పితైవైవ స్వానాం భవతి ॥ ౩౨ ॥ యన్త్యస్య పితరోఽహావమ్ । సప్రిత్యాగ్ం ధ్నృత్వాన్వనసృజత్ । తదను మనుష్యానసృజత । తన్మనుష్యాణాం మనుష్యత్వమ్ । య ఏవం మనుష్యాణాం మనుష్యత్వం వేద । మనస్వ్యేవ భవతి । నైనం మనుర్జహాతి । తస్మై మనుష్యేభ్యస్ససృజానాయ । దివా దేవత్రాఽభవత్ । తదను దేవానసృజత । తద్దేవానాం దేవత్వమ్ । య ఏవం దేవానాం దేవత్వం వేద । దివా హైవాస్య దేవ(త్రా) భవతి । తాని వా ఏతాని చత్వార్యంభాగ్ంసి । దేవా మనుష్యాః పితరోఽసురాః । తేషు సర్వేష్వంభో నభ ఇవ భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౩౩ ॥ అజీవథ్స్వానాం భవతి దేవానసృజత సప్త చ ॥ ౮ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । యో వా ఇమం విద్యాత్ । యతోఽయం పవతే । యదభిపవతే । యదభిసంపవతే । సర్వమాయురియాత్ । న పురాయుషః ప్రమీయేత । పశుమాన్థ్స్యాత్ । విన్దేత ప్రజామ్ । యో వా ఇమం వేద ॥ ౩౪ ॥ యతోఽయం పవతే । యదభిపవతే । యదభిసంపవతే । సర్వమాయురేతి । న పురాయుషః ప్రమీయతే । పశుమాన్భవతి । విన్దతే ప్రజామ్ । అద్భ్యః పవతే । అపోఽభిపవతే । అపోఽభిసంపవతే ॥ ౩౫ ॥ అస్యాః పవతే । ఇమామభిపవతే । ఇమామభిసంపవతే । అగ్నేః పవతే । అగ్నిమభిపవతే । అగ్నిమభిసంపవతే । అన్తరిక్షాత్పవతే । అన్తరిక్షమభిపవతే । అన్తరిక్షమభిసంపవతే । ఆదిత్యాత్పవతే ॥ ౩౬ ॥

ఆదిత్యమభిపవతే । ఆదిత్యమభిసంపవతే । ద్యాగ్ంపవతే । దివమ
భిపవతే । దివమభిసంపవతే । దిగ్భ్యగ్ంపవతే । దిశోఽభిపవతే । ది
శోఽభిసంపవతే।సయత్పురస్తాద్వాతి । ప్రాణఏవభూత్వాపురస్తా
ద్వాతి ॥ ౩౭ ॥ తస్మాత్పురస్తాద్వాంతమ్ । సర్వాగ్ంప్రజాః
ప్రతినందంతి । ప్రాణోహిప్రియఃప్రజానామ్ । ప్రాణఇవప్రి
యఃప్రజానాం భవతి । యఏవం వేద । సవాఏష ప్రాణఏవ ।
అథయద్దక్షిణతోవాతి । మాతరిశ్వైవభూత్వా దక్షిణతోవాతి । త
స్మాద్దక్షిణతోవాంతం విద్యాత్ । సర్వాదిశఆవాతి ॥ ౩౮ ॥ స
ర్వాదిశోఽనువివాతి। సర్వాదిశోఽనుసంవాతీతి । సవాఏషమాతరిశ్వై
వ । అథయత్పశ్చాద్వాతి । పవమానఏవభూత్వా పశ్చాద్వాతి ।
పూతమస్మాఆహరంతి । పూతముపహరంతి । పూతమశ్నాతి । య
ఏవం వేద । సవాఏషపవమానఏవ ॥ ౩౯ ॥ అథయదుత్తరతోవా
తి । సవితైవ భూత్వోత్తరతోవాతి । సవితేవస్వానాం భవతి । య
ఏవం వేద । సవాఏషసవితైవ । తే యఏనం పురస్తాదాయంతముపవ
దంతి । యఏవాస్య పురస్తాత్పాప్మానః । తాగ్ంస్తేఽపఘ్నంతి । పుర
స్తాదితరాన్పాప్మనస్సచంతే । అథయఏనం దక్షిణతఆయంతముప
వదంతి ॥ ౪౦ ॥ యఏవాస్య దక్షిణతఃపాప్మానః । తాగ్ంస్తే
ఽపఘ్నంతి । దక్షిణత ఇతరాన్పాప్మనస్సచంతే। అథయఏనం పశ్చా
దాయంతముపవదంతి । యఏవాస్య పశ్చాత్పాప్మానః । తాగ్ం
స్తేఽపఘ్నంతి । పశ్చాదితరాన్పాప్మనస్సచంతే। అథయఏనముత్తర

తఆయంతముపవదంతి । యఏవాస్యోత్తరతస్స్థానాః । తాగ్ంస్తే
పఘ్నంతి ॥ ౪౧ ॥ ఉత్తరత ఇతరా వాప్యస్య నస్స్వచంతే । తస్మా
దేవం విద్వాన్ । వీవన్నృత్యేత్ । ప్రేవ చలేత్ । వ్యస్యేవాక్ష్యౌ
ఖాదేత । మంటయేదివ । క్రథయేదివ । శృంగాయేతేవ । ఉత
మోపవదేయుః । ఉత మే పాప్మానమపహన్యురితి । సయాం దిశగ్ం
సనిమేష్యం స్యాత్ । యదా తాం దిశం వాతో వాయాత్ । అథ ప్రవే
యాత్ । ప్రవా ధావయేత్ । సాతమేవ రద్ధితం వ్యూహ్యథం గంధమభి
ప్రచ్యవతే । ఆస్యతం జనపదం పూర్ణా కీర్తిర్గచ్ఛతి । దానకామా
అస్మై ప్రజా భవంతి । య ఏవం వేద ॥ ౪౨ ॥ వేద సంపవనాద
ద్వితీయత్ప్రవతే వాత్యావా త్రైష పవమాన ఏవ దక్షిణాత ఆయంతము
ప్రవదంత్యుత్తరతస్స్థాన్న స్తాగ్ంస్తే పఘ్నంతీత్యష్టౌ చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిస్సోమగ్ం రాజానమసృజత । తం త్రయో వేదా
అన్వసృజ్యంత । తాన్ హస్తే కురుత । అథ హ సీతా సావిత్రీ । సోమ
గ్ం రాజానం చకమే । శ్రద్ధాము స చకమే । సా హ పితరం ప్రజాపతి
ముపససార । తగ్ం హోవాచ । నమస్తే అస్తు భగవః । ఉపత్వాయా
ని ॥ ౪౩ ॥ ప్రత్వా పద్యే । సోమం వై రాజానం కామయే । శ్ర
ద్ధాము స కామయత ఇతి । తస్యా ఉ హ స్థాగరమలంకారం కల్పయి
త్వా । దశహోతారం పురస్తాద్వ్యాఖ్యాయ । చతుర్హోతా
రం దక్షిణతః । పంచహోతారం పశ్చాత్ । షడ్ఢోతారముత్తర
తః । సప్తహోతారముపరిష్టాత్ । సంభారైశ్చ పత్నిభిశ్చ ము

ఖిలంకృత్య ॥ ౪౪ ॥ ఆస్యార్ధం వవ్రాజ । తాగ్ంహోదీక్ష్యోవాచ । ఉపమావర్తస్వేతి । తగ్ం హోవాచ । భాగం తు మ ఆచక్ష్వ । ఏతన్మ ఆచక్ష్వ । యత్తే ప్రాణావితి । తస్యా ఉహ స్త్రీణే ద్రానప్రదదౌ । తస్మాదు హ స్త్రియో భగమేవ హారయంతే । స యః కామయేత ప్రియస్స్యామితి ॥ ౪౫ ॥ యం వా కామయేత ప్రియస్స్యాదితి । తస్మా ఏతగ్ం స్థాగరమలంకారం కల్పయిత్వా । దశహోతారం పురస్తాద్వ్యాఖ్యాయ । చతుర్హోతారం దక్షిణతః । పంచహోతారం పశ్చాత్ । షడ్ఢోతారముత్తరతః । సప్తహోతారముపరిష్టాత్ । సంభారైశ్చ పత్నిభిశ్చ ముఖేఽలంకృత్య । ఆస్యార్ధం వ్రజేత్ । ప్రియో హైవ భవతి ॥ ౪౬ ॥ అయాన్యలంకృత్య స్యామితి భవతి ॥ ౧౦ ॥

బ్రహ్మాత్మన్వదసృజత । తదకామయత । సమాత్మనా పద్యేయేతి । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్రయత । తస్మై దశమగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స దశహూతోఽభవత్ । దశహూతో హ వై నామైషః । తం వా ఏతం దశహూతగ్ం సంతమ్ । దశహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః ॥ ౪౭ ॥ ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్రయత । తస్మై సప్తమగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స సప్తహూతోఽభవత్ । సప్తహూతో హ వై నామైషః । తం వా ఏతగ్ం సప్తహూతగ్ం సంతమ్ । సప్తహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యా

మంత్రయత । తస్మై షడ్ఢగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స షడ్ఢూతోఽభవత్ ॥ ౪౮ ॥ షడ్ఢూతో హ వై నామైషః । తం వా ఏతగ్ం షడ్ఢూతగ్ం సంతమ్ । షడ్ఢోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్రయత । తస్మై పంచగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స పంచహూతోఽభవత్ । పంచహూతో హ వై నామైషః । తం వా ఏతం పంచహూతగ్ం సంతమ్ । పంచహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ ॥ ౪౯ ॥ పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్రయత । తస్మై చతుర్గ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స చతుర్హూతోఽభవత్ । చతుర్హూతో హ వై నామైషః । తం వా ఏతం చతుర్హూతగ్ం సంతమ్ । చతుర్హోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః । తమబ్రవీత్ । త్వం వై మే నేదిష్ఠగ్ం హూతః ప్రత్యశ్రౌషీః । త్వయైనానాఖ్యాతార ఇతి । తస్మాన్ను హైనాగ్ంశ్చతుర్హోతార ఇత్యాచక్షతే । తస్మాచ్ఛుశ్రూషుః పుత్రాణాగ్ం హృద్యతమః । నేదిష్ఠో హృదయంగమః । నేదిష్ఠో బ్రహ్మణో భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౫౦ ॥ దేవాన్షడ్ఢూతోఽభవత్పంచహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణాశ్రౌషీః షట్చ ॥ ౧౧ ॥

బ్రహ్మవాదినః కిం దక్షిణాం యో వా అవిద్వాం తస్య వై బ్రహ్మవాదినో యద్దశహోతారః ప్రజాపతిర్వ్యస్రం ప్రజాపతిః పురుషం ప్రజాపతిరకామయత స తపసోఽంతిర్వాగ్బ్రహ్మవాదినో

యో వా ఇమం విద్యాత్ప్రజాపతిస్సోమగ్‍ం రాజానం బ్రహ్మ
స్మనద్దేకాదశ ॥

బ్రహ్మవాదినస్తస్యవా అగ్నేర్యద్వా ఇదం కింవప్రజా
పతిరకామయత యప్రవాస్య దక్షిణతఃపఞ్చాపశత్.

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే
తృతీయ ప్రపాఠక స్సమాప్తః.

శ్రీ చతుర్థప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ జుష్టో దమూనా అతిథిర్దురోణే । ఇమన్నో య
జ్ఞముపయాహి విద్వాన్ । విశ్వా అగ్నే అభియుజో విహత్య । శత్రూ
యతామాభరా భోజనాని । అగ్నే శర్ధ మహతే సౌభగాయ । తవ
ద్యుమ్నాన్యుత్తమానిసంతు । సంజాస్పత్యగ్‍ం సుయమమాకృ
ణుష్వ । శత్రూయతామభితిష్ఠామహాగ్‍ంసి । అగ్నే యో నో అభితో
జనః । వృకో వారో జిఘాగ్‍ంసతి ॥ ౧ ॥ తాగ్‍ం స్త్వం వృత్ర
హం జహి । వస్వస్మభ్యమాభర । అగ్నే యో నో అభిదాసతి । స
మానో యశ్చ నిష్ట్యః । ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతః । మాతస్యోచ్ఛే
షి కిఞ్చన । త్వమింద్రాభిభూరసి । దేవో విజ్ఞాతవీర్యః । వృత్ర
హా పురు చేతనః । అపప్రాచ ఇంద్ర విశ్వాగ్‍ం అమిత్రాన్ ॥ ౨ ॥
అపాపాచో అభిభూతే నుదస్వ । అపోదీచో అపశూరాధరాచ ఉరౌ

రా । యస్త్రాతవ శర్మన్మదేమ । తమింద్రం వాజయామసి । మ
హేవృత్రాయ హంతవే । సవృషా వృషభో భువత్ । యుజ్యేరథం
గవేషణగ్ం హరిభ్యామ్ । ఉపబ్రహ్మాణి జుజుషాణమస్థుః । విబాధి
ష్టస్యరోదసీమహిత్వా । ఇంద్రో వృత్రాణ్యప్రతీజఘన్వాన్ ॥
హవ్యవాహమభిమాతిషాహమ్ । రక్షోహణం పృతనాసుజిష్ణుమ్ ।
జ్యోతిష్మంతం దీద్యతం పురంధిమ్ । అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతమాహు
వేమ । స్విష్టమగ్నే అభితత్పృణాహి । విశ్వాదేవ పృతనా అభి
ష్య । ఉరున్నః పంథాం ప్రదిశన్విభాహి । జ్యోతిష్మద్ధేహ్యజర
న్న ఆయుః । త్వామగ్నే హవిష్మంతః । దేవం మర్తాస ఈడ
తే ॥ ౪ ॥ మన్యేత్వా జాతవేదసమ్ । సహవ్యా వక్ష్యానుష
క్ । విశ్వానినో దుర్గహా జాతవేదః । సింధుంననావా దురితాఽతిప
ర్షి । అగ్నే అత్రివన్నమసా గృణానః । అస్మాకం బోధ్యవితా త
నూనామ్ । పూషా గా అన్వేతునః । పూషారక్షత్వర్వతః । పూ
షా వాజగ్ం సనోతునః । పూషేమా ఆశా అను వేదసర్వాః ॥ ౫ ॥
సో అస్మాగ్ం అభయతమేన నేషత్ । స్వస్తిదా అఘృణిస్సర్వవీరః ।
అప్రయుచ్ఛన్పురఏతుప్రజానన్ । త్వమగ్నే సప్రథా అసి । జు
ష్టో హోతా వరేణ్యః । త్వయా యజ్ఞం వితన్వతే । అగ్నీ రక్షాగ్ం
సి సేధతి । శుక్రశోచిరమర్త్యః । శుచిః పావక ఈడ్యః । అగ్నే
రక్షాణో అగ్ంహసః ॥ ౬ ॥ ప్రతిష్మ దేవరీషతః । తపిష్ఠైరజ
రో దహ । అగ్నే హగ్ంసిన్యత్రిణమ్ । దీద్యన్మర్త్యేష్వా । స్వేక్ష

మేను విప్రత । ఆ వాత వాహి భేషజమ్ । వి వాత వాహి యద్రపః ।
త్వగ్ంహి విశ్వభేషజః । దేవానాం దూత ఈయసే । ద్వావిమౌ
వాతౌ వాతః ॥ ౭ ॥ ఆ సింధోరా పరావతః । దక్షం మే అన్య ఆవా
తు । పరాన్యో వాతు యద్రపః । యదదో వాత తే గృహే । అమృ
తస్య నిధిర్హితః । తతో నో దేహి జీవసే । తతో నో ధేహి భేషజమ్ ।
తతో నో మహ ఆవహ । వాత ఆవాతు భేషజమ్ । శంభూర్మయోభూ
ర్నో హృదే ॥ ౮ ॥ ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ । త్వమగ్నే అ
యాసి । అయా సన్మనసా హితః । అయా సన్ హవ్యమూహిషే ।
అయా నో ధేహి భేషజమ్ । ఇష్టో అగ్నిరాహుతః । స్వాహాకృతస్పి
పర్తు నః । స్వగా దేవేభ్య ఇదం నమః । కామో భూతస్య భవ్యస్య ।
సమ్రాడేకో విరాజతి ॥ ౯ ॥ స ఇదం ప్రతిపప్రథే । ఋతూనుత్సృ
జతే వశీ । కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి । మనసో రేతః ప్రథమం య
దాసీత్ । సతో బంధుమసతి నిరవిందన్ । హృది ప్రతీష్యా కవయో
మనీషా । త్వయా మన్యో సరథమారుజంతః । హర్షమాణాసో ధృ
షితా మరుత్వః । తిగ్మేషవ ఆయుధా సగ్ంశిశానాః । ఉప ప్రయంతి
నరో అగ్నిరూపాః ॥ ౧౦ ॥ మన్యుర్భగో మన్యురేవాస దేవః ।
మన్యుర్హోతా వరుణో విశ్వవేదాః । మన్యుం విశ ఈడతే దేవయం
తీః । పాహి నో మన్యో తపసా శ్రమేణ । త్వమగ్నే వ్రతభృచ్ఛుచిః ।
దేవాగ్ం ఆసాదయా ఇహ । అగ్నే హవ్యాయ వోఢవే । వ్రతా ను
బిభ్రద్వ్రతపా అదాభ్యః । యజా నో దేవాగ్ం అజరస్సువీరః ।

ప్రత్నాని సువిద్వానోఽగ్నే । గోపాయనో జీవసే జాతవేదః ॥౧౧॥
జిఘాగ్ంసత్యమితాన్ృతం జఘునాన్వనీడ తే సర్వా అగ్ంహః
సోవాతో హ్వృదే రాజత్యగ్నిరూపాస్సువిద్వానోఽగ్నేపకంచ ॥ ౧ ॥
చక్షుషో హేతే మనసో హేతే । వాచో హేతే బ్రహ్మణో
హేతే । యో మాఘాయురభిదాసతి । తమగ్నే మేన్యామేనిం కృ
ణు । యో మా చక్షుషా యో మనసా । యో వాచా బ్రహ్మణాఘాయు
రభిదాసతి । తయాగ్నే త్వం మేన్యా । అముమమేనిం కృణు । య
త్కించాసౌ మనసా యచ్చ వాచా । యజ్ఞైర్జుహోతి యజుషా
హవిర్భిః ॥ ౧౨ ॥ తన్మృత్యుర్నిరృత్యా సంవిదానః । పు
రా దిష్టాదాహుతీరస్య హంతు । యాతుధానా నిరృతిరాదు రక్షః ।
తే అస్య ఘ్నంత్వనృతేన సత్యమ్ । ఇంద్రేషితా ఆజ్యమస్య మ
థ్నంతు । మా తత్సమృద్ధి యదసౌ కరోతి । హన్మి తేఽహం కృతగ్ం
హవిః । యో మే ఘోరమచీకృతః । అపాంచౌ త ఉభౌ బాహూ ।
అపనహ్యామ్యాస్యమ్ ॥ ౧౩ ॥ అపనహ్యామి తే బాహూ । అప
నహ్యామ్యాస్యమ్ । అగ్నేర్దేవస్య బ్రహ్మణా । సర్వం తేఽవధిషం కృ
తమ్ । పురాఽముష్య వషట్కారాత్ । యజ్ఞం దేవేషు నస్కృధి । స్వి
ష్టమస్మాకం భూయాత్ । మాస్మాన్ప్రాపన్నరాతయః । అంతి
దూరే సతో అగ్నే । భ్రాతృవ్యస్యాభిదాసతః ॥ ౧౪ ॥ వష
ట్కారేణ వజ్రేణ । కృత్యాగ్ం హన్మి కృతామహమ్ । యో మా
నక్తం దివా సాయమ్ । ప్రాతశ్చాహ్నో నిపీయతి । అద్యాత

మింద్ర వజ్రిణ । భ్రాతృవ్యం పాదయామసి । ఇంద్రస్య గృ
హో౽సి తం త్వా । ప్రపద్యే సగుస్సాశ్వః । సహ యన్మే అస్తి తేన । ఈ
డే అగ్నిం విపశ్చితమ్ ॥ ౧౫ ॥ గిరా యజ్ఞస్య సాధనమ్ । శ్రు
ష్టీవానం ధితావానమ్ । అగ్నే శకేమ తే వయమ్ । యమం దేవస్య
వాజినః । అతి ద్వేషాగ్ంసి తరేమ । అవతం మా సమనసౌ సమో
కసౌ । సచేతసౌ సరేతసౌ । ఉభౌ మామవతం జాతవేదసౌ । శివౌ
భవతమద్య నః । స్వయం కృణ్వానస్సుగమప్రయావమ్ ॥ ౧౬ ॥
తిగ్మశృంగో వృషభశ్శోశుచానః । ప్రత్నగ్ం సధస్థమనుపశ్య
మానః । ఆ తంతుమగ్నిర్దివ్యం తతాన । త్వం నస్తంతురుత సేతు
రగ్నే । త్వం పంథా భవసి దేవయానః । త్వయాగ్నే పృష్ఠం వయ
మారుహేమ । అథా దేవైస్సధమాదం మదేమ । ఉత్తమం ము
ముర్ధ్నః । విపాశం మధ్యమం చృత । అవాధమాని జీవసే ॥ ౧౭ ॥
వయగ్ం సోమ వ్రతే తవ । మనస్తనూషు బిభ్రతః । ప్రజావం
తో అశీమహి । ఇంద్రాణీ దేవీ సుభగా సుపత్నీ । ఉదగ్ంశేన
పతివిద్యే జిగాయ । త్రిగ్ంశదస్యా జఘనం యోజనాని । ఉప
స్థ ఇంద్రగ్ం స్థవిరం బిభర్తి । సేనా హ నామ పృథివీ ధనంజయా ।
విశ్వవ్యచా అదితిస్సూర్యత్వక్ । ఇంద్రాణీ దేవీ ప్రాసహా దదా
నా ॥ ౧౮ ॥ సా నో దేవీ సుహవా శర్మ యచ్ఛతు । ఆ త్వా హా
ర్షమంతరభూః । ధ్రువస్తిష్ఠావిచాచలిః । విశస్త్వా సర్వా వాం
ఛంతు । మా త్వద్రాష్ట్రమధిభ్రశత్ । ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా

పృథివీ। ధ్రువం విశ్వమిదం జగత్। ధ్రువాసః పర్వతా ఇమే। ధ్రువో రాజా విశామయమ్। ఇహైవైధి మావ్యథిష్ఠాః ॥ ౧౯ ॥ పర్వత ఇవావిచాచలిః। ఇన్ద్ర ఇవేహ ధ్రువస్తిష్ఠ। ఇహ రాష్ట్రముధారయ। అభితిష్ఠ పృతన్యతః। అధరే సన్తు శత్రవః। ఇన్ద్ర ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ। అపః క్షేత్రాణి సఞ్జయన్। ఇన్ద్ర ఏణమదీధరత్। ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా అధిబ్రవన్। అయఞ్చ బ్రహ్మణస్పతిః ॥ ౨౦ ॥ హవిర్భిరాస్య నాభిదా సతో పిపర్త్విత్తను ప్రయావం జీవసై దదానావ్యథిష్ఠా బ్రువన్నేకం చ ॥ ౨ ॥

జుష్టీ నరో బ్రహ్మణా వః పితౄణామ్। అక్షమవ్యయన్న కిలా రిషాథ। యచ్ఛక్వరీషు బృహతా రవేణ। ఇన్ద్రే శుష్మమదధాథా వసిష్ఠాః। పావకా నస్సరస్వతీ। వాజేభిర్వాజినీవతీ। యజ్ఞం వష్టు ధియావసుః। సరస్వత్యభి నో నేషి వస్యః। మాప స్ఫరీః పయసా మా న ఆధక్। జుషస్వ నస్సఖ్యా వేశ్యా చ ॥ ౨౧ ॥ మా త్వత్ క్షేత్రాణ్యరణాని గన్మ। వృఞ్జే హవిర్నమసా బర్హిరగ్నౌ। అయామి స్రుగ్ఘృతవతీ సువృక్తిః। అమ్యక్షి సద్మ సదనే పృథివ్యాః। అశ్రాయి యజ్ఞస్సూర్యే న చక్షుః। ఇహోర్వాఞ్చమతి హ్వయే। ఇన్ద్రం జైత్రాయ జేతవే। అస్మాకమస్తు కేవలః। అర్వాఞ్చమిన్ద్రమముతో హవామహే। యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః ॥ ౨౨ ॥ ఇమం నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వ। అస్య కుర్మో హరివో మేదినం త్వా। అసంమృష్టో జాయసే మాతృవోః శుచిః।

మన్ద్రః కవిరుదతిష్ఠో వివస్వతః । ఘృతేన త్వా వర్ధయన్నగ్న ఆహు
త । ధూమస్తే కేతురభవద్దివి శ్రితః । అగ్నిరగ్రే ప్రథమో దేవతా
నామ్ । సంయాతానాముత్తమో విష్ణురాసీత్ । యజమానాయ
పరిగృహ్య దేవాన్ । దీక్షయేదగ్ం హవిరాగచ్ఛతం నః ॥ ౨౩ ॥ అగ్ని
శ్చ విష్ణో తప ఉత్తమం మహః । దీక్షాపాలేభ్యో వనతగ్ం హి శ
క్రా । విశ్వైర్దేవైర్యజ్ఞియైస్సంవిదానా । దీక్షామస్మై యజ
మానాయ ధత్తమ్ । ప్రతద్విష్ణుస్స్తవతే వీర్యాయ । మృగో న భీమః
కుచరో గిరిష్ఠాః । యస్యోరుషు త్రిషు విక్రమణేషు । అధిక్షియంతి
భువనాని విశ్వా । నూ మర్తో దయతే సనిష్యన్యః । విష్ణవ ఉరు
గాయాయ దాశత్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రయస్సత్రాచా మనసా యజా
తై । ఏతావన్తం నర్యమావివాసాత్ । విచక్రమే పృథివీమేష ఏతా
త్ । క్షేత్రాయ విష్ణుర్మనుషే దశస్యన్ । ధ్రువాసో అస్య కీ
రయో జనాసః । ఉరుక్షితిగ్ం సుజనిమా చకార । త్రిర్దేవః పృథివీ
మేష ఏతామ్ । విచక్రమే శతర్చసం మహిత్వా । ప్రవిష్ణురస్తు తవస
స్తవీయాన్ । త్వేషగ్గ్ం హ్యస్య స్థవిరస్య నామ ॥ ౨౫ ॥ హో
తారం చిత్రరథమధ్వరస్య । యజ్ఞస్య యజ్ఞస్య కేతుగ్ం రుశన్త
మ్ । ప్రత్యర్ధిం దేవస్య దేవస్య మహ్నా । శ్రియా త్వగ్నిమతిథిం
జనానామ్ । ఆ నో విశ్వాభిరూతిభిస్సజోషాః । బ్రహ్మ జుషాణో హ
ర్యశ్వయాహి । వరీవృజత్స్థవిరేభిస్సుశిప్ర । అస్మే దధద్వృషణగ్ం
శుష్మమిన్ద్ర । ఇన్ద్రస్సువర్షా జనయన్నహాని । జిగాయోశిగ్భిః

పృతనా అభిశ్రీః ॥ ౨౬ ॥ ప్రారోచయన్మనవే కేతుమహ్నా
మ్ । అవిన్దజ్జ్యోతిర్బృహతే రణాయ । అశ్వినావవసే నిహ్వయే
వామ్ । ఆనూనం యాతగ్ం సుకృతాయ విప్రా । ప్రాతర్యుక్తే
న సువృతా రథేన । ఉపాగచ్ఛతమవసా గతం నః । అవిష్టం ధీష్వ
శ్వినా న ఆసు । ప్రజావద్రేతో అహ్రయన్నో అస్తు । ఆ వాం తో
కే తనయే తూతుజానాః । సురత్నాసో దేవవీతిం గమేమ ॥ ౨౭ ॥
త్వగ్ం సోమ క్రతుభిస్సుక్రతుర్భూః । త్వం దక్షైస్సుదక్షో
విశ్వవేదాః । త్వం వృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా । ద్యుమ్నేభిర్ద్యు
మ్న్యభవో నృచక్షాః । అషాఢం యుత్సు పృతనాసు పప్రిమ్ । సువర్
షామప్స్వాం వృజనస్య గోపామ్ । భరేషుజాగ్ం సుక్షితిగ్ం సుశ్ర
వసమ్ । జయన్తం త్వామను మదేమ సోమ । భవా మిత్రో న శేవ్యో
ఘృతాసుతిః । విభూతద్యుమ్న ఏవయా ఉ సప్రథాః ॥ ౨౮ ॥
అధా తే విష్ణో విదుషా చిదృధ్యః । స్తోమో యజ్ఞస్య రాధ్యో హవిష్మ
తః । యః పూర్వ్యాయ వేధసే నవీయసే । సుమజ్జానయే విష్ణవే ద
దాశతి । యో జాతమస్య మహతో మహి బ్రవాత్ । సేదు శ్రవోభి
ర్యుజ్యం చిదభ్యసత్ । తము స్తోతారః పూర్వ్యం యథా విద ఋత
స్య । గర్భగ్ం హవిషా పిపర్తన । ఆస్య జానన్తో నామ చిద్వివ
క్తన । బృహత్తే విష్ణో సుమతిం భజామహే ॥ ౨౯ ॥ ఇమా ధా
నా ఘృతస్నువః । హరీ ఇహోపవక్షతః । ఇన్ద్రగ్ం సుఖతమే రథే ।
ఏష బ్రహ్మా ప్రతే మహే । విదథే శగ్ంసిషగ్ం హరీ । య ఋత్వియః

ప్రతేవనే । వనుషో హర్యతం మదమ్ । ఇంద్రో నామ ఘృతంన
యః । హరిభిశ్చారు సేచతే । శ్రుతో గణ ఆత్వావిశంతు ॥ ౩౦ ॥
హరివర్పసం గిరః । ఆచర్షణిప్రా వృషభో జనానామ్ । రా
జాకృష్టీనాం పురుహూత ఇంద్రః । స్తుతశ్శ్రవస్యన్నవసోపమద్రి
క్ । యుక్త్వా హరీ వృషణా యాహ్యర్వాఙ్ । ప్రయత్సింధవః ప్ర
సవం యదాయన్ । ఆపస్సముద్రగ్ం రథ్యేవ జగ్ముః । అతశ్చిదిం
ద్రస్సదసో వరీయాన్ । యదీగ్ం సోమః పృణతి దుగ్ధో అగ్ంశుః ।
హ్వయామసి త్వేంద్ర యాహ్యర్వాఙ్ ॥ ౩౧ ॥ అరంతే సో
మస్తనువే భవాతి । శతక్రతో మాదయస్వా సుతేషు । ప్రాస్మా
గ్ం అవపృతనాసు ప్రయుత్సు । ఇంద్రాయ సోమాః ప్రదివో వి
దానాః । ఋభుర్యేభిర్వృషపర్వా విహాయాః । ప్రయమ్యమా
నాన్ ప్రతిషూగృభాయ । ఇంద్ర పిబ వృషధూతస్య వృష్ణః । అ
హేడమాన ఉపయాహి యజ్ఞమ్ । తుభ్యం పవంత ఇందవస్సుతా
సః । గావో నవజ్రిన్ స్వమోకో అచ్ఛ ॥ ౩౨ ॥ ఇంద్రాగ
హి ప్రథమో యజ్ఞియానామ్ । యా తే కకుత్సుకృతా యా వరి
ష్ఠా । యయా శశ్వత్పిబసి మధ్వ ఊర్మిమ్ । తయా పాహి ప్రతే
అధ్వర్యురస్థాత్ । సంతే వజ్రో వర్తతామింద్ర గవ్యుః । ప్రాతర్యు
జా విబోధయ । అశ్వినావేహ గచ్ఛతమ్ । అస్య సోమస్య పీత
యే । ప్రాతర్యావాణా ప్రథమా యజధ్వమ్ । పురా గృధ్రాదర
రుషః పిబాథః । ప్రాతర్హి యజ్ఞమశ్వినా దధాతే । ప్రశగ్ంసం

తి క్రవయః పూర్వభాజః । ప్రాతర్యజధ్వమశ్వినా హినోత । న
సాయమస్తి దేవయా అజుష్టమ్ । ఉతాన్యో అస్మద్యజతే విచాయః ।
పూర్వః పూర్వో యజమానో వనీయాన్ ॥౩౩॥ ఛాశ్వజిద్యోగ
చ్ఛతన్నోఽదాశనాన్నమాభిశ్రీస్సోమేన సప్రథా భజామహే విశంతు
ద్యామహేఽగ్రాన్ జదచ్ఛషిబాథష్టట్వ ॥౩॥

నక్తం జాతాస్యోషధే । రామే కృష్ణే అసిక్ని చ । ఇదగ్ం
రజని రజయ । కిలాసం పలితఞ్చ యత్ । కిలాసంచ పలితంచ । ని
రితో నాశయా పృషత్ । ఆనస్స్వో అస్తుచ్ఛతాం వర్ణః । పరాశ్వే
తాని పాతయ । అసితం తే నిలయనమ్ । ఆస్థానమసితం తవ ॥౩౪॥
అసిక్ని యస్యోషధే । నిరితో నాశయా పృషత్ । అస్థిజస్య కిలాస
స్య । తనూజస్య చ యత్త్వచి । కృత్యయా కృతస్య బ్రహ్మణా ।
లక్ష్మ శ్వేతమనీనశమ్ । సరూపా నామ తే మాతా । సరూపో నామ
తే పితా । సరూపాస్యోషధే సా । సరూపమిదంకృధి ॥ ౩౫ ॥
శునగ్ం హువేమ మఘవానమింద్రమ్ । అస్మిన్భరే నృతమం వా
జసాతౌ । శృణ్వంతముగ్రమూతయే సమత్సు । ఘ్నంతం వృ
త్రాణి సంజితం ధనానామ్ । ధూనుథ ద్యాం పర్వతాం దాశుషే
వసు । నివో వనా జిహతే యామనో భియా । కోపయథ పృథివీం పృ
శ్నిమాతరః । యుధే యదుగ్రాః పృషతీరయుగ్ధ్వమ్ । ప్రవేపయం
తి పర్వతాన్ । వివిఞ్చంతి వనస్పతీన్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రోవారత మ
రుతో దుర్మదా ఇవ । దేవాసస్సర్వయా విశా । పుర్దుత్రాపి

సేద్యజ్ఞసి । విశో విశ్వా అనుప్రభు । సహస్తత్వా హవామహే ।
సహస్స్వగ్నే నవసే । వాజయంతో హవామహే । వాజేషు చిత్ర
రాధసమ్ । సంగచ్ఛధ్వగ్ం సంవదధ్వమ్ । సంవో మనాగ్ంసి
జానతామ్ ॥ ౩౮ ॥ దేవా భాగం యథా పూర్వే । సంజానా
నా ఉపాసతే । సమానో మంత్రస్సమితిస్సమానీ । సమానం మ
నస్సహ చిత్తమేషామ్ । సమానం కేతో అభిసగ్ంరభధ్వమ్ । సం
జ్ఞానేన వో హవిషా యజామః । సమానీవ ఆకూతిః । సమానా హృ
దయాని వః । సమానమస్తు వో మనః । యథా వస్సుసహాసతి ॥ ౩౯ ॥
సంజ్ఞానన్నస్స్వైః । సంజ్ఞానమరణైః । సంజ్ఞానమశ్వినా యువమ్ ।
ఇహాస్మాసు నియచ్ఛతమ్ । సంజ్ఞానం మే బృహస్పతిః । సంజ్ఞాన
గ్ం సవితా కరత్ । సంజ్ఞానమశ్వినా యువమ్ । ఇహ మహ్యం ని
యచ్ఛతమ్ । ఉపచ్ఛాయామివ ఘృణేః । అగన్మ శర్మ తే వయమ్ ॥
అగ్నే హిరణ్యసందృశః । అదబ్ధేభిస్సవితః పాయుభిష్ట్వమ్ । శివే
భిరద్య పరిపాహి నో గయమ్ । హిరణ్యజిహ్వస్సువితాయ నవ్యసే ।
రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత । మదేమదేహి నో దదిః । యూథా
గవామృజుక్రతుః । సంగృభాయ పురూశతా । ఉభయాహ
స్త్యా వసు । శిశీహి రాయ ఆభర ॥ ౪౦ ॥ శిప్రిన్వాజానాంపతే ।
శచీవస్తవ దగ్ంసనా । ఆతూనఇంద్ర భాజయ । గోష్వశ్వేషు శు
భ్రిషు । సహస్రేషు తువీమఘ । యద్దేవా దేవహేడనమ్ । దే
వాసశ్చకృమా వయమ్ । ఆదిత్యాస్తస్మాన్మా యూయమ్ । ఋతస్య

త్రైనముంచత । ఋతస్య తేనాదిత్యాః ॥ ౪౧ ॥ యజత్రా ఋతం
చ తేహా మా । యజ్ఞైర్వో యజ్ఞవాహసః । ఆశిక్షంతో న శేకిమ । మే
దస్వతా యజమానాః । స్రుచాజ్యేన జుహ్వతః । అకామా వో వి
శ్వే దేవాః । శిక్షంతో నోప శేకిమ । యద్దివా యద్దినక్తమ్ । ఏన
ఏనసో కరత్ । భూతం మా తస్మాద్భవ్యం చ ॥ ౪౨ ॥ ద్రుప
దాదివముంచతు । ద్రుపదాదివేన్ముముచానః । స్విన్నః స్నాత్వీ
మలాదివ । పూతం పవిత్రేణేవాజ్యమ్ । విశ్వే ముంచంతు మైనసః ।
ఉద్వయం తమసస్పరి । పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా
సూర్యమ్ । అగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్ ॥ ౪౩ ॥ తవకృధివనస్పతీం
జానత్రామసతవయంభరాదిత్యాశ్చనవచ ॥ ౪ ॥

వృషా సో అంశుః పవతే హవిష్మాన్త్సోమః । ఇంద్రస్య
భాగ ఋతయుశ్శతాయుః । స మా వృషాణం వృషభం కృణోతు ।
ప్రియం విశాగ్ం సర్వవీరగ్ం సువీరమ్ । కస్య వృషా సుతే సచా । ని
యుత్వాన్వృషభో రణత్ । వృత్రహా సోమపీతయే । యస్తే శృంగవృ
షోనపాత్ । ప్రణపాత్కుండపాయ్యః । న్యస్మిన్దధ్ర ఆ మనః ॥ ౪౪ ॥
తగ్ం సధ్రీచీరూతయో వృష్ణియాని । పౌగ్ంస్యాని నియుతస్సశ్చురిం
ద్రమ్ । సముద్రం న సింధవ ఉక్థశుష్మాః । ఉరువ్యచసం గిర ఆవిశం
తి । ఇంద్రాయ గిరో అనిశితసర్గాః । అపః ప్రైరయన్త్సగరస్య
బుధ్నాత్ । యో అక్షేణేవ చక్రియా శచీభిః । విష్వక్తస్తంభ పృథి
వీముత ద్యామ్ । అక్షోదయచ్ఛవసా క్షామ బుధ్నమ్ । వార్ణవాత

స్తవిషీభిరింద్రః ॥ ౪౫ ॥ దృఢాన్యైరద్రుశమాన ఓజః । అ
వాభినత్కకుభః పర్వతానామ్ । ఆనో అగ్నే సుకేతునా । రయిం
విశ్వాయుపోషసమ్ । మార్డీకం ధేహి జీవసే । త్వగ్ం సోమ మ
హే భగమ్ । త్వం యూన ఋతాయతే । దక్షం దధాసి జీవసే । రథం
యుంజతే మరుతశ్శుభే సుగమ్ । సూరో న మిత్రావరుణా గవిష్టి
షు ॥ ౪౬ ॥ రజాగ్ంసి చిత్రా విచరంతి తన్యవః । దివస్సమ్రా
జా పయసా న ఉక్షతమ్ । వాచగ్ం సుమిత్రావరుణా విరావతీమ్ ।
పర్జన్యశ్చిత్రాం వదతి త్విషీమతీమ్ । అభ్రా వసత మరుతస్సుమా
యయా । ద్యాం వర్షయతమరుణామరేపసమ్ । అయుక్త సప్త శుం
ధ్యువః । సూరో రథస్య నప్త్రియః । తాభిర్యాతి స్వయుక్తిభిః । వ
హిష్ఠేభిర్విహరన్ యాసి తంతుమ్ ॥ ౪౭ ॥ అవవ్యయన్నసి
తం దేవ వస్వః । దవిధ్వతో రశ్మయస్సూర్యస్య । చర్మేవావాధు స్త
మో అప్స్వంతః । పర్జన్యాయ ప్రగాయత । దివస్పుత్రాయ మీఢు
షే । స నో యవసమిచ్ఛతు । అచ్ఛావద తవసం గీర్భిరాభిః । స్తుహి ప
ర్జన్యం నమసా వివాస । కనిక్రదద్వృషభో జీరదానుః । రేతో
దధాత్వోషధీషు గర్భమ్ ॥ ౪౮ ॥ యో గర్భమోషధీనామ్ ।
గవాం కృణోత్యర్వతామ్ । పర్జన్యః పురుషీణామ్ । తస్మా ఇదా
స్యే హవిః । జుహోతా మధుమత్తమమ్ । ఇడాం నస్సంయతం కరత్ ।
త్రిషో యదగ్నే శరదస్త్వామిత్ । శుచిం ఘృతేన శుచయస్సపర్యా
న్ । నామాని చిద్దధిరే యజ్ఞియాని । అసూదయంత తనువస్సుజా

తాః ॥ ౪౯ ॥ ఇంద్రశ్చనశ్శునాసీరౌ । ఇమంయజ్ఞంమిమిక్షత
మ్ । గర్భంధత్తగ్ం స్వస్తయే । యయో రిదం విశ్వంభువనమావి
వేశ । యయోరానందో నిహితో మహశ్చ । శునాసీరావృతుభి
స్సంవిదానౌ । ఇంద్రవంతౌ హవిరిదం జుషేథామ్ । ఆఘాయే అగ్ని
మింధతే । స్తృణంతిబర్హిరానుషక్ । యేషామింద్రోయువా సఖా ।
అగ్న ఇంద్రశ్చ మేదినా । హథోవృత్రాణ్యప్రతి । యువగ్ంహి
వృత్రహంతమా । యాభ్యాగ్ం సువరజయన్నగ్రఏవ । యావాత
స్థతుర్భువనస్యమధ్యే । ప్రచర్షణీ వృషణావజ్రబాహూ । అగ్న
ఇంద్రా వృత్రహణాహువే వామ్ ॥ ౫౦ ॥ మనఇంద్రోగ్నిః పిష్టిష్ఠు
తంతుంగర్భగ్ం సుజాతాస్సఖా సప్తచ ॥ ౫ ॥

ఉతనః ప్రియా ప్రియాసు । సప్తస్వసా సుజుష్టా । సరస్వతీ స్తో
మ్యాభూత్ । ఇమాజుహ్వానాయుష్మదానమోభిః । ప్రతిస్తోమగ్ం
సరస్వతి జుషస్వ । తవశర్మన్ప్రియతమే దధానాః । ఉపస్థే
యామశరణం నవృక్షమ్ । త్రీణిపదావిచక్రమే । విష్ణుర్గోపా అ
దాభ్యః । అతోధర్మాణి ధారయన్ ॥ ౫౧ ॥ తదస్యప్రి
యమభిపాథో అశ్యామ్ । నరోయత్రదేవయవోమదంతి । ఉరు
క్రమస్య సహిబంధురిత్థా । విష్ణోఃపదేపరమేమధ్వఉత్సః । ప్ర
త్వాద్వాఅస్తు శ్రేష్ఠః । అద్యత్వావవన్స్వఘ్నసరిష్ఠాః । పతేః
అవాశసువృక్తిమ్ । ఇమాబ్రహ్మబ్రహ్మవాహః । ప్రియాత
అబర్హిస్సీద । వీహిశూర పురోడాశమ్ ॥ ౫౨ ॥ ఉపన

పూష్ణ నవో గిరః । శృణ్వంత్వఘ్నుతస్యయే । సుమృడీకా భవం
తు నః । అద్యా నో దేవ సవితః । ప్రజావత్సావీస్సౌభగమ్ । ప
రా దుష్వప్నియగ్ం సువ । విశ్వాని దేవ సవితః । దురితాని పరా
సువ । యద్భద్రం తన్న ఆసువ । శుచిమర్కైర్బృహస్పతిమ్ ॥ ౫౩ ॥
అధ్వరేషు నమస్యత । అనామ్యోజ ఆచకే । యా ధారయంత దే
వాస్సుదక్షా దక్షపితరా । అసుర్యాయ ప్రమహసా । స ఇత్క్షేతి సుధి
త ఓకసి స్వే । తస్మా ఇడా పిన్వతే విశ్వదానీ । తస్మై విశస్స్వయ
మేవానమంతి । యస్మిన్బ్రహ్మా రాజని పూర్వ ఏతి । సమూహమిం
ద్ర సచ్యుతమ్ । సచ్యుతం జఘనచ్యుతమ్ ॥ ౫౪ ॥ కనాత్కా
భాన్న ఆభర । ప్రియస్పృగ్నిరస్థాయ । వినఇంద్ర మృధో జ
హి । వినీఖునదివసా వియుర్ణ్న । అభినస్సుష్టుతం నయ । ప్రజా
పతిస్త్రియాం యశః । ముష్కయోరదధాత్సపమ్ । కామస్య తృ
ప్తిమానందమ్ । తస్యాగ్నే భాజయేహ మా । మోదః ప్రమోద ఆ
నందః ॥ ౫౫ ॥ ముష్కయోర్నిహితస్సపః । సృత్వేవ కా
మస్య తృప్యాణి । దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే । మనసశ్చిత్తమా
కూతమ్ । వాచస్సత్యమశీమహి । పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య ।
యశశ్శ్రీశ్శ్రయతాం మయి । యథాహమస్యా అతృపగ్ం స్త్రియై
పుమాన్ । యథా స్త్రీ తృప్యతి పుంసి ప్రియే ప్రియా । ఏవం
భగస్య తృప్యాణి ॥ ౫౬ ॥ యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః । ద
ధామీత్యగ్నిర్వదతి । తథేతి వాయురాహ తత్ । హంతేతి సత్యం

చంద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్యమోమితి । ఆపస్సత్యమాభరన్ ।
యశో యజ్ఞస్య దక్షిణామ్ । అసౌ మే కామస్సమృధ్యతామ్ । న
హిస్పశమవిదన్నన్యమస్మాత్ । వైశ్వానరాత్పుర ఏతారమ
గ్నేః ॥ ౫౭ ॥ అథైనమమృతా అమూరాః । వైశ్వానరం
క్షైత్రజిత్యాయ దేవాః । యేషామిమే పూర్వే అర్మాస ఆసన్ ।
అయూపాస్సద్మ విభృతా పురూణి । వైశ్వానర త్వయా తే నుత్తాః ।
పృథివీమన్యామభితస్థుర్జనాసః । పృథివీం మాతరం మహీమ్ ।
అంతరిక్షముపబ్రువే । బృహతీమూతయే దివమ్ । విశ్వం బిభర్తి
పృథివీ ॥ ౫౮ ॥ అంతరిక్షం విపప్రథే । దుహే ద్యౌర్బృహ
తీపయః । న తా నశంతి న దభాతి తస్కరః । నైనా అమిత్రో వ్యథిరా
దధర్షతి । దేవాగ్ంశ్చ యాభిర్యజతే దదాతి చ । జ్యోగిత్తాభిస్స
చతే గోపతిస్సహ । న తా అర్వా రేణుకకాటో అశ్నుతే । న సగ్ం
స్కృతత్రముపయంతి తా అభి । ఉరుగాయమభయం తస్య తా అ
ను । గావో మర్త్యస్య విచరంతి యజ్వనః ॥ ౫౯ ॥ రాత్రీ
వ్యఖ్యదాయతీ । పురుత్రా దేవ్యక్షభిః । విశ్వా అధి శ్రియో ధిత ।
ఉప తే గా ఇవాకరమ్ । వృణీష్వ దుహితర్దివః । రాత్రీ స్తోమం
న జిగ్యుషీ । దేవీం వాచమజనయంత దేవాః । తాం విశ్వరూపాః ప
శవో వదంతి । సా నో మంద్రేషమూర్జం దుహానా । ధేనుర్వాగ
స్మానుపసుష్టుతైతు ॥ ౬౦ ॥ యద్వాగ్వదంత్యవిచేతనాని । రా
ష్ట్రీ దేవానాం నిషసాద మంద్రా । చతస్ర ఊర్జం దుదుహే ప

యాగ్ంసి । క్వస్విదస్యాః పరమం జగామ । గౌరీమిమాయ సలి
లాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవు
షీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్ । తస్యాగ్ం సముద్రా అ
ధి వి క్షరంతి । తేన జీవంతి ప్రదిశశ్చతస్రః ॥ ౬౧ ॥ తతః క్ష
రత్యక్షరమ్ । తద్విశ్వముపజీవతి । ఇంద్రాసూరా జనయన్విశ్వ
కర్మా । మరుత్వాగ్ం అస్తు గణవాం సజాతవాన్ । అస్య స్ను
షా శ్వశురస్య ప్రశిష్టిమ్ । సపత్నా వాచం మనసోపాసతామ్ ।
ఇంద్రస్సూనో అతిరద్రజాగ్ంసి । స్నుషా సపత్నా శ్వశురో౽య
మస్తు । అయగ్ం శత్రూంజయతు జర్హృషాణః । అయం వాజం జ
యతు వాజసాతౌ । అగ్నిః క్షత్రభృదనిభృష్టమోజః । సహస్రి
యో దీప్యతామప్రయుచ్ఛన్ । విభ్రాజమానస్సమిధాన ఉగ్రః ।
ఆంతరిక్షమురుహాదగంద్యామ్ ॥ ౬౨ ॥ ధారయన్పురోడాశం
బృహస్పతిం జఘనచ్యుతిమాసందో భగస్యతృప్యాణ్యాగ్నేశపృథి
వీయజ్వన పతుప్రదిశశ్చతస్రో వాజసాతౌ చతాన్వరిచ ॥ ౬ ॥

వృషాస్యగ్ం శురస్వృషభాయ గృహ్యసే । వృషాయము
గ్రో నృచక్షసే । దివ్యకర్మణో హితో బృహన్నామ । వృష
భస్య యా కకుత్ । విషూవాన్ విష్ణోర్భవతు । అయం యో మామకో
వృషా । అథో ఇంద్ర ఇవ దేవేభ్యః । విబ్రవీతు జనేభ్యః । ఆయు
ష్మంతం వర్చస్వంతమ్ । అథో అధిపతిం విశామ్ ॥ ౬౩ ॥ అ
స్యాః పృథివ్యా అధ్యక్షమ్ । ఇమమింద్ర వృషభం కృణు । యస్స

శృంగస్స్వవృషభః । కల్యాణ్యో ద్రోణ ఆహితః । కార్షీవలప్రగాణేన । వృషభేణ యజామహే । వృషభేణ యజమానాః । అక్రూరేణేవ సర్పిషా । మృధశ్చ సర్వా ఇంద్రేణ । పృతనాశ్చ జయామసి ॥ ౬౪ ॥ యస్యాయమృషభో హవిః । ఇంద్రాయ పరిణీయతే । జయాతి శత్రుమాయంతమ్ । అథో హంతి పృతన్యతః । నృణామహం ప్రణీరసత్ । అగ్ర ఉద్భిందతామసత్ । ఇంద్ర శుష్మం తనువామేరయస్వ । నీచా విశ్వా అభితిష్ఠాభిమాతీః । నిశృణీహ్యాబాధం యో నో అస్తి । ఉరున్నో లోకం కృణుహి జీరదానో ॥ ౬౫ ॥ ప్రేహ్యభిప్రేహి ప్రభరా సహస్వ । మా వివేనో విశృణుష్వా జనేషు । ఉదీడితో వృషభస్తిగ్మశుష్మైః । ఇంద్ర శత్రూన్త్సురో అస్మాకయుధ్య । అగ్నే జేతా త్వం జయ । శత్రూంత్సహస ఓజసా । విశత్రూన్ విమృధో నుద । ఏతం తే స్తోమం తువిజాత విప్రః । రథం న ధీరస్స్వపా అతక్షమ్ । యదీదగ్నే ప్రతి త్వం దేవహర్యాః ॥ ౬౬ ॥ సువర్వతీరప ఏనా జయేమ । యోఽస్పృతేనాభిమానితః । ఇంద్ర జైత్రాయ జజ్ఞిషే । స నస్సంకాసు పారయ । పృతనాసాహ్యేషు చ । ఇంద్రో జిగాయ పృథివీమ్ । అంతరిక్షగ్ం సువర్మహత్ । వృత్రహా పురుచేతనః । ఇంద్రో జిగాయ సహసా సహాగ్ంసి । ఇంద్రో జిగాయ పృతనాని విశ్వా ॥ ఇంద్రో జాతో విపురో రురోజ । స నః పర్షత్పా వరివః కృణోతు । అయం కృత్నురగృభీతః । విశ్వజిదుద్భిదిత్సోమః । ఋషిర్విప్రః

శావేన । స్వాయురగ్నేఽగా యజ్ఞప్రీః । సాకఙ్గన్మన సాయజ్ఞమ్ ।
శివో నియుద్భిశ్శివాభిః । వాయో శుక్రోఽయామి తే । మధ్వో అ
గ్రం దివిష్టిషు ॥ ౬౮ ॥ ఆయాహి సోమపీతయే । స్పార్హో
దేవ నియుత్వతా । ఇమమింద్ర వర్ధయ క్షత్రియాణామ్ । అయం వి
శాం విశ్పతిరస్తు రాజా । అస్మా ఇంద్ర మహి వర్చాంసి ధేహి । అ
వర్చసం కృణుహి శత్రుమస్య । ఇమమాభజ గ్రామే అశ్వేషు
గోషు । నిరముం భజ యోఽమిత్రో అస్య । వర్ష్మన్ క్షత్రస్య కకుభి
శ్రయస్వ । తతో న ఉగ్రో విభజా వసూని ॥ ౬౯ ॥ అస్మై ద్యా
వాపృథివీ భూరి వామమ్ । సందుహాథాం ఘర్మదుఘేవ ధేనుః
అయగ్ం రాజా ప్రియ ఇంద్రస్య భూయాత్ । ప్రియో గవామో
షధీనాముత పశూనామ్ । యునజ్మి త ఉత్తరావంతమింద్రమ్ । యేన జ
యాసి న పరాజయాసై । స త్వాఽకరేకవృషభగ్ం స్వానామ్ । అథో
రాజన్నుత్తమం మానవానామ్ । ఉత్తరస్త్వమధరే తే సపత్నాః ।
ఏకవృషా ఇంద్రసఖా జిగీవాన్ ॥ ౭౦ ॥ విశ్వా ఆశాః పృతనా
స్సంజయంజయన్ । అభితిష్ఠ శత్రూయతస్సహస్వ । తుభ్యం
భరంతి క్షితయో యవిష్ఠ । బలిమగ్నే అంతిత ఓత దూరాత్ । ఆభం
దిష్ఠస్య సుమతిం చికిద్ధి । బృహత్తే అగ్నే మహి శర్మ భద్రమ్ । యో
దైవ్యాన్యనమయద్వధస్నైః । యో అర్యపత్నీరుషసశ్చకార ।
స నిరుధ్యా నహుషో యహ్వో అగ్నిః । విశశ్చక్రే బలిహృత
స్సహోభిః ॥ ౭౧ ॥ ప్రసద్యో అగ్నే అత్యేష్యన్యాన్ । ఆవి

ర్యస్మై చారుతరో బభూథ। ఈడేన్యో వపుష్యో విభావా। ప్రియో
విశామతిథిర్మానుషీణామ్। బ్రహ్మ జ్యేష్ఠా వీర్యా సంభృతాని। బ్ర
హ్మాగ్రే జ్యేష్ఠం దివమాతతాన। ఋతస్య బ్రహ్మ ప్రథమోత జజ్ఞే।
తేనార్హతి బ్రహ్మణా స్పర్ధితుం కః। బ్రహ్మన్ స్రుచో ఘృతవతీః।
బ్రహ్మణా స్వరవో మితాః ॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మ యజ్ఞస్య తంతవః। ఋ
త్విజో యే హవిష్కృతః। శృంగాణీవేచ్ఛృంగిణాగ్ం సందదృశ్రి
రే। చషాలవంతస్స్వరవః పృథివ్యామ్। తే దేవాసస్స్వరవస్తస్థి
వాగ్ంసః। నమస్సఖిభ్యస్సన్నాన్మావగాత। అభిభూరగ్నిరతర
ద్రజాగ్ంసి। స్పృధో విహత్య పృతనా అభిశ్రీః। జుషాణో మ ఆ
హుతిం మామహిష్ట। హత్వా సపత్నాన్వరివస్కరన్నః। ఈశా
నం త్వా భువనానామభిశ్రియమ్। స్తౌమ్యగ్న ఉరుకృతగ్ం సువీర
మ్। హవిర్జుషాణస్సపత్నాగ్ం అభిభూరసి। జహి శత్రూగ్ంర
ప స్పృధో నుదస్వ ॥ ౭౩ ॥ విశాంజయాయమసి జీరదానో హర్యావిశ్వా
ది పస్పృధో వసూని జిగీవాన్థ్సహోభిమిథాస్వశ్వత్థారిచ ॥ ౭ ॥

సప్రత్నవంనవీయసా। అగ్నే ద్యుమ్నేన సంయతా। బృహ
త్తతంథ భానునా। నవన్నుస్తోమమగ్నయే। దివశ్శ్యేనాయజీజనమ్।
వస్వఃకువిద్వనాతినః। స్పార్హా యస్య శ్రియో దృశే। రయిర్వీ
రవతో యథా। అగ్రే యజ్ఞస్య చేతతః। అదాభ్యః పురఏతా ॥ ౭౪ ॥
అగ్నిర్విశాం మానుషీణామ్। తూర్ణీరథస్సదానవః। నవగ్ంసో
మాయ వాజినే। ఆజ్యం పయసో జని। జుష్టగ్ం శుచితమం వసు।

నవగ్ంసోమజుషస్వనః । పీయూషస్యేహతృప్ణుహి । యస్తేభాగ
ఋతావయమ్ । నవస్య సోమ తేవయమ్ । ఆసుష్టుతింవృణీమహే ॥
సనోరాస్వసహస్రిణః । నవగ్ం హవిర్జుషస్వనః । ఋతుభిస్సో
మభూతమమ్ । తదంగప్రతిహర్యనః । రాజంథ్సోమస్వస్తయే ।
నవగ్గ్ంస్తోమంనవగ్ంహవిః । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం నివేదయ । తజ్జు
షేతాగ్ం సచేతసా । శుచిన్న స్తోమం నవజాతమద్య । ఇంద్రా
గ్నీ వృత్రహణా జుషేథామ్ ॥ ౭౬ ॥ ఉభాహివాగ్ంసుహవా
జోహవీమి । తావాజగ్ం సద్యఉశతేధేష్ఠా । అగ్నిరింద్రోనవస్య
నః । అస్యహవ్యస్య తృప్యతామ్ । ఇహదేవౌ సహస్రిణౌ । యజ్ఞం
నఆహిగచ్ఛతామ్ । వసుమంతగ్ం సువర్విదమ్ । అస్యహవ్యస్యతృ
ప్యతామ్ । అగ్నిరింద్రోనవస్యనః । విశ్వాందేవాగ్ం స్తర్పయ
ఠ ॥ ౭౭ । హవిషోస్య నవస్యనః । సువర్విదోహిజజ్ఞిరే । ఏదం
బర్హిస్సుష్టరీమానవేన । అయం యజ్ఞో యజమానస్య భాగః ।
అయంబభూవ భువనస్య గర్భః । విశ్వేదేవా ఇదమద్యాగమిష్ఠాః ।
ఇమేనుద్యావాపృథివీసమీచీ । తన్వానేయజ్ఞంపురుపేశసంధియా ।
ఆస్మైపృణీతాం భువనానివిశ్వా । ప్రజాంపుష్టిమమృతం నవే
న ॥ ౭౮ ॥ ఇమేధేనూ అమృతం యేదుహాతే । పయస్వత్యు
త్తరామేతుపుష్టిః । ఇమంయజ్ఞం జుషమాణేనవేన । సమీచీద్యావా
పృథివీఘృతాచీ । యవిష్ఠోహవ్యవాహనః । చిత్రభానుర్ఘృతా
సుతిః । నవజాతో విరోచసే । అగ్నేతత్తేమహిత్వనమ్ । త్వమ

గ్నే దేవతాభ్యః । భాగే దేవన మీయసే ॥ ౭౯ ॥ సపనా విదాగ్ంశ్
యజ్ఞ్యసి । నవ్యగ్ం స్తోమం జుషస్వ నః । అగ్నిః ప్రాశ్నాత్విష్టా
తు । సహి వేద యథా హవిః । శివా అస్మభ్య మోషధీః । కృణోతు
విశ్వచర్షణిః । భద్రాన్నః శ్రేయస్సమనైష్ట దేవాః । త్వయా
వసేన సమశీమహి త్వా । సనోమయోభూః పితో ఆవిశస్వ । శం
తోకాయ తనువే స్యోనః । ఏతము త్యం మధునా సంయుతం య
వమ్ । సరస్వత్యా అధిమనావచర్కృషుః । ఇంద్ర ఆసీత్సీరపతిశ్శ
తక్రతుః । కీనాశా ఆసన్మరుతస్సుదానవః ॥ ౮౦ ॥

పురపతా వృణీమహే జుషేధాం త్వగ్న యత్తామృతేన్న వేనసీ
యశేస్త్యోర్నక్షత్రాంరిచ ॥ ౮ ॥

జుష్టశ్చక్షుషో జుష్టీనరో నక్తం జాతా వృషా సఉశాస్త్రోన్య
షాస్యగ్ం శుస్వప్రత్న వర్దిష్ఠా ॥

జుష్టో మన్యుర్భగో జుష్టి నరో హరివర్ప సంగిరశ్చ్రత్రవాజా
నాముతసః పియా యద్వాగ్వదంతి విశ్వా ఆశా అశీతిః ॥ .

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు .

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే
చతుర్థః ప్రపాఠకస్సమాప్తః .

॥ శ్రీ పంచమప్రపాఠకప్రారమ్భః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రాణో రక్షతి విశ్వమేజత్ । ఇర్యో భూత్వా బహుధా బహూని । స ఇత్సర్వం వ్యానశే । యో దేవో దేవేషు విభూరన్తః । ఆవృదూదాత్క్షేత్రియధ్వగద్వృషా । తమిత్ప్రాణం మనసోపశిక్షత । అగ్రం దేవానామిదమత్తు నో హవిః । మనసశ్చిత్తేదమ్ । భూతం భవ్యం చ గుప్యతే । తద్ధి దేవేష్వగ్రియమ్ ॥ ౧ ॥ ఆ నః పశుపురశ్చరమ్ । సహ దైవైరిమగ్ం హవమ్ । మనశ్శ్రేయసి శ్రేయసి । కర్మన్యజ్ఞపతిం దధత్ । జుషతాం మే వాగిదగ్ం హవిః । విరాడ్దేవీ పురోహితా । హవ్యవాడనపాయినీ । యయా రూపాణి బహుధా వదన్తి । పేశాగ్ంసి దేవాః పరమే జనిత్రే । సా నో విరాడనపస్ఫురన్తీ ॥ ౨ ॥ వాగ్దేవీ జుషతామిదగ్ం హవిః । చక్షుర్దేవానాం జ్యోతిరమృతే న్యక్తమ్ । అస్య విజ్ఞానాయ బహుధా నిధీయతే । తస్య సుమ్నమశీమహి । మా నో హాసీద్విచక్షణమ్ । ఆయురిన్నః ప్రతీర్యతామ్ । అనంధాశ్చక్షుషా వయమ్ । జీవా జ్యోతిరశీమహి । సువర్జ్యోతిరుతామృతమ్ । శ్రోత్రేణ భద్రముత శృణ్వన్తి సత్యమ్ । శ్రోత్రేణ వాచం బహుధోద్యమానామ్ । శ్రోత్రేణ మోదశ్చ మహశ్చ శ్రూయతే । శ్రోత్రేణ సర్వా దిశ ఆశృణోమి । యేన ప్రాచ్యా ఉత దక్షిణా । ప్రతీచ్యై దిశశ్శృణ్వన్త్యుత్తరాత్ । తదిచ్ఛ్రోత్రం బహుధోద్యమానమ్ । అరాన్న నేమిః పరి సర్వం బభూవ ॥ ౩ ॥ అగ్రి

యునునపస్ఫురంతీ సత్యగ్ం సత్తచ ॥౧॥

ఉదేహి వాజిన్యో అప్స్వన్తః । ఇదగ్ం రాష్ట్రమావిశ సూనృతావత్ । యో రోహితో విశ్వమిదంజజాన । సనో రాష్ట్రేషు సుధితాం దధాతు । రోహగ్ం రోహగ్ం రోహిత ఆరురోహ । ప్రజాభిర్వృద్ధిం జనుషాముపస్థమ్ । తాభిస్సగ్ంరబ్ధో అవిదత్షడుర్వీః । గాతుం ప్రపశ్యన్నిహ రాష్ట్రమాహాః । అహార్షీద్రాష్ట్రమిహ రోహితః । మృధో వ్యాస్థదభయన్నో అస్తు ॥ ౪ ॥ అస్మభ్యం ద్యావాపృథివీ శక్వరీభిః । రాష్ట్రం మహా ధామిహ రేవతీభిః । విమమర్శ రోహితో విశ్వరూపః । సమాచక్రాణః ప్రరుహో రుహశ్చ । దివంగత్వాయ మహతా మహిమ్నా । వినో రాష్ట్రమునత్తు పయసా స్వేన । యాస్తే విశస్తపసా సంబభూవుః । గాయత్రం వత్సమనుతా స్త ఆగుః । తాస్త్వా విశంతు మహసా స్వేన । సంమాతా పుత్రో అభ్యేతు రోహితః ॥ ౫ ॥ యూయముగ్రా మరుతః పృశ్నిమాతరః । ఇంద్రేణ సయుజా ప్రమృణీథ శత్రూన్ । ఆవో రోహితో అశృణోదభిద్యవః । త్రిసప్తాసో మరుతస్స్వాదుసంముదః । రోహితో ద్యావాపృథివీ జజాన । తస్మిగ్గ్ంస్తంతుం పరమేష్ఠీ తతాన । తస్మింఛిశ్రియే అజఏకపాత్ । అదృగ్ంహద్ద్యావాపృథివీ బలేన । రోహితో ద్యావాపృథివీ అదృగ్ంహత్ । తేన సువస్స్తభితం తేన నాకః ॥ ౬ ॥ సో అంతరిక్షే రజసో విమానః । తేన దేవాస్సువరన్వవిందన్ । సుశేవం త్వా భానవో దీదివాగ్ం

సమ్ । సమగ్నయో జుహ్వా జాతవేదః । ఉక్షంతిత్వా వాజి
నమాఘృతేన । సగం సమగ్నే యువసే భోజనాని । అగ్నే శర్ధ
మహతే సౌభగాయ । తవద్యుమ్నాన్యుత్తమానిసంతు । సంజా
స్పత్యగం సుయమమాకృణుష్వ । శత్రూయతామభితిష్ఠా మహా
గంసి ॥ ౭ ॥ అస్త్వేవ్రతు రోహితో నాకో మహాగంసి ॥ ౨ ॥

పునర్న ఇంద్రో మఘవాదదాతు । ధనాని శక్రో ధనస్సు
రాధాః । అర్వాచీనం కృణుతాం యాచితో మనః । శ్రుష్టీనో అ
స్య హవిషో జుషాణః । యానినో జినం ధనాని । జహర్థ శూరమ
న్యువా । ఇంద్రానువిందన్నస్తాని । అనేన హవిషా పునః । ఇంద్ర
ఆశాభ్యస్పరి । సర్వాభ్యోభయంకరత్ ॥ ౮ ॥ జేతా శత్రూన్
విచర్షణిః । ఆకూత్యై త్వా కామాయ త్వా సమృధే త్వా । పు
రోదధే అమృతత్వాయ జీవసే । ఆకూతిమస్యావసే । కామమస్య
సమృద్ధ్యై । ఇంద్రస్య యుంజతే ధియః । ఆకూతిం దేవీం మనసః
పురోదధే । యజ్ఞస్య మాతా సుహవా మే అస్తు । యదిచ్ఛామి మ
నసా సకామః । విదేయమేనద్ధృదయే నివిష్టమ్ ॥ ౯ ॥ సేదగ్నిర
గ్నీగంరత్యస్త్వన్యాన్ । యత్ర వాజీ తనయో వీడుపాణిః । సహ
స్రపాథా అక్షరా సమేతి । ఆశానాం త్వా శాపాలేభ్యః । చతు
ర్భ్యో అమృతేభ్యః । ఇదం భూతస్యాధ్యక్షేభ్యః । విధే
మ హవిషా వయమ్ । విశ్వా ఆశా మధునా సగం సృజామి । అనమీ
వా ఆప ఓషధయో భవంతు । అయం యజమానో మృధో వ్యస్యతామ్

మ్ ॥ ౧౦ ॥ అగృభీతాఽపశవస్సంతు సర్వే । అగ్నిస్సోమో వరుణో మిత్ర ఇంద్రః । బృహస్పతిస్సవితా యస్సహస్రీ । పూషా నో గోభిరవసా సరస్వతీ । త్వష్టా రూపాణి సమనక్తు యజ్ఞైః । త్వష్టా రూపాణి దధతీ సరస్వతీ । పూషా భగగ్ం సవితా నో దదాతు । బృహస్పతిర్దదదింద్రస్సహస్రమ్ । మిత్రో దాతా వరుణస్సోమో అగ్నిః ॥ ౧౧ ॥ కరదిన్నవిష్టమస్య త్వాం నవ చ ॥౩॥

ఆ నో భర భగమింద్ర ద్యుమంతమ్ । ని తే దేష్ణస్య ధీమహి ప్రరేకే । ఊర్వ ఇవ పప్రథే కామో అస్మే । తమా పృణ వసుపతే వసూనామ్ । ఇమం కామం మందయా గోభిరశ్వైః । చంద్రవతా రాధసా పప్రథశ్చ । స్వర్యవో మతిభిస్తుభ్యం విప్రాః । ఇంద్రాయ వాహః కుశికాసో అక్రన్ । ఇంద్రస్య ను వీర్యాణి ప్రవోచమ్ । యాని చకార ప్రథమాని వజ్రీ ॥ ౧౨ ॥ అహన్నహిమన్వపస్తతర్ద । ప్రవక్షణా అభినత్పర్వతానామ్ । అహన్నహిం పర్వతే శిశ్రియాణమ్ । త్వష్టాఽస్మై వజ్రగ్గ్ం స్వర్యం తతక్ష । వాశ్రా ఇవ ధేనవస్స్యందమానాః । అంజస్సముద్రమవజగ్మురాపః । వృషాయమాణోఽవృణీత సోమమ్ । త్రికద్రుకేష్వపిబత్సుతస్య । ఆ సాయకం మఘవాఽదత్త వజ్రమ్ । అహన్నేనం ప్రథమజామహీనామ్ ॥ ౧౩ ॥ యదింద్రాహన్ప్రథమజామహీనామ్ । ఆన్మాయినామమినాః ప్రోత మాయాః । ఆత్సూర్యం జనయంద్యాముషాసమ్ । తాదీత్నా శత్రుం న కిలా వివిత్సే । అహన్వృత్రం వృత్రతరం వ్యగ్ంసమ్ ।

ఇంద్రో వజ్రేణ మహతా వధేన । స్కంధాగ్ంసీవ కులిశేనా వివృక్ణా । అహిః శయత ఉపపృక్పృథివ్యామ్ । అయోద్ధేవ దుర్మద ఆ హి జుహ్వే । మహావీరం తువిబాధమృజీషమ్ ॥ ౧౪ ॥ నాతారీదస్య సమృతిం వధానామ్ । సగ్ం రుజానాః పిపిష ఇంద్రశత్రుః । విశ్వో విహాయా అరతిః । వసుర్దధే హస్తే దక్షిణే । తరణిర్న శిశ్రథత్ । శ్రవస్యయా న శిశ్రథత్ । విశ్వస్మా ఇదిషుధ్యసే । దేవత్రా హవ్యమూహిషే । విశ్వస్మా ఇత్సుకృతే వారమృణ్వతి । అగ్నిర్ద్వారా వ్యృణ్వతి ॥ ౧౫ ॥ ఉద్యజ్జహానో అభి కామమీరయన్ । ప్రపృంచన్విశ్వా భువనాని పూర్వథా । ఆ కేతునా సుషమిద్ధో యజిష్ఠః । కామం నో అగ్నే అభిహర్య దిగ్భ్యః । జుషాణో హవ్యమమృతేషు దూఢ్యః । ఆ నో రయిం బహులాం గోమతీమిషమ్ । నిధేహి యక్షదమృతేషు భూషన్ । అశ్వినా యజ్ఞమాగతమ్ । దాశుషః పురుదగ్ంససా । పూషా రక్షతు నో రయిమ్ ॥ ఇమం యజ్ఞమశ్వినా వర్ధయంతా । ఇమౌ రయిం యజమానాయ ధత్తమ్ । ఇమౌ పశూన్ రక్షతాం విశ్వతో నః । పూషా నః పాతు సదమప్రయుచ్ఛన్ । ప్ర తే మహే సరస్వతి । సుభగే వాజినీవతి । సత్యవాచే భరే మతిమ్ । ఇదం తే హవ్యం ఘృతవత్సరస్వతి । సత్యవాచే ప్రభరేమా హవీగ్ంషి । ఇమాని తే దురితా సౌభగాని । తేభిర్వయగ్ం సుభగాసస్స్యామ ॥ ౧౬ ॥ వజ్రేహి వామృజీషం వ్యృణ్వతి రక్షతు నో రయిగ్ం సౌభగాన్యేకం చ ॥ ౪ ॥

యజ్ఞో రాయో యజ్ఞ ఈశే వసూనామ్ । యజ్ఞస్సస్యానా
ముత సుక్షితీనామ్ । యజ్ఞ ఇష్టః పూర్వచిత్తిం దధాతు । యజ్ఞో బ్ర
హ్మణ్వాగ్ం అప్యేతు దేవాన్ । అయం యజ్ఞో వర్ధతాం గోభిర
శ్వైః । ఇయం వేదిస్స్వపత్యా సువీరా । ఇదం బర్హిరతి బర్హీగ్ం
ష్యన్యా । ఇమం యజ్ఞం విశ్వే అవన్తు దేవాః । భగ ఏవ భగవా
గ్ం అస్తు దేవాః । తేన వయం భగవన్తస్స్యామ ॥ ౧౭ ॥ ☞ తం
త్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి । స నో భగ పుర ఏతా భవేహ । భగ ప్రణే
తర్భగ సత్యరాధః । భగేమాం ధియముదవ దదన్నః । భగ ప్రణో జ
నయ గోభిరశ్వైః । భగ ప్రనృభిర్నృవన్తస్స్యామ । శశ్వతీస్స
మా ఉపయన్తి లోకాః । శశ్వతీస్సమా ఉపయన్త్యాపః । ఇష్టం
పూర్తగ్ం శశ్వతీనాగ్ం సమానాగ్ం శాశ్వతేన । హవిషేష్ట్వా
నన్తం లోకం పరమారురోహ ॥ ౧౮ ॥ ఇయమేవ సా యా ప్ర
థమా వ్యౌచ్ఛత్ । సా రూపాణి కురుతే పఞ్చ దేవీ । ద్వే స్వసా
రౌ వయతస్తన్త్రమేతత్ । సనాతనం వితతగ్ం షణ్మయూఖమ్ ।
అవాన్యాగ్ం స్తన్తూన్కిరతో ధత్తో అన్యాన్ । నావపృజ్యాతే న
గమాతే అన్తమ్ । ఆవో యన్తూదవాహాసో అద్య । వృష్టిం యే వి
శ్వే మరుతో జునన్తి । అయం యో అగ్నిర్మరుతస్సమిద్ధః । ఏతం జు
షధ్వం కవయో యువానః ॥ ౨౦ ॥ ధారావరా మరుతో ధృ
ష్ణువోజసః । మృగా న భీమాస్తవిషీభిరూర్మిభిః । అగ్నయో న శు
శుచానా ఋజీషిణః । భృమిం ధమన్త ఉప గా అవృణ్వత । విచక్ర

మైత్రోర్దేవః । ఆ వేధసం నీలపృష్ఠం బృహంతమ్ । బృహస్పతిగ్ం స
దనే సాదయధ్వమ్ । సాదద్యోనిం దమ ఆదీదివాగ్ంసమ్ । హి
రణ్యవర్ణమరుషగ్ం సపేమ । స హి శుచిశ్శతపత్రస్స శుంధ్యూః ॥
హిరణ్యవాశీరిషిరస్సువర్షాః । బృహస్పతిస్స స్వావేశ ఋష్వాః ।
పురూ సఖిభ్య ఆసుతిం కరిష్ఠః । పూషణగ్ం స్తవవ్రతే వయమ్ ।
నకిరస్య కదాచన । స్తోతార స్త ఇహ స్మసి । యాస్తే పూషన్నా
వో అంతస్సముద్రే । హిరణ్యయీరంతరిక్షే చరంతి । యాభి
ర్యాసి దూత్యాగ్ం సూర్యస్య । కామేన కృతశ్రవ ఇచ్ఛమానః ॥
అరణ్యాన్యరణ్యాన్యసౌ । యా ప్రేవ నశ్యసి । కథా గ్రామం
న పృచ్ఛసి । న త్వా భీరివ విందతీ 3 । వృషారవాయ వదతే । యదు
పావతి చిచ్చికః । ఆఘాటిభిరివ ధావయన్న్ । అరణ్యానిర్మహీయ
తే । ఉత గావ ఇవాదన్న్ । ఉతో వేశ్మేవ దృశ్యతే ॥ ౨౩ ॥ ఉ
తో అరణ్యానిస్సాయమ్ । శకటీరివ సర్జతి । గామంగైష ఆహ్వయ
తి । దార్వంగైష ఉపావధీత్ । వసన్నరణ్యాన్యాగ్ం సాయమ్ ।
అక్రుక్షదితి మన్యతే । న వా అరణ్యానిర్హంతి । అన్యశ్చేన్నా
భిగచ్ఛతి । స్వాదోః ఫలస్య జగ్ధ్వా । యత్ర కామం నిపద్యతే ।
ఆంజనగంధిగ్ం సురభిమ్ । బహ్వన్నామకృషీవలామ్ । ప్రా
హం మృగాణాం మాతరమ్ । అరణ్యానీమశగ్ంసిషమ్ ॥ ౨౪ ॥

స్వాయమరురోహయావానశ్శుంధ్యూరిచ్ఛమానో దృశ్యతే
నిపద్యతే చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

వార్త్రహత్యాయ శవసే । పృతనాషాహ్యాయ చ । ఇం
ద్ర త్వా వర్తయామసి । సుబ్రహ్మాణం వీరవంతం బృహంతమ్ । ఉ
రుంగభీరం పృథుబుధ్నమింద్ర । శ్రుతర్షిముగ్రమభిమాతిషాహ
మ్ । అస్మభ్యంచిత్రం వృషణగ్ంరయిందాః । క్షేత్రియై త్వా ని
ర్ఋత్యై త్వా । ద్రుహో ముంచామి వరుణస్య పాశాత్ । అ
నాగసంబ్రహ్మణా త్వా కరోమి ॥ ౫ ॥ శివే తే ద్యావాపృథివీ
ఉభే ఇమే । శంతే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు । శంద్యావాపృథివీ సహౌ
షధీభిః । శమంతరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే । శంతే చతస్రః ప్రదిశో
భవంతు । యాదైవీశ్చతస్రః ప్రదిశః । వాతపత్నీరభి సూర్యో విచష్టే ।
తాసాంత్వా జరస ఆదధామి । ప్రయక్ష్మ ఏతు నిర్ఋతిం పరాచైః ।
అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ॥ ౬ ॥ ద్రుహః పాశాన్ని
ర్ఋత్యై చోదమోచి । అహా అవర్తిమవిదత్స్యోనమ్ । అప్యభూ
ద్భద్రే సుకృతస్య లోకే । సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యత్ ।
దేవా అముంచన్నసృజన్వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జా
మిశగ్ంసాత్ । ద్రుహో ముంచామి వరుణస్య పాశాత్ । బృహ
స్పతే యువమింద్రశ్చ వస్వః । దివ్యస్యేశాథే ఉత పార్థివస్య । ధత్త
గ్ంరయిగ్ం స్తువతే కీరయే చిత్ ॥ ౭ ॥ యూయం పాత స్వస్తిభిస్స
దా నః । దేవాయుధమింద్రమాజోహువానాః । విశ్వావృధమభియే ర
క్షమాణాః । యే సహా తా దీర్ఘమధ్వానమాయన్ । అనంతమర్థమ
నివర్త్స్యమానాః । యత్తే సుజాతే హిమవత్సు భేషజమ్ । మయో

భూశ్యంతిమహాయద్దృదోసి । తతోనాదెహిసీబలె । అదోగిరిభ్యో అధిముత్పృథావసి । సగ్ంశోభమానాకన్యేవ శుభే ॥ ౨౭ ॥ తాంత్వాముగ్దలాహవిషా వర్ధయంతి । పానస్సిబలేరయిమాభాజయాహ । పూర్వందేవా అపరేణానుపశ్యంజన్మభిః । జన్మాన్యవరైః పరాణి । వేదాని దేవా అయమస్మీతిమామ్ । అహగ్ంహిత్వాశరీరంజరసః పరస్తాత్ । ప్రాణాపానౌ చక్షుశ్శ్రోత్రమ్ । వాచంమనసి సంభృతామ్ । హిత్వాశరీరంజరసః పరస్తాత్ । ఆభూతింభూతింవయమశ్నవామహై । ఇమాఏవతా ఉషసోయాః ప్రథమావ్యౌచ్ఛన్ । తాదేవ్యఃకుర్వతే పంచరూపా । శశ్వతీర్నావపృజ్యంతః । నగమాంతమ్యంతామ్ ॥ ౨౮ ॥ కద్రోన్యవర్త్యదిచుభేక్ష్చవామహై దత్వారిచ ॥ ౨౯ ॥

వసూనాంత్వాధీతేన । రుద్రాణామూర్మ్యా । ఆదిత్యానాం తేజసా । విశ్వేషాం దేవానాం క్రతునా । మరుతామేమ్నాజుహోమిస్వాహా । అభిభూతిరహమాగమమ్ । ఇంద్రసఖాస్వాయుధః । ఆస్వాశాసు దుష్షహః । ఇదం వర్చో అగ్నినాదత్తమాగాత్ । యశోభర్గస్సహఓజోబలంచ ॥ ౩౦ ॥ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । ప్రతిగృభ్ణామి మహతేవీర్యాయ । ఆయురసి విశ్వాయురసి । సర్వాయురసి సర్వమాయురసి । సర్వంమ ఆయుర్భూయాత్ । సర్వమాయుర్గేషమ్ । భూర్భువస్సువః । అగ్నిర్ధర్మేణాన్నాదః । మృత్యుర్ధర్మేణాన్నపతిః । బ్రహ్మక్ష

త్రగ్ం స్వాహా ॥ ౩౧ ॥ ప్రజాపతిః ప్రణేతా । బృహస్పతిః
పురఏతా । యమః పన్థాః । చన్ద్రమాః పునరసుస్స్వాహా । అగ్ని
రన్నాదోఽన్నపతిః । అన్నమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదా
తు స్వాహా । సోమో రాజా రాజపతిః । రాజ్యమస్మిన్ యజ్ఞే య
జమానాయ దదాతు స్వాహా । వరుణస్సమ్రాట్థ్సమ్రాట్పతిః ।
సామ్రాజ్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా ॥ ౩౨ ॥
మిత్రః క్షత్రం క్షత్రపతిః । క్షత్రమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ ద
దాతు స్వాహా । ఇన్ద్రో బలం బలపతిః । బలమస్మిన్ యజ్ఞే యజ
మానాయ దదాతు స్వాహా । బృహస్పతిర్బ్రహ్మ బ్రహ్మపతిః । బ్ర
హ్మాస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా । సవితా రాష్ట్ర
గ్ం రాష్ట్రపతిః । రాష్ట్రమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు
స్వాహా । పూషా విశాం విట్పతిః । విశమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానా
య దదాతు స్వాహా । సరస్వతీ పుష్టిః పుష్టిపత్నీ । పుష్టిమస్మిన్
యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా । త్వష్టా పశూనాం మిథు
నానాగ్ం రూపకృద్రూపపతిః । రూపేణాస్మిన్ యజ్ఞే యజమా
నాయ పశూందదాతు స్వాహా ॥ ౩౩ ॥ చ స్వాహా సామ్రా
జ్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా విశమస్మిన్ య
జ్ఞే యజమానాయదదాతు స్వాహా చత్వారి చ ॥ ౭ ॥

అగ్నిస్సోమో వరుణో మిత్ర ఇన్ద్రో బృహస్పతిస్సవితా
పూషా సరస్వతీ త్వష్టా దశ ॥

స ఈం పాహి య ఋజీషీ తరుత్రః । యశ్శిప్రవాన్వృషభో
యో మతీనామ్ । యో గోత్రభిద్వజ్రభృద్యో హరిష్ఠాః । స
ఇంద్ర చిత్రాగ్ం అభితృంధి వాజాన్ । ఆ తే శుష్మో వృషభ ఏతు ప
శ్చాత్ । ఓత్తరాదధరాదా పురస్తాత్ । ఆ విశ్వతో అభి సమేత్వ
ర్వాఙ్ । ఇంద్ర ద్యుమ్నగ్ం సువర్వద్ధేహ్యస్మే । ప్రోష్వస్మై పు
రోరథమ్ । ఇంద్రాయ శూషమర్చత ॥ ౩౪ ॥ అభీకే చిదులో
కకృత్ । సంగే సమత్సు వృత్రహా । అస్మాకం బోధి చోదితా ।
నభంతామన్యకేషామ్ । జ్యాకా అధి ధన్వసు । ఇంద్రం వయగ్ం
శునాసీరమ్ । అస్మిన్యజ్ఞే హవామహే । ఆ వాజైరుప నో గమత్ ।
ఇంద్రాయ శునాసీరాయ । స్రుచా జుహుత నో హవిః ॥ ౩౫ ॥
జుషతాం ప్రతి మేధిరః । ప్ర హవ్యాని ఘృతవంత్యస్మై । హర్యశ్వా
య భరతా సజోషాః । ఇంద్ర ఋతుభిర్బ్రహ్మణా వావృధానః ।
శునాసీరీ హవిరిదం జుషస్వ । వయస్సుపర్ణా ఉప సేదురింద్రమ్ ।
ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః । అప ధ్వాంతమూర్ణుహి
పూర్ధి చక్షుః । ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవ బద్ధాన్ । బృహదింద్రాయ
గాయత ॥ ౩౬ ॥ మరుతో వృత్రహంతమమ్ । యేన జ్యోతి
రజనయన్నృతావృధః । దేవం దేవాయ జాగృవి । కామి హ్యేకాక
క ఇమే పతంగాః । మాంథాలాఽఽకులిపరిమా పతంతి । అవా వృత్రై
నాన్ప్రథమంతు దేవాః । సౌపర్ణం చక్షుస్తనువా విదేయ । ప
వావందస్య వరుణం బృహంతమ్ । నమసా ధీరమమృతస్య గో

పాహమ్ । సనశ్శర్మ త్రివరూథం వియగ్ంసత్ ॥ ౩౭ ॥ యా
యంపాతస్య స్తిభిస్సుదానః । నాకేసుపర్ణముపయత్పతన్తమ్ ।
హృదా వేనన్తో అభ్యచక్షత త్వా । హిరణ్యపక్షం వరుణస్య దూ
తమ్ । యమస్య యోనౌ శకునం భురణ్యుమ్ । శన్నో దేవీరభిష్ట
యే । ఆపో భవన్తు పీతయే । శంయోరభిస్రవన్తునః । ఈశానా
వార్యాణామ్ । క్షయన్తీశ్చర్షణీనామ్ ॥ ౩౮ ॥ అపో యా
చామి భేషజమ్ । అప్సు మే సోమో అబ్రవీత్ । అన్తర్విశ్వాని భేష
జా । అగ్నించ విశ్వశంభువమ్ । ఆపశ్చ విశ్వభేషజీః । యద
ప్సు తే సరస్వతి । గోష్వశ్వేషు యన్మధు । తేన మే వాజినీవతి । ము
ఖమఙ్గ్ధి సరస్వతి । యా సరస్వతీ వైశమ్భల్యా ॥ ౩౯ ॥ తస్యాం
మే రాస్వ । తస్యాస్తే భక్షీయ । తస్యాస్తే భూయిష్ఠభాజో భూ
యాస్మ । అహం త్వదస్మి మదసి త్వమేతత్ । మమాసి యోనిస్త
వ యోనిరస్మి । మమైవ సన్వహ హవ్యాన్యగ్నే । పుత్రః పిత్రే లో
కకృజ్జాతవేదః । ఇహైవ సన్తత్ర సన్తం త్వాగ్నే । ప్రాణేన
వాచా మనసా బిభర్మి । తిరో మా సన్తమాయుర్మా ప్రహాసీత్ ॥౪౦॥
జ్యోతిష్మతా త్వా వైశ్వానరేణోపతిష్ఠే । అయం తే యోనిరృత్వి
యః । యతో జాతో అరోచథాః । తం జానన్నగ్న ఆరోహ । అ
థా నో వర్ధయా రయిమ్ । యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యా
రోహాత్మాత్మానమ్ । అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూ
ణి । యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమాసీద స్వాం యోనిమ్ । జాతవేదో భు

వ్రఆజాయమానస్సత్రుయపహి । ఉపావరోహజ్జాతవేదఃపునస్త్వం॥ దేవేభ్యోహవ్యం వహనః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమ స్మాసుధేహి । అజస్రో దీదిహినో దురోణే । తమింద్రం జోహవీమి మఘవానముగ్రమ్ । సత్రా దధానమప్రతిష్కుతగ్ంశవాగ్ంసి । మగ్ంహిష్ఠో గీర్భిరా చ యజ్ఞియో వవర్తత్ । రాయేనో విశ్వాసుప థాకృణోతు వజ్రీ । త్రికద్రుకేషు మహిషో యవాశిరం తు విశుష్మ స్తృపత్ । సోమమపిబద్విష్ణునా సుతం యథావశత్ । సఈంమ మాదమహికర్మకర్తవే మహాముురుమ్ ॥ ౪౨ ॥ సైనగ్ం స శ్చద్దేవం దేవస్సత్యమింద్రగ్ం సత్య ఇంద్రః । విదద్యతీ సరమారు గ్ణమద్రేః । మహిపాథః పూర్వ్యగ్ం సధ్రియక్కః । అగ్రంన యత్సుపద్యక్షరాణామ్ । అచ్ఛారవం ప్రథమాజానతీగాత్ । వి దద్గవ్యగ్ం సరమాదృఢమూర్వమ్ । యేనానుకం మానుషీభోజతే విట్ । ఆయే విశ్వాస్స్వపత్యాని చక్రుః । కృణ్వానాసో అమృత త్వాయగాతుమ్ । త్వం నృభిర్నృపతే దేవహూతౌ ॥ ౪౩ ॥ భూరీణి వృత్రా హర్యశ్వహగ్ంసి । త్వన్నిదస్యుం చుమురిం ధు నిం చాస్వాపయో దభీతయే సుహంతు । ఏవాపాహిప్రత్నథా మం దధుష్ట్వా । శుద్ధిబ్రహ్మవావృధస్వోతగీర్భిః । ఆవిస్సూర్యంకృ ణుహి పీపిహీషః । జహిశత్రూగ్ం రభిగా ఇంద్రతృంధి । అగ్నే బాధస్వ విమృధో నుదస్వ । అపామీవా అపరక్షాగ్ంసిసేధ । అ

స్తోత్స్యముదా బ్రిద్బృహతోద్దివోనః ॥ ౨౨ ॥ అపాంభూమాన ముపనస్సృజేహ । యజ్ఞప్రతితిష్ఠ సుమతౌ సుశేవాఆత్వా । వసూని పురుధావిశంతు । దీర్ఘమాయుర్యజమానాయ కృణ్వన్ । అథామృతేన జరితారమఙ్ధి । ఇంద్రశ్శునావద్వితనోతి సీరమ్ । సంవత్సరస్య ప్రతిమాణమేతత్ । అర్కస్య జ్యోతిస్తదిదాస జ్యేష్ఠమ్ । సంవత్సరగ్ం శునవత్సీరమేతత్ । ఇంద్రస్యరాధః ప్రయతం పురుత్మనా । తదర్కరూపం విమిమానమేతి । ద్వాదశారే ప్రతితిష్ఠతీద్వృషా । అశ్వాయంతో గవ్యంతో వాజయంతః । హవామహేత్వోపగంతవాఉ । ఆభూషంతస్తే సుమతౌ నవాయామ్ । వయమింద్రత్వా శునగ్ం హువేమ ॥ ౨౩ ॥ అచ్ఛాతనూవిగాయత యగ్ం సచ్చర్షణీనాం వైశంభల్యాహోస్త ... దేవహూతౌ నస్తనా షట్చ ॥ ౮ ॥

ప్రాణఉదెహిపునరానో భరయజ్ఞొగాయో వార్త్రిహత్వాయివసూనాగ్ం సఏంపాహ్యస్తా ॥

ప్రాణోరక్షత్యగ్నిభేత్తా ధారావరాస్నురుతో దీర్ఘాయుత్వాయజ్యోతిషాత్వా పంచ చత్వారిగ్ంశత్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే

పంచమ ప్రపాఠక స్సమాప్తః

శ్రీ షష్ఠప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ స్వాద్వీం త్వా స్వాదునా । తీవ్రాం తీవ్రేణ । అమృతామమృతేన । మధుమతీం మధుమతా । సృజామి సగ్ంసోమేన । సోమోఽస్యశ్విభ్యాం పచ్యస్వ । సరస్వత్యై పచ్యస్వ । ఇన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పచ్యస్వ । పరీతో షిఞ్చతా సుతమ్ । సోమో య ఉత్తమగ్ం హవిః ॥ ౧ ॥ దధన్వా యో నర్యో అప్స్వన్తరా । సుషావ సోమమద్రిభిః । పునాతు తే పరిస్రుతమ్ । సోమగ్ం సూర్యస్య దుహితా । వారేణ శశ్వతా తనా । వాయుః పూతః పవిత్రేణ । ప్రత్యఙ్క్సోమో అతిద్రుతః । ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా । వాయుః పూతః పవిత్రేణ । ప్రాఙ్క్సోమో అతిద్రుతః ॥ ౨ ॥ ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా । బ్రహ్మ క్షత్రం పవతే తేజ ఇన్ద్రియమ్ । సురయా సోమస్సుత ఆసుతో మదాయ । శుక్రేణ దేవ దేవతాః పిపృగ్ధి । రసేనాన్నం యజమానాయ ధేహి । కువిదఙ్గ యవమన్తో యవం చిత్ । యథా దాన్త్యనుపూర్వం వియూయ । ఇహేహైషాం కృణుత భోజనాని । యే బర్హిషో నమోవృక్తిం న జగ్ముః । ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్విభ్యాం త్వా జుష్టం గృహ్ణామి ॥ ౩ ॥ సరస్వత్యై ఇన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే । ఏష తే యోనిస్తేజసే త్వా । వీర్యాయ త్వా బలాయ త్వా । తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి । వీర్యమసి వీర్యం మయి ధేహి । బలమసి బలం మయి ధేహి । నానా హి వాం దేవహితగ్ం సదః కృతమ్ । మా సగ్ం సృక్షాథాం పరమే

వోఽస్మైనః । సురా త్వమసి శుష్మిణీ సోమ ఏషః । మా మా హిగ్ం
సీస్స్వాం యోనిమావిశన్ ॥ ౪ ॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యా
శ్వినం తేజః । సారస్వతం వీర్యమ్ । ఐంద్రం బలమ్ । ఏష తే
యోనిర్మోదాయ త్వా । ఆనందాయ త్వా మహసే త్వా । ఓజో
ఽస్యోజో మయి ధేహి । మన్యురసి మన్యుం మయి ధేహి । మహో
ఽసి మహో మయి ధేహి । సహోఽసి సహో మయి ధేహి । యా
వ్యాఘ్రం విషూచికా । ఉభౌ వృకం చ రక్షతి । శ్యేనం పతత్రిణ
గ్ం సిగ్ంహమ్ । సేమం పాత్వగ్ంహసః । సంపృచస్థ సం మా భ
ద్రేణ పృఙ్క్త । విపృచస్థ వి మా పాప్మనా పృఙ్క్త ॥ ౫ ॥ హాగ్ంసప్ర
త్యక్షోఽసమో అతిద్రుతో గృహ్ణామ్యావిశన్విషూచికా పంచ చ ॥ ౧ ॥

సోమో రాజామృతగ్ం సుతః । ఋజీషేణాజహాన్మృ
త్యుమ్ । ఋతేన సత్యమింద్రియమ్ । విపానగ్ం శుక్రమంధసః ।
ఇంద్రస్యేంద్రియమ్ । ఇదం పయోఽమృతం మధు । సోమమ
ద్భ్యో వ్యపిబత్ । ఛందసా హగ్ంసశ్శుచిషత్ । ఋతేన సత్యమింద్రి
యమ్ । అద్భ్యః క్షీరం వ్యపిబత్ ॥ ౬ ॥ క్రుఙ్ఙాంగిరసో ధియా । ఋతేన స
త్యమింద్రియమ్ । అన్నాత్పరిస్రుతో రసమ్ । బ్రహ్మణా వ్యపిబత్క్ష
త్రమ్ । ఋతేన సత్యమింద్రియమ్ । రేతో మూత్రం విజహా
తి । యోనిం ప్రవిశదింద్రియమ్ । గర్భో జరాయుణావృతః । ఉ
ల్బం జహాతి జన్మనా । ఋతేన సత్యమింద్రియమ్ ॥ ౭ ॥ ☞ వే
దేన రూపే వ్యకరోత్ । సతాసతీ ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిం

ద్రియమ్। సోమేన సోమం వ్యపిబత్ । సుతాసుతౌ ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్। దృష్ట్వా రూపే వ్యాకరోత్ । సత్యానృతే ప్రజాపతిః । అశ్రద్ధామనృతేఽదధాత్ । శ్రద్ధాగ్ం సత్యే ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । దృష్ట్వా పరిస్రుతో రసమ్ । శుక్రేణ శుక్రం వ్యపిబత్ । పయః సోమం ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । విపానగ్ం శుక్రమన్ధసః । ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియమ్ । ఇదం పయోఽమృతం మధు ॥ ౭ ॥ అద్భ్యః క్షీరం వ్యపిబజ్జిహ్వ్యస్తేఽన సత్యమిన్ద్రియగ్ం శ్రద్ధాగ్ం సత్యే ప్రజాపతిర్దష్ట్వా చ ॥ ౨ ॥

సురావన్తం బర్హిషదగ్ం సువీరమ్ । యజ్ఞగ్ం హిన్వన్తి మహిషా నమోభిః । దధానాః సోమం దివి దేవతాసు । మదేమేన్ద్రం యజమానాస్స్వర్కాః । యస్తే రసస్సమ్భృత ఓషధీషు । సోమస్య శుష్మస్సురయా సుతస్య । తేన జిన్వ యజమానం మదేన । సరస్వతీమశ్వినావిన్ద్రమగ్నిమ్ । యమశ్వినా నముచేరాసురాదధి । సరస్వత్యసనోదిన్ద్రియాయ ॥ ౧ ॥ ఇమం తగ్ం శుక్రం మధుమన్తమిన్దుమ్ । సోమగ్ం రాజానమిహ భక్షయామి । యదత్ర శిష్టగ్ం రసినస్సుతస్య । యదిన్ద్రో అపిబచ్ఛచీభిః । అహం తదస్య మనసా శివేన । సోమగ్ం రాజానమిహ భక్షయామి । పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః । పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః । ప్రపితామహేభ్యస్స్వధా

విశ్వస్మై స్వధానమః । అక్షన్పితరః ॥ ౧౦ ॥ అమీమదంత పిత
రః । అతీతృపంతపితరః । అమీమృజంత పితరః । పితరశ్శుంధధ్వ
మ్ । పునంతుమాపితరస్సోమ్యాసః । పునంతు మాపితామహాః । పు
నంతు ప్రపితామహాః । పవిత్రేణ శతాయుషా । పునంతుమా పితా
మహాః । పునంతు ప్రపితామహాః ॥ ౧౧ ॥ పవిత్రేణశతాయుషా । విశ్వ
మాయుర్వ్యశ్నవై । అగ్నఆయూగ్ంషి పవసే గ్నేపవస్వ । పవ
మానస్సువర్జనః పునంతుమా దేవజనాః । జాతవేదః పవిత్రవద్య
త్తే పవిత్రమర్చిషి । ఉభాభ్యాం దేవసవితర్వైశ్వదేవీ పునతీ। యే
సమానాస్సమనసః । పితరో యమరాజ్యే । తేషాం లోకస్స్వ
ధానమః । యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్ ॥ ౧౨ ॥ యేసజాతాస్స
మనసః । జీవాజీవేషు మామకాః । తేషాగ్ం శ్రీర్మయికల్పతాం ।
అస్మింల్లోకే శతగ్ం సమాః । ద్వేసృతీఅశృణవం పితౄణామ్ ।
అహం దేవానాముతమర్త్యానామ్ । యాభ్యామిదం విశ్వమేజత్స
మేతి । యదంతరా పితరం మాతరంచ । ఇదగ్ం హవిః ప్రజననం
మేఅస్తు । దశవీరగ్ం సర్వగణగ్గ్ం స్వస్తయే । ఆత్మసని ప్రజాస
ని । పశుసన్యభయసని లోకసని । అగ్నిః ప్రజాం బహులాం మే
కరోతు । అన్నం పయో రేతో అస్మాసుధత్త । రాయస్పోషమిష
మూర్జమస్మాసుదీధరత్స్వాహా ॥ ౧౩ ॥ ఇంద్రియాయ పి
తరశ్శతాయుషా పునంతుమా పితామహాః పునంతు ప్రపితామహాః
కల్పతాగ్ం స్వస్తయేపంచచ ॥ ౩ ॥

సీసేన తంత్రం మనసా మనీషిణః । ఊర్ణాసూత్రేణ కవయో వయంతి । అశ్వినా యజ్ఞగ్ం సవితా సరస్వతీ । ఇంద్రస్య రూపం వరుణో భిషజ్యన్ । తదస్య రూపమమృతగ్ం శచీభిః । తిస్రో దధుర్దేవతాస్సగ్ంరరాణాః । లోమాని శష్పైర్బహుధా న తోక్మభిః । త్వగస్య మాగ్ంసమభవన్న లాజాః । తదశ్వినా భిషజా రుద్రవర్తనీ । సరస్వతీ వయతి పేశో అంతరః ॥ ౧౪ ॥ అస్థి మజ్జానం మాసరైః । కారోతరేణ దధతో గవాం త్వచి । సరస్వతీ మనసా పేశలం వసు । నాసత్యాభ్యాం వయతి దర్శతం వపుః । రసం పరిస్రుతా న రోహితమ్ । నగ్నహుర్ధీరస్తసరం న వేమ । పయసా శుక్రమమృతం జనిత్రమ్ । సురయా మూత్రాజ్జనయంతి రేతః । అపామతిం దుర్మతిం బాధమానాః । ఊవధ్యం వాతగ్ం సబ్వం తదారాత్ ॥ ౧౫ ॥ ఇంద్రస్సుత్రామా హృదయేన సత్యమ్ । పురోడాశేన సవితా జజాన । యకృత్క్లోమానం వరుణో భిషజ్యన్ । మతస్నే వాయవ్యైర్న మినాతి పిత్తమ్ । ఆంత్రాణి స్థాలీ మధు పిన్వమానా । గుదా పాత్రాణి సుదుఘా న ధేనుః । శ్యేనస్య పత్రం న ప్లీహా శచీభిః । ఆసందీ నాభిరుదరం న మాతా । కుంభో వనిష్ఠుర్జనితా శచీభిః । యస్మిన్నగ్రే యోన్యాం గర్భో అంతః ॥ ౧౬ ॥ ప్లాశిర్వ్యక్తశ్శతధార ఉత్సః । దుహే న కుంభీగ్ం స్వధాం పితృభ్యః । ముఖగ్ం సదస్య శిర ఇత్సతేన । జిహ్వా పవిత్రమశ్వినాసగ్ం సరస్వతీ । చప్పం న పా

యుర్భిషగస్య వాలః । వస్తిర్న శేపో హరసా తరస్వీ । అశ్విభ్యా
ఞ్చక్షురమృతం గ్రహాభ్యామ్ । ఛాగేన తేజో హవిషా శృతేన ।
పక్ష్మాణి గోధూమైః § కువలైరుతాని । పేశో న శుక్లమసితం వసా
తే ॥ ౧౭ ॥ అవిర్న మేషో నసి వీర్యాయ । ప్రాణస్య పంథా
అమృతో గ్రహాభ్యామ్ । సరస్వత్యుపవాకైర్వ్యానమ్ । నస్యా
ని బర్హిర్బదరైర్జజాన । ఇంద్రస్య రూపమృషభో బలాయ । క
ర్ణాభ్యాగ్ం శ్రోత్రమమృతం గ్రహాభ్యామ్ । యవా న బర్హి
ర్భ్రువి కేసరాణి । కర్కంధు జజ్ఞే మధు సారఘం ముఖాత్ । ఆత్మ
న్నుపస్థే న వృకస్య లోమ । ముఖే శ్మశ్రూణి న వ్యాఘ్రలోమ
మ్ ॥ ౧౮ ॥ కేశా న శీర్షన్ యశసే శ్రియై శిఖా । సిగ్ంహ
స్య లోమ త్విషిరింద్రియాణి । అంగాన్యాత్మన్ భిషజా తదశ్వి
నా । ఆత్మానమంగైస్సమధాత్సరస్వతీ । ఇంద్రస్య రూపగ్ం శ
తమానమాయుః । చంద్రేణ జ్యోతిరమృతం దధానా । సరస్వతీ
యోన్యాం గర్భమంతః । అశ్విభ్యాం పత్నీ సుకృతం బిభర్తి ।
అపాగ్ం రసేన వరుణో న సామ్నా । ఇంద్రగ్ం శ్రియై జనయ
న్నప్సు రాజా । తేజః పశూనాగ్ం హవిరింద్రియావత్ । పరి
స్రుతా పయసా సారఘం మధు । అశ్విభ్యాం దుగ్ధం భిషజా సర
స్వత్యా సుతాసుతాభ్యామ్ । అమృతస్సోమ ఇందుః ॥ ౧౯ ॥ అ
న్తర ఆరాదంతర్వసాతే వ్యాఘ్రలోమగ్ం రాజా చత్వారి చ ॥ ౪ ॥

---

§ కువలైర్బుతాని ఇతి భాష్యసమ్మతః పాఠః

మిత్రోఽసి వరుణోఽసి । సమహం విశ్వైర్దేవైః । క్షత్రస్య నాభిరసి । క్షత్రస్య యోనిరసి । స్యోనామాసీద । సుషదామాసీద । మా త్వా హిꣳసీత్ । మా మా హిꣳసీత్ । నిషసాద ధృతవ్రతో వరుణః । పస్త్యాస్వా ॥ ౨౦ ॥ సామ్రాజ్యాయ సుక్రతుః । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ । అశ్వినోర్భైషజ్యేన । తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయాభిషించామి । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ । సరస్వత్యై భైషజ్యేన ॥ ౨౧ ॥ వీర్యాయాన్నాద్యాయాభిషించామి । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ । ఇంద్రస్యేంద్రియేణ । శ్రియై యశసే బలాయాభిషించామి । కోఽసి కతమోఽసి । కస్మై త్వా కాయ త్వా । సుశ్లోక సుమఙ్గల సత్యరాజన్ । శిరో మే శ్రీః ॥ ౨౨ ॥ యశో ముఖమ్ । త్విషిః కేశాశ్చ శ్మశ్రూణి । రాజా మే ప్రాణో అమృతమ్ । సమ్రాట్ చక్షుః । విరాట్ శ్రోత్రమ్ । జిహ్వా మే భద్రమ్ । వాఙ్మహః । మనో మన్యుః । స్వరాడ్భామః । మోదాః ప్రమోదా అఙ్గులీరఙ్గాని ॥ ౨౩ ॥ చిత్తం మే సహః । బాహూ మే బలమింద్రియమ్ । హస్తౌ మే కర్మ వీర్యమ్ । ఆత్మా క్షత్రమురో మమ । పృష్టీర్మే రాష్ట్రముదరమꣳసౌ । గ్రీవాశ్చ శ్రోణీ । ఊరూ అరత్నీ జానునీ । విశో మేఽఙ్గాని సర్వతః । నాభిర్మే చిత్తం

విజ్ఞానమ్। ప్రాయుర్మేఽవదితిర్భసత్ ॥ ౧౪ ॥ అనఙ్ఙ్నన్దా
వాండా మే। భగస్సౌభాగ్యం పసః। జంఘాభ్యాం పద్భ్యాం ధ
ర్మోఽస్మి। విశి రాజా ప్రతిష్ఠితః। ప్రతి క్షత్రే ప్రతితిష్ఠామి రాష్ట్రే।
ప్రత్యశ్వేషు ప్రతితిష్ఠామి గోషు। ప్రత్యఙ్గేషు ప్రతితిష్ఠామ్యాత్మ
న్। ప్రతి ప్రాణేషు ప్రతితిష్ఠామి పుష్టే। ప్రతి ద్యావాపృథివ్యోః
ప్రతితిష్ఠామి యజ్ఞే ॥ ౧౫ ॥ త్రయా దేవా ఏకాదశ। త్రయ
స్త్రిꣳశాస్సురాధసః। బృహస్పతి పురోహితాః। దేవస్య సవి
తుస్సవే। దేవా దైవైరవన్తు మా। ప్రథమా ద్వితీయైః। ద్వితీ
యాస్తృతీయైః। తృతీయాస్సత్యేన। సత్యం యజ్ఞేన। యజ్ఞో
యజుర్భిః ॥ ౧౬ ॥ యజూꣳషి సామభిః। సామాన్యృగ్భిః।
ఋచో యాజ్యాభిః। యాజ్యా వషట్కారైః। వషట్కారా ఆ
హుతిభిః। ఆహుతయో మే కామాన్త్సమర్ధయన్తు। భూస్స్వాహా।
లోమాని ప్రయతిర్మమ। త్వఙ్మ ఆనతిరాగతిః। మాꣳసం మ ఉ
పనతిః। వస్వస్థి। మజ్జా మ ఆనతిః ॥ ౧౭ ॥ పిన్వస్వ సర
స్వత్యై శైపద్యైన త్రీణ్యంగాని భగస్త్వష్టా యజ్ఞో యజుర్భిరుపన
తిర్దశ చ ॥ ౫ ॥

యద్దేవా దేవహేడనమ్। దేవాసశ్చకృమా వయమ్। అ
గ్నిర్మా తస్మాదేనసః। విశ్వాన్ముఞ్చత్వꣳహసః। యద్దివా
యది నక్తమ్। ఏనాꣳసి చకృమా వయమ్। వాయుర్మా తస్మా
దేనసః। విశ్వాన్ముఞ్చత్వꣳహసః। యది జాగ్రద్యది స్వప్నే।

ఏనాగ్ంసి చకృమావయమ్ ॥ ౨౯ ॥ సూర్యోమా తస్మాదేన
సః । విశ్వాన్ముఞ్చత్వగ్ంహసః । యద్గ్రామే యదరణ్యే । య
త్సభాయాం యదిన్ద్రియే । యచ్ఛూద్రే యదర్యే । ఏనశ్చకృ
మావయమ్ । యదేకస్యాధిధర్మణి । తస్యావయజనమసి । య
దాపో అఘ్నియా వరుణేతి శపామహే । తతో వరుణనో ముఞ్చ ॥
అవభృథనిచఙ్కుణ నిచేరురసి నిచఙ్కుణ । అవదేవైర్దేవకృతమేనో
యాట్ । అవమర్త్యైర్మర్త్యకృతమ్ । ఉరోరానో దేవరిషస్పా
హి । సుమిత్రాన ఆపఓషధయస్సన్తు । దుర్మిత్రాస్తస్మై భూ
యాసుః । యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । యఞ్చవయం ద్విష్మః । ద్రుప
దాదివేన్ముముచానః । స్విన్నస్స్నాత్వీమలాదివ ॥ ౩౦ ॥ పూ
తం పవిత్రేణేవాజ్యమ్ । ఆపశ్శున్ధన్తుమైనసః । ఉద్వయం త
మసస్పరి । పశ్యన్తో జ్యోతిరుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రాసూర్యమ్ ।
అగన్మజ్యోతిరుత్తమమ్ । ప్రతియుక్తో వరుణస్యపాశః । ప్రత్యస్తోవరు
ణస్యపాశః । ఏధోఽస్యేధిషీమహి । సమిదసి ॥ ౩౧ ॥ తేజోఽసి తేజోమ
యి ధేహి । అపో అన్వచారిషమ్ । రసేనసమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం
అగ్న ఆగమమ్ । తంమా సగ్ంసృజవర్చసా । ప్రజయాచ ధనే
నచ । సమావవర్తిపృథివీ । సముషాః । సముసూర్యః । సముపిశ్వ
మిదం జగత్ । వైశ్వానరజ్యోతిర్భూయాసమ్ । విభుం కామం
వ్యశ్నవై । భూస్స్వాహా ॥ ౩౨ ॥ స్వప్నేనాగ్ంసి చకృమా
వయంముఞ్చతు మలాదివసమిదసి జగతీ త్రీణిచ ॥ ౬ ॥

హోతా యక్షత్సమిధేంద్రమిడస్పదే । నాభా పృథివ్యా
అధి । దివో వర్ష్మన్థ్సమిధ్యతే । ఓజిష్ఠశ్చర్షణీసహాన్ । వే
త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్తనూనపాతమ్ । ఊ
తిభిర్జేతారమపరాజితమ్ । ఇంద్రం దేవగ్ం సువర్విదమ్ । పథి
భిర్మధుమత్తమైః । నరాశగ్ంసేన తేజసా ॥ ౩౩ ॥ ☞ వేత్వా
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షదిడాభిరింద్రమీడితమ్ । ఆజు
హ్వానమమర్త్యమ్ । దేవో దేవైస్సవీర్యః । వజ్రహస్తః పురంద
రః । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్బర్హిషీం
ద్రం నిషద్వరమ్ । వృషభం నర్యాపసమ్ । వసుభీ రుద్రైరాది
త్యైః । సయుగ్భిర్బర్హిరాసదత్ ॥ ౩౪ ॥ ☞ వేత్వాజ్యస్య
హోతర్యజ । హోతా యక్షదోజో న వీర్యమ్ । సహో ద్వార
ఇంద్రమవర్ధయన్ । సుప్రాయణా విశ్రయంతామృతావృధః ।
ద్వార ఇంద్రాయ మీఢుషే । వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతా యక్షదుషే ఇంద్రస్య ధేనూ । సుదుఘే మాతరా మహీ ।
సవాతరౌ న తేజసీ । వత్సమింద్రమవర్ధతామ్ ॥ ౩౫ ॥ ☞ వీతా
మాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్దైవ్యా హోతారా । భి
షజా సఖాయా । హవిషేంద్రం భిషజ్యతః । కవీ దేవౌ ప్రచేతసా ।
ఇంద్రాయ ధత్త ఇంద్రియమ్ । వీతామాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతా యక్షత్తిస్రో దేవీః । త్రయస్త్రిధాతవోఽపసః । ఇడా సర
స్వతీ భారతీ ॥ ౩౬ ॥ మహీంద్రపత్నీర్హవిష్మతీః । వియం

త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్త్వష్టారమింద్రం దేవమ్ । భిషజగ్ం సుయజం ఘృతశ్రియమ్ । పురురూపగ్ం సురేతసం మఘోనిమ్ । ఇంద్రాయ త్వష్టా దధదింద్రియాణి । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్వనస్పతిమ్ । శమితారగ్ం శతక్రతుమ్ । ధియో జోష్టారమింద్రియమ్ ॥ ౩౭ ॥ మధ్వా సమంజన్పథిభిస్సుగేభిః । స్వదాతి హవ్యం మధునా ఘృతేన । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షదింద్రగ్ం స్వాహాజ్యస్య । స్వాహా మేదసః । స్వాహా స్తోకానామ్ । స్వాహా స్వాహాకృతీనామ్ । స్వాహా హవ్యసూక్తీనామ్ । స్వాహా దేవాగ్ం ఆజ్యపాన్ । స్వాహేంద్రగ్ం హోత్రాజ్జుషాణాః । ఇంద్ర ఆజ్యస్య వియంతు । హోతర్యజ ॥ ౩౮ ॥ తేజసా సదదవర్ధతాం భారతీంద్రియం జుషాణా దేవ్యః ॥ ౭ ॥

సమిద్ధేంద్రం తనూనపాతమిడాభిర్బర్హిషోర్జఉషీద్దేవ్యాగ్నిస్త్వష్టారం వనస్పతిమింద్రమ్ । సమిధేంద్రం చతుర్వేత్వేకో వియంతు ద్విర్ద్వితా మేకో వియంతు ద్విత్వేత్వేకో వియంతు హోతర్యజ ॥

సమిద్ధమింద్ర ఉషసామనీకే । పురోరుచా పూర్వకృద్వావృధానః । త్రిభిర్దేవైస్త్రిగ్ంశతా వజ్రబాహుః । జఘాన వృత్రం విదురోవవార । నరాశగ్ంసస్సహస్రప్రతిమూర్ధా విమానః । తనూనపాత్ప్రతియజ్ఞస్యధామ । గోభిర్వపావాన్మధునాసమంజన్ ।

హిరణ్యైర్విశ్వంద్రీ యజతి ప్రచేతాః । ఈడితో దేవైర్హరివాగ్ం
అభిష్టిః । ఆజుహ్వానో హవిషా శర్ధమానః ॥ ౩౯ ॥ పురన్దరో
మఘవాన్వజ్రబాహుః । ఆ యాతు యజ్ఞముప నో జుషాణః । జుష్టో
నో బర్హిర్హరివాన్న ఇన్ద్రః । ప్రాచీనగ్ం సీదత్ప్రదిశా పృ
థివ్యాః । ఉరుప్రథాః ప్రథమానగ్గ్ స్యోనమ్ । ఆదిత్యైరక్తం వ
సుభిస్సజోషాః । ఇన్ద్రేణ దేవైర్ధురి ధారయమాణః । వృషాణం
యన్తు జనయస్సుపత్నీః । ద్వారో దేవీరభితో విశ్రయన్తామ్ ।
సువీరా వీరం ప్రథమానా మహోభిః ॥ ౪౦ ॥ ఉషాసానక్తా బృ
హతీ బృహన్తమ్ । పయస్వతీ సుదుఘే శూరమిన్ద్రమ్ । పేశస్వ
తీ తన్తునా సంవ్యయన్తీ । దేవానాం దేవం యజతస్సురుక్మే ।
దైవ్యా మిమానా మనసా పురుత్రా । హోతారావిన్ద్రం ప్రథమా
సువాచా । మూర్ధన్యజ్ఞస్య మధునా దధానా । ప్రాచీనం జ్యో
తిర్హవిషా వృధాతః । తిస్రో దేవీర్హవిషా వర్ధమానాః । ఇన్ద్రం
జుషాణా వృషణం న పత్నీః ॥ ౪౧ ॥ అచ్ఛిన్నం తన్తుం పయ
సా సరస్వతీ । ఇడా దేవీ భారతీ విశ్వతూర్తిః । త్వష్టా దధది
న్ద్రాయ శుష్మమ్ । అపాకోఽచిష్టుర్వయసే పురూణి । వృషా యజ
న్వృషణం భూరిరేతాః । మూర్ధన్యజ్ఞస్య సమనక్తు దేవాన్ । వ
నస్పతిరవసృష్టో న పాశైః । త్మన్యా సమఞ్జఞ్ఛమితా న దేవః ।
ఇన్ద్రస్య హవ్యైర్జఠరం పృణానః । స్వదాతి హవ్యం మధునా
ఘృతేన । స్తోకానామిన్ద్రం ప్రతి శూర ఇన్ద్రః । వృషాయమా

ణో వృషభస్తురాషాట్। ఘృతప్రుషా మనసా హవ్యముందన్న్। మూర్ధన్ యజ్ఞస్య జుషతాగ్ంస్వాహా ॥ ౪౨ ॥ శర్ధమానో మహోభిఃపతిర్న్ఘృతేన చత్వారిచ ॥౭॥

ఆచర్షణిప్రా వివేషయన్మా । తగ్ంసధ్రీచీః । సత్యమిత్తన్న త్వావాగ్ం అన్యో అస్తి । ఇంద్రదేవో న మర్త్యో జ్యాయాన్। అహన్నహిం పరిశయానమర్ణః । అవాసృజో అపో అచ్ఛా సముద్రమ్ । ప్రససాహిషే పురుహూత శత్రూన్ । జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహ రాతిరస్తు । ఇంద్రాభర దక్షిణేనా వసూని । పతిస్సింధూనామసి రేవతీనామ్ । స శేవృధమధిధా ద్యుమ్నమస్మే । మహిక్షత్రం జనాషాడింద్ర తవ్యమ్ । రక్షా చ నో మఘోనః పాహి సూరీన్ । రాయే చ నః స్వపత్యా ఇషేధాః ॥ ౪౩ ॥ రేవతీనాం చత్వారిచ ॥ ౮ ॥

దేవం బర్హిరింద్రగ్ం సుదేవం దేవైః । వీరవత్స్తీర్ణం వేద్యామవర్ధయత్ । వస్తోర్వృతం ప్రాక్తోర్భృతమ్ । రాయా బర్హిష్మతోఽత్యగాత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దేవీర్ద్వార ఇంద్రగ్ం సంఘాతే । వీడ్వీర్యామన్నవర్ధయన్। ఆ వత్సేన తరుణేన కుమారేణ చ మీవతా అపార్వాణమ్। రేణుకకాటం నుదంతామ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ॥౪౪॥ దేవీ ఉషాసానక్తా । ఇంద్రం యజ్ఞే ప్రయత్యహ్వేతామ్ । దైవీర్విశః ప్రాయాసిష్టామ్ । సుప్రీతే సుధితే అభూతామ్ । వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీ జోష్ట్రీ వసుధితీ । దేవమింద్రమ

వర్ధతామ్ । అయావ్యన్యాఘా ద్వేషాగ్ంసి । ఆన్యావాక్షీద్వ
సు వార్యాణి । యజమానాయ శిక్షితే ॥౪౫॥ వసువనే వసు
ధేయస్య వీతాం యజ । దేవీ ఊర్జాహుతీ దుఘే సుదుఘే । పయ
సేంద్రమవర్ధతామ్ । ఇషమూర్జమన్యా వాక్షీత్ । సగ్ధిగ్ం సపీతి
మన్యా । నవేన పూర్వం దయమానే । పురాణేన నవమ్ । అధా
త్తామూర్జమూర్జాహుతీ వసు వార్యాణి । యజమానాయ శిక్షితే ।
వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ ॥౪౬॥ దైవ్యా హోతారా ।
దేవమింద్రమవర్ధతామ్ । హతాఘశగ్ంసావాభా
ర్ష్టం వసు వార్యాణి । యజమానాయ శిక్షితౌ । వసువనే వసుధే
యస్య వీతాం యజ । దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీః । పతిమింద్రమవర్ధ
యన్ । అస్పృక్షద్భారతీ దివమ్ । రుద్రైర్యజ్ఞగ్ం సరస్వతీ । ఇ
డా వసుమతీ గృహాన్ ॥౪౭॥ వసువనే వసుధేయస్య వియన్
తు యజ । దేవ ఇంద్రో నరాశగ్ంసః । త్రివరూథస్త్రివంధురః ।
దేవమింద్రమవర్ధయత్ । శతేన శితిపృష్ఠానామాహితః । సహస్రే
ణ ప్రవర్తతే । మిత్రావరుణేదస్య హోత్రమర్హతః । బృహస్ప
తిస్స్తోత్రమ్ । అశ్వినాధ్వర్యవమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు య
జ ॥౪౮॥ దేవ ఇంద్రో వనస్పతిః । హిరణ్యపర్ణో మధు
శాఖస్సుపిప్పలః । దేవమింద్రమవర్ధయత్ । దివమగ్రేణాప్రా
త్ । ఆంతరిక్షం పృథివీమదృగ్ంహీత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు
యజ । దేవం బర్హిర్వారితీనామ్ । దేవమింద్రమవర్ధయత్ । స్వా

పృష్ఠమింద్రియావన్నమ్ । అనాత్యబర్హిగం ప్రత్యభ్యభూత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతుయజ । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృత్ । దేవమింద్రమవర్ధయత్ । స్విష్టంకుర్వన్థ్స్విష్టకృత్ । స్విష్టమద్య కరోతు నః । వసువనే వసుధేయస్య వేతుయజ ॥ ౪౯ ॥ వియంతు యజ శిక్షి తే శిక్షి తే వసువనే వసుధేయస్య వీతాంయజ గృహాణ వేతు యజా భాగ్నిట్ప ॥ ౧౦ ॥

దైవ్యంబర్హి దేవీర్ద్వారో దేవీ ఉషాసానక్తా దేవీజోష్ట్రీ దేవీ ఊర్జాహుతీ దేవా దైవ్యా హోతారా శిక్షితా దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీర్దేవ ఇడా ద్రో నరాశగ్ంసో దేవ ఇంద్రో వనస్పతిర్దేవం బర్హిర్వారితీనాం దేవో అగ్ని స్స్విష్టకృద్దైవమ్ । వేతు వియంతు చతురీ్వ గ్రామే కో వియంతు చతుర్వ్యత్ర వర్ధయద వర్ధయం త్రిరవర్ధన్త్రా మేకో వర్ధయం చతురివర్ధయత్ । వస్తోరా వర్ధేన్న దేవీరయాపి పగ్ంహితా స్పృక్షుచ్ఛ తేన దిన్గ్ం పాన్వసర్ధగ్ం స్విష్టగ్ం శిక్షి తే శిక్షి తే శిక్షితా ॥

హోతా యక్షత్సమిధాగ్నిమిడస్పదే । అశ్వినేంద్రగ్ం సరస్వతీమ్ । అజోధూమ్రో నగోధూమైస్కువలైర్భేషజమ్ । మధుశష్పైర్న తేజ ఇంద్రియమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్తనూనపాత్సరస్వతీ । అవిర్మేషో న భేషజమ్ । పథా మధుమతా భరన్న । అశ్వినేంద్రాయవీర్యమ్ ॥ ౫౦ ॥ ☞ బదరైరుపవాకాభిర్భే

షజన్తోక్మభిః । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వ్యన్త్వా
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షన్నరాశగ్ంసన్న నగ్న
హుమ్ । పతిగ్ం సురాయై భేషజమ్ । మేషస్సరస్వతీ భిషక్ । ర
థో న చన్ద్ర్యశ్వినోర్వపా ఇన్ద్రస్య వీర్యమ్ । బదరైరుపవాకాభి
ర్భేషజం తోక్మభిః । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వ్య
న్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ ॥ ౫౧ ॥ హోతా యక్షదిడేడిత ఆ
జుహ్వానస్సరస్వతీమ్ । ఇన్ద్రం బలేన వర్ధయన్ । ఋషభే
ణ గవేన్ద్రియమ్ । అశ్వినేన్ద్రాయ వీర్యమ్ । యవైః కర్కన్
ధుభిః । మధు లాజైర్న మాసరమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృ
తం మధు । వ్యన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్బర్
హిస్సుష్టరీమోర్ణమ్రదాః । భిషఙ్నాసత్యా ॥ ౫౨ ॥ ☞ భిష
జాశ్వినాశ్వా శిశుమతీ । భిషగ్ధేనుస్సరస్వతీ । భిషగ్దుహ ఇన్ద్రా
య భేషజమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వ్యన్త్వా
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్దురో దిశః । కవష్యో న వ్య
చస్వతీః । అశ్విభ్యాం న దురో దిశః । ఇన్ద్రో న రోదసీ దుఘే ।
దుహే కామాన్త్సరస్వతీ ॥ ౫౩ ॥ ☞ అశ్వినేన్ద్రాయ భేషజ
మ్ । శుక్రన్న జ్యోతిరిన్ద్రియమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృ
తం మధు । వ్యన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్ష
త్సుపేశసోషే నక్తం దివా । అశ్వినా సఞ్జానానే । సమఞ్జాతే స
రస్వత్యా । త్విషిమిన్ద్రే న భేషజమ్ । శ్యేనో న రజసా హృదా ।

పయస్సోమఃపరిస్రుతా ఘృతం మధు ॥ ౫౪ ॥ ☞ వియంత్వా
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయక్షద్దైవ్యా హోతారా భిషజా
శ్వినా । ఇంద్రం సజాగృవీ దివానక్తం నభేషజైః । శూషగ్ం స
రస్వతీభిషక్ । సీసేనమహ ఇంద్రియమ్ । పయస్సోమఃపరిస్రు
తా ఘృతంమధు । వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయ
క్షత్తిస్రో దేవీర్న భేషజమ్ । త్రయస్త్రిధాతవోపసః । రూపమిం
ద్రే హిరణ్యయమ్ ॥ ౫౫ ॥ ☞ అశ్వినేడానభారతీ । వాచాస
రస్వతీ । మహ ఇంద్రాయ దధురింద్రియమ్ । పయస్సోమఃపరిస్రు
తా ఘృతంమధు । వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయ
క్షత్త్వష్టారమింద్రమశ్వినా । భిషజం నసరస్వతీమ్ । ఓజోనజూ
తిరింద్రియమ్ । వృకో నరభసో భిషక్ । యశస్సురయా భేషజ
మ్ ॥ ౫౬ ॥ ☞ శ్రియానమాసరమ్ । పయస్సోమఃపరిస్రుతా
ఘృతంమధు । వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయక్ష
ద్వనస్పతిమ్ । శమితారగ్ం శతక్రతుమ్ । భీమంనమన్యుగ్ం రా
జానం వ్యాఘ్రం నమసాశ్వినాభామమ్ । సరస్వతీభిషక్ । ఇం
ద్రాయదుహ ఇంద్రియమ్ । పయస్సోమఃపరిస్రుతా ఘృతంమ
ధు । వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ॥ ౫౭ ॥ హోతాయక్ష
దగ్నిగ్ంస్వాహాజ్యస్య స్తోకానామ్ । స్వాహామేదసాంపృథక్ ।
స్వాహాఛాగమశ్విభ్యామ్ । స్వాహా మేషగ్ం సరస్వత్యై । స్వా
హర్షభమింద్రాయసిగ్ంహాయసహసేంద్రియమ్ । స్వాహా

గ్నిం న భేషజమ్। స్వాహా సోమమింద్రియమ్। స్వాహేంద్రగ్ంసుత్రామాణగ్ం సవితారం వరుణం భిషజాంపతిమ్। స్వాహా వనస్పతిం ప్రియం పాథో న భేషజమ్। స్వాహా దేవాగ్ం ఆజ్యపాః। జుషాణో అగ్నిర్భేషజమ్। పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు। వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ। హోతా యక్షదశ్వినా సరస్వతీమింద్రగ్ం సుత్రామాణమ్। ఇమే సోమాస్సురామాణః। ఛాగైర్న మేషైరృషభైస్సుతాః। శష్పైర్న తోక్మభిః। లాజైర్మహస్వంతః। మదా మాసరేణ పరిష్కృతాః। శుక్రాః పయస్వంతోఽమృతాః। ప్రస్థితా వో మధుశ్చుతః। తానశ్వినా సరస్వతీంద్రస్సుత్రామా వృత్రహా। జుషంతాగ్ం సోమ్యం మధు। పిబంతు మదంతు వియంతు సోమమ్। హోతర్యజ ॥ ౫౯ ॥ ప్రియం వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ వాసస్త్యా సరస్వతీ మధు హిరణ్యయం భేషజం వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజాజ్యపానమృతాః పంచ చ ॥ ౧౧ ॥

సమిద్ధో అగ్నిగ్ం షట్। తనూనపాత్సప్త। నరాశగ్ంసస్సప్తర్షిః। ఇడేడితో యవైరష్టౌ। బర్హిస్సప్త। దురో అశ్వినా నవ। సుపేశసర్షిః। దైవ్యా హోతారా గాసీసే నరసః। తిస్ర స్త్వష్టా రమష్టౌ వష్టౌ। వనస్పతిర్వృషిః। అగ్నిం త్రయోదశ। అశ్వినా ద్వాదశ త్రయోదశ। సమిద్ధో అగ్నిం బదరైర్బదరైర్వైరశ్వినాస్పిమశ్వినా నభేషజగ్ం ధూపమశ్వినాభీమం ఛాగమ్ ॥

సమిద్ధో௨గ్నిరశ్వినా । తప్తో ఘర్మో విరాట్థ్సుతః । దుహే
ధేనుస్సరస్వతీ । సోమగ్ం శుక్రమిహేంద్రియమ్ । తనూపా భి
షజా సుతే । అశ్వినోభా సరస్వతీ । మధ్వా రజాగ్ంసీంద్రియమ్ ।
ఇంద్రాయ పథిభిర్వహాన్ । ఇంద్రాయేందుగ్ం సరస్వతీ । న
రాశగ్ంసేన నగ్నహుః ॥ ౬౦ ॥ అధాతామశ్వినా మధు ।
భేషజం భిషజా సుతే । ఆజుహ్వానా సరస్వతీ । ఇంద్రాయేంద్రి
యాణి వీర్యమ్ । ఇడాభిరశ్వినావిషమ్ । సమూర్జగ్ం సగ్ం ర
యిం దధుః । అశ్వినా నముచేస్సుతమ్ । సోమగ్ం శుక్రం పరిస్రుతా ।
సరస్వతీ తమాభరత్ । బర్హిషేంద్రాయ పాతవే ॥ ౬౧ ॥
కవష్యో న వ్యచస్వతీః । అశ్విభ్యాం న దురో దిశః । ఇంద్రో న రో
దసీ ఉభే । దుహే కామాంథ్సరస్వతీ । ఉషాసా నక్తమశ్వినా ।
దివేంద్రగ్ం సాయమింద్రియైః । సంజానానే సుపేశసా । సమం
జాతే సరస్వత్యా । పాతన్నో అశ్వినా దివా । పాహి నక్తగ్ం
సరస్వతి ॥ ౬౨ ॥ దైవ్యా హోతారా భిషజా । పాతమింద్ర
గ్ం సచా సుతే । తిస్రస్త్రేధా సరస్వతీ । అశ్వినా భారతీడా । తీ
వ్రం పరిస్రుతా సోమమ్ । ఇంద్రాయ సుషువుర్మదమ్ । అశ్వినా
భేషజం మధు । భేషజన్నస్సరస్వతీ । ఇంద్రే త్వష్టా యశశ్శ్రి
యమ్ । రూపగ్ం రూపమధుస్సుతే ॥ ౬౩ ॥ ఋతుథేంద్రో
వనస్పతిః । శశమానః పరిస్రుతా । కీలాలమశ్విభ్యాం మధు । దు
హే ధేనుస్సరస్వతీ । గోభిర్న సోమమశ్వినా । మాసరేణ పరిష్కృ

తా । సమధాతాగ్ం సరస్వత్యా । స్వాహేంద్రే సుతం మధు ॥
నగ్నహుః పాత వే సరస్వత్యధుస్సుతేఽష్టౌ చ ॥౧౭॥

అశ్వినా హవిరింద్రియమ్ । నముచేర్ధియా సరస్వతీ । ఆ శుక్రమాసురాద్వసు । మఘమింద్రాయ జభ్రిరే । యమశ్వినా సరస్వతీ । హవిషేంద్రమవర్ధయన్ । స బిభేద వలం మఘమ్ । నముచావాసురే సచా । తమింద్రం పశవస్సచా । అశ్వినోభా సరస్వతీ ॥ ౬౫ ॥ దధానా అభ్యనూషత । హవిషా యజ్ఞమింద్రియమ్ । య ఇంద్ర ఇంద్రియం దధుః । సవితా వరుణో భగః । స సుత్రామా హవిష్పతిః । యజమానాయ సశ్చత । సవితా వరుణో దధత్ । యజమానాయ దాశుషే । ఆదత్త నముచేర్వసు । సుత్రామా బలమింద్రియమ్ ॥ ౬౬ ॥ వరుణః క్షత్రమింద్రియమ్ । భగేన సవితా శ్రియమ్ । సుత్రామా యశసా బలమ్ । దధానా యజ్ఞమాశత । అశ్వినా గోభిరింద్రియమ్ । అశ్వేభిర్వీర్యం బలమ్ । హవిషేంద్రగ్ం సరస్వతీ । యజమానమవర్ధయన్ । తా నాసత్యా సుపేశసా । హిరణ్యవర్తనీ నరా । సరస్వతీ హవిష్మతీ । ఇంద్ర కర్మసు నోఽవత । తా భిషజా సుకర్మణా । సా సుదుఘా సరస్వతీ । స వృత్రహా శతక్రతుః । ఇంద్రాయ దధురింద్రియమ్ ॥ ౬౭ ॥ ఉభా సరస్వతీ బలమింద్రియం నరాషట్చ ॥ ౧౩ ॥

దైవం బర్హిస్సరస్వతీ । సుదైవమింద్రే అశ్వినా । తేజో

వచక్షుర్ణక్షోభ్యః । బర్హిషాదధురింద్రియమ్ । వసువనే వసుధే
యస్య వియంతు యజ । దైవీద్వారో అశ్వినా । భిషజేంద్రే స
రస్వతీ । ప్రాణం నవీర్యం నసి । ద్వారో దధురింద్రియమ్ । వ
సువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ ॥ ౬౮ ॥ దేవీ ఉషాసావ
శ్వినా । భిషజేంద్రే సరస్వతీ । బలం నవాచమాస్యే । ఉషా
భ్యాం దధురింద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియంతు య
జ । దైవీజోష్ట్రీ అశ్వినా । సుత్రామేంద్రే సరస్వతీ । శ్రో
త్రం నకర్ణయోర్యశః । జోష్ట్రీభ్యాం దధురింద్రియమ్ । వ
సువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ ॥ ౬౯ ॥ దేవీ ఊర్జా
హుతీ దుఘే సుదుఘే । పయసేంద్రగ్ం సరస్వత్యశ్వినా భిష
జావత । శుక్రన్నజ్యోతిః స్తనయోరాహుతీ ధత్తఇంద్రియమ్ ।
వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ । దైవా దేవానాం భిష
జా । హోతారావింద్రమశ్వినా । వషట్కారైస్సరస్వతీ । త్విషి
న్నహృదయేమతిమ్ । హోతృభ్యాం దధురింద్రియమ్ । వసు
వనేవసుధేయస్య వియంతుయజ ॥ ౭౦ ॥ దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీః ।
సరస్వత్యశ్వినా భారతీడా । శూషంనమధ్యేనాభ్యామ్ । ఇం
ద్రాయ దధురింద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియంతుయ
జ । దేవఇంద్రో నరాశగ్ంసః । త్రివరూథస్సరస్వత్యాశ్వి
భ్యామీయతే రథః । రేతోనరూపమమృతం జనిత్రమ్ । ఇంద్రా
యత్వష్టా దధదింద్రియాణి । వసువనే వసుధేయస్య వియంతు

యజ ॥ ౭౧ ॥ దేవ ఇంద్రో వనస్పతిః । హిరణ్యవర్ణో అశ్విభ్యామ్ । సరస్వత్యాస్సుపిప్పలః । ఇంద్రాయ పచ్యతే మధు । ఓజో న జూతిమృషభో న భామమ్ । వనస్పతిర్నో దధదింద్రియాణి । వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ । దేవం బర్హిర్వారితీనామ్ । అధ్వరే స్తీర్ణమశ్విభ్యామ్ । ఊర్ణమ్రదాస్సరస్వత్యాః ॥ స్యోనమింద్ర తే సదః । ఈశాయై మన్యుగ్ం రాజానం బర్హిషా దధురింద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృత్ । దేవాన్యక్షద్యథాయథమ్ । హోతారావింద్రమశ్వినా । వాచా వాచగ్ం సరస్వతీమ్ । అగ్నిగ్ం సోమగ్ం స్విష్టకృత్ । స్విష్ట ఇంద్రస్సుత్రామా సవితా వరుణో భిషక్ । ఇష్టో దేవో వనస్పతిః । స్విష్టా దేవా ఆజ్యపాః । ఇష్టో అగ్నిరగ్నినా । హోతా హోత్రే స్విష్టకృత్ । యశో న దధదింద్రియమ్ । ఊర్జమపచితిగ్ం స్వధామ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ ॥ ౨౩ ॥ ద్వారో దధురింద్రియం వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ జోష్ట్రీభ్యాం దధురింద్రియం వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ హోతృభ్యాం దధురింద్రియం వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజేంద్రియాణి వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ సరస్వత్యా వనస్పతిష్షట్చ ॥౧౮॥

దైవం బర్హిర్దేవీర్ద్వారో దేవీ ఉషాసా వశ్వినా దేవీ జోష్ట్రీ దేవీ ఊర్జాహుతీ దేవా దైవా వాంభిషజా వషట్కారై దేవ

వీస్త్విష్ట్రస్త్విష్టస్సో దైవీర్దేవైరింద్రో నరాశగ్ంసో దేవ ఇంద్రో వనస్ప
తిర్దేవం బర్హీ రారితీనాం దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృద్దేవాన్ । స
మిద్ధాగ్నిం దైవం బర్హిస్సరస్వత్యశ్వినా సర్వ్వియంతు । ద్వా
రస్త్విష్ట్రస్సగ్వ్వియంతు । అజ ఇంద్ర మోష్టోగ్నిం పరస్సరస్వతీ
మ్ । నక్తం పూర్వాస్సరిస్వహా । అనన్యత్ర సరస్వతీ । భిషకూర్వర్వం
మహా ఇంద్రియమ్ । అన్యత్ర దధురింద్రియమ్ । హోతా హోతారా
గ్ం సుతాసుతీ । ఆజంత్వయం యజమానః ॥

అగ్నిమద్య హోతారమవృణీత । అయగ్ం సుతాసుతీ యజ
మానః । పచన్పక్తీః । పచన్పురోడాశాన్ । గృహ్ణన్గ్రహాన్ ।
బధ్నన్నశ్విభ్యాంఛాగగ్ం సరస్వత్యా ఇంద్రాయ । బధ్నన్మేషగ్ం స
రస్వత్యై మేషమింద్రాయర్షభమశ్విభ్యామ్ । బధ్నన్నింద్రాయర్
షభమశ్విభ్యాగ్ం సరస్వత్యై । సూపస్థా అద్య దేవో వనస్పతిరభ
వత్ । అశ్విభ్యాం ఛాగేన సరస్వత్యా ఇంద్రాయ ॥ ౨౦ ॥ స
రస్వత్యై మేషేణేంద్రాయర్షభేణాశ్విభ్యామ్ । ఇంద్రాయర్షభే
ణాశ్విభ్యాగ్ం సరస్వత్యై । అక్షగ్ంస్తాన్మేదస్తః ప్రతిపచతాగ్రభీ
షుః । అవీవృధంత గ్రహైః । అపాతామశ్వినా సరస్వతీంద్రస్సు
త్రామా వృత్రహా । సోమాంత్సురామ్ణః । ఉపో ఉక్థామదాశ్శ్రౌ
షదామదన్ । అవీవృధంతాం గీర్భిః । త్వామద్యర్ష ఆ
ర్షేయ ఋషీణాం నపాదవృణీత । అయగ్ం సుతాసుతీ యజమా
నః । బహుభ్య ఆసంగతేభ్యః । ఏష మే దేవేషు వసు వార్యాయ

తృప్తఇతి । త్వాయాదేవా దేవదానాన్యము । తాన్యస్మాఆచశా
స్వ । ఆచగురస్వ । ఇషితశ్వహోతరసి భద్రవాచ్యాయప్రే
షితో మానుషః । మాక్తవాకాయ సూక్తాబ్రూహి ॥ ౭౫ ॥

ఇంద్రాయియజమానస్స్తచ ॥ ౧౫ ॥

ఉశంతస్త్వా హవామహ ఆనో అగ్నే సుకేతునా । త్వగ్ం
సోమమహే భగం త్వగ్ం సోమ ప్రచికితో మనీషా । త్వయాహినః
పితరస్సోమ పూర్వే త్వగ్ం సోమ పితృభిస్సంవిదానః । బర్హి
షదః పితర ఆహం పితౄన్ । ఉపహూతాః పితరో గ్నిష్వాత్తాః పి
తరః । అగ్నిష్వాత్తానృతుమతో హవామహే । నరాశగ్ం సేసో
మపీథం యఆశుః । తేనో అర్వంతస్సుహవాభవంతు । శంనో భ
వంతు ద్విపదే శంచతుష్పదే । యే అగ్నిష్వాత్తా యేనగ్నిష్వా
త్తాః ॥ ౭౬ ॥ అగ్ం హోముచః పితరస్సోమ్యాసః । పరేవ
రేమృతాసో భవంతః । అధిబ్రువంతు తే అవంత్వస్మాన్ । వాన్యా
య్యేమద్ధ జుషమాణాః కరంభమ్ । ఉదీరాణా అవరే పరేచ । అగ్ని
ష్వాత్తా ఋతుభిస్సంవిదానాః । ఇంద్రవంతో హవిరిదం జుషంతా
మ్ । యదగ్నే కవ్యవాహనత్వమగ్న ఈడితో జాతవేదః । మా
తలీకవ్యైః । యే తాతృపుర్దేవత్రా జేహమానాః । హోత్రా
వృధస్తోమతష్టాసో అర్కైః । ఆగ్నే యాహి సువిదత్రేభిరర్వాఙ్ ।
సత్యైః కవ్యైః పితృభిర్ఘర్మసద్భిః । హవ్యవాహమజరం పురు
ప్రియమ్ । అగ్నిం ఘృతేన హవిషా సపర్యన్ । ఉపాసదం

కవ్యవాహం పితౄణామ్ । సనగప్రజాం వీరవతీగ్ం సమృణ్వ
న్తు ॥ ౭౭ ॥ అనగ్నిష్వాత్తాజేహమా వాసస్తుచ ॥ ౧౬ ॥

హోతాయక్షదిడస్పదే । సమిద్ధానం మహద్యశః । సు
షమిద్ధం వరేణ్యమ్ । అగ్నిమింద్రం వయోధసమ్ । గాయత్రీం ఛం
దఇంద్రియమ్ । త్ర్యవిం గాం నవయోదధత్ । వేత్వాజ్యస్య హో
తర్యజ । హోతాయక్షచ్ఛుచివ్రతమ్ । తనూనపాతముద్భిదమ్ ।
యంగర్భమదితిర్దధే ॥ ౭౮ ॥ శుచిమింద్రం వయోధసమ్ ।
ఉష్ణిహంఛందఇంద్రియమ్ । దిత్యవాహం గాం వయోదధత్ । వే
త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయక్షదీడేన్యమ్ । ఈడితం
వృత్రహంతమమ్ । ఇడాభిరీడ్యగ్ం సహః । సోమమింద్రం వ
యోధసమ్ । అనుష్టుభం ఛందఇంద్రియమ్ । త్రివత్సం గాం వ
యోదధత్ ॥ ౭౯ ॥ వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయ
క్షద్బర్హిషదమ్ । పూషణ్వంతమమర్త్యమ్ । సీదంతంబర్హి
షిప్రియే । అమృతేంద్రం వయోధసమ్ । బృహతీం ఛందఇంద్రి
యమ్ । పంచావిం గాం వయోదధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతాయక్షద్వ్యచస్వతీః । సుప్రాయణా ఋతావృధః ॥ ౮౦ ॥
ద్వారో దేవీర్హిరణ్యయీః । బ్రహ్మాణ ఇంద్రం వయోధసమ్ ।
పఙ్క్తింఛందఇహేంద్రియమ్ । తుర్యవాహం గాం వయోదధత్ । వే
త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయక్షత్సుపేశసే । సుశిల్పే
బృహతీఉభే । నక్తోషాసానదర్శతే । విశ్వమింద్రంవయోధసమ్ ।

త్రిష్టుభం ఛంద ఇన్ద్రియమ్ ॥ ౮౧ ॥ ☞ పష్ఠవాహం గాం వ
యో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్స్వ
చేతసా । దేవానాముత్తమం యశః । హోతా గ్నా దేవీర్వ్యచస్వతీః ।
సయుజేంద్రం వయోధసమ్ । జగతీం ఛంద ఇహేన్ద్రియమ్ । అన
డ్వాహం గాం వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హో
తా యక్షత్పేశస్వతీః ॥ ౮౨ ॥ తిస్రో దేవీర్హిరణ్యయీః ।
భారతీర్బృహతీర్మహీః । పతిమింద్రం వయోధసమ్ । విరాజం
ఛంద ఇహేన్ద్రియమ్ । ధేనుం గాం న వయో దధత్ । వేత్వాజ్య
స్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్సురేతసమ్ । త్వష్టారం పు
ష్టివర్ధనమ్ । రూపాణి బిభ్రతం పృథక్ । పుష్టిమింద్రం వయో
ధసమ్ ॥ ౮౩ ॥ ద్విపదం ఛంద ఇన్ద్రియమ్ । ఉక్షాణం
గాం న వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా య
క్షచ్ఛతక్రతుమ్ । హిరణ్యపర్ణముక్థినమ్ । రశనాం బిభ్రతం వ
శిమ్ । భగమింద్రం వయోధసమ్ । కకుభం ఛంద ఇహేన్ద్రియ
మ్ । వశాం వేహతం గాం న వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హో
తర్యజ । హోతా యక్షత్స్వాహాకృతీః । అగ్నిం గృహపతిం
పృథక్ । వరుణం భేషజం కవిమ్ । క్షత్రమింద్రం వయోధసమ్ ।
అతిచ్ఛందసం ఛంద ఇన్ద్రియమ్ । బృహదృషభం గాం వయో దధ
త్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ॥ ౮౪ ॥ గ్ర దేవ దధద్దృశానా వృధ ఇన్ద్రియం
పేశస్వతీర్వయోధసం వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ సప్త చ ॥ ౧౭ ॥

ఇడస్పదేగ్నిం గాయత్రీం త్ర్యవిమ్ । శుచివ్రతగ్ం శుచి
ముష్ణిహం దిత్యవాహమ్ । ఈడేన్యగ్ం సోమమనుష్టుభం త్రివత్స
మ్ । సుబర్హిషదమమృతేంద్రం బృహతీం పంచావిమ్ । వ్యచ
స్వతీస్సుప్రాయణా ద్వారో బ్రహ్మణః పఙ్క్తిమిహ తుర్యవాహ
మ్ । సుపేశసే విశ్వమింద్రం త్రిష్టుభం పష్ఠవాహమ్ । ప్రచేత
సా సయుజేంద్రం జగతీమిహానడ్వాహమ్ । పేశస్వతీస్తిరశ్చ ప
తిం విరాజమిహ ధేనుం న । సురేతసం త్వష్టారం పుష్టిమింద్రం ద్వి
పదస్సు హోతారా ఇంద్రం న । శతక్రతుం భగమింద్రం కకుభమిహ వశా
మ్ । స్వాహాకృతీః క్షత్రమతిచ్ఛందసం బృహదృషభం గాం వ
యో దధదింద్రియమృషిస్సునవస్వశేహేం ఇంద్రియమష్టనవదశ్ గాం
నవయో దధదిడస్పదే సర్వ శేతు ॥

సమిద్ధో అగ్నిస్సమిధా । సుసమిద్ధో వరేణ్యః । గాయ
త్రీ ఛంద ఇంద్రియమ్ । త్ర్యవిర్గౌర్వయో దధుః । తనూనపా
చ్ఛుచివ్రతః । తనూపాచ్చ సరస్వతీ । ఉష్ణిక్ఛంద ఇంద్రియం ।
దిత్యవాడ్గౌర్వయో దధుః । ఇడాభిరగ్నిరీడ్యః । సోమో దేవో అమ
ర్త్యః ॥ ౧౫ ॥ అనుష్టుప్ఛంద ఇంద్రియమ్ । త్రివత్సో గౌర్వ
యో దధుః । సుబర్హిరగ్నిః పూషణ్వాన్ । స్తీర్ణబర్హిరమ
ర్త్యః । బృహతీ ఛంద ఇంద్రియమ్ । పంచావిర్గౌర్వయో దధుః ।
మహో దేవీర్విశో మహీః । బ్రహ్మా దేవో బృహస్పతిః । పఙ్క్తిశ్ఛం
ద ఇహేంద్రియమ్ । తుర్యవాడ్గౌర్వయో దధుః ॥ ౧౬ ॥ ఉ

షేయిహీవసు పేశసా । విశ్వేదేవా అమర్త్యాః । త్రిష్టుప్ఛం
ద ఇహేంద్రియమ్ । పష్ఠవాడ్గౌర్వయోదధుః । దైవ్యా హోతారా
భిషజా । ఇంద్రేణ సయుజాయుజా । జగతీ ఛంద ఇహేంద్రియ
మ్ । అనడ్వాన్గౌర్వయోదధుః । తిస్రఇడా సరస్వతీ । భారతీ
మరుతో విశః ॥ ౧౭ ॥ విరాట్ఛందఇహేంద్రియమ్ । ధేను
ర్గౌర్నవయోదధుః । త్వష్టా తురీపో అద్భుతః । ఇంద్రాగ్నీ పుష్టి
వర్ధనా । ద్విపాచ్ఛంద ఇహేంద్రియమ్ । ఉక్షా గౌర్నవయో ద
ధుః । శమితా నో వనస్పతిః । సవితా ప్రసువన్భగమ్ । కకుచ్ఛంద
ఇహేంద్రియమ్ । వశా వేహద్గౌర్నవయోదధుః । స్వాహా యజ్ఞం
వరుణః । సుక్షత్రో భేషజం కరత్ । అతిచ్ఛందాశ్ఛంద ఇంద్రియ
మ్ । బృహదృషభో గౌర్వయోదధుః ॥ ౧౮ ॥ అమర్త్యాస్త్రిష్టుప్ప
ష్ఠవాడ్గౌర్వయోదధురిత్యేకో వశా వేహద్గౌర్నవయోదధుస్స్వాహాష్టౌ చ॥
వసంతేనర్తునా దేవాః । వసవస్త్రివృతాస్తుతమ్ । ర
థంతరేణ తేజసా । హవిరింద్రే వయోదధుః । గ్రీష్మేణ దేవా
ఋతునా । రుద్రాః పంచదశే స్తుతమ్ । బృహతా యశసా బలమ్ ।
హవిరింద్రే వయోదధుః । వర్షాభిరృతునాదిత్యాః । స్తోమే స
ప్తదశే స్తుతమ్ ॥ ౧౯ ॥ వైరూపేణ విశౌజసా । హవిరింద్రే
వయోదధుః । శారదేనర్తునా దేవాః । ఏకవింశ ఋభవస్స్తుతమ్ ।
వైరాజేన శ్రియా శ్రియమ్ । హవిరింద్రే వయోదధుః । హేమం
తేనర్తునా దేవాః । మరుతస్త్రిణవే స్తుతమ్ । బలేన శక్వరీస్సహః ॥

హవిరింద్రే వయోదధుః । శైశిరేణర్తునా దేవాః । త్రయస్త్రి
గ్ంశేఽమృతగ్గ్ం స్తుతమ్ । సత్యేన రేవతీః క్షత్రమ్ । హవిరింద్రే వ
యోదధుః ॥ ౯౦ ॥ స్తోమే సప్తదశే స్తుతగ్ం సహో హవిరింద్రే
వ యోదధుశ్చత్వారిచ ॥ వసంతేన గ్రీష్మేణ వర్షాభిశ్శారదే
న హేమంతేన శైశిరేణ షట్ ॥ ౧౯ ॥

దైవంబర్హిరింద్రం వయోధసమ్ । దేవం దేవమవర్ధయత్ ।
గాయత్రియా ఛందసేంద్రియమ్ । తేజ ఇంద్రే వయోదధత్ ।
వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దేవీర్ద్వారో దేవమింద్రం
వయోధసమ్ । దేవీర్దేవమవర్ధయన్ । ఉష్ణిహా ఛందసేంద్రియ
మ్ । ప్రాణమింద్రే వయోదధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వి
యంతు యజ ॥ ౯౧ ॥ దేవీ దేవం వయోధసమ్ । ఉషే ఇంద్ర
మవర్ధతామ్ । అనుష్టుభా ఛందసేంద్రియమ్ । వాచమింద్రే వ
యోదధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీజోష్ట్రీ
దేవమింద్రం వయోధసమ్ । దేవీ దేవమవర్ధతామ్ । బృహత్యా ఛ
న్దసేంద్రియమ్ । శ్రోత్రమింద్రే వయోదధత్ । వసువనే వసు
ధేయస్య వీతాం యజ ॥ ౯౨ ॥ దేవీ ఊర్జాహుతీ దేవమిం
ద్రం వయోధసమ్ । దేవీ దేవమవర్ధతామ్ । పఙ్క్త్యా ఛందసేంద్రి
యమ్ । శుక్రమింద్రే వయోదధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వీ
తాం యజ । దైవా దైవ్యా హోతారా దేవమింద్రం వయోధస
మ్ । దేవా దేవమవర్ధతామ్ । త్రిష్టుభా ఛందసేంద్రియమ్ ।

త్విషిమింద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వీతాం య
జ ॥ ౯౩ ॥ దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీర్వయోధసమ్ । పతిమింద్ర
మవర్ధయన్ । జగత్యా ఛందసేంద్రియమ్ । బలమింద్రే వ
యో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ । దేవో నరా
శగ్ంసో దేవమింద్రం వయోధసమ్ । దేవో దేవమవర్ధయత్ । వి
రాజా ఛందసేంద్రియమ్ । రేత ఇంద్రే వయో దధత్ । వసువ
నే వసుధేయస్య వేతు యజ ॥ ౯౪ ॥ దేవో వనస్పతిర్దేవమి
ంద్రం వయోధసమ్ । దేవో దేవమవర్ధయత్ । ద్విపదా ఛందసే
ంద్రియమ్ । భగమింద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయ
స్య వేతు యజ । దేవం బర్హిర్వారితీనాం దేవమింద్రం వయోధ
సమ్ । దేవం దేవమవర్ధయత్ । కకుభా ఛందసేంద్రియమ్ । య
శ ఇంద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దే
వోఽగ్నిస్స్విష్టకృద్దేవమింద్రం వయోధసమ్ । దేవో దేవమవర్ధయ
త్ । అతిచ్ఛందసా ఛందసేంద్రియమ్ । క్షత్రమింద్రే వయో ద
ధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ ॥ ౯౫ ॥ వియంతు యజ
వీతాం యజ వీతాం యజ వేతు యజ వేతు యజ పఞ్చ చ ॥

దేవం బర్హిర్గాయత్రియా తేజః ॥ ౨౦ ॥

దేవీర్ద్వార ఉష్ణిహా ప్రాణమ్ । దేవీ దేవముషా అనుష్టు
భా వాచమ్ । దేవీ జోష్ట్రీ బృహత్యా శ్రోత్రమ్ । దేవీ ఊర్జా
హుతీ పఙ్క్త్యా శుక్రమ్ । దేవా దైవ్యా హోతారా త్రిష్టుభా

త్విషిమ్ । దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీఃపతిం జగత్యా బలమ్ । దైవో న
రాశగ్ంసో విరాజా కేతః । దేవో వనస్పతిర్ద్విపదా భగమ్ ।
దేవం బర్హిర్వారితీనాం కకుభా యశః । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృద
తిచ్ఛందసా క్షత్రమ్ । వైశ్వవియం తు చతుర్వింశత్యా నైకో వియంతు చ
తుర్వింశత్వవర్ధయదనడ్వాహం చతురవర్ధయత్తా నైకోఽవర్ధయం చతుర
వర్ధయత్ ॥

స్వాద్వీం త్వా సోమసుత్రావంతగ్ం సీసేన మిత్రోఽసి
యజ్ఞేనా హోతా యక్షత్సమిధేంద్రఽగ్ం సమిద్ధ ఇంద్రఽఆచర్ష
ణిప్రాఽదైవం బర్హిర్హోతా యక్షత్సమిధాగ్నిగ్ం సమిద్ధోఽగ్ని
రశ్వినా శ్వినాహుపరిష్టిఽయం దైవం బర్హిస్సరస్వత్యగ్నిస్సు
దోఽశంత్వో హోతా యక్షదిడస్పదే సమిద్ధోఽగ్నిస్సమిధా వసుం తే
వ్యుష్ణినా దైవం బర్హిరింద్రం వయోధసం షగ్ంశతిః .

స్వాద్వీం త్వా మీమదంత పితరస్సోమ్యాఽజ్యాయ పూతం
పవిత్రేణ సోమపా నక్తా బదనైరధాతాం దేవ ఇంద్రోఽవనస్పతిర్న
ష్టవాహం గాం దైవీ దేవం వయోధసం చతుర్నవతిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు .

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే

షష్ఠప్రపాఠకస్సమాప్తః .

॥ సప్తమప్రపాఠకప్రారమ్భః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ త్రివృత్స్తోమో భవతి । బ్రహ్మవర్చసం వై త్రివృత్ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరుంధే । అగ్నిష్టోమస్సోమో భవతి । బ్రహ్మవర్చసం వా అగ్నిష్టోమః । బ్రహ్మవర్చసమేవావరుంధే । రథంతరగ్ం సామ భవతి । బ్రహ్మవర్చసం వై రథంతరమ్ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరుంధే । పరిస్రజీ హోతా భవతి ॥ ౧ ॥ అరుణో మిర్మిరస్త్రిశుక్రః । ఏతద్వై బ్రహ్మవర్చసస్య రూపమ్ । రూపేణైవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే । బృహస్పతిరకామయత దేవానాం పురోధాం గచ్ఛేయమితి । స ఏతం బృహస్పతి సవమపశ్యత్ । తమాహరత్ । తేనాయజత । తతో వై స దేవానాం పురోధామగచ్ఛత్ । యః పురోధాకామస్స్యాత్ । స బృహస్పతి సవేన యజేత ॥ ౨ ॥ పురోధామేవ గచ్ఛతి । తస్య ప్రాతస్సవనే సన్నేషు నారాశగ్ంసేషు । ఏకాదశ దక్షిణా నీయంతే । ఏకాదశ మాధ్యందినే సవనే సన్నేషు నారాశగ్ంసేషు । ఏకాదశ తృతీయసవనే సన్నేషు నారాశగ్ంసేషు । త్రయస్త్రిగ్ంశత్సం పద్యంతే । త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాః । దేవతా ఏవావరుంధే । అశ్వశ్చతుస్త్రిగ్ంశః । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ॥ ౩ ॥ ప్రజాపతిశ్చతుస్త్రిగ్ంశో దేవతానామ్ । యావతీరేవ దేవతాః । తా ఏవావరుంధే । కృష్ణాజినేఽభిషించతి । బ్రహ్మణో వా ఏతద్రూపమ్ । యత్కృష్ణాజినమ్ । బ్రహ్మవర్చసేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి ।

ఆజ్యేనాభిషించతి । తేజో వా ఆజ్యమ్ । తేజ ఏవాస్మిన్ దధాతి ॥

హోతా భవతి యజ్ఞేత్రవా అశ్వో దధాతి ॥ ౧ ॥

యదాగ్నేయో భవతి । అగ్నిముఖా హ్యృద్ధిః । అథయ
త్పౌష్ణః । పుష్టిర్వై పూషా । పుష్టిర్వైశ్యస్య । పుష్టిమేవావరుం
ధే । ప్రసవాయ సావిత్రః । అథయత్త్వాష్ట్రః । త్వష్టా హి రూ
పాణి వికరోతి । నిర్వరుణత్వాయ వారుణః ॥ ౫ ॥ అథో య
ఏవకశ్చ సంక్రూయతే । సహి వారుణః । అథ యద్వైశ్వదేవః ।
వైశ్వదేవో హి వైశ్యః । అథయన్మారుతః । మారుతో హి వైశ్యః । స
ప్తైతాని హవీగ్ంషి భవంతి । సప్తగణా వై మరుతః । పృశ్ఞిగవస్తా
హి మారుతాన్యాలభ్యతే । విడ్వై మరుతః । విశఏవైతన్మధ్యతో భి
షిచ్యతే । తస్మాద్వా ఏష విశః ప్రియః । విశో హి మధ్యతో భిషి
చ్యతే । ఋషభచర్మేధ్యభిషించతి । సహి ప్రజనయితా । దధ్నా
భిషించతి । ఊర్గ్వా అన్నాద్యం దధి । ఊర్జైవైనమన్నాద్యే
న సమర్ధయతి ॥ ౬ ॥ వారుణో విడ్వై మరుతో ష్టౌ చ ॥ ౧ ॥

యదాగ్నేయో భవతి । ఆగ్నేయో వై బ్రాహ్మణః । అ
థయత్సౌమ్యః । సౌమ్యో హి బ్రాహ్మణః । ప్రసవాయైవ సావి
త్రః । అథయద్బార్హస్పత్యః । ఏతద్వై బ్రాహ్మణస్య వాక్పతీ
యమ్ । అథయదగ్నీషోమీయః । ఆగ్నేయో వై బ్రాహ్మణః । తౌ
యదా సంగచ్ఛేతే ॥ ౭ ॥ అథవీర్యావత్తరో భవతి । అథయ
త్సారస్వతః । ఏతద్ధి ప్రత్యక్షం బ్రాహ్మణస్య వాక్పతీయమ్ । ని

త్వరుణాత్వాద్వైవ వారుణః । అథో య ఏవ కశ్చ సన్ ధూయతే । సహి వారుణః । అథ యద్ద్యావాపృథివ్యః । ఇంద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛత్ । తం ద్యావాపృథివీ నాన్వమన్యేతామ్ । తమేతేనైవ భాగధేయేనాన్వమన్యేతామ్ ॥ ౮ ॥ వజ్రస్య వా ఏషోఽనుమానాయ । అనుమతవజ్రస్సూయా ఇతి । అష్టావైతాని హవీగ్ంషి భవంతి । అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయత్రం బ్రహ్మవర్చసమ్ । గాయత్రియైవ బ్రహ్మవర్చసమవరుంధే । హిరణ్యేన ఘృతముత్పునాతి । తేజస ఏవ రుచే । కృష్ణాజినేఽభిషించతి । బ్రహ్మణో వా ఏతదృక్సామయో రూపమ్ । యత్కృష్ణాజినమ్ । బ్రహ్మన్నేవైనమృక్సామయోరధ్యభిషించతి । ఘృతేనాభిషించతి । తథా వీర్యావత్తరో భవతి ॥ ౯ ॥ సంగచ్ఛతే భాగధేయేనాన్వమన్యేతాగ్ం రూపం చత్వారి చ ॥ ౩ ॥

నవై సోమేన సోమస్య సవోఽస్తి । హతో హ్యేషః । అభిషుతో హ్యేషః । నహి హతస్సూయతే । సోమీగ్ం సూతవశామాలభతే । సోమో వై రేతోధాః । రేత ఏవ తద్దధాతి । సౌమ్యగ్ం భిషించతి । రేతోధా హ్యేషా । రేతస్సోమః । రేత ఏవాస్మిన్దధాతి । యత్కించ రాజసూయమృతే సోమమ్ । తత్సర్వం భవతి । అషాఢం యుత్సు పృతనాసు పప్రిమ్ । సువర్షామప్స్వాం వృజనస్య గోపామ్ । భరేషుజాగ్ం సుక్షితిగ్ం సుశ్రవసమ్ । జయంతం త్వామనుమదేమ సోమ ॥ ౧౦ ॥ రేతస్సోమస్సప్త చ ॥ ౪ ॥

యో వై సోమేన సూయతే । స దేవసవః । యః పశునా సూయతే । స దేవసవః । య ఇష్ట్యా సూయతే । స మనుష్యసవః । ఏతం వై పృథయే దేవాః ప్రాయచ్ఛన్ । తతో వై సోఽప్యారణ్యానాం పశూనామసూయత । యావతీః కియతీశ్చ ప్రజా వాచం వదంతి । తాసాగ్ం సర్వాసాగ్ం సూయతే ॥ ౧౧ ॥ య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద । నానా శగ్ంస్యరాభిషించతి । మనుష్యా వై నరాశగ్ంసః । నిహ్నుత్య వా ఏతత్ । అత్రాభిషించతి । యత్కించ రాజసూయమనుత్తరవేదీకమ్ । తత్సర్వం భవతి । యేనేపం ఛాశతం ద్విపః । అశ్వానాగ్ం సహస్తుతిః । ష్యామదగ్నే మహిశ్రవః । బృహస్పతి సవమేధానామ్ । వృవదస్మృతవృణామ్ ॥ ౧౨ ॥

సూయతే సహస్రాణి స్త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

ఏష గోసవః । షట్త్రిగ్ంశ ఉక్థ్యో బృహత్సామా । పవమానే కణ్వరథంతరం భవతి । యో వై వాజపేయః । స సమ్రాట్సవః । యో రాజసూయః । స వరుణసవః । ప్రజాపతిస్స్వారాజ్యం పరమేష్ఠీ । స్వారాజ్యం గౌరేవ । గౌరివ భవతి ॥ ౧౩ ॥ య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద । ఉభే బృహద్రథంతరే భవతః । తద్ధి స్వారాజ్యమ్ । అయుతం దక్షిణాః । తద్ధి స్వారాజ్యమ్ । ప్రతిధుషాభిషించతి । తద్ధి స్వారాజ్యమ్ । అనుద్ధృతే వేద్యై దక్షిణత ఆహవనీయస్య బృహతస్స్తోత్రం ప్రత్యభిషించతి । ఇయం వావ రథంతరమ్ ॥ ౧౪ ॥ అసౌ బృహత్ । అనయోర్వైనమనంతర్హిత

ఽభిషించతి । పశుస్తోమో వా ఏషః । తేన గోసవః । షట్త్రిగ్ంశ స్సర్వః । రేవజ్జాతస్సహసా వృద్ధః । క్షత్రాణాం క్షత్రభృత్తమో వయోధాః । మహాన్మహిత్వే తస్తభానః । క్షత్రే రాష్ట్రే చ జాగృహి । ప్రజాపతేస్త్వా పరమేష్ఠినస్స్వారాజ్యేనాభిషించామీత్యాహ । స్వారాజ్యమేవైనం గమయతి ॥ ౧౫ ॥ ఇవ భవతి రథంతరమాహావకంచ ॥ ౬ ॥

సిగ్ంహే వ్యాఘ్ర ఉత యా పృదాకౌ । త్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణే సూర్యే యా । ఇంద్రం యా దేవీ సుభగా జజాన । సా న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా । యా రాజన్యే దుందుభావాయతాయామ్ । అశ్వస్య క్రందే పురుషస్య మాయౌ । ఇంద్రం యా దేవీ సుభగా జజాన । సా న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా । యా హస్తిని ద్వీపిని యా హిరణ్యే । త్విషిరశ్వేషు పురుషేషు గోషు ॥ ౧౬ ॥ ఇంద్రం యా దేవీ సుభగా జజాన । సా న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా । రథే అక్షేషు వృషభస్య వాజే । వాతే పర్జన్యే వరుణస్య శుష్మే । ఇంద్రం యా దేవీ సుభగా జజాన । సా న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా । రాడసి విరాడసి । సమ్రాడసి స్వరాడసి । ఇంద్రాయ త్వా తేజస్వతే తేజస్వంతగ్ం శ్రీణామి । ఇంద్రాయ త్వౌజస్వత ఓజస్వంతగ్ం శ్రీణామి ॥ ౧౭ ॥ ఇంద్రాయ త్వా పయస్వతే పయస్వంతగ్ం శ్రీణామి । ఇంద్రాయ త్వాయుష్మత ఆయుష్మంతగ్ం శ్రీణామి । తేజోఽసి । తత్తే ప్రయచ్ఛామి । తేజ

స్వదస్తు మె ముఖమ్ । తేజస్వచ్ఛిరో అస్తు మే । తేజస్వాన్విశ్వతః
ప్రత్యఙ్ । తేజసా సంపిపృగ్ధి మా । ఓజోఽసి । తత్తే ప్రయచ్ఛా
మి ॥ ౧౮ ॥ ఓజస్వదస్తు మె ముఖమ్ । ఓజస్వచ్ఛిరో అస్తు మే ।
ఓజస్వాన్విశ్వతః ప్రత్యఙ్ । ఓజసా సంపిపృగ్ధి మా । పయోఽసి । త
త్తే ప్రయచ్ఛామి । పయస్వదస్తు మె ముఖమ్ । పయస్వచ్ఛిరో అ
స్తు మే । పయస్వాన్విశ్వతః ప్రత్యఙ్ । పయసా సంపిపృగ్ధి
మా ॥ ౧౯ ॥ ఆయురసి । తత్తే ప్రయచ్ఛామి । ఆయుష్మదస్తు
మె ముఖమ్ । ఆయుష్మచ్ఛిరో అస్తు మే । ఆయుష్మాన్విశ్వతః ప్ర
త్యఙ్ । ఆయుషా సంపిపృగ్ధి మా । ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే
కృధి । ప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమ రాజన్ । మాతేవాస్మా అ
దితే శర్మ యచ్ఛ । విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాసత్ ॥ ౨౦ ॥
ఆయురసి విశ్వాయురసి । సర్వాయురసి సర్వమాయురసి । య
తో వాతో మనోజవాః । యతః క్షరంతి సింధవః । తాసాం త్వా
సర్వాసాగ్ం రుచా । అభిషించామి వర్చసా । సముద్ర ఇవాసి గ
హ్మనా । సోమ ఇవాస్యదాభ్యః । అగ్నిరివ విశ్వతః ప్రత్యఙ్ ।
సూర్య ఇవ జ్యోతిషా విభూః ॥ ౨౧ ॥ అపాం యో ద్రవణే రసః ।
తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ । తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయ గృ
హ్ణామి । అపాం య ఊర్మౌ రసః । తమహమస్మా ఆముష్యాయణా
య । ఓజసే వీర్యాయ గృహ్ణామి । అపాం యో మధ్యతో రసః ।
తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ । పుష్ట్యై ప్రజననాయ గృహ్ణా

మి । అపాం రసో యజ్ఞియో రసః । తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ । ఆయుషే దీర్ఘాయుత్వాయ గృహ్ణామి ॥ ౨౨ ॥

గోషా వ్రజస్వంతగ్గ్ం శ్రీణామోయ్యజోస్మి తత్తే ప్రయచ్ఛామి । పయసా సంపిపృగ్ధి మా సద్విభూర్యజ్ఞియో రసో దేవ చ ॥ ౭ ॥

అభి ప్రేహి వీరయస్వ । ఉగ్రశ్చేత్తా సపత్నహా । ఆతిష్ఠ మిత్రవర్ధనః । తుభ్యం దేవా అధిబ్రువన్ । అఙ్గోరుస్త్వా వభిత ఆతిష్ఠన్వృత్రహా రథమ్ । ఆతిష్ఠంతం పరివిశ్వే అభూషన్ । శ్రియం వసానశ్చరతి స్వరోచాః । మహత్తద్వృష్ణో అసురస్య నామ । ఆవిశ్వరూపో అమృతాని తస్థౌ । అను త్వేంద్రో వృత్రహానుబృహస్పతిః ॥ ౨౩ ॥ అను సోమో అన్వగ్నిరావీత్ । అను త్వా విశ్వే దేవా అవంతు । అను సప్త రాజానో య ఉతాభిషిక్తాః । అను త్వా మిత్రావరుణా విహావతమ్ । అను త్వా ద్యావా పృథివీ విశ్వశంభూ । సూర్యో అహోభిరను త్వావతు । చంద్రమా నక్షత్రైరను త్వావతు । ద్యౌశ్చ త్వా పృథివీ చ ప్రచేతసా । శుక్రో బృహద్దక్షిణా త్వా పిపర్తు । అను స్వధా చికితాగ్ం సోమో అగ్నిః । ఆయం పృణక్తు రజసీ ఉపస్థమ్ ॥ ౨౪ ॥ బృహస్పతిస్సోమో అగ్నిరేకం చ ॥ ౫ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తా అస్మాత్సృష్టాః పరాచీరాయన్ । స ఏతం ప్రజాపతిరోదనమపశ్యత్ । సోఽన్నం భూతోఽతిష్ఠత్ । తా అన్యత్రాన్నాద్యమవిత్త్వా । ప్రజాపతిం ప్ర

జా ఉపావర్తంత । అన్నమేవైనం భూతం పశ్యంతః ప్రజా ఉ
పావర్తంతే । యఏతేన యజతే । యఉచైనమేవం వేద । సర్వా ప్ర
ణ్యన్నాని భవంతి ॥ ౨౫ ॥ సర్వే పురుషాః । సర్వాణ్యేవా
న్నాన్యవరుంధే । సర్వాన్పురుషాన్ । రాడసి విరాడసీత్యాహ ।
స్వారాజ్యమేవైనం గమయతి । యద్ధిరణ్యం దదాతి । తేజస్తే
నావరుంధే । యత్త్రిస్తృతన్త్సవమ్ । వీర్యం తేన । యదష్టాప్రమ్ ॥ ౨౬ ॥
పుష్టిం తేన । యత్కమండలుమ్ । ఆయుష్టేన । యద్ధిరణ్యమాబ
ధ్నాతి । జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్ । జ్యోతిరేవాస్మిందధాతి । అ
థో తేజో వై హిరణ్యమ్ । తేజ ఏవాత్మంధత్తే । యదోదనం ప్రా
శ్నాతి । ఏతదేవ సర్వమవరుంధే ॥ ౨౭ ॥ తదస్మిన్నేకధా
ధాత్ । రోహిణ్యాం కార్యః । యద్బ్రాహ్మణ ఏవ రోహిణీ ।
తస్మాదేవ । అథో వర్ష్మ్యేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి । ఉద్య
తాసూర్యేణ కార్యః । ఉద్యంతం వా ఏతగ్ం సర్వాః ప్రజాః ప్ర
తినందంతి । దిక్ష్వృద్ధోఽస్య కీర్తియో భవతి । య ఏవం వేద ।
బ్రహ్మవాదినో వదంతి ॥ ౨౮ ॥ అవేత్యోఽవభృథా౩ నా౩ ఇతి ।
యద్దర్భపుంజీలైః పవయతి । తన్న్వేవావైతి । తన్నావైతి ।
త్రిః పవయతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభిరేవైనం లోకైః పవయ
తి । అథో అపాం వా ఏతత్తేజో వర్చః । యద్దర్భాః । యద్దర్భపుం
జీలైః పవయతి । అపామేవైనం తేజసా వర్చసాఽభిషించతి ॥ ౨౯ ॥

భవంత్యష్ట్రామవరుధ్య వదంతి దర్భా యద్దర్భపుంజీలైః పవయత్యేకంచ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయాంథ్స్యామితి । సఏతం పంచశారదీయమపశ్యత్ । తమాహరత్ । తేనాయజత । తతో వై సబహోర్భూయానభవత్ । యః కామయేత బహోర్భూయాంథ్స్యామితి । సపంచశారదీయేన యజేత । బహోరేవభూయాన్భవతి । మరుత్స్తోమోవా ఏషః । మరుతోహి దేవానాం భూయిష్ఠాః ॥ ౩౦ ॥ బహుర్భవతి । యఏతేన యజతే । యఉచైనమేవంవేద । పంచశారదీయోభవతి । పంచవా ఋతవస్సంవథ్సరః । ఋతుష్వేవ సంవథ్సరే ప్రతితిష్ఠతి । అథోపంచాక్షరా పఙ్క్తిః । పాఙ్క్తోయజ్ఞః । యజ్ఞమేవావరుంధే । సప్తదశగ్గ్ స్తోమానాతియంతి । సప్తదశఃప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై ॥

భూయిష్ఠాయంతీ ద్వేచ ॥ ౧౦ ॥

అగస్త్యో మరుద్భ్య ఉక్ష్ణః ప్రౌక్షత్ । తానింద్ర ఆదత్త । తఏనం వజ్రముద్యత్యాభ్యాయంత । తానగస్త్యశ్చైవేంద్రశ్చ కయాశుభీయేనాశమయతామ్ । తాంఛాంతానుపాహ్వయత । యత్కయాశుభీయం భవతి శాంత్యై । తస్మాదేతఐంద్రామారుతా ఉక్షాణస్సవనీయా భవంతి । త్రయఃప్రథమేఽహన్నాలభ్యంతే । ఏవం ద్వితీయే । ఏవం తృతీయే ॥ ౩౧ ॥ ఏవం చతుర్థే । పంచోత్తమేఽహన్నాలభ్యంతే । వర్షిష్ఠమివహ్యేతదహః । వర్షి

ష్ఠస్సమానానాం భవతి । య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వే
ద । స్వారాజ్యం వా ఏష యజ్ఞః । ఏతేన వా ఏకయావా కాం ద
మః స్వారాజ్యమగచ్ఛత్ । స్వారాజ్యం గచ్ఛతి । య ఏతేన య
జతే ॥ ౩౩ ॥ య ఉ చైనమేవం వేద । మారుత్తో వా ఏష స్తో
మః । ఏతేన వై మరుతో దేవానాం భూయిష్ఠా అభవన్ । భూయి
ష్ఠస్సమానానాం భవతి । య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వే
ద । పఞ్చశారదీయో వా ఏష యజ్ఞః । ఆ పఞ్చమాత్పురుషాదన్న
మత్తి । య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద । సప్తదశగ్గ్ం
స్తోమా నాతి యన్తి । సప్తదశః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరేవ నై
తి ॥ ౩౪ ॥ తృతీయే గచ్ఛతి య ఏతేన యజతే త్రి య ఏతేన
యజతే య ఉ చైనమేవం వేద త్రీణి చ ॥ ౧౧ ॥

అగస్త్యస్స్వారాజ్యం మారుతః పఞ్చ శారదీయో వా ఏష
యజ్ఞస్సప్తదశం ప్రజాపతేరేవ నైతి ॥

అప్యజరాసో దమామరిత్రాః । అర్చద్ధూమాసో అగ్నయః
పావకాః । శ్విత్రీచయశ్శ్వాత్రాసో భురణ్యవః । వనర్షదో
వాయవో న సోమాః । యజా నో మిత్రావరుణా । యజా దేవా
గ్‍ం ఋతం బృహత్ । అగ్నే యక్షి స్వం దమమ్ । అశ్వినా పిబ
తగ్‍ం సుతమ్ । దీద్యగ్నీ శుచివ్రతా । ఋతునా యజ్ఞవాహ
సా ॥ ౩౫ ॥ ద్వే విరూపే చరతస్స్వర్థే । అన్యాన్యా వత్స
ముప ధాపయేతే । హరిరన్యస్యాం భవతి స్వధావాన్ । శుక్రో

అన్యస్యాం దదృశే సువర్చాః । పూర్వాపరం చరతో మాయ
యైతౌ । శిశూ క్రీడంతౌ పరియాతో అధ్వరమ్ । విశ్వాన్యన్యో
భువనాభిచష్టే । ఋతూనన్యో విదధజ్జాయతే పునః । త్రీణి శతా
త్రీ సహస్రాణ్యగ్నిమ్ । త్రిꣳశచ్చ దేవా నవ చాసపర్య
న్ ॥ ౩౬ ॥ ఔక్షన్ ఘృతైరాస్తృణన్ బర్హిరస్మై । ఆది
ద్ధోతారం న్యసాదయంత । అగ్నినాగ్నిస్సమిధ్యతే । కవిర్గృహ
పతిర్యువా । హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః । అగ్నిర్దేవానాం జఠరమ్ ।
పూతదక్షః కవిక్రతుః । దేవో దేవేభిరాగమత్ । అగ్నిశ్రియో మ
రుతో విశ్వకృష్టయః । ఆ త్వేషముగ్రమవ ఈమహే వయమ్ ॥ ౩౭ ॥
తే స్వానినో రుద్రియా వర్షనిర్ణిజః । సిꣳహా న హేషక్రతవ
స్సుదానవః । యదుత్తమే మరుతో మధ్యమే వా । యద్వావ
మే సుభగాసో దివిష్ఠ । తతో నో రుద్రా ఉత వా న్వస్య । అగ్నే వి
త్తాద్ధవిషో యద్యజామః । ఈడే అగ్నిꣳ స్వవసం నమోభిః । ఇ
హ ప్రసత్తో వి చయత్కృతన్నః । రథైరివ ప్రభరే వాజయద్భిః । ప్ర
దక్షిణిన్మరుతాꣳ స్తోమమృధ్యామ్ ॥ ౩౮ ॥ శ్రుధి శ్రుత్క
ర్ణ వహ్నిభిః । దేవైరగ్నే సయావభిః । ఆసీదంతు బర్హిషి ।
మిత్రో వరుణో అర్యమా । ప్రాతర్యావాణో అధ్వరమ్ । విశ్వే
షామదితిర్యజ్ఞియానామ్ । విశ్వేషామతిథిర్మానుషాణామ్ । అగ్ని
ర్దేవానామవ ఆవృణానః । సుమృడీకో భవతు విశ్వవేదాః । త్వే
అగ్నే సుమతిం భిక్షమాణాః ॥ ౩౯ ॥ దివి శ్రవో దధిరే యజ్ఞి

యాసః । నక్తా చ చక్రురుషసా విరూపే । కృష్ణం చ వర్ణమరు
ణం చ సంధుః । త్వామగ్న ఆదిత్యాస ఆస్యమ్ । త్వాం జిహ్వాగ్ం
శుచయశ్చక్రిరే కవే । త్వాగ్ం రాతిషాచో అధ్వరేషు సశ్చిరే ।
త్వే దేవా హవిరదంత్యాహుతమ్ । త్వయా యజ్ఞస్య సాధనమ్ । అ
గ్నిం హోతారమృత్విజమ్ । వసుష్వద్దేవధీమహి ప్రచేతసమ్ । జీ
రం దూతమమర్త్యమ్ ॥ ౨౦ ॥ యజ్ఞవాహసా సపర్యన్వయమృ
ద్ధ్యం భిక్షమాణా ప్రచేతస మేకం చ ॥౧౩॥

ఃస్థాహరీరథ ఆయుజ్యమానా యాహి । వాయుర్న నియు
తో నో అచ్ఛ । పిబాస్యంధో అభిసృష్టో అస్మే । ఇంద్ర స్వాహార
రిమా తే మదాయ । కస్య వృషా సుతే సచా । నియుత్వాన్వృషభో
రణత్ । వృత్రహా సోమపీతయే । ఇంద్రం వయం మహాధనే । ఇం
ద్రమర్భే హవామహే । యుజం వృత్రేషు వజ్రిణమ్ ॥౧౨॥
ద్వితా యో వృత్రహంతమః । విద ఇంద్రశ్శతక్రతుః । ఉప నో హరి
భిస్సుతమ్ । స సూర్య ఆజనయం జ్యోతిరింద్రమ్ । అయా ధియా త
రణిరద్రిబర్హాః । ఋతేన శుష్మీ నవమానో అర్కైః । వ్యుస్రిధో
అస్రో అద్రిర్బిభేద । ఉరు త్యద్దాశ్వశ్వియమ్ । యదింద్ర వాహు
షీషాహ్వ । అగ్నే పిత్రుప్రతేదయత్ ॥ ౨౩ ॥ భరేష్వింద్రగ్ం
సుహవగ్ం హవామహే । అగ్ంహోముచగ్ం సుకృతం దైవ్యం
జనమ్ । అగ్నిం మిత్రం వరుణగ్ం సాతయే భగమ్ । ద్యావాపృథి
వీ మరుతస్స్వస్తయే । మహి క్షేత్రం పురుశ్చంద్రం వివిద్వాన్ ।

ఆదిత్స్ఖభ ఋశ్వ రథగ్ం సమైరత్ । ఇంద్రో నృభిరజనద్దీద్యానః సాకమ్ । సూర్యముషసం గాతుమగ్నిమ్ । ఉరుం నో లోకమను నేషి విద్వాన్ । సువర్వజ్జ్యోతిరభయగ్గ్ం స్వస్తి ॥ ౪౩ ॥ ఋష్వా త ఇంద్ర స్థవిరస్య బాహూ । ఉపస్థేయామ శరణా బృహంతా । ఆ నో విశ్వాభిరూతిభిస్సజోషాః । బ్రహ్మ జుషాణో హర్యశ్వ యాహి । వరీవృజత్స్థవిరేభిస్సుశిప్ర । అస్మే దధద్వృషణగ్ం శుష్మమింద్ర । ఇంద్రాయ గావ ఆశిరమ్ । దుదుహ్రే వజ్రిణే మధు । యత్సీముపహ్వరే విదత్ । తాస్తే వజ్రింధేనవో జోజయుర్నః ॥ ౪౪ ॥ గభస్త్యోర్ని యుతో విశ్వవారాః । అహరహర్యాయ ఇజ్జోగువానాః । పూర్ణా ఇంద్ర క్షుమతో భోజనస్య । ఇమాం తే ధియం ప్రభరే మహో మహీమ్ । అస్య స్తోత్రే ధిషణా యత్త ఆనజే । తముత్సవే చ ప్రసవే చ సాసహిమ్ । ఇంద్రం దేవాసశ్శవసామదన్ను ॥ ౪౫ ॥ వజ్రిణమయస్స్వస్తిర్జోజయుర్నస్సప్త చ ॥ ౧౩ ॥

ప్రజాపతిః పశూనసృజత । తేఽస్మాత్సృష్టాః పరాంచ ఆయన్ । తానగ్నిష్టోమేన నాప్నోత్ । తానుక్థ్యేన నాప్నోత్ । తాన్షోడశినా నాప్నోత్ । తాన్రాత్రియా నాప్నోత్ । తాన్థ్సంధినా నాప్నోత్ । సోఽగ్నిమబ్రవీత్ । ఇమాన్మ ఈప్సేతి । తానగ్నిస్త్రివృతా స్తోమేన నాప్నోత్ ॥ ౪౬ ॥ స ఇంద్రమబ్రవీత్ । ఇమాన్మ ఈప్సేతి । తానింద్రః పంచదశేన స్తోమేన నాప్నోత్ । స విశ్వాన్దేవానబ్రవీత్ । ఇమాన్మ ఈప్సతేతి । తాన్విశ్వే దేవాస్సప్తదశేన స్తోమేన నాప్నువన్

సవిష్ణురబ్రవీత్ । ఇమాన్మ ఉపేహీతి । తాన్విష్ణురేకవిగ్ంశేన స్తో
మేనాప్నోత్ । వారవన్తీయేనావారయత ॥ ౪౭ ॥ ఇదంవిష్ణు
ర్విచక్రమ ఇతివ్యక్రమత । యస్మాత్పృథివ్యాః ప్రపేదే ప్రభాగ్ంశే
ర౯ । సఏతేనయజేత । యదాప్నోత్ । తదప్తోర్యామస్యాప్తో
ర్యామత్వమ్ । ఏతేన వై దేవా జైత్వాని జిత్వా । యంకామమ
కామయన్త తమాప్నువన్ । యంకామం కామయతే । తమేతేనా
ప్నోతి ॥ ౪౮ ॥ స్తోమేనవాప్నోద్వారయతనవచ ॥ ౧౪ ॥
వ్యాఘ్రోఽయమగ్నౌ చరతి ప్రవిష్టః । ఋషీణాం పుత్రో
అభిశస్తిపావా అయమ్ । నమస్కారేణ నమసా తే జుహోమి । మా
దేవానాం మిథుయా కర్మ భాగమ్ । సావీర్హి దేవ ప్రసవాయ పి
త్రే । వర్ష్మాణమస్మై వరిమాణమస్మై । అథాస్మభ్యగ్ం సవితస్సర్వ
తాతా । దివేదివ ఆసువా భూరి పశ్వః । భూతో భూతేషు చరతి ప్ర
విష్టః । సభూతానామధిపతిర్బభూవ ॥ ౪౯ ॥ తస్య మృత్యౌ చ
రతి రాజసూయమ్ । సరాజా రాజ్యమనుమన్యతామిదమ్ । యేభి
శ్శిల్పైః పప్రథానామదృగ్ంహత్ । యేభిర్ద్యామభ్యపిగ్ంశత్ప్ర
జాపతిః । యేభిర్వాచం విశ్వరూపాగ్ం సమవ్యయత్ । తేనేమ
మగ్న ఇహ వర్చసా సమఙ్గ్ధి । యేభిరాదిత్యస్తపతి ప్రకేతుభిః । యే
భిస్సూర్యో దదృశే చిత్రభానుః । యేభిర్వాచం పుష్కలేభిరవ్య
యత్ । తేనేమమగ్న ఇహ వర్చసా సమఙ్గ్ధి ॥ ౫౦ ॥ అయం భా
తు శవసా పఞ్చకృష్టీః । ఇన్ద్ర ఇవ జ్యేష్ఠో భవతు ప్రజావాన్ ।

అస్మా అస్తు పుష్కలం చిత్రభాను । అయం వృణక్తు రజసీ ఉపస్థమ్ ।
యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ । ఇంద్రియావత్పుష్కలం చి
త్రభాను । యస్మిన్త్సూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ । తస్మిన్రా
జానమధి విశ్రయేమమ్ । ద్యౌరసి పృథివ్యసి । వ్యాఘ్రో వైయా
ఘ్రే అధి ॥ ౧౧ ॥ విశ్రయస్వ దిశో మహీః । విశస్త్వా సర్వా వాం
ఛంతు । మా త్వద్రాష్ట్రమధిభ్రశత్ । యా దివ్యా ఆపః పయసా
సంబభూవుః । యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః । తాసాం త్వా
సర్వాసాగ్ం రుచా । అభిషించామి వర్చసా । అభి త్వా వర్చసా
సిచం దివ్యేన । పయసా సహ । యథాసా రాష్ట్రవర్ధనః ॥ ౧౨ ॥
☞ తథా త్వా సవితా కరత్ । ఇంద్రం విశ్వా అవీవృధన్ । సముద్ర
వ్యచసం గిరః । రథీతమగ్ం రథీనామ్ । వాజానాగ్ం సత్పతిం ప
తిమ్ । వసవస్త్వా పురస్తాదభిషించంతు గాయత్రేణ ఛందసా ।
రుద్రాస్త్వా దక్షిణతో౽భిషించంతు త్రైష్టుభేన ఛందసా । ఆది
త్యాస్త్వా పశ్చాదభిషించంతు జాగతేన ఛందసా । విశ్వే త్వా దే
వా ఉత్తరతో౽భిషించంత్వానుష్టుభేన ఛందసా । బృహస్పతిస్త్వోప
రిష్టాదభిషించతు పాంక్తేన ఛందసా ॥ ౧౩ ॥ అరుణం త్వా వృ
కముగ్రం ఖజంకరమ్ । రోచమానం మరుతామగ్ర అర్చిషః ।
సూర్యవంతం మఘవానం విషాసహిమ్ । ఇంద్రముక్థేషు నామ
హూతమగ్ంహువేమ । ప్రబాహవా సిసృతం జీవసే నః । ఆ నో గ
వ్యూతిముక్షతం ఘృతేన । ఆ నో జనే శ్రవయతం యువానా ।

శృతం మమితా వరుణ్ణాహ వైమా । ఇంద్రస్య తే వీర్యకృతః ।
బాహూ ఉపావహరామి ॥ ౫౪ ॥ బభూవావ్యయత్తే నైనమ
గ్న ఇహావర్చసా సమశ్లిష్టే వైయాఘ్రే ధిరాష్ట్రే వర్ధనస్యపాశ్చేన
ఛన్దసోపావహరామి ॥ ౧౫ ॥

అభి ప్రేహి వీరయస్వ । ఉగ్రశ్చేత్తా సపత్నహా । ఆతి
ష్ఠ వృత్రహంతమః । తుభ్యం దేవా అధిబ్రవన్ । అంకౌ న్యం
కావభితో రథం యౌ । ధ్వాంతం వాతాగ్రమనుసంచరంతౌ । దూ
రే హేతిరింద్రియావాన్పతత్రీ । తే నోఽగ్నయః పప్రయః పారయం
తు । నమః సఖిభ్యః పూర్వసద్భ్యః । అన్యథా మయైతాస్త్వా స్వధా మయైతాః ॥ ౫౫ ॥
మా న ఇంద్రాభి తస్త్వస్త్రిష్యా రిష్టాసః । ఏవా బ్రహ్మంత వేదస్తు । తి
ష్ఠా రథే అధి యద్వజ్రహస్తః । ఆరశ్మీం దేవయువసేస్స్వశ్వః । ఆ
తిష్ఠ వృత్రహన్నాగ్నీష్టం త్వం పరి । అను త్వేంద్రో మదత్వను త్వా
మిత్రా వరుణౌ । ద్యావాభ్యాం త్వా పృథివీభ్యాం ప్రచేతసా । శుకో
బృహద్దక్షిణా త్వా పిపర్తు । అను స్వధా చికితాగ్ం సోమో అ
గ్నిః । అను త్వావతు సవితా సవేన ॥ ౫౬ ॥ ఇంద్రం విశ్వా
అవీవృధన్ । సముద్రవ్యచసం గిరః । రథీతమగ్ం రథీనామ్ ।
వాజానాగ్ం సత్పతిం పతిమ్ । పరి మా సేనాయా ఘోషాః । జ్యా
నాం వృజంతు గృధ్నవః । మేధిస్థా పిన్వమానా ఇహ । మాం గో
పతిమభిసంవిశంతు । తన్మే నుమతిరనుమన్యతామ్ । తన్మాతా పృథి
వీ తత్పితా ద్యౌః ॥ ౫౭ ॥ తద్గ్రావాణః సోమసుతో మయో

భువః । తదశ్వినా శృణుతగ్ం సౌభగాయ యువమ్ । అవతే హేడఉ
దుత్తమమ్ । ఏనా వ్యాఘ్రం పరిషస్వజానాః । సిగ్ంహగ్ంహి
న్వంతి మహతే సౌభగాయ । సముద్రన్న సుహవం తస్థివాగ్ం స
మ్ । మర్మృజ్యంతే ద్వీపినమప్స్వంతః । ఉదసావేతు సూ
ర్యః । ఉదిదం మామకం వచః । ఉదిహి దేవ సూర్య । సహ వగ్ను
నా మమ । అహం వాచో వివాచనమ్ । మయి వాగస్తు ధర్ణసిః ।
యంతు నదయో వర్షంతు పర్జన్యాః । సుపిప్పలా ఓషధయో భవ
న్తు । అన్నవతా మోదనవతా మామిక్షవతామ్ । ఏషాగ్ం రాజా
భూయాసమ్ ॥౫౮॥ స్వధా మైత్వా సవేనదౌష్యసూర్యస ప్త చ ॥

యే కేశినః ప్రథమా స్సత్రమాసత । యేభిరాభృతం యది
దం విరోచతే । తేభ్యో జుహోమి బహుధా ఘృతేన । రాయ
స్పోషేణేమం వర్చసా సగ్ంసృజాథ । నత్వై బ్రహ్మణ స్తపసో వి
మోకః । ద్వినామ్నీ దీక్షా వశినీ హ్యుగ్రా । ప్రకేశాస్సువతే కా
ణ్డినో భవంతి । తేషాం బ్రహ్మేదీశే వపనస్య నాన్యః । ఆరోహ
ప్రోష్ఠం విషహస్వ శత్రూన్ । అవాస్రాగ్దీక్షా వశినీ హ్యుగ్రా ॥
దేహి దక్షిణాం ప్రతిరస్వాయుః । అథాముచ్యస్వ వరుణస్య
పాశాత్ । యేనావపత్సవితా క్షురేణ । సోమస్య రాజ్ఞో వరుణ
స్య విద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యోర్జేమమ్ । రయ్యా
వర్చసా సగ్ంసృజాథ । మా తే కేశా ననుగాద్వర్చ ఏతత్ । త
థా ధాతా కరోతు తే । తుభ్యమింద్రో బృహస్పతిః । సవితా

వర్చ అదధాత్ ॥ ౬౦ ॥ తేభ్యో నిధానం బహుధా వ్యైచ్ఛన్ ।
అంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః । దర్భస్తంబే వీర్యకృతే నిధా
య । పౌగ్ంస్యేనేమం వర్చసా సగ్ం సృజాథ । బలం తే బాహు
వోస్సవితా దధాతు । సోమస్త్వానక్తు పయసా ఘృతేన । స్త్రీ
షురూపమశ్వినైతన్నిధత్తమ్ । పౌగ్ంస్యేనేమం వర్చసా సగ్ం
సృజాథ । యత్సీసమంతం కంకతస్తే లిలేఖ । యద్వా క్షురః పరివ
వర్జ వపగ్ంస్తే । స్త్రీషురూపమశ్వినైతన్నిధత్తమ్ । పౌగ్ంస్యే
నైనగ్ం సగ్ం సృజాథోత వీర్యేణ ॥ ౬౧ ॥ అవాస్రాస్త్రియా
వశినీర్హ్యుగ్రా దధాద్వవర్జ వపగ్ంస్తే ద్వే చ ॥ ౧౨ ॥

ఇంద్రం వై స్వా విశో మరుతో నాపాచాయన్ । సోఽప
చాయ్యమాన ఏతం విఘనమపశ్యత్ । తమాహరత్ । తేనాయజత ।
తేనైవాసాం తగ్ం స్తంభం వ్యహన్ । యద్వ్యహన్ । త
ద్విఘనస్య విఘనత్వమ్ । వి పాప్మానం భ్రాతృవ్యగ్ం హతే ।
య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౬౨ ॥ యగ్ం రా
జానం విశో నాపచాయేయుః । యో వా బ్రాహ్మణస్తమసా పాప్మ
నా ప్రావృతస్స్యాత్ । స ఏతేన యజేత । విఘనేనైవైన ద్విహత్య ।
విశామాధిపత్యం గచ్ఛతి । తస్య ద్వే ద్వాదశే స్తోత్రే భవతః । ద్వే
చతుర్విగ్ంశే । ఔద్భిద్యమేవైతత్ । ఏతద్వై క్షత్రస్యౌద్భిద్యమ్ ।
యదస్మై స్వా విశో బలిగ్ం హరంతి ॥ ౬౩ ॥ హరంత్యస్మై వి
శో బలిమ్ । ఐనమప్రతిఖ్యాతం గచ్ఛతి । య ఏవం వేద । ప్రబా

ఫుగాఽగ్నే ఽక్షత్రాణ్యతేపుః । తేషామింద్రః క్షత్రాణ్యాద
త్త । న వా ఇమాని క్షత్రాణ్యభూవన్నితి । తన్నక్షత్రాణాం న
క్షత్రత్వమ్ । ఆ శ్రేయసో భ్రాతృవ్యస్య తేజ ఇంద్రియం ద
త్తే । య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౬౪ ॥ త
ద్వ్యథా హ వై సచక్రిం శ్లోకప్లకా వుసావహిత్రాపాహ్యతామ్ । ఏవమే
తా యుగ్మంతాస్తోమా । అయుక్షు స్తోమేషు క్రియంతే । పాప్మనో
పహత్యై । అప పాప్మానం భ్రాతృవ్యగ్ంహతే । య ఏతేన య
జతే । య ఉ చైనమేవం వేద । తద్వ్యథా హ వై సూతగ్రామణ్యః ।
ఏవం ఛందాగ్ంసి । తేష్వసావాదిత్యో బృహతీరభ్యూఢః ॥ ౬౫ ॥
స తో బృహతీమనుస్తువతే స తో బృహత్ । ప్రజయా పశుభిర
సానీత్యేవ । వ్యతిషక్తాభిస్తువతే । వ్యతిషక్తం వై క్షత్రం విశా । వి
శైవైనం క్షత్రేణ వ్యతిషజతి । వ్యతిషక్తాభిస్తువతే । వ్యతిషక్తో వై
గ్రామణీస్సజాతైః । సజాతైరేవైనం వ్యతిషజతి । వ్యతిషక్తాభి
స్తువతే । వ్యతిషక్తో వై పురుషః పాప్మభిః । వ్యతిషక్తాభిరేవాస్య పా
ప్మనోనుదతే ॥ ౬౬ ॥ వేదహారం త్యేనమేవం వేదాభ్యూఢః పా
ప్మభిరేకం చ ॥ ౧౮ ॥

త్రివృద్వా ఆగ్నేయోఽగ్నిముఖా హ్యృద్ధిర్యదాగ్నేయ
ఆగ్నేయో న వై సోమేన యో వై సోమేనైవ గోషవస్సిగ్ంహాభి
షేప్రేహ మిత్రవర్ధనః ప్రజాపతి స్తాబోద్రసం ప్రజాపతి రకా
మయత బహోర్భూయాన్ గస్త్యస్య జరాపక్షిష్ఠా వారిప్ర

జాపతిస్సప్తశూణ్వాస్యఘోరీ యస్మిన్భిషే రీహి వృత్ర రీహంతమోమే కేశిన ఇంద్ర రీంవా అష్టాదశ ॥

త్రిరివృద్వై సోమేనాయురసి బహుర్భవతి తిస్రా హద్రిర ధియంధాతు తేభ్యో నిధానగ్ం షట్షష్టిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే

సప్తమప్రపాఠకస్సమాప్తః

శ్రీ అష్టమప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ పీవోన్నాగ్ం రయివృధస్సుమేధాః । శ్వేతస్సిషక్తి నియుతామభిశ్రీః । తే వాయవే సమనసో వితస్థుః । విశ్వేన్నరస్స్వపత్యాని చక్రుః । రాయే ను యం జజ్ఞతూ రోదసీమే । రాయే దేవీ ధిషణా ధాతి దేవమ్ । అధ వాయుం నియుతస్సశ్చత స్వాః । ఉత శ్వేతం వసుధితిం నిరేకే । ఆ వాయో ప్రయాభిః । ప్రవాయుమచ్ఛా బృహతీ మనీషా ॥ ౧ ॥ బృహద్రయిం విశ్వవారగ్ం రథప్రామ్ । ద్యుతద్యామా నియుతః పత్యమానః । కవిః కవిమియక్షసి ప్రయజ్యో । ఆ నో నియుద్భిశ్శతినీభిరధ్వరమ్ । సహస్రిణీభిరుపయాహి యజ్ఞమ్ । వాయో అస్మిన్హవిషి మాదయస్వ । యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యః । విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అ

స్తు ॥౨॥ ☞ వయగ్ం సోమస్య వత యోరయీణామ్ । రయీణాం పతిం యజతం బృహంతమ్ । అస్మిన్యజ్ఞే రైన్వృతమం వాజసాతౌ । ప్రజాపతిం ప్రథమజామృతస్య । యజామ దేవమధినోబ్రవీతు । ప్రజాపతేత్వం నిధిపాఃపురాణః । దేవానాం పితాజనితా ప్రజానామ్ । పతిర్విశ్వస్య జగతఃపరస్పాః । హవిర్నో దేవ విహవేజుషస్వ । తవేమేలోకాఃప్రదిశో దిశశ్చ ॥ ౩ ॥ పరావతో నివతఉద్వతశ్చ । ప్రజాపతేవిశ్వసృజ్జీనధన్య ఇదంనో దేవ।ప్రతిహర్యహవ్యమ్ । ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియానామ్ । దేవానామగ్రేయజతం యజధ్వమ్ । సనోదదాతు ద్రవిణగ్ంసువీర్యమ్ । రాయస్పోషం విష్యతునాభిమస్మే । యోరాయఈశే శతదాయ ఉక్థ్యః । యఃపశూనాగ్ం రక్షితా విష్ఠితానామ్ । ప్రజాపతిఃప్రథమజా ఋతస్య ॥ ౪ ॥ సహస్రధామాజుషతాగ్ం హవిర్నః। సోమాపూషణేమౌ దేవౌ । సోమాపూషణా రజసో విమానమ్। సప్తచక్రగ్ం రథమవిశ్వమిన్వమ్ । విషూవృతం మనసా యుజ్యమానమ్ । తంజిన్వథో వృషణా పంచరశ్మిమ్ । దివ్యన్యస్సదనంచక్రఉచ్చా । పృథివ్యామన్యో అధ్యంతరిక్షే । తావస్మభ్యం పురువారం పురుక్షుమ్ । రాయస్పోషం విష్యతాం నాభిమస్మే॥ ధియం పూషాజిన్వతు విశ్వమిన్వః । రయిగ్ం సోమో రయిపతిర్దధాతు । అవతుదేవ్యదితిరనర్వా । బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః॥ విశ్వాన్యన్యో భువనాజజాన । విశ్వమన్యో అభిచక్షాణ

పతి । సా మా పూర్వ ణ్ణావవర్తం ధియం మే । యువభ్యాం విశ్వా స్పృ
తనాజయేషు । ఉపమ త్తమం వరుణా స్తభ్నా ద్యామ్ । యత్క్రం చై
దం కితవాసః । అవతే హేడ స్తత్వాయామి । ఆదిత్యా న్నామవసాన
దక్షిణా । ధారయంత ఆదిత్యాస స్తిస్రో భూమీ ర్ధారయన్ । య
జ్ఞో దేవానాగ్ం శుచిర్వపః ॥ ౬ ॥ మనీషాస్తుచ ర్తస్యాస్మేకితవా
సశ్ఛతా ప్రరిచ ॥ ౧ ॥

తేషు కా ప్రస్మ్యచ సోరశ్మివంతః । సీదన్త్వాదిత్యా అధిబర్
హిషి ప్రియే । కామేన దేవాస్సరథం దివో నః । ఆయాంతు యజ్ఞ
ముపనో జుషాణాః । తేసూనవో అదితేః పీవసామిషమ్ । ఘృతంపి
న్వత్ప్రతిహర్యన్నృ తేజాః । ప్రయజ్ఞియా యజమానాయయేము
రే । ఆదిత్యాః కామం పితుమంతమస్మే । అనర్ఘపుత్రా అదితేరార్యం
తు యజ్ఞమ్ । ఆదిత్యాసఃపథిభి ర్దేవయానైః ॥ ౭ ॥ అస్మే కామ
న్దాశుషే సన్నమంతః । పురోడాశం ఘృతవంతం జుషంతామ్ ।
స్వర్భాయత్ర నిర్ ఋషిగ్ం సేధతామతిమ్ । ప్రరశ్మిభిర్యతమానా అ
మృధ్రాః । ఆదిత్యాః కామం ప్రయతాం వషట్కృతిమ్ । జుషధ్వం
నో హవ్యదాతిం యజత్రాః । ఆదిత్యా నాకమవసే హువేమ ।
యే భూతాని జనయంతో విచిక్యుః । సీదంతు పుత్రా అదితేరుపస్థ
మ్ । స్తీర్ణం బర్ హిర్ హవిరద్యాయ దేవాః ॥ ౮ ॥ స్తీర్ణం బర్
హిస్స్వనతాయజ్ఞే అస్మిన్ । ధ్రువా స్సేధంతో అమతిం దురే
వామ్ । అస్మిన్యజ్ఞే పుత్రా అదితే ర్ప్రయగ్ం సత । ఆదిత్యాసః

మహావిష్టో జుషాణాః । అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ । విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనః । భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ । ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వమ్ । హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతమ్ ॥ ౯ ॥ యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంషి । అంతర్విశ్వాని విద్మనా జిగాతి । అచ్ఛా గిరో మతయో దేవయంతీః । అగ్నిం యంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వంచమ్ । హవ్యవాహమరతిం మానుషాణామ్ । అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవాః । అనగ్నిత్రా అభ్యమంత కృష్టీః । పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ । క్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర ॥ ౧౦ ॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ । స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా । పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ । భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః । ప్రకారవో మననా వచ్యమానాః । దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి । హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ । ఇంద్రన్నరో యుజే రథమ్ । జగృభ్ణా తే దక్షిణమింద్ర హస్తమ్ ॥ ౧౧ ॥ వసూయవో వసుపతే వసూనామ్ । విద్మా హి త్వా గోపతిగ్ం శూర గోనామ్ । అస్మభ్యం చిత్రం వృషణగ్ం రయిం దాః । తవేదం విశ్వమభితః పశవ్యమ్ । యత్పశ్యసి చక్షసా సూర్యస్య । గవామసి గోపతిరేక ఇంద్ర । భక్షీమహి తే ప్రయతస్య వస్వః । సమింద్రణో మనసా నేషి గోభిః । సగ్ం సూరిభిర్మఘవం థ్సగ్ం స్వస్త్యా । సం బ్రహ్మణా దేవకృతం

యదస్తి ॥ ౧౨ ॥ సందేవానాగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియానామ్।
ఆరాచ్ఛత్రుమపబాధస్వ దూరమ్। ఉగ్రో యశ్శంబః పురుహూ
త తేన। అస్మే ధేహి యవమద్గోమదింద్ర। కృధీ ధియం జరిత్రే
వాజరత్నామ్। ఆ వైధసగ్ం సహిశుచిః। బృహస్పతిః ప్రథమం
జాయమానః। మహో జ్యోతిషః పరమే వ్యోమన్। సప్తాస్యస్తు
విజాతో రవేణ। విసప్తరశ్మిరధమత్తమాగ్ంసి ॥ ౧౩ ॥ బృహ
స్పతిస్సమజయద్వసూని। మహో వ్రజాన్గోమతో దేవ ఏషః।
అపస్సిషాసంథ్సువరప్రతీత్తః। బృహస్పతిర్హంత్యమిత్రమర్కైః।
బృహస్పతేఽపక్రత్యవాపిత్రే। ఆనో దివస్సపావీరపి। ఇమాజుహ్వానా
యస్మైస్తనః। సరస్వత్యభినో నేషి। ఇయగ్ం శుష్మేభిర్బిసఖా
ఇవారుజత్। సానుగిరీణాం తవిషేభిరూర్మిభిః। పారావతఘ్నీ
మవసే సువృక్తిభిః। సరస్వతీమావివాసేమ ధీతిభిః ॥ ౧౪ ॥ దై
వ్యాసై దేవానాస్సుప్రాతం యజత్రా హస్తమస్తి తమాగ్ం సూర్య
మిభిర్దేవ్యచ ॥ ౨ ॥

సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుమ్। సోమో వీరం
కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయమ్। పితృశ్ర
వణం యో దదాశదస్మై। అషాఢం యుథ్సు త్వగ్ం సోమ క్రతుభిః।
యా తే ధామాని హవిషా యజంతి। త్వమిమా ఓషధీస్సోమ వి
శ్వాః। త్వమపో అజనయస్త్వం గాః। త్వమాతతంథోర్వంతరి
క్షమ్। త్వం జ్యోతిషా వితమో వవర్థ ॥ ౧౫ ॥ యా తే ధామా

ని దివి యాః పృథివ్యామ్ । యా పర్వతేష్వోషధీష్వప్సు । తేభిర్నో
విశ్వైః సుమనా అహేడన్న్ । రాజంథ్సోమ ప్రతి హవ్యా గృభా
య । విష్ణోర్నుకం తదస్య ప్రియమ్ । ప్రతద్విష్ణుః । పరో మా
త్రయా తనువా వృధాన । న తే మహిత్వమన్వశ్నువంతి । ఉభే తే
విద్మ రజసీ పృథివ్యా విష్ణో దేవ త్వమ్ । పరమస్య విత్సే ॥ ౧౬ ॥
విచక్రమే త్రిర్దేవః । ఆ తే మహో యో జాత ఏవ । అభి గో
త్రాణి । అభి స్పృధో మిథతీరరిషణ్యన్న్ । అమిత్రస్య వ్యథయా
మన్యుమింద్ర । ఆభిర్విశ్వా అభియుజో విషూచీః । ఆర్యాయ వి
శోఽవ తారీర్దాసీః । అయగ్ం శృణ్వే అధ జయన్నుత ఘ్నన్న్ । అయ
ముత ప్ర కృణుతే యుధా గాః । యదా సత్యం కృణుతే మన్యుమి
ంద్రః ॥ ౧౭ ॥ విశ్వం దృఢం భయత ఏజదస్మాత్ । అనుస్వ
ధా మక్షరన్నాపో అస్య । అవర్ధత మధ్య ఆ నావ్యానామ్ । సధ్రీ
చీనేన మనసా తమింద్ర ఓజిష్ఠేన । హన్మనాహన్నభి ద్యూన్ ।
మరుత్వంతం వృషభం వావృధానమ్ । అకవారిం దివ్యగ్ం శాస
మింద్రమ్ । విశ్వాసాహమవసే నూతనాయ । ఉగ్రగ్ం సహో
దామిహ తగ్ం హువేమ । జనిష్ఠా ఉగ్రస్సహసే తురాయ ॥ ౧౮ ॥
మంద్ర ఓజిష్ఠో బహులాభిమానః । అవర్ధన్నింద్రం మరుతశ్చిదత్ర ।
మాతా యద్వీరం దధనద్ధనిష్ఠా । క్వస్యా వో మరుతస్స్వధాసీత్ ।
యన్మామేకగ్ం సమధత్తాహిహత్యే । అహగ్ం హ్యుగ్రస్తవిషస్తు
విష్మాన్ । విశ్వస్య శత్రోరనమం వధస్నైః । వృత్రస్య త్వా శ్వస

సఖాదీషమాణాః । విశ్వేదేవా అజహుర్యే సఖాయః । మరుద్భి
రింద్ర సఖ్యం తే అస్తు ॥ ౧౯ ॥ అథేమా విశ్వాః పృతనా జయా
సి । వధీం వృత్రం మరుత ఇంద్రియేణ । స్వేన భామేన తవిషో బ
భూవాన్ । అహమేతా మనవే విశ్వశ్చంద్రాః । సుగా అపశ్చక
ర వజ్రబాహుః । స యో వృషా వృష్ణియేభిస్సమోకాః । మహో
దివః పృథివ్యాశ్చ సమ్రాట్ । సతీనసత్వా హవ్యో భరేషు । మ
రుత్వాన్నో భవత్విన్ద్ర ఊతీ । ఇన్ద్రో వృత్రమతరద్వృత్రతూర్యే ॥
అనాధృష్యో మఘవా శూర ఇన్ద్రః । అన్వేనం విశో అమదన్త పూ
ర్వీః । అయగ్ం రాజా జగతశ్చర్షణీనామ్ । స ఏవ వీరస్స ఉ వీ
ర్యావాన్ । స ఏకరాజో జగతః పరస్యాః । యదా వృత్రమతరచ్ఛూ
ర ఇన్ద్రః । అథాభవద్దమితాభిక్రతూనామ్ । ఇన్ద్రో యజ్ఞం వ
ర్ధయన్విశ్వవేదాః । పురోడాశస్య జుషతాగ్ం హవిర్నః । వృ
త్రం తీర్త్వా దానవం వజ్రబాహుః ॥ ౨౦ ॥ దిశో దృగ్ంహ దృ
గ్ంహితా దృగ్ంహణేన । ఇమం యజ్ఞం వర్ధయన్విశ్వవేదాః । పురో
డాశం ప్రతిగృభ్ణాత్విన్ద్రః । యదా వృత్రమతరచ్ఛూర ఇన్ద్రః । అ
థైష రాజా అభవజ్జనానామ్ । ఇన్ద్రో దేవాఞ్ఛంబరహత్య ఆ
వత్ । ఇన్ద్రో దేవానామభవత్పురోగాః । ఇన్ద్రో యజ్ఞే హవి
షా వావృధానః । వృత్రతూర్ణో అభయగ్ం శర్మ యగ్ంసత్ ।
యస్య వ్రతే సిన్ధవస్సర్వధాతా పృథివ్యామ్ । యస్య వ్రతే లోకానకృ
ణోద్దిశశ్చ । ఇన్ద్రో హవిష్మాన్థ్సగణో మరుద్భిః । వృత్రతూ

త్వా యజ్ఞమిహోపయాసత్ ॥ ౧౨ ॥ వవర్ధ విశ్వ ఇంద్రస్తు
రాయాస్తువృత్రతూర్యే వజ్రబాహుః పృథివ్యాం శ్రీణీచ ॥ ౩ ॥

ఇంద్రస్తరస్వానభిమాతిహోగ్రః । హిరణ్యవాశీరిషిర
స్సువర్షాః । తస్యవయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియస్య । అపిభద్రే సౌ
మనసే స్యామ । హిరణ్యవర్ణో అభయంకృణోతు । అభిమాతి
హేంద్రస్సపృతనాసుజిష్ణుః । సనశ్శర్మ త్రివరూథం వియగ్ంస
త్ । యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః । ఇంద్రగ్ం స్తుహి వజ్రిణగ్ం
స్తోమపృష్ఠమ్ । పురోడాశస్య జుషతాగ్ం హవిర్నః ॥ ౧౩ ॥ హ
తాభిమాతిస్సపృతనాస్సహస్వాన్ । అథాభయంకృణుహి విశ్వ
తోనః । స్తుహి శూరం వజ్రిణమప్రతీత్తమ్ । అభిమాతిహనం పురు
హూతమింద్రమ్ । య ఏక ఇచ్ఛతపతిర్జనేషు । తస్మా ఇంద్రాయ
హవిరాజుహోత । ఇంద్రో దేవానామధిపాః పురోహితః । ది
శాంపతిరభవద్వాజినీవాన్ । అభిమాతిహా తవిషస్తువిష్మాన్ । అ
స్మభ్యంచిత్రంవృషణగ్ం రయిందాత్ ॥ ౧౪ ॥ యస్త్వేమే ద్యావా
పృథివీమహిత్వా । బలేనాదృగ్ంహదభిమాతిహేంద్రః । సనోహ
విః ప్రతిగృభ్ణాతురాతయే । దేవానాం దేవో౽ధిపానో అవ్యాత్ ।
అనవస్తేరథగ్ంవృష్ణియత్తే । ఇంద్రస్యనువీర్యాణ్యహస్మహిమ్ । ఇం
ద్రోయాతో౽వసితస్యరాజా । శమస్యచశృంగిణోవజ్రబాహుః ।
సేదురాజాక్షేతిచర్షణీనామ్ । అరాన్ననేమిఃపరితాబభూవ ॥
అభిషిక్తోజగాదస్యశత్రూన్ । విత్రిష్ఠనవృత్రఘ్నాపురోఘాత్ ।

వంపజే గ్రావాణసృజస్వ ఉగ్రమింద్రః । ప్రసాహ్వంపతిమతిరచ్ఛా శదా
సః । విష్ణుం స్తైనం వరుణమూతయే భగమ్ । మేదసా దేవా వపయా
యజధ్వమ్ । తా నో యజ్ఞమాగతం విశ్వధేనా । ప్రజావదస్మే ద్రవి
ణేహ ధత్తమ్ । మేదసా దేవా వపయా యజధ్వమ్ । విష్ణుం చ దేవం వ
రుణం చ రాతిమ్ ॥ ౨౬ ॥ తా నో అమీవా అపబాధమానా । ఇ
మం యజ్ఞం జుషమాణా ఉపేతమ్ । విష్ణూవరుణా యువమధ్వరాయ
నః । విశే జనాయ మహి శర్మ యచ్ఛతమ్ । దీర్ఘప్రయజ్యూ హవిషా
వృధానా । జ్యోతిషారాతీర్దహతం తమాగ్ంసి । యయోరోజసా
స్కభితా రజాగ్ంసి । వీర్యేభిర్వీరతమా శవిష్ఠా । యా పత్యేతే అ
ప్రతీతా సహోభిః । విష్ణూ అగన్వరుణా పూర్వహూతౌ ॥ ౨౭ ॥
విష్ణూ వరుణావభిశస్తిపావాన్ । దేవా యజంత హవిషా ఘృతేన ।
అపామీవాగ్ం సేధతగ్ం రక్షసశ్చ । అథా ధత్తం యజమానాయ శం
యోః । అగ్ంహోముచా వృషభా సుప్రతూర్తీ । దేవానాం దే
వతమా శవిష్ఠా । విష్ణూ వరుణా ప్రతిహర్యతం నః । ఇదం నరా ప్రయతి
మూతయే హవిః । ఇహి నుద్యావాపృథివీ ఇహ జ్యేష్ఠే । రుచా భ
వతాగ్ం శుచయద్భిరర్కైః ॥ ౨౮ ॥ యత్సీం వరిష్ఠే బృహతీ
విమిన్వన్ । నృవద్ధోక్ష్యః పప్రథానేభిరేవైః । ప్రపూర్వే జేషిత
రాన వ్యసీభిః । గీర్భిః కృణుధ్వగ్ం సదనే ఋతస్య । ఆ నో ద్యావాపృ
థివీ దైవ్యేన । జనేన యాతం మహి వాం వరూథమ్ । సఖిత్వ్వా హ
మనే సహ్వన । యస్మిన్ ద్యావాపృథివీ జజాన । ఉర్వీ గభీరే రజసీ

సుమేకే । అవగ్ం శ్యేనశ్శచ్యా సమైరత్ ॥ ౨౯ ॥ భూరిం
ద్వే అచరన్తీ చరన్తమ్ । పద్వన్తం గర్భమపదీ దధాతే । నిత్యం
న సూనుం పిత్రోరుపస్థే । తం పిపృతగ్ం రోదసీ సత్యవాచమ్ ।
ఇదం ద్యావాపృథివీ సత్యమస్తు । పితర్మాతర్యదిహోపబ్రువే
వామ్ । భూతం దేవానామవమే అవోభిః । విద్యామేషం వృజ
నం జీరదానుమ్ । ఉర్వీ పృథ్వీ బహులే దూరే అన్తే । ఉపబ్రు
వే నమసా యజ్ఞే అస్మిన్ । దధాతే యే సుభగే సుప్రతూర్తీ ।
ద్యావా రక్షతం పృథివీ నో అభ్వాత్ । యా జాతా ఓషధయో
ఽతి విశ్వాః పరిష్ఠాః । యా ఓషధయస్సోమరాజ్ఞీర్విశ్వాఽవతిగ్ం స్సోమవ
తీమ్ । ఓషధీరితి మాతరస్తద్వో దేవీరుపబ్రువే ॥ ౩౦ ॥ హవి
రోన్నగాధ్రభూవరాతిం పూర్వ్యహూతౌ సైరేరదస్మై పక్షచ ।
శుచిం ను స్తోమం నవజాతమద్య । ఉభా వామిన్ద్రా
గ్నీ ప్రచర్షణిభ్యః । ఆ వృత్రహణా గీర్భిర్విప్రః । బ్రహ్మణస్పతే
త్వమస్య యన్తా । సూక్తస్య బోధి తనయం చ జిన్వ । విశ్వం
తద్భద్రం యదవన్తి దేవాః । బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః । స
ఈగ్ం సత్యేభిస్సఖిభిశ్శుచద్భిః । గోధాయసం వి ధనసైరదర్ద
త్ । బ్రహ్మణస్పతిర్వృషభిర్వరాహైః ॥ ౩౧ ॥ ఘర్మస్వే
దేభిర్ద్రవిణం వ్యానట్ । బ్రహ్మణస్పతేరభవద్యథావశమ్ । స
త్యో మన్యుర్మహి కర్మా కరిష్యతః । యో గా ఉదాజత్స దివే వి చా
భజత్ । మహీవ రీతిశ్శవసా సరత్పృథక్ । ఇంధానా అగ్నిం వన

ధ్వానుష్ఠితః। కృతబ్రహ్మా శూశువద్రాతహవ్య ఇత్। జాతేన జాత
మతి స ప్ర సర్సృతే। యంయం యుజం కృణుతే బ్రహ్మణస్పతిః।
బ్రహ్మణస్పతే సుయమస్య విశ్వహా ॥ ౩౨ ॥ రాయః స్యామ రథ్
యో వివస్వతః। వీరేషు వీరాగ్ం ఉపపృఙ్ధి నస్త్వమ్। యదీశానో
బ్రహ్మణా వేషి మే హవమ్। స ఇజ్జనేన స విశా స జన్మనా। స పుత్రై
ర్వాజం భరతే ధనా నృభిః। దేవానాం యః పితరమావివాసతి। శ్ర
ద్ధామనా హవిషా బ్రహ్మణస్పతిమ్। యాస్తే పూషన్నావో అంతః।
స 9ం తే అన్యద్గూప మా ఆశాః। ప్రపథే పథామజనిష్ట పూషా ॥
ప్రపథే దివః ప్రపథే పృథివ్యాః। ఉభే అభి ప్రియతమే సధస్థే। ఆ
చ పరా చ చరతి ప్రజానన్। పూషా సుబంధుర్దివ ఆ పృథివ్యాః।
ఇడస్పతిర్మఘవా దస్మవర్చాః। తం దేవాసో అదదుః సూర్యాయై
। కామేన కృతం తవసగ్గ్ం స్వంచమ్। అజాశ్వః పశుపా వాజ
పస్త్యః। ధియంజిన్వో విశ్వే భువనే అర్పితః। అష్ట్రాం పూషా శి
థిరాముద్వరీవృజత్ ॥ ౩౪ ॥ సంచక్షాణో భువనా దేవ ఈయ
తే। శుచీవో హవ్యా మరుతః శుచీనామ్। శుచిగ్ం హినోమ్యధ్వర
ం శుచిభ్యః। ఋతేన సత్యమృతసాప ఆయన్। శుచిజన్మానః శు
చయః పావకాః। ప్రచిత్రమర్కం గృణతే తురాయ। మారుతాయ
స్వతవసే భరధ్వమ్। యే సహాగ్ంసి సహసా సహంతే। రేజతే అ
గ్నే పృథివీ మఖేభ్యః। అగ్ంసి ... మరుతః ఖాదయో వః ॥ ౩౫ ॥
వక్షస్సు రుక్మా ఉపశిశ్రియాణాః। విద్యుతో న వృష్టిభీ రుచానాః।

అనుస్వధామాయన్దేవ్యచ్ఛమానాః । యావచ్ఛ్వసాశ్శశస్తానాయసంతి । త్రిధాతూని దాశుషే యచ్ఛతాధి । అస్మభ్యం తాని మరుతో వియంత । రయిం నో ధత్త వృషణస్సువీరమ్ । ఇమే తురం మరుతో రామయంతి । ఇమే సహస్సహస ఆనమంతి । ఇమే శగ్ంసం వనుష్యతో నిపాంతి ॥ ౩౬ ॥ గురు ద్వేషో అరరుషే దధంతి । అరా ఇవేదచరమా అహేవ । ప్రప్రజాయంతే అకవా మహోభిః । పృశ్నేః పుత్రా ఉపమాసో రభిష్ఠాః । స్వయా మత్యా మరుతస్సంమిమిక్షుః । అను తే దాయి మహ ఇంద్రియాయ । సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే । అను క్షత్రమను సహో యజత్ర । ఇంద్ర దేవేభిరను తే నృషహ్యే । య ఇంద్ర శుష్మో మఘవం తే అస్తి ॥ ౩౭ ॥ శిక్షా సఖిభ్యః పురుహూత నృభ్యః । త్వగ్ంహి దృళ్హా మఘవన్విచేతాః । అపావృధి పరివృతం న రాధః । ఇంద్రో రాజా జగతశ్చర్షణీనామ్ । అధి క్షమి విషురూపం యదస్తి । తతో దదాతి దాశుషే వసూని । చోదద్రాధ ఉపస్తుతశ్చిదర్వాక్ । తము ష్టుహి యో అభిభూత్యోజాః । వన్వన్నవాతః పురుహూత ఇంద్రః । అషాఢముగ్రగ్ం సహమానమాభిః ॥ ౩౮ ॥ గీర్భిర్వర్ధ వృషభం చర్షణీనామ్ । స్థూరస్య రాయో బృహతో య ఈశే । తము ష్టవామ విదథేష్వింద్రమ్ । యో వాయునా జయతి గోమతీషు । ప్రధృష్ణుయా నయతి వస్యో అచ్ఛ । ఆ తే శుష్మో వృషభ ఏతు పశ్చాత్ । ఓత్తరాదధరాదా పురస్తాత్ । ఆ విశ్వతో అభి సమేత్వర్వాఙ్ । ఇంద్ర ద్యుమ్నగ్ం సువర్వద్ధేహ్యస్మే ॥ ౩౯ ॥

వగాꣳహై విశ్వహో జనిష్టపూషో ద్వరీవృజక్షా దదౌవః పాంత్యస్యాధినఃవచ ॥ ౫ ॥

ఆ దేవో యాతు సవితా సురత్నః । అంతరిక్షప్రా వహమానో అశ్వైః । హస్తే దధానో నర్యా పురూణి । నివేశయంచ ప్రసువంచ భూమ । అభీవృతం కృశనైర్విశ్వరూపమ్ । హిరణ్యశమ్యం యజతో బృహంతమ్ । ఆస్థాద్రథꣳ సవితా చిత్రభానుః । కృష్ణా రజాꣳసి తవిషీం దధానః । స ఘా నో దేవస్సవితా సవాయ । ఆసావిషద్వసుపతిర్వసూని ॥ ౧౦ ॥ విశ్రయమాణో అమతిమురూచీమ్ । మర్తభోజనమధ రాసతే న । వి జనాంఛ్యావాశ్శితిపాదో అఖ్యన్ । రథꣳ హిరణ్యప్రఉగం వహంతః । శశ్వద్విశస్సవితుర్దైవ్యస్య । ఉపస్థే విశ్వా భువనాని తస్థుః । వి సుపర్ణో అంతరిక్షాణ్యఖ్యత్ । గభీరవేపా అసురస్సునీథః । క్వేదానీꣳ సూర్యః కశ్చికేత । కతమాం ద్యాꣳ రశ్మిరస్యా తతాన ॥ ౧౧ ॥ భగం ధియం వాజయంతః పురంధిమ్ । నరాశꣳసో గ్నాస్పతిర్నో అవ్యాత్ । ఆయే వామస్య సంగథే రయీణామ్ । ప్రియా దేవస్య సవితుస్స్యామ । ఆ నో విశ్వే అస్క్రా గమంతు దేవాః । మిత్రో అర్యమా వరుణస్సజోషాః । భువన్యథా నో విశ్వే వృధాసః । కరన్త్సుషాహా విథురం న శవః । శం నో దేవా విశ్వదేవా భవంతు । శꣳ సరస్వతీ సహ ధీభిరస్తు ॥ ౧౨ ॥ శమభిషాచశ్శము రాతిషాచః । శం నో దివ్యాః పార్థివాశ్శం నో అప్యాః । యే సవితుస్సత్యసవస్య విశ్వే । మిత్రస్య వ్రే

తే వరుణస్య దూతాః । తే సౌభగం భీరవస్తో నుదప్సః । దధానస్తత్రవి
ణం చిత్రమస్మే । అగ్నే యాహి దూత్యం మా రిషణ్యః । దేవాగ్ం
అచ్ఛా బ్రహ్మకృతా గణేన । సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపః । య
క్షి దేవాన్రత్నధేయాయ విశ్వాన్ ॥ ౪౩ ॥ ద్యౌష్పితః పృ
థివి మాతరధ్రుక్ । అగ్నే భ్రాతర్వసవో మృడతా నః । విశ్వ ఆ
దిత్యా అదితే సజోషాః । అస్మభ్యగ్ం శర్మ బహులం వియంత ।
విశ్వే దేవాశ్శృణుతేమగ్ం హవం మే । యే అంతరిక్షే య ఉప ద్యవి
ష్ఠ । యే అగ్నిజిహ్వా ఉత వా యజత్రాః । ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి
మాదయధ్వమ్ । ఆ వాం మిత్రావరుణా హవ్యజుష్టిమ్ । నమసా దే
వావవసా వవృత్యామ్ ॥ ౪౪ ॥ అస్మాకం బ్రహ్మ పృతనాసు స
హ్యా అస్మాకమ్ । వృష్టిర్దివ్యా సుపారా । యువం వస్త్రాణి పీవ
సా వసాథే । యువోరచ్ఛిద్రా మంతవో హ సర్గాః । అవాతిరతమ
నృతాని విశ్వా । ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే । తద్వాం మిత్రా
వరుణా మహిత్వమ్ । ఈర్మా తస్థుషీరహభిర్దుదుహ్రే । విశ్వాః
పిన్వథః స్వసరస్య ధేనాః । అను వామేకః పవిరావవర్త ॥ ౪౫ ॥
యద్బగ్ంహిష్ఠం నాతివిధే సుదానూ । అచ్ఛిద్రగ్ం శర్మ భువన
స్య గోపా । తతో నో మిత్రావరుణావవిష్టమ్ । సిషాసంతో జిగీవా
గ్ంసస్స్యామ । ఆ నో మిత్రావరుణా హవ్యదాతిమ్ । ఘృతైర్గవ్యూ
తిముక్షతమిడాభిః । ప్రతి వామత్ర వరమా జనాయ । పృణీతము
ద్నో దివ్యస్య చారోః । ప్ర బాహవా సిసృతం జీవసే నః । ఆ నో గవ్యూ

తిముక్తంఘృతేన ॥ ౪౬ ॥ ఆనోజనే శ్రవయతంయువానా । శ్రుతంమేమిత్రావరుణాహవేమా । ఇమారుద్రాయస్థిరధన్వనే గిరః । క్షిప్రేషవేదేవాయస్వధామ్నే । అషాఢాయసహమానాయమీఢుషే । తిగ్మాయుధాయభరతాశృణోతన । త్వాదత్తేభీరుద్రశంతమేభిః । శతగ్ంహిమాఅశీయభేషజేభిః । వ్యస్మద్ద్వేషోవితరంవ్యగ్ంహః । వ్యమీవాగ్ంశ్చాతయస్వావిషూచీః ॥ ౪౭ ॥ అర్హన్బిభర్షిమానస్తోకే । ఆతేపితర్మరుతాగ్ంసుమ్నమేతు । మానస్సూర్యస్యసందృశోయుయోథాః । అభినోవీరో అర్వతిక్షమేత । ప్రజాయేమహిరుద్రప్రజాభిః । ఏవాబభ్రోవృషభ చేకితాన । యథాదేవనహృణీషేనహగ్ంసి । హవనశ్రున్నోరుద్రేహ బోధి । బృహద్వదేమవిదథేసువీరాః । పరిణోరుద్రస్య హేతిస్తుహిశ్రుతమ్ । మీఢుష్టమార్హన్బిభర్షి । త్వమగ్నేరుద్రఆవోరాజానమ్ ॥ ౪౮ ॥ నమూనితతావాస్తువిశ్వాన్ వవృత్యాం వవర్తిఘృతేనపిషూచీశ్శ్రితం దేవ్యచ ॥ ౬ ॥

సూరోదేవీముషసగ్ంరోచమానామర్యః । నయోషామభ్యేతిపశ్చాత్ । యత్రానరోదేవయంతో యుగాని । వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ భద్రమ్ । భద్రాఅశ్వాహరితస్సూర్యస్య । చిత్రాఏదగ్వాఅనుమాద్యాసః । నమస్యంతో దివఆపృష్ఠమస్థుః । పరిద్యావాపృథివీయంతిసద్యః । తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహిత్వమ్ । మధ్యాకర్తోర్వితతగ్ంసంజభార ॥ ౪౯ ॥ యదేద

యుక్త హరితస్సధస్థాత్ । ఆద్రాత్రీ వాసస్తనుతే సిమస్మై । త
న్మిత్రస్య వరుణస్యాభిచక్షే । సూర్యోరూపం కృణుతే ద్యోరుప
స్థే । అనన్తమన్యద్రుశదస్య పాజః । కృష్ణమన్యద్ధరితస్సం భర
న్తి । అద్యా దేవా ఉదితా సూర్యస్య । నిరగ్ంహసః పిపృతాం నిర
వద్యాత్ । తన్నో మిత్రో వరుణో మామహన్తామ్ । అదితిస్సిన్ధుః
పృథివీ ఉత ద్యౌః ॥ ౫౦ ॥ దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి । దూరే
అర్థస్తరణిర్భ్రాజమానః । నూనం జనాస్సూర్యేణ ప్రసూతాః ।
ఆయన్నర్థాని కృణవన్నపాగ్ంసి । శంనో భవచక్షసా శన్నో అ
హ్నా । శం భానునా శగ్ం హిమా శం ఘృణేన । యథా శమస్మై శమ
సద్దురోణే । తత్సూర్య ద్రవిణం ధేహి చిత్రమ్ । చిత్రం దేవానాము
దగాదనీకమ్ । చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః ॥ ౫౧ ॥ ఆప్రా
ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షమ్ । సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ । త్వ
ష్టా దధత్తన్నస్తురీపమ్ । త్వష్టా వీరం పిశంగరూపః । దశేమన్త్వ
ష్టుర్జనయన్త గర్భమ్ । అతన్ద్రాసో యువతయో విభృత్రమ్ ।
తిగ్మానీకగ్ం స్వయశసం జనేషు । విరోచమానం పరిషీం నయన్తి ।
ఆవిష్ట్యో వర్ధతే చారురాసు । జిహ్మానామూర్ధ్వస్స్వయశా ఉప
స్థే ॥ ౫౨ ॥ ఉభే త్వష్టుర్బిభ్యతుర్జాయమానాత్ । ప్రతీ
చీ సిగ్ంహం ప్రతిజోషయేతే । మిత్రో జనాన్ప్రసమిత్ర । అ
యంమిత్రో నమస్యస్సుశేవః । రాజా సుక్షత్రో అజనిష్ట వేధాః ।
తస్య వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియస్య । అపి భద్రే సౌమనసే స్యా

మ | అనమీవాస ఇడయా మదంతః | మితజ్ఞవో వరిమన్నా
పృథివ్యాః | ఆదిత్యస్య వ్రత ముపక్షియంతః || ౫౩ ||
వయం మిత్రస్య సుమతౌ స్యామ | మిత్రం నఈగ్ం శిమ్యా గో
షు గవ్యవత్ | స్వాధియో విదథే అప్సు జీజనన్ | అరేజయతా
గ్ం రోదసీ పాజసా గిరా | ప్రతిప్రియం యజతం జనుషామవః |
మహాగ్ం ఆదిత్యో నమసోపసద్యః | యాతయజ్జనో గృణతే సుశే
వః | తస్మా ఏతత్పన్యతమాయ జుష్టమ్ | అగ్నౌ మిత్రాయ హవిరా
జుహోత | ఆవాఙ్గ్ం రథో రోదసీ బద్బధానః || ౫౪ || హి
రణ్యయో వృషభిర్యాత్వశ్వైః | ఘృతవర్తనిః పవిభీ రుచానః |
ఇషాం వోఢా నృపతిర్వాజినీవాన్ | సపప్రథానో అభిపఞ్చభూమా |
త్రివంధురో మనసా యాతు యుక్తః | విశో యేన గచ్ఛథో దేవయ
న్తీః | కుత్రాచిద్యామ మశ్వినా దధానా | స్వశ్వా యశసా యా
తమర్వాక్ | దస్రా నిధిం మధుమంతం పిబాథః | ఆవాగ్ం రథో
వధ్వా యాదమానః || ౫౫ || అంతాం దివో బాధతే వర్తనిభ్యా
మ్ | యువోః శ్రియం పరియోషావృణీత | సూరో దుహితా పరితక్మ్య
యామ్ | యద్దేవయంతమవథః శచీభిః | పరిఘ్రగ్ంసమో
మనా వాం వయో గాత్ | యో హ స్య వాగ్ం రథిరా వస్త ఉస్రాః |
రథో యుజానః పరియాతి వర్తిః | తేన నశ్శంయోరుషసో వ్యుష్టౌ |
న్యశ్వినా వహతం యజ్ఞే అస్మిన్ | యువం భుజ్యుమవవిద్ధగ్ం సము
ద్రే || ౫౬ || ఉదూహథురర్ణసో అస్రిధానైః | పతత్రిభిరశ్ర

మైరవ్యథిభిః । దృగ్ంసనాభి రశ్మివా పారయంతా । అగ్నీషోమా
యో అద్య వామ్ । ఇదం వచస్సపర్యతి । తస్మై ధత్తగ్ం సువీర్యమ్ ।
గవాం పోషగ్ం స్వశ్వియమ్ । యో అగ్నీషోమా హవిషా సపర్యా
త్ । దేవద్రీచా మనసా యో ఘృతేన । తస్య వ్రతగ్ం రక్ష
తం పాతమగ్ంహసః ॥ ౫౬ ॥ విశే జనాయ మహి శర్మ య
చ్ఛతమ్ । అగ్నీషోమా య ఆహుతిమ్ । యో వాం దాశాద్ధవిష్కృ
తిమ్ । స ప్రజయా సువీర్యమ్ । విశ్వమాయుర్వ్యశ్నవత్ । అ
గ్నీషోమా చేతి తద్వీర్యం వామ్ । యదముష్ణీత మవసం పణిం గాః ।
అవాతిరతం బ్రథయస్య శేషః । అవిందతం జ్యోతిరేకం బహుభ్యః ।
అగ్నీషోమావిమగ్ం సు మేగ్నీషోమా హవిషః ప్రస్థితస్య ॥ ౫౭ ॥

జభారద్వ్యరగ్నే రుపస్థ ఉపత్క్యంతో బద్బధానో యాదమా
నస్సముద్రేగ్ంహసః ప్రస్థితస్య ॥ ౬ ॥

అహమస్మి ప్రథమజా ఋతస్య । పూర్వం దేవేభ్యో అమృ
తస్య నాభిః । యో మా దదాతి స ఇదేవ మావాః । అహమన్నమన్న
మదంతమద్మి । పూర్వమగ్నేరపి దహత్యన్నమ్ । యత్తౌ హాసాతే
అహముత్తరేషు । వ్యాత్తమస్య పశవస్సుజంభమ్ । పశ్యంతి ధీ
రాః ప్రచరంతి పాకాః । జహామ్యన్యం న జహామ్యన్యమ్ । అహ
మన్నం వశమిచ్ఛరామి ॥ ౫౮ ॥ సమానమర్థం పర్యేమి భుఞ్జత్ ।
కో మామన్నం మనుష్యో దయేత । పరాకే అన్నం నిహితం లోక ఏ
తత్ । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్య

తే యత్పరోఽవ్యతే । శతతమీ సా తనూర్మే బభూవ । మహాంతౌ
చరూ సకృద్దుగ్ధేన పప్రౌ । దివంచ పృశ్ని పృథివీంచ సాకమ్ । త
థ్సంపిబంతో న మినంతి వేధసః । నైతద్భూయో భవతినో కనీయః ॥
అన్నం ప్రాణమన్నమపానమాహుః । అన్నం మృత్యుం తము జీ
వాతుమాహుః । అన్నం బ్రహ్మాణో జరసం వదంతి । అన్నమా
హుః ప్రజననం ప్రజానామ్ । మోఘమన్నం విందతే అప్రచే
తాః । సత్యం బ్రవీమి వధ ఇథ్స తస్య । నార్యమణం పుష్యతినో స
ఖాయమ్ । కేవలాఘో భవతి కేవలాదీ । అహం మేఘస్తనయన్వర్
షన్నస్మి । మామదంత్యహమద్మ్యన్యాన్ ॥ ౬౧ ॥ అహగ్ం స
దమృతో భవామి । మదాదిత్యా అధిసర్వే తపంతి । దేవీం వాచమ
జనయంత యద్వాగ్వదంతీ । అనంతామంతాదధినిర్మితాం మ
హీమ్ । యస్యాం దేవా అదధుర్భోజనాని । ఏకాక్షరాం ద్విపదా
గ్ం షట్పదాంచ । వాచం దేవా ఉపజీవంతి విశ్వే । వాచం దేవా ఉ
పజీవంతి విశ్వే । వాచంగంధర్వాః పశవో మనుష్యాః । వాచీమా
విశ్వా భువనాన్యర్పితా ॥ ౬౨ ॥ సా నో హవం జుషతామింద్రప
త్నీ । వాగక్షరం ప్రథమజా ఋతస్య । వేదానాం మాతామృతస్య
నాభిః । సా నో జుషాణోప యజ్ఞమాగాత్ । అవంతీ దేవీ సుహవా మే
అస్తు । యామృషయో మంత్రకృతో మనీషిణః । అన్వైచ్ఛందేవా
స్తపసా శ్రమేణ । తాం దేవీం వాచగ్ం హవిషా యజామహే । సా
నో దధాతు సుకృతస్య లోకే । చత్వారి వాక్పరిమితా పదాని ॥ ౬౩ ॥

తానివిదుర్బ్రాహ్మణాయే మనీషిణః । గుహాత్రీణి నిహితా నేంగయంతి । తురీయంవాచో మనుష్యావదంతి । శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే । శ్రద్ధయావిందతేహవిః । శ్రద్ధాంభగస్య మూర్ధని । వచసా వేదయామసి । ప్రియగ్గ్ం శ్రద్ధేదదతః । ప్రియగ్గ్ం శ్రద్ధేదిదాసతః । ప్రియంభోజేషు యజ్వసు ॥ ౬౪ ॥ ఇదంమఉదితంకృధి । యథాదేవా అసురేషు । శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే । ఏవంభోజేషు యజ్వసు । అస్మాకముదితంకృధి । శ్రద్ధాం దేవాయజమానాః । వాయుగోపా ఉపాసతే । శ్రద్ధాగ్ంహృదయ్యయాకూత్యా । శ్రద్ధయాహూయతేహవిః । శ్రద్ధాంప్రాతర్హవామహే ॥ ౬౫ ॥ శ్రద్ధాం మధ్యందినంపరి । శ్రద్ధాగ్ంసూర్యస్య నిమ్రుచి । శ్రద్ధేశ్రద్ధాపయేహమా । శ్రద్ధాదేవానధివస్తే । శ్రద్ధావిశ్వమిదంజగత్ । శ్రద్ధాం కామస్య మాతరమ్ । హవిషావర్ధయామసి । బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమంపురస్తాత్ । విసీమతస్సురుచో వేనఆవః । సబుధ్నియా ఉపమాఅస్య విష్ఠాః । సతశ్చయోనిమసతశ్చవివః । పితావిరాజా మృషభోరయీణామ్ । అంతరిక్షం విశ్వరూప ఆవివేశ । తమర్కైరభ్యర్చంతివత్సమ్ । బ్రహ్మసంతం బ్రహ్మణావర్ధయంతః । బ్రహ్మదేవా నజనయత్ । బ్రహ్మవిశ్వమిదంజగత్ । బ్రహ్మణఃక్షత్రంనిర్మితమ్ । బ్రహ్మబ్రాహ్మణఆత్మనా । అంతరస్మిన్నిమేలోకాః ॥ ౬౬ ॥ అంతర్విశ్వమిదంజగత్ । బ్రహ్మైవభూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తేనకోర్

హంతి స్పృధంతమ్ । బ్రహ్మ దేవాస్త్రయస్త్రిగ్ంశత్ । బ్రహ్మ
న్నింద్రప్రజాపతీ । బ్రహ్మన్హ విశ్వా భూతాని । నావీవాంతస్స
మాహితా । చతస్ర ఆశాః ప్రచరంత్వగ్నయః । ఇమన్నో యజ్ఞం
నయతు ప్రజానన్ । ఘృతంపిన్వన్నజరగ్ం సువీరమ్ ॥ ౭౮ ॥
బ్రహ్మ సమిద్భవత్యాహుతీనామ్ । ఆగావో అగ్మన్నుత భద్రమక్ర
న్ । సీదంతు గోష్ఠే రణయంత్వస్మే । ప్రజావతీః పురురూపా
ఇహ స్యుః । ఇంద్రాయ పూర్వీరుషసో దుహానాః । ఇంద్రో య
జ్వనే పృణతే చ శిక్షతి । ఉపేద్దదాతి న స్వం ముషాయతి । భూ
యోభూయో రయిమిదస్య వర్ధయన్ । అభిన్నే ఖిల్లే నిదధాతి
దేవయుమ్ । న తా నశంతి న తా అర్వా ॥ ౭౯ ॥ గావో భగో
గావ ఇంద్రో మే అచ్ఛాత్ । గావస్సోమస్య ప్రథమస్య భక్షః ।
ఇమా యా గావస్స జనాస ఇంద్రః । ఇచ్ఛామీద్ధృదా మనసా చిదిం
ద్రమ్ । యూయం గావో మేదయథా కృశం చిత్ । అశ్లీలం చిత్కృ
ణుథా సుప్రతీకమ్ । భద్రం గృహం కృణుథ భద్రవాచః । బృ
హద్వో వయ ఉచ్యతే సభాసు । ప్రజావతీస్సూయవసగ్ం రిశం
తీః । శుద్ధా అపస్సుప్రపాణే పిబంతీః । మా వస్స్తేన ఈశత మాఘశ
గ్ంసః । పరి వో హేతీ రుద్రస్య వృంజ్యాత్ । ఉపైదముపపర్చన
మ్ । ఆసు గోషూప పృచ్యతామ్ । ఉపర్షభస్య రేతసి । ఉపేం
ద్ర తవ వీర్యే ॥ ౮౦ ॥ చరామికనీయో వాత్యనర్పితా పదాని
యజ్వసు హవామహే విష్ణాల్లోకాన్సువీరమద్వా పిబంతీష్టట్చ ॥౮॥

తా సూర్యా చన్ద్రమసా విశ్వభృత్తమా మహత్ । తేజో వసుమద్రాజతో దివి । సామాత్మానా చరతస్సామచారిణా । యయోర్వ్రతం న మమే జాతు దేవయోః । ఉభావన్తౌ పరియాత అర్మ్యా । దివో న రశ్మీగ్ంస్తనుతో వ్యర్ణవే । ఉభా భువన్తీ భువనా కవిక్రతూ । సూర్యా న చన్ద్రా చరతో హతామతీ । పతీ ద్యుమద్విశ్వవిదా ఉభా దివః । సూర్యా ఉభా చన్ద్రమసా విచక్షణా ॥ ౨౧ ॥ విశ్వవారా వరివో భా వరేణ్యా । తా నోఽవతం మతిమన్తా మహివ్రతా । విశ్వవపరీ ప్రతరణా తరన్తా । సువర్విదా దృశయే భూరిరశ్మీ । సూర్యా హి చన్ద్రా వసు త్వేషదర్శతా । మనస్వినోభా నుచరతో ను సం దివమ్ । అస్య శ్రవో నద్యస్సప్త బిభ్రతి । ద్యావా క్షామా పృథివీ దర్శతం వపుః । అస్మే సూర్యా చన్ద్రమసాభిచక్షే । శ్రద్ధే కమిన్ద్ర చరతో వితర్తురమ్ ॥ ౨౨ ॥ పూర్వాపరం చరతో మాయయైతౌ । శిశూ క్రీడన్తౌ పరియాతో అధ్వరమ్ । విశ్వాన్యన్యో భువనాభిచష్టే । ఋతూనన్యో విదధజ్జాయతే పునః । హిరణ్యవర్ణాః శుచయః పావకాః యాసాగ్ం రాజా । యాసాం దేవాః శివేన మా చక్షుషా పశ్యత । ఆపో భద్రా ఆదిత్పశ్యామి । నాసదాసీన్నో సదాసీత్తదానీమ్ । నాసీద్రజో నో వ్యోమాపరో యత్ । కిమావరీవః కుహ కస్య శర్మన్ ॥ ౨౩ ॥ అమ్భః కిమాసీద్గహనం గభీరమ్ । న మృత్యురమృతం తర్హి న । రాత్రియా అహ్న ఆసీత్ప్ర

కేతః । ఆనీదవాతగ్గ్ం స్వధయా తదేకమ్ । తస్మాద్ధాన్యం నప
రఃకిఞ్చనాస । తమ ఆసీత్తమసా గూఢమగ్రే ప్రకేతమ్ । సలిల
గ్ం సర్వమా ఇదమ్ । తుచ్ఛేనాభ్వపిహితం యదాసీత్ । తమ
సస్తన్మహినా జాయతైకమ్ । కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి ॥ ౨౪ ॥
మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్ । సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్ ।
హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషా । తిరశ్చీనో వితతో రశ్మిరేషా
మ్ । అధస్స్విదాసీ 3 దుపరిస్విదాసీ 3 త్ । రేతోధా ఆసన్మ
హిమాన ఆసన్ । స్వధా అవస్తాత్ప్రయతిః పరస్తాత్ । కో అద్ధా
వేద క ఇహ ప్రవోచత్ । కుత ఆజాతా కుత ఇయం విసృష్టిః । అర్వా
గ్దేవా అస్య విసర్జనాయ ॥ ౨౫ ॥ అథా కో వేద యత ఆబభూవ ।
ఇయం విసృష్టిర్యత ఆబభూవ । యది వా దధే యది వా న । యో అ
స్యాధ్యక్షః పరమే వ్యోమన్ । సో అఙ్గ వేద యది వా న వేద । కి
గ్గ్ంస్విద్వనం క ఉ స వృక్ష ఆసీత్ । యతో ద్యావాపృథివీ నిష్టతక్షుః ।
మనీషిణో మనసా పృచ్ఛతేదు తత్ । యదధ్యతిష్ఠద్భువనాని ధా
రయన్ । బ్రహ్మ వనం బ్రహ్మ స వృక్ష ఆసీత్ ॥ ౨౬ ॥ యతో
ద్యావాపృథివీ నిష్టతక్షుః । మనీషిణో మనసా విబ్రవీమి వః । బ్రహ్మా
ధ్యతిష్ఠద్భువనాని ధారయన్ । ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్గ్ం
హవామహే । ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా । ప్రా
తర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిమ్ । ప్రాతస్సోమముత రుద్రగ్గ్ం

హువేమ । ప్రాతర్జితం భగముగ్రగ్ం హువేమ । వయం పుత్రమదితేర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిత్ ॥ ౭౭ ॥ రాజా చిద్యం భగం భక్షీత్యాహ । భగప్రణేతర్భగసత్యరాధః । భగేమాం ధియముదవ దదన్నః । భగప్రణో జనయ గోభిరశ్వైః । భగప్రనృభిర్నృవంతస్స్యామ । ఉతేదానీం భగవంతస్స్యామ । ఉతప్రపిత్వ ఉతమధ్యే అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవంథ్సూర్యస్య । వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ । భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాః ॥ ౭౮ ॥ తేనవయం భగవంతస్స్యామ । తంత్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి । సనో భగపురఏతా భవేహ । సమధ్వరాయోషసో నమంత । దధిక్రావేవ శుచయేపదాయ । అర్వాచీనం వసువిదం భగన్నః । రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహంతు । అశ్వావతీర్గోమతీర్న ఉషాసః । వీరవతీస్సదముచ్ఛంతు భద్రాః । ఘృతందుహానా విశ్వతః ప్రపీనాః । యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః ॥ ౭౯ ॥ విచక్షణా విచతురగ్ం శమున్నధివి సర్జనాయ బ్రహ్మౌదనం బ్రహ్మసవ్రతౌ ఆసీత్తురశ్చిద్దేవాః ప్రపీవా ఏకంచ ॥ ౯ ॥

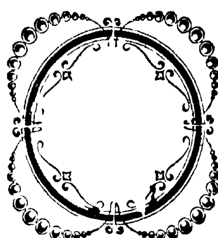
పీవోన్నాగ్ంతే శుక్రస్సహస్సోమో ధేనుమింద్రస్తరస్వాం ఘృచిమాదేవో యాతు సూర్యో దైవీ నుహమస్మి తానూరాత్య చంద్రమహానవ ॥

పీవో॑న్నా॒న్నమ॑గ్నే॒త్వం పా॑రయా॒నాధృ॒ష్యశ్శ్రు॒ధిన్న్వి॒శ్ర॑యమాణో ది॒వా రు॒క్మో॑న్నం ప్రా॒ణమ॒న్నంతా సూ॑ర్యాచం॒ద్రమ॑సా॒ నవస॒ప్తతిః ॥ ౭౯ ॥

హ॑రిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు .

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే

అష్టమప్రపాఠక స్సమాప్తః .

శ్రీరస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

ప్రథమప్రపాఠకప్రారంభః

హరిః ఓమ్ ॥ అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః । నక్షత్రం దేవమిం
ద్రియమ్ । ఇదమాసాం విచక్షణమ్ । హవిరాసంజుహోతన ।
యస్య భాంతి రశ్మయో యస్య కేతవః । యస్యేమా విశ్వా భువనా
ని సర్వా । స కృత్తికాభిరభిసంవసానః । అగ్నిర్నో దేవస్సువితే
దధాతు । ప్రజాపతే రోహిణీ వేతు పత్నీ । విశ్వరూపా బృహతీ
చిత్రభానుః ॥ ౧ ॥ సా నో యజ్ఞస్య సువితే దధాతు । యథా జీవే
మ శరదస్సవీరాః । రోహిణీ దేవ్యుదగాత్పురస్తాత్ । విశ్వా రూ
పాణి ప్రతిమోదమానా । ప్రజాపతిగ్ం హవిషా వర్ధయంతీ ।
ప్రియా దేవానాముపయాతు యజ్ఞమ్ । సోమో రాజా మృగశీర్
షేణ ఆగన్ । శివం నక్షత్రం ప్రియమస్య ధామ । ఆప్యాయమా
నో బహుధా జనేషు । రేతః ప్రజాం యజమానే దధాతు ॥ ౨ ॥
యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్షమస్తి । ప్రియగ్ం రాజన్ప్రియతమం
ప్రియాణామ్ । తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ । శం న ఏధి ద్విపదే
శం చతుష్పదే । ఆర్ద్రయా రుద్రః ప్రథమాన ఏతి । శ్రేష్ఠో దేవానాం
పతిరఘ్నియానామ్ । నక్షత్రమస్య హవిషా విధేమ । మా నః ప్ర
జాగ్ం రీరిషన్మోత వీరాన్ । హేతీ రుద్రస్య పరి ణో వృణక్తు । ఆ

ద్రా నక్షత్రం జుషతాగ్ం హవిర్నః ॥ ౩ ॥ ప్రముంచమానాదు
రితాని విశ్వా । అపాఘశగ్ంసం నుదతామరాతిమ్ । పునర్నో దే
వ్యదితిస్స్పృణోతు । పునర్వసూ నః పునరేతాం యజ్ఞమ్ । పునర్నో
దేవా అభియంతు సర్వే । పునః పునర్వో హవిషా యజామః । ఏవా
న దేవ్యదితిరనర్వా । విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతిష్ఠా । పునర్వసూ
హవిషా వర్ధయంతీ । ప్రియం దేవానామప్యేతు పాథః ॥ ౪ ॥
బృహస్పతిః ప్రథమం జాయమానః । తిష్యం నక్షత్రమభి సం బ
భూవ । శ్రేష్ఠో దేవానాం పృతనాసు జిష్ణుః । దిశోఽను సర్వా అ
భయం నో అస్తు । తిష్యః పురస్తాదుత మధ్యతో నః । బృహస్పతి
ర్నః పరి పాతు పశ్చాత్ । బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణు
తామ్ । సువీర్యస్య పతయస్స్యామ । ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హ
విరస్తు జుష్టమ్ । ఆశ్రేషా యేషామనుయంతి చేతః ॥ ౫ ॥
యే అంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి । తే నస్సర్పాసో హవమాగమి
ష్ఠాః । యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః । యే దివం దేవీమనుసం
చరంతి । యేషామాశ్రేషా అనుయంతి కామమ్ । తేభ్యస్సర్పే
భ్యో మధుమజ్జుహోమి । ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు ।
మనోజవసస్సుకృతస్సుకృత్యాః । తే నో నక్షత్రే హవమాగమి
ష్ఠాః । స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతం జుషంతామ్ ॥ ౬ ॥ యే అగ్ని
దగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః । యే ముం లోకం పితరః క్షియంతి । యా
గ్ంశ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ । మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతం జు

పంతామ్ । గవాంపతిః ఫల్గునీనామసి త్వమ్ । తదర్యమన్వరుణ మిత్ర చారు । తంత్వా వయగ్ం సనితారగ్ం సనీనామ్ । జీవా జీవంతముపసంవిశేమ । యేనేమా విశ్వా భువనాని సంజితా । యస్య దేవా అనుసంయంతి చేతః ॥ ౭ ॥ అర్యమా రాజాఽజరస్తువిష్మాన్ । ఫల్గునీనామృషభో రోరవీతి । శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి । తత్త్వా విదుః ఫల్గునీస్తస్య విత్తాత్ । అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యమ్ । గోమదశ్వవదుపసన్నుదేహ । భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా । భగో దేవీః ఫల్గునీరావివేశ । భగస్యేత్తం ప్రసవంగమేమ । యత్ర దేవైస్సధమాదం మదేమ ॥ ౮ ॥ ఆయాతు దేవస్సవితోపయాతు । హిరణ్యయేన సువృతా రథేన । వహన్హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసమ్ । ప్రయచ్ఛంతం పపురిం పుణ్యమచ్ఛ । హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతం వసీయః । దక్షిణేన ప్రతిగృభ్ణీమ ఏనత్ । దాతారమద్య సవితా విదేయ । యో నో హస్తాయ ప్రసువాతి యజ్ఞమ్ । త్వష్టా నక్షత్రమభ్యేతి చిత్రామ్ । సుభగ్ంససం యువతిగ్ం రోచమానామ్ ॥ ౯ ॥ నివేశయన్నమృతాన్మర్త్యాగ్ంశ్చ । రూపాణి పిగ్ంశన్భువనాని విశ్వా । తన్నస్త్వష్టా తదు చిత్రా విచష్టామ్ । తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యమ్ । తన్నః ప్రజాం వీరవతీగ్ం సనోతు । గోభిర్నో అశ్వైస్సమనక్తు యజ్ఞమ్ । వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతి నిష్ట్యామ్ । తిగ్మశృంగో వృషభో రోరువాణః । సమీరయన్భువనా మాతరిశ్వా । అప

ద్వేషాంసి నుదతామరాతీః ॥ ౧౦ ॥ తన్నో వాయుస్తదు నిష్ట్యా శృణోతు । తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యమ్ । తన్నో దేవాసో అనుజానంతు కామమ్ । యథా తరేమ దురితాని విశ్వా । దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతు భీతాః । తదింద్రాగ్నీ కృణుతాం తద్విశాఖే । తన్నో దేవా అనుమదంతు యజ్ఞమ్ । పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు । నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే । శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్య గోపౌ ॥ ౧౧ ॥ విషూచశ్శత్రూనపబాధమానౌ । అపక్షుధన్నుదతామరాతిమ్ । పూర్ణా పశ్చాదుత పూర్ణా పురస్తాత్ । ఉన్మధ్యతః పౌర్ణమాసీ జిగాయ । తస్యాం దేవా అధిసంవసంతః । ఉత్తమే నాక ఇహ మాదయంతామ్ । పృథ్వీ సువర్చా యువతిస్సజోషాః । పౌర్ణమాస్యుదగాచ్ఛోభమానా । ఆప్యాయయంతీ దురితాని విశ్వా । ఉరుం దుహాం యజమానాయ యజ్ఞమ్ ॥ ౧౨ ॥ చిత్రభానుర్యజమానే దధాతు మహా విశ్వగ పాంసైశ్చైతో జుషంతాం చేతో ముదేసు రోచమానా పురాతీర్ణో పాయజ్ఞమ్ ॥ ౧ ॥

ఋధ్యాస్మ హవ్యైర్నమసోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు । అనూరాధాన్హవిషా వర్ధయంతః । శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః । చిత్రం నక్షత్రముదగాత్పురస్తాత్ । అనూరాధాస ఇతి యద్వదంతి । తన్మిత్ర ఏతి పథిభిర్దేవయానైః । హిరణ్యయైర్వితతైరంతరిక్షే । ఇంద్రో జ్యేష్ఠామను నక్షత్రమేతి । యస్మిన్ వృత్రం

త్రం వృత్రతూర్యే తతార ॥ ౧౩ ॥ తస్మిన్వయమమృతం
దుహానాః । క్షుధం తరేమ దురితిం దురిష్టిమ్ । పురందరాయ వృ
షభాయ ధృష్ణవే । అషాఢాయ సహమానాయ మీఢుషే । ఇంద్రా
య జ్యేష్ఠా మధుమద్దుహానా । ఉరుం కృణోతు యజమానాయ లో
కమ్ । మూలం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ । పరాచ్యేతు నిర్ఋతిః
పరాచా । గోభిర్నక్షత్రం పశుభిస్సమక్తమ్ । అహర్భూయాద్య
జమానాయ మహ్యమ్ ॥ ౧౪ ॥ అహర్నో అద్య సువితే దధాతు ।
మూలం నక్షత్రమితి యద్వదంతి । పరాచీం వాచా నిర్ఋతిం నుదా
మి । శివం ప్రజాయై శివమస్తు మహ్యమ్ । యా దివ్యా ఆపః పయసా
సంబభూవుః । యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః । యాసామషా
ఢా అనుయంతి కామమ్ । తా న ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవంతు । యా
శ్చకూప్యా యాశ్చ నాద్యాస్సముద్రియాః । యాశ్చ వైశంతీరు
త ప్రాసచీర్యాః ॥ ౧౫ ॥ యాసామషాఢా మధు భక్షయంతి ।
తా న ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవంతు । తన్నో విశ్వే ఉపశృణ్వంతు దే
వాః । తదషాఢా అభిసంయంతు యజ్ఞమ్ । తన్నక్షత్రం ప్రథతాం
పశుభ్యః । కృషిర్వృష్టిర్యజమానాయ కల్పతామ్ । శుభ్రాః కన్
న్యా యువతయస్సుపేశసః । కర్మకృతస్సుకృతో వీర్యావతీః । వి
శ్వాన్దేవాన్ హవిషా వర్ధయంతీః । అషాఢాః కామముపయాంతు
యజ్ఞమ్ ॥ ౧౬ ॥ యస్మిన్బ్రహ్మాభ్యజయత్సర్వమేతత్ । అ
ముం చ లోకమిదమూ చ సర్వమ్ । తన్నో నక్షత్రమభిజిద్విజిత్య । శ్రి

యందస్తాత్వహృణీయమానమ్ । ఉభౌ లోకౌ బ్రహ్మణా సంజితే
మా । తన్నో నక్షత్రమభిజిద్విచష్టామ్ । తస్మిన్వయంపృతనాస్సం
జయేమ । తన్నో దేవాసో అనుజానంతు కామమ్ । శృణ్వంతి శ్రో
ణామమృతస్య గోపామ్ । పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచ
మ్ ॥ ౧౭ ॥ మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీమజూర్యామ్ । ప్రతీచీ
మేనాగ్ం హవిషా యజామః । త్రేధా విష్ణురురుగాయో విచక్ర
మే । మహీం దివం పృథివీమంతరిక్షమ్ । తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవ ఇచ్ఛ
మానా । పుణ్యగ్ం శ్లోకం యజమానాయ కృణ్వతీ । అష్టౌ దేవా
వసవస్సోమ్యాసః । చతస్రో దేవీరజరాశ్శ్రవిష్ఠాః । తే యజ్ఞం
పాంతు రజసః పరస్తాత్ । సంవత్సరీణమమృతగ్ం స్వస్తి ॥ ౧౮ ॥
యజ్ఞం నః పాంతు వసవః పురస్తాత్ । దక్షిణతోఽభియంతు శ్రవిష్ఠాః ।
పుణ్యం నక్షత్రమభి సంవిశామ । మా నో అరాతిరఘశగ్ంసాఽగన్ ।
క్షత్రస్య రాజా వరుణోఽధిరాజః । నక్షత్రాణాగ్ం శతభిషగ్వసిష్ఠః ।
తౌ దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘమాయుః । శతగ్ం సహస్రా భేషజా
ని ధత్తః । యజ్ఞం నో రాజా వరుణ ఉపయాతు । తన్నో విశ్వే అభి సం
యంతు దేవాః ॥ ౧౯ ॥ తన్నో నక్షత్రగ్ం శతభిషగ్జుషాణమ్ ।
దీర్ఘమాయుః ప్రతిరద్భేషజాని । అజ ఏకపాదుదగాత్పురస్తాత్ ।
విశ్వా భూతాని ప్రతి మోదమానః । తస్య దేవాః ప్రసవం యంతి సర్వే ।
ప్రోష్ఠపదాసో అమృతస్య గోపాః । విభ్రాజమానస్సమిధాన ఉ
గ్రః । ఆంతరిక్షమరుహదగంద్యామ్ । తగ్ం సూర్యం దేవమజ

నేకపాదమ్ । ప్రోష్ఠపదాసో అనుయంతి సర్వే ॥ ౨౦ ॥
అహిర్బుధ్నియః ప్రథమాన ఏతి । శ్రేష్ఠో దేవానాముత మానుషాణా
మ్ । తం బ్రాహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః । ప్రోష్ఠపదాసో అ
భిరక్షంతి సర్వే । చత్వార ఏకమభి కర్మ దేవాః । ప్రోష్ఠపదా
స ఇతి యాన్ వదంతి । తే బుధ్నియం పరిషద్యగ్ం స్తువంతః । అహి
గ్ం రక్షంతి నమసోపసద్య । పూషా రేవత్యన్వేతి పంథామ్ । పు
ష్టిపతీ పశుపా వాజబస్త్యౌ ॥ ౨౧ ॥ ఇమాని హవ్యా ప్రయతా జు
షాణా । సుగైర్నో యానైరుపయాతాం యజ్ఞమ్ । క్షుద్రాన్ పశూ
న్ రక్షతు రేవతీ నః । గావో నో అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా । అ
న్నగ్ం రక్షంతౌ బహుధా విరూపమ్ । వాజగ్ం సనుతాం యజ
మానాయ యజ్ఞమ్ । తదశ్వినావశ్వయుజోపయాతామ్ । శుభం
గమిష్ఠౌ సుయమేభిరశ్వైః । స్వం నక్షత్రగ్ం హవిషా యజంతౌ ।
మధ్వా సంపృక్తౌ యజుషా సమక్తౌ ॥ ౨౨ ॥ యౌ దేవానాం
భిషజౌ హవ్యవాహౌ । విశ్వస్య దూతావమృతస్య గోపౌ ।
తౌ నక్షత్రం జుజుషాణోపయాతామ్ । నమోఽశ్విభ్యాం కృణుమో
ఽశ్వయుగ్భ్యామ్ । అప పాప్మానం భరణీర్భరంతు । తద్యమో రా
జా భగవాన్ విచష్టామ్ । లోకస్య రాజా మహతో మహాన్ హి ।
సుగం నః పంథామభయం కృణోతు । యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి
రాజా । యస్మిన్నేనమభ్యషించంత దేవాః । తదస్య చిత్రగ్ం హ
విషా యజామ । అప పాప్మానం భరణీర్భరంతు । నివేశనీ యత్తే దే

వా అదధుః ॥ ౧౩ ॥ తత్తారగసహ్యం ప్రస్థవీర్యా యాంతు
యజ్ఞం వాచగ్ం స్వస్తి దేవా అనుయంతి సర్వే వాజబస్త్యా సప
ప్తా దేవాస్త్రీణిచ ॥ ౨ ॥

నవోనవో భవతి జాయమానో యమాదిత్యా అగ్ంశుమా
ప్యాయయంతి । యేవిరూపే సమనసా సంవ్యయంతీ । సమానం
తంతుం పరితాతనాతే । విభూప్రభూ అనుభూవిశ్వతోహువే ।
తేనో నక్షత్రే హవమాగమేతమ్ । వయందేవీ బ్రహ్మణా సంవిదా
నాః । సురత్నాసో దేవవీతిం దధానాః । అహోరాత్రే హవి
షా వర్ధయంతః । అతిపాప్మానమతిముక్త్యా గమేమ । ప్రత్యువదృ
శ్యాయతీ ॥ ౧౪ ॥ వ్యుచ్ఛంతీ దుహితా దివః । అపోమహీ వృ
ణుతే చక్షుషా । తమోజ్యోతిష్కృణోతి సూనరీ । ఉదుస్రి
యాస్సచతే సూర్యః । సచా ఉద్యన్నక్షత్రమర్చిమత్ । తవేదు
షో వ్యుషి సూర్యస్య చ । సంభక్తేన గమేమహి । తన్నో నక్షత్ర
మర్చిమత్ । భానుమత్తేజ ఉచ్చరత్ । ఉపయజ్ఞమిహాగమత్ ॥
ప్రనక్షత్రాయ దేవాయ । ఇంద్రాయేందుగ్ం హవామహే ।
సనస్సవితా సువత్సనిమ్ । పుష్టిదాం వీరవత్తమమ్ । ఉదుత్యం చి
త్రమ్ । అదితిర్న ఉరుష్యతు మహీమూషుమాతరమ్ । ఇదంవిష్ణుః
ప్రతద్విష్ణుః । అగ్నిర్మూర్ధా భువః । అనునోద్యానుమతిరన్వి
దనుమతే త్వమ్ । హవ్యవాహగ్ం స్విష్టమ్ ॥ ౧౬ ॥ అయ
త్యగమధిస్స్విష్టమ్ ॥ ౩ ॥

అగ్నిర్వా అకామయత । అన్నాదో దేవానాగ్ంస్యామితి । స ఏతమగ్నయే కృత్తికాభ్యః పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । తతో వై సోఽన్నాదో దేవానామభవత్ । అగ్నిర్వై దేవానామన్నాదః । యథా హ వా అగ్నిర్దేవానామన్నాదః । ఏవగ్ం హ వా ఏష మనుష్యాణాం భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా కృత్తికాభ్యస్స్వాహా । అంబాయై స్వాహా దులాయై స్వాహా । నితత్న్యై స్వాహాఽభ్రయంత్యై స్వాహా । మేఘయంత్యై స్వాహా వర్షయంత్యై స్వాహా । చుపుణీకాయై స్వాహేతి ॥ ౨౭ ॥ ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తా అస్మాథ్సృష్టాః పరాచీరాయన్ । తాసాగ్ం రోహిణీమభ్యధ్యాయత్ । సోఽకామయత । ఉప మాఽవర్తేత । సమేనయా గచ్ఛేయేతి । స ఏతం ప్రజాపతయే రోహిణ్యై చరుం నిరవపత్ । తతో వై సా తము పావర్తత । సమేనయా గచ్ఛత । ఉప హ వా ఏనం ప్రియమావర్తతే । సం ప్రియేణ గచ్ఛతే । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । ప్రజాపతయే స్వాహా రోహిణ్యై స్వాహా । రోచమానాయై స్వాహా ప్రజాభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౨౮ ॥ సోమో వా అకామయత । ఓషధీనాగ్ం రాజ్యమభిజయేయమితి । స ఏతగ్ం సోమాయ మృగశీర్షాయ శ్యామాకం చరుం పయసి నిరవపత్ । తతో వై స ఓషధీనాగ్ం రాజ్యమభ్యజయత్ । సమానానాగ్ం హ వై రాజ్యమభిజయతి । య ఏతే

న హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । సో
మాయ స్వాహా మృగశీర్షాయ స్వాహా । ఇన్వకాభ్యస్స్వాహౌ
షధీభ్యస్స్వాహా । రాజ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౨౯ ॥
రుద్రో వా అకామయత । పశుమాన్థ్స్యామితి । స ఏతగ్ం రు
ద్రాయార్ద్రాయై ప్రైయంగవం చరుం పయసి నిరవపత్ । తతో
వై స పశుమానభవత్ । పశుమాన్ హ వై భవతి । య ఏతేన హవి
షా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । రుద్రాయ
స్వాహాఽఽర్ద్రాయై స్వాహా । పిన్వమానాయై స్వాహా పశుభ్య
స్స్వాహేతి ॥ ౩౦ ॥ ఋత్వా వా ఇయమలోమకాసీత్ । సాఽకా
మయత । ఓషధీభిర్వనస్పతిభిః ప్రజాయేయేతి । సైతమదిత్యై పున
ర్వసుభ్యాం చరుం నిరవపత్ । తతో వా ఇయమోషధీభిర్వనస్పతి
భిః ప్రాజాయత । ప్రజాయతే హ వై ప్రజయా పశుభిః । య ఏ
తేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి ।
అదిత్యై స్వాహా పునర్వసుభ్యామ్ । స్వాహా భూత్యై స్వాహా ప్ర
జాత్యై స్వాహేతి ॥ ౩౧ ॥ బృహస్పతిర్వా అకామయత ।
బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి । స ఏతం బృహస్పతయే తిష్యాయ నై
వారం చరుం పయసి నిరవపత్ । తతో వై స బ్రహ్మవర్చస్యభవత్ ।
బ్రహ్మవర్చసీ హ వై భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ
చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । బృహస్పతయే స్వాహా
తిష్యాయ స్వాహా । బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహేతి ॥ ౩౨ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్। తే దేవాస్సర్పేభ్య ఆశ్రేషా
భ్య ఆజ్యే కరమ్భం నిరవపన్। తానేతాభిరేవ దేవతాభిరుపాన
యన్। ఏతాభిర్హ వై దేవతాభిర్ద్విషన్తం భ్రాతృవ్యముప
నయతి। య ఏతేన హవిషా యజతే। య ఉ చైనదేవం వేద। సోఽ
త్ర జుహోతి। సర్పేభ్యస్స్వాహా శ్రేషాభ్యస్స్వాహా। దం
దశూకేభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౩౩ ॥ పితరో వా అకామయన్త।
పితృలోక ఋధ్నుయామేతి। త ఏతం పితృభ్యో మఘాభ్యః పురో
డాశగ్ం షట్కపాలం నిరవపన్। తతో వై తే పితృలోక ఆర్ధ్నువ
న్। పితృలోకే హ వా ఋధ్నోతి। య ఏతేన హవిషా యజతే। య
ఉ చైనదేవం వేద। సోఽత్ర జుహోతి। పితృభ్యస్స్వాహా మఘా
భ్యః। స్వాహానఘాభ్యస్స్వాహా గదాభ్యః। స్వాహారుంధతీ
భ్యస్స్వాహేతి ॥ ౩౪ ॥ అర్యమా వా అకామయత। పశు
మాన్త్స్యామితి। స ఏతమర్యమ్ణే ఫల్గునీభ్యాం చరుం నిరవపత్। త
తో వై స పశుమానభవత్। పశుమాన్హ వై భవతి। య ఏతేన హ
విషా యజతే। య ఉ చైనదేవం వేద। సోఽత్ర జుహోతి। అర్యమ్ణే
స్వాహా ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౩౫ ॥
భగో వా అకామయత। భగీ శ్రేష్ఠీ దేవానాగ్ం స్యామితి। స ఏ
తం భగాయ ఫల్గునీభ్యాం చరుం నిరవపత్। తతో వై స భగీ శ్రే
ష్ఠీ దేవానామభవత్। భగీ హ వై శ్రేష్ఠీ సమానానాం భవతి।
య ఏతేన హవిషా యజతే। య ఉ చైనదేవం వేద। సోఽత్ర జుహోతి।

భగాయస్వాహా ఫల్గునీభ్యాగ్ంస్వాహా । శ్రైష్ఠ్యాయస్వాహే
తి ॥ ౩౬ ॥ సవితావా అకామయత । శ్రన్మేదేవా దధీరన్ ।
సవితాస్యామితి । సఏతగ్ం సవిత్రే హస్తాయ పురోడాశం ద్వా
దశకపాలం నిరవపదాశూనాం ప్రహీణామ్ । తతో వై తస్మై శ్రద్దే
వా అదధత । సవితాభవత్ । శ్రద్ధవా అస్మై మనుష్యాదధతే । స
వితా సమానానాం భవతి । యఏతేన హవిషాయజతే । యఉచై
నదేవం వేద । సోఽత్రజుహోతి । సవిత్రే స్వాహా హస్తాయ । స్వా
హాదదతే స్వాహాపృణతే । స్వాహాప్రయచ్ఛతే స్వాహా ప్రతి
గృహ్ణతే స్వాహేతి ॥ ౩౭ ॥ త్వష్టావా అకామయత । చిత్రం
ప్రజాంవిందేయేతి । సఏతం త్వష్ట్రే చిత్రాయై పురోడాశమ
ష్టాకపాలం నిరవపత్ । తతో వై సచిత్రం ప్రజామవిందత । చి
త్రగ్ంహవై ప్రజాంవిందతే । యఏతేన హవిషాయజతే । యఉ
చైనదేవంవేద । సోఽత్రజుహోతి । త్వష్ట్రే స్వాహా చిత్రాయై
స్వాహా । చైత్రియస్వాహా ప్రజాయైస్వాహేతి ॥ ౩౮ ॥
వాయుర్వా అకామయత । కామచారమేషు లోకేష్వభిజయేయ
మితి । సఏతద్వాయవే నిష్ట్యాయై గృష్ట్యై దుగ్ధం పయోనిరవప
త్ । తతో వైస కామచారమేషు లోకేష్వభ్యజయత్ । కామచా
రగ్ంహవా ఏషు లోకేష్వభిజయతి । యఏతేన హవిషా యజతే ।
యఉచైనదేవం వేద । సోఽత్రజుహోతి । వాయవే స్వాహా నిష్ట్యై
స్వాహా । కామచారాయ స్వాహాభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౩౯ ॥

ఇంద్రాఽగ్నీ వా అకామయేతామ్ । శ్రైఽష్ఠ్యం దేవానామభిజయే
వేతి । తా వేతమింద్రాఽగ్నిభ్యాం విశాఖాభ్యాం పురోడాశమేకాద
శకపాలం నిరవపతామ్ । తతో వై తౌ శ్రైఽష్ఠ్యం దేవానామభ్యజయ
తామ్ । శ్రైఽష్ఠ్యగ్ం హ వై సమానానామభిజయతి । య ఏతేన హ
విషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । ఇంద్రాఽ
గ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా విశాఖాభ్యాగ్ం స్వాహా । శ్రైఽష్ఠ్యాయ
స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౧౦ ॥ అథైతత్పౌర్ణమాస్యా
ఆజ్యం నిర్వపతి । కామో వై పౌర్ణమాసీ । కామ ఆజ్యమ్ । కా
మేనైవ కామగ్ం సమర్ధయతి । క్షిప్రమేనగ్ం స కామ ఉపనమతి ।
యేన కామేన యజతే । సోఽత్ర జుహోతి । పౌర్ణమాస్యై స్వాహా
కామాయ స్వాహాఽఽగత్యై స్వాహేతి ॥ ౧౧ ॥ ॥ ౪ ॥

మిత్రోఽవా అకామయత । మిత్రధేయమేషు లోకేష్వభి
జయేయమితి । స ఏతం మిత్రాఽయానూరాధేభ్యశ్చరుం నిరవపత్ ।
తతో వై స మిత్రధేయమేషు లోకేష్వభ్యజయత్ । మిత్రధే
యగ్ం హ వా ఏషు లోకేష్వభిజయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । మిత్రాఽయ స్వాహాఽనూరా
ధేభ్యః స్వాహా । మిత్రధేయాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥
ఇంద్రోఽవా అకామయత । జ్యైష్ఠ్యం దేవానామభిజయేయమితి ।
స ఏతమింద్రాఽయ జ్యేష్ఠాయై పురోడాశమేకాదశకపాలం నిరవప
న్మహావ్రీహీణామ్ । తతో వై స జ్యైష్ఠ్యం దేవానామభ్యజయత్ ।

జ్యైష్ఠ్యగ్ంహ వై సమానానామభిజయతి । య ఏతేన హవిషా యజ
తే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । ఇంద్రాయ స్వాహా జ్యై
ష్ఠాయై స్వాహా । జ్యైష్ఠ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౩ ॥ ప్ర
జాపతిర్వా అకామయత । మూలం ప్రజాం విందేయేతి । స ఏతం ప్ర
జాపతయే మూలాయ చరుం నిరవపత్ । తతో వై స మూలం ప్రజామ
విందత । మూలగ్ంహ వై ప్రజాం విందతే । య ఏతేన హవిషా య
జతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । ప్రజాపతయే
స్వాహా మూలాయ స్వాహా । ప్రజాయై స్వాహేతి ॥ ౪౪ ॥ ఆ
పో వా అకామయంత । సముద్రం కామమభిజయేమేతి । తా ఏతమ
ద్భ్యో ఽషాఢాభ్యశ్చరుం నిరవపన్ । తతో వై తాస్సముద్రం కామ
మభ్యజయన్ । సముద్రగ్ంహ వై కామమభిజయతి । య ఏతేన హ
విషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అద్భ్యస్స్వా
హా షాఢాభ్యస్స్వాహా । సముద్రాయ స్వాహా కామాయ స్వా
హా । అభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౫ ॥ విశ్వే వై దేవా అకామయ
న్త । అనపజయ్యం జయేమేతి । త ఏతం విశ్వేభ్యో దేవేభ్యోషాఢా
భ్యశ్చరుం నిరవపన్ । తతో వై తే నపజయ్యమజయన్ । అనప
జయ్యగ్ంహ వై జయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదే
వం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహాషా
ఢాభ్యస్స్వాహా । అనపజయ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౬ ॥
బ్రహ్మా వా అకామయత । బ్రహ్మలోకమభిజయేయమితి । తదేతం

బ్రహ్మణేఽభిజితే చరుం నిరవపత్ । తతో వై తద్బ్రహ్మలోకమభ్య
జయత్ । బ్రహ్మలోకగ్ం హ వా అభిజయతి । య ఏతేన హవిషా
యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । బ్రహ్మణే
స్వాహాఽభిజితే స్వాహా । బ్రహ్మలోకాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వా
హేతి ॥ ౨౭ ॥ విష్ణుర్వా అకామయత । పుణ్యగ్ం శ్లోకగ్ం
శృణ్వీయ । న మా పాపీ కీర్తిరాగచ్ఛేదితి । స ఏతం విష్ణవే శ్రో
ణాయై పురోడాశం త్రికపాలం నిరవపత్ । తతో వై స పుణ్యగ్ం
శ్లోకమశృణుత । నైనం పాపీ కీర్తిరాగచ్ఛత్ । పుణ్యగ్ం హ
వై శ్లోకగ్ం శృణుతే । నైనం పాపీకీర్తిరాగచ్ఛతి । య ఏతేన
హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । విష్ణ
వే స్వాహా శ్రోణాయై స్వాహా । శ్లోకాయ స్వాహా శ్రుతాయ
స్వాహేతి ॥ ౨౮ ॥ వసవో వా అకామయంత । అగ్రం దేవతా
నాం పరీయామేతి । త ఏతం వసుభ్యశ్శ్రవిష్ఠాభ్యః పురోడాశ
మష్టాకపాలం నిరవపన్ । తతో వై తేఽగ్రం దేవతానాం పర్యా
యన్ । అగ్రగ్ం హ వై సమానానాం పర్యేతి । య ఏతేన హవి
షా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । వసుభ్యస్స్వా
హా శ్రవిష్ఠాభ్యస్స్వాహా । అగ్రాయ స్వాహా పరీత్యై స్వాహే
తి ॥ ౨౯ ॥ ఇంద్రో వా అకామయత । దృఢోఽశిథిలస్స్యామితి ।
స ఏతం వరుణాయ శతభిషజే భేషజేభ్యః పురోడాశం దశకపాలం
నిరవపత్కృష్ణానాం వ్రీహీణామ్ । తతో వై స దృఢోఽశిథిలోఽభవ

త్ । దృఢో హ వా అశిథిలో భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య
ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । వరుణాయ స్వాహా శతభిషజే
స్వాహా । భేషజేభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౨౦ ॥ అజో వా ఏకపాదకామ
యత । తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి । స ఏతమజాయైకపదే ప్రో
ష్ఠపదేభ్యశ్చరుం నిరవపత్ । తతో వై స తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చస్యభ
త్ । తేజస్వీ హ వై బ్రహ్మవర్చసీ భవతి । య ఏతేన హవిషా యజ
తే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అజాయైకపదే స్వా
హా ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా । తేజసే స్వాహా బ్రహ్మవర్చసాయ
స్వాహేతి ॥ ౨౧ ॥ ☞ అహిర్వై బుధ్నియోఽకామయత । ఇ
మాం ప్రతిష్ఠాం విందేయేతి । స ఏతమహయే బుధ్నియాయ ప్రోష్ఠ
పదేభ్యః పురోడాశం భూమికపాలం నిరవపత్ । తతో వై స ఇమాం
ప్రతిష్ఠామవిందత । ఇమాగ్ం హ వై ప్రతిష్ఠాం విందతే । య ఏతేన
హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అహయే
బుధ్నియాయ స్వాహా ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా । ప్రతిష్ఠాయై స్వా
హేతి ॥ ౨౨ ॥ పూషా వా అకామయత । పశుమాన్థ్స్యామి
తి । స ఏతం పూష్ణే రేవత్యై చరుం నిరవపత్ । తతో వై స పశు
మానభవత్ । పశుమాన్ హ వై భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । పూష్ణే స్వాహా రేవత్యై
స్వాహా । పశుభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౨౩ ॥ అశ్వినౌ వా అకామ
యేతామ్ । శ్రోత్రస్వినావబధిరౌ స్యావేతి । తావేతమశ్విభ్యా

నాశ్వయుగ్భ్యాం పురోడాశం ద్వికపాలం నిరవపతామ్ । తతో వైతౌ శ్రోత్రస్వినావబధిరావభవతామ్ । శ్రోత్రస్వీ హ వా అబధిరో భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అశ్విభ్యాగ్ం స్వాహాఽశ్వయుగ్భ్యాగ్ం స్వాహా । శ్రోత్రాయ స్వాహా శ్రుత్యై స్వాహేతి ॥ ౫౪ ॥ యమో వా అకామయత । పితౄణాగ్ం రాజ్యమభిజయేయమితి । స ఏతం యమాయాపభరణీభ్యశ్చరుం నిరవపత్ । తతో వై స పితౄణాగ్ం రాజ్యమభ్యజయత్ । సమానానాగ్ం హ వై రాజ్యమభిజయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । యమాయ స్వాహాఽపభరణీభ్యస్స్వాహా । రాజ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౫౫ ॥ అథైతదమావాస్యాయా ఆజ్యం నిర్వపతి । కామో వా అమావాస్యా । కామ ఆజ్యమ్ । కామేనైవ కామగ్ం సమర్ధయతి । క్షిప్రమేనగ్ం స కామ ఉపనమతి । యేన కామేన యజతే । సోఽత్ర జుహోతి । అమావాస్యాయై స్వాహా కామాయ స్వాహాఽఽగత్యై స్వాహేతి ॥ ౫౬ ॥ ॥ ౫ ॥

చంద్రమా వా అకామయత । అహోరాత్రానర్ధమాసాన్మాసానృతూంథ్సంవథ్సరమాప్త్వా । చంద్రమసస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నుయామితి । స ఏతం చంద్రమసే ప్రతీదృశ్యాయై పురోడాశం పంచదశకపాలం నిరవపత్ । తతో వై సోఽహోరాత్రానర్ధమాసాన్మాసానృతూంథ్సంవథ్సరమాప్త్వా । చంద్రమస

స్యసాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోత్ । అహోరాత్రాణి హ వా
అర్ధమాసాన్మాసానృతూంత్సంవత్సరమాప్త్వా । చంద్రమసస్సా
యుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య
ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । చంద్రమసే స్వాహా ప్రతీదృ
శ్యాయై స్వాహా । అహోరాత్రేభ్యస్స్వాహా౽ర్ధమాసేభ్యస్స్వా
హా । మాసేభ్యస్స్వాహర్తుభ్యస్స్వాహా । సంవత్సరాయ స్వా
హేతి ॥ ౫౭ ॥ అహోరాత్రే వా అకామయేతామ్ । అత్య
హోరాత్రే ముచ్యేవహి । న నావహోరాత్రే ఆప్నుయాతామి
తి । తే ఏతమహోరాత్రాభ్యాఞ్చరుం నిరవపతామ్ । ద్వయా
నాం వ్రీహీణామ్ । శుక్లానాంచ కృష్ణానాంచ । సవాత్యోర్దు
గ్ధే । శ్వేతాయైచ కృష్ణాయైచ । తతో వై తే అత్యహోరాత్రే అ
ముచ్యేతే । నైనే అహోరాత్రే ఆప్నుతామ్ । అతిహ వా అ
హోరాత్రే ముచ్యతే । నైనమహోరాత్రే ఆప్నుతః । య ఏ
తేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి ।
అహ్నే స్వాహా రాత్రియై స్వాహా । అతిముక్త్యై స్వాహేతి ॥ ౫౮ ॥
ఉషా వా అకామయత । ప్రియాదిత్యస్య సుభగా స్యామితి । సై
తముషసే చరుం నిరవపత్ । తతో వై సా ప్రియాదిత్యస్య సుభ
గా౽భవత్ । ప్రియో హ వై సమానానాగ్ం సుభగో భవతి । య
ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి ।
ఉషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహా । వ్యూషుష్యై స్వాహా౽వ్యుచ్ఛం

త్యై స్వాహా । పుష్ట్యై స్వాహేతి ॥ ౪౯ ॥ అథైతస్మై నక్ష
త్రాయ చరుం నిర్వపతి । యథా త్వం దేవానామసి । ఏవమహం
మనుష్యాణాం భూయాసమితి । యథా హ వా ఏతద్దేవానామ్ । ఏ
వగ్ం హ వా ఏష మనుష్యాణాం భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । నక్షత్రాయ స్వాహో
దేష్యతే స్వాహా । ఉద్యతే స్వాహోదితాయ స్వాహా । హరసే
స్వాహా భరసే స్వాహా । భ్రాజసే స్వాహా తేజసే స్వాహా । తపసే స్వా
హా బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహేతి ॥ ౫౦ ॥ సూర్యో వా అకామయత ।
నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠా స్యామితి । స ఏతగ్ం సూర్యాయ నక్షత్రే
భ్యశ్చరుం నిరవపత్ । తతో వై స నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠాఽభవత్ ।
ప్రతిష్ఠా హ వై సమానానాం భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । సూర్యాయ స్వాహా న
క్షత్రేభ్యః స్వాహా । ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి ॥ ౫౧ ॥ అథైత
మదిత్యై చరుం నిర్వపతి । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠ
తి । సోఽత్ర జుహోతి । అదిత్యై స్వాహా ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి ॥ ౫౨ ॥
అథైతం విష్ణవే చరుం నిర్వపతి । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞ ఏవాన్త
తః ప్రతితిష్ఠతి । సోఽత్ర జుహోతి । విష్ణవే స్వాహా యజ్ఞాయ స్వా
హా । ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి ॥ ౫౩ ॥ ॥ ౫ ॥

అగ్నిః పంచదశ ప్రజాపతిష్షోడశ సోమ ఏకాదశ రుద్రో ద
శ త్రైకాదశ బృహస్పతిర్దశ దేవాసురా నవ పితర ఏకాదశా

ర్యమా భగో దశ దశ సవితా చతుర్దశ త్వష్టా వాయురింద్రాగ్నీ ద
శ దశా హైతత్పౌర్ణమాస్యా అష్టౌ పంచదశ । మిత్రఇంద్రస్సప్రజా
పతిర్దశ దశాప ఏకాదశ విశ్వే బ్రహ్మా దశదశ విష్ణుస్త్రయోదశ
వసవ ఇంద్రో ఽజో హిర్బుధ్నియః పూషాశ్వినా యమో దశ ద
శా హైతదమావాస్యాయా అష్టౌ పంచదశ ॥ చంద్రమాః పంచదశా
హోరాత్రే ఽస్తదశోషా ఏకాదశా హైతస్మై సత్కుతా ఽయత్రయో
దశ సూర్యో దశా హైతమదిత్యై పంచా హైతం విష్ణవై షట్థ్సప్త ॥

సవితాశూనాం వ్రీహీణామింద్రో ఽమహావ్రీహీణామింద్రః
కృష్ణానాం వ్రీహీణామశూరాగ్రాతే ఽద్వయానాం వ్రీహీణామ్ ।
పితరః షట్కపాలగ్ం సవితా ద్వాదశకపాలమింద్రాగ్నీ ఏకాదశ
కపాలమింద్ర ఏకాదశకపాలమింద్రో ఽదశకపాలం విష్ణుస్త్రికపా
లమహిర్బుధ్నియ ఏకకపాలమశ్వినా ద్వికపాలం చంద్రమాః పంచదశ
కపాలమగ్నిస్త్వష్టా వసవో ఽష్టాకపాలమన్యత్ర చరుమ్ । రుద్రో ఽ
ర్యమాపూషా పశుమాన్ ధాన్యగ్ంసోమో రుద్రో బృహస్పతిః ప
యసి వాయుః పయస్సోమో వాయు రింద్రాగ్నీ మిత్ర ఇంద్ర ఆ
పో బ్రహ్మా యమో ఽభిజిత్యై త్వష్టా ప్రజాపతిః ప్రజాయై పౌర్ణమా
స్యై అమావాస్యాయా ఆగత్యై విశ్వేజిత్యై అశ్వినాశుత్యై
బ్రహ్మా తదైతం విష్ణుస్సప్తతం వాయుస్సప్తతదాపస్త్రాః । పితరో విశ్వే
వసవో కామయంత మేతి తపతం నిరవపన్ । ఆపోకామయంత మే
తి తాపతం నిరవపన్ । ఇంద్రాగ్నీ అశ్వినా వకామయేత్రాం వేతి

త్వా ప్రైతం నిరవపతామ్ । అశ్వినావార్తా తే౽వాతకామయేత్వామితి
తేప్రైతం నిరవపతామ్ । అన్యత్రాం౽ కామయతమితి సప్రైతం నిరవప
త్ । ఇంద్రాగ్నీ తే౽ష్యమింద్రో౽జ్యైష్ఠ్యమింద్రో౽ధృతః । అ
హిస్సూర్యోదితైర్వ విష్ణవే ప్రతిష్ఠాయై । సోమో యమస్స్వమానా
నామ్ । అగ్నిర్నో౽రిరిషస్స్వస్త్రరిరిషః ॥

అగ్నిర్నః ఋధ్యాస్మ నవోనవో౽గ్నిమిత్రశ్చంద్రమాష్షట్.
అగ్నిర్నస్తనో౽వాయురహిర్బుధ్న్యఋత్వా వా ఇయమ
స్తే తత్వాంర్ణమాపాత్ అజోవా ఏకపాద్గూర్యస్తి౽వష్టిః ॥.

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు .

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

ప్రథమప్రపాఠకస్సమాప్తః.

॥ ద్వితీయప్రపాఠకప్రారమ్భః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ తృతీయస్యామితోదివిసోమఆసీత్ । తంగా
యత్ర్యాహరత్ । తస్య పర్ణమచ్ఛిద్యత । తత్పర్ణో౽భవత్ ।
తత్పర్ణస్య పర్ణత్వమ్ । బ్రహ్మవై పర్ణః । యత్పర్ణశాఖయా వ
త్సానపాకరోతి । బ్రహ్మణైవైనా నపాకరోతి । గాయత్రో౽వై
పర్ణః । గాయత్రా౽ఃపశవః ॥ ౧ ॥ తస్మాత్త్రీణి త్రీణి పర్ణస్య ప
లాశాని । త్రిపదాగాయత్రీ । యత్పర్ణశాఖయాగాః ప్రార్ప

యతి । స్వయైవైనా దేవతయా ప్రార్పయతి । యం కామయేతా పశుః స్యాదితి । అపర్ణాం తస్మై శుష్కాగ్రామాహరేత్ । అపశురేవ భవతి । యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి । బహుపర్ణాం తస్మై బహుశాఖామాహరేత్ । పశుమంతమేవైనం కరోతి ॥ ౨ ॥ యత్ప్రాచీమాహరేత్ । దేవలోకమభిజయేత్ । యదుదీచీం మనుష్యలోకమ్ । ప్రాచీముదీచీమాహరతి । ఉభయోర్లోకయోరభిజిత్యై । ఇషే త్వోర్జే త్వేత్యాహ । ఇషమేవోర్జం యజమానే దధాతి । వాయవః స్థేత్యాహ । వాయుర్వా అంతరిక్షస్యాధ్యక్షాః । అంతరిక్షదేవత్యాః ఖలు వై పశవః ॥ ౩ ॥ వాయవ ఏవైనాన్పరి దదాతి । ప్రవా ఏనానేతదాకరోతి । యదాహ । వాయవః స్థేత్యుపాయవః స్థేత్యాహ । యజమానాయైవ పశూనుపహ్వయతే । దేవో వః సవితా ప్రార్పయత్విత్యాహ ప్రసూత్యై । శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఇత్యాహ । యజ్ఞో హి శ్రేష్ఠతమం కర్మ । తస్మాదేవమాహ । ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమిత్యాహ ॥ ౪ ॥ వత్సేభ్యశ్చ వా ఏతాః పురా మనుష్యేభ్యశ్చాప్యాయంత । దేవేభ్య ఏవైనా ఇంద్రాయాప్యాయయతి । ఊర్జస్వతీః పయస్వతీరిత్యాహ । ఊర్జం హి పయః సంభరంతి । ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా ఇత్యాహ ప్రజాత్యై । మా వస్తేన ఈశత మాఘశంస ఇత్యాహ గుప్త్యై । రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్త్విత్యాహ । రుద్రాదేవైనాస్త్రాయతే । ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీః

రిత్యాహ । ప్రజాపతిర్వావష్ఠివాష్మస్సభిర్హ్యేకకరోతి ॥ ౫ ॥ యజమా
నస్య పశూన్పాహీత్యాహ । పశూనాంగోపీథాయ । తస్మాత్సా
యం పశవఉపసమావర్తంతే । అసథస్పాగయతి । గర్భాణాంధృ
త్యా అప్రపాదాయ । తస్మాద్గర్భాః ప్రజానామప్రమాయుకాః ।
ఉపరీవనిదధాతి । ఉపరీవహి సువర్గోలోకః । సువర్గస్య లోక
స్య సమష్ట్యై ॥ ౬ ॥ పశవఃకరోతి పశవోదేవ భాగమిత్యాహ క
రోతి నవచ ॥ ౧ ॥

దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవఇత్యశ్వపర్శుమాదత్తే ప్రసూత్యై ।
అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌహి దేవానామధ్వర్యూ
ఆస్తామ్ । పూష్ణోహస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । యోవా ఓషధీః
పర్వశోవేద । నైనాస్సహినస్తి । ప్రజాపతిర్వా ఓషధీఃపర్వశో
వేద । సఏనానహినస్తి । అశ్వపర్శ్వా బర్హిరచ్ఛైతి । ప్రా
జాపత్యోవా అశ్వస్సయోనిత్వాయ ॥ ౭ ॥ ఓషధీనామహిగ్ం
సాయై । యజ్ఞస్య ఘోషదసీత్యాహ । యజమానమేవవర్చయిం దధా
తి । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షఃప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసా
మపహత్యై । ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛేత్యాహ । విద్యా
వైధిషణా । విద్యయైవైనదచ్ఛైతి । మనునాకృతాస్వధయావితష్టే
త్యాహ । మానవీహిపర్శుస్స్వధాకృతా ॥ ౮ ॥ తఆవహంతి క
వయఃపురస్తాదిత్యాహ । శుశ్రువాగ్ం సోవై కవయః । యజ్ఞఃపుర
స్తాత్ । ముఖతఏవ యజ్ఞమారభతే । అథోయదేవముక్త్వాయత్రః

కుతస్త్వా హరతి । తత్ప్రాచ్యైవ దిశో భవతి । దేవేభ్యో జుష్టమి
హ బర్హిరాసద ఇత్యాహ । బర్హిషస్సమృద్ధ్యై । కర్మణోఽన
పరాధాయ । దేవానాంపరిషూతమసీత్యాహ ॥ ౯ ॥ యద్వా
ఇదంకించ । తద్దేవానాం పరిషూతమ్ । అథో యథా వస్యసే ప్రతి
ప్రోచ్యాహేదం కరిష్యామీతి । ఏవమేవ తదధ్వర్యుర్దేవేభ్యః
ప్రతిప్రోచ్య బర్హిర్దాతి । ఆత్మనోఽహిగ్ంసాయై । యావతస్త
మ్బాన్పరిదిశేత్ । యత్తేషాముచ్ఛిగ్ంష్యాత్ । అతితద్యజ్ఞస్య
రేచయేత్ । ఏకగ్గ్ంస్తంబంపరిదిశేత్ । తగ్ం సర్వందాయాత్ ॥
యజ్ఞస్యానతిరేకాయ । వర్షవృద్ధమసీత్యాహ । వర్షవృద్ధా వా
ఓషధయః । దేవబర్హిరిత్యాహ । దేవేభ్య ఏవైనత్కరోతి । మా
త్వాన్వఙ్మా తిర్యగిత్యాహాహిగ్ంసాయై । పర్వ తే రాధ్యాసమి
త్యాహర్ధ్యై । ఆచ్ఛేత్తా తే మారిషమిత్యాహ । నాస్యాత్మనోఽమీ
యతే । య ఏవం వేద ॥ ౧౦ ॥ దేవబర్హిశ్శతవల్శం విరోహే
త్యాహ । ప్రజా వై బర్హిః । ప్రజానాం ప్రజననాయ । సహస్ర
వల్శా వివయగ్ం రుహేమేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే ।
పృథివ్యాస్సంపృచఃపాహీత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । అయుంగాయు
గ్గాన్ముష్టీన్ లునోతి । మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై । సుసంభృతా
త్వా సంభరామీత్యాహ । బ్రహ్మణైవైనథ్సంభరతి ॥ ౧౧ ॥ అ
దిత్యై రాస్నాసీత్యాహ । ఇయం వా అదితిః । అస్యా ఏవైనద్రా
స్నాం కరోతి । ఇంద్రాణ్యై సన్నహనమిత్యాహ । ఇంద్రాణీ

వాఽగ్రే దేవతానాగ్ం సమనహ్యత । సార్ధ్నోత్ । ఋద్ధ్యై సన్న
హ్యతి । ప్రజా వై బర్హిః । ప్రజానామపరావాపాయ । తస్మా
థ్సాన్నవసంతతాః ప్రజా జాయంతే ॥ ౧౩ ॥ పూషా తే గ్రం
థిం గ్రథ్నాత్విత్యాహ । పుష్టిమేవ యజమానే దధాతి । స తే మా
స్థాదిత్యాహ హిగ్ంసాయై । పశ్చాత్ప్రాంచముపగూహతి । ప
శ్చాద్వై ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే । పశ్చాదేవాస్మై ప్రాచీన
గ్ం రేతో దధాతి । ఇంద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛ ఇత్యా
హ । ఇంద్రియమేవ యజమానే దధాతి । బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా
హరామీత్యాహ । బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః ॥ ౧౪ ॥
☞ బ్రహ్మణైవైనద్ధరతి । ఉర్వంతరిక్షమన్విహీత్యాహ గత్యై । దే
వంగమనమసీత్యాహ । దేవానేవైనద్గమయతి । అనధస్సాదయతి । గ
ర్భాణాం ధృత్యై అప్రపాదాయ । తస్మాద్గర్భాః ప్రజానామ
ప్రపాదుకాః । ఉపరీవ నిదధాతి । ఉపరీవ హి సువర్గో లోకః । సు
వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౧౫ ॥ సయోనిత్వాయ స్వధా
కృతాసీత్యాహ దాయాదేవైవ భరతి జాయంతే బృహస్పతిస్స
మష్ట్యై ॥ ౨ ॥

పూర్వేద్యురిధ్మాబర్హిః కరోతి । యజ్ఞమేవారభ్య గృ
హీత్వోపవసతి । ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృజత । తస్యోఖే అస్రగ్ంసె
తామ్ । యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః । యథ్సాన్నాయోఖే భవతః । య
జ్ఞస్యైవ తన్ముఖే ఉపదధాత్యప్రస్రగ్ంసాయ । శుంధధ్వం దైవ్యా

యజ్ఞకర్మణే దేవయజ్యాయా ఇత్యాహ । దేవయజ్యాయా ఏవైనానిసంధతి । మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసీత్యాహ ॥ ౧౬ ॥ అంతరిక్షంవై మాతరిశ్వనో ఘర్మః । ఏషాంలోకానాం విధృత్యై । ద్యౌరసి పృథివ్యసీత్యాహ । దివశ్చ హ్యేషా పృథివ్యాశ్చ సంభృతా । యదుఖా । తస్మాదేవమాహ । విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నేత్యాహ । వృష్టిర్వై విశ్వధాయాః । వృష్టిమేవావరుంధే । దృగ్ంహస్వ మా హ్వారిత్యాహ ధృత్యై ॥ ౧౭ ॥ వసూనాం పవిత్రమసీత్యాహ । ప్రాణా వై వసవః । తేషాం వా ఏతద్భాగధేయమ్ । యత్పవిత్రమ్ । తేభ్య ఏవైనత్కరోతి । శతధారగ్ం సహస్రధారమిత్యాహ । ప్రాణేష్వేవాయుర్దధాతి సర్వత్వాయ । త్రివృత్పలాశ శాఖాయాం దర్భమయం భవతి । త్రివృద్వై ప్రాణః । త్రివృతమేవ ప్రాణం మధ్యతో యజమానే దధాతి ॥ ౧౮ ॥ సౌమ్యః పర్ణస్సయోనిత్వాయ । సాక్షాత్పవిత్రం దర్భాః । ప్రాఖ్యాయమధ్యే నిదధాతి । తత్ప్రాణాపానయోరూపమ్ । తిర్యక్ప్రాణః । తద్దర్శస్యరూపమ్ । దార్శ్యగ్ం హ్యేతదహః । అన్నం వై చంద్రమాః । అన్నం ప్రాణాః । ఉభయమేవోపైత్యజామిత్వాయ ॥ ౧౯ ॥ తస్మాదయగ్ం సర్వత్ర పవతే । హుత స్తోకో హుతోద్రప్స ఇత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । హవిషో స్కందాయ । నహి హుతగ్ం స్వాహాకృతగ్ం స్కందతి । దివినాకో నామాగ్నిః । తస్య విప్రుషో భా

గ్ధేయమ్ । అగ్నయే బృహతే నాకాయేత్యాహ । నాకమేవా
గ్నిం భాగధేయేన సమర్ధయతి । స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యామి
త్యాహ । ద్యావాపృథివ్యోరేవైనత్ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౨౦ ॥
పవిత్రవత్యానయతి । అపాం చైవౌషధీనాం చ రసగ్ం సగ్ంసృజ
తి । అథో ఓషధీష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయతి । అనారభ్య వా
చంయచ్ఛతి । యజ్ఞస్య ధృత్యై । ధారయన్నాసతే । ధారయ
న్త ఇవ హి మహన్తి । కామధుక్ష ఇత్యాహ తృతీయస్యై । త్రయ
ఇమే లోకాః । ఇమానేవ లోకాన్యజమానో దుహే ॥ ౨౧ ॥
అమూమితి నామ గృహ్ణాతి । భద్రమేవాసాం కర్మాఽవిష్కరోతి ।
సా విశ్వాయుస్సా విశ్వవ్యచాః సా విశ్వకర్మేత్యాహ । ఇయం వై
విశ్వాయుః । అన్తరిక్షం విశ్వవ్యచాః । అసౌ విశ్వకర్మా ।
ఇమానేవైతాభిర్లోకాన్యథాపూర్వం దుహే । అథో యథా
ప్రదాత్రే పుణ్యమాశాస్తే । ఏవమేవైనా ఏతదుపస్తౌతి । తస్మా
త్ప్రగాదిత్స్యన్నీడయ వన్దమానా ఉపస్తువన్తః పశూన్దుహ
న్తి ॥ ౨౨ ॥ బహుదుగ్ధీన్ద్రాయ దేవేభ్యో హవిరితి వాచం వి
సృజతే । యథాదేవతమేవ ప్రసౌతి । దైవ్యస్య చ మానుషస్య
చ వ్యావృత్త్యై । త్రిరాహ । త్రిషత్యా హి దేవాః । అవాచం య
మోనవాగ్భ్యోత్తరాః । అపరిమితమేవావరున్ధే । న దారుపా
త్రేణ దుహ్యాత్ । అగ్నివద్వై దారుపాత్రమ్ । యద్దారుపాత్రే
ణ దుహ్యాత్ ॥ ౨౩ ॥ యాతయామ్నా హవిషా యజేత । అ

ష్ఠో ఖల్వాహుః । పురోడాశముఖాని వై హవీగ్ంషి । నేతత్తేనపు
రోడాశగ్ంహవిష్టో యామోస్తీతి । కామమేవ దారుపాత్రేణ దు
హ్యాత్ । శూద్ర ఏవ న దుహ్యాత్ । అసతో వా ఏష సంభూతః ।
యచ్ఛూద్రః । అహవిరేవ తదిత్యాహుః । యచ్ఛూద్రో దోగ్ధి
॥ ౨౭ ॥ అగ్నిహోత్రమేవ న దుహ్యాచ్ఛూద్రః । తద్ధి నో
త్పునంతి । యదా ఖలు వై పవిత్రమత్యేతి । అథ తద్ధవిరితి । సం
పృచ్యధ్వమృతావరీరిత్యాహ । అపాం చైవౌషధీనాంచ రసగ్ం
సగ్ంసృజతి । తస్మాదపాంచౌషధీనాంచ రసముపజీవామః । మం
ద్రా ధనస్య సాతయ ఇత్యాహ । పుష్టిమేవ యజమానే దధాతి ।
సోమేన త్వాతనచ్మీంద్రాయ దధీత్యాహ ॥ ౨౯ ॥ సోమమే
వైనత్కరోతి । యో వై సోమం భక్షయిత్వా । సంవత్సరగ్ంసో
మం న పిబతి । పునర్భక్ష్యోస్య సోమపీథో భవతి । సోమః ఖలు వై
సాన్నాయ్యమ్ । య ఏవం విద్వాంథ్సాన్నాయ్యం పిబతి । అపు
నర్భక్ష్యోస్య సోమపీథో భవతి । న మృన్మయేనాపిదధ్యాత్ ।
యన్మృన్మయేనాపిదధ్యాత్ । పితృదేవత్యగ్ంస్యాత్ ॥ ౨౮ ॥
అయస్పాత్రేణ వా దారుపాత్రేణ వాపిదధాతి । తద్ధి సదేవమ్ ।
ఉదన్వద్భవతి । ఆపో వై రక్షోఘ్నీః । రక్షసామపహత్యై । అద
స్తమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞాయైవైనదద
స్తం కరోతి । విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వేత్యాహ గుప్త్యై । అనధస్సా
దయతి । గర్భాణాం ధృత్యా అప్రపాదాయ । తస్మాద్గర్భాః ప్ర

జానామప్రపాదుకాః । ఉపరీవ నిదధాతి । ఉపరీవ హి సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౨౭ ॥

అసీత్యాహ ధృత్యై యజమానా వేదధాత్యజామిత్వాయ స్థాపయతి మహీం దుహంతి మహ్యద్రోగ్ధీతి దధీత్యాహ పాత్ర్యథాన్వాదయతి పంచ చ ॥ ౩ ॥

కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయమిత్యాహ శక్త్యై । యజ్ఞస్య వై సంతతిమను ప్రజాః పశవో యజమానస్య సంతాయంతే । యజ్ఞస్య విచ్ఛిత్తిమను ప్రజాః పశవో యజమానస్య విచ్ఛిద్యంతే । యజ్ఞస్య సంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సంతత్యై స్తృణామి సంతత్యై త్వా యజ్ఞస్యేత్యాహవనీయాంథ్సంతనోతి । యజమానస్య ప్రజాయై పశూనాగ్ం సంతత్యై । అపః ప్రణయతి । శ్రద్ధా వా ఆపః । శ్రద్ధామేవారభ్య ప్రణీయ ప్రచరతి । అపః ప్రణయతి । యజ్ఞో వా ఆపః ॥ ౨౮ ॥ యజ్ఞమేవారభ్య ప్రణీయ ప్రచరతి । అపః ప్రణయతి । వజ్రో వా ఆపః । వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహృత్య ప్రణీయ ప్రచరతి । అపః ప్రణయతి । ఆపో వై రక్షోఘ్నీః । రక్షసామపహత్యై । అపః ప్రణయతి । ఆపో వై దేవానాం ప్రియం ధామ । దేవానామేవ ప్రియం ధామ ప్రణీయ ప్రచరతి ॥ ౨౯ ॥ అపః ప్రణయతి । ఆపో వై సర్వా దేవతాః । దేవతా ఏవారభ్య ప్రణీయ ప్రచరతి । వేషాయ త్వేత్యాహ । వేషాయ హ్యేనదాదత్తే । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై ।

ధూరసీత్యాహ । ఏష వై ధుర్యోఽగ్నిః । తం యదనుపస్పృశ్యాతీయాత్ ॥
అధ్వర్యుంచ యజమానంచ ప్రదహేత్ । ఉపస్పృశ్యాత్యేతి । అ
ధ్వర్యోశ్చ యజమానస్య చాప్రదాహాయ । ధూర్వ తం యోఽస్మాన్
ధూర్వతి తం ధూర్వ యం వయం ధూర్వామ ఇత్యాహ । ద్వౌ వావ
పురుషౌ । యం చైవ ధూర్వతి । యశ్చైనం ధూర్వతి । తావుభౌ శు
చార్పయతి । త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం
వహ్నితమం దేవహూతమమిత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ ॥
అహ్రుతమసి హవిర్ధానమిత్యాహానార్త్యై । దృగ్ంహస్వ మా
హ్వారిత్యాహ ధృత్యై । మిత్రస్య త్వా చక్షుషా ప్రేక్ష ఇత్యాహ
మిత్రత్వాయ । మా భేర్మా సంవిక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషమిత్యా
హాహిగ్ంసాయై । యద్వై కించ వాతో నాభివాతి । తత్సర్వం వ
రుణదేవత్యమ్ । ఉరు వాతాయేత్యాహ । అవరుణమేవైనత్క
రోతి । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యై । అశ్వినో
ర్బాహుభ్యామిత్యాహ ॥ ౩౨ ॥ అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వ
ర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । అగ్నయే జు
ష్టం నిర్వపామీత్యాహ । అగ్నయ ఏవైనాం జుష్టం నిర్వపతి । త్రి
ర్యజుషా । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యై । తూ
ష్ణీం చతుర్థమ్ । అపరిమితమేవావరుంధే । సర్వమేవానుపూర్వ
గ్ం హవీగ్ంషి నిర్వపతి ॥ ౩౩ ॥ ఇదం దేవానామిదము న
స్సహేత్యాహ వ్యావృత్త్యై । స్ఫాత్యై త్వా నారాత్యా ఇత్యాహ

హ గుప్త్యై । తమసీవ వా ఏషోంతశ్చరతి । యః పరీణహి । సువ
రభివిఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిరిత్యాహ । సువరేవాభివిపశ్యతి
వైశ్వానరం జ్యోతిః । ద్యావా పృథివీ హవిషి గృహీత ఉదవేపే
తామ్ । దృగ్ంహంతాం దుర్యా ద్యావాపృథివ్యోరిత్యాహ । గృ
హాణాం ద్యావాపృథివ్యోర్ధృత్యై । ఉర్వంతరిక్షమన్విహీత్యా
హ గత్యై । అదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయామీత్యాహ । ఇయం వా అ
దితిః । అస్యా ఏవైనముపస్థే సాదయతి । అగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వే
త్యాహ గుప్త్యై ॥ ౩౪ ॥ యజ్ఞో వా ఆపో ధామ ప్రణీయ ప్రచర
న్త్యుత్తరయా దేతద్బాహుభ్యామిత్యాహ హవీగ్ంషి నిర్వపతి గత్యై చ
త్వారి చ ॥ ౪ ॥

ఇంద్రో వృత్రమహన్ । సోపః । అభ్యమ్రియత । తా
సాం యన్మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవమాసీత్ । తదపోదక్రామ
త్ । తే దర్భా అభవన్ । యద్దర్భైరప ఉత్పునాతి । యా ఏవ
మేధ్యా యజ్ఞియాస్సదేవా ఆపః । తాభిరేవైనా ఉత్పునాతి । ద్వా
భ్యాముత్పునాతి ॥ ౩౫ ॥ ☞ ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై । దే
వో వస్సవితోత్పునాత్విత్యాహ । సవితృప్రసూతమేవైనా ఉత్పునా
తి । అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణేత్యాహ । అసౌ వా ఆదిత్యోఽచ్ఛిద్రం ప
విత్రమ్ । తేనైవైనా ఉత్పునాతి । వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిరిత్యా
హ । ప్రాణా వా ఆపః । ప్రాణా వసవః । ప్రాణా రశ్మయః ॥ ౩౬ ॥
ప్రాణైరేవ ప్రాణాన్త్సంపృణక్తి । సావిత్రియర్చా ।

సవితృప్రసూతం మేకర్మాసదితి। సవితృప్రసూతమేవాస్య కర్మభవతి। పచ్ఛోభాగాయత్రియాత్రిష్టసమృద్ధత్వాయ। ఆపోదేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువ ఇత్యాహ। రూపమేవాసామేతన్మహిమానం వ్యాచష్టే। అగ్రఇమం యజ్ఞంనయతాగ్రే యజ్ఞపతిమిత్యాహ। అగ్రఏవయజ్ఞంనయంతి। అగ్రే యజ్ఞపతిమ్ ॥ ౩౭ ॥ యుష్మానింద్రో వృణీత వృత్రతూర్యే యూయమింద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్య ఇత్యాహ। వృత్రగ్ం హ హనిష్యన్నింద్ర ఆపోవవ్రే। ఆపోహేంద్రంవవ్రిరే। సంజ్ఞామేవాసామేతత్సామానం వ్యాచష్టే। ప్రోక్షితాస్స్థేత్యాహ। తేనాపః ప్రోక్షితాః। అగ్నయేవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యామిత్యాహ। యథాదేవతమేవైనాః ప్రోక్షతి। త్రిః ప్రోక్షతి। త్ర్యావృద్ధియజ్ఞః ॥ ౩౮ ॥ అథోరక్షసామపహత్యై। శుంధధ్వం దైవ్యాయకర్మణే దేవయజ్యాయా ఇత్యాహ। దేవయజ్యాయా ఏవైనాని శుంధతి। త్రిః ప్రోక్షతి। త్ర్యావృద్ధియజ్ఞః। అథో మేధ్యత్వాయ। అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా ఆరాతయ ఇత్యాహ। రక్షసామపహత్యై। అదిత్యాస్త్వగసీత్యాహ। ఇయంవా అదితిః ॥ ౩౯ ॥ అస్యా ఏవైనత్త్వచంకరోతి। ప్రతిత్వా పృథివీ వేత్త్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై। పురస్తాత్ప్రతీచీనగ్రీవముత్తరలోమోపస్తృణాతి మేధ్యత్వాయ। తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యంచః పశవో మేధముపతిష్ఠంతే। తస్మాత్ప్రజామృగం గ్రాహుకాః। యజ్ఞో దేవేభ్యో నిలాయత। కృష్ణోరూపం కృత్వా।

యత్కృష్ణాజినే హవిరధ్యవహంతి । యజ్ఞాదేవ తద్యజ్ఞం ప్రయు
ఙ్క్తే । హవిషోఽస్కందాయ ॥ ౪౦ ॥ అధిషవణమసి వానస్ప
త్యమిత్యాహ । అధిషవణమేవైనత్కరోతి । ప్రతిత్వాదితిస్త్వ
గ్వేత్త్విత్యాహ సయుత్వాయ । అగ్నేస్తనూరసీత్యాహ । అగ్నే
ర్వా ఏషా తనూః । యదోషధయః । వాచో విసర్జనమిత్యాహ ।
యదా హి ప్రజా ఓషధీనామశ్నంతి । అథ వాచం విసృజంతే ।
దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామీత్యాహ ॥ ౪౧ ॥ దేవతాభిరేవైనత్స
మర్ధయతి । అద్రిరసి వానస్పత్య ఇత్యాహ । గ్రావాణమేవైన
త్కరోతి । స ఇదం దేవేభ్యో హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వేత్యాహ
శాంత్యై । హవిష్కృదేహీత్యాహ । య ఏవ దేవానాగ్ం హవి
ష్కృతః । తాన్హ్వయతి । త్రిర్హ్వయతి । త్రిషత్యా హి దే
వాః । ఇషమావదోర్జమావదేత్యాహ ॥ ౪౨ ॥ ☞ ఇషమేవో
ర్జం యజమానే దధాతి । ద్యుమద్వదత వయగ్ం సంఘాతం జే
ష్మేత్యాహ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై । మనోః శ్రద్ధాదేవస్య య
జమానస్యాసురఘ్నీ వాక్ । యజ్ఞాయుధేషు ప్రవిష్టాసీత్ । తేఽసు
రా యావంతో యజ్ఞాయుధానాముద్వదతాముపాశృణ్వన్ । తే
పరాభవన్ । తస్మాత్స్వానాం మధ్యే వసాయ యజేత । యావం
తోఽస్య భ్రాతృవ్యా యజ్ఞాయుధానాముద్వదతాముపశృణ్వంతి ।
తే పరాభవంతి । ఉచ్చైస్సమాహంతవా ఆహ విజిత్యై ॥ ౪౩ ॥
వృత్తకపాలమింద్రియం వీర్యమ్ । శ్రేష్ఠపమాం భవతి । వర్ష

వృద్ధమసి ప్రతిత్వా వర్షవృద్ధం వేత్విత్యాహ। వర్షవృద్ధా వా ఓషధయః। వర్షవృద్ధా ఇషీకాస్సమృద్ధ్యై। యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్యనుప్రావిశన్। తాన్యస్నా పశుభ్యో నిరవాదయన్త। తుషైరోషధీభ్యః। పరాపూతగ్ం రక్షః పరాపూతా అరాతయ ఇత్యాహ। రక్షసామపహత్యై ॥ ౪౪ ॥ రక్షసాం భాగోఽసీత్యాహ। తుషైరేవ రక్షాగ్ంసి నిరవదయతే। అప ఉపస్పృశతి మేధ్యత్వాయ। వాయుర్వో వివినక్త్విత్యాహ। పవిత్రం వై వాయుః। పునాత్యేవైనాన్। అన్తరిక్షాదివ వా ఏతే ప్రస్కన్దన్తి। యే శూర్పాత్। దేవో వస్సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై। హవిషోఽస్కన్దాయ। త్రిష్ఫలీకర్తవా ఆహ। త్రివృద్ధి యజ్ఞః। అథో మేధ్యత్వాయ ॥ ౪౫ ॥

ద్వాభ్యాముత్పునాతి రక్షసో నయన్త్యగ్రే యజ్ఞపతిం యజ్ఞో దితిరస్కన్దాయ గృహ్ణామీత్యాహ వదేత్యాహ విజిత్యా అపహత్యా అస్కన్దాయ త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయ ఇత్యాహ। రక్షసామపహత్యై। అదిత్యాస్త్వగసీత్యాహ। ఇయం వా అదితిః। అస్యా ఏవైనత్త్వచం కరోతి। ప్రతిత్వా పృథివీ వేత్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై। పురస్తాత్ప్రతీచీనగ్రీవముత్తరలోమోపస్తృణాతి మేధ్యత్వాయ। తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చః పశవో మేధముపతిష్ఠన్తే। తస్మాత్ప్రజా మృగం గ్రాహుకాః। యజ్ఞో దేవేభ్యో నిలాయత॥

కృష్ణాఖ్యాసంక్లృత్యై । యత్కృష్ణాజినే హవిరధిపినష్టి । యజ్ఞో
దేవతద్యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । హవిషోఽస్కందాయ । ద్యావాపృథివీ
సహాఽఽస్తామ్ । తే శమ్యామాత్రమేకమహర్వ్యైతాగ్ంశమ్యామాత్ర
మేకమహః । దివస్కంభనిరసి ప్రతి త్వాఽదిత్యాస్త్వగ్వేత్త్విత్యా
హ । ద్యావాపృథివ్యోర్వీధృత్యై । ధిషణాసి పర్వత్యా ప్రతి త్వా ది
వస్కంభనిర్వేత్త్విత్యాహ । ద్యావాపృథివ్యోర్విధృత్యై ॥ ౪౭ ॥
☞ ధిషణాసి పార్వతేయీ ప్రతి త్వా పర్వతిర్వేత్త్విత్యాహ । ద్యా
వాపృథివ్యోర్ధృత్యై । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్ర
సూత్యై । అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవానా
మధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । అధి
వపామీత్యాహ । యథాదేవతమేవైనా నధివపతి । ధాన్యమసి ధి
నుహి దేవానిత్యాహ । ఏతస్య యజుషో వీర్యేణ ॥ ౪౮ ॥ యా
వదేకా దేవతా కామయతే యావదేకా । తావదాహుతిః ప్రథతే ।
న హి తదస్తి । యత్తావదేవ స్యాత్ । యావజ్జుహోతి । ప్రాణా
య త్వాఽపానాయ త్వేత్యాహ । ప్రాణానేవ యజమానే దధాతి । దీ
ర్ఘామను ప్రసితిమాయుషే ధామిత్యాహ । ఆయురేవాస్మిన్ దధా
తి । అన్తరిక్షాదివ వా ఏతాని ప్రస్కన్దన్తి । యాని దృషదః । దేవో
వస్సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । హవి
షోఽస్కన్దాయ । అసంవపన్తీ పిగ్ంషాణూని కురుతాదిత్యాహ మేధ్య
త్వాయ ॥ ౪౯ ॥ నిలాయత విధృత్యై వీర్యేణ స్కన్దన్తి ప్రత్వారి చ ॥

ధృష్టిరసి బ్రహ్మ యచ్ఛేత్యాహ ధృత్యై । అపాగ్నే అగ్నిమా
మాదం జహి నిష్క్రవ్యాదగ్ం సేధా దేవయజం వహేత్యాహ । య
ఏవామాత్రః క్రవ్యాత్ । తమపహత్య । మేధ్యేఽగ్నౌ కపాలము
పదధాతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షా
గ్ంస్యేవ నిర్దహతి । అగ్నివత్యుపదధాతి । అస్మిన్నేవ లోకే
జ్యోతిర్ధత్తే । అంగారమధివర్తయతి ॥ ౫౦ ॥ అంతరిక్ష ఏవ
జ్యోతిర్ధత్తే । ఆదిత్యమేవాముష్మిఁల్లోకే జ్యోతిర్ధత్తే । జ్యోతి
ష్మంతోఽస్మా ఇమే లోకా భవంతి । య ఏవం వేద । ధ్రువమసి పృథి
వీం దృగ్ంహేత్యాహ । పృథివీమేవైతేన దృగ్ంహతి । ధర్త్ర
మస్యంతరిక్షం దృగ్ంహేత్యాహ । అంతరిక్షమేవైతేన దృగ్ంహ
తి । ధరుణమసి దివం దృగ్ంహేత్యాహ । దివమేవైతేన దృగ్ంహ
తి ॥ ౫౧ ॥ ధర్మాసి దిశో దృగ్ంహేత్యాహ । దిశ ఏవైతేన
దృగ్ంహతి । ఇమానేవైతైర్లోకాం దృగ్ంహతి । దృగ్ంహం
తేఽస్మా ఇమే లోకాః ప్రజయా పశుభిః । య ఏవం వేద । త్రీణ్యగ్రే
కపాలాన్యుపదధాతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామా
ప్త్యై । ఏకమగ్రే కపాలముపదధాతి । ఏకం వా అగ్రే కపాలం పు
రుషస్య సంభవతి ॥ ౫౨ ॥ అథ ద్వే । అథ త్రీణి । అథ చత్వారి ।
అథాష్టౌ । తస్మాదష్టాకపాలం పురుషస్య శిరః । యద్దేవం కపా
లాన్యుపదధాతి । యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః । యజ్ఞమేవ ప్రజాపతి
గ్ం సగ్ంస్కరోతి । ఆత్మానమేవ తథ్సగ్ంస్కరోతి । తగ్ంసగ్ం

సగ్ంసృతమాత్మానమ్ ॥ ౫౩ ॥ అముష్మిఁల్లోకేనుపరైతి । య
దష్టావుపదధాతి । గాయత్రియా తథ్సంమితమ్ । యన్నవ । త్రి
వృతా తత్ । యద్దశ । విరాజా తత్ । యదేకాదశ । త్రిష్టుభా
తత్ । యద్ద్వాదశ ॥ ౫౪ ॥ జగత్యా తత్ । ఛన్దస్సంమితాని స
ఉపదధత్కపాలాని । ఇమాంల్లోకాననుపూర్వం దిశో విధృత్యై
దృగ్ంహతి । అథాయుః ప్రాణాన్ప్రజాం పశూన్యజమానే ద
ధాతి । సజాతానస్మా అభితో బహులాన్కరోతి । చితస్థేత్యాహ ।
యథా యజురేవైతత్ । భృగూణామంగిరసాం తపసా తప్యధ్వమి
త్యాహ । దేవతానామేవైనాని తపసా తపతి । తాని తతస్సగ్ం
స్థితే । యాని ఘర్మే కపాలాన్యుపచిన్వంతి వేధస ఇతి చతుష్పద
యర్చా విముంచతి । చతుష్పాదః పశవః । పశుష్వేవోపరిష్టాత్ప్ర
తితిష్ఠతి ॥ ౫౫ ॥ వర్తయతి దివ ఏవైతేన దృగ్ంహతి సమ్భవతి
తగ్ం సగ్ంసృతమాత్మానం ద్వాదశ సగ్ంస్థితే త్రీణిచ ॥ ౭ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యై । అశ్వి
నోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆ
స్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । సంవపామీత్యా
హ । యథా దేవతమేవైనాని సంవపతి । సమాపో అద్భిరగ్మత స
మోషధయో రసేనేత్యాహ । ఆపో వా ఓషధీర్జిన్వంతి । ఓషధ
యోఽపో జిన్వంతి । అన్యా వా ఏతాసా మన్యా జిన్వంతి ॥ ౫౬ ॥
తస్మా దేవమాహ । సగ్ం రేవతీర్జగతీభిర్మధుమతీర్మధుమతీభి

సృజ్యధ్వమిత్యాహ । ఆపో వై రేవతీః । పశవో జగతీః । ఓషధ
యో మధుమతీః । ఆప ఓషధీః పశూన్ । తానేవాస్మా ఏకధా సగ్ం
సృజ్య । మధుమతః కరోతి । అద్భ్యః పరి ప్రజాతాః స్థ సమద్భిః
పృచ్యధ్వమితి పర్యాప్లావయతి । యథా సువృష్ట ఇమామనువిసృ
త్య ॥ ౫౮ ॥ ఆప ఓషధీర్మహయంతి । తాదృగేవ తత్ । జ
నయత్యై త్వా సంయౌమీత్యాహ । ప్రజా వై తేన దాధార । అ
గ్నయే త్వాగ్నీషోమాభ్యామిత్యాహ వ్యావృత్త్యై । మఖస్య శిరో
ఽసీత్యాహ । యజ్ఞో వై మఖః । తస్యైతచ్ఛిరః । యత్పురో డా
శః । తస్మాదేవమాహ ॥ ౫౯ ॥ ఘర్మోఽసి విశ్వాయురిత్యా
హ । విశ్వమేవాయుర్యజమానే దధాతి । ఉరు ప్రథస్వోరు తే య
జ్ఞపతిః ప్రథతామిత్యాహ । యజమానమేవ ప్రజయా పశుభిః ప్ర
థయతి । త్వచం గృహ్ణీష్వేత్యాహ । సర్వమేవైనగ్ం సతనుం క
రోతి ; అథాప ఆనీయ పరిమార్ష్టి । మాగ్ంసమేవ తత్త్వచం దధా
తి । తస్మాత్త్వచా మాగ్ం సంఛన్నమ్ । ఘర్మో వా ఏష శాంతః ॥
అర్ధమాస ఇర్ధమాసే ప్రవృజ్యతే । యత్పురోడాశః । స ఈశ్వ
రో యజమానగ్ం శుచా ప్రదహః । పర్యగ్ని కరోతి । పశుమేవై
నమకః । శాంత్యా అప్రదాహాయ । త్రిః పర్యగ్ని కరోతి । త్ర్యా
వృద్ధి యజ్ఞః । అథో రక్షసామపహత్యై । అంతరితగ్ం రక్షోఽంతరి
తా అరాతయ ఇత్యాహ ॥ ౬౦ ॥ రక్షసామంతర్హిత్యై । పు
రోడాశం వా అధిశ్రితగ్ం రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్ । దివి నాకో నా

హాగ్నీ రక్షోహా । స ఏవాస్మాద్రక్షాగ్ంస్యపహన్ । దేవస్త్వా సవితా శ్రపయత్విత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవైనగ్ం శ్రపయతి । వర్షిష్ఠే అధి నాక ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । అగ్నిస్తే తనువం మాఽతిధాగిత్యాహానతిదాహాయ । అగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వేత్యాహ గుప్త్యై ॥ ౬౧ ॥ అవిదహన్తః శ్రపయతేతి వాచం విసృజతే । యజ్ఞమేవ హవీగ్ంష్యభివ్యాహృత్య ప్రతనుతే । పురోరుచమవిదాహాయ శృతత్వాయ కరోతి । మస్తిష్కో వై పురోడాశః । తం యన్నాభివాసయేత్ । ఆవిర్మస్తిష్కస్స్యాత్ । అభివాసయతి । తస్మాద్గుహా మస్తిష్కః । భస్మనాభివాసయతి । తస్మాన్మాగ్ంసేనాస్థి ఛన్నమ్ ॥ ౬౨ ॥ వేదేనాభివాసయతి । తస్మాత్కేశైశ్శిరశ్ఛన్నమ్ । అస్ఖలతి భావుకో భవతి । య ఏవం వేద । పశోర్వై ప్రతిమా పురోడాశః । స నాయజుష్కమభివాస్యః । వృథేవ స్యాత్ । ఈశ్వరా యజమానస్య పశవః ప్రమేతోః । సం బ్రహ్మణా పృచ్యస్వేత్యాహ । ప్రాణా వై బ్రహ్మ ॥ ౬౩ ॥ ☞ ప్రాణాః పశవః । ప్రాణైరేవ పశూన్థ్సంపృణక్తి । న ప్రమాయుకా భవన్తి । యజమానో వై పురోడాశః । ప్రజా పశవః పురీషమ్ । యదేవమభివాసయతి । యజమానమేవ ప్రజయా పశుభిస్సమర్ధయతి । దేవా వై హవిర్భృత్వాఽబ్రువన్ । కస్మిన్నిదం మ్రక్ష్యామహ ఇతి । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ ॥ ౬౪ ॥ మయి తమాసన్నిధధ్వమ్ । అహం వస్తం జనయిష్యామి । యస్మిన్మ్రక్ష్యధ్వ ఇతి । తే దేవా అ

గ్నౌ తనూస్సన్న్యదధత । తస్మాదాహుః । అగ్నిస్సర్వా దేవతా ఇతి । సోంగారేణాపః । అభ్యపాతయత్ । తత ఏకతోఽజాయత । స ద్వితీయమభ్యపాతయత్ ॥ ౬౫ ॥ తతో ద్వితో జాయత । స తృతీయమభ్యపాతయత్ । తతస్త్రితోఽజాయత । యదద్భ్యోఽజాయంత । తదాప్త్యానామాప్త్యత్వమ్ । యదాత్మభ్యోఽజాయంత । తదాత్మ్యానామాత్మ్యత్వమ్ । తే దేవా ఆప్త్యేష్వమృజత । ఆప్త్యా అమృజత సూర్యాభ్యుదితే । సూర్యాభ్యుదిత స్సూర్యాభినిమ్రుక్తే ॥ ౬౬ ॥ సూర్యాభినిమ్రుక్తః కునఖిని । కునఖీ శ్యావదతి । శ్యావదన్నగ్రదిధిషౌ । అగ్రదిధిషుః పరివిత్తే । పరివిత్తో వీరహణి । వీరహా బ్రహ్మహణి । తద్బ్రాహ్మణం నాత్యచ్యవత । అంతర్వేది నినయత్యవరుద్ధ్యై । ఉల్ముకేనాభి గృహ్ణాతి శృతత్వాయ । శృతకామా ఇవ హి దేవాః ॥ ౬౭ ॥ అనావ్యజిన్వంత్యను పిస్పృత్యైవ మావాశాంత ఆహుగుప్త్యై ఛన్నం బ్రహ్మ బ్రవీద్ద్వితీయమభ్యపాతయ స్సూర్యాభినిమ్రుక్తే దేవాః ॥ ౮ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి స్ఫ్యమాదత్తే ప్రసూత్యై । అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । ఆదద ఇంద్రస్య బాహురసి దక్షిణ ఇత్యాహ । ఇంద్రియమేవ యజమానే దధాతి । సహస్రభృష్టిశ్శతతేజా ఇత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । వాయురసి తిగ్మతేజా ఇత్యాహ । తేజో వై వా

యః ॥ ౭౮ ॥ తేజ ఏవాస్మిన్ దధాతి । విషాద్వై నామాసుర ఆ
సీత్ । సోఽబిభేత్ । యజ్ఞేన మా దేవా అభిభవిష్యంతీతి । స పృథివీ
మభ్యవమీత్ । సామేధ్యాభవత్ । అథో యదింద్రో వృత్రమ
హన్ । తస్య లోహితం పృథివీమనువ్యధావత్ । సామేధ్యాభ
వత్ । పృథివి దేవయజనీత్యాహ ॥ ౭౯ ॥ మేధ్యామేవైనాం
దేవయజనీం కరోతి । ఓషధ్యాస్తే మూలం మా హిగ్ంసిషమిత్యా
హ । ఓషధీనామహిగ్ంసాయై । వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానమిత్యా
హ । ఛందాగ్ంసి వై వ్రజో గోస్థానః । ఛందాగ్ంస్యేవాస్మై
వ్రజం గోస్థానం కరోతి । వర్షతు తే ద్యౌరిత్యాహ । వృష్టిర్వై
ద్యౌః । వృష్టిమేవావరుంధే । బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం ప
రావతీత్యాహ ॥ ౮౦ ॥ ద్వౌ వావ పురుషౌ । యం చైవ ద్వేష్టి ।
యశ్చైనం ద్వేష్టి । తావుభౌ బధ్నాతి పరమస్యాం పరావతి శతే
న పాశైః । యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా మౌ
గిత్యాహానిర్ముక్త్యై । అరరుర్వై నామాసుర ఆసీత్ । స పృథివ్యా
ముపమ్లుప్తోఽశయత్ । తం దేవా అపహతోఽరరుః పృథివ్యా ఇతి పృ
థివ్యా అపాఘ్నన్ । భ్రాతృవ్యో వా అరరుః । అపహతోఽరరుః
పృథివ్యా ఇతి యదాహ ॥ ౮౧ ॥ భ్రాతృవ్యమేవ పృథివ్యా
అపహంతి । తేఽమన్యంత । దివం వా అయమితః పతిష్యతీతి । తమర
రుస్తే దివం మా స్పాగితి దివః పర్యబాధంత । భ్రాతృవ్యో వా అర
రుః । అరరో తే దివం మా స్పాగితి యదాహ । భ్రాతృవ్యమేవ ది

వఽపరిబాధతే । స్తంబయజుర్హరతి । పృథివ్యా ఏవ భ్రాతృవ్య మపహంతి । ద్వితీయగ్ం హరతి ॥ ౨౨ ॥ అంతరిక్షాదేవైన మపహంతి । తృతీయగ్ం హరతి । దివ ఏవైనమపహంతి । తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరతి । అపరిమితాదేవైన మపహంతి । అసురాణాం వా ఇయమగ్ర ఆసీత్ । యావదాసీనః పరాపశ్యతి । తావద్దేవానామ్ । తే దేవా అబ్రువన్ । అస్త్వేవ నో ఽస్యామపీతి ॥ ౨౩ ॥ కియన్నో దాస్యథేతి । యావత్స్వయం పరిగృహ్ణీథేతి । తే వసవస్త్వేతి దక్షిణతః పర్యగృహ్ణన్ । రుద్రాస్త్వేతి పశ్చాత్ । ఆదిత్యాస్త్వేత్యుత్తరతః । తే ఽగ్నినా ప్రాంచో ఽజయన్ । వసుభిర్దక్షిణా । రుద్రైః ప్రత్యంచః । ఆదిత్యైరుదంచః । యస్యైవం విదుషో వేదిం పరిగృహ్ణంతి ॥ ౨౪ ॥ ☞ భవత్యాత్మనా । పరాస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । దేవస్య సవితుస్సవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యై । కర్మ కృణ్వంతి వేధస ఇత్యాహ । ఇషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే । పృథివ్యై మేధ్యం చామేధ్యం చ వ్యుదక్రామతామ్ । ప్రాచీనముదీచీనం మేధ్యమ్ । ప్రతీచీనం దక్షిణా ఽమేధ్యమ్ । ప్రాచీముదీచీం ప్రవణాం కరోతి । మేధ్యామేవైనాం దేవయజనీం కరోతి ॥ ౨౫ ॥ ప్రాఞ్చం వేద్యగ్ం సమున్నయతి । ఆహవనీయస్య పరిగృహీత్యై । ప్రతీచీగ్ం శ్రోణీ । గార్హపత్యస్య పరిగృహీత్యై । అథో మిథునత్వాయ । ఉద్ధంతి । యదేవాస్యా అమేధ్యమ్ । తదపహంతి । ఉద్ధంతి । తస్మాదోషధయః పరాభవంతి ॥ ౨౬ ॥ మూలం ఛినత్తి ।

భ్రాతృవ్యస్యైవ మూలం ఛినత్తి । మూలంవా అతితిష్ఠద్రక్షాగ్ం స్యనూత్పిబతే । యద్ధస్తేన ఛింద్యాత్ । కునఖినీఃప్రజాస్స్యుః । స్ఫ్యేనఛినత్తి । వజ్రో వై స్ఫ్యః । వజ్రేణైవ యజ్ఞాద్రక్షాగ్ం స్యపహంతి । పితృదేవత్యాతిఖాతా । ఇయతీంఖనతి ॥ ౭౭ ॥ ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితామ్ । వేదిర్దేవేభ్యో నిలాయత । తాంచతురంగులేఽన్వవిందన్ । తస్మాచ్చతురంగులం ఖేయా । చతురంగులం ఖనతి । చతురంగులే హ్యోషధయః ప్రతితిష్ఠంతి । ఆప్రతిష్ఠాయై ఖనతి । యజమానమేవ ప్రతిష్ఠాం గమయతి । దక్షిణతో వర్షీయసీం కరోతి । దేవయజనస్యైవ రూపమకః ॥ ౭౮ ॥ పురీషవతీం కరోతి । ప్రజా వై పశవః పురీషమ్ । ప్రజయైవైనం పశుభిః పురీషవంతం కరోతి । ఉత్తరం పరిగ్రాహం పరిగృహ్ణాతి । ఏతావతీ వై పృథివీ । యావతీ వేదిః । తస్యా ఏతావత ఏవ భ్రాతృవ్యం నిర్భజ్య । ఆత్మన ఉత్తరం పరిగ్రాహం పరిగృహ్ణాతి । ఋతమస్యృతసదనమస్యృతశ్రీరసీత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ ॥ ౭౯ ॥ క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి । యద్వేదిం కరోతి । ధా అసి స్వధా అసీతి యోయుప్యతే శాంత్యై । ఉర్వీ చాసి వస్వీ చాసీత్యాహ । ఉర్వీమేవైనాం వస్వీంకరోతి । పురా క్రూరస్య విసృపో విరప్శిన్నిత్యాహ మేధ్యత్వాయ । ఉదాదాయ పృథివీం జీరదానుర్యామైరయంచంద్రమసి స్వధాభిరిత్యాహ । యద్దేవా అస్యా అమేధ్యమ్ । తదపహత్యా

మేధ్యాం దేవయజనీం కృత్వా ॥ ౧౦ ॥ యదదశ్చంద్రమసి మేధ్యమ్ । తదస్యామేరయతి । తాం ధీరాసో అనుదృశ్య యజంత ఇత్యాహానుఖ్యాత్యై । ప్రోక్షణీరాసాదయ । ఇధ్మాబర్హిరుపసాదయ । స్రువంచ స్రుచశ్చ సంమృడ్ఢి । పత్నీగ్ంసన్నహ్య । ఆజ్యేనోదేహీత్యాహానుపూర్వతాయై । ప్రోక్షణీరాసాదయతి । ఆపో వై రక్షోఘ్నీః ॥ ౧౧ ॥ రక్షసామపహత్యై । స్ఫ్యస్య వర్త్మంథ్సాదయతి । యజ్ఞస్య సంతత్యై । ఉవాచహాసితో దైవలః । ఏతావతీర్వా అముష్మిఁల్లోక ఆప ఆసన్ । యావతీః ప్రోక్షణీరితి । తస్మాద్బహ్వీరాసాద్యాః । స్ఫ్యముదస్యన్ । యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేత్ । శుచైవైనమర్పయతి ॥ ౧౨ ॥

వై వాయురాహ పర్ణావతీత్యాహాద్విషతీయుగం హర్తీతి పరిగృహ్ణంతి దేవయజనీం కరోతి ఖనంతి ఖనత్యకరై తత్రా త్వా రక్షోఘ్నీరర్పయతి ॥ ౯ ॥

వజ్రో వై స్ఫ్యః । యదన్వంచం ధారయేత్ । వజ్రోఽధ్వర్యుః క్షణ్వీత । పురస్తాత్తిర్యంచం ధారయతి । వజ్రో వై స్ఫ్యః । వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్ంస్యపహంతి । అగ్నిభ్యాం ప్రాచశ్చ ప్రతీచశ్చ । స్ఫ్యేనోదీచశ్చాధరాచశ్చ । స్ఫ్యేన వా ఏష వజ్రేణాస్యై పాప్మానం భ్రాతృవ్యమపహత్య । ఉత్కరైధి ప్రవృశ్చతి ॥ ౧౩ ॥ యథోపధాయ వృశ్చంత్యేవం । హస్తావవనేనిక్తే । ఆత్మానమేవ పావయతే । స్ఫ్యం ప్రక్షాలయతి మేధ్య

త్వాయ । అథో ప్రాణ్మనప్రవథా త్రిత్వవ్యస్య న్యంగం ఛినత్తి । ఇ
ధ్మాబర్హిరుపసాదయతి యుక్త్యై । యజ్ఞస్య మిథునత్వాయ । అ
థో పుర్ణోరుచమేవైతాం దధాతి । ఉత్తరస్య కర్మణోఽనుఖ్యాత్యై ।
నపురస్తాత్ప్రత్యగుపసాదయేత్ ॥ ౮౮ ॥ యత్పురస్తాత్ప్ర
త్యగుపసాదయేత్ । అన్యత్రాహుతి పథాదిధ్మం ప్రతిపాదయేత్ ।
ప్రజా వై బర్హిః । అపరాధ్నుయాద్బర్హిషా ప్రజానాం ప్ర
జననమ్ । పశ్చాత్ప్రాగుపసాదయతి । ఆహుతిపథే నేధ్మం ప్రతిపా
దయతి । సంప్రత్యేవ బర్హిషా ప్రజానాం ప్రజననముపై
తి । దక్షిణమిధ్మమ్ । ఉత్తరం బర్హిః । ఆత్మా వా ఇధ్మః । ప్ర
జా బర్హిః । ప్రజా హ్యాత్మన ఉత్తరతరా తీర్థే । తత్తో మేధ
ముపనీయ । యథా దేవతమేవైన త్ప్రతిష్ఠాపయతి । ప్రతితిష్ఠతి ప్ర
జయా పశుభిర్యజమానః ॥ ౮౫ ॥ వృశ్చతి సాదయేదిధ్మః పంచ చ ॥ ౧౦ ॥

తృతీయస్యాం దేవస్యాశ్వ పర్శుం యో వై పూర్ణ
ద్వ్యః కర్మణే వామింద్రో వృత్రమహంధ్రుపో వధూతం ధృష్టిర్దేవ
స్యైత్యాహసంవపామి దేవస్య స్ఫ్యమాదదే వజ్రో వై స్ఫ్యో దశ ॥ ౧౦ ॥

తృతీయస్యాం యజ్ఞస్య సంతతి రేకాయ పవిత్రే వత్సేభ్యః
ర్యం చాధిషవణ మస్యంత రిత ఏవ రక్షసా మంతర్హిత్యై త్రౌ
వావ పురుషా యద్దదశ్చంద్రమసి మేధ్యం పంచాశీతిః ॥ ౮౫ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే
తృతీయాష్టకే ద్వితీయప్రపాఠకస్సమాప్తః.

శ్రీ తృతీయప్రపాఠక ప్రారమ్భః

ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । అగ్నేర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామీత్యాహ మేధ్యత్వాయ । స్రుచస్సంమార్ష్టి । స్రువమగ్రే । పుమాగ్ంసమేవాభ్యస్సంసృగ్ంశ్యతి మిథునత్వాయ । అథజుహూమ్ । అథోపభృతమ్ । అథధ్రువామ్ । అసౌ వై జుహూః ॥ ౧ ॥ అంతరిక్షముపభృత్ । పృథివీధ్రువా । ఇమే వై లోకాస్స్రుచః । వృష్టిస్సంమార్జనాని । వృష్టిర్వా ఇమాం లోకాననుపూర్వం కల్పయతి । తేతతః క్లృప్తాస్సమేధంతే । సమేధంతే స్మా ఇమే లోకాః ప్రజయా పశుభిః । య ఏవం వేద । యది కామయేత వర్షుకః పర్జన్యస్స్యాదితి । అగ్రతస్సంమృజ్యాత్ ॥ ౨ ॥ వృష్టిమేవ నియచ్ఛతి । అవాచీనాగ్రా హి వృష్టిః । యది కామయేతావర్షుకః స్యాదితి । మూలతస్సంమృజ్యాత్ । వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి । తద్ధువా ఆహుః । అగ్రత ఏవోపరిష్టాత్సంమృజ్యాత్ । మూలతోధస్తాత్ । తదనుపూర్వం కల్పతే । వర్షుకో భవతీతి ॥ ౩ ॥ ప్రాచీమభ్యాకారమ్ । అగ్రైరంతరతః । ఏవమివ హ్యన్నమద్యతే । అథో అగ్రాద్వా ఓషధీనామూర్గ్ంప్రజా ఉపజీవంతి । ఊర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । అధస్తాత్ప్రతీచీమ్ । దండముత్తమతః । మూలేన మూలం ప్రతిష్ఠిత్యై । తస్మాదరత్నౌ ప్రాంచ్యుపరిష్టాల్లోమాని । ప్రత్యంచ్యధస్తాత్ ॥ ౪ ॥ స్రుఘ్య

షా । ప్రాణో వై స్రువః । జుహూర్దక్షిణో హస్తః । ఉపభృథ్సవ్యః । ఆత్మా ధ్రువా । అన్నꣳ సంమార్జనాని । ముఖతో వై ప్రాణాపానౌ భూత్వా । ఆత్మానమన్నం ప్రవిశ్య । బాహ్యతస్తనువꣳ శుభయతి । తస్మాత్స్రువమేవాగ్రే సంమార్ష్టి । ముఖతో హి ప్రాణాపానౌ భూత్వా । ఆత్మానమన్నమావిశతి । తౌ ప్రాణాపానౌ । అవ్యర్ధుకః ప్రాణాపానాభ్యాం భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౫ ॥ జుహూముపభృజ్యాద్ధ్రువతీతి ప్రత్యంచ్యధస్తాన్మార్ష్టి పంచ చ ॥ ౧ ॥

దివశ్శిల్పమవతతమ్ । పృథివ్యాః కకుభిశ్శ్రితమ్ । తేన వయꣳ సహస్రవల్శేన । సపత్నం నాశయామసి స్వాహేతి స్రువꣳసమ్మార్జనాన్యగ్నౌ ప్రహరతి । ఆపో వై దర్భాః । రూపమేవైషామేతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । ఆనుష్టుభర్చా । ఆనుష్టుభః ప్రజాపతిః । ప్రాజాపత్యో వేదః । వేదస్యాగ్రꣳ స్రువసంమార్జనాని ॥ ౬ ॥ స్వేనైవైనాని ఛందసా । స్వయా దేవతయా సమర్ధయతి । అథో ఋగ్వా ఏవైషా । దర్భో వృషా । తన్మిథునమ్ । మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ । ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిర్యజమానః । తాన్యేకే వృక్షైవాపాస్యన్తి । తత్తథా న కార్యమ్ । ఆరబ్ధస్య యజ్ఞియస్య కర్మణస్స్వవిద్రోహః ॥ ౭ ॥ యద్దేవాని పశవో భితిష్ఠేయుః । న తత్పశుభ్యః కమ్ । అద్భిర్మార్జయిత్వోత్కరే న్యస్యేత్ । యద్దేవ యజ్ఞి

యస్య కర్మణోఽన్యత్రాహుతీభ్యస్సం తిష్ఠతే । ఉత్తరోవావత
స్య ప్రతిష్ఠా । ఏతాగ్ంహి తస్మై ప్రతిష్ఠాం దేవాస్సమభరన్ ।
యదద్భిస్సమార్జయతి । తేనశాంతమ్ । యదుత్తరేన్యస్యతి ।
ప్రతిష్ఠామేవైనాని తద్గమయతి ॥ ౮ ॥ ☞ ప్రతితిష్ఠతి ప్రజయా
పశుభిర్యజమానః । అథో స్తమ్బస్య వా ఏతద్రూపమ్ । యద్బర్
హిస్సంమార్జనాని । స్తంబశో వా ఓషధయః । తాసాం జరత్కక్షే ప
శవో నరమంతే । అప్రియో హ్యేషాం జరత్కక్షః । యావదప్రి
యో హ వై జరత్కక్షః పశూనామ్ । తావదప్రియః పశూనాం భవతి ।
యస్యైతాన్యన్యత్రాగ్నేర్దధతి । నవదావ్యాసు వా ఓషధీషు పశ
వో రమంతే ॥ ౯ ॥ నవదావో హ్యేషాం ప్రియః । యావ
త్ప్రియో హ వై నవదావః పశూనామ్ । తావత్ప్రియః పశూనాం
భవతి । యస్యైతాన్యగ్నౌ ప్రహరంతి । తస్మాదేతాన్యగ్నావే
వ ప్రహరేత్ । యత్తరస్మింథ్సంసృజ్యాత్ । పశూనాంధృత్యై ।
యో భూతానామధిపతిః । రుద్రస్తంతి చరో వృషా । పశూనస్మా
కం మా హిగ్ంసీః । ఏతదస్తు హుతం తవ స్వాహేత్యగ్నౌ సంమార్జ
నాన్యగ్నౌ ప్రహరతి । ఏషా వా ఏతేషాం యోనిః । ఏషా ప్రతిష్ఠా ।
స్వామేవైనాని యోనిమ్ । స్వాం ప్రతిష్ఠాం గమయతి । ప్రతితిష్ఠతి ప్ర
జయా పశుభిర్యజమానః ॥ ౧౦ ॥ వేదస్య స్రగ్ం స్రుక్సంమార్జనా
ని విద్రోహా గమయతి పశవో రమంతే హిగ్ంసీష్షట్చ ॥ ౨ ॥

అయజ్ఞో వా ఏషః । యోఽపత్నీకః । న ప్రజాః ప్రజాయే
రన్ । పత్న్యన్వాస్తే । యజ్ఞమేవాకః । ప్రజానాం ప్రజన
నాయ । యత్తిష్ఠన్తీ సన్నహ్యేత । ప్రియం జ్ఞాతిగ్ం రుంధ్యా
త్ । ఆసీనా సన్నహ్యతే । ఆసీనా హ్యేషా వీర్యం కరోతి ॥౧౧॥
యత్పశ్చాత్ప్రాచ్యన్వాసీత । అనయా సముదం దధీత । దే
వానాం పత్నియా సముదం దధీత । దేశాద్దక్షిణత ఉదీచ్యన్వా
స్తే । ఆత్మనో గోపీథాయ । ఆశాసానా సౌమనసమిత్యాహ । మే
ధ్యామేవైనాం కేవలీం కృత్వా । ఆశిషా సమర్ధయతి । అగ్నేరను
వ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ కమిత్యాహ । ఏతద్వై పత్ని
యై వ్రతోపనయనమ్ ॥ ౧౨ ॥ తేనైవైనాం వ్రతముపనయతి ।
తస్మాదాహుః । యశ్చైవం వేద యశ్చ న । యోక్త్రమేవ యుఙ్క్తే ।
యస్సు నాన్వాస్తే । తస్యాముష్మింల్లోకే భవతీతి యోక్త్రేణ । య
ద్యోక్త్రమ్ । స యోగః । యదాస్తే । స క్షేమః ॥ ౧౩ ॥ యో
గక్షేమస్య క్లృప్త్యై । యుక్తం క్రియాతా ఆశీః కామే యుజ్యాతా ఇ
తి । ఆశిషస్సమృద్ధ్యై । గ్రంథిం గ్రథ్నాతి । ఆశిష ఏవాస్యాం
పరిగృహ్ణాతి । పుమాన్వై గ్రంథిః । స్త్రీ పత్నీ । తన్మిథునమ్ ।
మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ । ప్రజాయతే ప్ర
జయా పశుభిర్యజమానః ॥ ౧౪ ॥ అథో అర్ధో వా ఏష ఆత్మనః ।
యత్పత్నీ । యజ్ఞస్య ధృత్యా అశిథిలం భావాయ । సుప్రజస
స్త్వా వయగ్ం సుపత్నీరుపసేదిమేత్యాహ । యజ్ఞమేవ తన్మిథునీ

కరోతి । ఊనేఁతరిక్తంధియాత్తా ఇతి ప్రజాత్యై । మహీనాంపయో
సోష్యధీనాగ్ం రసఇత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం
వ్యాచష్టే । తస్యతేక్షీయమాణస్య నిర్వపామి దేవయజ్యాయా
ఇత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే ॥ ౧౫ ॥ కరోతివ్రతోపనయ
నం క్షేమో యజమానశ్శాస్తే ॥౩॥

ఘృతఞ్చవై మధుచ ప్రజాపతిరాసీత్ । యతో మధ్వా
సీత్ । తతఃప్రజా అసృజత । తస్మాన్మధుషి ప్రజననమివాస్తి ।
తస్మాన్మధుషా నప్రచరంతి । యాతయామహి । ఆజ్యేన ప్రచరం
తి । యజ్ఞో వా ఆజ్యమ్ । యజ్ఞేనైవ యజ్ఞం ప్రచరంత్యయాత
యామత్వాయ । పత్న్యవేక్షతే ॥ ౧౬ ॥ మిథునత్వాయ ప్ర
జాత్యై । యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరోతి । మిథునం తత్ । అథో
పత్నియా ఏవైష యజ్ఞస్యాన్వారంభో నవచ్ఛిత్యై । అమేధ్యం
వా ఏతత్కరోతి । యత్పత్న్యవేక్షతే । గార్హపత్యేఽధిశ్రయ
తి మేధ్యత్వాయ । ఆహవనీయమభ్యుద్రవతి । యజ్ఞస్య సంతత్యై ।
తేజోసి తేజోనుప్రేహీత్యాహ ॥ ౧౭ ॥ ☞ తేజో వా అగ్నిః । తే
జ ఆజ్యమ్ । తేజసైవ తేజస్సమర్ధయతి । అగ్నిస్తే తేజోమా వినై
దిత్యాహాహిగ్ంసాయై । స్ఫ్యస్యవర్త్మన్థ్సాదయతి । యజ్ఞస్య
సంతత్యై । అగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూర్దేవానామిత్యాహ । య
థాయజురేవైతత్ । ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యో యజుషే యజు
షే భవేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే ॥ ౧౮ ॥ తదా

అతఃపవిత్రాభ్యామేవోత్పునాతి । యజమానో వా ఆజ్యమ్ । ప్రా
ణాపానౌ పవిత్రే । యజమాన ఏవ ప్రాణాపానౌ దధాతి । పున
రాహారమ్ । ఏవమివ హి ప్రాణాపానౌ సంచరతః । శుక్రమసి
జ్యోతిరసి తేజోఽసీత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యా
చష్టే । త్రిర్యజుషా । త్రయ ఇమే లోకాః ॥ ౧౯ ॥ ఏషాం లో
కానామాప్త్యై । త్రిః । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః । అథో మేధ్యత్వాయ ।
అథాజ్యవతీభ్యాఙ్ఘుపః । రూపమేవాసామేతద్వర్ణం దధాతి ।
అప్సివా ఉతాహుః । యథా హ వై యోషా సువర్ణగ్ం హిరణ్యం
పేశలం బిభ్రతీ రూపాణ్యాస్తే । ఏవమేతా ఏతర్హి । ఆపో వై స
ర్వా దేవతాః ॥ ౨౦ ॥ ఏషా హి విశ్వేషాం దేవానాం తనూః ।
యదాజ్యమ్ । తత్రోభయోర్మీమాగ్ంసా । జామి స్యాత్ । య
ద్యజుషాజ్యం యజుషోత్పునీయాత్ । ఛందసోత్పునాత్యా
జామిత్వాయ । అథో మిథునత్వాయ । సావిత్రియర్చా । సవి
తృప్రసూతం మే కర్మాసదితి । సవితృప్రసూతమేవాస్య కర్మ భవ
తి । పచ్ఛో గాయత్రియా త్రిష్షమృద్ధత్వాయ । అద్భిరేవౌషధీ
స్సన్నయతి । ఓషధీభిః పశూన్ । పశుభిర్యజమానమ్ । శుక్రం
త్వా శుక్రాయాం జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిస్త్వార్చిషీత్యాహ
సర్వత్వాయ । పర్యాప్త్యా అనంతరాయాయ ॥ ౨౧ ॥

ఈక్షత ఆహ త్రాస్త్రైలోకా దేవతా భవతి షట్చ ॥ ౪ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । స ఏతమింద్ర ఆజ్యస్యా

వజ్రాశమపశ్యన్। తేనాఽవైక్షత। తతో దేవా అభవన్। పరాఽసురాః। య ఏవం విద్వానాజ్యమవేక్షతే। భవత్యాత్మనా। పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। యదాజ్యేనాన్యాని హవీగ్ంష్యభిఘారయతి ॥ ౨౨ ॥ అథ కేనాజ్యమితి। సత్యేనేతి బ్రూయాత్। చక్షుర్వై సత్యమ్। సత్యేనైవైనదభిఘారయతి। ఈశ్వరో వా ఏషోఽన్ధో భవితోః। యశ్చక్షుషాఽజ్యమవేక్షతే। నిమీల్యావేక్షేత। దాధారాత్మం చక్షుః। అభ్యాజ్యం ఘారయతి। ఆజ్యం గృహ్ణాతి ॥ ౨౩ ॥ ☞ ఛన్దాగ్ంసి వా ఆజ్యమ్। ఛన్దాగ్ంస్యేవ ప్రీణాతి। చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి। చతుష్పాదః పశవః। పశూనేవావరున్ధే। అష్టావుపభృతి। అష్టాక్షరా గాయత్రీ। గాయత్రః ప్రాణః। ప్రాణమేవ పశుషు దధాతి। చతుర్ధ్రువాయామ్ ॥ ౨౪ ॥ ☞ చతుష్పాదః పశవః। పశుష్వేవోపరిష్టాత్ప్రతితిష్ఠతి। యజమానదేవత్యా వై జుహూః। భ్రాతృవ్యదేవత్యోపభృత్। చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణన్ భూయో గృహ్ణీయాత్। అష్టావుపభృతి గృహ్ణన్ కనీయః। యజమానాయైవ భ్రాతృవ్యముపస్తిం కరోతి। గౌర్వై స్రుచః। చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి। తస్మాచ్చతుష్పదీ ॥ ౨౫ ॥ అష్టావుపభృతి। తస్మాదష్టాశఫా। చతుర్ధ్రువాయామ్। తస్మాచ్చతుస్తనా। గామేవ తత్సగ్ంస్కరోతి। సాఽస్మై సగ్ంస్కృతేషమూర్జం దుహే। యజ్జుహ్వాం గృహ్ణాతి। ప్రయాజేభ్యస్తత్। యదుపభృతి।

ప్రయాజానూయాజేభ్యస్తత్ । సర్వస్మై వా ఏతద్యజ్ఞాయగృహ్యతే । యద్ధ్రువాయామాజ్యమ్ ॥ ౨౬ ॥ అభిఘారయతి గృహ్ణాతి ధ్రువాయాం చతుష్పదీ ప్రయాజానూయాజేభ్యస్తద్వైచ ॥ ౫ ॥

ఆపో దేవీరగ్రే పువో అగ్రే గువ ఇత్యాహ । రూపమేవాసామేతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । అగ్ర ఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిమిత్యాహ । అగ్రఏవ యజ్ఞం నయంతి । అగ్రే యజ్ఞపతిమ్ । యుష్మానింద్రోవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమింద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్య ఇత్యాహ । వృత్రగ్ంహ్యాహనిష్యన్నింద్ర ఆపో వవ్రే । ఆపో హీంద్రం వవ్రిరే । సంజ్ఞామేవాసామేతద్వామానం వ్యాచష్టే । ప్రోక్షితాస్థేత్యాహ ॥ ౨౭ ॥ తేనాపఃప్రోక్షితాః । అగ్నేర్దేవేభ్యో నిలాయత । కృష్ణో రూపం కృత్వా । సవనస్పతీన్ప్రావిశత్ । కృష్ణోఽస్యాఖరేష్ఠోఽగ్నయే త్వా స్వాహేత్యాహ । అగ్నయఏవైనం జుష్టం కరోతి । అథో అగ్నేరేవ మేధమవరుంధే । వేదిరసి బర్హిషే త్వా స్వాహేత్యాహ । ప్రజా వై బర్హిః । పృథివీ వేదిః ॥ ౨౮ ॥ ప్రజాఏవ పృథివ్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి । బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వా స్వాహేత్యాహ । ప్రజా వై బర్హిః । యజమానస్స్రుచః । యజమానమేవ ప్రజాసు ప్రతిష్ఠాపయతి । దివే త్వాంతరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేతి బర్హిరాసాద్య ప్రోక్షతి । ఏభ్యఏవైనం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి । అథతతస్సహస్రవా

పురస్తాత్ప్రత్యంచం గ్రంథిం ప్రత్యూహతి । ప్రజా వై బర్హిః ।
యథా సూత్యై కాల ఆపన్నః పురస్తాద్యంతి ॥ ౨౯ ॥ ☞ తాదృగేవ త
త్ । స్వధా పితృభ్య ఇత్యాహ । స్వధాకారో హి పితృణామ్ ।
ఊర్గ్భవ బర్హిషద్భ్య ఇతి దక్షిణాయై శ్రోణేరోత్తరస్యై నయ
తి సంతత్యై । మాసా వై పితరో బర్హిషదః । మాసానేవ ప్రీణా
తి । మాసా వా ఓషధీర్వర్ధయంతి । మాసాః పచంతి సమృద్ధ్యై ।
అనతిస్కందన్హ పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతదేవం క్రియ
తే ॥ ౩౦ ॥ ఊర్జా పృథివీం గచ్ఛతేత్యాహ । పృథివ్యామే
వోర్జం దధాతి । తస్మాత్పృథివ్యా ఊర్జా భుంజతే । గ్రంథిం వి
స్రగ్ంసయతి । ప్రజనయత్యేవ తత్ । ఊర్ధ్వం ప్రాంచముద్గ్రా
థం ప్రత్యంచమాయచ్ఛతి । తస్మాత్ప్రాచీగ్ం రేతో ధీయ
తే । ప్రతీచీః ప్రజా జాయంతే । విష్ణోః స్తూపోఽసీత్యాహ । య
జ్ఞో వై విష్ణుః ॥ ౩౧ ॥ ☞ యజ్ఞస్య ధృత్యై । పురస్తాత్ప్రస్తరం
గృహ్ణాతి । ముఖ్యమేవైనం కరోతి । ఇయంతం గృహ్ణాతి । ప్రజా
పతినా యజ్ఞముఖేన సంమితమ్ । ఇయంతం గృహ్ణాతి । యజ్ఞపరు
షా సంమితమ్ । ఇయంతం గృహ్ణాతి । ఏతావద్వై పురుషే వీర్యమ్ ।
వీర్యసంమితమ్ ॥ ౩౨ ॥ అపరిమితం గృహ్ణాతి । అపరిమితస్యా
వరుద్ధ్యై । తస్మిన్పవిత్రే అపిసృజతి । యజమానో వై ప్రస్తరః ।
ప్రాణాపానౌ పవిత్రే । యజమాన ఏవ ప్రాణాపానౌ దధాతి ।
ఊర్ణమ్రదసం త్వా స్తృణామీత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ ।

స్వాసస్థం దేవేభ్య ఇత్యాహ । దేవేభ్య ఏవైనథ్స్వాసస్థం కరో
తి ॥ ౩౩ ॥ బర్హిః స్తృణాతి । ప్రజా వై బర్హిః । పృథివీ
వేదిః । ప్రజా ఏవ పృథివ్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి । అనతి దృశ్ఞ
గ్ం స్తృణాతి । ప్రజయైవైనం పశుభిరనతిదృశ్ఞం కరోతి । ధా
రయన్ ప్రస్తరం పరిధీన్ పరిదధాతి । యజమానో వై ప్రస్తరః । య
జమాన ఏవ తథ్స్వయం పరిధీన్ పరిదధాతి । గంధర్వోఽసి విశ్వావ
సురిత్యాహ ॥ ౩౪ ॥ ☞ విశ్వమేవాయుర్యజమానే దధాతి । ఇం
ద్రస్య బాహురసి దక్షిణ ఇత్యాహ । ఇంద్రియమేవ యజమానే
దధాతి । మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరిధత్తామిత్యాహ । ప్రా
ణాపానౌ మిత్రావరుణౌ । ప్రాణాపానావేవాస్మిన్ దధాతి ।
సూర్యస్త్వా పురస్తాత్పాత్విత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । క
స్యాశ్చిదభిశస్త్యా ఇత్యాహ । అపరిమితాదేవైనం పాతి ॥ ౩౫ ॥
వీతిహోత్రం త్వా కవ ఇత్యాహ । అగ్నిమేవ హోత్రేణ స
మర్ధయతి । ద్యుమంతగ్ం సమిధీమహీత్యాహ సమిద్ధ్యై । అగ్నే
బృహంతమధ్వర ఇత్యాహ వృద్ధ్యై । విశో యంత్రే స్థ ఇత్యాహ ।
విశాం యత్యై । ఉదీచీనాగ్రే నిదధాతి ప్రతిష్ఠిత్యై । వసూనా
గ్ం రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ం సదసి సీదేత్యాహ । దేవతానా
మేవ సదనే ప్రస్తరగ్ం సాదయతి । జుహూరసి ఘృతాచీ నామ్నే
త్యాహ ॥ ౩౬ ॥ అసౌ వై జుహూః । అంతరిక్షముపభృత్ ।
పృథివీ ధ్రువా । తాసామేతదేవ ప్రియం నామ । యద్ఘృతా

చీతి । యద్ఘృతాచీత్యాహ । ప్రియేణైవైనా ధామ్నా సాదయ
తి । ఏతా అసదంథ్సుకృతస్య లోక ఇత్యాహ । సత్యం వై సుకృ
తస్య లోకః । సత్య ఏవైనాస్సుకృతస్య లోకే సాదయతి । తా
విష్ణో పాహీత్యాహ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞస్య ధృత్యై । పా
హి యజ్ఞం పాహి యజ్ఞపతిం పాహి మాం యజ్ఞనియమిత్యాహ ।
యజ్ఞాయ యజమానాయాత్మనే । తేభ్య ఏవాశిషమాశాస్తేనా
ర్త్యై ॥ ౩౭ ॥ స్థేత్యాహ పృథివీ వేదిర్వ్యంతి క్రియతే విష్ణు
ర్వీర్యసంమితం కరోత్యాహ పాతి నామ్నేత్యాహ లోకే సా
దయతి పట్చ ॥ ౬ ॥

అగ్నినా వై హోత్రా । దేవా అసురానభ్యభవన్ । అ
గ్నయే సమిధ్యమానాయానుబ్రూహీత్యాహ భ్రాతృవ్యాభి
భూత్యై । ఏకవిగ్ంశతిమిధ్మదారూణి భవంతి । ఏకవిగ్ంశో వై పు
రుషః । పురుషస్యాప్త్యై । పంచదశేధ్మదారూణ్యభ్యాదధాతి ।
పంచదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయః । అర్ధమాసశస్సంవత్సర ఆ
ప్యతే । త్రీన్పరిధీన్పరిదధాతి ॥ ౩౮ ॥ ఊర్ధ్వే సమిధావా
దధాతి । అనూయాజేభ్యస్సమిధమతి శినష్టి । షట్థ్సంపద్యంతే ।
షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । వేదేనోప వాజయతి ।
ప్రాజాపత్యో వై వేదః । ప్రాజాపత్యః ప్రాణః । యజమాన ఆ
హవనీయః । యజమాన ఏవ ప్రాణం దధాతి ॥ ౩౯ ॥ త్రిరు
పవాజయతి । త్రయో వై ప్రాణాః । ప్రాణానేవాస్మిన్ద

ణాతి । వైదేవోఽపయత్యస్రువేణ ప్రాజాపత్యమాఘారమాఘార
యతి । యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః । యజ్ఞమేవ ప్రజాపతిం ముఖత
ఆరభతే । అథో ప్రజాపతిస్సర్వా దేవతాః । సర్వా ఏవ దేవతాః
ప్రీణాతి । అగ్నిమగ్నే త్రిస్త్రిస్సంమృఢ్ఢీత్యాహ । త్ర్యావృద్ధి య
జ్ఞః ॥ ౪౦ ॥ ☞ అథో రక్షసామపహత్యై । పరిధీన్థ్సంమార్ష్టి ।
పునాత్యేవైనాన్ । త్రిస్త్రిస్సంమార్ష్టి । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః ।
అథో మేధ్యత్వాయ । అథో ఏతే వై దేవాశ్వాః । దేవాశ్వానేవ
తథ్సంమార్ష్టి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । ఆసీనోఽన్యమా
ఘారమాఘారయతి ॥ ౪౧ ॥ తిష్ఠన్నన్యమ్ । యథాఽనో వా ర
థం వా యుంజ్యాత్ । ఏవమేవ తదధ్వర్యుర్యజ్ఞం యునక్తి । సువ
ర్గస్య లోకస్యాభ్యూఢ్యై । వహంత్యేనం గ్రామ్యాః పశవః । య
ఏవం వేద । భువనమసి విప్రథస్వేత్యాహ । యజ్ఞో వై భువనమ్ ।
యజ్ఞ ఏవ యజమానం ప్రజయా పశుభిః ప్రథయతి । అగ్నే యష్ట
రిదం నమ ఇత్యాహ ॥ ౪౨ ॥ అగ్నిర్వై దేవానాం యష్టా ।
య ఏవ దేవానాం యష్టా । తస్మా ఏవ నమస్కరోతి । జుహ్వేహ్య
గ్నిస్త్వాహ్వయతి దేవయజ్యాయా ఉపభృదేహి దేవస్త్వా సవి
తాహ్వయతి దేవయజ్యాయా ఇత్యాహ । ఆగ్నేయీ వై జుహూః ।
సావిత్ర్యుపభృత్ । తాభ్యామేవైనే ప్రసూత ఆదత్తే । అగ్నా
విష్ణూ మా వామవక్రమిషమిత్యాహ । అగ్నిః పురస్తాత్ । విష్ణుర్య
జ్ఞః పశ్చాత్ ॥ ౪౩ ॥ తాభ్యామేవ ప్రతిప్రోచ్యాత్యాక్రామతి ।

విజిహీర్షాం మామా సంతాప్తమిత్యాహాహిగ్ంసాయై । లోకం మే లోకకృతౌ కృణుతమిత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । విష్ణోస్స్థానమసీత్యాహ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । ఏతత్ఖలు వై దేవానామపరాజితమాయతనమ్ । యద్యజ్ఞః । దేవానామేవాపరాజిత ఆయతనే తిష్ఠతి । ఇత ఇన్ద్రో అకృణోద్వీర్యాణీత్యాహ ॥ ౭౭ ॥

ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి । సమారభ్యోర్ధ్వో అధ్వరో దివిస్పృశమిత్యాహ వృధ్యై । అహ్రుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరిత్యాహ । ఏతస్మిన్వా లోకే దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్ । సాక్షాదేవ యజమానస్సువర్గం లోకమేతి । అథో సమృద్ధేనైవ యజ్ఞేన యజమానస్సువర్గం లోకమేతి । అహ్రుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరిత్యాహ । హ్వారేత్యాహ నాత్యై । ఇన్ద్రావాన్త్స్వాహేత్యాహ । ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి । బృహద్భా ఇత్యాహ ॥ ౭౮ ॥ సువర్గో వై లోకో బృహద్భాః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । యజమానదేవత్యా వై జుహూః । భ్రాతృవ్యదేవత్యోపభృత్ । ప్రాణ ఆఘారః । యత్సగ్గ్ంస్పర్శయేత్ । భ్రాతృవ్యేఽస్య ప్రాణం దధ్యాత్ । అసగ్గ్ంస్పర్శయన్నత్యాక్రామతి । యజమాన ఏవ ప్రాణం దధాతి । పాహి మాఽగ్నే దుశ్చరితాదా మా సుచరితే భజేత్యాహ ॥ ౭౯ ॥ అగ్నిర్వావ పవిత్రమ్ । వృజినమనృతం దుశ్చరితమ్ । ఋజుకర్మగ్ం సత్యగ్ం సుచరితమ్ । అగ్నిరేవైనం వృజినాదనృతాద్దుశ్చరితాత్పాతి । ఋజుకర్మే సత్యే

సుచరితే భజతి । తస్మా దేవమాశాస్తే । ఆత్మనో గోపీథాయ । శి
రో వా ఏతద్యజ్ఞస్య । యదాఘారః । ఆత్మా ధ్రువా ॥ ౪౭ ॥
ఆఘారమాఘార్య ధ్రువాగ్ం సమనక్తి । ఆత్మన్నేవ యజ్ఞస్య శి
రః ప్రతిదధాతి । ద్విస్సమనక్తి । ద్వౌ హి ప్రాణాపానౌ । తదా
హుః । త్రిరేవ సమంజ్యాత్ । త్రిధాతు హి శిర ఇతి । శిర ఇవ వా ఏతద్య
జ్ఞస్య । అథో త్రయో వై ప్రాణాః । ప్రాణానేవాస్మిన్ దధాతి ।
మఖస్య శిరోఽసి సంజ్యోతిషా జ్యోతిరజ్యతామిత్యాహ । జ్యోతిరేవా
స్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి । సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై ॥ ౪౮ ॥

పరిదధాతి ప్రాణం దధాతి హి యజ్ఞో ఘారయతి నమ ఇత్యా
హ పశ్చాద్ద్వరాణీత్యాహ భా ఇత్యాహ భజేత్యాహ ధ్రువై
వాస్మిన్ దధాతి త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

ధిష్ణియా వా ఏతే న్యుప్యంతే । యద్బ్రహ్మా । యద్ధోతా ।
యదధ్వర్యుః । యదగ్నీత్ । యద్యజమానః । తాన్ యదంతరే
ణేయాత్ । యజమానస్య ప్రాణాన్థ్సంకర్షేత్ । ప్రమాయు
కస్స్యాత్ । పురోడాశమప్రగృహ్య సంచరత్యధ్వర్యుః ॥ ౪౯ ॥
యజమానాయైవ తల్లోకగ్ం శిగ్ంషతి । నాస్య ప్రాణాన్థ్సంకర్
షతి । న ప్రమాయుకో భవతి । పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః । ఇడా
యా ఇడామాదధాతి । హస్త్యాగ్ం హోత్రే । పశవో వా ఇ
డా । పశవః పురుషః । పశుష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయతి । ఇడా
యై వా ఏషా ప్రజాతిః ॥ ౫౦ ॥ తాం ప్రజాతిం యజమానోఽనుప్రజా

యతే । ద్వ్యరంగులావనక్తిపర్వణోః । ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠి
త్యై । సకృదుపస్తృణాతి । ద్విరాదధాతి । సకృదభిఘారయతి ।
తుస్సంపద్యతే । చత్వారి వై పశోః ప్రతిష్ఠానాని । యావానేవ
శుః । తముపహ్వయతే ॥ ౫౧ ॥ ముఖమివ ప్రత్యుపహ్వయే
త । సంముఖానేవ పశూనుపహ్వయతే । పశవో వా ఇడా । తస్మా
దన్వారభ్య । అధ్వర్యుణా చ యజమానేన చ । ఉపహూతః ప
శుమానసానీత్యాహ । ఉపహ్యేనాహ్వయతే హోతా । ఇడా
యై దేవతానాముపహవే । ఉపహూతః పశుమాన్భవతి । య ఏవం
వేద ॥ ౫౨ ॥ యాం వై హస్త్యామిడామాదధాతి । వాచస్సా
భాగధేయమ్ । యాముపహ్వయతే । ప్రాణానాగ్ంసా । వా
చం చైవ ప్రాణాగ్ంశ్చావరుంధే । అథవా ఏతర్హ్యుపహూతా
యామిడాయామ్ । పురోడాశస్యైవ బర్హిషదో మీమాగ్ంసా ।
యజమానం దేవా అబ్రువన్ । హవిర్నో నిర్వపేతి । నాహమ
భాగో నిర్వప్స్యామీత్యబ్రవీత్ ॥ ౫౩ ॥ న మయాభాగయానువ
క్ష్యథేతి వాగబ్రవీత్ । నాహమభాగా పురోనువాక్యా భవిష్యామీ
తి పురోనువాక్యా । నాహమభాగా యాజ్యా భవిష్యామీతి యాజ్యా ।
న మయాభాగేన వషట్కరిష్యథేతి వషట్కారః । యద్యజమానభా
గం నిధాయ పురోడాశం బర్హిషదం కరోతి । తానేవ తద్భాగి
నః కరోతి । చతుర్ధా కరోతి । చతస్రో దిశః । దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠ
తి । బర్హిషదం కరోతి ॥ ౫౪ ॥ యజమానో వై పురోడాశః ।

ప్రజా బర్హిః । యజమానమేవ ప్రజాసు ప్రతిష్ఠాపయతి । తస్మా
త్స్థాన్నా సాయంగప్రజాః ప్రతితిష్ఠంతి । మాగ్ం సేనా వ్యాః । అథో ఖ
ల్వాహుః । దక్షిణా వా ఏతా హవిర్యజ్ఞస్యాంతర్వేద్యవరుధ్యంతే ।
యత్పురోడాశం బర్హిషదం కరోతీతి । చతుర్ధా కరోతి । చ
త్వారో హ్యేతే హవిర్యజ్ఞస్యర్త్విజః ॥ ౫౫ ॥ బ్రహ్మా హో
తాధ్వర్యురగ్నిత్ । తమభిమృశేత్ । ఇదం బ్రహ్మణః । ఇదగ్ం
హోతుః । ఇదమధ్వర్యోః । ఇదమగ్నీధ ఇతి । యథైవాదస్సౌ
మ్యేఽధ్వరే । ఆదేశమృత్విగ్భ్యో దక్షిణా నీయంతే । తాదృగేవ త
త్ । అగ్నీధే ప్రథమమాయాదధాతి ॥ ౫౬ ॥ ☞ అగ్నిముఖా హ్యృ
ద్ధిః । అగ్నిముఖామేవర్ధిం యజమాన ఋధ్నోతి । సకృదుపస్తీర్య
ద్విరాదధత్ । ఉపస్తీర్య ద్విరభిఘారయతి । షట్థ్సంపద్యంతే ।
షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । వేదేన బ్రహ్మణే బ్రహ్మభా
గం పరిహరతి । ప్రాజాపత్యో వై వేదః । ప్రాజాపత్యో బ్ర
హ్మా ॥ ౫౭ ॥ సవితా యజ్ఞస్య ప్రసూత్యై । అథ కామమన్యేన ।
తతో హి హోత్రే । మధ్యం వా ఏతద్యజ్ఞస్య । యద్ధోతా । మధ్య
త ఏవ యజ్ఞం ప్రీణాతి । అథాధ్వర్యవే । ప్రతిష్ఠా వా ఏషా యజ్ఞ
స్య । యదధ్వర్యుః । తస్మాద్ధవిర్యజ్ఞస్యైతామేవావృతమను ॥ ౫౮ ॥
అన్వాదక్షిణా నీయంతే । యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై । అగ్నిమగ్నీథ్స
కృథ్సకృథ్సంమృడ్ఢీత్యాహ । పరాఙివ హ్యేతర్హి యజ్ఞః । ఇషితా
దైవ్యా హోతార ఇత్యాహ । ఇషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే । భ

త్రీవాచ్యాయ పిత్రిపితామానుష సూక్తవాకాయ సూక్తాబ్రూ
హీత్యాహ । ఆశిష మేవైతామాశాస్తే । స్వగాదేవ్యాహోతృభ్య
ఇత్యాహ । యజ్ఞమేవ తత్స్వగాకరోతి । స్వస్తిర్మానుషేభ్య ఇత్యా
హ । ఆశిష మేవైతామాశాస్తే । శంయోబ్రూహీత్యాహ । శం
యుమేవ బార్హస్పత్యం భాగధేయేన సమర్ధయతి ॥ ౪౯ ॥

వరత్వర్థ్వరుర్య్గప్రజాతి హవ్యాయతే వేదాబ్రవీదర్బర్హిష
దం కరోత్యృత్విజో దధాతి బ్రహ్మానుకరోతి చత్వారిచ ॥ ౮ ॥

అథసు త్రిచావనుష్టుగ్భ్యాంవా జవతీభ్యాంవ్యాహాతి । త్రి
ష్టావా అనుష్టుక్ । అన్నంవాజగప్రతిష్ఠిత్యై । అన్నాద్యస్యావ
రుద్ధ్యై । పాంక్తీం జుహూమూహాతి । జాతానేవ భ్రాతృవ్యా
న్ప్రణుదతే । ప్రతీచీముపభృతమ్ । జనిష్యమాణానేవ ప్రతిను
దతే । సవిషూచ ప్రవాహోహ్యసపత్నాం యజమానః । అస్మిన్
లోకే ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౭౦ ॥ ద్వాభ్యామ్ । ద్విప్రతిష్ఠోహి । వసు
భ్యస్త్వారుద్రేభ్యస్త్వా దిత్యేభ్యస్త్వేత్యాహ । యథాయజురే
వైతత్ । స్రుక్షుప్రస్తరమనక్తి । ఇమే వై లోకాస్స్రుచః । యజమా
నఃప్రస్తరః । యజమానమేవ తేజసానక్తి । త్రేధానక్తి । త్ర
య ఇమేలోకాః ॥ ౭౧ ॥ ఏభ్యఏవైనం లోకేభ్యోనక్తి । అభి
పూర్వమనక్తి । అభిపూర్వమేవయజమానం తేజసానక్తి । అక్త
గ్ంరిహాణా ఇత్యాహ । తేజోవా ఆజ్యమ్ । యజమానఃప్రస్తరః ।
యజమానమేవ తేజసానక్తి । వియంతు వయ ఇత్యాహ । వయఏవై

సంస్కృత్య । సువర్గం లోకం గమయతి ॥ ౬౨ ॥ ప్రజాం యోనిం మానిర్మృక్షమిత్యాహ । ప్రజాయై గోపీథాయ । ఆ ప్యాయంతామాప ఓషధయ ఇత్యాహ । ఆప ఏవౌషధీరాప్యాయయతి । మరుతాం పృషతయ స్థేత్యాహ । మరుతో వై వృష్ట్యా ఈశతే । వృష్టిమేవావరుంధే । దివంగచ్ఛ తతో నో వృష్టిమేరయేత్యాహ । వృష్టిర్వై ద్యౌః । వృష్టిమేవావరుంద్ధే ॥ ౬౩ ॥ యావద్వా అధ్వర్యుః ప్రస్తరం ప్రహరతి । తావదస్యాయుర్మీయతే । ఆయుష్పా అగ్నేస్యాయుర్మే పాహీత్యాహ । ఆయురేవాత్మంధత్తే । యావద్వా అధ్వర్యుః ప్రస్తరం ప్రహరతి । తావదస్య చక్షుర్మీయతే । చక్షుష్పా అగ్నేసి చక్షుర్మే పాహీత్యాహ । చక్షురేవాత్మంధత్తే । ధ్రువాసీత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । యంపరిధిం పర్యధత్థా ఇత్యాహ ॥ ౬౪ ॥ యథా యజురేవైతత్ । అగ్నే దేవ పణిభిర్వీయమాణ ఇత్యాహ । అగ్నయ ఏవైనం జుష్టం కరోతి । తంత ఏతమను జోషం భరామీత్యాహ । సజాతానేవాస్మా అనుకాన్కరోతి । నేదేష త్వదపచేతయాతా ఇత్యాహానుఖ్యాత్యై । యజ్ఞస్య పాథ ఉపసమితమిత్యాహ । భూమానమేవోపైతి । పరిధీన్ప్రహరతి । యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై ॥ ౬౫ ॥ సంస్రావం ప్రస్రావయతి । యదేవ తత్ర క్రూరమ్ । తత్తేన శమయతి । జుహ్వాముపభృతమ్ । యజమానదేవత్యా వై జుహూః । భ్రాతృవ్యదేవత్యోపభృత్ । యజమానాయైవ భ్రాతృవ్యముపస్తిం క

రోతి । సగ్గ్ంస్రావభాగాస్థేత్యాహ । వసవో వై రుద్రా ఆది
త్యాస్సగ్గ్ంస్రావభాగాః । తేషాం తద్భాగధేయమ్ ॥ ౬౭ ॥
తానేవ తేనప్రీణాతి । వైశ్వదేవ్యర్చా । ఏతేహి విశ్వేదేవాః।
త్రిష్టుగ్భవతి । ఇన్ద్రియంవై త్రిష్టుక్ । ఇంద్రియమేవ
యజమానే దధాతి । అగ్నేర్వోఽపన్నగృహస్య సదసి సాద
యామీత్యాహ । ఇయంవా అగ్నిరపన్నగృహః । అస్యామేవైన
సదనే సాదయతి । సుమ్నాయ సుమ్నినీస్సుమ్నే మాధత్తమిత్యా
హ ॥ ౬౮ ॥ ప్రజా వై పశవస్సుమ్నమ్ । ప్రజామేవ ప
శూనాత్మంధత్తే । ధురిధుర్యౌపాతమిత్యాహ । జాయాపత్యో
ర్గోపీథాయ । అగ్నేదబ్ధాయోఽశీతతనో ఇత్యాహ । యథాయజు
రేవైతత్ । పాహిమాద్యదివఃపాహి ప్రసిత్యైపాహి దురి ష్ట్యై
పాహిదురద్మన్యై పాహిదుశ్చరితాదిత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా
శాస్తే । అవిషన్నఃపితుంకృణు సుషదా యోనిగ్గ్ంస్వాహేత్యిధ్మసం
వృశ్చనాన్యన్వాహార్యపచనేఽభ్యాధాయ ఫలీకరణ హోమంజుం
జుహోతి । అతిరిక్తాని వా ఇధ్మసంవృశ్చనాని ॥ ౬౯ ॥ అతిరి
క్తాఃఫలీకరణాః । అతిరిక్తమాజ్యోచ్ఛేషణమ్ । అతిరిక్తఏవాతిరి
క్తం దధాతి । అథోఅతిరిక్తేనైవాతిరిక్తమాప్త్వావరున్ధే । వేదిర్దేవే
భ్యో నిలాయత । తాంవై దేవా అన్వవిందన్ । వేదేన వేదిం వివి
దుఃపృథివీమ్ । సాపప్రథే పృథివీపార్థివాని । గర్భంబిభర్తి భువ
నేష్వంతః । తతో యజ్ఞో జాయతే విశ్వదానిరితి పురస్తాత్ స్తంబ

యజుషా వై దేవస్వేదిగ్ం సంమార్ష్ట్యనువిత్త్యై ॥ ౬౯ ॥ అథో య
ద్వేదశ్చ వేదిశ్చ భవతః । మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై । ప్రజా
పతేర్వా ఏతాని శ్మశ్రూణి । యద్వేదః । పత్న్యా ఉపస్థ ఆస్య
తి । మిథునమేవ కరోతి । విందతే ప్రజామ్ । వేదగ్ంహోతా ప్ర
ణీయాఞ్ స్తృణన్నేతి । యజ్ఞమేవ తత్సంతనోతి । ఉత్తరస్మాదర్ధ
ప్యాహాత్ । తగ్ం సంతతముత్తరేద్ధ్యాస ఆరభతే ॥ ౭౦ ॥ తం
కాలే కాల ఆగతే యజతే । బ్రహ్మవాదినో వదంతి । సత్వా అధ్వ
ర్యుస్స్యాత్ । యో యతో యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । తదేనం ప్రతిష్ఠాప
యతీతి । వాతాద్వా అధ్వర్యుర్యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । దేవాగాతు
విదో గాతుం విత్వా గాతుమితేత్యాహ । యత ఏవ యజ్ఞం ప్రయు
ఙ్క్తే । తదేనం ప్రతిష్ఠాపయతి । ప్రతితిష్ఠతి ప్రజయా పశుభిర్యజ
మానః ॥ ౭౧ ॥ త్రిష్ఫలీమేలో కాంగకుయతి ద్వయోర్వృష్టిస్సేవావ
రుంధే పర్యగ్ధస్తా ఇత్యాహ సమిష్ట్యై భాగధేయం ధత్తమిత్యాహ
వా ఇధ్మస్సంవృశ్చనాన్యనువిత్త్యై లభతే యజమానః ॥ ౯ ॥

యో వా అయథా దేవతం యజ్ఞముపచరతి । ఆ దేవతాభ్యో
వృశ్చ్యతే । పాపీయాన్భవతి । యో యథా దేవతమ్ । న దేవతా
భ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి । వారుణో వై పాశః । ఇమం
విష్యామి వరుణస్య పాశమిత్యాహ । వరుణపాశాదేవైనాం ము
ఞ్చతి । సవితృప్రసూతో యథాదేవతమ్ ॥ ౭౨ ॥ ☞ న దేవతాభ్య
ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లో

కణిత్యాహ । అగ్నిర్వై ధాతా । పుణ్యం కర్మ సుకృతస్య లోకః ।
అగ్నిరేవైనాం ధాతా । పుణ్యే కర్మణి సుకృతస్య లోకే దధాతి ।
స్యోనం మే సహ పత్యా కరోమీత్యాహ । ఆత్మనశ్చ యజమానస్య
చ పత్న్యైశ్చ సంత్వాయ । సమాయుషా సంప్రజయేత్యాహ ॥ ౭౩ ॥
ఆశిషమేవైతామాశాస్తే పూర్ణపాత్రే । అంతతోఽనుష్టుభా । చతు
ష్పదా వా ఏతచ్ఛందః ప్రతిష్ఠితం పత్న్యై పూర్ణపాత్రే భవతి ।
అస్మిన్ లోకే ప్రతితిష్ఠానీతి । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । అథో
వాగ్వా అనుష్టుక్ । వాఙ్మిథునమ్ । ఆపో రేతః ప్రజననమ్ । ఏ
తస్మాద్వై మిథునాద్విద్యోతమాన స్తనయన్వర్షతి । రేతస్సిం
చన్ ॥ ౭౪ ॥ ప్రజాః ప్రజనయన్ । యద్వై యజ్ఞస్య బ్ర
హ్మణా యుజ్యతే । బ్రహ్మణా వై తస్య విమోకః । అద్భిశ్శాంతిః ।
విముక్తం వా ఏతర్హి యోక్త్రం బ్రహ్మణా । ఆదాయైనత్ పత్నీ
సహోప ఉపగృహ్ణీతే శాంత్యై । అంజలౌ పూర్ణపాత్రమానయతి ।
రేతః ఏవాస్యాం ప్రజాం దధాతి । ప్రజయా హి మనుష్యః పూర్ణః ।
ముఖం విమృష్టే । అవభృథస్యైవ రూపం కృత్వోత్తిష్ఠతి ॥ ౭౫ ॥

సవితృప్రసూతో యథా దేవతం ప్రజయేత్యాహ సించ
న్మృష్ట ఏకంచ ॥ ౧౦ ॥

పరివేషో వా ఏష వనస్పతీనామ్ । యదుపవేషః । య ఏవం
వేద । విందతే పరివేష్టారమ్ । తముత్తరే । యం ద్వేవా మనుష్యే
షు । ఉపవేషమధారయన్ । యేఽస్మదపచేతసః । తానస్మాత్

స్మిహాఽకురు । ఉప వేషోపవిష్టినః ॥ ౭౬ ॥ ప్రజాం పుష్టిమథో
ధనమ్ । ద్విపదో నశ్చతుష్పదః । ధ్రువాననపగాన్కుర్వితి పు
రస్తాత్ప్రత్యంచముపగూహతి । తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యంచశ్శూ
ద్రా అవస్యంతి । స్థవిమత ఉపగూహతి । అప్రతివాదినమేవైనాం కు
రుతే । ధృష్టిర్వా ఉపవేషః । శుచర్తో వజ్రో బ్రహ్మణా సగ్ంశి
తః । యోఽప వేషే భశుక్ । సాముమృచ్ఛతు యం ద్విష్మ ఇతి ॥ ౭౭ ॥
అథాస్మై నామ గృహ్య ప్రహరతి । నిరము నుద ఓకసః । స
పత్నో యః పృతన్యతి । నిర్బాధ్యేన హవిషా । ఇంద్ర ఏణం పరా
శరీత్ । ఇహి తిస్రః పరావతః । ఇహి పంచ జనాగ్ం అతి । ఇహి తి
స్రోఽతి రోచనా యావత్ । సూర్యో అసద్దివి । పరమాం త్వా పరా
వతమ్ ॥ ౭౮ ॥ ఇంద్రో నయతు వృత్రహా । యతో న పునరా
యసి । శశ్వతీభ్యస్సమాభ్య ఇతి । త్రివృద్వా ఏష వజ్రో బ్రహ్మ
ణా సగ్ంశితః । శుచైవైనం విధ్వా । ఏభ్యో లోకేభ్యో నిర్ణుద్య ।
వజ్రేణ బ్రహ్మణా స్తృణుతే । హతోఽసావవధిష్మాముమిత్యాహ స్తృ
త్యై । యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేత్ । శుచైవైనమర్పయతి ॥ ౭౯ ॥

సోఽద్విష్మ ఇతి పరావతమర్పయతి ॥ ౧౧ ॥

ప్రత్యుష్టం దివశ్శిల్పమయజ్ఞో ఘృతంచ దేవాసురాస్స ప్రతి
మింద్ర ఆపో దేవీరగ్నినా తిష్ఠియా అథసుచ్యా ఏవా అయథా
దేవతం పరివేషో వా ఏకాదశ ॥ ౧౧ ॥

ప్రత్యుష్టస్యయజ్ఞపశుహి విశ్వేషాం దేవానామూర్జాపృథివీముఖోరక్షస్తాం తాం ప్రజాపతిం ద్వాదశ్యాం తంకాలే కాలే నపసప్తతిః ॥ ౭౯ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

తృతీయప్రపాఠకస్సమాప్తః.

శ్రీ చతుర్థప్రపాఠకప్రారమ్భః శ్రీ

హరిః ఓమ్ ॥ బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణమాలభతే । క్షత్రాయ రాజన్యమ్ । మరుద్భ్యో వైశ్యమ్ । తపసే శూద్రమ్ । తమసే తస్కరమ్ । నారకాయ వీరహణమ్ । పాప్మనే క్లీబమ్ । ఆక్రయాయా అయోగూమ్ । కామాయ పుంశ్చలూమ్ । అతిక్రుష్టాయ మాగధమ్ ॥ ౧ ॥ గీతాయ సూతమ్ । నృత్తాయ శైలూషమ్ । ధర్మాయ సభాచరమ్ । నర్మాయ రేభమ్ । నరిష్ఠాయై భీమలమ్ । హసాయ కారిమ్ । ఆనందాయ స్త్రీషఖమ్ । ప్రముదే కుమారీపుత్రమ్ । మేధాయై రథకారమ్ । ధైర్యాయ తక్షాణమ్ ॥ ౨ ॥ శ్రమాయ కౌలాలమ్ । మాయాయై కార్మారమ్ । రూపాయ మణికారమ్ । శుభే వపమ్ । శరవ్యాయా ఇషుకారమ్ । హేత్యై ధన్వకారమ్ । కర్మణే జ్యాకారమ్ । దిష్టాయ రజ్జుసర్గమ్ । మృత్యవే మృగయుమ్ । అంతకాయ శ్వనితమ్ ॥ ౩ ॥ సంధయే జారమ్ । గేహాయోపపతిమ్ । నిరృత్యై పరివిత్తమ్ । ఆర్త్యై పరివి

విదానమ్ । అరాధ్యై దిధిషూపతిమ్ । పవిత్రాయ భిషజమ్ । ప్రజ్ఞానాయ నక్షత్రదర్శమ్ । నిష్కృత్యై పేశస్కారీమ్ । బలాయోపదామ్ । వర్ణాయానూరుధమ్ ॥ ౪ ॥ నదీభ్యః పౌంజిష్ఠమ్ । ఋక్షీకాభ్యో నైషాదమ్ । పురుషవ్యాఘ్రాయ దుర్మదమ్ । ప్రయుద్భ్య ఉన్మత్తమ్ । గంధర్వాప్సరోభ్యో వ్రాత్యం । సర్పదేవజనేభ్యోఽప్రతిపదమ్ । అవేభ్యః కితవమ్ । ఇర్యతాయా అకితవమ్ । పిశాచేభ్యో బిదలకారమ్ । యాతుధానేభ్యః కంటకకారమ్ ॥ ౫ ॥ ఉత్సాదేభ్యః కుబ్జమ్ । ప్రముదే వామనం । ద్వార్భ్యస్స్రామమ్ । స్వప్నాయాంధమ్ । అధర్మాయ బధిరమ్ । సంజ్ఞానాయ స్మరకారీం । ప్రకామోద్యాయోపసదమ్ । ఆశిక్షాయై ప్రశ్నినమ్ । ఉపశిక్షాయా అభిప్రశ్నినమ్ । మర్యాదాయై ప్రశ్నవివాకమ్ ॥ ౬ ॥ ఋత్యై స్తేనహృదయమ్ । వైరహత్యాయ పిశునమ్ । వివిక్త్యై క్షత్తారమ్ । ఔపద్రష్ట్యాయ సంగ్రహీతారమ్ । బలాయానుచరమ్ । భూమ్నే పరిష్కందం । ప్రియాయ ప్రియవాదినమ్ । అరిష్ట్యా అశ్వసాదమ్ । మేధాయ వాసఃపల్పూలీమ్ । ప్రకామాయ రజయిత్రీమ్ ॥ ౭ ॥ భాయై దార్వాహారమ్ । ప్రభాయా అగ్న్యేంధం । నాకస్య పృష్ఠాయాభిషేక్తారమ్ । బ్రధ్నస్య విష్టపాయ పాత్రనిర్ణేగమ్ । దేవలోకాయ పేశితారమ్ । మనుష్యలోకాయ ప్రకరితారమ్ । సర్వేభ్యో లోకేభ్య ఉపసేక్తారమ్ । అవర్త్యై వధాయోపమంథితారం ।

సువర్గాయ లోకాయ భాగదుఘమ్ । వర్షిష్ఠాయ నాకాయ ప
రివేష్టారమ్ ॥ ౮ ॥ అర్మేభ్యో హస్తిపమ్ । జవాయాశ్వప
మ్ । పుష్ట్యై గోపాలమ్ । తేజసేఽజపాలమ్ । వీర్యాయావిపాల
మ్ । ఇరాయై కీనాశమ్ । కీలాలాయ సురాకారమ్ । భద్రాయ గృ
హపమ్ । శ్రేయసే విత్తధమ్ । అధ్యక్షాయానుక్షత్తారమ్ ॥ ౯ ॥
మన్యవేఽయస్తాపమ్ । క్రోధాయ నిసరమ్ । శోకాయాభిసరమ్ । ఉ
త్కూలవికూలాభ్యాం త్రిస్థినమ్ । యోగాయ యోక్తారమ్ ।
క్షేమాయ విమోక్తారమ్ । వపుషే మానస్కృతమ్ । శీలాయాఞ్జ
నీకారమ్ । నిర్ఋత్యై కోశకారీమ్ । యమాయాసూమ్ ॥ ౧౦ ॥
యమ్యై యమసూమ్ । అథర్వభ్యోఽవతోకామ్ । సంవత్సరాయప
ర్యాయిణీమ్ । పరివత్సరాయావిజాతామ్ । ఇదావత్సరాయాపస్క
ద్వరీమ్ । ఇద్వత్సరాయాతీత్వరీమ్ । వత్సరాయవిజర్జరామ్ । సంవ
త్సరాయపలిక్నీమ్ । వనాయవనపమ్ । అన్యతోఽరణ్యాయ దావపమ్ ॥
సరోభ్యో ధైవరమ్ । వేశంతాభ్యో దాశమ్ । ఉపస్థావరీభ్యో బైం
దమ్ । నడ్వలాభ్యః శౌష్కలమ్ । పార్యాయ కైవర్తమ్ । అవా
ర్యాయ మార్గారమ్ । తీర్థేభ్య ఆందమ్ । విషమేభ్యో మైనాలమ్ ।
స్వనేభ్యః పర్ణకమ్ । గుహాభ్యః కిరాతమ్ । సానుభ్యో జంభకమ్ ।
పర్వతేభ్యః కింపూరుషమ్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రతిశ్రుత్కాయా ఋ
తులమ్ । ఘోషాయ భషమ్ । అంతాయ బహువాదినమ్ । అనంతా
య మూకమ్ । మహసే వీణావాదమ్ । క్రోశాయ తూణవధ్మమ్

ఆక్రన్దాయ మందమథ్యాఘాతమ్ । అవరస్పరాయ శంఖధ్మమ్ ।
ఋభుభ్యో౽జినసంధాయమ్ । సాధ్యేభ్యశ్చర్మమ్ణమ్ ॥ ౧౩ ॥
బీభత్సాయై పౌల్కసమ్ । భూత్యై జాగరణమ్ । అభూత్యై స్వప్న
నమ్ । తులాయై వాణిజమ్ । వర్ణాయ హిరణ్యకారమ్ । విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యస్సిధ్మలమ్ । పశ్చాద్దోషాయ గ్లావమ్ । ఋత్యై జనవా
దినమ్ । వ్యృద్ధ్యా అపగల్భమ్ । సగ్ంశరాయ ప్రచ్ఛిదమ్ ॥౧౪॥
హసాయ పుగ్గ్ంశ్చలూమాలభతే । వీణావాదం గణకం గీతాయ ।
యాదసే శాబుల్యామ్ । నర్మాయ భద్రవతీమ్ । తూణవధ్మం గ్రా
మణ్యం పాణిసంఘాతం నృత్తాయ । మోదాయానుక్రోశకమ్ ।
ఆనందాయ తలవమ్ ॥ ౧౫ ॥ అక్షరాజాయ కితవమ్ । కృతాయ
సభావినమ్ । త్రేతాయా ఆదినవదర్శమ్ । ద్వాపరాయ బహిస్స
దమ్ । కలయే సభాస్థాణుమ్ । దుష్కృతాయ చరకాచార్యమ్ ।
అధ్వనే బ్రహ్మచారిణమ్ । పిశాచేభ్యస్సైలగమ్ । పిపాసాయై
గోవ్యచ్ఛమ్ । నిరృత్యై గోఘాతమ్ । క్షుధే గోవికర్తమ్ ।
క్షుత్తృష్ణాభ్యాంతమ్ । యో గాం వికృన్తం తం మాగ్ంసం భిక్షమా
ణ ఉపతిష్ఠతే ॥ ౧౬ ॥ భూమ్యై పీఠసర్పిణమాలభతే । అగ్న
యే౽గ్ంసలమ్ । వాయవే చాండాలమ్ । అంతరిక్షాయ వగ్ంశనర్తి
నమ్ । దివే ఖలతిమ్ । సూర్యాయ హర్యక్షమ్ । చంద్రమసే మిర్మి
రమ్ । నక్షత్రేభ్యః కిలాసమ్ । అహ్నే శుక్లం పింగలమ్ । రాత్రి
యై కృష్ణం పింగాక్షమ్ ॥ ౧౭ ॥ వాచే పురుషమాలభతే ।

ప్రాణమపానం వ్యానముదానగ్ం సమానం తాన్ వాయవే । సూర్యాయ చక్షురాలభతే । మనశ్చంద్రమసే । దిగ్భ్యశ్శ్రోత్రమ్ । ప్రజాపతయే పురుషమ్ ॥ ౧౮ ॥ అథైతానరూపేభ్య ఆలభతే । అతిహ్రస్వమతిదీర్ఘమ్ । అతికృశమత్యగ్ంసలమ్ । అతిశుక్లమతికృష్ణమ్ । అతిశ్లక్ష్ణమతిలోమశమ్ । అతికిరిటమతిదంతురమ్ । అతిమిర్మిరమతిమేమిషమ్ । ఆశాయై జామిమ్ । ప్రతీక్షాయై కుమారీమ్ ॥ ౧౯ ॥

బ్రహ్మణే గీతాయ క్రమాయ సంధయే నదీభ్య ఉద్ధాదేభ్య ఋత్యై భాయా అమేభ్యో మన్యవే యస్మై దశ దశ సగోభ్యో ద్వాదశ ప్రతిశ్రుత్కాయై బీభత్సాయై దశదశ హసాయ సప్తాత్తు రాజాయ త్రయోదశ భూమ్యై దశ వాచే షడక్షనవై కాం నావిగ్ం శతిః ॥ ౧౯ ॥

బ్రహ్మణే యస్మై నవదశ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

చతుర్థప్రపాఠకస్సమాప్తః ।

పఞ్చమ ప్రపాఠక ప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ సత్యం ప్రపద్యే । ఋతం ప్రపద్యే । అమృతం ప్రపద్యే । ప్రజాపతేః ప్రియాం తనువమనార్తాం ప్ర

పద్యే । ఇదమహం పంచదశేన వజ్రేణ । ద్విషన్తం భ్రాతృవ్య
మవక్రామామి । యోఽస్మాం ద్వేష్టి । యంచ వయం ద్విష్మః ।
భూర్భువస్సువః । హిమ్ ॥ ౧ ॥ సత్యందశ ॥ ౧ ॥

ప్రవో వాజా అభిద్యవః । హవిష్మంతో ఘృతాచ్యా । దే
వాం జిగాతి సుమ్నయుః । అగ్న ఆయాహి వీతయే । గృణానో
హవ్యదాతయే । నిహోతా సథ్సి బర్హిషి । తంత్వా సమిద్భి
రంగిరః । ఘృతేన వర్ధయామసి । బృహచ్ఛోచాయవిష్ఠ్య । స
నః పృథుశ్రవాయ్యమ్ ॥ ౨ ॥ అచ్ఛాదేవవివాససి । బృహ
దగ్నే సువీర్యమ్ । ఈడేన్యో నమస్యస్తిరః । తమాగ్ంసి దర్శ
తః । సమగ్నిరిధ్యతే వృషా । వృషో అగ్నిస్సమిధ్యతే । అశ్వోన
దేవవాహనః । తగ్ం హవిష్మంత ఈడతే । వృషణంత్వా వయం
వృషన్ । వృషాణస్సమిధీమహి ॥ ౩ ॥ అగ్నే దీద్యతం బృహ
త్ । అగ్నిం దూతం వృణీమహే । హోతారం విశ్వవేదసం ।
అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుమ్ । సమిధ్యమానో అధ్వరే । అగ్నిః
పావక ఈడ్యః । శోచిష్కేశస్తమీమహే । సమిద్ధో అగ్న ఆహు
త । దేవాన్యక్షి స్వధ్వర । త్వగ్ంహి హవ్యవాడసి । అజు
హోతదువస్యత । అగ్నిం ప్రయత్యధ్వరే । వృణీధ్వగ్ం హవ్య
వాహనమ్ । త్వం వరుణ ఉత మిత్రో అగ్నే । త్వాం వర్ధంతి మ
తిభిర్వసిష్ఠాః । త్వే వసు సుషణనాని సంతు । యూయం పాత స్వ
స్తిభిస్సదానః ॥ ౪ ॥ శ్రవాయ్యమిధీమహ్యసి సప్త చ ॥ ౨ ॥

अग्ने महाꣳअसि ब्राह्मण भारत । असावसौ । देवेद्धो मन्विद्धः । ऋषिष्टुतो विप्रानुमदितः । कविशस्तो ब्रह्मसꣳशितो घृताहवनः । प्रणीर्यज्ञानाम् । रथीरध्वराणाम् । अतूर्तो होता । तूर्णिर्हव्यवाट् । आस्पात्रं जुहूर्देवानाम् ॥ ४ ॥ चमसो देवपानः । अराꣳ इवाग्ने नेमिर्देवाꣳस्त्वं परिभूरसि । आवह देवान्यजमानाय । अग्निमग्न आवह । सोममावह । अग्निमावह । प्रजापतिमावह । अग्नीषोमावावह । इन्द्राग्नी आवह । इन्द्रमावह । महेन्द्रमावह । देवाꣳ आज्यपाꣳ आवह । अग्निꣳ होत्रायावह । स्वं महिमानमावह । आचाग्ने देवान्वह । सुयजा च यज जातवेदः ॥

देवानामिन्द्रमावह वट्व ॥ ५ ॥

अग्निर्होता वेत्त्वग्निः । होत्रं वेत्तु प्रावित्रम् । स्मो वयम् । साधु ते यजमान देवता । घृतवतीमध्वर्यो स्रुचमास्यस्व । देवायुवं विश्ववाराम् । ईडामहै देवाꣳ ईडेन्यान् । नमस्याम नमस्यान् । यजाम यज्ञियान् ॥ ६ ॥ अग्निर्होता नव ॥ ३ ॥

समिधो अग्न आज्यस्य वियन्तु । तनूनपादग्न आज्यस्य वेतु । इडो अग्न आज्यस्य वियन्तु । बर्हिरग्न आज्यस्य वेतु । स्वाहाग्निम् । स्वाहा सोमम् । स्वाहाग्निम् ।

స్వాహా ప్రజాపతిమ్ । స్వాహాగ్నీషోమౌ । స్వాహేంద్రాగ్నీ । స్వాహేంద్రమ్ । స్వాహా మహేంద్రమ్ । స్వాహా దేవాగ్ం ఆజ్యపాన్ । స్వాహాగ్నిగ్ం హోత్రాజ్జుషాణాః । అగ్న ఆజ్యస్య వియంతు ॥ ౮ ॥ ఇంద్రాగ్నీ పంచ చ ॥ ౫ ॥

అగ్నిర్వృత్రాణి జంఘనత్ । ద్రవిణస్యుర్విపన్యయా । సమిద్ధశ్శుక్ర ఆహుతః । జుషాణో అగ్నిరాజ్యస్య వేతు । త్వగ్ం సోమాసి సత్పతిః । త్వగ్ం రాజోత వృత్రహా । త్వం భద్రో అసి క్రతుః । జుషాణస్సోమ ఆజ్యస్య హవిషో వేతు । అగ్నిః ప్రత్నేన జన్మనా । శుంభానస్తనువగ్గ్ం స్వామ్ । కవిర్విప్రేణ వావృధే । జుషాణో అగ్నిరాజ్యస్య వేతు । సోమ గీర్భిష్ట్వా వయమ్ । వర్ధయామో వచోవిదః । సుమృడీకో న ఆవిశ । జుషాణస్సోమ ఆజ్యస్య హవిషో వేతు ॥ ౯ ॥ త్వగ్ం షట్చ ॥ ౬ ॥

అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్ । పతిః పృథివ్యా అయమ్ । అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి । భువో యజ్ఞస్య రజసశ్చ నేతా । యత్రా నియుద్భిస్సచసే శివాభిః । దివి మూర్ధానం దధిషే సువర్షామ్ । జిహ్వామగ్నే చకృషే హవ్యవాహమ్ । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యః । విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు ॥ ౧౦ ॥ వయగ్గ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ । స వేద పుత్రః పితరగ్ం స మాతరమ్ । స సూనుర్భువత్స భువత్పునర్మఘః । స ద్యామౌర్ణోదంతరిక్షగ్ం సుసువః । స విశ్వా భువో అభ

వృత్రస్యాభినత్ । అగ్నీషోమావేదసా । సహహూతీవనతంగిరః । సం దేవత్రా బభూవథుః । యువమేతాని దివిరోచనాని । అగ్నిశ్చసోమసక్రతూ అధత్తమ్ ॥ ౧౧ ॥ యువగ్ం సింధూగ్ంరభిశస్తేరవద్యాత్ । అగ్నీషోమావముంచతం గృభీతాన్ । ఇంద్రాగ్నీరోచనాదివః । పరివాజేషు భూషథః । తద్వాంచేతి ప్రవీర్యమ్ । శ్నథద్వృత్రముతసనోతివాజమ్ । ఇంద్రాయోఅగ్నీసహురీసపర్యాత్ । ఇరజ్యంతావసవ్యస్య భూరేః । సహస్తమాసహసా వాజయంతా । ఏంద్రసానసిగ్ం రయిమ్ ॥ ౧౨ ॥ సజిత్వానగ్ం సదాసహమ్ । వర్షిష్ఠమూతయేభర । ప్రససాహిషే పురుహూత శత్రూన్ । జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహరాతిరస్తు । ఇంద్రాభర దక్షిణేనావసూని । పతిస్సింధూనామసి రేవతీనామ్ । మహాగ్ం ఇంద్రో య ఓజసా । పర్జన్యో వృష్టిమాగ్ం ఇవ । స్తోమైర్వత్సస్య వావృధే । మహాగ్ం ఇంద్రో నృవదాచర్షణిప్రాః ॥ ౧౩ ॥ ఉతద్విబర్హా అమినస్సహోభిః । అస్మద్రియగ్వావృధే వీర్యాయ । ఉరుః పృథుస్సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ । పిపీహి దేవాగ్ం ఉశతో యవిష్ఠ । విద్వాగ్ం ఋతూగ్ం ఋతుపతే యజేహ । యే దైవ్యా ఋత్విజస్తేభిరగ్నే । త్వగ్ం హోతౄణామస్యాయజిష్ఠః । అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతమ్ । అయాడగ్నిరగ్నేః ప్రియా ధామాని । అయాట్ సోమస్య ప్రియా ధామాని ॥ ౧౪ ॥ అయాడగ్నేః ప్రియా ధామాని । అయాట్ ప్రజాపతేః ప్రియా ధామాని । అయాడగ్నీషోమ

రాంగస్ప్రియా ధామాని । అయాడింద్రాగ్నియోః ప్రియా ధా
మాని । అయాడింద్రస్య ప్రియా ధామాని । అయాణ్మహేంద్ర
స్య ప్రియా ధామాని । అయాడ్దేవానామాజ్యపానాం ప్రియా
ధామాని । యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రియా ధామాని । యక్షత్స్వం
మహిమానమ్ । ఆయజతామేజ్యా ఇషః । కృణోతు సో అధ్వరా
జాతవేదాః । జుషతాగ్ం హవిః । అగ్నే యదద్య విశో అధ్వరస్య
హోతః । పావక శోచే వేష్ట్వగ్ం హి యజ్వా । ఋతా యజాసి మ
హినా వియద్భూః । హవ్యా వహ యవిష్ఠ యా తే అద్య ॥ ౧౫ ॥

అస్త్వధత్తగ్ం రయిం చర్షణి ప్రాః సో నస్య ప్రియా
ధామానీ పష్ఠట్చ ॥ ౭ ॥

ఉపహూతగ్ం రథంతరగ్ం సహ పృథివ్యా । ఉప మా రథం
తరగ్ం సహ పృథివ్యా హ్వయతామ్ । ఉపహూతం వామదేవ్య
గ్ం సహాంతరిక్షేణ । ఉప వామదేవ్యగ్ం సహాంతరిక్షేణ హ్వయ
తామ్ । ఉపహూతం బృహత్సహ దివా । ఉప మా బృహత్సహ ది
వా హ్వయతామ్ । ఉపహూతాస్సప్త హోత్రాః । ఉప మా సప్త
హోత్రా హ్వయంతామ్ । ఉపహూతా ధేనుస్సహర్షభా । ఉప
మా ధేనుస్సహర్షభా హ్వయతామ్ ॥ ౧౬ ॥ ఉపహూతో భ
క్షస్సఖా । ఉప మా భక్షస్సఖా హ్వయతాం । ఉపహూతాఀ హో ।
ఇడోపహూతా । ఉపహూతేడా । ఉపో అస్మాగ్ం ఇడా హ్వయ
తామ్ । ఇడోపహూతా । ఉపహూతేడా । మానవీ ఘృతపదీ మై

తావర్ధనీ । బ్రహ్మ దేవకృతముపహూతమ్ ॥ ౧౭ ॥ దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతాః । ఉపహూతా మనుష్యాః । య ఇమం యజ్ఞమవాన్ । యే యజ్ఞపతిం వర్ధాన్ । ఉపహూతే ద్యావాపృథివీ । పూర్వజే ఋతావరీ । దేవీ దేవపుత్రే । ఉపహూతోఽయం యజమానః । ఉత్తరస్యాం దేవయజ్యాయాముపహూతః । భూయసి హవిష్కరణ ఉపహూతః । దివ్యే ధామన్నుపహూతః । ఇదం మే దేవా హవిర్జుషంతామితి తస్మిన్నుపహూతః । విశ్వమస్య ప్రియముపహూతమ్ । విశ్వస్య ప్రియస్యోపహూతస్యోపహూతః ॥ ౧౮ ॥ సహర్షభాహ్వయతాముపహూతగ్ం హవిష్కరణ ఉపహూతశ్చత్వారి చ ॥౮॥

దేవం బర్హిః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవో నరాశగ్ంసః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృత్ । సుద్రవిణా మంద్రః కవిః । సత్యమన్మాయజీ హోతా । హోతుర్ హోతురాయజీయాన్ । అగ్నే యాం దేవానయాట్ । యాగ్ం అపిప్రేః । యే తే హోత్రే అమత్సత । తాగ్ం ససనుషీగ్ం హోత్రాం దేవంగమామ్ । దివి దేవేషు యజ్ఞమేరయేమమ్ । స్విష్టకృచ్చాగ్నే హోతాభూః । వసువనే వసుధేయస్య నమోవాకే వీహి ॥౧౯॥ అపిప్రేః పంచ చ ॥౯॥

ఇదం ద్యావాపృథివీ భద్రమభూత్ । ఆర్ధ్మ సూక్తవాకమ్ । ఉత నమోవాకమ్ । ఋధ్యాస్మ సూక్తోచ్యమగ్నే । త్వగ్ం

సూక్తవాగసి । ఉపశ్రితో దివఃపృథివ్యోః । ఓమన్వతీ తేఽస్మిన్ యజ్ఞే యజమాన ద్యావాపృథివీ స్తామ్ । శంగయీ జీరదానూ । అత్రస్నూ అప్రవేదే । ఉరుగవ్యూతీ అభయంకృతౌ ॥ ౨౦ ॥ వృష్టిద్యావా రీత్యాపా । శంభువౌ మయోభువౌ । ఊర్జస్వతీ చ పయస్వతీ చ । సూపచరణా చ స్వధిచరణా చ । తయోరావిది । అగ్నిరిదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధత మహో జ్యాయోఽకృత । సోమ ఇదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధత మహో జ్యాయోఽకృత । అగ్నిరిదగ్ం హవిరజుషత ॥ ౨౧ ॥ ☞ అవీవృధత మహో జ్యాయోఽకృత । ప్రజాపతిరిదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధత మహో జ్యాయోఽకృత । అగ్నీషోమావిదగ్ం హవిరజుషేతామ్ । అవీవృధేతాం మహో జ్యాయోఽక్రాతామ్ । ఇంద్రాగ్నీ ఇదగ్ం హవిరజుషేతామ్ । అవీవృధేతాం మహో జ్యాయోఽక్రాతామ్ । ఇంద్ర ఇదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధత మహో జ్యాయోఽకృత । మహేంద్ర ఇదగ్ం హవిరజుషత ॥ ౨౨ ॥ ☞ అవీవృధత మహో జ్యాయోఽకృత । దేవా ఆజ్యపా ఆజ్యమజుషంత । అవీవృధంత మహో జ్యాయోఽక్రత । అగ్నిర్ హోత్రేణేదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధత మహో జ్యాయోఽకృత । అస్యామృధద్ధోత్రాయాం దేవంగమాయామ్ । ఆశాస్తేఽయం యజమానోఽసౌ । ఆయురాశాస్తే । సుప్రజాస్త్వమాశాస్తే । సజాతవనస్యామాశాస్తే ॥ ౨౩ ॥ ఉత్తరాం దేవయజ్యామాశాస్తే । భూయో హవిష్కరణమాశాస్తే । దివ్యం

ధామాశాస్తే । విశ్వం ప్రియమాశాస్తే । యదనేన హవిషాశాస్తే ।
తదశ్యాత్తదృధ్యాత్ । తదస్మై దేవా రాసంతామ్ । తదగ్నిర్దే
వో దేవేభ్యో వనతే । వయమగ్నేర్మానుషాః । ఇష్టం చ వీతం చ ।
ఉభే చ నో ద్యావాపృథివీ అగ్ంహసస్పాతామ్ । ఇహ గతిర్వామ
స్యేదం చ । నమో దేవేభ్యః ॥ ౪౮ ॥ అభూయం కృతానకృతా
గ్నిరిదగ్ం హవిరజుషత మహేంద్ర ఇదగ్ం హవిరజుషత సజాతవన
స్యామాశాస్తే వీతం చ త్రిణి చ ॥ ౧౦ ॥

తచ్ఛంయోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం య
జ్ఞపతయే । దైవీస్స్వస్తిరస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం
జిగాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే ॥ ౨౫ ॥

తచ్ఛంయోరష్టౌ ॥ ౧౧ ॥

ఆప్యాయస్వ సం తే । ఇహ త్వష్టారమగ్రియం తం నస్తురీ
పమ్ । దేవానాం పత్నీరుశతీరవంతు నః । ప్రావంతు నస్తుజయే
వాజసాతయే । యాః పార్థివాసో యా అపామపి వ్రతే । తా నో దే
వీస్సుహవాశ్శర్మ యచ్ఛత । ఉత గ్నా వియంతు దేవపత్నీః । ఇం
ద్రాణ్యగ్నాయ్యశ్వినీ రాట్ । ఆ రోదసీ వరుణానీ శృణోతు । వి
యంతు దేవీర్య ఋతుర్జనీనామ్ । అగ్నిర్హోతా గృహపతిస్స రా
జా । విశ్వా వేద జనిమా జాతవేదాః । దేవానాముత యో మర్త్యా
నామ్ । యజిష్ఠస్స ప్రయజతామృతావా । వయము త్వా గృహపతే
జనానామ్ । అగ్నే అకర్మ సమిధా బృహంతమ్ । అస్థూరిన్నో గా

ర్గృహపత్యాని సంతు । తిగ్మేనన స్తేజసా సగ్ంశిశాధి ॥ ౨౬ ॥

జనీనామష్టౌ చ ॥ ౧౨ ॥

ఉపహూతగ్ం రథంతరగ్ం సహపృథివ్యా । ఉపమా రథంతరగ్ం సహపృథివ్యాహ్వయతామ్ । ఉపహూతం వామదేవ్యగ్ం సహాంతరిక్షేణ । ఉపమా వామదేవ్యగ్ం సహాంతరిక్షేణహ్వయతామ్ । ఉపహూతం బృహథ్సహదివా । ఉపమా బృహథ్సహదివాహ్వయతామ్ । ఉపహూతాస్సప్త హోత్రాః । ఉపమా సప్త హోత్రా హ్వయంతామ్ । ఉపహూతా ధేనుస్సహర్షభా । ఉపమా ధేనుస్సహర్షభా హ్వయతామ్ ॥ ౨౭ ॥ ఉపహూతో భక్షస్సఖా । ఉపమా భక్షస్సఖా హ్వయతామ్ । ఉపహూతా౩ హో । ఇడోపహూతా । ఉపహూతేడా । ఉపో అస్మాగ్ం ఇడా హ్వయతామ్ । ఇడోపహూతా । ఉపహూతేడా । మానవీ ఘృతపదీ మైత్రావరుణీ । బ్రహ్మ దేవకృతముపహూతమ్ ॥ ౨౮ ॥ దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతాః । ఉపహూతా మనుష్యాః । య ఇమం యజ్ఞమవాన్ । యే యజ్ఞపతిం వర్ధాన్ । ఉపహూతే ద్యావాపృథివీ । పూర్వజే ఋతావరీ । దేవీ దేవపుత్రే । ఉపహూతేయం యజమానా । ఇంద్రాణీవావిధవా । అదితిరివ సుపుత్రా । ఉత్తరస్యాం దేవయజ్యాయాముపహూతా । భూయసి హవిష్కరణ ఉపహూతా । దివ్యే ధామన్నుపహూతా । ఇదం మే దేవా హవిర్జుషంతామితి తస్మిన్నుపహూతా । విశ్వమస్యాః ప్రియము

వహూతమ్ । విశ్వస్య ప్రియస్యోపహూతస్యోపహూతా ॥ సహర్షభాహ్వయతాముపహూతగ్ం సుప్రావీషట్వ ॥౧౩॥

సత్యం ప్రవోఽగ్నే మహోఽగ్నిర్ హోతా సమిద్ధోఽగ్నిర్వృత్రాణ్యగ్నిర్మూర్ధోపహూతం దైవం బర్హిరిదం ద్యావాపృథివీ తచ్ఛంయోరాహ్వయియస్యోపహూతం త్రయోదశ ॥౧౩॥

సత్యం వయగ్ం స్యామ వృష్టిద్యావానవవిగ్ంశతిః ॥౪౯॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

పంచమప్రపాఠకస్సమాప్తః.

షష్ఠప్రపాఠకప్రారంభః

హరిః ఓమ్ ॥ అంజంతి త్వామధ్వరే దేవయంతః । వనస్పతే మధునా దైవ్యేన । యదూర్ధ్వస్తిష్ఠా ద్రవిణేహ ధత్తాత్ । యద్వా క్షయో మాతురస్యా ఉపస్థే । ఉచ్ఛ్రయస్వ వనస్పతే । వర్ష్మన్ పృథివ్యా అధి । సుమితీ మీయమానః । వర్చో ధా యజ్ఞవాహసే । సమిద్ధస్య శ్రయమాణః పురస్తాత్ । బ్రహ్మ వన్వానో అజరగ్ం సువీరమ్ ॥ ౧ ॥ ఆరే అస్మదమతిం బాధమానః । ఉచ్ఛ్రయస్వ మహతే సౌభగాయ । ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే । తిష్ఠా దేవో న సవితా । ఊర్ధ్వో వాజస్య సనితా యదంజిభిః । వాఘద్భిర్విహ్వయామహే । ఊర్ధ్వో నః పాహ్యగ్ంహసో ని కేతునా । విశ్వగ్ం

సప్తర్షీణాం దహ । కృధీ న ఊర్ధ్వాం చరథాయ జీవసే । విదా దే
వేషు నో దువః ॥ ౨ ॥ జాతో జాయతే సుదినత్వే అహ్నామ్ । సమర్య
ఆ విదథే వర్ధమానః । పునంతి ధీరా అపసో మనీషా । దేవయా విప్ర
ఉదియర్తి వాచమ్ । యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్ । స ఉ శ్రే
యాన్ భవతి జాయమానః । తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి । స్వా
ధ్యో మనసా దేవయంతః । పృథుపాజా అమర్త్యః । ఘృతని
ర్ణిక్ స్వాహుతః । అగ్నిర్యజ్ఞస్య హవ్యవాట్ । తగ్ం సబాధో
యతస్రుచః । ఇత్థా ధియా యజ్ఞవంతః । ఆ చక్రురగ్నిమూతయే ।
త్వం వరుణ ఉత మిత్రో అగ్నే । త్వాం వర్ధంతి మతిభిర్వసిష్ఠాః ।
త్వే వసు సుషణనాని సంతు । యూయం పాత స్వస్తిభిః సదా నః ॥

సువీరం దువః స్వాహుతో ష్టౌ చ ॥ ౧ ॥

హోతా యక్షదగ్నిగ్ం సమిధా సుషమిధా సమిద్ధం నాభా
పృథివ్యాః సంగథే వామస్య । వర్ష్మందివ ఇడస్పదే వేత్వాజ్యస్య
హోతర్యజ । హోతా యక్షత్తనూనపాతమదితేర్గర్భం భువ
నస్య గోపామ్ । మధ్వాద్య దేవో దేవేభ్యో దేవయానాన్పథో అన
క్తు వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షన్నరాశగ్ంసం నృశ
స్తం నౄగ్ం ప్రణేత్రమ్ । గోభిర్వపావాగ్ం స్యాద్వీరైః శక్తీ
వాన్రథైః ప్రథమయావా హిరణ్యైశ్చంద్రీ వేత్వాజ్యస్య హో
తర్యజ । హోతా యక్షదగ్నిమిడ ఈడితో దేవో దేవాగ్ం ఆ వ
క్షద్దూతో హవ్యవాడమూరః । ఉపేమం యజ్ఞముపేమాం దేవో

దేవహూ రాతిమనవత్తు వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్బ
ర్హిస్సుష్టరీమోర్ణమ్రదా అస్మిన్ యజ్ఞే వి చ ప్ర చ ప్రథతాగ్ం
స్వాసస్థం దేవేభ్యః । ఏమేనదద్య వసవో రుద్రా ఆదిత్యాస్సదం
తు ప్రియమింద్రస్యాస్తు వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ॥ ౮ ॥ హో
తా యక్షద్దుర ఋష్వాః కవష్యోఽకోవిధావనీరుదాతాభిర్జిహతాం
విపక్షోభిశ్శ్రయంతామ్ । సుప్రాయణా అస్మిన్ యజ్ఞే విశ్రయంతా
మృతావృధో వియంత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షదు
షాసానక్తా బృహతీ సుపేశసా నౄన్పతిభ్యో యోనిం కృణ్వా
నే । సగ్గ్ంస్మయమానే ఇంద్రేణ దేవైరేదం బర్హిస్సీదతాం పి
బతామాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్దైవ్యా హోతారా మంద్రా
పోతారా కవీ ప్రచేతసా । స్విష్టమద్యాన్యః కరదిషా స్వభిగూర్త
మన్య ఊర్జా స తవస్యేమం యజ్ఞం దివి దేవేషు ధత్తాం పిబతామాజ్య
స్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్తిస్రో దేవీరపసామపస్తమా అచ్ఛి
ద్రమద్యేదమపస్తన్వతామ్ । దేవేభ్యో దేవీర్దేవమపో వియంత్వా
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్త్వష్టారమచిష్టమపాకగ్ం రే
తోధాం విశ్రవసం యశోధామ్ । పురురూపమకామకర్శనగ్ం
సుపోషం పోషైస్స్యాత్సువీరో వీరైర్వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతా యక్షద్వనస్పతిముపావస్రక్షద్ధియో జోష్టారగ్ం శశమం న
రః । స్వదాత్స్వధితిరృతుథాద్య దేవో దేవేభ్యో హవ్యావా
డ్వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షదగ్నిగ్ం స్వాహాజ్య

స్వ స్వాహా మేదస్సాహా స్తోకానాగ్ం స్వాహా స్వాహా కృతీ
నాగ్ం స్వాహా హవ్యసూక్తీనామ్ । స్వాహా దేవాగ్ం ఆజ్యపాం
ధాన్ స్వాహాఽగ్నిగ్ం హోతా జుషాణా అగ్న ఆజ్యస్య వియంతు
హోతర్యజ ॥ ౫ ॥ పిప్రియమింద్రస్య స్తు వేత్వాజ్యస్య హో
తర్యజ సువీరో వీరై ర్వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ చత్వారిచ ॥ ౭ ॥

అగ్నింతనూనపాతం నరాశగ్ం సమగ్నిమిడ ఈడితో బర్
హిః దుర ఉషాసానక్తా దైవ్యత్రిస్రస్త్వష్టారం వనస్పతిమగ్నిమ్ ।
పఞ్చవే తేభ్యః కో వియంతుద్విర్వ్రతా మేకో వియంతుద్విర్వేత్వేకో వి
యంతు హోతర్యజ ॥

సమిద్ధోఽద్య మనుషో దురోణే । దేవో దేవాన్ యజసి జాత
వేదః । ఆచవహ మిత్ర మహశ్చికిత్వాన్ । త్వందూతః కవిరసి ప్ర
చేతాః । తనూనపాత్పథ ఋతస్య యానాన్ । మధ్వా సమంజన్
త్స్వదయా సుజిహ్వ । మన్మాని ధీభిరుత యజ్ఞమృంధన్ । దేవ
త్రాచ కృణుహ్య ధ్వరంనః । నరాశగ్ం సస్య మహిమాన మేషా
మ్ । ఉపస్తోషామ యజతస్య యజ్ఞైః ॥ ౬ ॥ తే సుక్రతవశ్శుచ
యో ధియంధాః । స్వదంతు దేవా ఉభయాని హవ్యా । ఆజుహ్వా
న ఈడ్యో వంద్యశ్చ । ఆయాహ్యగ్నే వసుభిస్సజోషాః । త్వం
దేవానామసి యహ్వ హోతా । సపనాన్ యక్షీషితో యజీయాన్ ।
ప్రాచీనం బర్హిః ప్రదిశా పృథివ్యాః । వస్తోరస్యావృజ్యతే అ
గ్రే అహ్నామ్ । వ్యుప్రథతే వితరం వరీయః । దేవేభ్యో అదితయే

స్యోనమ్ ॥ ౭ వ్యచస్వతీరుర్వియా విశ్రయంతామ్ । పతిభ్యో
న జనయశ్శుంభమానాః । దేవీర్ద్వారో బృహతీర్విశ్వమిన్వాః । దే
వేభ్యో భవత సుప్రాయణాః । ఆసుష్వయంతీ యజతే ఉపాకే ।
ఉషాసానక్తా సదతాం నియోనౌ । దివ్యే యోషణే బృహతీ సురుక్మే ।
అధిశ్రియగ్ం శుక్రపిశం దధానే । దైవ్యా హోతారా ప్రథమా
సువాచా । మిమానా యజ్ఞం మనుషో యజధ్యై ॥ ౮ ॥ ప్రచో
దయంతా విదథేషు కారూ । ప్రాచీనం జ్యోతిః ప్రదిశా దిశంతా ।
ఆనో యజ్ఞం భారతీ తూయమేతు । ఇడా మనుష్వదిహ చేతయంతీ ।
తిస్రో దేవీర్బర్హిరేదగ్ం స్యోనమ్ । సరస్వతీ స్వపసస్సదంతు ।
య ఇమే ద్యావాపృథివీ జనిత్రీ । రూపైరపిగ్ంశద్భువనాని విశ్వా ।
తమద్య హోతరిషితో యజీయాన్ । దేవంత్వష్టారమిహ యక్షి వి
ద్వాన్ ॥ ౯ ॥ ఉపావసృజత్మన్యా సమంజన్ । దేవానాం
పాథ ఋతుథా హవీగ్ంషి । వనస్పతిశ్శమితా దేవో అగ్నిః । స్వదం
తు హవ్యం మధునా ఘృతేన । సద్యో జాతో వ్యమిమీత యజ్ఞమ్ । అ
గ్నిర్దేవానామభవత్పురోగాః । అస్య హోతుః ప్రదిశ్యృతస్య
వాచి । స్వాహాకృతగ్ం హవిరదంతు దేవాః ॥ ౧౦ ॥ యజ్ఞే
స్యోనం యజధ్యై విద్వాన్త్స్తోచ ॥ ౩ ॥

అగ్నిర్హోతా నో అధ్వరే । వాజీసన్పరిణీయతే । దేవో
దేవేషు యజ్ఞియః । పరిత్రివిష్ట్యధ్వరమ్ । యాత్యగ్నీ రథీరివ । ఆ
దేవేషు ప్రయో దధత్ । పరివాజపతిః కవిః । అగ్నిర్హవ్యాన్య

క్రమీత్ । సధ్రశస్తాని దాశుషే ॥ ౧౧ ॥ అగ్నిర్హోతా నావ ॥

అజైదగ్నిః । అసనద్వాజన్ని । దేవో దేవేభ్యో హవ్యావాట్ । ప్రాఞ్జోభిర్హిన్వానః । ధేనాభిః కల్పమానః । యజ్ఞస్యాయుః ప్రతిరన్ । ఉపప్రేష్య హోతః । హవ్యా దేవేభ్యః ॥ ౧౨ ॥

అజైదగ్నిః ॥ ౫ ॥

దైవ్యాః శమితార ఉత మనుష్యా ఆరభధ్వమ్ । ఉపనయత మేధ్యా దురః । ఆశాసానా మేధపతిభ్యాం మేధమ్ । ప్రాస్మా అగ్నిం భరత । స్తృణీత బర్హిః । అన్వేనం మాతా మన్యతామ్ । అను పితా । అను భ్రాతా సగర్భ్యః । అను సఖా సయూథ్యః । ఉదీచీనాం అస్య పదో నిధత్తాత్ ॥ ౧౩ ॥ సూర్యం చక్షుర్గమయతాత్ । వాతం ప్రాణమన్వవసృజతాత్ । దిశః శ్రోత్రమ్ । అన్తరిక్షమసుమ్ । పృథివీం శరీరమ్ । ఏకధాస్య త్వచమాచ్ఛ్యతాత్ । పురా నాభ్యా అపిశసో వపాముత్ఖిదతాత్ । అన్తరేవోష్మాణం వారయతాత్ । శ్యేనమస్య వక్షః కృణుతాత్ । ప్రశసా బాహూ ॥ ౧౪ ॥ శలా దోషణీ । కశ్యపేవాంసా । అచ్ఛిద్రే శ్రోణీ । కవషోరూ స్రేకపర్ణాష్ఠీవన్తా । షడ్వింశతిరస్య వఙ్క్రయః । తా అనుష్ఠ్యోచ్చ్యావయతాత్ । గాత్రం గాత్రమస్యానూనం కృణుతాత్ । ఊవధ్యగోహం పార్థివం ఖనతాత్ । అస్నా రక్షః సగ్ంసృజతాత్ । వనిష్ఠుమస్య మా రావిష్ట ॥ ౧౫ ॥ ఉరూకం మన్యమానాః । నేద్వస్తోకే తనయే । రవితా రవచ్ఛమితారః ।

అధ్రిగో శమీధ్వమ్ । సుశమి శమీధ్వమ్ । శమీధ్వమధ్రిగో । అ
ధ్రిగుశ్చాపాపశ్చ । ఉభా దేవానాగ్ం శమితారా । తావిమం ప
శుగ్ం శ్రపయతాం ప్రవిద్వాగ్ంసా । యథాయథాస్య శ్రపణం త
థాతథా ॥ ౧౮ ॥ ధత్తాద్వాబహూనారావిష్ట తథాతథా ॥ ౮ ॥

జుషస్వ సప్రథస్తమమ్ । వచో దేవప్సరస్తమమ్ । హవ్యా
జుహ్వాన ఆసని । ఇమం నో యజ్ఞమమృతేషు ధేహి । ఇమా హ
వ్యా జాతవేదో జుషస్వ । స్తోకానామగ్నే మేదసో ఘృతస్య ।
హోతః ప్రాశాన ప్రథమో నిషద్య । ఘృతవంతః పావక తే । స్తో
కాశ్చ్యోతంతి మేదసః । స్వధర్మం దేవవీతయే ॥ ౧౯ ॥ శ్రే
ష్ఠం నో ధేహి వార్యమ్ । తుభ్యగ్గ్ం స్తోకా ఘృతశ్చుతః । అగ్నే వి
ప్రాయ సంత్య । ఋషిః శ్రేష్ఠస్సమిధ్యసే । యజ్ఞస్య ప్రావితా
భవ । తుభ్యగ్గ్ం శ్చోతంత్యధ్రిగో శచీవః । స్తోకాసో అగ్నే మేద
సో ఘృతస్య । కవిశస్తో బృహతా భానునాగాః । హవ్యా జుష
స్వ మేధిర । ఓజిష్ఠం తే మధ్యతో మేద ఉద్భృతమ్ । ప్ర తే వయం ద
దామహే । శ్చోతంతి తే వసో స్తోకా అధి త్వచి । ప్రతితాం దేవశో
విహి ॥ ౨ ॥ దేవవీతయ ఉద్భృతం త్రీణిచ ॥ ౯ ॥

ఆ వృత్రహణా వృత్రహభిశ్శుష్మైః । ఇంద్ర యాతం న
మోభిరగ్నే అర్వాక్ । యువగ్ం రాధోభిరకవేభిరింద్ర । అగ్నే
అస్మే భవతముత్తమేభిః । హోతారా యక్షదింద్రాగ్నీ । ఛాగస్య
వపాయా మేదసః । జుషేతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ । విహవ్య

ఖ్యన్మనసా వస్య ఇచ్ఛన్ । ఇంద్రాగ్నీ జ్ఞాస ఉత వా సజాతాన్ ॥ నాన్యా యువత్ప్రమతిరస్తి మహ్యమ్ । స వాం ధియం వాజయంతీమతక్షమ్ । హోతా యక్షదింద్రాగ్నీ । పురోడాశస్య జుషేతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ । * త్వామీడతే అజిరం దూత్యాయ । హవిష్మంతస్సదమిన్మానుషాసః । యస్య దేవైరాసదో బర్హిరగ్నే । అహాన్యస్మై సుదినా భవంతు । హోతా యక్షదగ్నిమ్ । పురోడాశస్య జుషతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ ॥ ౨౦ ॥

సజాతానగ్నిం ద్వే చ ॥ ౮ ॥

గీర్భిర్విప్రః ప్రమతిమిచ్ఛమానః । ఈట్టే రయిం యశసం పూర్వభాజమ్ । ఇంద్రాగ్నీ వృత్రహణా సువజ్రా । ప్రణో నవ్యేభిస్తిరతం దేష్ణైః । మాచ్ఛేద్మ రశ్మీగ్ం రితి నాధమానాః । పితృణాగ్ం శక్తీరనుయచ్ఛమానాః । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం కం వృషణో మదంతి । తాహ్యద్రీ ధిషణాయా ఉపస్థే । అగ్నిగ్ం సుదీతిగ్ం సుదృశం గృణంతః । నమస్యామస్త్వేడ్యం జాతవేదః । త్వాం దూతమరతిగ్ం హవ్యవాహమ్ । దేవా అకృణ్వన్నమృతస్య నాభిమ్ ॥ ౨౧ ॥ జాతవేదో ద్వే చ ॥ ౯ ॥

త్వగ్ం హ్యగ్నే ప్రథమో మనోతా । అస్యా ధియో అభవో దస్మ హోతా । త్వగ్ం సీం వృషన్నకృణోర్దుష్టరీతు । సహో విశ్వస్మై సహసే సహధ్యై । అధా హోతా న్యసీదో యజీయాన్ ।

* త్వామీడతే అజిరం ఇతి భాష్యసంమతపాఠః

ఇడస్పద ఇవయన్నీడ్యస్సన్ । తంత్వానరఃప్రథమం దేవయన్తః ।
మహోరాత్రాయేధితయన్తో అనుగ్మన్ । వృతేవయన్తం బహుభి
ర్వసవ్యైః । త్వేరయిం జాగృవాగ్ంసో అనుగ్మన్ ॥ ౨౨ ॥
రుశన్తమగ్నిం దర్శతం బృహన్తమ్ । వపావన్తం విశ్వహా దీది
వాగ్ంసమ్ । పదం దేవస్య నమసా వియన్తః । శ్రవస్యవశ్శ్ర
వ ఆపన్నమృక్తమ్ । నామాని చిద్దధిరే యజ్ఞియాని । భద్రాయాం
తే రణయన్త సందృష్టౌ । త్వాం వర్ధన్తి క్షితయః పృథివ్యామ్ ।
త్వాగ్ం రాయ ఉభయాసో జనానామ్ । త్వం త్రాతా తరణే చే
త్యోభూః । పితా మాతా సదమిన్మానుషాణామ్ ॥ ౨౩ ॥ సపర్యే
ణ్యస్సప్రియో విక్ష్వగ్నిః । హోతా మన్ద్రో నిషసాదా యజీ
యాన్ । తంత్వా వయం దమ ఆ దీదివాగ్ంసమ్ । ఉపజ్ఞుబాధో న
మసా సదేమ । తంత్వా వయగ్ం సుధియో నవ్యమగ్నే । సుమ్నా
యవ ఈమహే దేవయన్తః । త్వం విశో అనయో దీద్యానః । ది
వో అగ్నే బృహతా రోచనేన । విశాంకవిం విశ్పతిగ్ం శశ్వతీనా
మ్ । నితోశనం వృషభం చర్షణీనామ్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రేతీషణి
మిషయన్తం పావకమ్ । రాజన్తమగ్నిం యజతగ్ం రయీణాం ।
సో అగ్న ఈజే శశమే చ మర్తః । యస్త ఆనట్ సమిధా హవ్యదా
తిమ్ । య ఆహుతిం పరి వేదా నమోభిః । విశ్వేత్స వామా దధతే
త్వోతః । అస్మా ఉ తే మహి మహే విధేమ । నమోభిరగ్నే సమిధో
త హవ్యైః । వేదీ సూనో సహసో గీర్భిరుక్థైః । ఆ తే భద్రాయాగ్ం

సుష్టుతా యజతే ను ॥ ౨౫ ॥ ఆయస్తతంథ రోదసీ విభాసా । శ్రవోభిశ్చ శ్రవస్యస్తరుత్రః । బృహద్భిర్వాజైః స్థవిరేభిరస్మే । రేవద్భిరగ్నే వితరం విభాహి । నృవద్వసో సదమిద్ధేహ్యస్మే । భూరి తోకాయ తనయాయ పశ్వః । పూర్వీరిషో బృహతీరారే అఘాః । అస్మే భద్రా సౌశ్రవసాని సంతు । పురూణ్యగ్నే పురుధా త్వాయా । వసూని రాజన్వసుతా తే అశ్యామ్ । పురూణి హి త్వే పురు వార సంతి । అగ్నే వసు విధతే రాజని త్వే ॥ ౨౬ ॥ జాగృవాగ్ం సోఅ సుగ్మస్థానుషాణాంచర్షణీనాం యజతేమాశాస్యం ద్వేచ ॥ ౧౦ ॥

ఆధరతగ్ం శిక్షతం వజ్రబాహూ । అస్మాగ్ం ఇంద్రాగ్నీ అవతగ్ం శచీభిః । ఇమే ను తే రశ్మయస్సూర్యస్య । యేభిస్సపిత్వం పితరో న ఆయన్ । హోతా యక్షదింద్రాగ్నీ । ఛాగస్య హవిష ఆత్తామద్య । మధ్యతో మేద ఉద్భృతమ్ । పురా ద్వేషోభ్యః । పురా పౌరుషేయ్యా గృభః । ఘస్తాం నూనమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఘాసే అజ్రాణాం యవసప్రథమానామ్ । సుమత్క్షరాణాగ్ం శతరుద్రియాణామ్ । అగ్నిష్వాత్తానాం పీవోపవసనానామ్ । పార్శ్వతశ్శ్రోణితః శితామత ఉత్సాదతః । అంగాదంగాదవత్తానామ్ । కరత ఏవేంద్రాగ్నీ । జుషేతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ । దైవేభ్యో వనస్పతే హవీగ్ంషి । హిరణ్యపర్ణ ప్రదివస్తే అర్థమ్ ॥ ౨౮ ॥ ప్రదక్షిణిద్రశనయా నియూయ । ఋతస్య వక్షి పథిభీ రజిష్ఠైః । హోతా యక్షద్వనస్పతిమభి హి । పిష్టతమయా రభిష్ఠయా రశన

యాంధిత । యత్రేంద్రాగ్నీ రేణా శ్ఛాగస్య హవిషః ప్రియా
ధామాని । యత్ర వనస్పతేః ప్రియా పాథాగ్ంసి । యత్ర దేవా
నామాజ్యపానాం ప్రియా ధామాని । యత్రాగ్నేర్హోతుః ప్రి
యా ధామాని । తత్రైతం ప్రస్తుత్యేవోపస్తుత్యేవోపావస్రక్ష
తు । రభీయాగ్ంసమివ కృత్వీ ॥ ౨౯ ॥ కరదేవం దేవో వనస్ప
తిః । జుషతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ । పిప్రీహి దేవాగ్ం ఉశ
తో యవిష్ఠ । విద్వాగ్ం ఋతూగ్ం ఋతుపతే యజేహ । యే దై
వ్యా ఋత్విజస్తేభిరగ్నే । త్వగ్ం హోతౄణామస్యాయజిష్ఠః ।
స్వాహా యక్షదగ్నిగ్ం స్విష్టకృతమ్ । అయాడగ్నిరింద్రాగ్ని
యోశ్ఛాగస్య హవిషః ప్రియా ధామాని । అయాడ్వనస్పతేః ప్రి
యా పాథాగ్ంసి । అయాడ్దేవానామాజ్యపానాం ప్రియా ధా
మాని । యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రియా ధామాని । యక్షత్స్వం
మహిమానమ్ । ఆయజతామేజ్యా ఇషః । కృణోతు సో అధ్వరా జాత
వేదాః । జుషతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ ॥ ౩౦ ॥ స్వానమ
ర్థం కృత్వీ పాథాగ్ంసి సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

ఉపో హ యద్విదథం వాజినో గూః । గీర్భిర్విప్రాః ప్రమతి
మిచ్ఛమానాః । అర్వంతో న కాష్ఠాం నక్షమాణాః । ఇంద్రాగ్నీ జో
హువతో నరస్తే । వనస్పతే రశనయాభిధాయ । పిష్టతమయా వ
యునాని విద్వాన్ । వహా దేవత్రా దిధిషో హవీగ్ంషి । ప్రచ దాతా
రమమృతేషు వోచః । అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతమ్ । అయాడగ్నిరింద్రా

గ్నేయోఽశ్వాగస్య హవిషః ప్రియా ధామాని ॥ ౩౧ ॥ అయా
డ్వనస్పతేః ప్రియా పాథాగ్ంసి । అయాడ్దేవానామాజ్యపా
నాం ప్రియా ధామాని । యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రియా ధా
మాని । యక్షత్స్వం మహిమానమ్ । ఆయజతామేజ్యా ఇషః । కృ
ణోతు సోఽధ్వరా జాతవేదాః । జుషతాగ్ం హవిః । అగ్నే యద
ద్య విశో అధ్వరస్య హోతః । పావక శోచే వేష్ట్వగ్ం హి యజ్వా ।
ఋతా యజాసి మహినా వి యద్భూః । హవ్యా వహ యవిష్ఠ యా తే
అద్య ॥ ౩౨ ॥ ధామాని భూరేకం చ ॥ ౧౨ ॥

దేవం బర్హిస్సుదేవం దేవైస్స్యాత్సువీరం వీరైర్వస్తోర్వృ
జ్యేతాక్తోః ప్రభ్రియేతాత్యన్యా రాయా బర్హిష్మతో మదేమ వ
సువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దేవీర్ద్వారస్సంఘాతే వీడ్వీర్యా
మం ఛిథిరా ధ్రువా దేవహూతౌ వత్స ఈమేనా స్తరుణ ఆమిమీ
యాత్కుమారో వా నవజాతో మైనా అర్వా రేణుకకాటః పృణ
గ్వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ । దేవీ ఉషాసానక్తాఽద్యాస్మి
న్యజ్ఞే ప్రయత్యహ్వేతామపి నూనం దైవీర్విశః ప్రాయాసిష్టా
గ్ం సుప్రీతే సుధితే వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీ జో
ష్ట్రీ వసుధితీ యయోరన్యాఘా ద్వేషాగ్ంసి యుయవదాన్యా వక్ష
ద్వసు వార్యాణి యజమానాయ వసువనే వసుధేయస్య వీతాం య
జ । దేవీ ఊర్జాహుతీ ఇషమూర్జమన్యా వక్షత్సగ్ధిగ్ం సపీతిమన్యా

నవేన పూర్వం దయమానాస్స్యామ పురాణేన నవం తామూర్జమూ
ర్జాహుతీ ఊర్జయమానే అధాతాం వసువనే వసుధేయస్య వీతాం య
జ । దేవా దైవ్యా హోతారా నేష్టారా పోతారా హుతాఘశగ్ంసా
వాభరద్వసూ వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీస్తిస్ర స్తి
స్రో దేవీరిడా సరస్వతీ భారతీ ద్యాం భారత్యాదిత్యై రస్పృక్ష
త్సరస్వతీమగ్ం రుద్రై ర్యజ్ఞమావీదిహైవేడయా వసుమత్యా సధ
మాదం మదేమ వసువనే వసుధేయస్య వియంతు యజ । దేవో నరా
శగ్ంసస్త్రిశీర్షా షడక్షశ్శతమిదేనగ్ం శితిపృష్ఠా ఆదధతి సహ
స్రమీం ప్రవహంతి మిత్రావరుణేదస్య హోత్రమర్హతో బృహస్ప
తి స్తోత్రమశ్వినాధ్వర్యవం వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దే
వో వనస్పతి ర్వర్షప్రావా ఘృతనిర్ణిగ్ద్యామగ్రేణాస్పృక్షదా
న్తరిక్షం మధ్యేనాప్రాః పృథివీముపరేణాదృగ్ంహీద్వసువనే వసు
ధేయస్య వేతు యజ । దేవం బర్హిర్వారితీనాం నిధేధాసి ప్రచ్యుతీ
నామప్రచ్యుతం నికామధరణం పురుస్పార్హం యశస్వద్దేవా
బర్హిషా న్యా బర్హీగ్ంష్యభిష్యామ వసువనే వసుధేయస్య వేతు
యజ । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృత్సుద్రవిణా మంద్రః కవిస్సత్య
మన్మా యజీ హోతా హోతుర్హోతురాయజీయానగ్నే
యాన్ దేవానయాడ్యాగ్ం అపిప్రేర్యే తే హోత్రే అమత్స
తతాగ్ం ససనుషీగ్ం హోత్రాం దేవంగమాం దివిదేవేషు య

జ్ఞమేరయె వఃగ్ంం స్విష్టకృచ్చాగ్నె హోతాభూవసువనే వ
సుధేయస్య నమోవాకే వీహి యజ ॥ 33 ॥ యజ్ఞైకంచ ॥౧3 ॥

దైవం బర్హిః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవీర్ద్వా
రః । వసువనే వసుధేయస్య వియంతు । దేవీ ఉషాసానక్తా । వసు
వనే వసుధేయస్య వీతామ్ । దేవీజోష్ట్రీ । వసువనే వసుధేయ
స్య వీతామ్ । దేవీ ఊర్జాహుతీ । వసువనే వసుధేయస్య వీతా
మ్ ॥ 3४ ॥ దేవా దైవ్యా హోతారా । వసువనే వసుధేయస్య
వీతామ్ । దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీః । వసువనే వసుధేయస్య వియం
తు । దేవో నరాశగ్ంసః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవో వనస్ప
తిః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవం బర్హిర్వారితీనామ్ ।
వసువనే వసుధేయస్య వేతు ॥ 3౫ ॥ దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృ
త్ । సుద్రవిణా మంద్రః కవిః । సత్యమన్మాయజీ హోతా । హోతు
ర్ హోతురాయజీయాన్ । అగ్నే యాం దేవానయాట్ । యా
గ్ం అపిప్రేః । యే తే హోత్రే అమత్సత । తాగ్ం ససనుషీగ్ం
హోత్రాం దేవంగమామ్ । దివి దేవేషు యజ్ఞమేరయేమమ్ ।
స్విష్టకృచ్చాగ్నే హోతాభూః । వసువనే వసుధేయస్య నమో
వాకే వీహి ॥ 3౬ ॥ వీతాం వేత్వభూరేకంచ ॥౧४॥

అగ్నిమద్య హోతారమవృణీతాయం యజమానః పచన్ప
క్తీః పచన్పురోడాశం బధ్నన్నింద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగగ్ం సూపస్థా

అద్య దేవో వనస్పతిరభవదింద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగేనాఘస్తాం త
న్మేదస్తః ప్రతిపచతాగ్రభీష్టామపీవృధేతాం పురోడాశేన త్వామద్య
ర్షఆర్షేయ ఋషీణాం నపాదవృణీతాయం యజమానో బహు
భ్య ఆసంగతేభ్య ఏష మే దేవేషు వసు వార్యాయక్ష్యత ఇతి తా
యా దేవా దేవదానాన్యదుస్తాన్యస్మా ఆచశాస్స్వచ గురస్వేష్షి
తశ్చ హోతరసి భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుష స్సూక్తవా
కాయ సూక్తాబ్రూహి ॥ ३ ८ ॥

అగ్నిమద్యైకమ్ ॥ ०५ ॥

అంజంతి హోతా యక్షత్సమిద్ధో అద్యాగ్నిరజైద్దైవ్యా జు
షస్వ వృత్రహణా గీర్భిస్త్వగ్ంహోభ్రత ముపోహాయ ద్దేవం బ
ర్హిస్సుదేవం దేవం బర్హిరగ్నిమద్య పంచదశ ॥

అంజంతి తె సుక్రతవో జుషస్వభరతం దేవో వనస్ప
తిః పంచచత్వారిగ్ంశత్ ॥

*అంజంత్యపావసృజవాగ్నావాయయునత్రయోదైవమష్టాత్రి
గ్ంశత్ ॥ ఇతివా పాఠః .

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణె తృతీయాష్టకే

షష్ఠప్రపాఠకస్సమాప్తః.

శ్రీ సప్తమప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ సర్వాన్ వా ఏషో౽గ్నౌ కామాన్ ప్రవేశయతి । యో౽గ్నీనన్వాధాయ వ్రతముపైతి । స యదనిష్ట్వా ప్రయాయాత్ । అకామప్రీతా ఏనం కామా నానుప్రయాయుః । అతేజా అవీర్యస్స్యాత్ । స జుహుయాత్ । తుభ్యంతా అంగిరస్తమ । విశ్వాస్సుక్షితయః పృథక్ । అగ్నే కామాయ యేమిర ఇతి । కామానేవాస్మిన్ దధాతి ॥ ౧ ॥ కామప్రీతా ఏనం కామా అను ప్రయాన్తి । తేజస్వీ వీర్యావాన్భవతి । సంతతిర్వా ఏషా యజ్ఞస్య । యో౽గ్నీనన్వాధాయ వ్రతముపైతి । స యదుద్వాయతి । విచ్ఛిత్తిరేవాస్య సా । తం ప్రాఞ్చముద్ధృత్య । మనసోపతిష్ఠేత । మనో వై ప్రజాపతిః । ప్రాజాపత్యో యజ్ఞః ॥ ౨ ॥ మనసైవ యజ్ఞగ్ం సంతనోతి । భూరిత్యాహ । భూతో వై ప్రజాపతిః । భూతిమేవోపైతి । వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే । యస్యాహితాగ్నేరగ్నిరపక్షాయతి । యావచ్ఛమ్యయా ప్రవిధ్యేత్ । యది తావదపక్షాయేత్ । తగ్ం సంభరేత్ । ఇదం త ఏకం పర ఊత ఏకమ్ ॥ ౩ ॥ తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనస్తనువై చారురేధి । ప్రియో దేవానాం పరమే జనిత్ర ఇతి । బ్రహ్మణైవైనగ్ం సంభరతి । సైవ తత్ర ప్రాయశ్చిత్తిః । యది పరస్తరామపక్షాయేత్ । అనుప్రయాయావస్యేత్ । సో ఏవ తత్ర ప్రాయశ్చిత్తిః । ఓషధీర్వా ఏతస్య పశూన్పయః ప్రవిశతి । యస్య హవిషే

వథ్సా అపాకృత్యాధయంతి ॥ ౪ ॥ తాం యద్దుహ్యాత్ । యా
తయామ్నా హవిషాయజేత । యన్న దుహ్యాత్ । యజ్ఞపరురంత
రియాత్ । వాయవ్యాం యవాగూం నిర్వపేత్ । వాయుర్వై ప
యసః ప్రదాపయితా । సఏవాస్మై పయగ్ం ప్రదాపయతి । పయో వా
ఓషధయః । పయగ్ం పయః । పయసైవాస్మై పయోవరుంధే ॥ ౫ ॥
అథోత్తరస్మై హవిషే వథ్సా నపాకుర్యాత్ । సైవతతః ప్రా
యశ్చిత్తిః । అన్యతరాం వా ఏష దేవానాం భాగధేయేన వ్యర్ధయతి ।
యే యజమానస్య సాయం గృహమాగచ్ఛంతి । యస్య సాయం దు
గ్ధగ్ం హవిరార్తిమార్ఛతి । ఇంద్రాయ వ్రీహీన్నిరుప్యోపవసే
త్ । పయో వా ఓషధయః । పయ ఏవారభ్య గృహీత్వోపవసతి ।
యత్ప్రాతస్స్యాత్ । తచ్ఛృతం కుర్యాత్ ॥ ౬ ॥ అథేతర
ఐంద్రగ్ం పురోడాశగ్ం స్యాత్ । ఇంద్రియమేవాస్మై సమీచీం దధాతి ।
పయో వా ఓషధయః । పయగ్ం పయః । పయసైవాస్మై పయో వరుం
ధే । అథోత్తరస్మై హవిషే వథ్సానపాకుర్యాత్ । సైవతతః ప్రా
యశ్చిత్తిః । ఉభయాన్వా ఏష దేవానాం భాగధేయేన వ్యర్ధయతి ।
యే యజమానస్య సాయం చ ప్రాతశ్చ గృహమాగచ్ఛంతి । య
స్యోభయగ్ం హవిరార్తిమార్ఛతి ॥ ౭ ॥ ఐంద్రం పంచశరా
వమోదనం నిర్వపేత్ । అగ్నిం దేవతానాం ప్రథమం యజేత్ ।
అగ్నిముఖా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి । అగ్నిం వా అన్వన్యా దేవ
తాః । ఇంద్రమన్వన్యాః । తా ఏవోభయీః ప్రీణాతి । పయో వా

ఓషధయః । పయఃపయః । పయసైవాస్మై పయోవరుంధే । అథో
త్తరస్మై హవిషే వథాన్నపాకుర్యాత్ ॥ ౮ ॥ ☞ సైవతత్ర ప్రాయ
శ్చిత్తిః । అగ్ధో వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మీయతే । యస్య వ్రతేఽహన్న
త్న్యనాలంభుకా భవతి । తామపరుధ్య యజేత । సర్వేణైవ యజ్ఞేన
యజతే । తామిష్ట్వోపహ్వయేత । అమూహమస్మి । సా త్వమ్ ।
ద్యౌరహమ్ । పృథివీ త్వమ్ । సామాహమ్ । ఋక్త్వమ్ । తావే
హి సంభవావ । సహ రేతో దధావహై । పుꣳసే పుత్రాయ వేత్త
వై । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయేతి । అథఽఏ
వైనాముపహ్వయతే । సైవ తత్ర ప్రాయశ్చిత్తిః ॥ ౯ ॥ దధా
తియజ్ఞఉత్తపక్వం ధయంతి రుంధే సర్యాద్దార్ఛత్య పాకుర్యాత్పృ
థివీత్వన్మస్టోచ ॥ ౧ సర్వాణ్యపి వై యది పరస్తరామోషధీరన్య
తరాన్నుభయాన్ధోఽవై ॥

యది ద్విష్టణ్ణేన జుహుయాత్ । అప్రజా అపశుర్యజమానస్స్యా
త్ । యదనాయతనే నినయేత్ । అనాయతనస్స్యాత్ । ప్రాజా
పత్యయర్చా వల్మీకవపాయామవనయేత్ । ప్రాజాపత్యో వై వ
ల్మీకః । యజ్ఞః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతావేవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయ
తి । భూరిత్యాహ । భూతో వై ప్రజాపతిః ॥ ౧౦ ॥ ☞ భూతిమే
వోపైతి । తత్ర కృత్వా । అన్యాం దుగ్ధ్వా పునర్హోతవ్యమ్ ।
సైవ తత్ర ప్రాయశ్చిత్తిః । యత్కీటావపన్నేన జుహుయాత్ । అప్ర
జా అపశుర్యజమానస్స్యాత్ । యదనాయతనే నినయేత్ । అనాయ

త్తనస్యాత్ । మధ్యమేన పర్ణేన ద్యావాపృథివ్యయర్చాఽంతః పరి
ధి నినయేత్ । ద్యావాపృథివ్యోరేవైనత్ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౧౧ ॥
☞ తత్కృత్వా । అన్యాం దుగ్ధ్వా పునర్హోతవ్యమ్ । సైవ తతః
ప్రాయశ్చిత్తిః । యదవవృష్టేన జుహుయాత్ । అపరూపమస్యా
త్మంజాయేత । కిలాసో వాఽస్యాదర్శసో వా । యత్ప్రత్యేయా
త్ । యజ్ఞం విచ్ఛింద్యాత్ । స జుహుయాత్ । మిత్రో జనాన్
కల్పయతి ప్రజానన్ ॥ ౧౨ ॥ మిత్రో దాధార పృథివీముత ద్యా
మ్ । మిత్రః కృష్టీరనిమిషాఽభిచష్టే । సత్యాయ హవ్యం ఘృతవజ్జు
హోతేతి । మిత్రేణైవైనత్కల్పయతి । తత్కృత్వా । అన్యాం
దుగ్ధ్వా పునర్హోతవ్యమ్ । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । య
త్పూర్వస్యామాహుత్యాగ్ం హుతాయాముత్తరాహుతిస్స్కందే
త్ । ద్విపాద్భిః పశుభిర్యజమానో వ్యృధ్యేత । యదుత్తరయాఽభి
జుహుయాత్ ॥ ౧౩ ॥ చతుష్పాద్భిః పశుభిర్యజమానో వ్యృధ్యే
త । యత్ర వేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యా నామాని । తత్ర హవ్యాని
గామయేతి వానస్పత్యయర్చా సమిధమాధాయ । తూష్ణీమేవ పున
ర్జుహుయాత్ । వనస్పతినైవ యజ్ఞస్యాఽఽర్తాఞ్చానార్తాఞ్చాహుతీ
విదాధార । తత్కృత్వా । అన్యాం దుగ్ధ్వా పునర్హోతవ్య
మ్ । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । యత్పురా ప్రయాజేభ్యః ప్రా
ఙంగారస్స్కందేత్ । అధ్వర్యవే చ యజమానాయ చాకగ్ం స్యా
త్ ॥ ౧౪ ॥ యద్దక్షిణా । బ్రహ్మణే చ యజమానాయ చాకగ్ం

స్యాత్ । యత్ప్రత్యక్ । హోత్రే చ పత్న్యై చ యజమానాయ
చాకగ్ంస్యాత్ । యదుదక్ । అగ్నీధే చ పశుభ్యశ్చ యజమానా
య చాకగ్ంస్యాత్ । యదభిజుహుయాత్ । రుద్రోఽస్య పశూన్
ఘాతుకస్స్యాత్ । యన్నాభిజుహుయాత్ । అశాంతః ప్రహి
యేత ॥ ౧౫ ॥ స్రువస్య బుధ్నేనాభినిదధ్యాత్ । మా తమో
మా యజ్ఞస్తమన్మా యజమానస్తమత్ । నమస్తే అస్త్వాయతే । నమో
రుద్ర పరాయతే । నమో యత్ర నిషీదసి । అముం మా హిగ్ంసీర
ముం మా హిగ్ంసీరితి యే నసకుందేత్ । తం ప్రహరేత్ । సహస్రశృ
ఙ్గో వృషభో జాతవేదాః । స్తోమపృష్ఠో ఘృతవాన్థ్సుప్రతీకః । మా
నో హాసీన్మేత్థితో నేత్త్వా జహామ । గోపోషన్నో వీరపోషం చ యచ్ఛ
తి । బ్రహ్మణ్యేవైనం ప్రహరతి । సైవ తత్ర ప్రాయశ్చిత్తిః ॥ ౧౬ ॥

వై ప్రజాపతి స్థాపయతి ప్రజానన్నభి జుహుయాధాస్య
స్త్రియేత జహామ త్రీణి చ ॥ ౨ ॥

యద్విష్ణోనేన ప్రాజాపత్యయా యతీంటా మధ్యమేన
యదవవృష్టేన యత్పూర్వస్యాం యత్పురా ప్రయాజేభ్యః ప్రా
జంగారో యద్దక్షిణా యత్ప్రత్యగ్యదుదక్

వివా ఏష ఇంద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే । యస్యాహితా
గ్నేరగ్నిర్మథ్యమానో న జాయతే । యత్రాన్యం పశ్యేత్ ।
తత ఆహృత్య హోతవ్యమ్ । అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ంహు
తం భవతి । యద్యన్యం న విందేత్ । అజాయాగ్ం హోతవ్యమ్ ।

ఆగ్నేయీవా ఏషా । యదజా । అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్ర
గ్ం హుతం భవతి ॥ ౧౪ ॥ అజస్యతునాశ్నీయాత్ । యద
జస్యాశ్నీయాత్ । యామేవాగ్నావాహుతిం జుహుయాత్ ।
తామద్యాత్ । తస్మాదజస్యనాశ్యమ్ । యద్యజాం నవిందేత్ ।
బ్రాహ్మణస్య దక్షిణె హస్తె హోతవ్యమ్ । ఏషవా అగ్నిర్వై
శ్వానరః । యద్బ్రాహ్మణః । అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్ర
గ్ం హుతం భవతి ॥ ౧౫ ॥ బ్రాహ్మణంతు వసత్యైనాపరుం
ధ్యాత్ । యద్బ్రాహ్మణం వసత్యా అపరుంధ్యాత్ । యామే
వాగ్నావాహుతిం జుహుయాత్ । తంభాగధేయేన వ్యర్ధయేత్ ।
తస్మాద్బ్రాహ్మణో వసత్యైనాపరుధ్యః । యదిబ్రాహ్మణం నవిం
దెత్ । దర్భస్తమ్బే హోతవ్యమ్ । అగ్నివాన్వై దర్భస్తం
బః । అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । దర్భా
గ్ంస్తు నాధ్యాసీత ॥ ౧౬ ॥ యద్దర్భానధ్యాసీత । యామె
వాగ్నావాహుతిం జుహుయాత్ । తామధ్యాసీత । తస్మాద్దర్భా
నాధ్యాసితవ్యాః । యదిదర్భాంనవిందెత్ । అప్సుహోతవ్య
మ్ । ఆపోవై సర్వా దేవతాః । దెవతాస్వేవాస్యాగ్నిహోత్ర
గ్ం హుతం భవతి । ఆపస్తునపరిచక్షీత । యదాపఃపరిచక్షీత ॥
యామేవాప్స్వాహుతిం జుహుయాత్ । తాం పరిచక్షీత ।
తస్మాదాపో నపరిచక్ష్యాః । మెధ్యాచవా ఏతస్య మెధ్యాచ త
నువౌ సగ్ంసృజ్యేతే । యస్యాహితాగ్నే రగ్నావగ్నిభిరగ్నయః

సగ్ం సృజ్యంతే । అగ్నయే వివిచయే పురోడాశమష్టాకపాలం
నిర్వపేత్ । మేధ్యంచైవాస్యామేధ్యంచ తనువౌ వ్యావర్త
యతి । అగ్నయే వ్రతపతయే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపే
త్ । అగ్నిమేవ వ్రతపతిగ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి । స
ఏవైనం వ్రతమాలంభయతి ॥ ౨౧ ॥ గర్భగ్ం స్రవంతమగద
మకః । అగ్నిరింద్రస్త్వష్టా బృహస్పతిః । పృథివ్యామవచుశ్చ్యో
తైతత్ । నాభిప్రాప్నోతి నిర్ఋతిం పరాచైః । రేతో వా ఏత
ద్వాజినమాహితాగ్నేః । యదగ్నిహోత్రమ్ । తద్యత్స్రవే
త్ । రేతోఽస్య వాజినగ్ం స్రవేత్ । గర్భగ్ం స్రవంతమగదమ
కరిత్యాహ । రేత ఏవాస్మిన్వాజినందధాతి ॥ ౨౨ ॥ ☞ అగ్ని
రిత్యాహ । అగ్నిర్వై రేతోధాః । రేత ఏవ తద్దధాతి । ఇంద్ర
ఇత్యాహ । ఇంద్రియమేవాస్మిన్దధాతి । త్వష్టేత్యాహ । త్వ
ష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృత్ । రూపమేవ పశుషు
దధాతి । బృహస్పతిరిత్యాహ । బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః ।
బ్రహ్మణైవాస్మై ప్రజాః ప్రజనయతి । పృథివ్యామవచుశ్చ్యోతైతది
త్యాహ । అస్యామేవైనత్ప్రతిష్ఠాపయతి । నాభిప్రాప్నోతి ని
ర్ఋతిం పరాచైరిత్యాహ । రక్షసామపహత్యై ॥ ౨౩ ॥

అజాగ్నా వై వాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి భవ
త్యాసీత పరిచక్షీత లంభయతి దధాతి దేవానాం బృహస్పతిర
పంచ చ ॥ ౩ ॥

విద్వైయద్యన్యస్య జాయాయాం బ్రాహ్మణస్య దర్భః స్తంభేన్న హోతవ్యమ్ ॥

యాః పురస్తాత్ప్రస్రవంతి । ఉపరిష్టాత్సర్వతశ్చ యాః । తాభీ రశ్మిపవిత్రాభిః । శ్రద్ధాం యజ్ఞమారభే । దేవా గాతువిదః । గాతుం యజ్ఞాయ విందత । మనసస్పతినా దేవేన । వాతాద్యజ్ఞః ప్రయుజ్యతామ్ । తృతీయస్యై దివః । గాయత్రియా సోమ ఆభృతః ॥ ౨౪ ॥ సోమపీథాయ సన్నయితుమ్ । వకలమంతరమాదదే । ఆపో దేవీః శుద్ధా స్థ । ఇమా పాత్రాణి శుంధత । ఉపస్తరం స్తృయ దైవానామ్ । పర్ణవల్కముత శుంధత । పయో గృహేషు పయో అఘ్నియాసు । పయో వత్సేషు పయ ఇంద్రాయ హవిషే ధ్రియస్వ । గాయత్రీపర్ణవల్కేన । పయస్సోమం కరోత్విమమ్ ॥ అగ్నిం గృహ్ణామి సురథం యో మయోభూః । య ఉద్యంతమారోహతి సూర్యమహ్నే । ఆదిత్యం జ్యోతిషాం జ్యోతిరుత్తమమ్ । శ్వో యజ్ఞాయ రమతాం దేవతాభ్యః । వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్ । ఇంద్రేణ సహ దేవతాః । తాః పూర్వః పరిగృహ్ణామి । స్వ ఆయతనే మనీషయా । ఇమామూర్జం పంచదశీం యే ప్రవిష్టాః । తాందేవాన్పరిగృహ్ణామి పూర్వః ॥ ౨౫ అగ్నిర్హవ్యవాడిహ తానావహతు । పౌర్ణమాసగ్ం హవిరిదమేషాం మయి । ఆమావాస్యగ్ం హవిరిదమేషాం మయి । అంతరాగ్నీ పశవః । దేవసగ్ంసదమాగమన్ । తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామి । స్వ ఆయతనే మనీషయా ।

ఇహప్రజా విశ్వరూపా రమంతామ్ । అగ్నిం గృహపతిమభిసంవ
సానాః । తాఃపూర్వఃపరిగృహ్ణామి ॥ ౨౭ ॥ ☞ స్వఆయతనేమ
నీషయా । ఇహపశవో విశ్వరూపా రమంతామ్ । అగ్నిం గృహ
పతిమభిసంవసానాః । తాన్పూర్వఃపరిగృహ్ణామి । స్వఆయతనేమ
నీషయా । అయంపితౄణామగ్నిః । అవాడ్ఢవ్యా పితృభ్యఆ । తం
పూర్వఃపరిగృహ్ణామి । అవిషంనఃపితుంకరత్ । అజస్రంత్వాగ్ం
సభాపాలాః ॥ ౨౮ ॥ విజయభాగగ్ం సమింధతామ్ । అగ్నేదీ
దాయమేసభ్య । విజిత్యైశరదశ్శతమ్ । అన్నమావసథీయమ్ । అ
భిహరాణిశరదశ్శతమ్ । ఆవసథేశ్రియం మంత్రమ్ । అహిర్బుధ్ని
యో నియచ్ఛతు । ఇదమహమగ్నిజ్యేష్ఠేభ్యః । వసుభ్యోయ
జ్ఞం ప్రబ్రవీమి । ఇదమహమింద్రజ్యేష్ఠేభ్యః ॥ ౨౯ ॥ రుద్రే
భ్యోయజ్ఞం ప్రబ్రవీమి । ఇదమహం వరుణజ్యేష్ఠేభ్యః । ఆదిత్యే
భ్యోయజ్ఞం ప్రబ్రవీమి । పయస్వతీరోషధయః । పయస్వద్వీరు
ధాంపయః । అపాంపయసోయత్పయః । తేనమామింద్రసగ్ం
సృజ । అగ్నే వ్రతపతే వ్రతంచరిష్యామి । తచ్ఛకేయంతన్మేరా
ధ్యతామ్ । వాయోవ్రతపత ఆదిత్యవ్రతపతే ॥ ౩౦ ॥ ☞ వ్రతా
నాం వ్రతపతే వ్రతంచరిష్యామి । తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతా
మ్ । ఇమాంప్రాచీముదీచీమ్ । ఇషమూర్జమభిసగ్ంసృతా
మ్ । బహుపర్ణామశుష్కాగ్రామ్ । హరామి పశుపామహమ్ ।
యత్కృష్ణోరూపంకృత్వా । ప్రావిశస్త్వం వనస్పతీన్ । తతస్త్వా

షేకవిగ్ంశతిధా । సంభరామి సుసంభృతా ॥ ౩౦ ॥ త్రీన్పరి
ధీగ్ంస్త్రిస్రస్సమిధః । యజ్ఞాయురనుసంచరాన్ । ఉపవేషం మేక్ష
ణం ధృష్టిమ్ । సంభరామిసుసంభృతా । యాజాతా ఓషధయః ।
దేవేభ్యస్త్రియుగంపురా । తాసాంపర్వ్రాధ్యాసమ్ । పరి స్త
రమాహరన్ । అపాంమేధ్యం యజ్ఞియమ్ । సదేవగ్ం శివమస్తు
మే ॥ ౩౧ ॥ ఆచ్ఛేత్తావోమారిషమ్ । జీవానిశరదశ్శతమ్ । అ
పరిమితానాం పరిమితాః । సన్నహ్యేసుకృతాయకమ్ । ఏనోమా
నిగాం కతమచ్చనాహమ్ । పునరుత్థాయ బహులా భవంతు । స
కృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదు । స్యోనంపితృభ్యస్త్వాభ
రామ్యహమ్ । అస్మిన్థ్సీదంతు మే పితరస్సోమ్యాః । పితామహాః
ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ ॥ ౩౩ ॥ త్రివృత్పలాశేదర్భః ।
ఇయాన్ప్రాదేశ సంమితః । యజ్ఞేపవిత్రం పోతృతమః । ప
యోహవ్యం కరోతు మే । ఇమా ప్రాణాపానా । యజ్ఞస్యాంగా
ని సర్వశః । ఆప్యాయయంతా సంచరతామ్ । పవిత్రే హవ్యశో
ధనే । పవిత్రేస్థో వైష్ణవీ । వాయుర్వాం మనసాపునాతు ॥ ౩౪ ॥
అయంప్రాణశ్చాపానశ్చ । యజమానమపిగచ్ఛతామ్ । యజ్ఞే
హ్యభూతాం పోతారా । పవిత్రే హవ్యశోధనే । త్వయా వేదిం
వివిదుః పృథివీమ్ । త్వయాయజ్ఞో జాయతే విశ్వదానిః । అచ్ఛి
ద్రం యజ్ఞమన్వేషి విద్వాన్ । త్వయాహోతా సంతనోత్యర్ధ
మాసాన్ । త్రియస్త్రిగ్ంశోస్తితంతూనామ్ । పవిత్రేణసహా

గహి ॥ ౩౫ ॥ శివేయగ్ం రజ్జురభిధానీ । అఘ్నియాముపసేవ
తామ్ । అప్రస్రగ్ం శాయయజ్ఞస్య । ఊర్జఉపదధామ్యహమ్ । ప
శుభిస్సన్నీతం బిభృతామ్ । ఇంద్రాయశ్శృతందధి । ఉపవేషోసి
యజ్ఞాయ । త్వాం పరివేషమధారయన్ । ఇంద్రాయహవిష్కృ
ణ్వంతః । శివశ్శగ్మో భవాసినః ॥ ౩౬ ॥ అమృన్మయం దేవపా
త్రమ్ । యజ్ఞస్యాయుషిప్రయుజ్యతామ్ । తిరఃపవిత్రమతినీతాః ।
ఆపోధారయమాతిగుః । దేవేనసవిత్రోత్పూతాః । వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః । గాం దోహపవిత్రే రజ్జుమ్ । సర్వాపాత్రాణి శుంధత ।
ఏతాఆచరంతి మధుమద్దుహానాః । ప్రజావతీర్యశసో విశ్వరూ
పాః ॥ ౩౭ ॥ బహ్వీర్భవంతీరుపజాయమానాః । ఇహవఇంద్రో
రమయతుగావః । పూషాస్థ । అయక్ష్మావఃప్రజయాసగ్ంసృజా
మి । రాయస్పోషేణ బహులాభవంతీః । ఊర్జంపయఃపిన్వమానా
ఘృతంచ । జీవోజీవంతీరుపవస్సదేయమ్ । ద్యౌశ్చేమం యజ్ఞం
పృథివీచ సందుహాతామ్ । ధాతాసోమేన సహవాతేన వాయుః ।
యజమానాయద్రవిణం దధాతు ॥ ౩౮ ॥ ఉత్సం దుహంతి కల
శం చతుర్బిలమ్ । ఇడాం దేవీం మధుమతీగ్ం సువర్విదమ్ । తదిం
ద్రాగ్నీజిన్వతగ్ం సూనృతావత్ । తద్యజమానమమృతత్వేద
ధాతు । కామధుక్షః ప్రణోబ్రూహి । ఇంద్రాయ హవిరింద్రి
యమ్ । అమూంయస్యాం దేవానామ్ । మనుష్యాణాం పయోహి
తమ్ । బహుదుగ్ధీంద్రాయ దేవేభ్యః । హవ్యమాప్యాయతాం

పునః ॥ ౩౯ ॥ వ్రతేభ్యో మనుష్యేభ్యః । పురుద్రో హాయుః
కల్పతామ్ । యజ్ఞస్య సంతతిరసి । యజ్ఞస్య త్వా సంతతిమను సం
తనోమి । అదస్త్వమసి విష్ణవే త్వా । యజ్ఞాయాపి దధామ్యహమ్ ।
అద్భిరరిక్తేన పాత్రేణ । యాః పూతాః పరిశేరతే । అయం పయస్సో
మం కృత్వా । స్వాం యోనిమపిగచ్ఛతు ॥ ౪౦ ॥ పర్ణవల్కః
పవిత్రమ్ । సౌమ్యస్సమ్మార్ధినిర్మితః । ఇమౌ పర్ణంచ దర్భంచ ।
దేవానాగ్ం హవ్యశోధనౌ । ప్రాతర్వేషాయ గోపాయ । వి
ష్ణో హవ్యగ్ంహి రక్షసి । ఉభావగ్నీ ఉపస్తృణతే । దేవతా ఉప
వసంతు మే । అహం గ్రామ్యానుప వసామి । మహ్యం గోపతయే
పశూన్ ॥ ౪౧ ॥ అభృత ఇమంగృహ్ణామి పూర్వస్తాఃపూర్వః
పరిగృహ్ణామి సభాపాలా ఇంద్రజ్యేష్ఠేభ్య ఆదిత్యవ్రతపతే సుసం
భృతా మే సహాపునాతు గహినో విశ్వరూపా దధాతు పునర్గచ్ఛ
తు పశూన్ ॥ ౪ ॥

యాః పురస్తాదమామూర్జమిహ ప్రజా ఇహ పశవో యం
పిత్రృణామగ్నిః ॥

దేవా దేవేషు పరాక్రమధ్వమ్ । ప్రథమా ద్వితీయేషు । ద్వి
తీయాస్తృతీయేషు । త్రిరేకాదశా ఇహ మావత । ఇదగ్ం శకేయం
యదిదం కరోమి । ఆత్మా కరోత్వాత్మనే । ఇదం కరిష్యే భేషజమ్ ।
ఇదం మే విశ్వభేషజా । అశ్వినా ప్రావతం యువమ్ । ఇదమహ
గ్ం సేనాయా అభీత్వర్యై ॥ ౪౨ ॥ ముఖమపోహామి । సూర్య

జ్యోతిర్విభాహి । మహత ఇంద్రియాయ । ఆప్యాయతాంఘృ
తయోనిః । అగ్నిర్హవ్యానుమన్యతామ్ । ఖమంక్ష్వత్వచమంక్ష్వ ।
సురూపంత్వావసువిదమ్ । పశూనాం తేజసా । అగ్నయేజుష్టమ
భిఘారయామి । స్యోనంతే సదనంకరోమి ॥ ౪౩ ॥ ఘృతస్య
ధారయా సుశేవం కల్పయామి । తస్మిన్థ్సీదామృతే ప్రతితిష్ఠ ।
వ్రీహీణాం మేధసుమనస్యమానః । ఆర్ద్రఃప్రథస్నుర్భువనస్య గో
పాః । శృతఉత్స్నాతి జనితామతీనామ్ । యస్త్వాత్మాపశుషు ప్ర
విష్టః । దేవానాం విష్ఠామనుయో వితస్థే । ఆత్మన్వాన్థ్సోమ
ఘృతవాన్హిభూత్వా । దేవాన్గచ్ఛసువర్విన్ద యజమానాయ
మహ్యమ్ । ఇరాభూతిఃపృథివ్యైరసోమోత్క్రమీత్ ॥ ౪౪ ॥
దేవాఃపితరఃపితరోదేవాః । యోహమస్మిససన్యజే । యస్యా
స్మినతమన్తరేమి । స్వంమఇష్టగ్ంస్వందత్తమ్ । స్వంపూర్త
గ్ంస్వగ్ంశ్రాన్తమ్ । స్వగ్ంహుతమ్ । తస్యమేగ్నిరుపద్ర
ష్టా । వాయురుపశ్రోతా । ఆదిత్యోనుఖ్యాతా । ద్యౌఃపితా ॥ ౪౫ ॥
పృథివీమాతా । ప్రజాపతిర్బన్ధుః । యఏవాస్మిససన్యజే । మా
భేర్మాసంవిక్థామాత్వాహిగ్ంసిషమ్ । మాతే తేజోపక్రమీత్ । భ
రతముద్ధరేమనుషించ । అవదానానితేప్రత్యవదాస్యామి । నమ
స్తేఅస్తు మామాహిగ్ంసీః । యదవదానాని తేవద్యన్ । విలో
మాకార్షమాత్మనః ॥ ౪౬ ॥ ఆజ్యేనప్రత్యనజ్మ్యేనత్ । తత్త
ఆప్యాయతాం పునః । అజ్యాయోయవమాత్రాత్ । ఆవ్యాధా

తద్భృత్యైతామిదమ్ । మా రూరుపామ యజ్ఞస్య । శుద్ధగ్ంస్విష్టమిదగ్ం హవిః । మనునా దృష్టాం ఘృతపదీమ్ । మిత్రావరుణసమీరితామ్ । దక్షిణార్ధాదసంభిందన్ । అవద్యాసమేకతో ముఖామ్ ॥ ౪౭ ॥ ఇడే భాగం జుషస్వ నః । జిన్వ గా జిన్వార్వతః । తస్యాస్తే భక్షివాణస్యామ । సర్వాత్మానస్సర్వగణాః । బ్రధ్నపిన్వస్వ । దదతో మే మా క్షాయి । కుర్వతో మే మోపదసత్ । దిశాం క్లృప్తిరసి । దిశో మే కల్పంతామ్ । కల్పంతాం మే దిశః ॥ ౪౮ ॥ దైవీశ్చ మానుషీశ్చ । అహోరాత్రే మే కల్పేతామ్ । అర్ధమాసా మే కల్పంతామ్ । మాసా మే కల్పంతామ్ । ఋతవో మే కల్పంతామ్ । సంవత్సరో మే కల్పతామ్ । క్లృప్తిరసి కల్పతాం మే । ఆశానాం త్వాశాపాలేభ్యః । చతుర్భ్య అమృతేభ్యః । ఇదం భూతస్యాధ్యక్షేభ్యః ॥ ౪౯ ॥ విధేమ హవిషా వయమ్ । భజతాం భాగీ భాగమ్ । మా భాగో భక్త । నిరభాగం భజామః । అపస్పిన్వ । ఓషధీర్జిన్వ । ద్విపాత్పాహి । చతుష్పాదవ । దివో వృష్టిమేరయ । బ్రాహ్మణానామిదగ్ం హవిః ॥ ౫౦ ॥ సోమ్యానాగ్ం సోమపీథినామ్ । నిర్భక్తో బ్రాహ్మణః । నేహాబ్రాహ్మణస్యాస్తి । సమక్తాం బర్హిర్హవిషా ఘృతేన । సమాదిత్యైర్వసుభిస్సం మరుద్భిః । సమింద్రేణ విశ్వేభిర్దేవేభిరక్తామ్ । దివ్యం నభో గచ్ఛతు యత్స్వాహా । ఇంద్రాణీవావిధవా భూయాసమ్ । అదితిరివ సుపుత్రా । అస్థూరి త్వా గార్హపత్య ॥ ౫౧ ॥ ఉపనిష

సుప్రజాస్త్వయా । సంపత్నీ పత్యా సుకృతేన గచ్ఛతామ్ । యజ్ఞ
స్య యుక్తౌ ధుర్యావభూతామ్ । సంజానానౌ విజహతామరాతీః ।
దివి జ్యోతిరజరమారభేతామ్ । దశ తే తనువో యజ్ఞ యజ్ఞియాః । తాః
ప్రీణాతు యజమానో ఘృతేన । నారిష్ఠయోః ప్రశిషమీడమానః ।
దేవానాం దైవ్యేఽపి యజమానోఽమృతోఽభూత్ । యం వాం దేవా అ
కల్పయన్ ॥ ౫౨ ॥ ఊర్జో భాగꣳ శతక్రతూ । ఏతద్వాం
తేన ప్రీణాని । తేన తృప్యతమꣳహహౌ । అహం దేవానాꣳ సు
కృతామస్మి లోకే । మమేదమిష్టం న మిథుర్భవాతి । అహం నారిష్ఠా
వనుయజామి విద్వాన్ । యదాభ్యామింద్రో అదధాద్భాగధేయ
మ్ । అదారసృద్భవత దేవ సోమ । అస్మిన్ యజ్ఞే మరుతో మృడ
తా నః । మా నో విదదభిభా మో అశస్తిః ॥ ౫౩ ॥ మా నో విదద్వృ
జనా ద్వేష్యా యా । ఋషభం వాజినం వయమ్ । పూర్ణమాసం
యజామహే । స నో దోహతాꣳ సువీర్యమ్ । రాయస్పోషꣳ స
హస్రిణమ్ । ప్రాణాయ సురాధసే । పూర్ణమాసాయ స్వాహా ।
అమావాస్యా సుభగా సుశేవా । ధేనురివ భూయ ఆప్యాయమానా ।
సా నో దోహతాꣳ సువీర్యమ్ । రాయస్పోషꣳ సహస్రిణమ్ । అ
పానాయ సురాధసే । అమావాస్యాయై స్వాహా । అభిస్తృణీ
హి పరిధేహి వేదిమ్ । జామిం మా హిꣳసీరముయా శయానా ।
హోతృషదనా హరితాః సువర్ణాః । నిష్కా ఇమే యజమానస్య
బ్రధ్నే ॥ ౫౪ ॥

అభీత్వర్త్యై కరోమి క్రమీత్త్వశాన్త్మన పక్తతోముఖాం మేధి శోధయత్వేభ్యో హవిర్గార్హపత్యాత్కల్పయన్నశస్త్రిసాన్నోదోహతాగ్ం సువీర్యగ్ం సప్తచ ॥ ౫ ॥

పరిస్తృణీత పరిధత్తాగ్నిమ్ । పరిహితోఽగ్నిర్యజమానం భునక్తు । అపాగ్ం రస ఓషధీనాగ్ం సువర్ణః । నిష్కా ఇమే యజమానస్య సంతు కామదుఘాః । అముత్రాముష్మింల్లోకే । భూపతే భువనపతే । మహతో భూతస్య పతే । బ్రహ్మాణం త్వా వృణీమహే । అహం భూపతిరహం భువనపతిః । అహం మహతో భూతస్య పతిః ॥ ౫౫ ॥ దేవేన సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం కరిష్యామి । దేవసవితరేతం త్వా వృణతే । బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మాణమ్ । తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి । మనో గాయత్రియై । గాయత్రీ త్రిష్టుభే । త్రిష్టుబ్జగత్యై । జగత్యనుష్టుభే । అనుష్టుప్పఙ్క్త్యై । పఙ్క్తిః ప్రజాపతయే ॥ ౫౬ ॥ ప్రజాపతిర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః । విశ్వే దేవా బృహస్పతయే । బృహస్పతిర్బ్రహ్మణే । బ్రహ్మ భూర్భువస్సువః । బృహస్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మా । అహం మనుష్యాణామ్ । బృహస్పతే యజ్ఞం గోపాయ । ఇదం తస్మై హర్మ్యం కరోమి । యో వో దేవాశ్చరతి బ్రహ్మచర్యమ్ । మేధావీ దిక్షు మనసా తపస్వీ ॥ ౫౭ ॥ అన్తర్దూతశ్చరతి మానుషీషు । చతుశ్శిఖణ్డా యువతిస్సుపేశాః । ఘృతప్రతీకా భువనస్య మధ్యే । మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగాయ । మహ్యం

ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్ । భూమిర్భూత్వా మహిమానం పు
పోష । తతో దేవీ వర్ధయతే పయాగ్ంసి । యజ్ఞియా యజ్ఞం విచ
యంతి శంచ । ఓషధీరాప ఇహ శక్వరీశ్చ । యో మా హృదా మన
సా యశ్చ వాచా ॥ ౪౮ యో బ్రహ్మణా కర్మణా ద్వేష్టి దేవాః ।
యశ్శ్రుతేన హృదయేనేష్ణతా చ । తస్యేంద్ర వజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి ।
ఊర్ణామ్రదం ప్రథమానగ్ం స్యోనమ్ । దేవేభ్యో జుష్టగ్ం సదనా
య బర్హిః । సువర్గే లోకే యజమానగ్ం హి ధేహి । మాం నాక
స్య పృష్ఠే పరమే వ్యోమన్ । చతుశ్శిఖండా యువతిస్సుపేశాః ।
ఘృతప్రతీకా వయునాని వస్తే । సా స్తీర్యమాణా మహతే సౌభగా
య ॥ ౪౯ ॥ సా మే ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్ । శివా చ
మే శగ్మా చైధి । స్యోనా చ మే సుషదా చైధి । ఊర్జస్వతీ చ మే పయ
స్వతీ చైధి । ఇషమూర్జం మే పిన్వస్వ । బ్రహ్మ తేజో మే పిన్వస్వ ।
క్షత్రమోజో మే పిన్వస్వ । విశం పుష్టిం మే పిన్వస్వ । ఆయురన్నా
ద్యం మే పిన్వస్వ । ప్రజాం పశూన్మే పిన్వస్వ ॥ ౫౦ ॥ అస్మిన్
యజ్ఞ ఉపభూయఇన్ను మే । అవిక్షోభాయ పరిధీం దధామి । ధ
ర్తా ధరుణో ధరీయాన్ । అగ్నిర్ద్వేషాగ్ంసి నిరితో నుదాతై । విచ్ఛి
నద్మి విధృతీభ్యాగ్ం సపత్నాన్ । జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్యే చ
జనిష్యమాణాః । విశో యంత్రాభ్యాం విధమామ్యేనాన్ । అహ
గ్ంస్వానాముత్తమోఽసాని దేవాః । విశో యంతే నుదమాన అరా
తిమ్ । విశ్వం పాప్మానమమతిం దుర్మరాయుమ్ ॥ ౫౧ ॥ సీదంతీ

దేవీ సుకృతస్య లోకే । ధృతీ స్థో విధృతీ స్వధృతీ । ప్రాణాన్మయి ధారయతం । ప్రజాం మయి ధారయతమ్ । పశూన్మయి ధారయతమ్ । అయం ప్రస్తర ఉభయస్య ధర్తా । ధర్తా ప్రయాజానాముతానూయాజానామ్ । స దాధార సమిధో విశ్వరూపాః । తస్మిన్థ్సుచో అధ్యాసాదయామి । ఆరోహ పథో జుహు దేవయానాన్ ॥ ౬౨ ॥ యత్రర్షయః ప్రథమజా యే పురాణాః । హిరణ్యపక్షాజిరా సంభృతాంగా । వహాసి మా సుకృతాం యత్ర లోకాః । అవాహం బాధ ఉపభృతా సపత్నాన్ । జాతాన్ భ్రాతృవ్యాన్ యే చ జనిష్యమాణాః । దోహై యజ్ఞగ్ం సుదుఘామివ ధేనుమ్ । అహముత్తరో భూయాసమ్ । అధరే మత్సపత్నాః । యో మా వాచా మనసా దుర్మరాయుః । హృదా రాతీయాదభిదాసదగ్నే ॥ ౬౩ ॥ ఇదమస్య చిత్తమధరం ధ్రువాయాః । అహముత్తరో భూయాసమ్ । అధరే మత్సపత్నాః । ఋషభోసి శాక్వరః । ఘృతాచీనాగ్ం సూనుః । ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీద । స్యోనో మే సీద సుషదః పృథివ్యామ్ । ప్రథయి ప్రజయా పశుభిస్సువర్గే లోకే । దివి సీద పృథివ్యామంతరిక్షే । అహముత్తరో భూయాసమ్ ॥ ౬౪ ॥ అధరే మత్సపత్నాః । ఇయగ్గ్ం స్థాలీ ఘృతస్య పూర్ణా । అచ్ఛిన్నపయాః శతధార ఉత్సః । మారుతేన శర్మణా దైవ్యేన । యజ్ఞోసి సర్వతశ్శ్రితః । సర్వతో మాం భూతం భవిష్యచ్ఛ్రయతామ్ । శతం మే సంత్వాశిషః । సహస్రం మే సంతు సూనృతాః ।

రావతీఃపశుమతీః । ప్రజాపతిరసి సర్వతశ్శ్రితః ॥ ౬౫ ॥
సర్వతో మాఽభూతం భవిష్యచ్ఛ్రియతామ్ । శతంమే సంత్వా
శిషః । సహస్రం మే సంతు సూనృతాః । ఇరావతీఃపశుమతీః । ఇద
మింద్రియమమృతంవీర్యమ్ । అనేనేంద్రాయపశవోఽచికిత్సన్ ।
తేన దేవా అవతోప మామ్ । ఇహేషమూర్జం యశస్సహఓజస్సనే
యమ్ । శృతంమయిశ్రియతామ్ । యత్పృథివీమచరత్తత్ప్రవిష్ట
మ్ ॥ ౬౬ ॥ యేనాసించద్బలమింద్రే ప్రజాపతిః । ఇదంతచ్ఛు
క్రంమధువాజినీవత్ । యేనోపరిష్టాదధినోన్మహేంద్రమ్ । దధిమాం
ధినోతు । అయంవేదఃపృథివీమన్వవిందత్ । గుహాసతీంగహనే గ
హ్వరేషు । సవిందతు యజమానాయలోకమ్ । అచ్ఛిద్రం యజ్ఞం
భూరికర్మాకరోతు । అయంయజ్ఞస్సమసదద్ధవిష్మాన్ । ఋచాసా
మ్నా యజుషా దేవతాభిః ॥ ౬౭ ॥ తేనలోకాన్థ్సూర్యవతో జ
యేమ । ఇంద్రస్యసఖ్యమమృతత్వమశ్యామ్ । యోనస్కనీయ ఇ
హ కామయాతై । అస్మిన్యజ్ఞేయజమానాయమహ్యమ్ । అపత
మింద్రాగ్నీ భువనాన్నుదేతామ్ । అహంప్రజాం వీరవతీంవిదేయ ।
అగ్నే వాజజిత్ । వాజంత్వాసరిష్యంతమ్ । వాజం జేష్యంతమ్ ।
వాజినం వాజజితమ్ ॥ ౬౮ ॥ వాజజిత్యైసమ్మార్జ్మి । అగ్ని
మన్నాదమన్నాద్యాయ । ఉపహూతోద్యౌఃపితా । ఉపమాం
ద్యౌఃపితాహ్వయతామ్ । అగ్నిరాగ్నీధ్రాత్ । ఆయుషేవర్చ
సే । జీవాత్వైపుణ్యాయ । ఉపహూతాపృథివీమాతా । ఉపమాం

స్వాతాపృథివీహవ్యయతామ్ । అగ్నిరాగ్నీధ్రాత్ ॥ ౧౯ ॥ ఆయుష్మైవర్చసే । జీవాత్వైపుణ్యాయ । మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యమ్ । విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ంసమిమందధాతు । బృహస్పతిస్తనుతామిమంనః । విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతామ్ । యంతే అగ్న ఆవృశ్చామి । అహంవాక్షిపితశ్చరన్ । ప్రజాంచతస్యమూలంచ । నీచైర్దేవానివృశ్చత ॥ ౨౦ ॥ అగ్నే యో నోఽభిదాసతి । సమానోయశ్చనిష్ట్యః । ఇధ్మస్యేవప్రక్షాయతః । మాతస్యోచ్ఛేషికించన । యోమాం ద్వేష్టి జాతవేదః । యంచాహం ద్వేష్మియశ్చమామ్ । సర్వాగ్ంస్తానగ్నే సందహ । యాగ్ంశ్చాహం ద్వేష్మియేచమామ్ । అగ్నే వాజజిత్ । వాజంత్వాసస్రివాగ్ంసమ్ ॥ ౨౧ ॥ వాజంజిగివాగ్ంసమ్ । వాజినంవాజజితమ్ । వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మి । అగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయ । వేదిర్బర్హిః శృతగ్ంహవిః । ఇధ్మఃపరిధయస్స్రుచః । ఆజ్యం యజ్ఞఋచోయజుః । యాజ్యాశ్చవషట్కారాః । సంమేసన్నతయోనమంతామ్ । ఇధ్మసన్నహనే హుతే ॥ ౨౨ ॥ దివఃఖీలోవతతః । పృథివ్యాఅధ్యుత్థితః । తేనాసహస్రకాండేన । ద్విషంతగ్ంశోచయామసి । ద్విషన్మేబహుశోచతు । ఓషధే మోఽహగ్ంశుచమ్ । యజ్ఞనమస్తేయజ్ఞ । నమోనమశ్చతేయజ్ఞ । శివేన మే సంతిష్ఠస్వ । స్యోనేన మే సంతిష్ఠస్వ ॥ ౨౩ ॥ సుభూతేన మే సంతిష్ఠస్వ । బ్రహ్మవర్చసేన మే సంతిష్ఠస్వ । యజ్ఞస్యర్ధిమను స

తిష్ఠస్వ । ఉప తే యజ్ఞ నమః । ఉప తే నమః । ఉప తే నమః । త్రిష్ఫలీక్రి
యమాణానామ్ । యో న్యంగో అవశిష్యతే । రక్షసాం భాగధేయమ్ ।
ఆపస్తత్ప్రవహతాదితః ॥ ౭౪ ॥ ఉలూఖలే ముసలే యచ్చ చర్మ
ణి । ఆశ్లేష దృషది యత్కపాలే । అవప్రుషో విప్రుషస్సంయ
జామి । విశ్వే దేవా హవిరిదం జుషంతామ్ । యజ్ఞే యా విప్రుష
స్సంతి బహ్వీః । అగ్నౌ తాస్సర్వాస్స్విష్టాస్సుహుతా జుహోమి । ఉ
ద్యన్నద్య మిత్రమహః । సపత్నాన్మే అనీనశః । దివైనాన్విద్యు
తా జహి । నిమ్రోచన్నధరాన్కృధి ॥ ౭౫ ॥ ఉద్యన్నద్య
వి నో భజ । పితా పుత్రేభ్యో యథా । దీర్ఘాయుత్వస్య హేశిషే ।
తస్య నో దేహి సూర్య । ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః । ఆరోహన్ను
త్తరాం దివమ్ । హృద్రోగం మమ సూర్య । హరిమాణం చ నా
శయ । శుకేషు మే హరిమాణమ్ । రోపణాకాసు దధ్మసి ॥ ౭౬ ॥
అథో హారిద్రవేషు మే । హరిమాణం నిదధ్మసి । ఉదగాదయమా
దిత్యః । విశ్వేన సహసా సహ । ద్విషంతం మమ రంధయన్ ।
మో అహం ద్విషతో రధమ్ । యో నశ్శపాదశపతః । యశ్చ నశ్శ
పతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చ తస్మై నిమ్రుక్చ । సర్వం పాపగ్ం స
మూహతామ్ ॥ ౭౭ ॥ యో నస్సపత్నో యో రణః । మర్తో ఽభిదా
సతి దేవాః । ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతః । మా తస్యోచ్ఛేషి కించ
న । అవసృష్టా పరాపత । శరో బ్రహ్మసగ్ంశితః । గచ్ఛామిత్రా
న్ప్రవిశ । మైషాం కంచనోచ్ఛిషః ॥ ౭౮ ॥ పరిషప్రజా

పతయే తపస్స్వ వాచా సౌభగాయ పశూన్మే పిన్వస్వ ద్యుమద్రా
యుం దేవయానానగ్నేఽన్తరిక్షే మహముత్తరో భూయాసం ప్రజా
పతిరసి సర్వతశ్శ్రితః ప్రవిష్టం దేవతాభిర్వాజజితం పృథివీమహం ప్ర
యతామగ్నిరాగ్నీధ్రాద్దివశ్చ్యుత సస్పృవాగ్ం సగ్ంహుతే స్వా
నేన మే సంతిష్ఠస్వైతఃకృధి దక్షస్స్వాహాతో మాస్థా చ ॥౯॥

సత్రేదం పశ్య । విధర్తరిదం పశ్య । నాకేదం పశ్య । రమ
తిఃపనిష్ఠా । ఋతంవర్షిష్ఠమ్ । అమృతా యానాన్యహుః । సూ
ర్యో వరిష్ఠో అక్షభిర్విభాతి । అనుద్యావాపృథివీ దేవపుత్రే । దీ
క్షాసి తపసో యోనిః । తపోసి బ్రహ్మణో యోనిః ॥ ౭౯ ॥ బ్రహ్మా
సి క్షత్రస్య యోనిః । క్షత్రమస్యృతస్య యోనిః । ఋతమసి భూ
రారభే । శ్రద్ధాంమనసా । దీక్షాం తపసా । విశ్వస్యభువనస్యా
ధిపత్నీమ్ । సర్వేకామా యజమానస్య సంతు । వాచంప్రాణం
మనసా న్వారభామహే । ప్రజాపతింయో భువనస్య గోపాః ।
సనోమృత్యోస్త్రాయతాం పాత్వగ్ంహసః ॥ ౮౦ ॥ జ్యోగ్జీ
వాజరామశీమహి । ఇంద్రశాక్వరగాయత్రీం ప్రపద్యే । తాంతే
యునజ్మి । ఇంద్రశాక్వరత్రిష్టుభం ప్రపద్యే । తాంతేయునజ్మి ।
ఇంద్రశాక్వరజగతీం ప్రపద్యే । తాంతేయునజ్మి । ఇంద్రశాక్వ
రానుష్టుభంప్రపద్యే । తాంతేయునజ్మి । ఇంద్రశాక్వరపఙ్క్తింప్ర
పద్యే ॥ ౮౧ ॥ తాంతేయునజ్మి । ఆహం దీక్షామరుహమృత
స్య పత్నీమ్ । గాయత్రేణ ఛందసా బ్రహ్మణా చ । ఋతగ్ంసత్యే

ధాయి । సత్యస్యృతే ధాయి । ఋతంచ మే సత్యంచాభూతామ్ ।
జ్యోతిరభూవగ్ం సువరగమమ్ । సువర్గం లోకం నాకస్య పృష్ఠ
మ్ । బ్రధ్నస్య విష్టపమగమమ్ । పృథివీ దీక్షా ॥ ౬౧ ॥ త
యాగ్నిర్దీక్షయా దీక్షితః । యయాగ్నిర్దీక్షయా దీక్షితః । త
యా త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । అంతరిక్షం దీక్షా । తయా వా
యుర్దీక్షయా దీక్షితః । యయా వాయుర్దీక్షయా దీక్షితః । త
యా త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । ద్యౌర్దీక్షా । తయాదిత్యో దీక్ష
యా దీక్షితః । యయాదిత్యో దీక్షయా దీక్షితః ॥ తయా త్వా
దీక్షయా దీక్షయామి । దిశో దీక్షా । తయా చంద్రమా దీక్షయా దీ
క్షితః । యయా చంద్రమా దీక్షయా దీక్షితః । తయా త్వా దీక్ష
యా దీక్షయామి । ఆపో దీక్షా । తయా వరుణో రాజా దీక్షయా దీ
క్షితః । యయా వరుణో రాజా దీక్షయా దీక్షితః । తయా త్వా దీ
క్షయా దీక్షయామి । ఓషధయో దీక్షా ॥ ౬౪ ॥ తయా సోమో
రాజా దీక్షయా దీక్షితః । యయా సోమో రాజా దీక్షయా దీక్షి
తః । తయా త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । వాగ్దీక్షా । తయా ప్రాణో
దీక్షయా దీక్షితః । యయా ప్రాణో దీక్షయా దీక్షితః । త
యా త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । పృథివీ త్వా దీక్షమాణమను దీ
క్షతామ్ । అంతరిక్షం త్వా దీక్షమాణమను దీక్షతామ్ । ద్యౌస్త్వా దీ
క్షమాణమను దీక్షతామ్ ॥ ౬౫ ॥ దిశస్త్వా దీక్షమాణమను దీ
క్షంతామ్ । ఆపస్త్వా దీక్షమాణమను దీక్షంతామ్ । ఓషధయస్త్వా

దీక్షమాణమనుదీక్షంతామ్ । వాక్త్వా దీక్షమాణమను దీక్షతామ్ ।
ఋచస్త్వా దీక్షమాణమనుదీక్షంతామ్ । సామాని త్వా దీక్షమాణమ
నుదీక్షంతామ్ । యజూꣳషి త్వా దీక్షమాణమనుదీక్షంతామ్ । అ
హశ్చ రాత్రిశ్చ । కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ । త్విషిశ్చాపచితిశ్చ ॥
ఆపశ్చౌషధయశ్చ । ఊర్క్చ సూనృతా చ । తాస్త్వా దీక్షమా
ణమనుదీక్షంతామ్ । స్వేదదక్షైదక్షుపిత్తే హాసిద । దేవానాꣳ సు
మ్నో మహతే రణాయ । స్వాసస్థస్తనువా సంవిశస్వ । పితేవైధి
సూనవ ఆ సుశేవః । శివో మా శివమావిశ । సత్యం మ ఆత్మా । శ్ర
ద్ధా మేఽక్షితిః ॥ ౬ ॥ తపో మే ప్రతిష్ఠా । సవితృప్రసూతా మా ది
శో దీక్షయంతు । సత్యమస్మి । అహం త్వదస్మి మదసి త్వమేతత్ ।
మమాసి యోనిస్తవ యోనిరస్మి । మమైవ సన్వహ హవ్యాన్యగ్నే ।
పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదః । అజుహ్వానస్సుప్రతీకః పురస్తాత్ ।
అగ్నే స్వాం యోనిమాసీద సాధ్యా । అస్మిన్థ్సధస్థే అధ్యుత్తర
స్మిన్ ॥ ౭ ॥ విశ్వే దేవా యజమానశ్చ సీదత । ఏకమిషే
విష్ణుస్త్వాన్వేతు । ద్వే ఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు । త్రీణి వ్రతాయ విష్ణు
స్త్వాన్వేతు । చత్వారి మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు । పంచ ప
శుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు । షడ్రాయస్పోషాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।
సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు । సఖాయస్సప్తప
దా అభూమ । సఖ్యం తే గమేయమ్ ॥ ౮ ॥ సఖ్యాత్తే మా
యోషమ్ । సఖ్యాన్మే మా యోష్ఠాః । సాసి సుబ్రహ్మణ్యే । తస్యాస్తే

పృథివీ పాదః । సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే । తస్యాస్తేఽన్తరిక్షం పాదః । సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే । తస్యాస్తే ద్యౌః పాదః । సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే । తస్యాస్తే దిశః పాదః ॥ ౯౦ ॥ పరోరజాస్తే పఞ్చమః పాదః । సా న ఇషమూర్జం ధుక్ష్వ । తేజ ఇన్ద్రియమ్ । బ్రహ్మవర్చసమన్నాద్యమ్ । విమిమే త్వా పయస్వతీమ్ । దేవానాం ధేనుగ్ం సుదుఘామనపస్ఫురన్తీమ్ । ఇన్ద్రస్సోమం పిబతు । క్షేమో అస్తు నః । ఇమాం నరాః కృణుత వేదిమేత్య । వసుమతీగ్ం రుద్రవతీమాదిత్యవతీమ్ ॥ ౯౧ ॥ వర్ష్మన్దివః । నాభా పృథివ్యాః । యథాఽయం యజమానో న రిష్యేత్ । దేవస్య సవితుస్సవే । చతుశ్శిఖణ్డా యువతిస్సుపేశాః । ఘృతప్రతీకా భువనస్య మధ్యే । తస్యాగ్ం సుపర్ణావధి యౌ నివిష్టౌ । తయోర్దేవానామధి భాగధేయమ్ । అపజన్యం భయం నుద । అప చక్రాణి వర్తయ । గృహగ్ం సోమస్య గచ్ఛతమ్ । న వా ఉ వై తన్మ్రియసే న రిష్యసి । దేవాగ్ం ఇదేషి పథిభిస్సుగేభిః । యత్ర యన్తి సుకృతో నాపి దుష్కృతః । తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు ॥ ౯౨ ॥ బ్రహ్మణో యోఽసి రగ్ంహసః పఙ్క్తిం ప్రపద్యే దీక్షాయాయా దీక్షితో దీక్షయా దీక్షితస్తయా త్వా దీక్షయా దీక్షయా మోవథయో దీక్షా కౌస్తా దీక్షమాణమనుదీక్షతామపచితిశ్చక్షురుత్తరస్మై మేయం దిశః పాద ఆదిత్యవతీం వర్తయ పఞ్చ చ ॥ ౭ ॥

యద్దన్య పారే రజసః । శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నః

పర్షదతిద్వ్విషః । అగ్నే వైశ్వానరస్స్వాహా । యస్త్వాద్భృషావా
శిష్టాః । తతోనో అభయం కృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృ
డ । నమో రుద్రాయ మీఢుషే । యస్త్వాద్భృషాన్యషదః । తతోనో
అభయం కృధి ॥ ౯౩ ॥ ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడ । న
మో రుద్రాయ మీఢుషే । ఉరుప్రతిష్ఠప్రతితిష్ఠమారిషః । మేమం య
జ్ఞం యజమానం చరీరిషః । సువర్గే లోకే యజమానగ్ంహి ధేహి ।
శన్న ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే । యస్త్వాద్భృషా వేపిష్ఠాగ్నపలాయి
ష్ఠాస్సమజ్ఞా స్థాః । తతోనో అభయం కృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వా
భ్యో మృడ । నమో రుద్రాయ మీఢుషే ॥ ౯౪ ॥ యదిదమకః ।
తస్మై నమః । తస్మై స్వాహా । నవా ఉవై తన్మ్రియసె । ఆశానాం
త్వా విశ్వా ఆశాః । యజ్ఞస్య హిస్థ ఋత్వియా । ఇంద్రాగ్నీ చేత
నస్యచ । హుతాహుతస్య తృప్యతం । అహుతస్య హుతస్యచ ।
హుతస్యచాహుతస్యచ । అహుతస్య హుతస్యచ । ఇంద్రా
గ్నీ అస్య సోమస్య । వీతం పిబతం జుషేథామ్ । మా యజమా
నం తమో విదత్ । మర్త్విజో మో ఇమాః ప్రజాః । మాయ
స్సోమమిమం పిబాత్ । సగ్ంసృష్టముభయం కృతమ్ ॥ ౯౫ ॥

కృధీమీఢుషే హుతస్యచ సప్త చ ॥ ౮ ॥

అనాగసస్త్వా వయమ్ । ఇంద్రేణ ప్రేషితా ఉప । వాయు
ష్టే అస్త్వగ్ం శభూః । మిత్రస్తే అస్త్వగ్ం శభూః । వరుణస్తే అ
స్త్వగ్ం శభూః । అపాంత్వయాఋతస్య గర్భః । భువనస్య గో

ప్రాశ్యేవా అశిథయః। పర్వతానాంకకుభః ప్రయుతో నపాతారః।
వగ్నునేంద్రగ్ం హ్వయత । ఘోషేణామీవాగ్ంశ్చాతయత ॥
యుక్తాస్థవహత । దేవా గ్రావాణ ఇందురింద్ర ఇత్యవాదిషుః ।
ఎంద్రమచుచ్యవుః పరమస్యాః పరావతః । ఆస్మాత్సధస్థాత్ । ఓరో
రంతరిక్షాత్ । ఆసుభూతమసుషవుః । బ్రహ్మవర్చసం మ ఆసుష
వుః । సమరే రక్షాగ్ంస్యవధిషుః । అపహతం బ్రహ్మజ్యస్య । వా
క్చ త్వా మనశ్చ శ్రీణీతామ్ ॥ ౯౭ ॥ ప్రాణశ్చ త్వా ప్రాన
శ్చ శ్రీణీతామ్ । చక్షుశ్చ త్వా శ్రోత్రంచ శ్రీణీతామ్ । దక్షశ్చ
త్వా బలంచ శ్రీణీతామ్ । ఓజశ్చ త్వా సహశ్చ శ్రీణీతామ్ । ఆ
యుశ్చ త్వా జరా చ శ్రీణీతామ్ । ఆత్మా చ త్వా తనూశ్చ శ్రీణీతా
మ్ । శృతోఽసి శృతంకృతః । శృతాయ త్వా శృతేభ్యస్త్వా ।
యమింద్రమాహుర్వరుణం యమాహుః । యం మిత్రమాహుర్య
ము సత్యమాహుః ॥ ౯౮ ॥ యో దేవానాం దైవతమస్తపోజాః ।
తస్మై త్వా తేభ్యస్త్వా । మయి త్యదింద్రియం మహత్ । మ
యి దక్షో మయి క్రతుః । మయి ధాయి సువీర్యమ్ । త్రిశుగ్ఘర్మో విభా
తు మే । ఆకూత్యా మనసా సహ । విరాజా జ్యోతిషా సహ । య
జ్ఞేన పయసా సహ । తస్య దోహమశీమహి ॥ ౯౯ ॥ తస్య సు
మ్నమశీమహి । తస్య భక్షమశీమహి । వాగ్జుషాణా సోమస్య తృ
ప్యతు । మిత్రో జనాన్ప్రసమిత్రః । యస్మాన్న జాతః పరో అన్యో
అస్తి । య ఆవివేశ భువనాని విశ్వా । ప్రజాపతిః ప్రజయా సం

విద్వానః । త్రీణి జ్యోతీగ్ంషి సచతే స షోడశీ । ఏష బ్రహ్మైష
ఋత్వియః । ఇంద్రో నామ శ్రుతో గణే ॥ ౧౦౦ ॥ ప్ర తే మహే
విదథే శగ్ంసిషగ్ం హరీ । య ఋత్వియః ప్ర తే వన్వే । వనుషో హ
ర్యతం మదమ్ । ఇంద్రో నామ ఘృతం న యః । హరిభిశ్చారు సే
చతే । శ్రుతో గణ ఆ త్వా విశంతు । హరివర్పసం గిరః । ఇంద్రా
ధిపతేఽధిపతిస్త్వం దేవానామసి । అధిపతిం మామ్ । ఆయుష్మం
తం వర్చస్వంతం మనుష్యేషు కురు ॥ ౧౦౧ ॥ ఇంద్రశ్చ స
మ్రాడ్వరుణశ్చ రాజా । తౌ తే భక్షం చక్రతురగ్ర ఏతమ్। తయో
రనుభక్షం భక్షయామి । వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు । ప్ర
జాపతిర్విశ్వకర్మా । తస్య మనో దేవం యజ్ఞేన రాధ్యాసమ్ । అ
ర్థేగా అస్య జహితః । అవసానపతేఽవసానం మే విందు । నమో రు
ద్రాయ వాస్తోష్పతయే । ఆయనే విద్రవణే ॥ ౧౦౨ ॥ ఉద్యా
నే యత్పరాయణే । ఆవర్తనే వివర్తనే । యో గోపాయతి తగ్ం
హువే । యాన్యస్మా మిత్రాన్యవ్యస్తాన్యస్మై । యమస్య బలి
నా చరామి । ఇహైవ సంతః ప్రతి తద్యాతయామసి । జీవా జీవే
భ్యో నిహరామ ఏనత్ । అనృణా అస్మిన్ననృణాః పరస్మిన్ ।
తృతీయే లోకే అనృణాః స్యామ । యే దేవయానా ఉత పితృయా
ణాః ॥ ౧౦౩ ॥ సర్వాన్పథో అనృణా ఆక్షీయేమ । ఇదమూ
నుశ్రేయోఽవసానమాగన్మ । శివే నో ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే ।
గోమద్ధనవదశ్వవదూర్జస్వత్ । సువీరా వీరైరనుసంచరేమ ।

అర్కఃపవిత్రగ్ం రజసో విమానః । పునాతిదేవానాం భువనాని విశ్వా । ద్యావాపృథివీ పయసా సంవిదానే । ఘృతం దుహాతే అమృతం ప్రపీనే । పవిత్రమర్కో రజసోవిమానః । పునాతిదేవానాం భువనాని విశ్వా । సువర్జ్యోతిర్యశోమహత్ । అశీమహి గాధముతప్రతిష్ఠామ్ ॥ ౧౨౪ ॥ జాతయత్యశ్రీణీతాగ్ం సత్వనా హుంకశీమహి గణోకురువిద్రవణే పిత్ర్యాణా అర్కో రజసో విమానస్త్రిణిచ ॥ ౯ ॥

ఉపస్థాంధ్సీత్సవితా మిత్రో అర్యమా । సర్వాన్నమిత్రాన్నవధీద్యుగేన । బృహంతం మామకరద్వీరవంతమ్ । రథంతరే శ్రయస్వ స్వాహాపృథివ్యామ్ । వామదేవ్యేశ్రయస్వ స్వాహాంతరిక్షే । బృహతిశ్రయస్వ స్వాహాదివి । బృహతా త్వోపస్తభ్నోమి । ఆత్వాదదే యశసె వీర్యాయచ । అస్మాస్వృష్టిరాయుష్యాయ । దధాతేంద్రియం పయః । యస్తేద్రప్సో యస్తఉదర్షః ॥ దైవ్యఃకేతుర్విశ్వం భువనమావివేశ । సనఃపాహ్యరిష్ట్యై స్వాహా । అనుమాంసర్వో యజ్ఞో యమేతు । విశ్వేదేవా మరుతస్సామార్కాః । ఆప్రియశ్ఛందాగ్ంసి నివిదో యజూగ్ంషి । అస్యై పృథివ్యై యద్యజ్ఞియమ్ । ప్రజాపతేర్వర్తనిమనువర్తస్వ । అనుప్రశ్రైరనురాధ్యాసుగోభిః । అన్వశ్వైరనుసర్వైరుపుష్టైః । అనుప్రజయాన్వింద్రియేణ ॥ ౧౨౫ ॥ దేవానోయజ్ఞమృజుధానయంతు । ప్రతిక్షత్రే ప్రతితిష్ఠామిరాష్ట్రే । ప్రత్యశ్వేషుప్రతి

తిస్త్వామిగోప్తు । ప్రతిప్రజాయాం ప్రతిష్ఠాసు భవ్యే । విశ్వస్మా
న్నాభివావృధే । తదన్యస్యాధిశ్రితమ్ । దివేచ విశ్వకర్మ
ణే । పృథివ్యై చాకరన్నమః । అస్కాంద్యౌః పృథివీమ్ । అస్కా
న్వృషభో యువాగాః ॥ ౧౦౭ ॥ స్కన్నేమా విశ్వా భువనా ।
స్కన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు । అస్కానజని ప్రాజని । ఆస్కన్నా
జ్జాయతే వృషా । స్కన్నాత్ప్రజనిషీమహి । యే దేవా యేషామి
దంభాగధేయం బభూవ । యేషాం ప్రయాజా ఉతానూయాజాః । ఇ
న్ద్రజ్యేష్ఠేభ్యో వరుణరాజభ్యః । అగ్నిహోతృభ్యో దేవేభ్యస్స్వా
హా । ఉతతాన్యో దివానుతిః ॥ ౧౦౮ ॥ అదితిర్నాతాన్యగమత్ ।
పాశంతానీనయస్కరత్ । అపస్రిధః । ఉతతాన్యో దేవాన్యక్షిష
జా । శంనస్కరతో అశ్వినా । యయాయాంతాన్ముష్మత్ప్రపః । అపస్రి
ధః । శమగ్నిరగ్నిభిస్కరత్ । శంనస్తపతు సూర్యః । శంవాతో
వాత్వరపాః ॥ ౧౦౯ ॥ అపస్రిధః । తదిత్పదంనవిచికేతవి
ద్వాన్ । యన్మృతఃపునరప్యేతిజీవాన్ । త్రివృద్యద్భువనస్య
రథవృత్ । జీవోగర్భోనమృతస్సజీవాత్ । ప్రత్యస్మై పిపీషతే ।
విశ్వానివిదుషేభర । అరంగమాయజగ్మవే । అపశ్చాద్దఘ్వనే న
రే । ఇందురింద్రమవాగాత్ । ఇంద్రోరిందోపాత్ । తస్యత
ఇంద్రవింద్రపీతస్యమధుమతః । ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయా
మి ॥ ౧౧౦ ॥ ఉద్దర్ష ఇంద్రయేణగామాంశర్ధాః అగ్రాత్రి
ణీచ ॥ ౧౧ ॥

బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠా మనసో బ్రహ్మ వాచః । బ్రహ్మ యజ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్యస్య । అతిరిక్తం కర్మణో యచ్చ హీనమ్ । యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్ । స్వాహాకృతాహుతిరేతు దేవాన్ । ఆశా ఽవితమతా వ్యశా ఽవిశమ్ । వషట్కృతమత్యమాక్తంచ యజ్ఞే । అతిరిక్తం కర్మణో యచ్చ హీనమ్ । యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్ । స్వాహాకృతాహుతిరేతు దేవాన్ ॥ ౧౧౧ ॥ యద్వో దేవా అతిపాదయాని । వాచా చిత్ప్రయతం దేవహేడనమ్ । అరాయో అస్మాగ్ం అభిదుచ్ఛునాయతే । అన్యత్రా ఽస్మన్మరుత స్తన్ని ధేతన । తతం మ ఆప స్తదు తాయతే పునః । స్వాదిష్ఠా ధీతిరుచథాయ శస్యతే । అయగ్ం సముద్ర ఉతవిశ్వభేషజః । స్వాహాకృతస్య సముతృప్ణుత ర్భవః । ఉక్థ్యం తమస స్పరి । ఉత్తమంచిత్రమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామి । త్వన్నో అగ్నే స త్వన్నో అగ్నే । త్వమగ్నే అయాసి ప్రజాపతే । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి । మైషాన్ను గాదపరో అర్థమేతమ్ । శతం జీవంతు శరదః పురూచీః । తిరో మృత్యుం దధతాం పర్వతేన । ఇష్టేభ్యస్స్వాహా వషడనిష్టేభ్యస్స్వాహా । భేషజం దురిష్ట్యై స్వాహా నిష్కృత్యై స్వాహా । దౌరార్ధ్యై స్వాహా దైవీభ్యస్తనూభ్యస్స్వాహా ॥ ౧౧౩ ॥ ఋద్ధ్యై స్వాహా సమృద్ధ్యై స్వాహా । యత ఇంద్ర ఽభయామహే । తతో నో అభయంకృధి । మఘవన్ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే । విద్విషో విమృధో జహి । స్వస్తిదా విశస్ప

తిః । వృత్రహా విమృధో వశీ । వృషేంద్రః పుర ఏతు నః । స్వస్తి
దా అభయంకరః । ఆభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊనమ్ ॥ ౧౧౪ ॥ ఆ
ప్యాయయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా
రుజాసి । భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ । అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాత
మ్ । యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్య కల్పయ । త్వ
గ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్ । పురుషసంమితో యజ్ఞః । యజ్ఞః పురుష
సంమితః । అగ్నే తదస్య కల్పయ । త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్ ।
యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న । యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః ।
అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ । యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో
యజాతి ॥ ౧౧౫ ॥ దేవాగ్ంశ్చిత్రం తనూభ్యస్స్వాహైబూనం
పురుష సంమితోఽగ్నే తదస్య కల్పయ పంచ చ ॥ ౧౧ ॥

యద్దేవా దేవహేడనమ్ । దేవాసశ్చకృమా వయమ్ । ఆ
దిత్యాస్తస్మాన్మా ముంచత । ఋతస్యర్తేన మాముత । దేవా జీవన
కామ్యా యత్ । వాచానృతమూదిమ । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః ।
గార్హపత్యః ప్రముంచతు । దురితా యాని చకృమ । కరోతు మా
మనేనసమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ ఋతేన ద్యావాపృథివీ । ఋతేన త్వ
గ్ం సరస్వతి । ఋతాన్మా ముంచతాగ్ంహసః । యదన్యకృత
మారిమ । సజాతశగ్ంసాదుత వా జామిశగ్ంసాత్ । జ్యాయసః
శగ్ంసాదుత వా కనీయసః । అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేనః ।
తస్మాత్త్వమస్మాం జాతవేదో ముముగ్ధి । యద్వాచా యన్మనసా ।

బాహుభ్యామూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యామ్ ॥ ౧౧౭ ॥ శిశ్నైర్యద
నృతం చకృమా వయమ్ । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః । యద్ధస్తాభ్యా
ఞ్చకర కిల్బిషాణి । అక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః । దూరే
పశ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ । తాన్యప్సరసావనుదత్తామృణాని । అ
దీవ్యన్నృణం యదహం చకార । యద్వా దాస్యం సఞ్జగారా జ
నేభ్యః । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః । యన్మయి మాతా గర్భే సతి ॥
☞ ఏనశ్చకార యత్పితా । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః । యదా పిపేష
మాతరం పితరమ్ । పుత్రః ప్రముదితో ధయన్ । అహింసితౌ పిత
రౌ మయా తత్ । తదగ్నే అనృణో భవామి । యదన్తరిక్షం పృథి
వీముత ద్యామ్ । యన్మాతరం పితరం వా జిహింసిమ । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసః । యదాశసా నిశసా యత్పరాశసా ॥ ౧౧౯ ॥ ☞ య
దేనశ్చకృమా నూతనం యత్పురాణమ్ । అగ్నిర్మా తస్మాదేన
సః । అతిక్రామామి దురితం యదేనః । జహామి రిప్రం పరమే సధ
స్థే । యత్ర యన్తి సుకృతో నాపి దుష్కృతః । తమారోహామి
సుకృతాం ను లోకమ్ । త్రితే దేవా అమృజతైతదేనః । త్రిత ఏ
తన్మనుష్యేషు మామృజే । తతో మా యది కిఞ్చిదానశే । అగ్ని
ర్మా తస్మాదేనసః ॥ ౧౨౦ ॥ గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు । దు
రితా యాని చకృమ । కరోతు మామనేనసమ్ । దివి జాతా అప్సుజా
తాః । యా జాతా ఓషధీభ్యః । అథో యా అగ్నిజా ఆపః । తా నశ్శుం
ధన్తు శుంధనీః । యదాపో నక్తం దురితం చరామ । యద్వా దివా

నూతనం యత్పురాణమ్ । హిరణ్యవర్ణా స్తత ఉత్పునీతనః । ఇ
మం మేవరుణతత్త్వాయామి । త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే । త్వ
మగ్నే అయాసి ॥ ౧౧ ॥ అనేనసముష్ఠివద్భ్యాగ్ం సతి పర్ణా
శసాన శేగ్నే మార్గతస్మాదేనసఃపునీతన స్త్రిణిచ ॥ ౧౨ ॥

యద్దేవా గార్హపత్యే యద్ధస్తాభ్యాం యన్మయి మాతా
యదాపిపేష యదంతరిక్షం యద్దాశసాతిక్రమా మిత్రిత్రేదేవాః
దివిజాతా అప్సుజాతా యదాప ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామిత్వ
న్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి ॥

యత్తే గ్రావ్ణా చిచ్ఛిదుస్సోమ రాజన్ । ప్రియాణ్యం
గాని స్వధితా పరూగ్ంషి । తత్సంధత్స్వాజ్యేనోతవర్ధయస్వ ।
అనాగసో అధమిత్సంక్షయేమ । యత్తే గ్రావా బాహుచ్యుతో అ
చుచ్యవుః । నరోయత్తే దుదుహుర్దక్షిణేన । తత్త ఆప్యాయతాం
తత్తే । నిష్ట్యాయతాం దేవసోమ । యత్తే త్వచం బిభిదుర్యచ్చ
యోనిమ్ । యద్దాస్థానాత్ప్రచ్యుతో వేనసి త్మనా ॥ ౧౨ ॥
త్వయా తత్సోమ గుప్తమస్తునః । సానస్సంధా సత్పరమే వ్యో
మన్ । అహాచ్ఛరీరం పయసా సమేత్య । అన్యోన్యో భవతి వ
ర్ణో అస్య । తస్మిన్వయముపహూతాస్తవస్మః । ఆనో భజ సదసి
విశ్వరూపే । నృచక్షాస్సోమ ఉత శుశ్రుగస్తు । మానో విహాస్సి
ద్గిరఆవృణానః । అనాగాస్తనువో వావృధానః । ఆనోరూపం వ
హతు జాయమానః ॥ ౧౩ ॥ ఉపక్షరంతి జుహ్వో ఘృతేన ।

ప్రియాణ్యంగాని తవవర్ధయంతీః । తస్మై తేసోమ నమఇద్వషట్చ । ఉపమారాజన్థ్సుకృతేహ్వయస్వ । సంప్రాణాపానాభ్యాగ్ం సముచక్షుషాత్వమ్ । సగ్ంశ్రోత్రేణ గచ్ఛస్వసోమ రాజన్న్ । యత్తఆస్థితగ్ం శముతత్తేఅస్తు । జానీతాన్నస్సంగమనే పథీనామ్ । ఏతం జానీతాత్పరమేవ్యోమన్న్ । వృకాస్సధస్థా విదరూపమస్య ॥ ౧౨ ॥ యదాగచ్ఛాత్పథిభిర్దేవయానైః । ఇష్టాపూర్తే కృణుతాదావిరస్మై । అరిష్టోరాజన్నగదఃపరేహి । నమస్తే అస్తు చక్షసే రఘూయతే । నాకమారోహ సహ యజమానేన । సూర్యం గచ్ఛతాత్పరమేవ్యోమన్న్ । అభూద్దేవస్సవితావంద్యోనునః । ఇదానీమహ్న ఉపవాచ్యో నృభిః । వియోరత్నా భజతి మానవేభ్యః । శ్రేష్ఠన్నో అత్రద్రవిణం యథాదధత్ । ఉపనోమిత్రావరుణా విహావతమ్ । అన్వాదీధ్యాథామిహనస్సఖాయా । ఆదిత్యానాం ప్రసితిర్హేతిః । ఉగ్రాశతాపాష్ఠాఘవిషాపరిణోవృణక్తు । ఆప్యాయస్వ సంతే ॥ ౧౩ ॥

త్వం నా రాజా యజమానోఽస్య దదత్పంచచ ॥ ౧౩ ॥

యద్దీక్షే మనసా యచ్చవాచా । యద్వాప్రాణైశ్చక్షుషా యచ్ఛ్రోత్రేణ । యద్రేతసా మిథునేనాప్యాత్మనా । అద్భ్యోలోకాదధిరే తేజఇంద్రియమ్ । శుక్రాదీక్షాయై తపసో విమోచనీః । ఆపోవిమోక్త్రీర్మయి తేజఇంద్రియమ్ । యదృచా సామ్నా యజుషా । పశూనాంచర్మన్హవిషాదదీక్షే ।

యచ్ఛన్దోభిరోషధీభిర్వనస్పతౌ । అదోభ్యఓ లోకా దధిరే తేజ
ఇంద్రియమ్ ॥ ౧౭౬॥ ☞ శుక్రా దీక్షాయై తపసో విమోచనీః ।
ఆపో విమోక్త్రీర్మయి తేజ ఇంద్రియమ్ । యేన బ్రహ్మ యేన క్షత్ర
మ్ । యేనేంద్రాగ్నీ ప్రజాపతిస్సోమో వరుణో యేన రాజా । వి
శ్వే దేవా ఋషయో యేన ప్రాణాః । అదోభ్యఓ లోకా దధిరే తేజ ఇం
ద్రియమ్ । శుక్రా దీక్షాయై తపసో విమోచనీః । ఆపో విమోక్త్రీ
ర్మయి తేజ ఇంద్రియమ్ । అపాంపుష్పమస్యోషధీనాగ్ం రసః
సోమస్య ప్రియంధామ ॥ ౧౭౭ ॥ అగ్నేః ప్రియతమగ్ం హ
విస్స్వాహా । అపాంపుష్పమస్యోషధీనాగ్ంరసః । సోమస్య ప్రి
యంధామ । ఇంద్రస్య ప్రియతమగ్ం హవిస్స్వాహా । అపాంపు
ష్పమస్యోషధీనాగ్ం రసః । సోమస్య ప్రియంధామ । విశ్వేషాం
దేవానాం ప్రియతమగ్ం హవిస్స్వాహా । వయగ్ం సోమవ్రతే త
వ । మనస్తనూషు పిప్రతః । ప్రజావంతో అశీమహి ॥ ౧౭౮ ॥
దేవేభ్యః పితృభ్యస్స్వాహా । సోమ్యేభ్యః పితృభ్యస్స్వాహా । క
వ్యేభ్యః పితృభ్యస్స్వాహా । దేవాస ఇహ మాదయధ్వమ్ । సోమ్యా
స ఇహ మాదయధ్వమ్ । కవ్యాస ఇహ మాదయధ్వమ్ । అనంతరితాః
పితరస్సోమ్యాస్సోమపీథాత్ । అపైతు మృత్యురమృతం న ఆగన్ ।
వైవస్వతో నో అభయంకృణోతు । పర్ణంవనస్పతేరివ ॥ ౧౭౯ ॥
అభి నశ్శీయతాగ్ం రయిః । సచతాం నశ్శచీపతిః । పరం మృత్యో అ
నుపరేహి పంథామ్ । యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్ । చక్షుష్మతే

శృణ్వతే తేబ్రవీమి । మానసప్త్రిజాగ్ంరిష్ఠో మోతవీరాః । ఇద
మూనుశ్శే । ద్రియోవపానన్నూగన్మ । యద్గోజద్ధన్నజిదశ్వ జిదద్భిత్ ।
పర్ణం వనస్పతేరివ । అభినశ్శీయతాగ్ం రయిః । సచతాన్నశ్శచీ
పతిః ॥ ౧౩౦ ॥ వనస్పతావదోఘ్నైల్లోకా దధిరే తేజఇంద్రియం
ధామాశీమహీవా భినశ్శీయతాగ్ం రయి రేకంచ ॥౧౪॥

సర్వాన్ యద్విష్టన్నైన వివైయాగ్ఫురస్తాద్దేవా దేవేష్ణు పరి
స్తృణీత సత్రైదం యదస్య పారే నాగస్సఉదస్తాం ఫీన్సద్బ్రిష్మాప్ర
తిష్ఠా యద్దేవా యత్తే గాత్రిర్విష్ణా యద్ధీత్యైః చతుర్దశ ॥

సర్వాన్ భూతిమేవ యామేవాపాన్స్వ హుతింవ త్రితా
నాం పణఃవలః స్నేమాన్యనాంమస్మిన్ యజ్ఞే గన్నయోనోజోన్యజ్ఞీవాః
పరోరజాగ్ప్రతేమహో బ్రహ్మప్రతిష్ఠా గార్హపత్యస్త్రిగ్ంశదుత్త
రశతమ్ ॥ ౧౩౦ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

సప్తమప్రపాఠకస్సమాప్తః.

అష్టమప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రాంగ్రహణేర్యష్ట్వాయజతే । ఇమాం జన
తాగ్ం సంగృహ్ణానీతి । ద్వాదశారత్నీ రశనాభవతి । ద్వాదశ

మాసాస్సంవత్సరః । సంవత్సరమేవావరుంధే । మౌంజీ భవతి ।
ఊర్గ్వై ముంజాః । ఊర్జమేవావరుంధే । చిత్రా నక్షత్రం భవతి ।
చిత్రంవా ఏతత్కర్మ ॥ ౧ ॥ యదశ్వమేధస్సమృద్ధ్యై । పు
ణ్యనామ దేవయజనమధ్యవస్యతి । పుణ్యామేవ తేన కీర్తిమభిజ
యతి । అపదాతీనృత్విజస్సమావహంత్యాసుబ్రహ్మణ్యాః ।
సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । కేశశ్మశ్రు వపతే । నఖాని నికృం
తతే । దతో ధావతే । స్నాతి । అహతం వాసః పరిధత్తే । పాం
ప్మనోఽపహత్యై । వాచం యత్వోపవసతి । సువర్గస్య లోకస్య స
మష్ట్యై । రాత్రిం జాగరయంత ఆసతే । సువర్గస్య లోకస్య సమ
ష్ట్యై ॥ ౨ ॥ కర్మ ధత్తే పంచ చ ॥ ౧ ॥

చతుష్టయ్య ఆపో భవంతి । చతుశ్శఫో వా అశ్వః ప్రాజా
పత్యస్సమృద్ధ్యై । తా దిగ్భ్యస్సమాభృతా భవంతి । దిశో వా
ఆపః । అన్నం వా ఆపః । అద్భ్యో వా అన్నం జాయతే । యదే
వాద్భ్యోఽన్నం జాయతే । తదవరుంధే । తాన్బ్రహ్మౌదనం ప
చతి । రేత ఏవ తద్దధాతి ॥ ౩ ॥ చతుశ్శరావో భవతి । దిక్ష్వే
వ ప్రతితిష్ఠతి । ఉభయతో రుక్మౌ భవతః । ఉభయత ఏవాస్మిన్రు
చం దధాతి । ఉద్ధరతి శృతత్వాయ । సర్పిష్వాన్భవతి మేధ్య
త్వాయ । చత్వార ఆర్షేయాః ప్రాశ్నంతి । దిశామేవ జ్యోతి
షి జుహోతి । చత్వారి హిరణ్యాని దదాతి । దిశామేవ జ్యోతి
రవరుంధే ॥ ౪ ॥ యదాజ్యముచ్ఛిష్యతే । తస్మిన్రశనా

సృజన్తి । ప్రజాపతిర్వా ఓదనః । రేత ఆజ్యమ్ । యదాజ్యేన ర
శనాꣳ సృజన్తి । ప్రజాపతిమేవ రేతసా సమర్ధయతి । దర్భమ
యీ రశనా భవతి । బహు వా ఏషకుచరోఽమేధ్యముపగచ్ఛతి । యద
శ్వః । పవిత్రం వై దర్భాః ॥ ౫ ॥ యద్దర్భమయీ రశనా భవతి । పునా
త్యేవైనమ్ । పూతమేనం మేధ్యమాలభతే । అశ్వస్య వా ఆలబ్ధస్య
మహిమోదక్రామత్ । స మహర్త్విజః ప్రావిశత్ । తన్మహ
ర్త్విజాం మహర్త్విక్త్వమ్ । యన్మహర్త్విజః ప్రాశ్నన్తి । మ
హిమానమేవాస్మిꣳస్తద్దధతి । అశ్వస్య వా ఆలబ్ధస్య రేత ఉదక్రా
మత్ । తత్సువర్ణꣳ హిరణ్యమభవత్ । యత్సువర్ణꣳ హి
రణ్యం దదాతి । రేత ఏవ తద్దధాతి । ఓదనే దదాతి । రేతో వా ఓ
దనః । రేతో హిరణ్యమ్ । రేతసైవాస్మిన్ రేతో దధాతి ॥ ౬ ॥

దధాతిద్వేచదర్భాఅభవత్షట్చ ॥ ౨ ॥

యో వై బ్రహ్మణే దేవేభ్యః ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాశ్వం
మేధ్యం బధ్నాతి । ఆ దేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే । పాపీయాన్భవ
తి । యః ప్రతిప్రోచ్య । న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భ
వతి । యదాహ । బ్రహ్మన్నశ్వం మేధ్యం భన్త్స్యామి దేవేభ్యః
ప్రజాపతయే తేన రాధ్యాసమితి । బ్రహ్మ వై బ్రహ్మా । బ్రహ్మణ ఏ
వ దేవేభ్యః ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాశ్వం మేధ్యం బధ్నాతి ॥
☞ న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి । దేవస్య త్వా సవి
తుః ప్రసవ ఇతి రశనామాదత్తే ప్రసూత్యై । అశ్వినోర్బాహుభ్యామి

త్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవానా మధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హ
స్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । వ్యృద్ధం వా ఏతద్యజ్ఞస్య । యదయ
జుష్కేణ క్రియతే । ఇమామగృభ్ణన్ రశనామృతస్యేత్యశ్వాభిధానీమాద
యజుష్కృత్యై । యజ్ఞస్య సమృద్ధ్యై ॥ ౮ ॥ తదాహుః । ద్వా
దశారత్ని రశనా కర్తవ్యా ౩ త్రయోదశారత్ని ౩ రితి । ఋషభో
వా ఏష ఋతూనామ్ । యత్సంవత్సరః । తస్య త్రయోదశో మాసో వి
ష్టపమ్ । ఋషభ ఏష యజ్ఞానామ్ । యదశ్వమేధః । యథా వా ఋ
షభస్య విష్టపమ్ । ఏవమేతస్య విష్టపమ్ । త్రయోదశ మరత్ని
గ్ం రశనాయాముపాదధాతి ॥ ౯ ॥ యథ ర్షభస్య విష్టపగ్ం
సగ్ంస్కరోతి । తాదృగేవ తత్ । పూర్వ ఆయుషి విదథేషు కవ్యే
త్యాహ । ఆయురేవాస్మిన్ దధాతి । తయా దేవాస్సుతమాబభూ
వురిత్యాహ । భూతిమేవోపావర్తతే । ఋతస్య సామన్త్సరమా
రపన్తీత్యాహ । సత్యం వా ఋతమ్ । సత్యేనైవైనమృతేనారభతే
అభిధా అసీత్యాహ ॥ ౧౦ ॥ తస్మాదశ్వమేధయాజీ సర్వాణి భూ
తాన్యభిభవతి । భువనమసీత్యాహ । భూమానమేవోపైతి । య
న్తాసీత్యాహ । యన్తారమేవైనం కరోతి । ధర్తాసీత్యాహ ।
ధర్తారమేవైనం కరోతి । సోఽగ్నిం వైశ్వానరమిత్యాహ । అగ్నా
వేవైనం వైశ్వానరే జుహోతి । సప్రథసమిత్యాహ ॥ ౧౧ ॥ ప్ర
జయైవైనం పశుభిః ప్రథయతి । స్వాహాకృత ఇత్యాహ । హో
మ ఏవాస్యైషః । పృథివ్యామిత్యాహ । అస్యామేవైనం ప్రతిష్ఠా

యతి । యన్తా రాడ్యన్తాఽసి యమనో ధర్తాఽసి ధరుణ ఇత్యాహ । రూపమేవాఽస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । కృష్యైత్వా క్షేమాయ త్వా రయ్యై త్వా పోషాయ త్వేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । స్వగా త్వా దేవేభ్య ఇత్యాహ । దేవేభ్య ఏవైనగ్ం స్వగాకరోతి । స్వాహా త్వా ప్రజాపతయ ఇత్యాహ । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । యస్యా ఏవ దేవతాయా ఆలభ్యతే । తయైవైనగ్ం సమర్ధయతి ॥ ౧౨ ॥ బధ్నాతి సమృధ్యా ఉపాదధాత్యసీత్యాహ సప్రథసమిత్యాహ దేవేభ్య ఇత్యాహ పంచ చ ॥౩॥

యః పితురనుజాయాః పుత్రః । స పురస్తాన్నయతి । యో మాతురనుజాయాః పుత్రః । స పశ్చాన్నయతి । విష్వంచమేవాఽస్మాత్పాప్మానం వివృహతః । యోఽర్వన్తం జిఘాగ్ంసతి తమభ్యమీతి వరుణ ఇతి । శ్వానం చతురక్షం ప్రసౌతి । పరో మర్తః పరశ్వేతి శునశ్చతురక్షస్య ప్రహన్తి । శ్వైవ వై పాప్మా భ్రాతృవ్యః । పాప్మానమేవాస్య భ్రాతృవ్యగ్ం హన్తి । సైధ్రకం ముసలం భవతి ॥ ౧౩ ॥ కర్మకర్మైవాఽస్మై సాధయతి । పౌగ్ంశ్చలేయో హన్తి । పుగ్ంశ్చలాం వై దేవా శుచం న్యదధుః । శుచైవాఽస్య శుచగ్ం హన్తి । పాప్మా వా ఏతమీప్సతీత్యాహుః । యోఽశ్వమేధేన యజత ఇతి । అశ్వస్యాధస్పదముపాస్యతి । వజ్రో వా అశ్వః ప్రాజాపత్యః । వజ్రేణైవ పాప్మానం భ్రాతృవ్యమవక్రామతి । దక్షిణాఽపప్లావయతి ॥ ౧౪ ॥ పాప్మానమేవాస్మా

చ్ఛపలముప్లావయతి । ఐషీకఉదూహో భవతి । ఆయుర్వా ఇషీకాః । ఆయురేవాస్మిన్దధతి । అమృతం వా ఇషీకాః । అమృతమేవాస్మిన్దధతి । వైతసశాఖోపసంబద్ధా భవతి । అప్సుయోనిర్వా అశ్వః । అప్సుజో వేతసః । స్వాదేవైనం యోనేర్నిర్మిమీతే । పురస్తాత్ప్రత్యంచమభ్యుదాహతి । పురస్తాదేవాస్మిన్ ప్రతీచ్యమృతం దధాతి । అహంచ త్వంచ వృత్రహన్నితి బ్రహ్మా యజమానస్య హస్తం గృహ్ణాతి । బ్రహ్మక్షత్రే ఏవ సందధాతి । అభిక్రత్వేంద్ర భూరధజ్మన్నిత్యధ్వర్యుర్యజమానం వాచయతి అభిజిత్యై ॥ ౧౫ ॥ భవతి ప్లావయతి మిమీతే పంచ చ ॥ ౮ ॥

చత్వార ఋత్విజస్సముక్షంతి । అభ్యేవైనం చతసృభ్యో దిగ్భ్యోఽభి సమీరయంతి । శతేన రాజపుత్రైస్సహాధ్వర్యుః పురస్తాత్ప్రత్యఙ్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్ట్వా । అయగ్ం రాజా వృత్రం వధ్యాదితి । రాజ్యం వా అధ్వర్యుః । క్షత్రగ్ం రాజపుత్రః । రాజ్యేనైవాస్మిన్క్షత్రం దధాతి । శతేన రాజభిరుగ్రైస్సహ బ్రహ్మా ॥ ౧౬ ॥ దక్షిణత ఉదఙ్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్ట్వా । అయగ్ం రాజాఽప్రతిధృష్యోఽస్త్వితి । బలం వై బ్రహ్మా । బలం రాజోగ్రః । బలేనైవాస్మిన్బలం దధాతి । శతేన సూతగ్రామణిభిస్సహ హోతా । పశ్చాత్ప్రాఙ్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్ట్వా । అయగ్ం రాజాఽస్యై విశః ॥ ౧౭ ॥ బహుగ్వై బహ్వశ్వాయై బ

హ్వజావికాయై । బహువ్రీహియవాయై బహుమాషతిలాయై । బహుహిరణ్యాయై బహుహస్తికాయై । బహుదాసపూరుషాయై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై । బహురాయస్పోషాయై రాజాస్త్వితి । భూమా వై సహస్రమ్ । భూమానమేవాస్మిన్ దధాతి । శతేన క్షత్రసంగ్రహీతృభిస్సహోద్గాతా । ఉత్తరతో దక్షిణా తిష్ఠన్ ప్రస్తౌతి ॥ ౧౮ ॥ అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్ట్వా । అయగ్ం రాజా సర్వమాయురేత్వితి । ఆయురేవోద్గాతా । ఆయుః క్షత్రసంగ్రహీతారః । ఆయురేవాస్మిన్నాయుర్దధాతి । శతగ్ం శతం భవంతి । శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । చతుశ్శతా భవంతి । చతస్రో దిశః । దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౧౯ ॥ బహ్వీర్విశ ఉత్తిష్ఠతు సహస్రం పంచ చ ॥ ౫ ॥

యథా వై హవిషో గృహీతస్య స్కందతి । ఏవం వా ఏతదశ్వస్య స్కందతి । యన్నిక్తమనాలబ్ధముత్సృజంతి । యత్స్తోక్యా అన్వాహ । సర్వహుతమేవైనం కరోత్యస్కందాయ । అస్కన్నగ్ం హి తత్ । యద్ధుతస్య స్కందతి । సహస్రమన్వాహ । సహస్రసంమితస్సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై ॥ యత్పరిమితా అనుబ్రూయాత్ । పరిమితమవరుంధీత । అపరిమితా అన్వాహ । అపరిమితస్సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । స్తోక్యా జుహోతి । యా ఏవ వర్ష్యా ఆపః । తా అ

వరుంధే । అప్స్వాం జుహోతి । ఇయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరః ॥ ౧౧ ॥ అస్యామేవైనాం ప్రతిష్ఠాపయతి । ఉవాచ హ ప్రజాపతిః । స్తోకాస్సు వా అహమశ్వమేధగ్ం సగ్ంస్థాపయామి । తేన తతస్సగ్ంస్థితేన చరామీతి । అగ్నయే స్వాహేత్యాహ । అగ్నయ ఏవైనం జుహోతి । సోమాయ స్వాహేత్యాహ । సోమాయైవైనం జుహోతి । సవిత్రే స్వాహేత్యాహ । సవిత్ర ఏవైనం జుహోతి ॥ ౧౨ ॥ సరస్వత్యై స్వాహేత్యాహ । సరస్వత్యా ఏవైనం జుహోతి । పూష్ణే స్వాహేత్యాహ । పూష్ణ ఏవైనం జుహోతి । బృహస్పతయే స్వాహేత్యాహ । బృహస్పతయ ఏవైనం జుహోతి । అపాం మోదాయ స్వాహేత్యాహ । అద్భ్య ఏవైనం జుహోతి । వాయవే స్వాహేత్యాహ । వాయవ ఏవైనం జుహోతి ॥ ౧౩ ॥ మిత్రాయ స్వాహేత్యాహ । మిత్రాయైవైనం జుహోతి । వరుణాయ స్వాహేత్యాహ । వరుణాయైవైనం జుహోతి । ఏతాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్యో జుహోతి । దశ దశ సంపాదం జుహోతి । దశాక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరాజైవాన్నాద్యమవరుంధే । ప్రవా ఏషో౽స్మాల్లోకాచ్చ్యవతే । యః పరాచీరాహుతీర్జుహోతి । పునః పునరభ్యావర్తం జుహోతి । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । ఏతాగ్ం హ వావ సో౽శ్వమేధస్య సగ్ంస్థితిమువాచాసందాయ । అసంనగ్ం హి తత్ । యద్యజ్ఞస్య సగ్ంస్థితస్య సందధతి ॥ ౧౪ ॥ అభిజిత్యై వైశ్వానర స్సవిత్ర ఏవైనం జుహోతి వాయవ ఏవైనం జుహోతి ద్వ్యవ శైవట్చ ॥ ౬ ॥

ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం ప్రోక్షామీతి పురస్తాత్ప్రత్య
ఙ్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । ప్రజాపతిర్వై దేవానామన్నాదో వీర్యా
వాన్ । అన్నాద్యమేవాస్మిన్వీర్యం దధాతి । తస్మాదశ్వః పశూ
నామన్నాదో వీర్యావత్తమః । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం త్వేతి దక్షిణ
తః । ఇంద్రాగ్నీ వై దేవానామోజిష్ఠా బలిష్ఠా । ఓజ ఏవాస్మిన్
బలం దధాతి । తస్మాదశ్వః పశూనామోజిష్ఠో బలిష్ఠః । వాయవే
త్వేతి పశ్చాత్ । వాయుర్వై దేవానామాశుః సారసారితమః ॥
జవమేవాస్మిన్దధాతి । తస్మాదశ్వః పశూనామాశుః సారసారిత
మః । విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇత్యుత్తరతః । విశ్వే వై దేవా దే
వానాం యశస్వితమాః । యశ ఏవాస్మిన్దధాతి । తస్మాదశ్వః
పశూనాం యశస్వితమః । దేవేభ్యస్త్వేత్యధస్తాత్ । దేవా వై
దేవానామపచితతమాః । అపచితిమేవాస్మిన్దధాతి । తస్మాదశ్వః
పశూనామపచితతమః ॥ ౨౬ ॥ సర్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇత్యు
పరిష్టాత్ । సర్వే వై దేవాస్త్విషిమంతో హరస్వినః । త్విషిమే
వాస్మిన్హరో దధాతి । తస్మాదశ్వః పశూనాం త్విషిమాన్హరస్వి
తమః । దివే త్వాంతరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేత్యాహ । ఏభ్య ఏ
వైనం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి । స్వతే త్వా సతే త్వాద్భ్యస్త్వౌషధీ
భ్యస్త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్య ఇత్యాహ । తస్మాదశ్వమేధ
యాజినꣳ సర్వాణి భూతాన్యుపజీవంతి । బ్రహ్మవాదినో వద
న్తి । యత్ప్రాజాపత్యోఽశ్వః । అథ కస్మాదేనమన్యాభ్యో దేవతా

భూయసి ప్రతితిష్ఠతి । అశ్వే వై సర్వా దేవతా అన్వాయత్తాః । తం యదశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్య ఇతి ప్రోక్షతి । దేవతా ఏవాస్మిన్నన్వాయాతయతి । తస్మాదశ్వే సర్వా దేవతా అన్వాయత్తాః ॥

సారస్సారిత్రమోపచితతమః ప్రాజాపత్యోఽశ్వేఽపంచ చ ॥ ౭ ॥

యద్వా వై హవిషో గృహీతస్య స్కందతి । ఏవం వా ఏతదశ్వస్య స్కందతి । యత్ప్రోక్షితమనాలబ్ధముత్సృజంతి । యదశ్వచరితాని జుహోతి । సర్వహుతమేవైనం కరోత్యస్కందాయ । అస్కన్నగ్ం హి తత్ । యద్ధుతస్య స్కందతి । ఉంకారాయ స్వాహేంకృతాయ స్వాహేత్యాహ । ఏతాని వా అశ్వచరితాని । చరితైరేవైనగ్ం సమర్ధయతి ॥ ౨౮ ॥ ☞ తదాహుః । అనాహుతయో వా అశ్వచరితాని । నైతా హోతవ్యా ఇతి । అథో ఖల్వాహుః । హోతవ్యా ఏవ । అత్ర వావైవం విద్వానశ్వమేధగ్ం సగ్గ్ంస్థాపయతి । యదశ్వచరితాని జుహోతి । తస్మాద్ధోతవ్యా ఇతి । బహిర్ధా వా ఏనమేతదాయతనాద్దధాతి । భ్రాతృవ్యమస్మై జనయతి ॥ ౨౯ ॥ యస్యానాయతనేఽన్యత్రాగ్నేరాహుతీర్జుహోతి । సావిత్ర్యా ఇష్ట్యాః పురస్తాత్స్విష్టకృతః । ఆహవనీయేఽశ్వచరితాని జుహోతి । ఆయతన ఏవాస్యాహుతీర్జుహోతి । నాస్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి । తదాహుః । యజ్ఞముఖే యజ్ఞముఖే హోతవ్యాః । యజ్ఞస్య క్ల్ప్త్యై । సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై ఇతి । అథో ఖల్వాహుః ... ౩౦ ॥

యద్వై యజ్ఞముఖే జుహుయాత్ । పశుభిర్యజమానం వ్యర్ధ
యేత్ । అపసువర్గాల్లోకాత్పద్యేత । పాపీయాం త్స్యాదితి । సకృదే
వ హోతవ్యాః । న యజమానం పశుభిర్వ్యర్ధయతి । అభిసువర్గం
లోకం జయతి । న పాపీయాన్భవతి । అష్టాచత్వారిగ్ం శతమశ్వ
రూపాణి జుహోతి । అష్టాచత్వారిగ్ం శదక్షరా జగతీ । జాగతో
శ్వః ప్రాజాపత్యస్సమృద్ధ్యై । ఏకమతిరిక్తం జుహోతి । తస్మా
దేకః ప్రజాస్వర్ధుకః ॥ ౩౧ ॥ అర్ధయతి జనయతి ఖల్వాహు
జగతీ త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

విభూర్మాత్రా ప్రభూః పిత్రేత్యాహ । ఇయం వై మా
తా । అసౌ పితా । ఆభ్యామేవైనం పరిదదాతి । అశ్వోసి హయోసీ
త్యాహ । శాస్త్యేవైనమేతత్ । తస్మాచ్ఛిష్టాః ప్రజా జాయంతే ।
అత్యోసీత్యాహ । తస్మాదశ్వస్సర్వాన్పశూనత్యేతి । తస్మాద
శ్వస్సర్వేషాం పశూనాగ్ం శ్రైష్ఠ్యం గచ్ఛతి ॥ ౩౨ ॥ (ప్ర)
యశ్శ్రైష్ఠ్యమాప్నోతి । య ఏవం వేద । నరోస్యర్వాసి సప్తి
రసి వాజ్యసీత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచ
ష్టే । యయుర్నామాసీత్యాహ । ఏతద్వా అశ్వస్య ప్రియం
నామధేయమ్ । ప్రియేణైవైనం నామధేయేనాభివదతి । తస్మాద
ప్యమిత్రౌ సంగత్య । నామ్నా చేద్ధ్వయేతే । మిత్రమేవ భవతః ॥
ఆదిత్యానాం పత్వాన్విహీత్యాహ । ఆదిత్యానేవైనం గమయతి ।
అగ్న[illegible]హేంద్రాగ్ని[illegible]పూర్వహోమాం

జుహోతి । పూర్వఏవద్విషంతం భ్రాతృవ్యమతిక్రామతి ।
భూరసి భువే త్వా భవ్యాయ త్వా భవిష్యతే త్వేత్యుత్సృజతి స
ర్వత్వాయ । దేవా ఆశాపాలా ఏతం దేవేభ్యోఽశ్వం మేధాయ
ప్రోక్షితం గోపాయతేత్యాహ । శతం వై తల్ప్యా రాజపుత్రా దే
వా ఆశాపాలాః । తేభ్య ఏవైనం పరిదదాతి । ఈశ్వరో వా అశ్వః
ప్రముక్తః పరాం పరావతం గంతోః । ఇహ ధృతిః స్వాహేహ విధృతిః
స్వాహేహ రంతిః స్వాహేహ రమతిః స్వాహేతి చతుష్పథ్సు జు
హోతి ॥ ౩౪ ॥ ఏతా వా అశ్వస్య బంధనమ్ । తాభిరేవైనం
బధ్నాతి । తస్మాదశ్వః ప్రముక్తో బంధనమాగచ్ఛతి । తస్మాదశ్వః
ప్రముక్తో బంధనం న జహాతి । రాష్ట్రం వా అశ్వమేధః । రాష్ట్రే
ఖలు వా ఏతే వ్యాయచ్ఛంతే । యేఽశ్వం మేధ్యగ్ం రక్షంతి । తే
షాం య ఉదృచం గచ్ఛంతి । రాష్ట్రాదేవ తే రాష్ట్రం గచ్ఛంతి ।
అథ య ఉదృచం న గచ్ఛంతి ॥ ౩౫ ॥ రాష్ట్రాదేవ తే వ్యవచ్ఛి
ద్యంతే । పరా వా ఏష సిచ్యతే । యోఽబలోఽశ్వమేధేన యజతే ।
యదమిత్రా అశ్వం విందేరన్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః । చతు
శ్శతా రక్షంతి । యజ్ఞస్యాఘాతాయ । అథాన్యమానీయ ప్రోక్షే
యుః । సైవ తత్ర ప్రాయశ్చిత్తిః ॥ ౩౬ ॥ గచ్ఛతి భవతః పథ్సు
జుహోతి న గచ్ఛంతి నవ చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిరకామయతాశ్వమేధేన యజేయేతి । స తపోఽత
। తస్య తేపానస్య । సప్తాత్మనో దేవతా ఉదక్రామన్ ।

హాదీక్షాశ్చవత్ । సప్తాని వైశ్వదేవాన్యపశ్యత్ । తాన్యజు
హోత్ । తైరేవ సదీక్షామవారుంధ । యద్వైశ్వదేవానిజుహో
తి । దీక్షామేవ తైర్యజమానోవరుంధే ॥ ౩౭ ॥ సప్తజుహో
తి । సప్తహితా దేవతా ఉదక్రామన్ । అన్వహం జుహోతి ।
అన్వహమేవ దీక్షామవరుంధే । త్రీణి వైశ్వదేవానిజుహోతి । చ
త్వార్యౌద్గ్రహణాని । సప్త సంపద్యంతే । సప్త వై శీర్షణ్యాః
ప్రాణాః । ప్రాణాదీక్షా । ప్రాణైరేవ ప్రాణాం దీక్షామవరుం
ధే ॥ ౩౮ ॥ ఏకవిꣳశతిం వైశ్వదేవానిజుహోతి । ఏకవి
ꣳశతిర్వై దేవలోకాః । ద్వాదశమాసాః పంచర్తవః । త్రయ
ఇమే లోకాః । అసావాదిత్య ఏకవిꣳశః । ఏషసువర్గో లోకః ।
తద్దైవ్యం క్షత్రిన్ । సా శ్రీః । తద్బ్రధ్నస్య విష్టపమ్ । తత్స్వా
రాజ్యముచ్యతే ॥ ౩౯ ॥ త్రిꣳశతమౌద్గ్రహణాని జుహో
తి । త్రిꣳశదక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరాజైవా
న్నాద్యమవరుంధే । త్రేధావిభజ్య దేవతాం జుహోతి ।
త్ర్యావృతో వై దేవాః । త్ర్యావృత ఇమే లోకాః । ఏషాం లో
కానామాప్త్యై । ఏషాం లోకానాం క్లృప్త్యై । అథవా ఏతస్మాత్ప్రా
ణాః క్రామంతి ॥ ౪౦ ॥ యో దీక్షామతిరేచయతి । సప్తాహం
ప్రచరంతి । సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః । ప్రాణాదీక్షా । ప్రా
ణైరేవ ప్రాణాం దీక్షామవరుంధే । పూర్ణాహుతిముత్తమాం జు
హోతి । సర్వం వై పూర్ణాహుతిః । సర్వమేవాప్నోతి । అథో

ఇయం వై పూషా రయిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౪౧ ॥

రుంధే ప్రాణానాం ధృత్యామవరుంధఉచ్యతే క్రామంతిష్ఠతి ॥౧౦॥

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । తగ్ం సృష్టం నకిఞ్చనో దయచ్ఛత్ । తం వైశ్వదేవాన్యేవోదయచ్ఛన్ । యద్వైశ్వదేవాని జుహోతి । యజ్ఞస్యోద్యత్యై । స్వాహాధిమాధీతాయ స్వాహా । స్వాహాధీతం మనసే స్వాహా । స్వాహా మనః ప్రజాపతయే స్వాహా । కాయ స్వాహా కస్మై స్వాహా కతమస్మై స్వాహేతి ప్రాజాపత్యా ముఖ్యా భవతః । ప్రజాపతి ముఖాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్యచ్ఛతే ॥ ౪౨ ॥ అదిత్యై స్వాహాదిత్యై మహ్యై స్వాహాదిత్యై సుమృడీకాయై స్వాహేత్యాహ । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవైనం ప్రతిష్ఠాయోద్యచ్ఛతే । సరస్వత్యై స్వాహా సరస్వత్యై బృహత్యై స్వాహా సరస్వత్యై పావకాయై స్వాహేత్యాహ । వాగ్వై సరస్వతీ । వాచైవైనముద్యచ్ఛతే । పూష్ణే స్వాహా పూష్ణే ప్రపథ్యాయ స్వాహా పూష్ణే నరంధిషాయ స్వాహేత్యాహ । పశవో వై పూషా । పశుభిరేవైనముద్యచ్ఛతే । త్వష్ట్రే స్వాహా త్వష్ట్రే తురీపాయ స్వాహా త్వష్ట్రే పురురూపాయ స్వాహేత్యాహ । త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృత్ । రూపమేవ పశుషు దధాతి । అథో రూపైరేవైనముద్యచ్ఛతే । విష్ణవే స్వాహా విష్ణవే నిఖుర్యపాయ స్వాహా విష్ణవే నిభూయపాయ స్వాహేత్యాహ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞాయైవైన

ముర్యృచ్ఛతే । పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి । ప్రత్యుత్తబ్ధ్యై సయత్వాయ ॥ ౪౩ ॥ యచ్ఛత్తైపురురూపాయ స్వాహేత్యా హోష్టౌచ ॥ ౧౧ ॥

సావిత్రమష్టాకపాలం ప్రాతర్నిర్వపతి । అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయత్రం ప్రాతస్సవనమ్ । ప్రాతస్సవనాదేవైనం గాయత్రియాశ్ఛన్దసోఽధి నిర్మిమీతే । అథో ప్రాతస్సవనమేవ తేనాప్నోతి । గాయత్రీం ఛన్దః । సవిత్రే ప్రసవిత్ర ఏకాదశకపాలం మధ్యన్దినే । ఏకాదశాక్షరా త్రిష్టుప్ । త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినꣳ సవనమ్ । మాధ్యన్దినాదేవైనꣳ సవనాత్త్రిష్టుభశ్ఛన్దసోఽధి నిర్మిమీతే ॥ ౪౪ ॥ అథో మాధ్యన్దినమేవ సవనం తేనాప్నోతి । త్రిష్టుభం ఛన్దః । సవిత్ర ఆసవిత్రే ద్వాదశకపాలమపరాహ్ణే । ద్వాదశాక్షరా జగతీ । జాగతం తృతీయసవనమ్ । తృతీయసవనాదేవైనం జగత్యాశ్ఛన్దసోఽధినిర్మిమీతే । అథో తృతీయసవనమేవ తేనాప్నోతి । జగతీం ఛన్దః । ఈశ్వరో వా అశ్వః ప్రముక్తః పరాం పరావతం గన్తోః । ఇహ ధృతిస్స్వాహా విధృతిస్స్వాహా రన్తిస్స్వాహా రమతిస్స్వాహేతి చతస్ర ఆహుతీర్జుహోతి ॥ ౪౫ ॥ చతస్రో దిశః । దిగ్భిరేవైనం పరిగృహ్ణాతి । అశ్వత్థో వ్రజో భవతి । ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో నిలాయత । అశ్వో రూపం కృత్వా । సోఽశ్వత్థే సంవత్సరమతిష్ఠత్ । తదశ్వత్థస్యాశ్వత్థత్వమ్ । యదాశ్వత్థో వ్రజో భవతి । స్వ ఏవై

న్నం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౪౮ ॥ త్రిష్టుభశ్ఛందసోఽధి నిర్మి
మీతే జాహోత్రి నవచ ॥ ౧౨ ॥

ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామిత్యాహ ।
బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి । తస్మాత్పురా బ్రాహ్మణో
బ్రహ్మవర్చస్యజాయత । ఆస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూ
రో మహారథో జాయతామిత్యాహ । రాజన్య ఏవ శౌర్యం మహి
మానం దధాతి । తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో మహార
థోఽజాయత । దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ । ధేన్వామేవ పయో దధాతి ।
తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేనురజాయత । వోఢానడ్వానిత్యాహ ॥
అనడుహ్యేవ వీర్యం దధాతి । తస్మాత్పురా వోఢానడ్వానజాయ
త । ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవ జవం దధాతి । తస్మాత్పురా
ఽఽశురశ్వోఽజాయత । పురంధిర్యోషేత్యాహ । యోషిత్యేవ రూపం
దధాతి । తస్మాత్స్త్రీ యువతిః ప్రియా భావుకా । జిష్ణూ రథేష్ఠా ఇ
త్యాహ । ఆ హ వై తత్ర జిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే ॥ ౧ ॥ యత్రై
తేన యజ్ఞేన యజంతే । సభేయో యువేత్యాహ । యో వై పూర్వ
వయసీ । స సభేయో యువా । తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియో భావు
కః । ఆఽస్య యజమానస్య వీరో జాయతామిత్యాహ । ఆ హ వై తత్ర
యజమానస్య వీరో జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ని
కామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షత్విత్యాహ । నికామే నికామే హ
వై తత్ర పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఫలి

ణ్యో న ఓషధయః పచ్యంతామిత్యాహ। ఫలినో హ వై తత్రౌషధయః పచ్యంతే। య ఏతేన యజ్ఞేన యజంతే। యోగక్షేమో నః కల్పతామిత్యాహ। కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షేమః। య ఏతేన యజ్ఞేన యజంతే ॥ ౪౯ ॥ అన్నాద్యానిత్యాహ జాయతే వర్షతి సప్త చ ॥౧౩॥

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్। స ఆత్మన్నశ్వమేధమధత్త। తం దేవా అబ్రువన్। ఏష వావ యజ్ఞః। యదశ్వమేధః। అప్యేవ నోఽత్రాస్త్వితి। తేభ్య ఏతానన్నహోమాన్ప్రాయచ్ఛత్। తానజుహోత్। తైరేవ స దేవానప్రీణాత్। యదన్నహోమాంజుహోతి ॥ ౫౦ ॥ దేవానేవ తైర్యజమానః ప్రీణాతి। ఆజ్యేన జుహోతి। అగ్నేర్వా ఏతద్రూపమ్। యదాజ్యమ్। యదాజ్యేన జుహోతి। అగ్నిమేవ తత్ప్రీణాతి। మధునా జుహోతి। మహత్యై వా ఏతద్దేవతాయై రూపమ్। యన్మధు। యన్మధునా జుహోతి ॥ ౫౧ ॥ మహతీమేవ తద్దేవతాం ప్రీణాతి। తండులైర్జుహోతి। వసూనాం వా ఏతద్రూపమ్। యత్తండులాః। యత్తండులైర్జుహోతి। వసూనేవ తత్ప్రీణాతి। పృథుకైర్జుహోతి। రుద్రాణాం వా ఏతద్రూపమ్। యత్పృథుకాః। యత్పృథుకైర్జుహోతి ॥ ౫౨ ॥ రుద్రానేవ తత్ప్రీణాతి। లాజైర్జుహోతి। ఆదిత్యానాం వా ఏతద్రూపమ్। యల్లాజాః। యల్లాజైర్జుహోతి। ఆదిత్యానేవ తత్ప్రీణాతి। కరంభైర్జుహోతి।

విశ్వేషాం వా ఏతద్దేవానాగ్ం రూపమ్ । యత్కరంభాః । యత్కరంభైర్జుహోతి ॥ ౫౩ ॥ విశ్వానేవ తద్దేవాన్ప్రీణాతి । ధానాభిర్జుహోతి । నక్షత్రాణాం వా ఏతద్రూపమ్ । యద్ధానాః । యద్ధానాభిర్జుహోతి । నక్షత్రాణ్యేవ తత్ప్రీణాతి । సక్తుభిర్జుహోతి । ప్రజాపతేర్వా ఏతద్రూపమ్ । యత్సక్తవః । యత్సక్తుభిర్జుహోతి ॥ ౫౪ ॥ ప్రజాపతిమేవ తత్ప్రీణాతి । మసూస్యైర్జుహోతి । సర్వేషాం వా ఏతద్దేవతానాగ్ం రూపమ్ । యన్మసూస్యాని । యన్మసూస్యైర్జుహోతి । సర్వా ఏవ తద్దేవతాః ప్రీణాతి । ప్రియంగుతండులైర్జుహోతి । ప్రియాంగా హ వై నామైతే । ఏతైర్వై దేవా అశ్వస్యాంగాని సమదధుః । యత్ప్రియంగుతండులైర్జుహోతి । అశ్వస్యైవాంగాని సన్దధాతి । దశాన్నాని జుహోతి । దశాక్షరా విరాట్ । విరాట్కృత్స్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యై ॥ ౫౫ ॥ జుహోతి మధునా జుహోతి పృథుకైర్జుహోతి కరంభైర్జుహోతి సక్తుభిర్జుహోతి ప్రియంగుతండులైర్జుహోతి చత్వారి చ ॥ ౧౪ ॥

అన్నహోమానాజ్యేనాగ్నేర్మధునా తండులైః పృథుకైర్లాజైః కరంభైర్ధానాభిస్సక్తుభిర్మసూస్యైః ప్రియంగుతండులైర్దశాన్నాని ద్వాదశ ॥

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । తగ్ంసృష్టగ్ం రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్ । స ఏతాన్ప్రజాపతిర్నక్తగ్ం హోమానప

శ్యేత్ । తాన్న జుహుయాత్ । తైరేవ స యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపా
హాన్ । యన్నక్తగ్ం హోమాన్ జుహోతి । యజ్ఞాదేవ తై
ర్యజమానాద్రక్షాగ్ంస్యపహంతి । ఆజ్యేన జుహోతి । వజ్రో
వా ఆజ్యమ్ । వజ్రేణైవ యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపహంతి ॥ ౫౬ ॥ ఆ
జ్యస్య ప్రతిపదం కరోతి । ప్రాణో వా ఆజ్యమ్ । ముఖత ఏవాస్య
ప్రాణం దధాతి । అన్నహోమాన్ జుహోతి । శరీరమేవా
వరుంధే । వ్యత్యాసం జుహోతి । ఉభయస్యావరుద్ధ్యై । నక్తం
జుహోతి । రక్షసామపహత్యై । ఆజ్యేనాంతతో జుహోతి ॥ ౫౭ ॥
ప్రాణో వా ఆజ్యమ్ । ఉభయత ఏవాస్య ప్రాణం దధాతి ।
పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ । ఏకస్మై స్వాహేత్యాహ । అస్మిన్నేవ
లోకే ప్రతితిష్ఠతి । ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహేత్యాహ । అముష్మిన్నే
వ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । ఉభయోరేవ లోకయోః ప్రతితిష్ఠతి । అస్మిగ్ం
శ్చాముష్మిగ్ంశ్చ । శతాయ స్వాహేత్యాహ । శతాయుర్వై పు
రుషశ్శతవీర్యః । ఆయురేవ వీర్యమవరుంధే । సహస్రాయ స్వా
హేత్యాహ । ఆయుర్వై సహస్రమ్ । ఆయురేవావరుంధే । సర్వ
స్మై స్వాహేత్యాహ । అపరిమితమేవావరుంధే ॥ ౫౮ ॥ ఏవ య
జ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపహంత్యా తతో జుహోతి శతాయ స్వాహే
త్యాహ సప్త చ ॥ ౧౫ ॥

ప్రజాపతిం వా ఏష ఈప్సతీత్యాహుః । యోఽశ్వమేధేన
యజత ఇతి । అర్ధో ఆహుః । న రాత్ర్యా జుహుయాదితి । ఏకస్మై స్వాహా

త్యాహ । ప్రజాపతిర్వా ఏకః । తమేవాప్నోతి । ఏకస్మై స్వా
హా ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహేత్యభిపూర్వమాహుతీర్జుహోతి ।
అభిపూర్వమేవ సువర్గం లోకమేతి । ఏకోత్తరం జుహోతి ॥ ౫౯ ॥
ఏకవదేవ సువర్గం లోకమేతి । సంతతం జుహోతి । సువర్గస్య
లోకస్య సంతత్యై । శతాయ స్వాహేత్యాహ । శతాయుర్వై పు
రుషశ్శతవీర్యః । ఆయురేవ వీర్యమవరుంధే । సహస్రాయ స్వా
హేత్యాహ । ఆయుర్వై సహస్రమ్ । ఆయురేవావరుంధే । అ
యుతాయ స్వాహా నియుతాయ స్వాహా ప్రయుతాయ స్వాహేత్యా
హ ॥ ౬౦ ॥ త్రయ ఇమే లోకాః । ఇమానేవ లోకానవరుంధే ।
అర్బుదాయ స్వాహేత్యాహ । వాగ్వా అర్బుదమ్ । వాచమే
వావరుంధే । న్యర్బుదాయ స్వాహేత్యాహ । యో వై వాచో భూ
మా । తన్న్యర్బుదమ్ । వాచ ఏవ భూమానమవరుంధే । సముద్రా
య స్వాహేత్యాహ ॥ ౬౧ ॥ సముద్రమేవాప్నోతి । మధ్యా
య స్వాహేత్యాహ । మధ్యమేవాప్నోతి । అంతాయ స్వాహే
త్యాహ । అంతమేవాప్నోతి । పరార్ధాయ స్వాహేత్యాహ ।
పరార్ధమేవాప్నోతి । ఉషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహేత్యాహ ।
రాత్రిర్వా ఉషాః । అహర్వ్యుష్టిః । అహోరాత్రే ఏవావరుం
ధే । అథో అహోరాత్రయోరేవ ప్రతితిష్ఠతి । తా యదుభయీర్ది
వా వా నక్తం వా జుహుయాత్ । అహోరాత్రే మోహయేత్ ।
ఉషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహేత్య [illegible]

స్వాహేత్యనుదితే జుహోతి । ఉదితాయ స్వాహా సువర్గాయ
స్వాహా లోకాయ స్వాహేత్యుదితే జుహోతి । అహోరా
త్రయోరప్యతి మోహాయ ॥ ౬౨ ॥ ఏకోత్తరం జుహోతి ప్రి
యతాయ స్వాహేత్యాహ సముద్రాయ స్వాహేత్యాహ ప్ర
వృష్టిస్త్వప్తచ ॥ ౧౬ ॥

ః భూగ్ంతాం ప్రభూగ్ం పిత్రేత్యశ్వ నామాని జుహోతి ।
ఉభయోరేవైనం లోకయోర్భాగధేయం గమయతి । అయనా
య స్వాహా ప్రాయణాయ స్వాహేత్యుద్రావం జుహోతి । స
ర్వస్మా ఏవైనమసన్నగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి । అగ్నయే
స్వాహా సోమాయ స్వాహేతి పూర్వహోమాం జుహోతి ।
పూర్వ ఏవ ద్విషంతం భ్రాతృవ్యమతి క్రామతి । పృథివ్యై స్వా
హాంతరిక్షాయ స్వాహేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । అగ్న
యే స్వాహా సోమాయ స్వాహేతి పూర్వదీక్షా జుహోతి । పూ
ర్వ ఏవ ద్విషంతం భ్రాతృవ్యమతి క్రామతి ॥ ౬౩ ॥ పృథివ్యై
స్వాహాంతరిక్షాయ స్వాహేత్యేకవిగ్ంశినీం దీక్షాం జుహోతి ।
ఏకవిగ్ంశతిర్వై దేవలోకాః । ద్వాదశ మాసాః పంచర్తవః । త్ర
య ఇమే లోకాః । అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః । ఏష సువర్గో లోకః ।
సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । భువో దేవానాం కర్మణేత్యృతు
దీక్షా జుహోతి । ఋతూనేవాస్మై కల్పయతి । అగ్నయే స్వా
హా వాయవే స్వాహేతి జుహోత్యనంతరిత్యై ॥ ౬౪ ॥ అ

రాత్ర్యై దీక్షితస్సంరాత్రిమితి స్వాహా ప్రాప్తీర్జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్య ప్రాప్త్యై । భూతం భవ్యం భవిష్యదితి పర్యాప్తీర్జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్య పర్యాప్త్యై । ఆ మే గృహా భవంత్విత్యాభూర్జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్యాభూత్యై । అగ్నినా తపోఽన్వభవదిత్యనుభూర్జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్యానుభూత్యై । స్వాహాధిమాధీతాయ స్వాహేతి సమస్తాని వైశ్వదేవాని జుహోతి । సమస్తమేవైనద్విషతం భ్రాతృవ్యమతిక్రామతి ॥ ౬౫ ॥ దద్భ్యస్స్వాహా హనూభ్యాగ్ం స్వాహేత్యంగహోమాన్ జుహోతి । అంగాదంగాద్వై పురుషస్య పాప్మోపశ్లిష్టః । అంగాదంగాదేవైనం పాప్మనస్తేన ముంచతి । అంజ్యేతాయ స్వాహా కృష్ణాయ స్వాహా శ్వేతాయ స్వాహేత్యశ్వరూపాణి జుహోతి । రూపైరేవైనగ్ం సమర్ధయతి । ఓషధీభ్యస్స్వాహా మూలేభ్యస్స్వాహేత్యోషధిహోమాన్ జుహోతి । ద్వయ్యో వా ఓషధయః । పుష్పేభ్యోఽన్యాః ఫలం గృహ్ణంతి । మూలేభ్యోఽన్యాః । తా ఏవోభయీరవరుంధే ॥ ౬౬ ॥ వనస్పతిభ్యస్స్వాహేతి వనస్పతిహోమాన్ జుహోతి । ఆరణ్యస్యాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । మేషస్త్వా పచతైరవత్విత్యవ్యాని జుహోతి । ప్రాణా వై దేవా అవ్యాః । ప్రాణానేవావరుంధే । కూప్యాభ్యస్స్వాహాఽద్భ్యస్స్వాహేత్యపాగ్ం హోమాన్ జుహోతి । అప్సు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః । అద్భ్యో వా అన్నం జాయతే । యదేవాద్భ్యోఽన్నం జాయతే । తదవ

రుంధే ॥ ౬౭ ॥ పూర్వదీక్షా జుహోతి పూర్వపక్షద్వేషంతం భ్రా
తృవ్యస్య తిరాత్రిస్తుత్యానంతరిత్యై రాత్రిమతిరుంధే జాయత్తపకంచ ॥

అంహోభాగ్ంసి జుహోతి । అయం వై లోకోంహోభాగ్ంసి । త
స్య వసవోఽధిపతయః । అగ్నిర్జ్యోతిః । యదంహోభాగ్ంసి జుహో
తి । ఇమమేవ లోకమవరుంధే । వసూనాగ్ం సాయుజ్యంగచ్ఛతి ।
అగ్నిం జ్యోతిరవరుంధే । నభాగ్ంసి జుహోతి । అంతరిక్షం వై నభా
గ్ంసి ॥ ౬౮ ॥ తస్య రుద్రా అధిపతయః । వాయుర్జ్యోతిః ।
యన్నభాగ్ంసి జుహోతి । అంతరిక్షమేవావరుంధే । రుద్రా
ణాగ్ం సాయుజ్యం గచ్ఛతి । వాయుం జ్యోతిరవరుంధే । మహా
గ్ంసి జుహోతి । అసౌ వై లోకో మహాగ్ంసి । తస్యాదిత్యా అధిప
తయః । సూర్యో జ్యోతిః ॥ ౬౯ ॥ యన్మహాగ్ంసి జుహో
తి । అముమేవ లోకమవరుంధే । ఆదిత్యానాగ్ం సాయుజ్యంగచ్ఛ
తి । సూర్యం జ్యోతిరవరుంధే । నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయేతి యు
వ్యాని జుహోతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । మయోభూర్వా
తో అభివాతూస్రా ఇతి గవ్యాని జుహోతి । పశూనామవరుద్ధ్యై ।
ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహేతి సంతతిహోమాంజు
హోతి । సువర్గస్య లోకస్య సంతత్యై ॥ ౭౦ ॥ ☞ సితాయ
స్వాహా సితాయ స్వాహేతి ప్రముక్తీర్జుహోతి । సువర్గస్య లో
కస్య ప్రముక్త్యై । పృథివ్యై స్వాహాంతరిక్షాయ స్వాహేత్యాహ ।
యథాయజురేవైతత్ । దత్వతే స్వాహా దంతకాయ స్వాహేతి శ

రీరహోమాంజుహోతి । పితృలోకమేవ తైర్యజమానోఽవరుంధే ।
కస్త్వాయునక్తి స త్వాయునక్త్వితి పరిధీన్యునక్తి । ఇమే వై లోకాః
పరిధయః । ఇమానేవాస్మై లోకాన్యునక్తి । సువర్గస్య లోకస్య
సమష్ట్యై ॥ ౨౧ ॥ యః ప్రాణతో య ఆత్మదా ఇతి మహిమా
నౌ జుహోతి । సువర్గో వై లోకో మహః । సువర్గమేవ తాభ్యాం
లోకం యజమానోఽవరుంధే । ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చ
సీ జాయతామితి సమస్తాని బ్రహ్మవర్చసాని జుహోతి । బ్రహ్మ
వర్చసమేవ తైర్యజమానోఽవరుంద్ధే । జజ్ఞి బీజమితి జుహోత్యైనం
తరిత్యై । అగ్నయే సమనమత్పృథివ్యై సమనమదితి సన్నతీర్హోమా
మాంజుహోతి । సువర్గస్య లోకస్య సన్నత్యై । భూతాయ
స్వాహా భవిష్యతే స్వాహేతి భూతాభవ్యౌ హోమౌ జుహో
తి । అయం వై లోకో భూతమ్ ॥ ౨౨ ॥ అసౌ భవిష్యత్ । అన
యోరేవ లోకయోః ప్రతితిష్ఠతి । సర్వస్యాప్త్యై । సర్వస్యావరు
ద్ధ్యై । యదక్రందః ప్రథమం జాయమాన ఇత్యశ్వస్తోమీయం జుహో
తి । సర్వస్యాప్త్యై । సర్వస్య జిత్యై । సర్వమేవ తేనాప్నోతి ।
సర్వం జయతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే ॥ ౨౩ ॥ య ఉ చైన
మేవం వేద । యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్ । స ఏతాన్ప్ర
జాపతిర్నక్తగ్ం హోమానపశ్యత్ । తానజుహోత్ । తైర్వై స
యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపాహన్ । యన్నక్తగ్ం హోమాంజుహో
తి । యజ్ఞాదేవ తైర్యజమానో రక్షాగ్ంస్యపహంతి । ఉషస్యైస్వా

హో పృథివ్యైస్వాహేత్యంతతో జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్యస
మష్ట్యై ॥ ౭౪ ॥ వైణవాగ్ంస్పే సూర్యో జ్యోతిస్సంతత్యై సమ
ష్ట్యై భూతంయజతేనవచ ॥ ౧౭ ॥

ఏకయూపో వైకాదశినీ వా । అన్యేషాం యజ్ఞానాం యూ
పా భవంతి । ఏకవిగ్ంశిన్యశ్వమేధస్య । సువర్గస్య లోకస్యాభి
జిత్యై । బైల్వో వా ఖాదిరో వా పాలాశో వా । అన్యేషాం యజ్ఞ
క్రతూనాం యూపా భవంతి । రాజ్జుదాల ఏకవిగ్ంశత్యరత్నిరశ్వ
మేధస్య । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । వా అన్యేషాం పశూ
నాం తేజనాన్యవద్యంతి । అవద్యంత్యశ్వస్య ॥ ౭౫ ॥ ప్ల
క్షా వై తేజనీ । పాప్మనోపహత్యై । ప్లక్షశాఖాయామన్యేషాం ప
శూనామవద్యంతి । వైతసశాఖాయామశ్వస్య । అప్సుయోని
ర్వా అశ్వః । అప్సుజో వేతసః । స్వ ఏవాస్య యోనావవద్యతి ।
యూపేషు గ్రామ్యాన్పశూన్నియుంజంతి । ఆరోకేష్వారణ్యాం
ధారయంతి । పశూనాం వ్యావృత్త్యై । అగ్రామ్యాన్పశూ ల
భంతే । ప్రారణ్యాన్థ్సృజంతి । పాప్మనోపహత్యై ॥ ౭౬ ॥

అశ్వస్య వ్యావృత్త్యై ప్రీణీచ ॥ ౧౮ ॥

రాజ్జుదాలమగ్నిష్ఠం మినోతి । భ్రూణహత్యాయా అప
హత్యై । పౌతుద్రవావభితో భవతః । పుణ్యస్యగంధస్యావరుద్ధ్యై ।
భ్రూణహత్యామేవాస్మాదపహత్య । పుణ్యేనగంధేనోభయతః పరి
గృహ్ణాతి । షడ్బైల్వా భవంతి । బ్రహ్మవర్చసస్యావరుద్ధ్యై । ష

ష్ఠాదిరాః । తేజసావరుద్ధ్యై ॥ ౧౧ ॥ షట్ప్రాలాశాః । స్తోమ
ప్రీథపాత్యావరుద్ధ్యై । ఏకవిꣳశతిస్సంపద్యంతే । ఏకవిꣳశతిర్వై
దేవలోకాః । ద్వాదశమాసాః పంచర్తవః । త్రయఇమేలోకాః ।
అసావాదిత్య ఏకవిꣳశః । ఏషసువర్గోలోకః । సువర్గస్య లోక
స్య సమష్ట్యై । శతంపశవో భవంతి ॥ ౧౨ ॥ శతాయుః పురు
ష శ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । సర్వంవా
అశ్వమేధాప్నోతి । అపరిమితాభవంతి । అపరిమితస్యావరుద్ధ్యై ।
బ్రహ్మవాదినో వదంతి । కస్మాత్సత్యాత్ । దక్షిణతోన్యేషాం ప
శూనామవద్యంతి । ఉత్తరతోశ్వస్యేతి । వారుణో వా అశ్వః ।
ఏషా వై వరుణస్య దిక్ । స్వాయామేవాస్య దిశ్యవద్యతి ।
యదితరేషాం పశూనామవద్యతి । శతదేవత్యం తేనావరుంధే ।
చితేగ్నావధివైతసే కటేశ్వంచినోతి । అప్సుయోనిర్వా అశ్వః ।
అప్సుజో వేతసః । స్వఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి । పురస్తా
త్ప్రత్యంచం తూపరం చినోతి । పశ్చాత్ప్రాచీనం గోమృ
గమ్ ॥ ౨౦ ॥ ప్రాణాపానావేవాస్మింత్సమ్యంచౌదధాతి ।
అశ్వంతూపరంగోమృగమితి సర్వꣳహుతఏతాం జుహోతి । ఏషాం
లోకానామభిజిత్యై । ఆత్మన్వాభిజుహోతి । సాత్మానమేవైనꣳస
తనుంకరోతి । సాత్మాముష్మింల్లోకే భవతి । యఏవంవేద । అథో
వపోద్రైవ ధారాం తేనావరుంధే । క్లుతదారాయుష్మాహా బగీవ
[illegible] । సంవత్సరో వా [illegible] । పరివత్స

రో బలీవర్దః । సంవత్సరాదేవ పరివత్సరాదాయురవరున్ధే । ఆ
యురేవాస్మిన్దధాతి । తస్మాదశ్వమేధయాజీ జరసా విస్రసామం
లోకమేతి ॥ ౧౧ ॥ తేజసోఽవరుద్ధ్యై భవన్త్యశ్వో గోమృగకపి
ఞ్జలవర్ణశ్చత్వారిం ॥ ౨౦ ॥

ఏకవిగ్ంశోఽగ్నిర్భవతి । ఏకవిగ్ంశస్తోమః । ఏకవిగ్ంశ
తిరూప్యాః । యథా వా అశ్వా వర్ షభా వా వృషాణస్సగ్ంస్ఫురే
రన్ । ఏవమేతథ్స్తోమాస్సగ్ంస్ఫురంతే । యదేకవిగ్ంశాః ।
తే యజ్ఞస్స్ఫుచ్ఛేరన్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః । ద్వాదశ ఏవా
గ్నిస్స్యాదిత్యాహుః । ద్వాదశస్తోమః ॥ ౧౨ ॥ ఏకాదశ యూ
పాః । యద్ద్వాదశోఽగ్నిర్భవతి । ద్వాదశమాసాస్సంవథ్సరః । సం
వత్సరేణైవాస్మా అన్నమవరుంధే । యద్దశ యూపా భవంతి । ద
శాక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరాజైవాన్నాద్యమవరుం
ధే । య ఏకాదశః । స్తన ఏవాస్యై సః ॥ ౧౩ ॥ దుహ ఏవైనాం
తేన । తదాహుః । యద్ద్వాదశోఽగ్నిస్స్యాద్ద్వాదశస్తోమ ఏకాద
శ యూపాః । యథా స్థూరిణా యాయాత్ । తాదృక్తత్ । ఏక
విగ్ంశ ఏవాగ్నిస్స్యాదిత్యాహుః । ఏకవిగ్ంశస్తోమః । ఏకవిగ్ం
శతిర్యూప్యాః । యథా ప్రష్టిభిర్యాతి । తాదృగేనతత్ ॥ ౧౪ ॥
యో వా అశ్వమేధే త్రిస్రః కకుభో వేద । కకుద్ధ రాజ్ఞాం భవతి । ఏక
విగ్ంశోఽగ్నిర్భవతి । ఏకవిగ్ంశస్తోమః । ఏకవిగ్ంశతిర్యూప్యాః ।
ఏతా వా అశ్వమేధే తిస్రః కకుభః । య ఏవం వేద । కకుద్ధ రాజ్ఞాం

భవతి । యో వా అశ్వమేధే త్రీణి శీర్షాణి వేద । శిరో హ రాజ్ఞాం భ
వతి । ఏకవిగ్ంశోఽగ్నిర్భవతి । ఏకవిగ్ంశ స్తోమః । ఏకవిగ్ంశతి
ర్యూపాః । ఏతాని వా అశ్వమేధే త్రీణి శీర్షాణి । య ఏవం వేద ।
శిరో హ రాజ్ఞాం భవతి ॥ ౮౫ ॥ ద్వాదశస్తోమస్యైవ తచ్ఛి
రో హ రాజ్ఞాం భవతి షట్చ ॥ ౨౧ ॥

దేవా వా అశ్వమేధే పవమానే । సువర్గం లోకం న ప్రా
జానన్ । తమశ్వః ప్రాజానాత్ । యదశ్వమేధ అశ్వేన మేధ్యే
నోదంచో బహిష్పవమానగ్ం సర్పంతి । సువర్గస్య లోకస్య ప్ర
జ్ఞాత్యై । న వై మనుష్యస్సువర్గం లోకమంజసా వేద । అశ్వో వై సువ
ర్గం లోకమంజసా వేద । యదుద్గాతోద్గాయేత్ । యథాఽక్షేత్రజ్ఞో
ఽన్యేన పథా ప్రతిపాదయేత్ । తాదృక్తత్ ॥ ౮౬ ॥ ఉద్గాతా
రముపరుధ్య । అశ్వముద్గీథాయ వృణీతే । యథా క్షేత్రజ్ఞోఽంజసా
నయతి । ఏవమేవైనమశ్వస్సువర్గం లోకమంజసా నయతి । పు
చ్ఛమన్వారభంతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । హింకరో
తి । సామైవాకః । హింకరోతి । ఉద్గీథ ఏవాస్య సః ॥ ౮౭ ॥ వ
డబా ఉపరుంధంతి । మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై । అథో యథోపగా
తార ఉపగాయంతి । తాదృగేవ తత్ । ఉదగాసీదశ్వో మేధ్య ఇ
త్యాహ । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । ప్రజాపతిరుద్గీథః । ఉద్గీథమే
వావరుంధే । అథో ఋక్సామయోరేవ ప్రతితిష్ఠతి । హిరణ్యేనోపా
కరోతి । జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్ । జ్యోతిరేవ ముఖతో దధాతి ।

యజమానేచ ప్రజాసుచ । అథో హిరణ్యజ్యోతి రేవ యజమా నస్సువర్గం లోకమేతి ॥ ౬౬ ॥ తత్సద్ఉపాకరోతిచ తాద్వరిచ ॥౭౭॥

పురుషో వై యజ్ఞః । యజ్ఞః ప్రజాపతిః । యదశ్వపశూన్ని యుంజంతి । యజ్ఞాదేవ తద్యజ్ఞం ప్రయుజ్తే । అశ్వం తూపరం గోమృగమ్ । తానగ్నిష్ఠఆలభతే । సేనాముఖమేవ తత్సగ్ంశ్య తి । తస్మాద్రాజముఖం భీష్మంభావుకమ్ । ఆగ్నేయం కృష్ణగ్రీవం పురస్తాల్లలాటే । పూర్వాగ్నిమేవతంకురుతె ॥ ౮౯ ॥ తస్మా త్పూర్వాగ్నిం పురస్తాథ్స్థాపయంతి । పౌష్ణమన్వంచమ్ । అన్నం వై పూషా । తస్మాత్పూర్వాగ్నా వాహార్యమాహరంతి । ఐంద్రా పౌష్ణముపరిష్టాత్ । ఐంద్రో వై రాజన్యోఽన్నం పూషా । అన్నా ద్యేనైవైనముభయతః పరిగృహ్ణాతి । తస్మాద్రాజన్యోఽన్నాదో భా వుకః । ఆగ్నేయా కృష్ణగ్రీవా బాహువోః । బాహువోరేవవీర్యం ధత్తే ॥ ౯౦ ॥ తస్మాద్రాజన్యో బాహుబలీ భావుకః । త్వాష్ట్రౌ లోమశసక్థౌ సక్థ్యోః । సక్థ్యోరేవ వీర్యం ధత్తె । తస్మాద్రాజన్య ఊరుబలీ భావుకః । శితిపృష్ఠౌ బార్హస్పత్యౌ పృష్ఠే । బ్రహ్మ వర్చసమేవోపరిష్టాద్ధత్తె । అథోకవచే ఏవైతే అభితః పర్యూహతే। తస్మాద్రాజన్యస్సన్నద్ధో వీర్యం కరోతి । ధాత్రె పృషో దరమ ధస్తాత్ । ప్రతిష్ఠామేవైతాం కురుతె । అథో ఇయం వై ధాతా । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । సౌర్యం బలక్షం పుచ్ఛే । ఉత్సేధమేవ తంకురుతే । తస్మాదుత్సేధం భయాప్రజా అభిసగ్ంశ్రయంతి ॥౯౧॥

కుర్వతే ధత్తే కుర్వతే పంచ చ ॥ ౨౩ ॥

స్రాంగ్రహాణ్య చతుష్టయ్యో వై యజ్ఞపితుశ్చత్వా రో యథానిరుక్తం ప్రజాపతయేత్వా యథాప్రోక్షితం ప్రభూరాహ ప్రజాపతిరకామయతాశ్వమేధేన ప్రజాపతిర్నకిఞ్చ నసామిత్రమాబ్రహ్మణ ప్రజాపతిర్దేవేభ్యః ప్రజాపతీ రక్షాగ్ంసి ప్రజాపతిమీప్సతి విభూరశ్వనామాన్యంభాగ్ం సేక్య యాఁపో రాజ్ఞుదాలమేకవిగ్ంశో దేవాః పురుషస్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥

స్రాంగ్రహాణ్య తస్మాదశ్వమేధయాజీ యత్పరిమితాయ ద్వ్యజ్ఞముఖే వా దీక్షాం దైవానైవ త్రయఇమే పితాయ ప్రా ప్రా వా వై వాస్మింస్తస్మాద్రాజన్య ఏకనవతిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

అష్టమ ప్రపాఠక స్సమాప్తః.

॥ నవమప్రపాఠక ప్రారమ్భః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । సోఽస్మాత్సృష్టోఽపాక్రామత్ । తమష్టాదశిభిరనుప్రాయుఙ్క్త । తమాప్నోత్ । తమాప్త్వాష్టాదశిభిరవారున్ధ । యదష్టాదశిన ఆలభ్యన్తే । యజ్ఞమేవ తైరాప్త్వా యజమానోఽవరున్ధే । సంవత్సరస్యైతా వై ప్రతిమా । యదష్టాదశినః । [illegible] ॥ ౧ ॥ సం

వథ్సరోఽష్టాదశః । యదష్టాదశిన ఆలభ్యంతే । సంవథ్సరమేవ తై
రాప్త్వా యజమానోఽవరుంధే । అగ్నిష్ఠేనాన్యాన్పశూనుపాకరోతి ।
ఇతరేషామయూపేష్వష్టాదశినో జామిత్వాయ । నవనవాలభ్యంతే
సవీర్యత్వాయ । యదారణ్యైస్సగ్గ్ంస్థాపయేత్ । వ్యవస్యేతాం
పితాపుత్రౌ । వ్యధ్వానః క్రామేయుః । విదూరంగ్రామయో
ర్గ్రామాంతౌ స్యాతామ్ ॥ ౨ ॥ ఋక్షీకాః పురుషవ్యాఘ్రాః
పరిమోషిణ ఆవ్యాధినీస్తస్కరా అరణ్యేష్వాజాయేరన్ । తదా
హుః । అపశవో వా ఏతే । యదారణ్యాః । యదారణ్యైస్సగ్గ్ం
స్థాపయేత్ । క్షిప్రే యజమానమరణ్యం మృతగ్ం హరేయుః ।
అరణ్యాయతనా హ్యారణ్యాః పశవ ఇతి । యత్పశూన్నాలభేత । అ
నవరుద్ధా అస్య పశవస్స్యుః । యత్పర్యగ్నికృతానుథ్సృజేత్ ॥
యజ్ఞవేశసం కుర్యాత్ । యత్పశూనాలభతే । తేనైవ పశూనవరుం
ధే । యత్పర్యగ్నికృతానుథ్సృజతి యజ్ఞవేశసాయ । అవరుద్ధా
అస్య పశవో భవంతి । న యజ్ఞవేశసం భవతి । న యజమానమరణ్యం
మృతగ్ం హరంతి । గ్రామ్యైస్సగ్గ్ం స్థాపయతి । ఏతే వై పశవః
క్షేమో నామ । సం పితాపుత్రావవస్యతః । సమధ్వానః క్రామ
న్తి । సమంతికం గ్రామయోర్గ్రామాంతౌ భవతః । నర్క్షీకాః
పురుషవ్యాఘ్రాః పరిమోషిణ ఆవ్యాధినీస్తస్కరా అరణ్యేష్వా
జాయంతే ॥ ౪ ॥ ఋతవస్స్యాతాముథ్సృజేథ్స్యత్రిగ్ంశచ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిరకామయతోభౌ లోకావవరుంధీయేతి । సప్త

తానుభయాన్పశూనపశ్యత్ । గ్రామ్యాగ్ంశ్చారణ్యాగ్ం
శ్చ । తానాలభత । తైర్వై స ఉభౌ లోకావవారుంధ । గ్రామ్యై
రేవ పశుభిరిమం లోకమవారుంధ । ఆరణ్యైరముమ్ । యద్గ్రా
మ్యాన్పశూనాలభతే । ఇమమేవ తైర్లోకమవరుంధే । యదార
ణ్యాన్ ॥ ౫ ॥ అముం తైః । అనవరుద్ధో వా ఏతస్య సంవత్సర ఇ
త్యాహుః । య ఇత ఇతశ్చాతుర్మాస్యాని సంవత్సరం ప్రయుఙ్క్త
ఇతి । ఏతావాన్వై సంవత్సరః । యచ్చాతుర్మాస్యాని । యదే
తే చాతుర్మాస్యాః పశవ ఆలభ్యంతే । ప్రత్యక్షమేవ తైస్సంవత్స
రం యజమానోఽవరుంధే । వి వా ఏష ప్రజయా పశుభిరృధ్యతే ।
యస్సంవత్సరం ప్రయుఙ్క్తే । సంవత్సరస్సువర్గో లోకః ॥ ౬ ॥
సువర్గంతు లోకం నాపరాధ్నోతి । ప్రజా వై పశవ ఏకాదశినీ ।
యదేత ఏకాదశినాః పశవ ఆలభ్యంతే । సాక్షాదేవ ప్రజాం పశూ
న్యజమానోఽవరుంధే । ప్రజాపతిర్విరాజమసృజత । సాసృష్టాశ్వ
మేధం ప్రావిశత్ । తాం దశభిరను ప్రాయుఙ్క్త । తామాప్నో
త్ । తామాప్త్వా దశభిరవారుంధ । యద్దశిన ఆలభ్యంతే ॥ ౭ ॥
విరాజమేవ తైరాప్త్వా యజమానోఽవరుంధే । ఏకాదశ దశత ఆల
భ్యంతే । ఏకాదశాక్షరా త్రిష్టుప్ । త్రైష్టుభాః పశవః । పశూ
నేవావరుంధే । వైశ్వదేవో వా అశ్వః । నానాదేవత్యాః పశవో
భవంతి । అశ్వస్య సర్వత్వాయ । నానారూపా భవంతి । తస్మా
న్నానారూపాః పశవః । బహురూపా భవంతి । తస్మాద్బహురూ

పాఙ్క్తపశవస్పశ్వవరుద్ధ్యై ॥ ౯ ॥ ఆరణ్యాఁల్లోకోద్దశిన ఆలభ్యన్తే వానారూః పాఙ్క్తపశవో ద్వే చ ॥ ౨ ॥

అస్మై వై లోకాయ గ్రామ్యాః పశవ ఆలభ్యన్తే । అముష్మా ఆరణ్యాః । యద్గ్రామ్యాన్పశూనాలభతే । ఇమమేవ తైర్లోకమవరున్ధే । యదారణ్యాన్ । అముం తైః । ఉభయాన్పశూనాలభతే । గ్రామ్యాగ్ంశ్చారణ్యాగ్ంశ్చ । ఉభయోర్లోకయోరవరుద్ధ్యై । ఉభయాన్పశూనాలభతే ॥ ౯ ॥ గ్రామ్యాగ్ంశ్చారణ్యాగ్ంశ్చ । ఉభయస్యాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । ఉభయాన్పశూనాలభతే । గ్రామ్యాగ్ంశ్చారణ్యాగ్ంశ్చ । ఉభయేషాం పశూనామవరుద్ధ్యై । త్రయస్త్రయో భవన్తి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యై । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కస్మాత్సత్యాత్ ॥ ౧౦ ॥ అస్మిఁల్లోకే బహవః కామా ఇతి । యత్పశూన్నానా దేవతాభ్యో నానా పశవ ఆలభ్యన్తే । అస్మిన్నేవ తల్లోకే కామాం దధాతి । తస్మాదస్మిఁల్లోకే బహవః కామాః । త్రయాణాం త్రయాణాగ్ం సహ వపా జుహోతి । త్రివృతో వై దేవాః । త్రివృత ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యై । ఏషాం లోకానాం క్లృప్త్యై । పర్యగ్నికృతానారణ్యానుత్సృజన్త్యహిగ్ంసాయై ॥ ౧౧ ॥ అవరుద్ధ్యా ఉభయాన్పశూనాలభతే సత్యాదహిగ్ంసాయై ॥ ౩ ॥

యుఞ్జన్తి బ్రధ్నమిత్యాహ । అసౌ వా ఆదిత్యో బ్రధ్నః ।

ఆదిత్యమేవాస్మై యునక్తి । అరుషమిత్యాహ । అగ్నిర్వా అరుషః । అగ్నిమేవాస్మై యునక్తి । చరంతమిత్యాహ । వాయుర్వై చరన్న్ । వాయుమేవాస్మై యునక్తి । పరితస్థుష ఇత్యాహ ॥ ౧౨ ॥ ఇమే వై లోకాః పరితస్థుషః । ఇమానేవాస్మై లోకాన్యునక్తి । రోచంతే రోచనా దివీత్యాహ । నక్షత్రాణి వై రోచనా దివి । నక్షత్రాణ్యేవాస్మై రోచయతి । యుంజంత్యస్య కామ్యేత్యాహ । కామానేవాస్మై యునక్తి । హరీ విపక్షసేత్యాహ । ఇమౌ వై హరీ విపక్షసా । ఇమావేవాస్మై యునక్తి ॥ ౧౩ ॥ శోణా ధృష్ణూ నృవాహసేత్యాహ । అహోరాత్రే వై నృవాహసా । అహోరాత్రే ఏవాస్మై యునక్తి । ఏతే ఏవాస్మై దేవతే యునక్తి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । కేతుం కృణ్వన్నకేతవ ఇతి ధ్వజం ప్రతిముంచతి । యశ ఏవైనగ్ం రాజ్ఞాంగమయతి । జీమూతస్యేవ భవతి ప్రతీకమిత్యాహ । యథా యజురేవైతత్ । యే తే పంథానః సవితః పూర్వ్యాస ఇత్యధ్వర్యుర్యజమానం వాచయత్యభిజిత్యై ॥ ౧౪ ॥ పరా వా ఏతస్య యజ్ఞ ఏతి । యస్య పశురుపాకృతోఽన్యత్ర వేద్యా ఏతి । ఏతగ్ం స్తోతరేతేన పథా పునరశ్వమావర్తయాసి న ఇత్యాహ । వాయుర్వై స్తోతా । వాయుమేవాస్య పరస్తాద్దధాత్యావృత్త్యై । యథా వై హవిషో గృహీతస్య స్కందతి । ఏవం వా ఏతదశ్వస్య స్కందతి । యదస్యోపాకృతస్య లోమాని శీయంతే । యద్వాలేషు కాచానావయంతి । లోమాన్యేవాస్య తత్సంభరంతి ॥ ౧౫ ॥ భూ

ఋభ్వప్రసున్వదితి ప్రాజాపత్యాభిరావయన్తి । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । స్వయైవైనం దేవతయా సమర్ధయన్తి । భూరితి మహిషీ । భువనితి వావాతా । సువరితి పరివృక్తీ । ఏషాం లోకానామభిజిత్యై । హిరణ్యయాః కాచా భవన్తి । జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్ । రాష్ట్రమశ్వమేధః ॥ ౧౬ ॥ జ్యోతిశ్చైవాస్మై రాష్ట్రం చ సమీచీ దధాతి । సహస్రం భవన్తి । సహస్రసంమితస్సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై । అప వా ఏతస్మాత్తేజ ఇన్ద్రియం పశవశ్శ్రీః క్రామన్తి । యో ఽశ్వమేధేన యజతే । వసవస్త్వాం జన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసేతి మహిష్యభ్యనక్తి । తేజో వా ఆజ్యమ్ । తేజో గాయత్రీ । తేజసైవాస్మై తేజోఽవరున్ధే ॥ ౧౭ ॥ రుద్రాస్త్వాం జన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసేతి వావాతా । తేజో వా ఆజ్యమ్ । ఇన్ద్రియం త్రిష్టుప్ । తేజసైవాస్మా ఇన్ద్రియమవరున్ధే । ఆదిత్యాస్త్వాం జన్తు జాగతేన ఛన్దసేతి పరివృక్తీ । తేజో వా ఆజ్యమ్ । పశవో జగతీ । తేజసైవాస్మై పశూనవరున్ధే । పత్న్యో ఽభ్యఞ్జన్తి । శ్రియా వా ఏతద్రూపమ్ ॥ ౧౮ ॥ యత్పత్నయః । శ్రియమేవాస్మిన్తద్దధతి । నాస్మాత్తేజ ఇన్ద్రియం పశవశ్శ్రీరపక్రామన్తి । లాజీం౩ ఛాచీం౩ యశో మమా౩ ఇత్యతిరిక్తమన్నమశ్వాయోపాహరన్తి । ప్రజామేవాన్నాదీం కుర్వతే । ఏతద్వా అన్నమత్తైతదన్నమద్ధి ప్రజాపతిరిత్యాహ । ప్రజాయామేవాన్నాద్యం దధతే । యద్దివా వజిఘ్రేత్ ।

ఽగ్నిస్సప్తసురాసీదిత్యవఘ్రాపయేత్ । అవహైవజిఘ్రతి । ఆక్రాన్
వాజీక్రమైరత్యక్రమీద్వాజీ ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ సధస్థ మిత్యశ్వ
మనుమంత్రయతే । ఏషాం లోకానామభిజిత్యై । సమిద్ధో అంజన్
కృదరం మతీనామిత్యశ్వస్యాప్రియో భవంతి సరూపత్వాయ ॥ ౧౯॥

పరిత్రిష్టుప్ ఇత్యాహేమ ఏవాస్మై యునక్త్యభిజిత్యై భరం
త్యశ్వమేధో రుంధే రూపం జిఘ్రతి త్రీణి చ ॥ ౪ ॥

తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృధ్యతే । యోఽశ్వమేధే
న యజతే । హోతా చ బ్రహ్మా చ బ్రహ్మోద్యం వదతః ।
తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । దక్షిణతో బ్ర
హ్మా భవతి । దక్షిణత ఆయతనో వై బ్రహ్మా । బార్హస్పత్యో వై బ్ర
హ్మా । బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణో
ర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః । ఉత్తరతో హోతా భవతి ॥ ౨౦ ॥ ఉ
త్తరత ఆయతనో వై హోతా । ఆగ్నేయో వై హోతా । తేజో వా
అగ్నిః । తేజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి । తస్మాదుత్తరోర్ధస్తేజస్వి
తరః । యూపమభితో వదతః । యజమానదేవత్యో వై యూపః ।
యజమానమేవ తేజసా చ బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । కిగ్ం
స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ । ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః ॥
దివ మేవ వృష్టి మవరుంధే । కిగ్ం స్విదాసీద్బృహద్వయ ఇత్యా
హ । అశ్వో వై బృహద్వయః । అశ్వమేవావరుంధే । కిగ్ం స్వి
దాసీత్పిశంగిలేత్యాహ । రాత్రిర్వై పిశంగిలా । రాత్రిమేవావ

రున్ధే । కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ । శ్రీర్వై పిలిప్పిలా । అ
న్నాద్యమేవావరున్ధే ॥ ౨౨ ॥ కస్స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ । అ
సౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి । తేజ ఏవావరున్ధే । క ఉస్విజ్జాయతే
పునరిత్యాహ । చన్ద్రమా వై జాయతే పునః । ఆయురేవావరున్ధే ।
కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ । అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజ
మ్ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే । కిగ్ంస్విదావపనం మహది
త్యాహ ॥ ౨౩ ॥ అయం వై లోక ఆవపనం మహత్ । అస్మిన్నే
వ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । పృచ్ఛామి త్వా పరమన్తం పృథివ్యా ఇత్యా
హ । వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః । వేదిమేవావరున్ధే । పృచ్ఛా
మి త్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ । యజ్ఞో వై భువనస్య నాభిః । య
జ్ఞమేవావరున్ధే । పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ ।
సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః । సోమపీథమేవావరున్ధే । పృ
చ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ । బ్రహ్మ వై వాచః పరమం
వ్యోమ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే ॥ ౨౪ ॥

హోతా భవత్త్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిరన్నాద్యమేవావ
రున్ధే మహదిత్యాహ సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేత శ్చత్వారి చ ॥

అప వా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి । యోఽశ్వమేధేన
యజతే । ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహేతి సంజ్ఞప్యమా
న ఆహుతీర్జుహోతి । ప్రాణానేవాస్మిన్దధాతి । నాస్మాత్ప్రా
ణా అపక్రామన్తి । అవన్తీః స్థావన్తీస్త్వావన్తు । ప్రియం త్వా ప్రి

యానామ్। వర్షిష్ఠమాప్యానామ్। నిధీనాం త్వా నిధిపతిꣳం
హవామహే వసో మమేత్యాహ। అప్యేవాస్మై తద్ధ్నువతే ॥ ౨౫ ॥
అథో ధ్రువన్త్యేవైనమ్। అథో న్యేవాస్మై హ్నువతే। త్రిః పరియం
తి। త్రయ ఇమే లోకాః। ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యో ధువతే। త్రిః
పునః పరియంతి। షట్థ్సంపద్యంతే। షడ్వా ఋతవః। ఋతు
భిరేవైనం ధువతే। అప వా ఏతేభ్యః ప్రాణాః క్రామంతి ॥ ౨౬ ॥
యే యజ్ఞే ధువనం తన్వతే। నవకృత్వః పరియంతి। నవ వై పురు
షే ప్రాణాః। ప్రాణానేవాత్మం దధతే। నైభ్యః ప్రాణా అప
క్రామంతి। అంబే అంబాల్యంబిక ఇతి పత్నీముదానయతి। అహ్వ
త ఏవైనామ్। సుభగే కాంపీలవాసినీత్యాహ। తప ఏవైనాముప న
యతి। సువర్గే లోకే సంప్రోర్ణ్వాథామిత్యాహ ॥ ౨౭ ॥ సు
వర్గమేవైనాం లోకం గమయతి। ఆహమజాని గర్భధమా త్వమజా
సి గర్భధమిత్యాహ। ప్రజా వై పశవో గర్భః। ప్రజామేవ ప
శూనాత్మం ధత్తే। దేవా వా అశ్వమేధే పవమానే। సువర్గం లో
కం న ప్రాజానన్న్। తమశ్వః ప్రాజానాత్। యదశ్వేన సూచీభిర
సిపథాన్కల్పయంతి। సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై। గాయ
త్రీ త్రిష్టుబ్జగతీత్యాహ ॥ ౨౮ ॥ యథాయజురేవైతత్। త్రయ్యః
సూచ్యో భవంతి। అయస్మయ్యో రజతా హరిణ్యః। అస్య
వై లోకస్య రూపమయస్మయ్యః। అంతరిక్షస్య రజతాః। దివో
హరిణ్యః। దిశో వా అయస్మయ్యః। అవాంతరదిశా రజతాః।

ఊర్ధ్వా హరిణ్యః । దిశ ఏవాస్మై కల్పయతి । కస్త్వాచ్ఛ్యతి కస్త్వా విశాస్తీత్యాహాహోహగ్ం పాహై ॥ ౨౯ ॥ హృన్నవత్రైకాశ్రీసుం ఋత్వ్యాత్వార్తవ్రధామిత్యాహ జగతీత్యాహ కల్పయత్యేకంచ ॥ ౬ ॥

అపవా ఏతస్మాచ్ఛ్రీ రాష్ట్రం క్రామతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే । ఊర్ధ్వామేనాముచ్ఛ్రయతాదిత్యాహ । శ్రీర్వై రాష్ట్రమశ్వమేధః । శ్రియమేవాస్మై రాష్ట్రమూర్ధ్వముచ్ఛ్రయతి । వేణుభారం గిరావితీత్యాహ । రాష్ట్రం వై భారః । రాష్ట్రమేవాస్మై పర్యూహతి । అథాస్యై మధ్యమేధతామిత్యాహ । శ్రీర్వై రాష్ట్రస్య మధ్యమ్ ॥ ౩౦ ॥ శ్రియమేవావరుంధే । శీతే వాతే పునన్నివేత్యాహ । క్షేమో వై రాష్ట్రస్య శీతో వాతః । క్షేమమేవావరుంధే । యద్ధరిణీ యవమత్తీత్యాహ । విడ్వై హరిణీ । రాష్ట్రం యవః । విశం చైవాస్మై రాష్ట్రం చ సమీచీ దధాతి । న పుష్టం పశు మన్యత ఇత్యాహ । తస్మాద్రాజా పశూన్న పుష్యతి ॥ ౩౧ ॥ శూద్రా యదర్యజారా న పోషాయ ధనాయతీత్యాహ । తస్మాద్వైశీపుత్రం నాభిషించంతే । ఇయం యకా శకుంతికేత్యాహ । విడ్వై శకుంతికా । రాష్ట్రమశ్వమేధః । విశం చైవాస్మై రాష్ట్రంచ సమీచీ దధాతి । ఆహలమితి సర్పతీత్యాహ । తస్మాద్రాష్ట్రాయ విశస్సర్పంతి । ఆహతం గభే పస ఇత్యాహ । విడ్వై గభః ॥ ౩౨ ॥ రాష్ట్రం పసః । రాష్ట్రమేవ విశ్యాహంతి । తస్మాద్రాష్ట్రం విశం ఘాతుకమ్ । మాతా చ తే పితా చ త ఇత్యాహ । ఇయం వై మా

తా । అసౌ పితా । ఆభ్యామేవైనం పరిదదాతి । అగ్రం వృక్షస్య
రోహతీత్యాహ । శ్రీర్వై వృక్షస్యాగ్రమ్ । శ్రియమేవావరుం
ధే ॥ ౩౩ ॥ ☞ ప్రసులామీతి తే పితా గర్భే ముష్టిమతగ్ంసయదిత్యా
హ । విడ్వై గర్భః । రాష్ట్రం ముష్టిః । రాష్ట్రమేవ విశ్యాహం
తి । తస్మాద్రాష్ట్రం విశం ఘాతుకమ్ । అథవా ఏతేభ్యః ప్రా
ణాః క్రామంతి । యే యజ్ఞేన పూతం వదంతి । దధిక్రావ్ణ్ణో అకా
రిషమితి సురభిమతీమృచం వదంతి । ప్రాణా వై సురభయః । ప్రా
ణానేవాత్మందధతే । నైభ్యః ప్రాణా అపక్రామంతి । ఆపో హి
ష్ఠా మయోభువ ఇత్యద్భిర్మార్జయంతే । ఆపో వై సర్వా దేవతాః ।
దేవతాభిరేవాత్మానం పవయంతే ॥ ౩౪ ॥ రాష్ట్రస్య మూర్ధన్యం పు
ష్యతి గర్భోరుంధే దధతే చత్వారి చ ॥ ౭ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజాస్సృష్ట్వా ప్రేణానుప్రావిశత్ । తా
భ్యః పునస్సంభవితుం నాశక్నోత్ । సోఽబ్రవీత్ । ఋధ్నవదిత్సః ।
యో మేతః పునస్సంభరదితి । తం దేవా అశ్వమేధేనైవ సమభరన్ ।
తతో వై త ఆర్ధ్నువన్ । యోఽశ్వమేధేన యజతే । ప్రజాపతిమేవ
సంభరత్యృధ్నోతి । పురుషమాలభతే ॥ ౩౫ ॥ వైరాజో వై
పురుషః । విరాజమేవాలభతే । అథో అన్నం వై విరాట్ । అన్న
మేవావరుంధే । అశ్వమాలభతే । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । ప్ర
జాపతిమేవాలభతే । అథో శ్రీర్వా ఏకశఫమ్ । శ్రియమేవావరు
ంధే । గామాలభతే ॥ ౩౬ ॥ యజ్ఞో వై గౌః । యజ్ఞమేవాలభతే ।

అథో అన్నం వై గావః । అన్నమేవావరుంద్ధే । అజావీ ఆలభతే భూ-
మ్నే । అథో పుష్టిర్వై భూమా । పుష్టిమేవావరుంద్ధే । పర్యగ్ని-
కృతం పురుషం చారణ్యాగ్ంశ్చోత్సృజంత్యహిగ్ంసాయై । ఉ-
భౌ వా ఏతౌ పశూ ఆలభ్యేతే । యశ్చావమో యశ్చ పరమః । తే-
ష్వోభయే యజ్ఞే బద్ధాః । అభీష్టా అభిప్రీతాః । అభిజితా అభిహు-
తా భవంతి । నైనం దంక్ష్ణవః పశవో యజ్ఞే బద్ధాః । అభీష్టా అభిప్రీ-
తాః । అభిజితా అభిహుతా హిగ్ంసంతి । యోఽశ్వమేధేన యజ-
తే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౩౭ ॥ లభతే గా మాలభతే పర-
మో ష్టౌ చ ॥ ౮ ॥

ప్రథమేన వా ఏష స్తోమేన రాధ్వా । చతుష్టోమేన కృతే-
నాయానాముత్తరేఽహన్ । ఏకవిగ్ంశే ప్రతిష్ఠాయాం ప్రతితిష్ఠతి ।
ఏకవిగ్ంశాత్ప్రతిష్ఠాయా ఋతూనన్వారోహతి । ఋతవో వై
పృష్ఠాని । ఋతవస్సంవత్సరః । ఋతుష్వేవ సంవత్సరే ప్రతిష్ఠా-
య । దేవతా అభ్యారోహతి । శక్వరయః పృష్ఠం భవంత్యన్యద-
న్యచ్ఛందః । అన్యేఽన్యే వా ఏతే పశవ ఆలభ్యంతే ॥ ౩౮ ॥ ఉ-
తేవ గ్రామ్యాః । ఉతేవారణ్యాః । అహరేవ రూపేణ సమర్ధయ-
తి । అథో అహ్న ఏవైష బలిహ్రియతే । తదాహుః । అపశవో
వా ఏతే । యదజావయశ్చారణ్యాశ్చ । ఏతే వై సర్వే పశవః ।
యద్గవ్యా ఇతి । గవ్యాన్పశూనుత్తమేఽహన్నాలభతే ॥ ౩౯ ॥
తేనైవోభయాన్పశూనవరుంధే । ప్రాజాపత్యా భవంతి । అనభి-

జితస్యాభిజిత్యై । సౌరీర్నవ శ్వేతా వశా అనూబన్ధ్యా భవన్తి । అన్తత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే । సోమాయ స్వరాజ్ఞేఽనోవాహావనడ్వాహావితి ద్వన్ద్వినః పశూనాలభతే । అహోరాత్రాణామభిజిత్యై । పశుభిర్వా ఏష వ్యృధ్యతే । యోఽశ్వమేధేన యజతే । ఛగలం కల్మాషం కికిదీవిం విదీగయమితి త్వాష్ట్రాన్ పశూనాలభతే । పశుభిరేవాత్మానగ్ం సమర్ధయతి । ఋతుభిర్వా ఏష వ్యృధ్యతే । యోఽశ్వమేధేన యజతే । పిశఙ్గాస్త్రయో వాసన్తా ఇత్యృతుపశూనాలభతే । ఋతుభిరేవాత్మానగ్ం సమర్ధయతి । ఆ వా ఏష పశుభ్యో వృశ్చ్యతే । యోఽశ్వమేధేన యజతే । పర్యగ్నికృతానుత్సృజన్త్యవ్రస్కాయ ॥ ౪౦ ॥ లభ్యన్తే లభతే త్వాష్ట్రాన్పశూనాలభతే౽ష్టౌ చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిరకామయత మహానన్నాదః స్యామితి । స ఏతావశ్వమేధే మహిమానావపశ్యత్ । తావగృహ్ణీత । తతో వై స మహానన్నాదోఽభవత్ । యః కామయేత మహానన్నాదః స్యామితి । స ఏతావశ్వమేధే మహిమానౌ గృహ్ణీత । మహానేవాన్నాదో భవతి । యజమానదేవత్యా వై వపా । రాజా మహిమా । యద్వపాం మహిమ్నోభయతః పరియజతి । యజమానమేవ రాజ్యేనోభయతః పరిగృహ్ణాతి । పురస్తాత్స్వాహాకారా వా అన్యే దేవాః । ఉపరిష్టాత్స్వాహాకారా అన్యే । తే వా ఏతేఽశ్వమేధ ఏవోభయే౽వరుధ్యన్తే । యద్వపాం మహిమ్నోభయతః పరియజతి ।

తానేవోభయాన్ప్రీణాతి ॥ ౪౧ ॥ పరియజతి పట్చ ॥ ౧౫ ॥

వైశ్వదేవో వా అశ్వః । తం యత్ప్రాజాపత్యం కుర్యాత్ । యా దేవతా అపిభాగాః । తా భాగధేయేన వ్యర్ధయేత్ । దేవతాభ్యస్సమదం దధ్యాత్ । స్వగాం దగ్ంష్ట్రాభ్యాం మండూకాం జంభ్యేభిరితి । ఆజ్యమవదానం కృత్వా ప్రతిసంఖ్యాయమాహుతీర్జుహోతి । యా ఏవ దేవతా అపిభాగాః । తా భాగధేయేన సమర్ధయతి । న దేవతాభ్యస్సమదం దధాతి ॥ ౪౨ ॥ చతుర్దశైతాననువాకాం జుహోత్యనంతరిత్యై । ప్రయాసాయ స్వాహేతి పంచదశమ్ । పంచదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయః । అర్ధమాసశస్సంవత్సర ఆప్యతే । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే బ్రువన్నగ్నయస్స్విష్టకృతః । అశ్వస్య మేధ్యస్య వయముద్ధారముద్ధరామహై । అథైతానభిభవామేతి । తే లోహితముదహరంత । తతో దేవా అభవన్ ॥ ౪౩ ॥ పరాసురాః । యత్స్విష్టకృద్భ్యో లోహితం జుహోతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై । భవత్యాత్మనా । పరాస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । గోమృగకంఠేన ప్రథమామాహుతిం జుహోతి । పశవో వై గోమృగః । రుద్రోఽగ్నిస్స్విష్టకృత్ । రుద్రాదేవ పశూనంతర్దధాతి । అథో యత్రైషాహుతిర్హూయతే । న తత్ర రుద్రః పశూనభిమన్యతే ॥ ౪౪ ॥ అశ్వశఫేన ద్వితీయామాహుతిం జుహోతి । పశవో వా ఏకశఫం । రుద్రోఽగ్నిస్స్విష్టకృత్ । రుద్రాదేవ పశూనంతర్దధాతి । అథో

యత్రైషాహుతిర్హూయతే । నతత్రరుద్రః పశూనభిమన్యతే । అయస్మయేన కమండలునా తృతీయామ్ । ఆహుతిం జుహోత్యా యాస్యోవై ప్రజాః । రుద్రోఽగ్నిస్స్విష్టకృత్ । రుద్రాదేవప్ర జా అంతర్దధాతి । అథోయత్రైషాహుతిర్హూయతే । నతత్రరు ద్రః ప్రజా అభిమన్యతే ॥ ౪౫ ॥ దద్ధా త్యభవన్మన్యతే ప్ర జా అంతర్దధాతి ద్వేచ ॥౧౧॥

అశ్వస్య వా ఆలబ్ధస్య మేధ ఉదక్రామత్ । తదశ్వస్తోమీయమభవత్ । యదశ్వస్తోమీయం జుహోతి । సమేధమేవైనమాలభతే । ఆజ్యేన జుహోతి । మేధో వా ఆజ్యమ్ । మేధోఽశ్వస్తోమీయమ్ । మేధేనైవాస్మిన్మేధం దధాతి । షట్త్రిగ్ంశతం జుహోతి । షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతీ ॥౪౬॥ ☞ బార్హతాః పశవః । సా పశూనాం మాత్రా । పశూనేవ మాత్రయా సమర్ధయతి । తాయద్భూయసీర్వా కనీయసీర్వా జుహుయాత్ । పశూన్మాత్రయా వ్యర్ధయేత్ । షట్త్రిగ్ంశతం జుహోతి । షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతీ । బార్హతాః పశవః । సా పశూనాం మాత్రా । పశూనేవ మాత్రయా సమర్ధయతి ॥ ౪౭ ॥ అశ్వస్తోమీయగ్ం హుత్వా ద్విపదా జుహోతి । ద్విపాద్వై పురుషో ద్విప్రతిష్ఠః । తదేనం ప్రతిష్ఠయా సమర్ధయతి । తదాహుః । అశ్వస్తోమీయం పూర్వగ్ం హోతవ్యా౩ం ద్విపదా౩ ఇతి । అశ్వో వా అశ్వస్తోమీయమ్ । పురుషో ద్విపదాః । అశ్వస్తోమీయగ్ం హుత్వా

ద్విపదాసు జుహోతి । తస్మాద్ద్విపాచ్చతుష్పాదమత్తి । అథో ద్విప
ద్యేవ చతుష్పదః ప్రతిష్ఠాపయతి । ద్విపదా హుత్వా । నాన్యాము
త్తరామాహుతిం జుహుయాత్ । యదన్యాముత్తరామాహుతిం జు
హుయాత్ । అప్రతిష్ఠాయాశ్చ్యవేత । ద్విపదా అంతతో జుహో
తి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౪౮ ॥ బృహత్యర్ధయతిష్ఠాపయతి పంచ చ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । సోఽస్మాత్సృష్టోఽపాక్రా
మత్ । తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛత్ । తం యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వ
విందత్ । తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛత్ । తమిష్టిభిరన్వవిందత్ । తదిష్టీ
నామిష్టిత్వమ్ । యత్సంవత్సరమిష్టిభిర్యజతే । అశ్వమేవ తదన్వి
చ్ఛతి । సావిత్రియో భవంతి ॥ ౪౯ ॥ ఇయం వై సవితా । యో
వా అస్యాం నశ్యతి యో నిలయతే । అస్యాం వావ తం విందంతి । న
వా ఇమాం కశ్చనేత్యాహుః । తిర్యఙ్ఙూర్ధ్వోఽత్యేతుమర్హతీతి ।
యత్సావిత్రియో భవంతి । సవితృప్రసూత ఏవైనమిచ్ఛతి । ఈ
శ్వరో వా అశ్వః ప్రముక్తః పరాం పరావతం గంతోః । యత్సా
యం ధృతీర్జుహోతి । అశ్వస్య యత్యై ధృత్యై ॥ ౫౦ ॥ య
త్ప్రాతరిష్టిభిర్యజతే । అశ్వమేవ తదన్విచ్ఛతి । యత్సాయం
ధృతీర్జుహోతి । అశ్వస్యైవ యత్యై ధృత్యై । తస్మాత్సా
యం ప్రజాః క్షేమ్యా భవంతి । యత్ప్రాతరిష్టిభిర్యజతే । అశ్వ
మేవ తదన్విచ్ఛతి । తస్మాద్దివా నష్టైషఏతి । యత్ప్రాతరిష్టిభిర్య
జతే సాయం ధృతీర్జుహోతి । అహోరాత్రాభ్యామేవైనమ

న్నివచ్ఛతి । అథో అహోరాత్రాణ్యేవాస్మై యోగక్షేమం కల్పయతి ॥ ౫౧ ॥ భవంతి ధృత్యాపనస న్నివచ్ఛ త్యేకంచ ॥౧౩॥

అప వా ఏతస్మాచ్ఛ్రీ రాష్ట్రం క్రామతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే । బ్రాహ్మణౌ వీణాగాథినౌ గాయతః । శ్రియా వా ఏతద్రూపమ్ । యద్వీణా । శ్రియమేవాస్మింతద్ధత్తః । యదా ఖలు వై పురుషః శ్రియమశ్నుతే । వీణాస్మై వాద్యతే । తదాహుః । యదుభౌ బ్రాహ్మణౌ గాయేతామ్ ॥ ౫౨ ॥ ప్రభ్రంశుకాస్మాచ్ఛ్రీః స్యాత్ । న వై బ్రాహ్మణే శ్రీ రమత ఇతి । బ్రాహ్మణోఽన్యో గాయేత్ । రాజన్యోఽన్యః । బ్రహ్మ వై బ్రాహ్మణః । క్షత్రగ్ం రాజన్యః । తథా హాస్య బ్రహ్మణా చ క్షత్రేణ చోభయతః శ్రీః పరిగృహీతా భవతి । తదాహుః । యదుభౌ దివా గాయేతామ్ । అపాస్మాద్రాష్ట్రం క్రామేత్ ॥ ౫౩ ॥ న వై బ్రాహ్మణే రాష్ట్రగ్ం రమత ఇతి । యదా ఖలు వై రాజా కామయతే । అథ బ్రాహ్మణం జినాతి । దివా బ్రాహ్మణో గాయేత్ । నక్తగ్ం రాజన్యః । బ్రహ్మణో వై రూపమహః । క్షత్రస్య రాత్రిః । తథా హాస్య బ్రహ్మణా చ క్షత్రేణ చోభయతో రాష్ట్రం పరిగృహీతం భవతి । ఇత్యదదా ఇత్యయజథా ఇత్యపచ ఇతి బ్రాహ్మణో గాయేత్ । ఇష్టాపూర్తం వై బ్రాహ్మణస్య ॥ ౫౪ ॥ ఇష్టాపూర్తేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి । ఇత్యజినా ఇత్యయుధ్యథా ఇత్యముగ్ం సంగ్రామమహన్నితి రాజన్యః । యుద్ధం వై రాజన్యస్య । యుద్ధేనైవైనగ్ం

సమర్ధయతి । అక్షిప్తో వా ఏతస్య తేజ ఇత్యాహుః । యో౽శ్వ
మేధేన యజత ఇతి । తిస్రో౽న్యా గాయతి తిస్రో౽న్యాః । షట్థ్స
మ్పద్యంతే । షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవాస్మై కల్పయతః । తా
భ్యాగ్ం సగ్గ్ంస్థాయామ్ । అన్నోయుక్తే చ శతే చ దదాతి । శతా
యుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥
గాయేతాం క్షాత్రి మేధ్యా బ్రాహ్మణస్య కల్పయతశ్చత్వారి చ ॥ ౧౪ ॥

సర్వేషు వా ఏషు లోకేషు మృత్యవో౽న్వాయత్తాః । తే
భ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాత్ । లోకే లోక ఏనం మృత్యు
ర్విందేత్ । మృత్యవే స్వాహా మృత్యవే స్వాహేత్యభిపూర్వ
మాహుతీర్జుహోతి । లోకాల్లోకాదేవ మృత్యుమవయజతే । నై
నం లోకేలోకే మృత్యుర్విందతి । యదముష్మై స్వాహా ముష్మై
స్వాహేతి జుహ్వగ్ధ్సం చక్షీత । బహుం మృత్యుమమిత్రం కుర్వీ
త । మృత్యవే స్వాహేత్యేకస్మా ఏవైకాం జుహుయాత్ । ఏకో
వా అముష్మిల్లోకే మృత్యుః ॥ ౫౦ ॥ అశనయా మృత్యురే
వ । తమేవాముష్మింల్లోకే౽వయజతే । భ్రూణహత్యాయై స్వాహే
త్యవభృథ ఆహుతిం జుహోతి । భ్రూణహత్యామేవావయజ
తే । తదాహుః । యద్భ్రూణహత్యా పాత్ర్యథ । కస్మాద్యజ్ఞే
ప్రక్రియత ఇతి । అమృత్యుర్వా అన్యో భ్రూణహత్యాయా ఇత్యా
హుః । భ్రూణహత్యా వావ మృత్యురితి । యద్భ్రూణహత్యా
యై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జుహోతి ॥ ౫౧ ॥ మృత్యు

మేవాహుత్యా తర్పయిత్వా పరిప్లావం కృత్వా । భ్రూణఘ్నే
భేషజం కరోతి । ఏతాగ్ం హ వై ముండిభ ఔదన్యవః । భ్రూణ
హత్యాయై ప్రాయశ్చిత్తిం విదాం చకార । యో హాస్యాపి ప్ర
జాయాం బ్రాహ్మణగ్ం హంతి । సర్వస్మై తస్మై భేషజం కరోతి ।
జుంబకాయ స్వాహేత్యవభృథ ఉత్తమామాహుతిం జుహోతి । వ
రుణో వై జుంబకః । అంతత ఏవ వరుణమవయజతే । ఖలతేర్విక్లి
ధస్య శుక్లస్య పింగాక్షస్య మూర్ధం జుహోతి । ఏతద్వై వరుణస్య
రూపమ్ । రూపేణైవ వరుణమవయజతే ॥౫౮॥ లోకే మృత్యుర్జు
హోతి మూర్ధం జుహోతి ద్వే చ ॥౧౫॥

వారుణో వా అశ్వః । తం దేవతయా వ్యర్ధయతి । య
త్ప్రాజాపత్యం కరోతి । నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయేత్యా
హ । వారుణో వా అశ్వః । స్వయైవైనం దేవతయా సమర్ధయ
తి । నమోఽశ్వాయ నమః ప్రజాపతయ ఇత్యాహ । ప్రాజాప
త్యో వా అశ్వః । స్వయైవైనం దేవతయా సమర్ధయతి । నమోఽధిప
తయ ఇత్యాహ ॥ ౫౯ ॥ ధర్మో వా అధిపతిః । ధర్మమేవావ
రుంధే । అధిపతిరస్యధిపతిం మా కుర్వధిపతిరహం ప్రజానాం భూ
యాసమిత్యాహ । అధిపతిమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి । మాం
దేహి మయి దేహీత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । ఉపాకృ
తాయ స్వాహేత్యుపాకృతే జుహోతి । ఆలబ్ధాయ స్వాహేతి ని
యుక్తే జుహోతి । హుతాయ స్వాహేతి హుతే జుహోతి । ఏషాం

లోకానామభిజిత్యై ॥ ౬౦ ॥ ప్రవా ఏష ఏభ్యో లోకేభ్య
శ్చ్యవతే । యోఽశ్వమేధేన యజతే । ఆగ్నేయమైంద్రాగ్న
మాశ్వినమ్ । తాన్పశూనాలభతే ప్రతిష్ఠిత్యై । యదాగ్నేయో
భవతి । అగ్నిస్సర్వా దేవతాః । దేవతా ఏవావరుంధే । బ్రహ్మ
వా అగ్నిః । క్షత్రమింద్రః । యదైంద్రాగ్నో భవతి ॥ ౬౧ ॥
బ్రహ్మక్షత్రే ఏవావరుంధే । యదాశ్వినో భవతి । ఆశిషామ
వరుద్ధ్యై । త్రయో భవంతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవ లోకే
షు ప్రతితిష్ఠతి । అగ్నయేగ్ంహోముచేఽష్టాకపాల ఇతి దశ హవి
షమిష్టిం నిర్వపతి । దశాక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరా
జైవాన్నాద్యమవరుంద్ధే । అగ్నేరర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతస ఇతి
యాజ్యానువాక్యా భవంతి సర్వత్వాయ ॥ ౬౨ ॥ అధిపతయ
ఇత్యాహాభిజిత్యా ఐంద్రాగ్నో భవతిరుంధపకంచ ॥౧౬॥

యదశ్వముపతపద్విందేత్ । ఆగ్నేయమష్టాకపాలం ని
ర్వపేత్ । సౌమ్యం చరుమ్ । సావిత్రమష్టాకపాలమ్ । యదా
గ్నేయో భవతి । అగ్నిస్సర్వా దేవతాః । దేవతాభిరేవైనం భిష
జ్యతి । యత్సౌమ్యో భవతి । సోమో వా ఓషధీనాగ్ంరాజా ।
యాభ్య ఏవైనం విందతి ॥ ౬౩ ॥ తాభిరేవైనం భిషజ్యతి। య
త్సావిత్రో భవతి । సవితృప్రసూత ఏవైనం భిషజ్యతి । ఏతాభిరే
వైనం దేవతాభిర్భిషజ్యతి । అగదో హైవ భవతి । పౌష్ణం చరుం
నిర్వపేత్ । యది శ్లోణస్స్యాత్ । పూషా వై శ్లోణ్యస్య భిషక్ ।

సప్రజైవైనం భిషజ్యతి । అగదో హైవ భవతి ॥ ౬౪ ॥ రౌద్రం చరుం నిర్వపేత్ । యది మహతీం దేవతామభిమన్యేత । ఏతద్దేవత్యో వా అశ్వః । స్వయైవైనం దేవతయా భిషజ్యతి । అగదో హైవ భవతి । వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేన్మృగాఖరే యదినాగచ్ఛేత్ । ఇయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరః । ఇయమేవైనమనుగిచ్ఛభ్యాం పరిరోధమానయతి । ఆ హైవసుత్ర్య మహర్గచ్ఛతి । యద్యధీయాత్ ॥ ౬౫ ॥ ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిరుప్య సౌర్యం పయః । వాయవ్య ఆజ్యభాగః । యజమానో వా అశ్వః । అగ్నిర్హస్తావాప్రవగృహీతః । యస్యాశ్వో మేధాయ ప్రోక్షితో ధ్యేతి । యదగ్నిమష్టాకపాలముచ్చే నిర్వపతి । అగ్నిహస ఏవ తేనముచ్యతే । యజమానో వా అశ్వః । రేత స్నాత్వా ఏవం వ్యర్ధ్యతే ॥ ౬౬ ॥ [illegible] యస్యాశ్వో మేధాయ ప్రోక్షితో ధ్యేతి । సౌర్యగ్గ్ం రేతః । యత్సౌర్యం పయో భవతి । రేతసైవైనగ్గ్ం సమర్ధయతి । యజమానో వా అశ్వః । గర్భైర్వా ఏష వ్యృధ్యతే । యస్యాశ్వో మేధాయ ప్రోక్షితో ధ్యేతి । వాయవ్యా గర్భాః । యద్వాయవ్య ఆజ్యభాగో భవతి । గర్భైరేవైనగ్గ్ం సమర్ధయతి । అథో యస్యైషాశ్వమేధే ప్రాయశ్చిత్తిః క్రియతే । ఇష్ట్వా వసీయాన్భవతి ॥ ౬౭ ॥

విందత్యశ్లోణో హైవ భవత్యధీయాద్ధృథ్యతే గర్భైరేవైనగ్గ్ం సమర్ధయతి ద్వే చ ॥ ౧౭ ॥

తదాహుః । ద్వాదశ బ్రహ్మౌదనాన్త్సగ్గ్ంస్థితే నిర్వపేత్ ।

ద్వాదశభిర్వేష్టిభిర్యజేతేతి । యదిష్టిభిర్యజేత । ఉపనాముకపనం యజ్ఞస్యాత్ । పాపీయాగ్ంస్తుస్యాత్ । ఆప్తానివా ఏతస్య ఛందాగ్ంసి । య ఈజానః । తాని క ఏతావదాప్త్వా పునః ప్రయుంజీతేతి । సర్వావై సగ్ంస్థితే యజ్ఞేవాగాప్యతే ॥ ౬౮ ॥ సా ప్తా భవతి యాతయామీవ । క్రూరీకృతేవహి భవత్యరుష్కృతా । సాన పునః ప్రయుజ్యేత్యాహుః । ద్వాదశైవ బ్రహ్మౌదనాః త్సగ్ంస్థితే నిర్వపేత్ । ప్రజాపతిర్వా ఓదనః । యజ్ఞః ప్రజాపతిః । ఉపనాముకపనం యజ్ఞో భవతి । నపాపీయాన్భవతి । ద్వాదశ భవంతి । ద్వాదశమాసాస్సంవత్సరః । సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౬౯ ॥ ఆప్యతే సంవత్సర ఏకంచ ॥ ౧౭ ॥

ఏషవై విభూర్నామ యజ్ఞః । సర్వగ్ంహవై తత్ర విభుర్భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఏషవై ప్రభూర్నామ యజ్ఞః । సర్వగ్ంహవై తత్ర ప్రభుర్భవతి । యత్రైతేనయజ్ఞేన యజంతే । ఏష వా ఊర్జస్వాన్నామ యజ్ఞః । సర్వగ్ంహవై తత్రోర్జస్వద్భవతి । యత్రైతేనయజ్ఞేన యజంతే । ఏషవై పయస్వాన్నామయజ్ఞః ॥ ౭౦ ॥ సర్వగ్ంహవై తత్ర పయస్వద్భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఏషవై విధృతో నామయజ్ఞః । సర్వగ్ంహవైతత్ర విధృతంభవతి । యత్రైతేనయజ్ఞేన యజంతే । ఏషవై వ్యావృత్తోనామ యజ్ఞః । సర్వగ్ంహవై తత్ర వ్యావృత్తం భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఏషవై ప్రతిష్ఠితో నామ

యజ్ఞః । సర్వగ్ం హ వై తత్ర ప్రతిష్ఠితం భవతి॥ ౨౧॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఏష వై తేజస్వీ నామ యజ్ఞః । సర్వగ్ం హ వై తత్ర తేజస్వీ భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఏష వై బ్రహ్మవర్చసీ నామ యజ్ఞః । ఆ హ వై తత్ర బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఏష వా అతివ్యాధీ నామ యజ్ఞః । ఆ హ వై తత్ర రాజన్యోఽతివ్యాధీ జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఏష వై దీర్ఘో నామ యజ్ఞః । దీర్ఘాయుషో హ వై తత్ర మనుష్యా భవన్తి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై క్లృప్తో నామ యజ్ఞః । కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షేమః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే ॥ ౨౨ ॥ పయస్వాన్నామ యజ్ఞః ప్రతిష్ఠితం భవతి యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే షట్చ ॥ ౧౯ ॥

ఏష వై విభూః ప్రభూరూర్జస్వాన్పయస్వాన్విధృతో వ్యావృత్తః ప్రతిష్ఠితస్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చస్యతివ్యాధీ దీర్ఘః క్లృప్తో ద్వాదశ ॥

తార్ప్యేణాశ్వగ్ం సంజ్ఞపయంతి । యజ్ఞో వై తార్ప్యం । యజ్ఞేనైవైనగ్ం సమర్ధయన్తి । యామేన సామ్నా ప్రస్తోతానూపతిష్ఠతే । యమలోకమేవైనం గమయతి । తార్ప్యే చ కృత్యధీవాసే చాశ్వగ్ం సంజ్ఞపయన్తి । ఏతద్వై పశూనాగ్ం రూపమ్ । రూపేణైవ పశూనవరుంధే । హిరణ్యకశిపు భవతి । తేజసోఽవరుద్ధ్యై॥

ప్రోక్షతి । సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై । అశ్వ[illegible] । ప్రజాపతేరాప్త్యై । అస్యవై లోకస్య రూపం తార్ప్యమ్ । అంతరిక్షస్య కృత్యధీవాసః । దివో హిరణ్యకశిపు । ఆదిత్యస్య రుక్మః । ప్రజాపతేరశ్వః । ఇమమేవ లోకం తార్ప్యేణాప్నోతి ॥ ౭౪ ॥ అన్తరిక్షం కృత్యధీవాసేన । దివగ్ం హిరణ్యకశిపునా । ఆదిత్యగ్ం రుక్మేణ । అశ్వేనైవ మేధ్యేన ప్రజాపతేస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యమ్ । సార్ష్టితాగ్ం సమాన లోకతామాప్నోతి। యోఽశ్వమేధేన యజతే । యఉచైనమేవం వేద ॥ ౭౫॥

అపరుధ్యా ఆపోఽత్యష్టౌ చ ॥౨౦॥

ఆదిత్యాశ్చాఙ్గిరసశ్చ సువర్గేలోకేఽస్పర్ధంత । తేఽఙ్గిరస ఆదిత్యేభ్యః । అముమాదిత్యమశ్వగ్ం శ్వేతం భూతం దక్షిణామనయన్ । తేఽబ్రువన్ । యన్నోఽనేష్ట । సవర్యో భూదితి । తస్మాదశ్వగ్ం సపర్యేత్యాహ్వయన్తి । తస్మాద్యజ్ఞేవరోదీయతే । యత్ప్రజాపతిరాలబ్ధోఽశ్వోఽభవత్। తస్మాదశ్వోనామ॥ ౭౬॥ యచ్ఛ్వయదరురాసీత్ । తస్మాదర్వా నామ । యత్సద్యో వాజాన్థ్సమజయత్ । తస్మాద్వాజీనామ । యదసురాణాం లోకానాదత్త । తస్మాదాదిత్యోనామ । అగ్నిర్వా అశ్వమేధస్య యోనిరాయతనమ్ । సూర్యోఽగ్నేర్యోనిరాయతనమ్ । యదశ్వమేధేఽగ్నౌ చిత్య ఉత్తరవేదిముపవపతి । యోనిమంతమేవైనమాయత

నవంతం కరోతి ॥ ౭౭ ॥ యోనిమానాయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద । ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ దేవానామ్ । యదర్కాశ్వమేధౌ । ప్రాణాపానావేవావరుంధే । ఓజో బలం వా ఏతౌ దేవానామ్ । యదర్కాశ్వమేధౌ । ఓజో బలమేవావరుంద్ధే । అగ్నిర్వా అశ్వమేధస్య యోనిరాయతనమ్ । సూర్యోఽగ్నేర్యోనిరాయతనమ్ । యదశ్వమేధేఽగ్నిం చిత్వ ఉత్తరవేదిం చినోతి । తావర్కాశ్వమేధౌ । అర్కాశ్వమేధావేవావరుంద్ధే । అథో అర్కాశ్వమేధయోరేవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౭౮ ॥ నామ కరోతి సూర్యోఽగ్నేర్యోనిరాయతనం చత్వారి చ ॥ ౨౧ ॥

ప్రజాపతిం వై దేవాః పితరమ్ । పశుం భూతం మేధాయాలభంత । తమాలభ్యోపావసన్ । ప్రాతర్యష్టాస్మహా ఇతి । ఏకం వా ఏతద్దేవానామహః । యత్సంవత్సరః । తస్మాదశ్వః పురస్తాత్సంవత్సర ఆలభ్యతే । యత్ప్రజాపతిరాలబ్ధోఽశ్వోఽభవత్ । తస్మాదశ్వః । యత్సద్యో మేధోఽభవత్ ॥ ౭౯ ॥ తస్మాదశ్వమేధః । వేద్ముకోఽశ్వస్మా శుంభవతి । య ఏవం వేద । యద్వై తత్ప్రజాపతిరాలబ్ధోఽశ్వోఽభవత్ । తస్మాదశ్వః ప్రజాపతేః పశూనామనురూపతమః । ఆస్య ప్రతిరూపో జాయతే । య ఏవం వేద । సర్వాణి భూతాని సముద్భృత్యాలభతే । య ఏనం దేవాస్తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయ భరంతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే ॥ ౮౦ ॥ ☞ య ఉ చైనమేవం వేద । ఏతద్వై తద్దేవా ఏతాం దేవతామ్ । పశుం

భూతం మేధ్యా యూ లభంతే । యజ్ఞమేవ। యజ్ఞేనయజ్ఞమయజం తదేవాః । కామప్రం యజ్ఞమకుర్వత । తేమృతత్వమకామయం త । తేమృతత్వమగచ్ఛన్ । యోఽశ్వమేధేన యజతే । దేవానామేవా యనేనైతి ॥ ౮౧ ॥ ప్రాజాపత్యేనైవ యజ్ఞేన యజతే కామప్రేణ । అపునర్మారమేవగచ్ఛతి । ఏతస్య వై రూపేణ పురస్తాత్ప్రాజాపత్యమృషభం తూపరం బహురూపమాలభతే । సర్వేభ్యఃకామేభ్యః । సర్వస్యాప్త్యై । సర్వస్య జిత్యై । సర్వమేవ తేనాప్నోతి । సర్వంజయతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే । యఉచైనమేవం వేద ॥౮౨॥ మేధోభవద్యజతపత్రివేద ॥౨౨॥

యోవా అశ్వస్య మేధ్యస్య లోమానీవేద । అశ్వస్యైవ మేధ్యస్య లోమంలోమఞ్జుహోతి । అహోరాత్రావా అశ్వస్య మేధ్యస్యలోమనీ । యత్ప్రాయం ప్రాతర్జుహోతి । అశ్వస్యైవ మేధ్యస్య లోమంలోమఞ్జుహోతి । ఏతదనుకృతిహస్మవైపురా । అశ్వస్య మేధ్యస్య లోమంలోమం జుహ్వతి । యోవాఅశ్వస్య మేధ్యస్య పదేవేద । అశ్వస్యైవ మేధ్యస్యపదేపదేజుహోతి। దర్శపూర్ణమాసౌవా అశ్వస్య మేధ్యస్య పదే ॥ ౮౩ ॥ యద్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే । అశ్వస్యైవమేధ్యస్యపదేపదే జుహోతి । ఏతదనుకృతిహస్మవైపురా । అశ్వస్య మేధ్యస్య పదేపదేజుహ్వతి । యోవాఅశ్వస్య మేధ్యస్య వివర్తనంవేద । అశ్వ

స్యైవ మేధ్యస్య వివర్తనే వివర్తనే జుహోతి । అసౌ వా ఆదిత్యో౽శ్వః । స ఆహవనీయ మాగచ్ఛతి । తద్వివర్తతే । యదగ్నిహోత్రం జుహోతి । అశ్వస్యైవ మేధ్యస్య వివర్తనే వివర్తనే జుహోతి । ఏతదనుకృతి హస్మ వై పురా । అశ్వస్య మేధ్యస్య వివర్తనే వివర్తనే జుహ్వతి ॥ ౮౮ ॥ ఏదే అగ్నిహోత్రం జుహోతి త్రీణి చ ॥ ౨౩ ॥

ప్రజాపతిస్తపస్తాదశిభిః ప్రజాపతిర కామయతో భావస్మై యుంజంతి తేజ సాపప్రాణా అప్రశ్రీరూర్ధ్వం ప్రజాపతిః ప్రాణానుప్రథమేన ప్రజాపతిర కామయత సువర్గం వైశ్వదేవో వా అశ్వస్య ప్రజాపతిస్తంయజ్ఞక్రతుభిరపశ్రీర్బ్రాహ్మణో సర్వేషు వారుణో యదశ్వం తదాహురేషవై విభూస్తార్వ్యణాదిత్యః ప్రజాపతిం పితరం యోవా అశ్వస్య మేధ్యస్య లోమనీ త్రయో విగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

ప్రజాపతిరస్మిఁల్లోకఉత్తరత శ్రియమ్మేవ ప్రజాపతిర కామయత సువర్గాయత్ప్రాతః ప్రవాపషపభ్యోల్లోకేభ్యస్సర్వగ్ం హవై తత్రిపయస్స్వద్యఉచైనమేవం వేద చత్వారిగ్ంశతిః .

హరిః ఓమ్

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

నవమ ప్రపాఠక స్సమాప్తః .

శ్రీరస్తు

హరిః ఓమ్ ॥ సంజ్ఞానం విజ్ఞానం ప్రజ్ఞానం జానదభిజాన
త్ । సంకల్పమానం ప్రకల్పమానముపకల్పమానముపక్లృప్తం క్లృ
ప్తమ్ । శ్రేయో వసీయ ఆయత్సంభూతం భూతమ్ । చిత్రః కేతుః
ప్రభానాభాన్థ్సంభాన్ । జ్యోతిష్మాగ్ంస్తేజస్వానాతపగ్ంస్త
పన్నభితపన్ । రోచనో రోచమానశ్శోభనశ్శోభమానః కల్యాణః ।
దర్శా దృష్టా దర్శతా విశ్వరూపా సుదర్శనా । ఆప్యాయమా
నా ప్యాయమానా ప్యాయా సూనృతేరా । ఆపూర్యమాణా పూ
ర్యమాణా పూరయంతీ పూర్ణా పౌర్ణమాసీ । దాతా ప్రదాతానం
దో మోదః ప్రమోదః ॥ ౧ ॥ ఆవేశయన్నివేశయంథ్సంవేశన
స్సగ్ంశాంతశ్శాంతః । ఆభవన్ప్రభవంథ్సంభవంథ్సంభూతో
భూతః । ప్రస్తుతం విష్టుతగ్ం సగ్ంస్తుతం కల్యాణం విశ్వరూపం ।
శుక్రమమృతం తేజస్వి తేజస్సమిద్ధమ్ । అరుణం భానుమన్మరీచి
మదభితపత్తపస్వత్ । సవితా ప్రసవితా దీప్తో దీపయం దీప్యమా
నః । జ్వలంజ్వలితా తపన్వితపన్థ్సంతపన్ । రోచనో రోచమా
నశ్శుంభూశ్శుంభమానో వామః । సుతా సున్వతీ ప్రసుతా సూ
యమానాభిషూయమాణా । పీతీ ప్రపా సంపా తృప్తిస్తర్పయం
తీ ॥ ౨ ॥ కాంతా కామ్యా కామజాతాయుష్మతీ కామదుఘా ।

అభిశాస్తానుమంతానందో మోదః ప్రమోదః । ఆసాదయన్నిషాద
యన్థ్ సగ్ంసాదనస్సగ్ంసన్నస్సన్నః। ఆభూర్విభూః ప్రభూశ్శ
మ్భూర్భువః । పవిత్రం పవయిష్యన్పూతో మేధ్యః । యశో యశ
స్వానాయురమృతః। జీవో జీవిష్యన్థ్ స్వర్గో లోకః । సహస్వాన్
థ్సహీయానోజస్వాన్థ్సహమానః। జయన్నభిజయన్థ్సుద్రవిణో
ద్రవిణోదాః । ఆర్ద్రపవిత్రో హరికేశో మోదః ప్రమో
దః ॥ ౩ ॥ అరుణోరుణరజాః పుండరీకో విశ్వజిదభిజిత్ । ఆ
ర్ద్రః పిన్వమానోన్నవాన్రసవా నిరావాన్ । సర్వౌషధస్సమ్భా
రో మహస్వాన్ । ఏజత్కా జోవత్కాః । క్షుల్లకాశ్శిపివిష్టకాః ।
సరిస్రరాస్సుశేరవః। అజిరాసో గమిష్ఠవః । ఇదానీం తదానీమేత
ర్హి క్షిప్రమజిరమ్ । ఆశుర్నిమేషః ఫణో ద్రవన్నతిద్రవన్ ।
త్వరగ్ం స్త్వరమాణ ఆశురాశీయాం జవః । అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యోఽ
తిరాత్రో ద్విరాత్రస్త్రిరాత్రశ్చతూరాత్రః । అగ్నిర్ ఋతు
స్సూర్య ఋతుశ్చంద్రమా ఋతుః । ప్రజాపతిస్సంవత్సరో మహా
న్కః ॥ ౪ ॥ ప్రమోదస్తర్పయంతీ ప్రమోదో జవస్త్రీణి చ ॥ ౧ ॥

భూరగ్నించ పృథివీంచ మాంచ । త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్థ్ సంవ
థ్సరంచ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వ
ద్ధ్రువా సీద । భువో వాయుంచాంతరిక్షంచ మాంచ । త్రీగ్ంశ్చ లో
కాన్థ్ సంవత్సరంచ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవత
యాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద । స్వరాదిత్యంచ దివంచ మాంచ । త్రీ

గ్ంశ్చలోకాన్ సంవత్సరంచ। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు। త
యా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద। భూర్భువస్సువశ్చంద్రమాః సం
వ దిశశ్చేమాంశ్చ। శ్రీగ్ంశ్చలోకాన్ సంవత్సరంచ। ప్రజాప
తిస్త్వా సాదయతు। తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౫ ॥
సంవత్సరంచ షట్చ ॥ ౨ ॥

త్వమేవ త్వాం వేత్థ యోఽసి సోఽసి। త్వమేవ త్వాం వేత్థ యోఽసి సోఽసి। త్వమేవ త్వామచైషీః।
చితశ్చాసి సంచితశ్చాస్యగ్నే। ఏతావాగ్ంశ్చాసి భూయాగ్ం
శ్చాస్యగ్నే। యత్తే అగ్నే న్యూనం యదు తేఽతి రిక్తమ్। ఆదిత్యా
స్తద ంగిరసశ్చిన్వంతు। విశ్వే తే దేవాశ్చితి మాపూరయంతు। చి
తశ్చాసి సంచితశ్చాస్యగ్నే। ఏతావాగ్ంశ్చాసి భూయాగ్ం
శ్చాస్యగ్నే। మా తే అగ్నే చయేన మా తిచయేన యాయురావృక్షి।
సర్వేషాం జ్యోతిషాం జ్యోతిర్యదదావుదేతి। తపసో జాతమని
భృష్టమోజః। తత్తే జ్యోతిరిష్టకే। తేన మే తప। తేన మే జ్వల। తే
న మే దీదిహి। యావద్దేవాః। యావదసాతి సూర్యః। యావదు
తాపి బ్రహ్మ ॥ ౬ ॥ ఆవృక్షి నవ చ ॥ ౩ ॥

సంవత్సరోఽసి పరివత్సరోఽసి। ఇదావత్సరోఽసీదువత్సరోఽసి।
ఇద్వత్సరోఽసి వత్సరోఽసి। తస్య తే వసంతశ్శిరః। గ్రీష్మో దక్షిణః
పక్షః। వర్షాః పుచ్ఛమ్। శరదుత్తరః పక్షః। హేమంతో మధ్య
మ్। పూర్వపక్షాశ్చితయః। అపరపక్షాః పురీషమ్ ॥ ౭ ॥ అ
హోరాత్రాణీష్టకాః। ఋషభోఽసి స్వర్గో లోకః। యస్యాం ది

అభిశాస్తానుమంతా నందో మోదః ప్రమోదః । ఆసాదయన్నిషాద
యన్థ్సగ్ంసాదస్సన్నగ్ంసన్నస్సన్నః । ఆభూర్విభూః ప్రభూశ్శ
మ్భూర్భువః । పవిత్రం పవయిష్యన్పూతో మేధ్యః । యశో యశ
స్వానాయురమృతః । జీవో జీవిష్యన్థ్స్వర్గో లోకః । సహస్వాన్
థ్సహీయానోజస్వాన్థ్సహమానః । జయన్నభిజయన్థ్సుద్రవిణో
ద్రవిణోదాః । ఆర్ద్రపవిత్రో హరికేశో మోదః ప్రమో
దః ॥ ౩ ॥ అరుణోఽరుణరజాః పుండరీకో విశ్వజిదభిజిత్ । ఆ
ర్ద్రః పిన్వమానోఽన్నవాన్రసవానిరావాన్ । సర్వౌషధస్సమ్భ
రో మహస్వాన్ । ఏజత్కా జోవత్కాః । క్షుల్లకాశ్శిపివిష్టకాః ।
సరిస్రరాస్సుశేరవః । అజిరాసో గమిష్ఠవః । ఇదానీం తదానీమేత
ర్హి క్షిప్రమజిరమ్ । ఆశుర్నిమేషః ఫణో ద్రవన్నతి ద్రవన్ ।
త్వరగ్‍స్త్వరమాణ ఆశురాశీయాన్ జవః । అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యో
ఽతిరాత్రో ద్విరాత్రస్త్రిరాత్రశ్చతూరాత్రః । అగ్నిర్ఋతు
స్సూర్య ఋతుశ్చంద్రమా ఋతుః । ప్రజాపతిస్సంవథ్సరో మహా
న్కః ॥ ౪ ॥ ప్రమోదస్తర్పయంతీ ప్రమోదో జవస్త్రీణిచ ॥ ౧ ॥

భూరగ్నించ పృథివీంచ మాంచ । త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్థ్సంవ
థ్సరంచ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఙ్గిరస్వ
ద్ధ్రువా సీద । భువో వాయుంచాంతరిక్షంచ మాంచ । త్రీగ్ంశ్చ లో
కాన్థ్సంవథ్సరంచ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవత
యాఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । స్వరాదిత్యంచ దివంచ మాంచ । త్రీ

గ్ంశ్చ లోకాన్థ్సంవత్సరం చ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । త
యా దేవతయాఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । భూర్భువస్సువశ్చంద్రమాస్సం
ఖ్ష దిశశ్చ మాం చ । త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్థ్సంవత్సరం చ । ప్రజాప
తిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౫ ॥

సంవత్సరం చ షట్ చ ॥ ౨ ॥

త్వమేవ త్వాం వేత్థ యోఽసి సోఽసి । త్వమేవ త్వామచైషీః ।
చితశ్చాసి సంచితశ్చాస్యగ్నే । ఏతావాగ్ంశ్చాసి భూయాగ్ం
శ్చాస్యగ్నే । యత్తే అగ్నే న్యూనం యదు తేతి రిక్తమ్ । ఆదిత్యా
స్తద గిరసశ్చిన్వంతు । విశ్వే తే దేవాశ్చితి మాపూరయంతు । చి
తశ్చాసి సంచితశ్చాస్యగ్నే । ఏతావాగ్ంశ్చాసి భూయాగ్ం
శ్చాస్యగ్నే । మా తే అగ్నే చయేన మాతిచయేనాయురావృక్షి ।
సర్వేషాం జ్యోతిషాం జ్యోతిర్యదదావుదేతి । తపసో జాతమని
భృష్టమోజః । తత్తే జ్యోతిరిష్టకే । తేన మే తప । తేన మే జ్వల । తే
న మే దీదిహి । యావద్దేవాః । యావదసాతి సూర్యః । యావదు
తాపి బ్రహ్మ ॥ ౬ ॥ ఆవృక్షి నవ చ ॥ ౩ ॥

సంవత్సరోఽసి పరివత్సరోఽసి । ఇదావత్సరోఽసీ దువత్సరోఽసి ।
ఇద్వత్సరోఽసి వత్సరోఽసి । తస్య తే వసంతశ్శిరః । గ్రీష్మో దక్షిణః
పక్షః । వర్షాః పుచ్ఛమ్ । శరదుత్తరః పక్షః । హేమంతో మధ్య
మ్ । పూర్వపక్షాశ్చితయః । అపరపక్షాః పురీషమ్ ॥ ౭ ॥ అ
హోరాత్రాణీష్టకాః । ఋషభోఽసి స్వర్గో లోకః । యస్యాం ది

శిమహీయసే । తతో నో మహ ఆవహ । వాయుర్భూత్వా సర్వా
దిశ ఆవాహి । సర్వా దిశోఽనువివాహి । సర్వా దిశోఽనుసంవాహి ।
చిత్త్యాచిత్తిమాపృణ । అచిత్త్యాచిత్తిమాపృణ । చిదసి సముద్రయో
నిః ॥ ౮ ॥ ఇన్దుర్దక్షశ్శ్యేన ఋతావా । హిరణ్యపక్షశ్శకునో
భురణ్యుః । మహాన్త్సధస్థే ధ్రువ ఆనిషత్తః । నమస్తే అస్తు మా
మాహిగ్ంసీః । పఃప్రైత్తి పీత్తి సమిత్త్యాదితి । దివం మే యచ్ఛ । అ
న్తరిక్షం మే యచ్ఛ । పృథివీం మే యచ్ఛ । పృథివీం మే యచ్ఛ ।
అన్తరిక్షం మే యచ్ఛ । దివం మే యచ్ఛ । అహ్నా ప్రసారయ । రా
త్ర్యా సమచ । రాత్ర్యా ప్రసారయ । అహ్నా సమచ । కామం
ప్రసారయ । కామగ్ంసమచ ॥ ౯ ॥ పురీషగ్ం సముద్రయో
నిః పృథివీం మే యచ్ఛాన్తరిక్షం మే యచ్ఛ సప్త చ ॥ ౪ ॥

భూర్భువస్సువః । ఓజో బలమ్ । బ్రహ్మ క్షత్రమ్ । యశో మ
హత్ । సత్యం తపో నామ । రూపమమృతమ్ । చక్షుశ్శ్రోత్రమ్ ।
మన ఆయుః । విశ్వం యశో మహః । సమం తపో హరో భాః । జాత
వేదా యది వా పావకోఽసి । వైశ్వానరో యది వా వైద్యుతోఽసి ।
శం ప్రజాభ్యో యజమానాయ లోకమ్ । ఊర్జం పుష్టిం దదదభ్యా
వవృత్స్వ ॥ ౧౦ ॥ భాశ్చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

రాజ్ఞీ విరాజ్ఞీ । సమ్రాజ్ఞీ స్వరాజ్ఞీ । అర్చిశ్శోచిః ।
తపో హరో భాః । అగ్నిరిన్ద్రో బృహస్పతిః । విశ్వే దేవా భువన
స్య గోపాః । తే మా సర్వే యశసా సగ్ంసృజన్తు ॥ ౧౧ ॥

రాజ్ఞేంద్రోస్త ॥ ౬ ॥

అసవే స్వాహా వసవే స్వాహా । విభువే స్వాహా వివస్వతే స్వాహా । అభిభువే స్వాహాధిపతయే స్వాహా । దివాంపతయే స్వాహాగ్ంహసస్పత్యాయ స్వాహా । చాక్షుష్మత్యాయ స్వాహా జ్యోతిష్మత్యాయ స్వాహా । రాజ్ఞే స్వాహా విరాజ్ఞే స్వాహా । సమ్రాజ్ఞే స్వాహా స్వరాజ్ఞే స్వాహా । శూషాయ స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా । చంద్రమసే స్వాహా జ్యోతిషే స్వాహా । సగ్ంసర్పాయ స్వాహా కల్యాణాయ స్వాహా । అర్జునాయ స్వాహా ॥ ౧౨ ॥

కల్యాణాయ స్వాహైకంచ ॥ ౭ ॥

విపశ్చితే పవమానాయ గాయత । మహీనధారాత్యంధో అర్షతి । అహిర్నజూర్ణామతిసర్పతి త్వచమ్ । అత్యోనక్రీడన్నసరద్వృషా హరిః । ఉపయామగృహీతోసి మృత్యవే త్వా జుష్టం గృహ్ణామి । ఏష తే యోనిర్మృత్యవే త్వా । అపమృత్యుమప క్షుధమ్ । అపైతశ్శపథంజహి । అధానో అగ్న ఆవహ । రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణమ్ ॥ ౧౩ ॥ యే తే సహస్రమయుతం పాశాః । మృత్యో మర్త్యాయ హంతవే । తాన్యజ్ఞస్య మాయయా । సర్వానవయజామహే । భక్షోస్యమృతభక్షః । తస్య తే మృత్యుపీతస్యామృతవతః । స్వగాకృతస్య మధుమతః । ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి । మంద్రాభిభూతిః కేతుర్యజ్ఞానాం వాక్ । అసావేహి ॥ ౧౪ ॥ అంధో జాగృవిః ప్రాణ । అసా

వేహి । బధిర ఆక్రంద ఇతరపాన । అస్మా వేహి । అపహస్తోస్త్వా చ
క్షుః । అస్మా వేహి । అపాదాశో మనః । అస్మా వేహి । కవై విప్ర
చిత్తే శ్రోత్రే । అస్మా వేహి ॥ ౧౫ ॥ సుహస్తస్సువాసాః ।
శూషో నామాస్యమృతో మర్త్యేషు । తం త్వాహం తథా వేద । అ
స్మా వేహి । అగ్నిర్మే వాచి శ్రితః । వాగ్ఘృదయే । హృదయం
మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । వాయుర్మే ప్రాణే
శ్రితః ॥ ౧౬ ॥ ప్రాణో హృదయే । హృదయం మయి । అ
హమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । సూర్యో మే చక్షుషి శ్రితః ।
చక్షుర్ హృదయే । హృదయం మయి । అహమమృతే । అమృ
తం బ్రహ్మణి । చంద్రమా మే మనసి శ్రితః ॥ ౧౭ ॥ మనో హృ
దయే । హృదయం మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి ।
దిశో మే శ్రోత్రే శ్రితాః । శ్రోత్రగ్ం హృదయే । హృద
యం మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । ఆపో మే రేత
సి శ్రితాః ॥ ౧౮ ॥ రేతో హృదయే । హృదయం మయి । అ
హమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । పృథివీ మే శరీరే శ్రితా । శ
రీరగ్ం హృదయే । హృదయం మయి । అహమమృతే । అమృ
తం బ్రహ్మణి । ఓషధివనస్పతయో మే లోమసు శ్రితాః ॥ ౧౯ ॥
లోమాని హృదయే । హృదయం మయి । అహమమృతే । అమృ
తం బ్రహ్మణి । ఇంద్రో మే బలే శ్రితః । బలగ్ం హృదయే । హృ
దయం మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । పర్జన్యో మే

మూర్ధ్ని శ్రితః ॥ ౨౦ ॥ మూర్ధా మే హృదయే । హృదయం మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । ఈశానో మే మన్యౌ శ్రితః । మన్యుర్హృదయే । హృదయం మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । ఆత్మా న ఆత్మని శ్రితః ॥ ౨౧ ॥ ఆత్మా హృదయే । హృదయం మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । పునర్మ ఆత్మా పునరాయురాగాత్ । పునః ప్రాణః పునరాకూతమాగాత్ । వైశ్వానరో రశ్మిభిర్వావృధానః । అంతస్తిష్ఠత్వమృతస్య గోపాః ॥ ౨౨ ॥ సహస్రిణమిహిశో శ్రితా శ్రితా సా వేహి ప్రాణే శ్రితో మనసి శ్రితో రేతసి శ్రితా లోమసు శ్రితా మూర్ధ్ని శ్రిత ఆత్మని శ్రితో స్తోచ ॥ ౯ ॥

అగ్నిర్వాయుస్సూర్యశ్చంద్రమా దిశ ఆపస్సపృథివ్యోషధి వనస్పతయ ఇంద్ర స్సపర్జన్య ఈశాన ఆత్మా పునర్మే త్రయోదశ ॥

ప్రజాపతిర్దేవానసృజత । తే పాప్మనా సందితా అజాయంత । తాన్వ్యద్యత్ । యద్వ్యద్యత్ । తస్మాద్విద్యుత్ । తమవృశ్చత్ । యదవృశ్చత్ । తస్మాద్వృష్టిః । తస్మాద్యత్ర తే దేవతే అభిప్రీణంతః । విచస్యైవాస్య తత్ర పాప్మానం ద్యంతి ॥ ౨౩ ॥ ☞ వృశ్చతిశ్చ । స్యైషా మీమాగ్ం సాగ్నిహోత్ర ఏవ సంపన్నా । అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । హోష్యన్నప ఉపస్పృశేత్ । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమితి । అథ హుత్వాప స్పృశేత్ । వృష్టిరసి వృశ్చ మే పాప్మానమితి । యక్ష్యమాణో వైష్ణ

వా । విచహ్యేవాస్యైతే దేవతే ప్రాప్నాన్దయతః ॥ ౨౪ ॥ వృశ్చత
శ్చ । అత్యగ్ంహో హారుణిః । బ్రహ్మచారిణం ప్రశ్నాన్ప్రోవ్య ప్రష్య
ప్రజిఘాయ । పరేహి । ప్లక్షం దైయామ్పాతిం పృచ్ఛ । వేత్థసా
విత్రా3న్న వేత్థా3 ఇతి । తమాగత్యపప్రచ్ఛ । ఆచార్యో మా
ప్రాహైషీత్ । వేత్థసావిత్రా3న్న వేత్థా3 ఇతి । సహోవా
చ వేదేతి ॥ ౨౫ ॥ సకస్మిన్ప్రతిష్ఠిత ఇతి । పరోరజసీతి । కస్త
ద్యత్పరోరజా ఇతి । ఏష వావ స పరోరజా ఇతి హోవాచ । య ఏష త
పతి । ఏషోఽర్వాగ్రజా ఇతి । సకస్మింత్వేష ఇతి । సత్య ఇతి । కింత
త్సత్యమితి । తప ఇతి ॥ ౨౬ ॥ కస్మిన్ను తప ఇతి । బల ఇతి । కిం
తద్బలమితి । ప్రాణ ఇతి । మాస్మ ప్రాణమతి పృచ్ఛ ఇతి మా
చార్యోఽబ్రవీదితి హోవాచ బ్రహ్మచారీ । సహోవాచ ప్లక్షో దైయామ్
పాతిః । యద్వై బ్రహ్మచారిన్ప్రాణమత్యప్రక్ష్యః । మూర్ధా తే
వ్యపతిష్యత్ । అహము త ఆచార్యస్య శ్రేయాన్భవిష్యామి ।
యో మా సావిత్రే ప్రసమవాదిష్ఠా ఇతి ॥ ౨౭ ॥ తస్మాత్సావిత్రే న
సంవదేత । స యో హ వై సావిత్రం విదుషా సావిత్రే సంవదతే । స
హాస్మిన్ప్రియం దధాతి । అను హ వా అస్మా అసౌ తపన్ప్రియం మ
న్యతే । అన్వస్మై శ్రీస్తపో మన్యతే । అన్వస్మై తపో బలం మన్యతే ।
అన్వస్మై బలం ప్రాణం మన్యతే । స యదాహ । సంజ్ఞానం విజ్ఞా
నం దర్శా దృష్టేతి । ఏతదేవ తత్ ॥ ౨౮ ॥ అథ యదాహ । ప్ర
స్తుతం విష్టుతగ్ం సుతా సున్వతీతి । ఏతదేవ తత్ । ఏష హ్యేవ తా

న్యహాని । ఏష రాత్రయః । అథ యదాహ । చిత్రః కేతుర్దాతా ప్ర
దాతా సవితా ప్రసవితాభిశాస్తానుమన్తేతి । ఏష ఏవ తత్ । ఏష
హ్యేవ తేఽహ్నో ముహూర్తాః । ఏష రాత్రేః ॥ ౨౯ ॥ ☞ అథ య
దాహ । పవిత్రం పవయిష్యన్ సహస్వాన్ సహీయానరుణోఽరు
ణరజా ఇతి । ఏష ఏవ తత్ । ఏష హ్యేవ తేఽర్ధమాసాః । ఏష మాసాః ।
అథ యదాహ । అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యోఽగ్నిర్ఋతుః ప్రజాపతిస్సంవ
త్సర ఇతి । ఏష ఏవ తత్ । ఏష హ్యేవ తే యజ్ఞక్రతవః । ఏష ఋ
తవః ॥ ౩౦ ॥ ☞ ఏష సంవత్సరః । అథ యదాహ । ఇదానీం తదా
నీమితి । ఏష ఏవ తత్ । ఏష హ్యేవ తే ముహూర్తానాం ముహూ
ర్తాః । జనకో హ వైదేహః । అహోరాత్రైస్సమాజగామ । త
గ్ం హోచుః । యో వా అస్మాన్ వేద । విజహత్పాప్మానమేతి ॥ ౩౧ ॥
సర్వమాయురేతి । అభి స్వర్గం లోకం జయతి । నాస్యాముష్మిన్
లోకేఽన్నం క్షీయత ఇతి । విజహద్ధ వై పాప్మానమేతి । సర్వమాయు
రేతి । అభి స్వర్గం లోకం జయతి । నాస్యాముష్మిన్ లోకేఽన్నం క్షీ
యతే । య ఏవం వేద । అహీనాహాశ్వత్థ్యః । సావిత్రం విదాంచ
కార ॥ ౩౨ ॥ స హ హగ్ంసో హిరణ్మయో భూత్వా । స్వర్గం
లోకమియాయ । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । హగ్ంసో హ వై హి
రణ్మయో భూత్వా । స్వర్గం లోకమేతి । ఆదిత్యస్య సాయుజ్య
మ్ । య ఏవం వేద । దేవభాగో హ శ్రౌతర్షః । సావిత్రం విదాం
చకార । తగ్ం హ వాగదృశ్యమానాభ్యువాద ॥ ౩౩ ॥ స

ర్వం బత గౌతమో వేద । యస్సావిత్రం వేదేతి । స హోవాచ । కై
షా వాగసీతి । అయమహగ్ం సావిత్రః । దేవానాముత్తమో లో
కః । గుహ్యం మహ్యాభిభ్రదితి । ఏతావతి హ గౌతమః । య
జ్ఞోపవీతం కృత్వాఽధో నిపపాత । నమో నమ ఇతి ॥ ౩౪ ॥ స హో
వాచ । మా భైషీర్గౌతమ । జితో వై తే లోక ఇతి । తస్మాద్యే కేచ
సావిత్రం విదుః । సర్వే తే జితలోకాః । సయో హ వై సావిత్రస్యా
ష్టాక్షరం పదగ్ం శ్రియాభిషిక్తం వేద । శ్రియా హైవాభిషి
చ్యతే । ఘృణిరితి ద్వే అక్షరే । సూర్య ఇతి త్రీణి । ఆదిత్య ఇతి త్రీ
ణి ॥ ౩౫ ॥ ఏతద్వై సావిత్రస్యాష్టాక్షరం పదగ్ం శ్రియాభిషి
క్తమ్ । య ఏవం వేద । శ్రియా హైవాభిషిచ్యతే । తదేతదృచా
భ్యుక్తమ్ । ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్ । యస్మిన్ దేవా అధి వి
శ్వే నిషేదుః । యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి । య ఇత్తద్విదు
స్త ఇమే సమాసత ఇతి । న హ వా ఏతస్యర్చా న యజుషా న సామ్నా
ర్థోఽస్తి । యస్సావిత్రం వేద ॥ ౩౬ ॥ తదేతత్పురి యద్దేవ చ
క్రమ్ । ఆర్ద్రం పిన్వమానగ్ం స్వర్గే లోక ఏతి । విజహాద్విశ్వా
భూతాని సంపశ్యత్ । ఆర్ద్రో హ వై పిన్వమానస్స్వర్గే లోక ఏతి ।
విజహాద్విశ్వా భూతాని సంపశ్యన్ । య ఏవం వేద । శూషో హ
వై వార్ష్ణేయః । ఆదిత్యేన సమాజగామ । తగ్ం హోవాచ । ఏ
హి సావిత్రం విద్ధి । అయం వై స్వర్గో లోకః పారయిష్ణురమృతా
త్సంభూత ఇతి । ఏష వావ స సావిత్రః । య ఏష తపతి । ఏహి మాం

ఇతి హైనం తమువాచ ॥ ౩౭ ॥ దృష్ట్వాదృష్ట్వా వేదతిర స్తను వాదిష్టేతి తదాత్రేర్బ్రుతవపతి చ కారో వాచన తాన్యద్విత్యఇతి త్రీణి పావిత్రం వేదవిద్ధిపంచచ ॥౯॥ ష్ట్రిజావతిర్ద్ర ఠథ్సంజ్ఞానం ప్రస్తుతంతాన్యహాన్యేషరాత్రయశ్చిత్రఃకేతుస్తే న్నముహూర్తా రాత్రేః పవిత్రం తేర్ధమూపా అగ్నిష్టోమో యజ్ఞ స్తవ ఇదానీం ముహూర్తానాం జనకోహినా దేవభాగశ్శైషావా క్షా శ్రూ షోహవై షోడశ ॥

ఇయం వావ సరఘా । తస్యా అగ్నిరేవ సారఘం మధు । యా ఏతాః పూర్వపక్షాపరపక్షయో రాత్రయః । తా మధుకృతః । యాన్యహాని । తే మధువృషాః । స యో హ వా ఏతా మధుకృతశ్చ మధువృషాగ్ంశ్చ వేద । కుర్వంతి హాస్యైతా అగ్నౌ మధు । నాస్యేష్టాపూర్తం ధయంతి । అథ యో న వేద ॥ ౩౮ ॥ న హాస్యైతా అగ్నౌ మధు కుర్వంతి । ధయంత్యస్యేష్టాపూర్తమ్ । యో హ వా అహోరాత్రాణాం నామధేయాని వేద । నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్చ్ఛతి । సంజ్ఞానం విజ్ఞానం దర్శా దృష్టేతి । ఏతావనువాకా పూర్వపక్షస్యాహోరాత్రాణాం నామధేయాని । ప్రస్తుతం విష్టుతగ్ం సుతా సున్వతీతి । ఏతావనువాకా అపరపక్ష స్యాహోరాత్రాణాం నామధేయాని । నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్చ్ఛతి । య ఏవం వేద ॥ ౩౯ ॥ యో హ వై ముహూర్తానాం నామధేయాని వేద । న ముహూర్తేష్వార్తిమార్చ్ఛతి । చిత్రః కేతుర్దాతా ప్ర

ధాతా సవితా ప్రసవితాభిశాస్తానుమంతేతి । ఏతే వై ముహూ
ర్తానాం నామధేయాని । న ముహూర్తేష్వార్తిమార్ఛతి । య ఏ
వం వేద । యో హ వా అర్ధమాసానాంచ మాసానాంచ నామధే
యాని వేద । నార్ధమాసేషు న మాసేష్వార్తిమార్ఛతి । పవిత్రం
పవయిష్యన్త్సహస్వాన్త్సహీయానరుణోఽరుణరజా ఇతి । ఏతే
వా అర్ధమాసానాఞ్చ మాసానాంచ నామధేయాని ॥ ౪౦ ॥
నార్ధమాసేషు న మాసేష్వార్తిమార్ఛతి । య ఏవం వేద । యో
హ వై యజ్ఞక్రతూనాం చర్తూనాంచ సంవత్సరస్య చ నామధే
యాని వేద । న యజ్ఞక్రతుషు నర్తుషు న సంవత్సర ఆర్తిమార్ఛతి ।
అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యోఽగ్నిరృతుః ప్రజాపతిస్సంవత్సర ఇతి । ఏతే
వై యజ్ఞక్రతూనాంచ ర్తూనాంచ సంవత్సరస్య చ నామ
ధేయాని । న యజ్ఞక్రతుషు నర్తుషు న సంవత్సర ఆర్తిమార్ఛతి ।
య ఏవం వేద । యో హ వై ముహూర్తానాం ముహూర్తాన్వేద । న
ముహూర్తానాం ముహూర్తే ఆర్తిమార్ఛతి ॥ ౪౧ ॥ ఇదా
నీం తదానీమితి । ఏతే వై ముహూర్తానాం ముహూర్తాః । న ము
హూర్తానాం ముహూర్తే ఆర్తిమార్ఛతి । య ఏవం వేద । అ
థో యథా క్షేత్రజ్ఞో భూత్వానుప్రవిశ్యాన్నమత్తి । ఏవమేవై
తాన్ క్షేత్రజ్ఞో భూత్వానుప్రవిశ్యాన్నమత్తి । స ఏతేషామేవ
సలోకతాꣳ సాయుజ్యమశ్నుతే । అప పునర్మృత్యుం జయతి ।
య ఏవం వేద ॥ ౪౨ ॥

నవైదైవం వేదానువాకా అర్ధమాసానాఞ్చ మాసానాఞ్చ
నామధేయాని ముహూర్తాంస్తేషాం వ్యుష్టిం మాధ్యంతి నవచ ॥ ౧౦ ॥

ఇయమహోరాత్రాణాగ్ం సంజ్ఞానం పూర్వపక్షస్య
ప్రస్తుతమపరపక్షస్య ముహూర్తానాం చిత్రః కేతురర్ధమాసా
నాం పవిత్రం యజ్ఞక్రతూనామగ్నిష్టోమో యజ్ఞక్రతూనామిదా
నీం ముహూర్తానాం ముహూర్తాన్ వేదేదానీమథో ద్వాదశ ॥

కశ్చిద్ధవా అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య । ఆత్మానం వేద । అయ
మహమస్మీతి । కశ్చిత్స్వం లోకం న ప్రతి ప్రజానాతి । అగ్నిము
గ్ధో హైవ ధూమతాంతః । స్వం లోకం న ప్రతి ప్రజానాతి । అథ
యో హైవైతమగ్నిగ్ం సావిత్రం వేద । స ఏవాస్మాల్లోకాత్ప్రే
త్య । ఆత్మానం వేద । అయమహమస్మీతి ॥ ౪౩ ॥ స స్వం
లోకం ప్రతి ప్రజానాతి । ఏష ఉ ఏవైనం తత్సావిత్రః । స్వర్గం లోక
మభివహతి । అహోరాత్రైర్వా ఇదగ్ం సయుగ్భిః క్రి
యతే । ఇతి రాత్రియా దీక్షితః । ఇతి రాత్రియవ్రత
ముపాగురితి । తాని హ నైవం విదుషః । అముష్మిఁల్లోకే శేవధిం ధ
యంతి । క్షీతగ్ం హైవస శేవధిమనుపరైతి । అథయో హైవైతమగ్ని
గ్ం సావిత్రం వేద ॥ ౪౪ ॥ తస్య హైవాహోరాత్రాణి । అము
ష్మిఁల్లోకే శేవధిం న ధయంతి । అక్షితగ్ం హైవస శేవధిమనుపరై
తి । భరద్వాజో హ త్రిభిరాయుర్భిర్బ్రహ్మచర్యముపాస । త
గ్ం హ జీర్ణిగ్ం స్థవిరగ్ం శయానమ్ । ఇంద్ర ఉపవ్రజ్యోవా

చ । భరద్వాజ । యత్తే చతుర్థమాయుర్దద్యామ్ । కిమేనేన కు
ర్యా ఇతి । బ్రహ్మచర్యమేవైనేన చరేయమితి హోవాచ ॥ ౮౫ ॥
తగ్ం హ త్రీన్గిరిరూపానవిజ్ఞాతానివ దర్శయాం చకార । తేషా
గ్ం హైకైకస్మాన్ముష్టినా దదే । స హోవాచ । భరద్వాజేత్యా
మంత్ర్య । వేదా వా ఏతే । అనంతా వై వేదాః । ఏతద్వా ఏతై
స్త్రిభిరాయుర్భిరన్వవోచథాః । అథ త ఇతరదననూక్తమేవ । ఏ
హీమం విద్ధి । అయం వై సర్వవిద్యేతి ॥ ౮౬ ॥ తస్మై హైతమగ్ని
గ్ం సావిత్రమువాచ । తగ్ం స విదిత్వా । అమృతో భూత్వా । స్వ
ర్గం లోకమియాయ । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । అమృతో హైవ
భూత్వా । స్వర్గం లోకమేతి । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । య ఏ
వం వేద । ఏషా ఏవ త్రయీ విద్యా ॥ ౮౭ ॥ యావంతగ్ం హ వై
త్రయ్యా విద్యయా లోకం జయతి । తావంతం లోకం జయతి ।
య ఏవం వేద । అగ్నేర్వా ఏతాని నామధేయాని । అగ్నేరేవ సా
యుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । య ఏవం వేద । వాయోర్వా ఏ
తాని నామధేయాని । వాయోరేవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామా
ప్నోతి । య ఏవం వేద । ఇంద్రస్య వా ఏతాని నామధేయాని ॥ ౮౮ ॥
ఇంద్రస్యైవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । య ఏవం వేద ।
బృహస్పతేర్వా ఏతాని నామధేయాని । బృహస్పతేరేవ సా
యుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । య ఏవం వేద । ప్రజాపతేర్వా
ఏతాని నామధేయాని । ప్రజాపతేరేవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతా

మాప్నోతి । య ఏవం వేద । బ్రహ్మణో వా ఏతాని నామధేయాని । బ్రహ్మణ ఏవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । య ఏవం వేద । స వా ఏషోఽగ్నిరపక్షపుచ్ఛో వాయురేవ । తస్యాగ్నిర్ముఖమ్ । అసావాదిత్యశ్శిరః । స యదేతే దేవతే అంతరేణ । తత్సర్వగ్ం సివ్యతి । తస్మాత్సావిత్రః ॥ ౪౯ ॥ అయ హ స్మహాస్మీతి వేదహోవాచ సర్వవిద్యేః విదేహ్యంద్రస్య వా ఏతాని నామధేయాని బ్రహ్మణ ఏవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

అగ్నేర్వాయోరింద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణస్సవై సప్త ॥

సంజ్ఞానం భూస్త్వమేవ సంవత్సరోఽసి భూరాజ్ఞ్య స వే విపశ్చితే ప్రజాపతిర్దేవా నియంవావసరఘా కశ్చిద్ధేకాదశ ॥

సంజ్ఞానగ్ం రాజ్ఞీ మూర్ధా హృదయమేషసం వత్సరో వాద్ధమాసేషు నవచత్వారిగ్ంశత్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

దశమః ప్రపాఠకస్సమాప్తః.

శ్రీ ఏకాదశప్రపాఠకప్రారంభః

హరిః ఓమ్ ॥ లోకోఽసి స్వర్గోఽసి । అనంతోఽస్యపారోఽసి । అక్షితోఽస్యక్షయ్యోఽసి । తపసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః । విశ్వం

యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వ
స్య జనయితా । తంత్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాప
తిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥౧॥
తపో౽సి లోకే శ్రితమ్ । తేజసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః । వి
శ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ
ర్తృ విశ్వస్య జనయితృ । తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్ర
జాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥
తేజో౽సి తపసి శ్రితమ్ । సముద్రస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః ।
విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తృ
విశ్వస్య జనయితృ । తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాప
తిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౩ ॥ స
ముద్రో౽సి తేజసి శ్రితః । అపాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః ।
విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ
ర్తా విశ్వస్య జనయితా । తంత్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ।
ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా
సీద ॥ ౪ ॥ ఆపస్థ సముద్రే శ్రితాః । పృథివ్యాః ప్రతిష్ఠా యు
ష్మాసు । ఇదమంతః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సు
భూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్ర్యో విశ్వస్య జనయిత్ర్యః । తా వ ఉపద
ధే కామదుఘా అక్షితాః । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా
దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౫ ॥ పృథివ్యస్యప్సు శ్రి

తా । అగ్నేః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః । విశ్వం యక్షం విశ్వం
భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయి
త్రీ । తాంత్వోపదధే కామదుఘా మక్షితామ్ । ప్రజాపతిస్త్వా
సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౬ ॥ అ
గ్నిరసి పృథివ్యాగ్ం శ్రితః । అంతరిక్షస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీద
మంతః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । వి
శ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తంత్వోపదధే కామదుఘ మ
క్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వ
ద్ధ్రువా సీద ॥ ౭ ॥ అంతరిక్షమస్యగ్నౌ శ్రితమ్ । వాయోః
ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః । విశ్వంయక్షం విశ్వం భూతం విశ్వ
గ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తృ విశ్వస్య జనయితృ । తత్త్వో
పదధే కామదుఘ మక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । త
యా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౮ ॥ వాయురస్యంత
రిక్షే శ్రితః । దివః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః । విశ్వం యక్షం
విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జ
నయితా । తంత్వోపదధే కామదుఘ మక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా
సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౯ ॥ ద్యౌ
రసి వాయౌ శ్రితా । ఆదిత్యస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః । వి
శ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ
ర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తాంత్వోపదధే కామదుఘా మక్షితా

మ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రు
వా సీద ॥ ౧౦ ॥ ఆదిత్యోఽసి దివిశ్రితః । చంద్రమసః ప్రతిష్ఠా ।
త్వయీదమంతః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సు
భూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తంత్వోపదధే కా
మదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవత
యాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౧ ॥ చంద్రమా అస్యాదిత్యే శ్రి
తః । నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః । విశ్వం యక్షం
విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జ
నయితా । తంత్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా
సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౨ ॥
నక్షత్రాణి స్థ చంద్రమసి శ్రితాని । సంవత్సరస్య ప్రతిష్ఠా యు
ష్మాసు । ఇదమంతః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సు
భూతమ్ । విశ్వస్య భర్తౄణి విశ్వస్య జనయితౄణి । తాని వ ఉ
పదధే కామదుఘాన్యక్షితాని । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । త
యా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౩ ॥ సంవత్సరోఽసి
నక్షత్రేషు శ్రితః । ఋతూనాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమంతః ।
విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ
ర్తా విశ్వస్య జనయితా । తంత్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ।
ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా
సీద ॥ ౧౪ ॥ ఋతవస్థ సంవత్సరే శ్రితాః । మాసానాం ప్రతి

ర్యుష్మాసు । ఇదమంతః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వ
ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య జనయితారః । తాగ్
స్త ఉపదధే కామదుఘా నక్షితాః । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు ।
తయా దేవతయాఽంగిరస్వద్ధ్రువాసీద ॥ ౧౫ ॥ మాసా ఽర్ధమాసేషు
శ్రితాః । అర్ధమాసానాం ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమంతః । వి
శ్వం యక్షం విశ్వంభూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ
ర్తారో విశ్వస్య జనయితారః । తాగ్స్త ఉపదధే కామదుఘా నక్షి
తాః । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽంగిరస్వ
ద్ధ్రువాసీద ॥ ౧౬ ॥ ॥ అర్ధమాసా ఽహస్సు శ్రితాః । అ
హోరాత్రయోః ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమంతః । విశ్వం య
క్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తారో వి
శ్వస్య జనయితారః । తాగ్స్త ఉపదధే కామదుఘా నక్షితాః । ప్ర
జాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽంగిరస్వద్ధ్రువాసీద ॥
అహోరాత్రే ఽర్ధమాసేషు శ్రితే । భూతస్య ప్రతిష్ఠే భవ్యస్య ప్రతి
ష్ఠే । యువయోరిదమంతః । విశ్వంయక్షం విశ్వంభూతం విశ్వగ్ంసు
భూతం । విశ్వస్యభర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తే వాముపదధే కా
మదుఘే అక్షితే । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాం
గిరస్వద్ధ్రువాసీద ॥ ౧౭ ॥ ప్రాణాపానావస్య ష్టకామావాస్య ।
అన్నాద్యాస్థానా దుఘోయుష్మాసు । ఇదమంతః । విశ్వంయక్షం
విశ్వంభూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య

జనయిత్ర్యః । తా ఉపదధే కామదుఘా అక్షితాః । ప్రజాప
తిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువాసీద ॥ ౧౯ ॥
రాడసి బృహతీ శ్రీరసీంద్రపత్నీ ధర్మపత్నీ । విశ్వం భూతమను
ప్రభూతా । త్వయీదమంతః । విశ్వం యక్షం విశ్వంభూతం వి
శ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తాం
త్వోపదధే కామదుఘామక్షితామ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు ।
తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువాసీద ॥ ౨౦ ॥ ఓజోఽసి సహో
ఽసి । బలమసి భ్రాజోఽసి । దేవానాం ధామామృతమ్ । అమర్త్య
స్తపోజాః । త్వయీదమంతః । విశ్వంయక్షం విశ్వం భూతం వి
శ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తం
త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు ।
తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువాసీద ॥ ౨౧ ॥ లోకస్తపస్తేజస్స
ముద్ర ఆపః పృథివ్యగ్నిరంతరిక్షం వాయుర్ద్యౌరాదిత్యశ్చంద్రమా
నక్షత్రాణి సంవత్సర ఋతవో మాసా అర్ధమాసా అహోరాత్రే పౌ
ర్ణమాసీ రాడసోఽజో స్యేకవిగ్ంశతిః ॥ ౨ ॥

లోకోఽసి భర్త్రాతమ్ । తపస్తేజోఽసి భర్తృతత్ । సముద్రో
ఽసి భర్త్రాతమ్ । ఆపస్థ భర్త్ర్యస్తావః । పృథివీ భర్త్రీతామ్ । అ
గ్నిరసి భర్త్రాతమ్ । అంతరిక్షం భర్తృతత్ । వాయురసి భర్త్రాత
మ్ । ద్యౌరసి భర్త్రీతామ్ । ఆదిత్యశ్చంద్రమా భర్త్రాతమ్ । న
క్షత్రాణిస్థ భర్త్ర్యాణి తానివః । సంవత్సరోఽసి భర్త్రాతమ్ । ఋత

వ్యో మాసా అర్ధమాసా భర్తారో భర్తారో భర్తార స్తార్తవః । అ
హోరాత్రే భర్త్రౌ వ్రతే వామ్ । ప్రాణమాసి భర్త్రీస్తానః ।
రాడసి భర్త్రీ తామ్ ॥ ఓజోసి భర్తా తమేకవిగ్ంశతిః ॥

త్వమగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివః । త్వగ్ంశర్ధో మా
రుతం పృక్ష ఈశిషే । త్వం వాతైరరుణైర్యాసి శంగయః । త్వం
పూషా విధతః పాసి ను త్మనా । దేవా దేవేషు శ్రయధ్వమ్ । ప్రథ
మా ద్వితీయేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వితీయాస్తృతీయేషు శ్రయధ్వమ్ ।
తృతీయాశ్చతుర్థేషు శ్రయధ్వమ్ । చతుర్థాః పఞ్చమేషు శ్రయ
ధ్వమ్ । పఞ్చమాష్షష్ఠేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౨ ॥ షష్ఠాస్సప్త
మేషు శ్రయధ్వమ్ । సప్తమా అష్టమేషు శ్రయధ్వమ్ । అష్టమా న
వమేషు శ్రయధ్వమ్ । నవమా దశమేషు శ్రయధ్వమ్ । దశమా ఏ
కాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాదశా ద్వాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వా
దశాస్త్రయోదశేషు శ్రయధ్వమ్ । త్రయోదశాశ్చతుర్దశేషు
శ్రయధ్వమ్ । చతుర్దశాః పంచదశేషు శ్రయధ్వమ్ । పంచద
శాష్షోడశేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౩ ॥ షోడశాస్సప్తదశేషు శ్ర
యధ్వమ్ । సప్తదశా అష్టాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । అష్టాదశా ఏకా
న్నవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాన్నవిగ్ంశా విగ్ంశేషు శ్ర
యధ్వమ్ । విగ్ంశా ఏకవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకవిగ్ంశా ద్వా
విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వావిగ్ంశాస్త్రయోవిగ్ంశేషు శ్ర
యధ్వమ్ । త్రయోవిగ్ంశాశ్చతుర్విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ ।

చతుర్విగ్ంశాః పంచవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । పంచవిగ్ంశాష్షడ్విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౪ ॥ షడ్విగ్ంశాస్సప్తవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । సప్తవిగ్ంశా అష్టావిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । అష్టావిగ్ంశా ఏకాన్నత్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాన్నత్రిగ్ంశాస్త్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । త్రిగ్ంశా ఏకత్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకత్రిగ్ంశా ద్వాత్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వాత్రిగ్ంశాస్త్రయస్త్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । దేవాస్త్రిరేకాదశా స్త్రిస్త్రయస్త్రిగ్ంశాః । ఉత్తరే భవత । ఉత్తరవర్త్మాన ఉత్తరసత్వానః । యత్కామ ఇదం జుహోమి । తన్మే సమృధ్యతామ్ । వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౨౫ ॥ షష్టేషు శ్రయధ్వగ్ం షోడశేషు శ్రయధ్వగ్ం షడ్విగ్ంశేషు శ్రయధ్వముత్తరే భవతోత్తరవర్త్మాన ఉత్తర సత్వానశ్చత్వారి చ ॥ ౨ ।

అగ్నావిష్ణూ సజోషసా । ఇమా వర్ధంతు వాంగిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభిరాగతమ్ । రాజ్ఞీ విరాజ్ఞీ । సమ్రాజ్ఞీ స్వరాజ్ఞీ । అర్చిశ్శోచిః । తపో హరో భాః । అగ్నిస్సోమో బృహస్పతిః । విశ్వే దేవా భువనస్య గోపాః । తే సర్వే సంగత్య । ఇదం మే ప్రావతా వచః । వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౨౬ ॥ సంగత్య శ్రీణీచ ॥ ౩ ॥

అన్నపతేన్నస్య నో దేహి । అనమీవస్య శుష్మిణః ।

ప్రప్రదాతారం తారిషః । ఊర్జన్నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే । అగ్నే పృథివీపతే । సోమవీరుధాం పతే । త్వష్టస్సమిధాంపతే । విష్ణవాశానాం పతే । మిత్రసత్యానాం పతే । వరుణధర్మాణాం పతే ॥ ౨౭ ॥ మరుతోగణానాం పతయః । రుద్రపశూనాంపతే । ఇంద్రౌజసాంపతే । బృహస్పతే బ్రహ్మణస్పతే । ఆరుచా రోచే హగ్ం స్వయమ్ । రుచా రుచే రోచమానః । అతీత్యాదస్స్వరాభరేహ । తస్మిన్యోనౌ ప్రజనౌ ప్రజాయేయ । వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ । భూర్భువస్స్వస్స్వాహా ॥ ౨౮ ॥

వరుణధర్మాణాం పతే స్వాహా ॥ ౪ ॥

సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాః । సప్తర్షయస్సప్త ధామప్రియాణి । సప్తహోత్రా అనువిద్వాన్ । సప్తయోనీరాపృణస్వా ఘృతేన । ప్రాచీదిక్ । అగ్నిర్దేవతా । అగ్నిగ్ం స దిశాం దేవం దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । దక్షిణాదిక్ । ఇంద్రో దేవతా ॥ ౨౯ ॥ ఇంద్రగ్ం స దిశాం దేవం దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । ప్రతీచీదిక్ । సోమో దేవతా । సోమగ్ం స దిశాం దేవం దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । ఉదీచీదిక్ । మిత్రావరుణౌ దేవతా । మిత్రావరుణౌ స దిశాం దేవౌ దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి ॥ ౩౦ ॥ ఊర్ధ్వాదిక్ । బృహస్పతిర్దేవతా । బృహస్పతిగ్ం స దిశాం దేవం దేవ

తానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । ఇయం దిక్ । అ
దితిర్దేవతా । అదితిగ్ం సదిశాం దేవీం దేవతానామృచ్ఛతు ।
యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । పురుషో దిక్ । పురుషో మే కామాన్సమ
ర్ధ్ సమర్ధయతు ॥ ౩౦ ॥ ☞ అంధో జాగృవిః ప్రాణ । అసావేహి ।
బధిర ఆక్రందయితరపాన । అసావేహి । ఉపసముపసమశీయ । అ
హస్తోర్జ్యోతిరశీయ । అహస్తోఽపాశీయ । వయగ్గ్ం స్యామ పత
యో రయీణామ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౩౧ ॥ దక్షిణా ది
గింద్రో దేవతా మిత్రావరుణౌ సదిశాం దేవౌ దేవతానామృచ్ఛ
తు యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసత్వ్యర్ధయతు నవ చ ॥ ౫ ॥

యత్తే విత్తం యము చితం తే అగ్నే । యత్తేఽూనం యదు తే అతి
రిక్తమ్ । ఆదిత్యాస్తదంగిరసశ్చిన్వంతు । విశ్వే తే దేవాశ్చితి
మాపూరయంతు । చితశ్చాసి సంచితశ్చాస్యగ్నే । ఏతావాగ్ం
శ్చాసి భూయాగ్ంశ్చాస్యగ్నే । లోకం పృణ ఛిద్రం పృణ । అ
థో సీద శివా త్వమ్ । ఇంద్రాగ్నీ త్వా బృహస్పతిః । అస్మిన్యో
నావసీషదన్ ॥ ౩౩ ॥ ☞ తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ।
తా అస్య సూదదోహసః । సోమగ్గ్ం శ్రీణంతి పృశ్నయః । జన్మం
దేవానాం విశః । త్రిష్వా రోచనే దివః । తయా దేవతయాంగి
రస్వద్ధ్రువా సీద । అగ్నే దేవాగ్ం ఇహావహ । జజ్ఞానో వృ
క్తబర్హిషే । అసి హోతా న ఈడ్యః । అగన్మ మహా మనసా యవి
ష్ఠమ్ ॥ ౩౪ ॥ యో దీదాయ సమిద్ధస్స్వే దురోణే । చిత్రభానుం

రోదసీ అంతరుర్వీ । స్వాహుతం విశ్వతః ప్రత్యంచమ్ । మేధా
కారం విదథస్య ప్రసాధనమ్ । అగ్నిగ్ం హోతారం పరిభూ
తమం మతిమ్ । త్వామర్భస్య హవిషస్సమానమిత్ । త్వాం మ
హో వృణతే నరో నాన్యం త్వత్ । మనుష్వత్త్వా ని ధీమహి । మను
ష్వత్సమిధీమహి । అగ్నే మనుష్వదంగిరః ॥ ౩౫ ॥ దేవాన్
దేవాయతే యజ । అగ్నిర్హి వాజినం విశే । దదాతి విశ్వచర్ష
ణిః । అగ్నీ రాయే స్వాభువమ్ । స ప్రీతో యాతి వార్యమ్ । ఇష
గ్గ్ం స్తోతృభ్య ఆభర । పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః పృథివ్యామ్ । పృ
ష్టో విశ్వా ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిః । స
నో దివా స రిషః పాతు నక్తమ్ ॥ ౩౬ ॥ అసీషదద్ యవిష్ఠమంగి
రో నక్తమ్ ॥ ౮ ॥

అయం వావ యః పవతే । సోఽగ్నిర్నాచికేతః । స యత్ప్రా
ఙ్పవతే । తదస్య శిరః । అథ యద్దక్షిణా । స దక్షిణః పక్షః । అథ య
త్ప్రత్యక్ । తత్పుచ్ఛమ్ । యదుదఙ్ । స ఉత్తరః పక్షః ॥ ౩౭ ॥
అథ యత్సంవాతి । తదస్య సమంచనం చ ప్రసారణం చ । అథో
సంపదేవాస్యసా । సగ్ం హ వా అస్మై స కామః పద్యతే । యత్కా
మో యజతే । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ।
యో హ వా అగ్నేర్నాచికేతస్యాయతనం ప్రతిష్ఠాం వేద । ఆయతన
వాన్భవతి । గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠామ్ ॥ ౩౮ ॥ హిరణ్యం వా అగ్నే
ర్నాచికేతస్యాయతనం ప్రతిష్ఠా । య ఏవం వేద । ఆయతనవాన్భ

వతి । గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠామ్ । యో హ వా అగ్నేర్నాచికేతస్య శరీరం
వేద । సశరీర ఏవ స్వర్గం లోకమేతి । హిరణ్యం వా అగ్నేర్నాచి
కేతస్య శరీరమ్ । య ఏవం వేద । సశరీర ఏవ స్వర్గం లోకమేతి । అ
థో యథా రుక్మ ఉత్తప్తో భాయాత్ ॥ ౩౯ ॥ ఏవమేవ స తేజసా
యశసా । అస్మిగ్ంశ్చ లోకేఽముష్మిగ్ంశ్చ భాతి । ఉరవో హ వై
నామైతే లోకాః । యేఽవరేణాదిత్యమ్ । అథ హైతే వరీయాగ్ంసో
లోకాః । యే పరేణాదిత్యమ్ । అంతవంతగ్ం హ వా ఏష క్షయ్యం
లోకం జయతి । యోఽవరేణాదిత్యమ్ । అథ హైషోఽనంతమపార
మక్షయ్యం లోకం జయతి । యః పరేణాదిత్యమ్ ॥ ౪౦ ॥ అ
నంతగ్ం హ వా అపారమక్షయ్యం లోకం జయతి । యోఽగ్నిం నా
చికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథో యథా రథే తిష్ఠన్ప
క్షసీ పర్యావర్తమానే ప్రత్యపేక్షతే । ఏవమహోరాత్రే ప్రత్య
పేక్షతే । నాస్యాహోరాత్రే లోకమాప్నుతః । యోఽగ్నిం నాచి
కేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౪౧ ॥ ఉత్తరః పక్షో గ
చ్ఛతి ప్రతిష్ఠాం భాయాద్యః పరేణాదిత్యమష్టౌ చ ॥ ౭ ॥

ఉశన్ హ వై వాజశ్రవసః సర్వవేదసం దదౌ । తస్య హ నచి
కేతా నామ పుత్ర ఆస । తగ్ం హ కుమారగ్ం సంతమ్ । దక్షిణాసు
నీయమానాసు శ్రద్ధావివేశ । స హోవాచ । తత కస్మై మాం దాస్య
సీతి । ద్వితీయం తృతీయమ్ । తగ్ం హ పరీత ఉవాచ । మృత్యవే
త్వా దదామీతి । తగ్ం హ స్మోత్థితం వాగభివదతి ॥ ౪౨ ॥ గౌత

ము కుమారేతి । స హోవాచ । పరేహి మృత్యోర్గృహాన్ ।
మృత్యవే వై త్వా దామితి । తం వై ప్రవసంతం గంతాసీతి హోవా
చ । తస్య స్మ తిస్రో రాత్రీరనాశ్వాన్ గృహే వసతాత్ । స యది
త్వా పృచ్ఛేత్ । కుమార కతి రాత్రీరవాత్సీరితి । తిస్ర ఇతి ప్రతి
బ్రూతాత్ । కిం ప్రథమాగ్ం రాత్రిమాశ్నా ఇతి ॥౪౩॥ ☞ ప్ర
జాం త ఇతి । కిం ద్వితీయామితి । పశూగ్ంస్త ఇతి । కిం తృతీయా
మితి । సాధుకృత్యాం త ఇతి । తం వై ప్రవసంతం జగామ । తస్య
హ తిస్రో రాత్రీరనాశ్వాన్ గృహ ఉవాస । తమాగత్య పప్రచ్ఛ ।
కుమార కతి రాత్రీరవాత్సీరితి । తిస్ర ఇతి ప్రత్యువాచ ॥౪౪॥ ☞ కిం
ప్రథమాగ్ం రాత్రిమాశ్నా ఇతి । ప్రజాం త ఇతి । కిం ద్వితీయామితి ।
పశూగ్ంస్త ఇతి । కిం తృతీయామితి । సాధుకృత్యాం త ఇతి । న
మస్తే అస్తు భగవ ఇతి హోవాచ । వరం వృణీష్వేతి । పితరమేవ జీవ
న్నయానీతి । ద్వితీయం వృణీష్వేతి ॥ ౪౫ ॥ ఇష్టాపూర్త
యోర్మేఽక్షితిం బ్రూహీతి హోవాచ । తస్మై హైతమగ్నిం నా
చికేతమువాచ । తతో వై తస్యేష్టాపూర్తే నాక్షీయేతే । నాస్యే
ష్టాపూర్తే క్షీయేతే । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైన
మేవం వేద । తృతీయం వృణీష్వేతి । పునర్మృత్యోర్మేఽపజితిం
బ్రూహీతి హోవాచ । తస్మై హైతమగ్నిం నాచికేతమువాచ । త
తో వై సోఽప పునర్మృత్యుమజయత్ ॥౪౬॥ ☞ అప పునర్మృ
త్యుం జయతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం

వేద । ప్రజాపతిర్వై ప్రజాకామస్తపోఽతప్యత । సహిరణ్యము
దాస్యత్ । తదగ్నౌ ప్రాస్యత్ । తదస్మై నాచ్ఛదయత్ । తద్ద్వి
తీయం ప్రాస్యత్ । తదస్మై నైవాచ్ఛదయత్ । తత్తృతీయం ప్రా
స్యత్ ॥ ౪౭ ॥ తదస్మై నైవాచ్ఛదయత్ । తదాత్మన్నేవహృ
దయ్యేఽగ్నౌ వైశ్వానరే ప్రాస్యత్ । తదస్మా అచ్ఛదయత్ । తస్మా
ద్ధిరణ్యం కనిష్ఠం ధనానామ్ । భుంజత్ప్రియతమ్ । హృదయజ
గ్ంహి । సవైతమేవ నావిందత్ । యస్మై తాం దక్షిణామనేష్యత్ ।
తాగ్ం స్వాయైవ హస్తాయ దక్షిణాయానయత్ । తాం ప్రత్యగృ
హ్ణాత్ ॥ ౪౮ ॥ దక్షాయ త్వా దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణామీతి । సోఽద
క్షత దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । దక్షతే హ వై దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య ।
య ఏవం వేద । ఏతద్ధ స్మ వై తద్విద్వాగ్ంసో వాజశ్రవసా గోతమాః ।
అప్యనూదేశ్యాం దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణన్తి । ఉభయేన వయం దక్షి
ష్యామహ ఏవ దక్షిణాం ప్రతిగృహ్యేతి । తే దక్షన్త దక్షిణాం ప్రతి
గృహ్య । దక్షతే హ వై దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । య ఏవం వేద । ప్రహా
న్యం క్లీనాతి ॥ ౪౯ ॥ పస్తాద్ధ్వా ఆశిషుర్వాచ ద్వితీయం వృణీష్వ
త్యజయ తృతీయం ప్రాస్యదగృహ్ణోద్య ఏవం వేదైకంచ ॥ ౫ ॥

తగ్ం హైతమేకే పశుబంధ ఏవోత్తరవేద్యాం చిన్వతే । ఉ

తర్హ్యైవ సమ్మిత ఏషోఽగ్నిరితి వదంతః । తన్న తథా కుర్యాత్ । ఏత
మగ్నిం కామేన వ్యర్ధయేత్ । స ఏనం కామేన వ్యృద్ధః । కామేన వ్య
ర్ధయేత్ । సౌమ్యే వా హైనమధ్వరే చిన్వీత । యత్ర వా భూయిష్ఠా
ఆహుతయో హూయేరన్ । ఏతమగ్నిం కామేన సమర్ధయతి ।
స ఏనం కామేన సమృద్ధః ॥ ౫౦ ॥ కామేన సమర్ధయతి । అథ
హైనం పురర్షయః । ఉత్తరవేద్యామేవ సత్రియమచిన్వత ।
తతో వై తే విందంత ప్రజామ్ । అభి సువర్గం లోకమజయన్ । విందత
ఏవ ప్రజామ్ । అభి సువర్గం లోకం జయతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం
చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైనం వాయుర్ ఋద్ధికామః ।
యథాన్యుప్తమేవోపదధే । తతో వై స ఏతామృద్ధిమార్ధ్నోత్ ।
యామిదం వాయుర్ ఋద్ధః । ఏతామృద్ధిమృధ్నోతి । యా
మిదం వాయుర్ ఋద్ధః । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైన
మేవం వేద । అథ హైనం గోబలో వార్ష్ణః పశుకామః । పాఙ్క్తమేవ
చిక్యే । పంచ పురస్తాత్ ॥ ౫౨ ॥ పంచ దక్షిణతః । పంచ పశ్చా
త్ । పంచోత్తరతః । ఏకాం మధ్యే । తతో వై స సహస్రం పశూన్ప్రా
ప్నోత్ । ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చిను
తే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైనం ప్రజాపతిర్జ్యైష్ఠ్యకా
మో యశస్కామః ప్రజననకామః । త్రివృతమేవ చిక్యే ॥ ౫౩ ॥
సప్త పురస్తాత్ । తిస్రో దక్షిణతః । సప్త పశ్చాత్ । తిస్ర ఉత్తర
తః । ఏకాం మధ్యే । తతో వై స యశో జ్యైష్ఠ్యమాప్నోత్ । ప్ర

తాం ప్రజాతిం ప్రజాయతే । యామిదం ప్రజాః ప్రజాయం-
తే । త్రివృద్వై జ్యైష్ఠ్యమ్ । మాతా పితా పుత్రః ॥ ౫౪ ॥ త్రివృ-
త్ప్రజననమ్ । ఉపస్థో యోనిర్మధ్యమా । ప్రయశో జ్యైష్ఠ్యమా-
ప్నోతి । ఏతాం ప్రజాతిం ప్రజాయతే । యామిదం ప్రజాః
ప్రజాయంతే । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం
వేద । అథ హైనమింద్రో జ్యైష్ఠ్యకామః । ఊర్ధ్వా ఏవోపదధే । త-
తో వై స జ్యైష్ఠ్యమగచ్ఛత్ ॥ ౫౫ ॥ ☞ జ్యైష్ఠ్యం గచ్ఛతి । యోఽగ్నిం
నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైనమసావాది-
త్యస్స్వర్గకామః । ప్రాచీరేవోపదధే । తతో వై సోఽభి స్వర్గం లో-
కమజయత్ । అభి స్వర్గం లోకం జయతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చి-
నుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । స యదీచ్ఛేత్ ॥ ౫౬ ॥ తేజస్వీ
యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి । ప్రాఙ్గాహోత్తరధిష్ణ్యాదుదఙ్స-
ర్పేత్ । యేయం ప్రాగాద్యశస్వతీ । సా మా ప్రోర్ణోతు । తేజ-
సా యశసా బ్రహ్మవర్చసేనేతి । తేజస్వ్యేవ యశస్వీ బ్రహ్మవ-
ర్చసీ భవతి । అథ యదీచ్ఛేత్ । భూయిష్ఠం మే శ్రద్దధీరన్ । భూ-
యిష్ఠా దక్షిణా నయేయురితి । దక్షిణాసు నీయమానాసు ప్రాచ్యే-
హి ప్రాచ్యేహీతి ప్రాచీ జుషాణా వేత్వాజ్యస్య స్వాహేతి స్రు-
వేణోపహత్యాహవనీయే జుహుయాత్ ॥ ౫౭ ॥ భూయిష్ఠ-
మేవాస్మై శ్రద్దధతే । భూయిష్ఠా దక్షిణా నయంతి । పురీషముపధా-
య । చితిక్లృప్తిభిరభిమృశ్య । అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ ।

చతస్ర ప్రతా ఆహుతీర్జుహోతి । త్వమగ్నే రుద్ర ఇతి శతరుద్రీయస్య రూపమ్ । అగ్నావిష్ణూ ఇతి వసోర్ధారాయాః । అన్నపత ఇత్యన్నహోమాః । సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇతి విశ్వప్రీః ॥ ౫౮ ॥

సమృద్ధ బుద్ధికామస్య పురస్తాద్విశ్వకేత్య ప్రుతో గచ్ఛదిచ్ఛేజ్జుహుయాద్విశ్వప్రీః ॥ ౯ ॥

పురర్పయో వాయుగోం బలస్సహస్రం ప్రజాపతిస్త్రివృదంద్రో సావాదిత్యస్స్వయదిచ్ఛేత్ ॥

యాం ప్రథమామిష్టకాముపదధాతి । ఇమం తయా లోకమభిజయతి । అథో యా అస్మింల్లోకే దేవతాః । తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । యాం ద్వితీయాముపదధాతి । అంతరిక్షలోకం తయాభిజయతి । అథో యా అంతరిక్షలోకే దేవతాః । తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । యాం తృతీయాముపదధాతి । అముం తయా లోకమభిజయతి ॥ ౫౯ ॥ అథో యా అముష్మింల్లోకే దేవతాః । తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । అథో యా అవాంతరతరా అష్టాదశ । య ఏవామీ ఉరవశ్చ వరీయాగ్ంసశ్చ లోకాః । తానేవ తాభిరభిజయతి । కామచారో హ వా అస్యోరుషు చ వరీయస్సు చ లోకేషు భవతి । యో‌ఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । సంవత్సరో వా అగ్నిర్నాచికేతః । తస్య వసంతశ్శిరః ॥ ౬౦ ॥ గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః । వర్షా ఉత్తరః । శరత్పుచ్ఛమ్ । మాసాః కర్మకారాః

రాః । అహోరాత్రే శతరుద్రీయమ్ । పర్జన్యో వసోర్ధారా ।
యథా వై పర్జన్యస్సువృష్టం వృష్ట్వా । ప్రజాభ్యస్సర్వాన్కా
మాన్థ్సంపూరయతి । ఏవమేవ స తస్య సర్వాన్కామాన్థ్
సంపూరయతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే ॥ ౮౧ ॥ య
ఉ చైనమేవం వేద । సంవత్సరో వా అగ్నిర్నాచికేతః । త
స్య వసన్తశ్శిరః । గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః । వర్షాః పుచ్ఛమ్ ।
శరదుత్తరః పక్షః । హేమన్తో మధ్యమ్ । పూర్వపక్షాశ్చితయః ।
అపరపక్షాః పురీషమ్ । అహోరాత్రాణీష్టకాః । ఏష వా వసో
గ్నిరగ్నిమయః పునర్ణవః । అగ్నిమయో హ వై పునర్ణవో భూ
త్వా । సువర్గం లోకమేతి । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । యోఽగ్నిం
నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౮౨ ॥

అముం తయా లోకమభిజయతి శిరశ్ఛన్నుత ఇష్టకాష్షట్చ ॥ ౧౦ ॥

లోకస్త్వమగ్నేఽగ్నా విష్ణూ అన్నపతే సప్త తే అగ్నే య
త్తే చితమయం వావ శహ వై తగ్ం హైతం యాం ప్రథమామిష్ట
కాం దశ ॥ ౧౧ ॥

లోక ఆదిత్య ఓజోఽసూర్యథా వదిగన్నం తగ్ం హ వై కామేన
గ్రీష్మో ద్వ్యష్టిః ॥ .

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే ఏకాదశప్రపాఠకస్సమాప్తః ।

శ్రీ ద్వాదశప్రపాఠకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ తుభ్యంతా అంగిరస్తమా శ్యామతం కామమగ్నే । ఆశానాంత్వా విశ్వా ఆశాః । అనునోద్యానుమతిరన్విదనుమతే త్వమ్ । కామోభూతస్య కామస్తదగ్రే । బ్రహ్మ జజ్ఞానం పితా విరాజామ్ । యజ్ఞో రాయోయం యజ్ఞః । ఆపోభద్రా ఆదిత్వ శ్యాని । తుభ్యం భరంతి యో దేహ్యః । పూర్వం దేవా అపరేణ ప్రాణాపానౌ । హవ్యవాహగ్ం స్విష్టమ్ ॥ ౧ ॥

తుభ్యం దశ ॥ ౧ ॥

దేవేభ్యో వై సువర్గో లోకస్తిరోభవత్ । తే ప్రజాపతిమబ్రువన్ । ప్రజాపతే సువర్గో వై నో లోకస్తిరోభూత్ । తమన్విచ్ఛేతి । తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛత్ । తం యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వవిన్దత్ । తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛత్ । తమిష్టిభిరన్వవిందత్ । తదిష్టీనామిష్టిత్వమ్ । ఏష్టయో హవై నామ । తా ఇష్టయ ఇత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవహి దేవాః ॥ ౨ ॥ తమాశాబ్రవీత్ । ప్రజాపత ఆశయా వై శ్రామ్యసి । అహము వా ఆశాస్మి । మాన్నుయజస్వ । అథ తే సత్యాశా భవిష్యతి । అనుసువర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । సపతమగ్నయే కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । ఆశాయై చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యాశాభవత్ । అనుసువర్గం లోకమవిందత్ । సత్యాహవా అస్యాశా భవతి । అనుసువర్గం లోకం విందతి । య ఏతేన హవిషా య

జతే । యఉచైనదేవం వేద । సోత్రజుహోతి । అగ్నయే కామాయ
స్వాహా కామాయ స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వా
హా । స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహాగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహే
తి ॥ ౩ ॥ తం కామోఽబ్రవీత్ । ప్రజాపతే కామేన వై శ్రామ్య
సి । అహమువై కామోఽస్మి । మాన్నయజస్వ । అథ తే సత్యః కా
మో భవిష్యతి । అను స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమగ్నయే
కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । కామాయ చరుం ।
అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యః కామోఽభవత్ । అను
స్వర్గం లోకమవిందత్ । సత్యో హ వా అస్య కామో భవతి । అను
స్వర్గం లోకం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉచైనదే
వం వేద । సోత్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహా కామా
య స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వ
ర్గాయ లోకాయ స్వాహాగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౪ ॥
తం బ్రహ్మాబ్రవీత్ । ప్రజాపతే బ్రహ్మణా వై శ్రామ్యసి । అ
హమువై బ్రహ్మాస్మి । మాన్నయజస్వ । అథ తే బ్రహ్మణ్వాన్యజ్ఞో
భవిష్యతి । అను స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమగ్నయే కా
మాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । బ్రహ్మణే చరుమ్ । అ
నుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య బ్రహ్మణ్వాన్యజ్ఞోఽభవత్ । అ
ను స్వర్గం లోకమవిందత్ । బ్రహ్మణ్వాన్హ వా అస్య యజ్ఞో భ
వతి । అను స్వర్గం లోకం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।

య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహా
బ్రహ్మణే స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వ
ర్గాయ లోకాయ స్వాహా అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౫ ॥
తం యజ్ఞోఽబ్రవీత్ । ప్రజాపతే యజ్ఞైస్వైశ్రామ్యసి । అహం వై
యజ్ఞోఽస్మి । మామన్నుయజస్వ । అథ తే సత్యో యజ్ఞో భవిష్యతి । అ
నుస్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । సపతమగ్నయే కామాయ పురోడా
శమష్టాకపాలం నిరవపత్ । యజ్ఞాయ చరుమ్ । అనుమత్యై చరు
మ్ । తతో వై తస్య సత్యో యజ్ఞోఽభవత్ । అనుస్వర్గం లోకమవిం
దత్ । సత్యోహ వా అస్య యజ్ఞో భవతి । అనుస్వర్గం లోకం వింద
తి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేనం వేద । సోఽత్ర జు
హోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహా యజ్ఞాయ స్వాహా । అనుమ
త్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ స్వా
హా అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౬ ॥ తమాపోఽబ్రువన్ ।
ప్రజాపతేఽప్సు వై సర్వే కామాః శ్రితాః । వయము వా ఆపన్నస్మః ।
అస్మాన్ను యజస్వ । అథ త్వయి సర్వే కామాః శ్రయిష్యంతే । అను
స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । సపతమగ్నయే కామాయ పురోడాశ
మష్టాకపాలం నిరవపత్ । అద్భ్యశ్చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ ।
తతో వై తస్మిన్ సర్వే కామా అశ్రయంత । అనుస్వర్గం లోకమ
విందత్ । సర్వే హ వా అస్మిన్ కామాః శ్రయంతే । అనుస్వర్గం లో
కం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద ।

సోఽత్రజుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహా దధ్యై స్వాహా । అ
నుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ
స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౭ ॥ తమగ్నిర్బలి
మానబ్రవీత్ । ప్రజాపతేఽగ్నయే వై బలిమతే సర్వాణి భూతాని బలి
గ్ం హరంతి । అహమువా అగ్నిర్బలిమానస్మి । మాన్ను యజస్వ ।
అథ తే సర్వాణి భూతాని బలిగ్ం హరిష్యంతి । అనుస్వర్గం లోకం వే
త్స్యసీతి । స ఏతమగ్నయే కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం ని
రవపత్ । అగ్నయే బలిమతే చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో
వై తస్మై సర్వాణి భూతాని బలిమహరన్ । అనుస్వర్గం లోక
మవిందత్ । సర్వాణి హవా అస్మై భూతాని బలిగ్ం హరంతి । అ
నుస్వర్గం లోకం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైన
దేవం వేద । సోఽత్రజుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహాఽగ్న
యే బలిమతే స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వా
హా । స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహే
తి ॥ ౮ ॥ తమనువిత్తిరబ్రవీత్ । ప్రజాపతే స్వర్గం వై లోకమను
వివిత్ససి । అహమువా అనువిత్తిరస్మి । మాన్ను యజస్వ । అథ తే
సత్యాఽనువిత్తిర్భవిష్యతి । అనుస్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమ
గ్నయే కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । అనువిత్త్యై
చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యాఽనువిత్తిరభవ
త్ । అనుస్వర్గం లోకమవిందత్ । సత్యా హవా అస్యానువిత్తిర్భ

వతి । అనుస్వర్గం లోకం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య
ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహాను
విత్త్యై స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా ।
స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥౯॥
తా వా ఏతాస్సప్త స్వర్గస్య లోకస్య ద్వారః । దివశ్శ్యేన యోను వి
త్తయో నామ । ఆశా ప్రథమాగ్ం రక్షతి । కామో ద్వితీయామ్ ।
బ్రహ్మా తృతీయామ్ । యజ్ఞశ్చతుర్థీమ్ । ఆపః పఞ్చమీమ్ । అగ్ని
ర్బలిమాన్ షష్ఠీమ్। అనువిత్తిస్సప్తమీమ్ । అనుహ వై స్వర్గం లో
కం విందతి । కామచారోఽస్య స్వర్గే లోకే భవతి । య ఏతాభిరిష్టి
భిర్యజతే । య ఉ చైనా ఏవం వేద । తాస్వన్విష్టి । పష్ఠౌహీం వరాం
దద్యాత్ర్యాగ్ం సంచ । స్త్రియై చాభారగ్ం సమృద్ధ్యై ॥౧౦॥౨॥

తపసా దేవా దేవతామగ్ర ఆయన్ । తపసర్షయస్స్వర
న్వవిందన్ । తపసా సపత్నాన్ప్రణుదామారాతీః । యేనేదం వి
శ్వం పరిభూతం యదస్తి । ప్రథమజం దేవగ్ం హవిషా విధేమ ।
స్వయంభు బ్రహ్మ పరమం తపో యత్ । స ఏవ పుత్రస్స పితా స మా
తా । తపో హ యక్షం ప్రథమగ్ం సంబభూవ । శ్రద్ధయా దేవో దేవ
త్వమశ్నుతే । శ్రద్ధా ప్రతిష్ఠా లోకస్య దేవీ ॥ ॥ ౧౧ ॥ సా
నో జుషాణోప యజ్ఞమాగాత్ । కామవత్సామృతం దుహానా ।
శ్రద్ధా దేవీ ప్రథమజా ఋతస్య । విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతి
ష్ఠా । తాగ్ం శ్రద్ధాగ్ం హవిషా యజామహే । సా నో లోకమ

మృతం దధాతు । ఈశానా దేవీ భువనస్యాధిపత్నీ । ఆగాథ్సత్య
గ్ం హవిరిదం జుషాణమ్ । యస్మాద్దేవా జజ్ఞిరే భువనఞ్చ విశ్వే ।
తస్మై విధేమ హవిషా ఘృతేన ॥ ౧౨ ॥ యథా దేవైస్సధమాదం
మదేమ । యస్య ప్రతిష్ఠోర్వన్తరిక్షమ్ । యస్మాద్దేవా జజ్ఞిరే భువన
ఞ్చ సర్వే । తథ్సత్యమర్చదుపయజ్ఞన్న ఆగాత్ । బ్రహ్మాహుతీరుప
మోదమానమ్ । మనసో వశే సర్వమిదం బభూవ । నాన్యస్య మ
నో వశమన్వియాయ । భీష్మో హి దేవస్సహసస్సహీయాన్ । స
నో జుషాణ ఉపయజ్ఞమాగాత్ । ఆకూతీనామధిపతిం చేతసాఞ్చ ॥
సంకల్పజూతిం దేవం విపశ్చిమ్ । మనో రాజానమిహ వర్ధయన్
తః । ఉపహవేస్య సుమతౌ స్యామ । చరణం పవిత్రం వితతం
పురాణమ్ । యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని । తేన పవిత్రేణ శు
ద్ధేన పూతాః । అతి పాప్మానమరాతిం తరేమ । లోకస్య ద్వారమ
ర్చిమత్పవిత్రమ్ । జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ । అ
మృతస్య ధారా బహుధా దోహమానమ్ । చరణన్నో లోకే సు
ధితాం దధాతు । అగ్నిర్మూర్ధా భువః । అనునో ద్యానుమతిః
రన్విదనుమతే త్వమ్ । హవ్యవాహగ్ం స్విష్టమ్ ॥ ౧౪ ॥ దేవి
ఘృతేన చేతసాఞ్చ దోహమానం చత్వారి చ ॥ ౩ ॥

దేవేభ్యో వై స్వర్గో లోకస్తిరో౽భవత్ । తే ప్రజాపతిమ
బ్రువన్ । ప్రజాపతే స్వర్గో వై నో లోకస్తిరో౽భూత్ । తమన్వి
చ్ఛేతి । తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛత్ । తం యజ్ఞక్రతుభిర్నా

న్వవిందత్ । తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛత్ । తమిష్టిభిరన్వవిందత్ । త
దిష్టీనామిష్టిత్వమ్ । ఏష్టయో హ వై నామ । తా ఇష్టయ ఇత్యాచక్ష
తే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః ॥ ౧౫ ॥ తం త
పోఽబ్రవీత్ । ప్రజాపతే తపసా వై శ్రామ్యసి । అహమువై తపోఽస్మి ।
మాన్ను యజస్వ । అథ తే సత్యం తపో భవిష్యతి । అను స్వర్గం లో
కం వేత్స్యసీతి । స ఏతమాగ్నేయమష్టాకపాలం నిరవపత్ । తపసే
చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యం తపోఽభవత్ ।
అను స్వర్గం లోకమవిందత్ । సత్యగ్ం హ వా అస్య తపో భవతి । అ
ను స్వర్గం లోకం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదే
వం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా తపసే స్వాహా । అ
నుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ
స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౧౬ ॥ తగ్ం శ్రద్ధాబ్ర
వీత్ । ప్రజాపతే శ్రద్ధయా వై శ్రామ్యసి । అహమువై శ్రద్ధా
స్మి । మాన్ను యజస్వ । అథ తే సత్యా శ్రద్ధా భవిష్యతి । అను స్వర్గం
లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమాగ్నేయమష్టాకపాలం నిరవపత్ ।
శ్రద్ధాయై చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యా శ్ర
ద్ధాభవత్ । అను స్వర్గం లోకమవిందత్ । సత్యా హ వా అస్య శ్ర
ద్ధా భవతి । అను స్వర్గం లోకం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య
ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా శ్రద్ధాయై
స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గా

య లోకాయస్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౧౭ ॥ త
గ్ంసత్యమబ్రవీత్ । ప్రజాపతే సత్యేన వై శ్రామ్యసి । అహమ్ము
వై సత్యమస్మి । మాన్నుయజస్వ । అథ తే సత్యగ్ం సత్యం భవిష్య
తి । అనుస్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏత మాగ్నేయ
మష్టాకపాలం నిరవపత్ । సత్యాయ చరుమ్ । అనుమత్యై చ
రుమ్ । తతో వై తస్య సత్యగ్ం సత్యమభవత్ । అనుస్వర్గం లోక
మవిందత్ । సత్యగ్ం హ వా అస్య సత్యం భవతి । అనుస్వర్గం లో
కం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద ।
సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా సత్యాయ స్వాహా । అనుమత్యై
స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా
ఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౧౮ ॥ తం మనోఽబ్రవీత్ । ప్రజా
పతే మనసా వై శ్రామ్యసి । అహమ్ము వై మనోఽస్మి । మాన్నుయజస్వ ।
అథ తే సత్యం మనో భవిష్యతి । అనుస్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏత
మాగ్నేయమష్టాకపాలం నిరవపత్ । మనసే చరుమ్ । అనుమత్యై చ
రుమ్ । తతో వై తస్య సత్యం మనోఽభవత్ । అనుస్వర్గం లోకమవిందత్ ।
సత్యగ్ం హ వా అస్య మనో భవతి । అనుస్వర్గం లోకం విందతి ।
య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి ।
అగ్నయే స్వాహా మనసే స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాప
తయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే
స్వాహేతి ॥ ౧౯ ॥ తం చరణమబ్రవీత్ । ప్రజాపతే చరణేన

వైశ్రావణో౽సి । అహం వై చరణో౽స్మి । మాం ను యజస్వ । అథ తే సత్యం చరణం భవిష్యతి । అను స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమాగ్నేయమష్టాకపాలం నిరవపత్ । చరణాయ చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యం చరణమభవత్ । అను స్వర్గం లోకమవిందత్ । సత్యగ్ం హ వా అస్య చరణం భవతి । అను స్వర్గం లోకం విందతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా చరణాయ స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా౽గ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౨౦ ॥ తా వా ఏతాః పంచ స్వర్గస్య లోకస్య ద్వారః । అపో హ అనువిత్తమో నామ । తపః ప్రథమాగ్ం రక్షతి । శ్రద్ధా ద్వితీయామ్ । సత్యం తృతీయామ్ । మనశ్చతుర్థీమ్ । చరణం పంచమీమ్ । అను హ వై స్వర్గం లోకం విందతి । కామచారో౽స్య స్వర్గే లోకే భవతి । య ఏతాభిరిష్టిభిర్యజతే । య ఉ చైనా ఏవం వేద । తాస్వన్విష్టి । పృష్ఠౌహీం వరాం దద్యాత్తాగ్ం సంచ । శ్రియై చాభారగ్ం సమృద్ధ్యై ॥ ౨౧ ॥ ౪ ॥

బ్రహ్మా వై చతుర్హోతారః । చతుర్హోతృభ్యో౽ధి యజ్ఞో నిర్మితః । నైనగ్ం శప్తమ్ । నాభిచరితమాగచ్ఛతి । య ఏవం వేద । యో హ వై చతుర్హోతౄణాం చతుర్హోతృత్వం వేద । అథో పంచహోతృత్వమ్ । సర్వా హాస్మై దిశః కల్పంతే । వాచస్పతిర్హో

తా దశహోతౄణామ్ । పృథివీహోతా చతుర్హోతౄణామ్ ॥
అగ్నిర్హోతా పంచహోతౄణామ్ । వాగ్ఘోతా షడ్ఢోతౄణా
మ్ । మహాహవిర్హోతా సప్తహోతౄణామ్ । ఏతద్వై చతుర్
హోతౄణాం చతుర్హోతృత్వమ్ । అథో పంచహోతృత్వమ్ ।
సర్వా హాస్మై దిశః కల్పంతే । య ఏవం వేద । ఏషా వై సర్వవిద్యా ।
ఏతద్భేషజమ్ । ఏషా వజ్రీ స్వర్గస్య లోకస్యాంజసాయనీ స్రు
తిః ॥ ౨౩ ॥ ఏతాన్ యోఽధ్యేత్యథ దీక్షేత యావత్తరసమ్ ।
స్వరేతి । అనపబ్రువస్సర్వమాయురేతి । విందతే ప్రజామ్ । రా
యస్పోషం గౌపత్యమ్ । బ్రహ్మవర్చసీ భవతి । ఏతాన్ యోఽధ్యే
తి । స్పృణోత్యాత్మానమ్ । ప్రజాం పితౄన్ । ఏతాన్ వా అరు
ణ ఔపవేశిర్విదాంచకార ॥ ౨౪ ॥ ఏతైరధివాదముపాజయత్ ।
అథో విశ్వం పాప్మానమ్ । సర్వయా । ఏతాన్ యోఽధ్యేతి । అధి
వాదం జయతి । అథో విశ్వం పాప్మానమ్ । స్వరేతి । ఏతైరగ్నిం
చిన్వీత స్వర్గకామః । ఏతై రాయుష్కామః । ప్రజాపశుకామో వా ॥
పురస్తాద్దశహోతారముదంచముపదధాతి యావత్పదమ్ । హృ
దయం యజూంషి పత్న్యశ్చ । దక్షిణతః ప్రాఞ్చం చతుర్హోతా
రమ్ । పశ్చాదుదఞ్చం పఞ్చహోతారమ్ । ఉత్తరతః ప్రాఞ్చగ్ం
షడ్ఢోతారమ్ । ఉపరిష్టాత్ప్రాఞ్చగ్ం సప్తహోతారమ్ । హృ
దయం యజూగ్ంషి పత్న్యశ్చ । యథావకాశం గ్రహాః । య
థావకాశం ప్రతిగ్రహా లోకం పృణాశ్చ । సర్వాహాస్మైతా ది

తాః ప్రీతా అభీష్టా భవంతి ॥ ౨౫ ॥ స దేవమగ్నిం చినుతే ।
రథసంమితశ్చేతవ్యః । వజ్రో వై రథః । వజ్రేణైవ పాప్మానం భ్రా
తృవ్యగ్ం స్తృణుతే । పక్షసంమితశ్చేతవ్యః । ఏతావాన్వై ర
థః । యావత్పక్షః । రథసంమితమేవ చినుతే । ఇమమేవ లోకం
పశుబంధేనాభిజయతి । అథో అగ్నిష్టోమేన ॥ ౨౬ ॥ అంతరిక్ష
ముక్థ్యేన । స్వరతిరాత్రేణ । సర్వాన్ లోకానహీనేన । అథో
సత్రేణ । వరో దక్షిణా । వరేణైవ వరగ్ం స్పృణోతి । ఆత్మా హి
వరః । ఏకవిగ్ంశతిం దక్షిణా దదాతి । ఏకవిగ్ంశో వా ఇతస్స్వర్గో
లోకః । ప్ర స్వర్గం లోకమాప్నోతి ॥ ౨౭ ॥ అసావాదిత్య ఏ
కవిగ్ంశః । అముమేవాదిత్యమాప్నోతి । శతం దదాతి । శతాయుః
పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । సహ
స్రం దదాతి । సహస్రసంమితస్స్వర్గో లోకః । స్వర్గస్య లోకస్యా
భిజిత్యై । అపరిమితం దక్షిణా దదాతి । సర్వాణి వయాగ్ంసి ॥ ౨౮ ॥
☞ సర్వస్యాప్త్యై । సర్వస్యావరుద్ధ్యై । యది నవిందేత । మంథా
నేతా వతోదద్యాద్దోదనాన్వా । అశ్నుతే తం కామమ్ । యస్మై
కామాయాగ్నిశ్చీయతే । పష్ఠౌహీంత్వంతర్వతీం దద్యాత్ । సా
హి సర్వాణి వయాగ్ంసి । సర్వస్యాప్త్యై । సర్వస్యావరుద్ధ్యై ॥
హిరణ్యం దదాతి । హిరణ్యజ్యోతిరేవ స్వర్గం లోకమేతి । వా
సో దదాతి । తేనాయుః ప్రతిరతే । వైదిత్రైతీయే యజేత । త్రిష
త్యా హి దేవాః । స సత్యమగ్నిం చినుతే । తదేతత్పశుబంధే బ్రా

హ్మణం బ్రూయాత్ । నైతరేషు యజ్ఞేషు । యో హ వై చతుర్హోతౄణామనుసవనం తర్పయితవ్యాం వేద ॥ ౩౧ ॥ తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః । ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి । ఏతే వై చతుర్హోతారోఽనుసవనం తర్పయితవ్యాః । యే బ్రాహ్మణా బహువిదః । తేభ్యో యద్దక్షిణా నానయేత్ । దురిష్టగ్ం స్యాత్ । అగ్నిమస్య వృంజీరన్ । తేభ్యో యథాశ్రద్ధం దద్యాత్ । స్విష్టమేవై తత్క్రియతే । నాస్యాగ్నిం వృంజతే ॥ ౩౨ ॥ హిరణ్యేష్టకో భవతి । యావదుత్తమమంగులికాండం యజ్ఞపరుషా సంమితమ్ । తేజో హిరణ్యమ్ । యది హిరణ్యం న విందేత్ । శర్కరా అక్తా ఉపదధ్యాత్ । తేజో వై ఘృతమ్ । సతేజసమేవాగ్నిం చినుతే । అగ్నిం చిత్వా సౌత్రామణ్యా యజేత । మైత్రావరుణ్యా వా । వీర్యేణ వా ఏష వ్యృధ్యతే । యోఽగ్నిం చినుతే ॥ ౩౩ ॥ యావదేవ వీర్యమ్ । తదస్మిన్ దధాతి । బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యమ్ । సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతి । య ఏతమగ్నిం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । ఏతద్వై సావిత్రం బ్రాహ్మణమ్ । అథో నాచికేతే ॥ ౩౪ ॥

హోతా చతుర్హోతౄణాగ్ం స్రుతిశ్చకారవాభవంత్యగ్నిష్టోమేనాప్నోతి వయాగ్ంసి వయాగ్ంసి సవనస్యాప్త్యై సవనస్యావరుద్ధ్యై వేద వృంజతే చినుతే నవ చ ॥ ౫ ॥

యచ్చామృతం యచ్చ మర్త్యమ్ । యచ్చ ప్రాణితి

ష్ఛన । సర్వాస్తా ఇష్టకాఃకృత్వా । ఉపకామదుఘాదధే । తేన
ఋషిణా తేన బ్రహ్మణా । తయా దేవ తయాంగిరస్వ ధ్రువాసీద ।
సర్వా స్త్రి ఽయస్సర్వాన్పుగ్ంసః । సర్వం నస్త్రీ ఽపుమం చయా
త్ । సర్వాస్తాః । యావంతఃపాగ్ం సవో భూమేః ॥ ౩౫ ॥
సంఖ్యాతా దేవ మాయయా । సర్వాస్తాః । యావంత ఉషాఃప
శూనామ్ । పృథివ్యాం పుష్టిర్హితాః । సర్వాస్తాః । యావతీ
స్సికతాస్సర్వాః । అప్స్వంతశ్చయా శ్రితాః । సర్వాస్తాః ।
యావతీశ్శర్కరాధృత్యై । అస్యాంపృథివ్యామధి ॥ ౩౬ ॥ స
ర్వాస్తాః । యావంతో శ్మానో స్యాం పృథివ్యామ్ । ప్రతిష్ఠాసు
ప్రతిష్ఠితాః । సర్వాస్తాః । యావతీర్వీరుధస్సర్వాః । విష్ఠితాఃపృ
థివీమను । సర్వాస్తాః । యావతీరోషధీస్సర్వాః । విష్ఠితాఃపృ
థివీమను । సర్వాస్తాః ॥ ౩౭ ॥ యావంతో వనస్పతయః । అ
స్యాం పృథివ్యామధి । సర్వాస్తాః । యావంతో గ్రామ్యాఃపశ
వస్సర్వే । ఆరణ్యాశ్చయే । సర్వాస్తాః । యేద్విపాదశ్చతుష్పా
దః । అపాద ఉదరసర్పిణః । సర్వాస్తాః । యావదాంజన ముచ్య
తే ॥ ౩౮ ॥ దేవతా ఽయచ్చమానుషమ్ । సర్వాస్తాః । యా
వత్తృష్ణాయ సగ్ంసర్వమ్ । దేవతా ఽయచ్చ మానుషమ్ । స
ర్వాస్తాః । యావల్లోహాయ సగ్ంసర్వమ్ । దేవతా ఽయచ్చమా
నుషమ్ । సర్వాస్తాః । సర్వగ్ం సీసగ్ం సర్వంత్రపు । దేవతా ఽ
యచ్చమానుషమ్ ॥ ౩౯ ॥ సర్వాస్తాః । సర్వగ్ంహిరణ్యగ్ం

రజతమ్ । దేవత్రా యచ్చ మానుషమ్ । సర్వాస్తాః । సర్వగ్ం సువర్ణగ్ం హరితమ్ । దేవత్రా యచ్చ మానుషమ్ । సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా । ఉపకామముపదధే । తేనర్షిణా తేన బ్రహ్మణా । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౮౦ ॥

భూమేరధివిష్ఠితాఽపృథివీ వసునవార్ణాస్తా ఉచ్యతే మానుషగ్ం సీద ॥ ౬ ॥

యచ్చ పృథివ్యాగ్ం సర్వమస్మిన్ సికతాశ్శర్కరా అశ్మానో వీరుధ ఓషధీర్వనస్పతయో గా మృగా యే ద్విపాదో యా చతుష్పాదాంజనం యావత్కృష్ణాయసగ్ం లోహాయసగ్ం సీసగ్ం హిరణ్యగ్ం సువర్ణగ్ం హరితమష్టాదశ ॥

సర్వా దిశో దిక్షు । యచ్చాంతర్భాగం ప్రతిష్ఠితమ్ । సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా । ఉపకామముపదధే । తేనర్షిణా తేన బ్రహ్మణా । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద । అంతరిక్షంచ కేవలమ్ । యచ్చాస్మిన్నంతరా హితమ్ । సర్వాస్తాః । అంతరిక్ష్యశ్చయాః ప్రజాః ॥ ౮౧ ॥ గంధర్వాప్సరసశ్చయే । సర్వాస్తాః । సర్వానుదారాన్థ్సలిలాన్ । అంతరిక్షే ప్రతిష్ఠితాన్ । సర్వాస్తాః । సర్వానుదారాన్థ్సలిలాన్ । స్థావరాః ప్రోష్యాశ్చయే । సర్వాన్స్తాః । సర్వాంధునిగ్ం సర్వాన్ధ్యగ్ం సాన్ । హిమో యచ్చ శీయతే ॥ ౮౨ ॥ సర్వాస్తాః । సర్వాన్నద్రీభిర్వితతాన్ । నీహారో యచ్చ శీయతే । సర్వాన్

ష్టాః । సర్వా విద్యుత్తస్సర్వాగ్ంస్తనయిత్నూన్ । హ్రాదునీర్యచ్చ
శ్రీయతే । సర్వావస్తాః । సర్వాస్రవంతీస్సరితః । సర్వమప్సుచరంశ్చ
యత్ । సర్వావస్తాః ॥ ౪౩ ॥ యాశ్చ కూప్యా యాశ్చ నా
ద్యాస్సముద్రియాః । యాశ్చ వైశంతీరుత ప్రాసచీర్యాః । స
ర్వావస్తాః । యే చోత్తిష్ఠంతి జీమూతాః । యాశ్చ వర్షంతి వృ
ష్టయః । సర్వావస్తాః । తపస్తేజ ఆకాశమ్ । యచ్చాకాశే ప్ర
తిష్ఠితమ్ । సర్వావస్తాః । వాయుం వయాగ్ంసి సర్వాణి ॥ ౪౪ ॥
అంతరిక్షచరంచ యత్ । సర్వావస్తాః । అగ్నిగ్ం సూర్యం
చంద్రమ్ । మిత్రం వరుణం భగమ్ । సర్వావస్తాః । సత్యగ్ం
శ్రద్ధాం తపోదమమ్ । నామ రూపంచ భూతానామ్ । సర్వా
స్తా ఇష్టకాః కృతాః । ఉపకామదుఘా దధే । తేన ఋషిణా తేన
బ్రహ్మణా । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౪౫ ॥

ప్రజాహి మో యచ్చ శ్రీయతే సర్వావస్తాస్సర్వాణి బ్ర
హ్మాణైకంచ ॥ ౭ ॥

దిశోఽంతరిక్షమాంతరిక్ష్యఉద్ధారానుద్ధారాగంధునిమరీచీ
ర్విద్యుతస్స్రవంతీరాశ్చయే చ తపో వాయుమగ్నిగ్ంసత్యం పంచదశ ॥

సర్వాం దివగ్ం సర్వాం దేవాందివి । యచ్చాంతరాభూ
తం ప్రతిష్ఠితమ్ । సర్వావస్తా ఇష్టకాః కృతాః । ఉపకామదుఘా
దధే । తేన ఋషిణా తేన బ్రహ్మణా । తయా దేవతయాంగిరస్వ
ద్ధ్రువా సీద । యావతీస్తారకాస్సర్వాః । వితతా రోచనే దివి ।

సర్వాꣳస్తాః । ఋచో యజూగ్ంషి సామాని ॥ ౪౮ ॥ అథర్వాం గిరసశ్చయే । సర్వాꣳస్తాః । ఇతిహాసపురాణంచ । సర్పదేవజనాశ్చయే । సర్వాꣳస్తాః । యేచలోకాయేచాలోకాః । అంతరిక్షం ప్రతిష్ఠితమ్ । సర్వాꣳస్తాః । యచ్చబ్రహ్మ యచాబ్రహ్మ । అంతర్బ్రహ్మన్ ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౪౯ ॥ సర్వాꣳస్తాః । అహోరాత్రాణి సర్వాణి । అర్ధమాసాగ్ంశ్చ కేవలాన్ । సర్వాꣳస్తాః । సర్వానృతూన్ సర్వాꣳస్తా సాన్ । సంవథ్సరఞ్చ కేవలమ్ । సర్వాꣳస్తాః । సర్వం భూతగ్ం సర్వం భవ్యమ్ । యచ్చాతోధిభవిష్యతి । సర్వాꣳస్తా ఇష్టకాః కృత్వా । ఉప కామదుఘాదధే । తేనర్షిణా తెన బ్రహ్మణా । తయా దేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువాసీద ॥ ౫౦ ॥ సామాని బ్రహ్మన్ ప్రతిష్ఠితం కృత్వా త్రీణిచ ॥ ౯ ॥

దివం తారకా ఋచఇతిహాస పురాణఞ్చ యేచ యచ్చాహోరాత్రాణ్యృతూన్ భూతం నవ ॥

ఋచాం ప్రాచీమహతీదిగుచ్యతే । దక్షిణామాహుర్యజుషామపారామ్ । అథర్వణామంగిరసాం ప్రతీచీ । సామ్నాముదీచీ మహతీదిగుచ్యతే । ఋగ్భిఃపూర్వాహ్ణేదివి దేవ ఈయతే । యజుర్వేదే తిష్ఠతి మధ్యే అహ్నః । సామవేదేనాస్తమయేమహీయతే । వేదైరశూన్యస్త్రిభిరేతి సూర్యః । ఋగ్భ్యో జాతాగ్ం సర్వశో మూర్తిమాహుః । సర్వాగతిర్యాజుషీ హైవ శ

శ్వత్ ॥ ౪౯ ॥ సర్వం తేజస్సామరూప్యగ్ం హ శశ్వత్ । స
ర్వగ్ం హేదం బ్రహ్మణా హైవ సృష్టమ్ । ఋగ్భ్యో జాతం వై
శ్యం వర్ణమాహుః । యజుర్వేదం క్షత్రియస్యాహుర్యోనిమ్ ।
సామవేదో బ్రాహ్మణానాం ప్రసూతిః । పూర్వే పూర్వేభ్యో
వచ ఏతదూచుః । ఆదర్శమగ్నిం చిన్వానాః । పూర్వే విశ్వసృ
జో౽మృతాః । శతం వర్షసహస్రాణి । దీక్షితాస్సత్రమాస
త ॥ ౫౦ ॥ తప ఆసీద్గృహపతిః । బ్రహ్మ బ్రహ్మాభవథ్స్వయ
మ్ । సత్యగ్ం హ హోతైషామాసీత్ । యద్విశ్వసృజ ఆసత ।
అమృతమేభ్య ఉదగాయత్ । సహస్రం పరివథ్సరాన్ । భూత
గ్ం హ ప్రస్తోతైషామాసీత్ । భవిష్యత్ప్రతి చాహరత్ । ప్రా
ణో అధ్వర్యురభవత్ । ఇదగ్ం సర్వగ్ం సిషాసతామ్ ॥ ౫౧ ॥
అపానో విద్వానావృతః । ప్రతి ప్రాతిష్ఠదధ్వరే । ఆర్తవా
ఉపగాతారః । సదస్యా ఋతవో౽భవన్ । అర్ధమాసాశ్చ మా
సాశ్చ । చమసాధ్వర్యవో౽భవన్ । అశగ్ం సద్బ్రహ్మణస్తే
జః । అచ్ఛావాకో౽భవద్యశః । ఋతమేషాం ప్రశాస్తాసీత్ ।
యద్విశ్వసృజ ఆసత ॥ ౫౨ ॥ ఊర్గ్రాజానముదవహత్ ।
ధ్రువగోపస్సహో౽భవత్ । ఓజో౽భ్యష్టౌద్గ్రావ్ణః । యద్వి
శ్వసృజ ఆసత । అపచితిః పోత్రీయామయజత్ । నేష్ట్రీయా
మ యజత్త్విషిః । ఆగ్నీధ్రాద్విదుషీ సత్యమ్ । శ్రద్ధా హైవా
యజథ్స్వయమ్ । ఇరాపత్నీ విశ్వసృజామ్ । ఆకూతిరపినద్ధవిః ।

ఇధ్మగ్ం హ క్షుచ్చైభ్య ఉగ్రా । తృష్ణా చావహదాముఖే । వాగేషాగ్ం సుబ్రహ్మణ్యాసీత్ । ఛందోయోగాన్ విజానతీ । కల్పతంత్రాణి తన్వానాహః । సగ్గ్ంస్థాశ్చ సర్వశః । అహోరాత్రే పశుపాల్యౌ । ముహూర్తాః ప్రేష్యా అభవన్ । మృత్యుస్తదభవద్ధాతా । శమితోగ్రో విశాంపతిః ॥ ౫౪ ॥ విశ్వసృజః ప్రథమాస్సత్రమాసత । సహస్రసమం ప్రసుతేన యంతః । తతో హ జజ్ఞే భువనస్య గోపాః । హిరణ్మయశ్శకుని ర్బ్రహ్మ నామ । యేన సూర్యస్తపతి తేజసేద్ధః । పితా పుత్రేణ పితృమాన్ యోనియోనౌ । నావేదవిన్మనుతే తం బృహంతమ్ । సర్వానుభుమాత్మానగ్ం సంపరాయే । ఏష నిత్యో మహిమా బ్రాహ్మణస్య । న కర్మణా వర్ధతే నో కనీయాన్ ॥ ౫౫ ॥ తస్యైవాత్మా పదవిత్తం విదిత్వా । న కర్మణా లిప్యతే పాపకేన । పంచ పంచాశతస్త్రివృతస్సంవత్సరాః । పంచ పంచాశతః పంచదశాః । పంచ పంచాశతస్సప్తదశాః । పంచ పంచాశత ఏకవిగ్ంశాః । విశ్వసృజాగ్ం సహస్రసంవత్సరమ్ । ఏతేన వై విశ్వసృజ ఇదం విశ్వమసృజంత । యద్విశ్వమసృజంత । తస్మాద్విశ్వసృజః । విశ్వమేనాననుప్రజాయతే । బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతాం యంతి । ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యమ్ । సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతాం యంతి । య ఏతదుపయంతి । యే చైనత్ప్రాహుః । యేభ్యశ్చైనత్ప్రాహుః । ఓమ్ ॥ ౫౬ ॥

శశ్వదా వత్సిషా సత్త్రామా సత్రహావిష్పతిః కనీయా న్తస్మాద్వి శ్వసృజో ష్టౌచ ॥ ౯ ॥

తుభ్యం దేవేభ్యస్తపసా దేవేభ్యో బ్రహ్మవై చతుర్హోతారో యచ్చాచపృతగ్ం సర్వాదిశో దిక్షు సర్వాణాం దివమృచాం పాఙ్క్తీనవ ॥

తుభ్యం తపసా తావాపతాః పఞ్చ హిరణ్యం దదాతి సర్వా దిశ స్తవ ఆసీద్గృహపతిః పఞ్చాశత్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

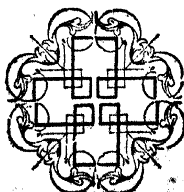
కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే

ద్వాదశ ప్రపాఠకస్సమాప్తః.

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణం చ సంపూర్ణమ్.

యదక్షర పద భ్రష్టం మాత్రా హీనన్తు యద్భవేత్

తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తు తే ।

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౧	౧౧	స్వతం।=జిన్వం	న్వతం।=జిన్వతం।
౪	౭	భతతి	భవతి
౯	౬	నవేత్సం	నవేత్స్యం
౧౧	౧౧	ప్రతిను	ప్రతీను
౨౭	౧	మాహుతం	మాహుతం।
,,	౧౭	నయిష్య	నయిష్య
౩౦	౭	ఇష్యథో	యిష్యథో
౩౭	౯	వానాగ్నే	వానాగ్నే
౩౮	౨౦	జ్యాఇతి	జ్యాఇతి
౪౭	౧	హీంద్రః।	హీంద్రః।
౪౯	౧౦	త్రిస్వం	త్రిస్వం
౫౩	౮	పాత్రీశాఖ్యం౩	పాత్రీశాఖ్య౩న్నే
౫౫	౧	ష్మిన్నే	ష్మిన్నే
౫౭	౨౧	విపి	విపి
౭౫	౧౪	భదాగ్ం	భందాగ్ం
౮౯	౧	యావతీత్రివృత్తోమాత్రా। ఇతివాక్య	

వాక్యానన్తరం త్రీణి వాక్యాని విస్మృతివశాన్నముద్రితాని; తాన్యత్ర సంముద్ర్యన్తే. అగ్నిరేవ త్రివృత్। యావద్వా అగ్నే ర్దహతో ధూమ ఉదేత్యనువేతి। తావతీ త్రివృత్తోమాత్రా।

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౯౪	౧౨	తిత్త	తిత్త
౯౯	౬	అజ్యం	ఆజ్యం
,,	౧౩	హోత్రవ్యః	హోత్రవ్యః
౧౦౨	౧౪	అథా	అథా
౧౦౭	౬	ఐద్ర	ఐంద్ర
౧౦౯	౭	తూష్ణీ	తూష్ణీ
౧౧౧	,,	చతాస్వమ	చతాస్వను
౧౨౦	౩	వరుంధీ	వరుంధీ
౧౨౩	౧౧	హోతుశ్చ	హోతుశ్చ
౧౩౦	౬	ముచంతే	ముంచతే
౧౩౭	౧౨	ఆదిత్యే	ఆదిత్యై
౧౩౯	౩	భిషజా	భిషజా
,,	౧౯	ఇంద్రియే	ఇంద్రియే
౧౪౦	౭	వ్యర్థ	వ్యర్థ
,,	౮	గ్రహం	గ్రహం
,,	౯	యాగం	యాగం
౧౪౧	౧౯	అగ్రియ	అగ్రియు
౧౪౬	౮	కై	కై
,,	౧౩	పోశ్వ	పోశ్వ
౧౪౮	౧౭	అమృతత్వ	అమృతత్వ

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౧౫౩	౬	పృథివీ	పృథివీ
౧౫౫	,,	ప్రశుభి	ప్రశుభి
౧౫౭	౧౫	జయతి	జయతి
౧౬౫	౭	తంపంచ	తంపంచ
౧౬౮	౧౯	ఫ్రిజా	ప్రిజా
౧౭౦	౭	పాత్యంతోస్తి	పాత్యంతోస్తి
౧౭౨	౧	పతి	పతి
౧౭౪	౨౦	ప్రావా	ప్రావా
౧౭౬	౧౭	మన	మన
౧౭౭	౩	రాష్టి	రాష్టి
,,	౪	దభ్ర	దభ్ర
౧౭౯	౨౦	కల్పంత	కల్పంత
౧౮౧	౨	యుంజీత	యుంజీత
౧౮౨	౧౬	త్వస్న	త్వస్న
౧౮౩	౧౭	ధీవిష్ణుం	ధివిష్ణుం
,,	౧౮	తమాల	తమాల
౧౮౪	౨	తదే	తదే
,,	౧౮	హైర్	హైర్
౧౮౫	౧౩	చతుర్థ	చతుర్థ
౧౮౬	౧౬	ముత్తాన	ముత్తాన

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౧౯౧	౧౩	సోఽక్ త్రుల్యస్త	సోఽస్త
౧౯౪	౨౦	భిక్ష్వ	భిక్ష్వ
౧౯౬	౧	తస్మై	తస్మై
౧౯౮	౧౭	వితన్వతే	వితన్వతే
,,	౧౮	సేధతి। అగ్నే	సేధతి। అగ్నే
౨౦౦	౧౬	పురా	పురా
౨౦౧	౧	ఇంద్రస్య	ఇంద్రస్య
౨౦౨	,,	పృథివీ	పృథివీ
,,	౮	వర్ధిష్ఠా	వర్ధిష్ఠా
౨౦౬	౫	పిబాథ	పిబాథ
౨౦౭	౧౮	స్తవ	స్తవ
౨౦౮	౩	మాహోవి	మాహో
౨౦౯	౧౫	శతో	శతో
౨౧౦	౫	మింధతే	మింధతే
,,	౯	ఇద్రో	ఇంద్రో
౨౧౨	౧౬	దీవాః	దీవాః
౨౧౪	౨౧	ఘోన్నమః	ఘోన్నమః
౨౧౭	౧౨	జజ్ఞిరే	జజ్ఞిరే
౨౧౮	౧౪	తనః	తనః
౨౧౯	౧౪	అనంథా	అనంథా

పుటే	పఙ్క్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౨౨	౮	ప్రవథై	పప్రథై
౨౬	౬	మనసి	మనసి
౩౨	౫	అరణ్యస్య	అరణ్యస్య
౩౩	౧౦	వాయుఫ్రా	వాయుఃప్రా
౩౪	౧౪	శృధి	శృధి
౩౭	౪	తామసాః	తామహాః
,,	౫	మహాః	మహాః
౪౦	౨	పదాభ్యై	పదాభ్యాం
౪౩	౧౬	పురో	పురో
,,	౧౯	విమరో	విమరో
౪౪	౭	మానః ।	మానాః ।
,,	౧౭	వృషా	వృషా
౫౧	౧౬	భేషజం	భేషజిం
౫౪	౮	హోతారామిం	హోతారావిం
,,	౯	వాచావాచ	వాచావాచ
౫౫	౭	స్తోత్రామ	స్తోత్రామ
,,	౨౦	దెవేషు	దేవేషు
౫౭	౧౫	హ్వావిరిదం	హ్వావిరిదం
౫౮	౧౨	హోతాయ	హోతాయక్షు
౭౦	౧౪	దేవా	దేవా
౭౨	౧౦	శార్వరీణాం	శార్వరీణాం
౭౩	౬	మిత్రోస్తి	మిత్రోస్తి

పుటే	పఙ్క్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౨౬౪	౧౪	సనేష్ణు	ప్రనేష్ణు
,,	౧౬	ప్రి	ప్రిజా
౨౬౬	౧	ఘూన్యతే	ఘూంయతే
౨౭౩	౧౦	ప్రతెన్న	ప్రతెన్న
,,	,,	తేత్రి	తేత్రి
౨౭౮	౧	అస్మా	అస్మా
౨౮౧	౧౯	యదస్మై	యదస్మై
౨౮౫	౩	దంకి	దంకి
౨౮౭	౬	రశ్మిర	రశ్మిర
౨౯౧	౬	జుష	జుష
౨౯౨	౧౯	తోక్మ	తోక్మ
౨౯౪	౧౦	శిక్షా	శిక్షా
,,	౧౧	ద్రుఘామ	ద్రుఘాన
,,	,,	ప్రద్విచె	ప్రద్విచే
,,	,,	అపా - పరి	అపా - పరి
౨౯౫	౫	అభీ	అభీ
,,	౧౪	తగపు	తగపు
౨౯౬	౧౬	అధి	అదిచ్ఛ
౩౦౯	౭	జేపుక్ష	దేపుక్ష
౩౨౨	౧౯	జత్రైక్ష	జత్రైక్ష

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౩౩౪	౨	రుంధతి	శుంధతి
౩౩౮	౫	తేవుభా	తావుభా
,,	౨౦	ఇత్యాహ	ఇత్యా
౩౪౩	౧౦	ప్రాణ్ణా	ప్రాణ్ణో
౩౪౪	౯	హాతీ	హాతి
,,	౨౦	మైవ	మైవ
౩౪౮	౩	తత్తో	తత్తో
౩౫౪	౨౦	రిష్టా	రిష్టా
౩౫౭	౧౫	గ్రథం	గ్రంథం
౩౬౦	౧౮	చతుర్ధుర్	చతుర్ధుర్[illegible]
౩౬౨	౮	ఘృథి	పృథి
,,	౯	గ్రథం	గ్రంథం
,,	౧౩	పురస్తా	పురస్తా
౩౬౪	౪	విష్ణో	విష్ణో
౩౬౮	౧౭	యదవ్రజ	యవ్రజ
౩౬౯	౧౨	ఋతూ	ఋతూ
,,	౧౭	ధ్వరుః	ధ్వర్యుః
,,	,,	తస్మాద్ధవి	తస్మాద్ధవి
౩౭౦	౧౩	ద్విప్రతి	ద్విప్రతి

బ్రాహ్మణతృతీయాష్టకే ౩౭౨ సఙ్ఖ్యాకపుటానన్తరం ౩౭౫-౩౭౬ సఙ్ఖ్యాక పుటయుగ్మం పఠిత్వా అనన్తరం ౩౭౩ - ౩౭౪ సఙ్ఖ్యాక పుటయుగ్మం పఠితవ్యమ్

పుటే	పఙ్క్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౩౭౩	౨౦	దేవ్తతం	దేవతం
౩౭౪	౨	ప్రజాపతిం	ప్రజాత్రిం
౩౭౭	౧౪	హీతా	హీతా
౩౭౮	౧౫	నక్ష్వ	నక్ష్వ
,,	౨౦	పక్ష్మమ్	పక్ష్మమ్ ।
౩౭౯	౫	క్ష్మలం	క్ష్మలం
,,	౨౦	వాచే	వాచే
౩౮౦	౩	అక్రైతా	అక్రైశా
౩౮.౨	౮	న్మా మావ	న్మా వావ
౩౮౫	౧౩	ఉపవా	ఉపమావా
౩౮౭	౧౮	అయురా	ఆయురా
౩౮౮	౫.	సమో	నమో
,,	౧౭	గృహపతి	గృహపతి
౩౯౧	౧౪	యక్షు	యక్షు
౩౯౪	౧౩	పాక	పాక
౩౯౭	౯	గిభి	గీభి
౩౯౯	౬	న్వసుతా	న్వసుతా
౪౦౨	౪	స్త్రిస్ర	స్త్రిస్న
౪౦౩	౧౪	అమఃక్స్వత	అమఃక్స్వత
౪౦౫	౮	వర్రివ	వర్రిత
౪౦౬	౧౪	రస్మై	రస్మై

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౪౧౩	౨	యతనేమ	యతనే
౪౧౬	౧	హోయక	హోయ
౪౧౮	౧౧	చతారోఖ్య	చతురోఖ్య
౪౩౦	౧౨	హుతాహుత	హుతాహుత
౪౩౪	౩	పృథివీం	పృథివీం
,,	౧౫	పిపీషతే	పిపీషతే
,,	౧౯	ఉద్దర్ష	ఉద్దర్ష
౪౩౬	౧	స్వస్తి	స్వస్తి
౪౪౭	౧౭	వేధ్య	మేధ్య
౪౪౬	౮	భూంరథ	భూంరథ
౪౪౮	౧౪	విరాప్వట్	విరాట్
,,	౧౬	క్షీరాహుతీ	క్షీరాహుతీ
,,	౨౦	స్వపిత్ర	స్వపిత్ర
౪౪౯	౧౬	ప్రథవ్య	ప్రథవ్య
౪౫౦	౭	సర్వ	సర్వ
,,	౧౮	తదాహుః	తదాహుః
౪౫౨	౧౦	నజహాతి	నజహాతి
౪౫౫	౨౦	స్వాప్వై	స్వాప్వై
౪౫౯	౪	స్వపహంతి	స్వపహంతి
౪౬౦	౩	అభిపూర్వ	అభిపూర్వ

పుట	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౪౬౨	౭	షత్రం	షంత్రం
౪౬౩	౧౩	సూర్య	సూర్యం
౪౬౮	౮	స్తువగః	స్తువ్గః
౪౬౯	౪	యుజంతి	యుంజంతి
,,	౧౯	ఊర్ధ్వే	ఊర్ధ్వే
౪౭౦	౨	చతు	చతు
,,	౧౫	ఓమ్	ఓమ్
౪౭౧	౩	దశినో	దశినో
,,	౭	స్తనర్‌రా	స్తనర్‌రా
౪౭౨	౨౦	ప్రశవః	ప్రశవః
౪౭౪	౨	వాయు	వాయు
,,	౫	రోచనా	రోచ్చనా
౪౭౬	౧౦	బార్హ	బార్హ
౪౭౭	౯	పరోంతః	పరోంతః
౪౮౩	౨	వైశ్వ	వైశ్వ
౪౮౬	౬	మక్ష్వతే	మక్ష్వతే
౪౯౦	౨	పత్రద్దే	పత్రద్దే
,,	౧౧	రేతసాతా	రేతస్రావా
౪౯౧	౧౦	పకంచ ॥	పకంచ ॥
౪౯౩	౨	లోకస్య	లోకస్య

	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
,,	౨౧	ధే॒గ్నా	ధే॑గ్నా
౪౯౯	౨	స॑ప్రశ్ఛం	స॑ప్రశ్ఛ॒ం
,,	౯	స్త॒ద॑గి	స్త॒దంగి॑
౫౦౨	౧౫	పృ॒థి॒వీ॒మే॒	పృ॒థి॒పీమే॒
,,	౧౮	అ॒హ॒స్మ్య	అ॒హ॒మ॒స్మ్య
,,	౨౦	అ॒హ॒స్మ్య	అ॒హ॒మ॒స్మ్య

* బ్రాహ్మణతృతీయాష్టకే ౫౦౪ సఙ్ఖ్యాక పుటానన్తరం ౫౦౭ - ౫౦౮ సఙ్ఖ్యాకపుటయుగ్మం పఠిత్వా ౫౦౫ - ౫౦౬ సఙ్ఖ్యాక పుటయుగ్మం పఠితవ్యమ్.

౫౦౭	౮	ఇదా॑నీం	ఇ॒దా॑నీం
౫౦౫	౨౦	న॑ముహవా	న॑ముహ్వా
౫౦౬	౬	ధే॑యాని॒	ధే॑యాని
,,	౧౦	ప॑తే	ప॒॑తే
౫౧౫	౧౯	యుష్మా॑సు	యు॒ష్మా॑సు
౫౧౯	౧౭	ఉదీచీ॒	ఉదీ॑చీ॒
౫౨౧	౧౬	అస్మై	అ॑స్మై॒
౫౨౪	౧౨	ద॑క్షి॒	ద॑క్షి
,,	౧౬	త్య॒జయ	త్య॑జయ
,,	౧౭	ఉ	ఉ॒
౫౨౫	౧౩	వాష్ణిణః	వా॑ష్ణణః

పుటే	పఙ్క్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౫౨౭	౧౫	యుష్ఠవాఁమీ	యుష్ఠవాఁమీ
,,	౧౬	లోకాః	లోకాః
౫౩౨	౧౯	అనుమ	అనుకు
౫౩౫	౧౨	స్వాహా	స్వాహా
,,	౧౬	శ్రద్ధా	శ్రద్ధా
౫౩౬	౧౦	లోకాయ	లోకాయ
౫౩౭	౫	లోక	లోక
౫౩౯	౧	తాఙ్గప్రితా	వతాఙ్గప్రితా
,,	౨	మితశ్ఛా	మితశ్చ
,,	౧౭	హోత్రృణా	హూయాత్ర్యాణా
౫౪౧	౫	ఉషాః	ఊషాః
౫౪౪	౧౦	అధ్వరాణ్వం	అధ్వరాణ్వం
౫౪౫	౧౫	ఋతమేషాం	ఋతవేషాం
౫౪౭	౪	సర్వాం	సర్వాం
,,	౭	పత్నీః	పత్నీః